

ב"ה

ספר תהילים

עם פירוש רש"י

ובתוספת ליקוט

תורה תמימה

בו נלקטו כל המימרות

על סדר התהילים מש"ס תלמוד בבלי

ערוך ומלוקט בטוב טעם
לקוראים והמבקשים בספרו של דוד המלך ע"ה
למען יתן טעם ויוסיף חן לקורא
להבין ולהוסיף לקח ופלפול
לדעת מוסר ה' ואת דרכיו

יו"ל במהדורה מפוארת
חשון תשע"א ירושלים ת"ו

כל הזכויות שמורות
ששת הימים 39 ירושלים

הוצאת נבון

להזמנת הספר :

טל: 052-6868691

דואר אלקטרוני: navonlaw@gmail.com

מהדורה א' - חשון תשע"א

ב"ה אנו זוכים להוציא לאור מהדורת תהילים חשובה זו אשר בנוסף לפירוש רש"י נוסף בו ליקוט חשוב "תורה תמימה" בו נלקטו כל דברי הגמרא בתלמוד בבלי לפי סדר התהילים.

השתדלנו בסיעתא דשמיא להוציא מתחת ידיו דבר מתוקן, מוגה בתכלית הדקדוק, והצלחנו ללקט את כל דברי הגמרא על התהילים בהם היה דבר חידוש, הלכה ומוסר.

בוודאי זכות גדולה נפלה בחלקינו לגשת אל המלאכה הגדולה שנעשתה על ידינו, ונוסיף כאן את דברי השל"ה הקדוש בפרק "נר מצוה" וז"ל: כי אין לנו דבר גדול יותר מספר תהלים, שכלול מן הכל, מרבים שבחים להשם יתברך, ורבים מזמורים הם של התעוררות תשובה, ורבים מזמורים הם של בקשת מחילה וסליחה. והכל מיד ה' השכיל, חיבר דוד המלך ע"ה ברוח הקודש.

ונוסיף כאן את דברי המדרש שוחר טוב על התהילים וז"ל: האומר תהלים הוא כמתפלל, והוא גם כן כעוסק בתורה. כי כבר ביקש דוד המלך ע"ה, שיהיו מקבלים שכר הקוראים בתהלים כעוסקין בעומק התורה כנגעים ואהלות

כאן המקום להודות להורי היקרים אבי מורי ר' שמעון הי"ו ומרת אימי ה' אילנה תח"י, ונברכם בברכת "עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו", ויזכו לראות נחת מכל יוצאי חלציהם, בבריאות גופא ונהורא מעליא, אמן.

כמו כן, אברך את רעייתי היקרה אושרית תח"י שעזרת בגידול ילדינו שיחי, יהי רצון שנראה ברכה בעמלינו, ונזכה לרוב נחת מכל יוצאי חלצינו, אמן.

ונסיים בברכה שהביא בסידור התפילה לרוקח עמ' תע"ז: אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתינו יהא לך לרצון במנוחתינו. קדשינו במצותיך קדשינו מלמעלה שנעשה מצוותיך. ותן חלקינו בתורתך שנלמוד תורתך ונהגה בה כל ימינו לשמור ולעשות. שבענו ממוכך ושמחינו בישועתך שתעשה, וטהר לבינו לעובדך באמת טהר לבבינו מיצר הנעורים כאשר ביקש דוד לב טהור ברא לי אלהים, לעובדך באמת ובנפש חפיצה באמת בלי עקף.

בברכה רבה

הוצאת נבון

ספר ראשון

ליום ראשון

א לחודש

א אֲשֶׁר־יֵהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בְּעֵצַת רְשָׁעִים וּבְדַרְךְ חַטָּאִים, לֹא עָמַד, וּבְמוֹשֵׁב לְצִים לֹא יָשָׁב: ב פִּי אִם בְּתוֹרַת יְהוָה חֲפָצוֹ,

רש"י

א) אֲשֶׁר־יֵהְיֶה אִישׁ. צעורה לשונות של זמר נאמר ספר זה, צננות, צנגון, צמומור, צשיר, צהלל, צתפלה, צצרכה, צהודאה, צאשרי, צהללויה, כנגד עשרה צני אדם שאמרוהו, אדם, מלכי צדק, אצרהס, משה, דוד, שלמה, אסף, ושלשה צני קרת, וחוקין על ידומון י"א אדם היה כמש"כ צד"ה, וי"א אין ידומון שנספר זה

תורה תמימה

א אֲשֶׁר־יֵהְיֶה אִישׁ: תנו רבנן ההולך לאיצטדינין ולכרקום וראה שם את הנחשים ואת החברין בוקיון ומוקיון ומוליון ולוליון בלורין סלגורין הרי זה מושב לצים ועליהם הכתוב אומר אשרי האיש אשר לא הלך וגו' כי אם בתורת ה' חפצו הא למדת שדברים הללו מביאין את האדם לידי ביטול תורה וכו'.

עבודה זרה יח ע"ב

אֲשֶׁר־יֵהְיֶה אִישׁ: דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן כל פרשה שהיתה חביבה על דוד פתח בה באשרי וסיים בה באשרי פתח באשרי דכתיב אשרי האיש וסיים באשרי דכתיב אשרי כל חוסי בו:

ברכות ט ע"ב

ב וּבְתוֹרַתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה: א"ר מתנה אמר רב חסדא האב שמחל על כבודו לא עלתה בידו אלא רגזותא ולאדם טוב

וּבַתּוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה: ג וְהָיָה כְּעֵץ שְׂתוּל עַל-פְּלָגֵי מַיִם,
אֲשֶׁר פְּרִיֹו יִתֵּן בְּעֵתוֹ, וְעָלְהוּ לֹא-יָבוּל, וְכָל אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ:

רש"י

נקראת תורת ה' ומשמעל זה היא נקראת תורתו: (ג) שתול. פלגים זלעז: פלגי. ראויארו"ש זלעז: יתנה. כל ל' הגה זלעז הוא כד"א (לקמן יט) והגיון לזי שיחמן של תלמידי חכמים לזוכך היא וזריכה לימוד: (ישעי' לג) לכן יהגה אימה, (משלי כד) כי שזד יהגה לזס:

תורה תמימה

ג אֲשֶׁר פְּרִיֹו יִתֵּן בְּעֵתוֹ: ושיהו אוכלין שום בע"ש משום עונה דכתיב אשר פריו יתן בעתו וא"ר יהודה ואיתימא רב נחמן ואיתימא רב כהנא ואיתימא ר' יוחנן זה המשמש מטתו מע"ש לע"ש וכו'.

בבא קמא פב ע"א

וְאֲשֶׁר פְּרִיֹו יִתֵּן בְּעֵתוֹ: עונה של תלמידי חכמים אימת אמר רב יהודה אמר שמואל מע"ש לע"ש אשר פריו יתן בעתו אמר רב יהודה ואיתימא רב הונא ואיתימא רב נחמן זה המשמש מטתו מע"ש לע"ש וכו'.

כתובות סב ע"ב

וְהָיָה כְּעֵץ: והיה כעץ שתול על פלגי מים אמרי דבי ר' ינאי כעץ שתול ולא כעץ נטוע כל הלומד תורה מרב אחד אינו רואה סימן ברכה לעולם אמר להו רב חסדא לרבנן בעינא דאימא לכו מלתא ומסתפינא דשבקיתו לי ואזליתו כל הלומד תורה מרב אחד אינו רואה סימן ברכה לעולם שבקוהו ואזול קמיה דרבא אמר להו הני מילי סברא אבל גמרא מרב אחד עדיף כי היכי דלא ליפלוג לישני על פלגי מים.

עבודה זרה יט ע"א

וְעָלְהוּ לֹא יָבוּל: כי הא דאמר רב אחא בר אדא ואמרי לה אמר רב אחא בר אדא אמר רב המנונא אמר רב מנין שאפי' שיחת תלמידי חכמים צריכה לימוד שנאמר ועלהו לא יבול:

סוכה כא ע"ב

כבודו מחול הרב שמחל על כבודו אין כבודו מחול ורב יוסף אמר אפי' הרב שמחל על כבודו כבודו מחול שנאמר ויני הולך לפניהם יומם אמר רבא הכי השתא התם הקדוש ב"ה עלמא דיליה הוא ותורה דיליה היא מחיל ליה ליקריה הכא תורה דיליה היא הדר אמר רבא אין תורה דיליה היא דכתיב ובתורתו יהגה יומם ולילה וכו' קידושין לב ע"א

כִּי אִם בְּתוֹרַת יְהוָה חִפְצוֹ: א"ר אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ שנאמר כי אם בתורת ה' חפצו וכו'.

עבודה זרה יט ע"א

כִּי אִם בְּתוֹרַת יְהוָה א"ר יהושע בן לוי דבר זה כתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין לו כתוב בתורה דכתיב ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם למען תשכילו את כל אשר תעשון שנוי בנביאים דכתיב לא ימוש ספר התורה [הזה] מפיו והגית בו יומם ולילה למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכיך ואז תשכיל משולש בכתובים דכתיב כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח וכו'.

עבודה זרה יט ע"ב

ספר יום ראשון ב א לחודש ראשון ג

ד לא־כֵן הִרְשָׁעִים, כִּי אִם־כַּמִּין אֲשֶׁר־תִּדְפְּנוּ רוּחַ: ה על־כֵּן
לא־יִקְמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט, וְחַטָּאִים בְּעֵדַת צְדִיקִים: ו כִּי־יִדְעַ
יְהוָה דְּרֹךְ צְדִיקִים, וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים תֵּאבֵד:
ב א לָמָּה רָגַשׁוּ גוֹיִם וְלֹא־אִמְּוּ יְהוָה רִיק: ב יתִּיצְבוּ מַלְכֵי־אֲרָץ,
וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ־יַחַד, עַל־יְהוָה וְעַל־מְשִׁיחוֹ: ג נִנְתְּקָה אֶת־

רש"י

לא יבול. לשון כמוש פלישטי"ר זלעז: (ד) כמו"ץ. לי קש קומזל"א זלעז: (ה) על בן וגו'. דזוק הוא למקרא של אחריו: (ו) כי יודע ה' וגו'. לפי שהוא יודע דרך צדיקים ולפניו הוא להכירה תמיד ודרך רשעים שנואה צעיניו ומעצירה מלפניו על כן לא תהא הקמת רגל לרשעים ליום הדין ולחטאים ליכתב צעדת צדיקים: (א) למה רגשו גוים. רצותינו דרשו את הענין על מלך המשיח ולפי משמעו יהיה נכון לפותרו על דוד עזמו

כעין שנאמר (ש"ז ה) וישמעו פלשתים כי משחו ישראל את דוד למלך עליהם ויקבלו פלשתים את מחניהם ונפלו צידו ועליהם אמר למה רגשו גוים ונתקבלו כולם: ולאומים יהגו. זלעז ריק, ולאומים מנחם פתר לאומים ואומים וגוים כלם קרוצי ענין:

(ב) יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד וגו'. ורוזנים שינור"ש זלעז: נוסדו. לשון סוד פורקונשילרוו"ט זלעז"ו ומה היא הענה: (ג) ננתקה את

תורה תמימה

ד לא כֵּן הִרְשָׁעִים: א"ר תנחום בר חנילאי לעולם ישלש אדם שנותיו שלישי במקרא שלישי במשנה שלישי בתלמוד מי ידע איניש כמה חיי כי קאמרינן ביומי אשר פריו יתן בעתו אמר רבא אם פריו יתן בעתו ועלהו לא יבול ואם לאו על הלומד ועל המלמד עליהם הכתוב אומר לא כן הרשעים כי אם וגו' עבודה זרה יש ע"ב

ה על כֵּן לא יִקְמוּ: אנשי סדום אין להם חלק לעולם הבא שנא' ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד רעים בעולם הזה וחטאים לעולם הבא אבל עומדין בדין ר' נחמיה אומר אלו ואלו אין עומדין בדין שנאמר על כן לא יקומו רשעים במשפט וחטאים בעדת צדיקים על כן לא יקומו רשעים במשפט זה דור המבול וחטאים בעדת צדיקים אלו אנשי סדום אמרו לו

אינם עומדין בעדת צדיקים אבל עומדין בעדת רשעים וכו'. טנהדין קז ע"ב

ב א-ב לָמָּה רָגַשׁוּ גוֹיִם: והתניא אין מקבלין גרים לימות המשיח כיוצא בו לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה אלא שנעשו גרים גרורים ומניחין תפילין בראשיהן תפילין בזרועותיהם ציצית בבגדיהם מזוזה בפתחיהם כיון שרואין מלחמת גוג ומגוג אומר להן על מה באתם אומרים לו על ה' ועל משיחו שנאמר למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק [וגו'] וכל אחד מנתק מצותו והולך שנאמר ננתקה את מוסרותימו [וגו'] והקב"ה יושב ומשחק שנאמר יושב בשמים ישחק [וגו'] א"ר יצחק אין לו להקב"ה שחוק אלא אותו היום בלבד וכו'.

עבודה זרה ג ע"ב

מוֹסְרוֹתֵימוֹ, וְנִשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימוֹ: ד יוֹשֵׁב בְּשָׂמַיִם יִשְׁחַק, אֲדֹנָי יִלְעַג־לָמוֹ: ה אֹז יִדְבֵר אֱלִימוֹ בְּאָפוֹ, וּבִחְרוֹנוֹ יִבְהַלְמוֹ: ו וְאֲנִי נִסְכָּתִי מִלְכִי, עַל־צִיּוֹן הַר־קִדְשִׁי: ז אֶסְפְּרָה אֶל חֵק יְהוָה, אֶמַר אֱלֹהֵי בְנֵי־אֲתָתָה, אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֶתִיךָ: ח שָׂאֵל מִמֶּנִּי וְאֲתַנְּה גוֹיִם נַחֲלַתְךָ, וְאַחֲזַתְךָ אֶפְסֵי־אָרֶץ: ט תִּרְעַם בְּשֹׁבֵט בְּרִזְלֶךָ, כִּכְלִי יוֹצֵר

רש"י

את מוסרותימו. דישרונופרוימ"ש לויקוראנגל"ש זלעו, אלו רעות שקושרין העול זהס: עבותימו. לויקורדו"ש זלעו: (ד) ישחק ילעג ידבר. לשון הוה הס משמשין: (ה) אז ידבר אלימו. כמו עליהס ומה הוה הדבור: (ו) ואני נסכתי מלכי. למה רגשתס ואנכי מניתי לי את זה לנסוך ולמלוך על ציון הר קדשי: (ז) אספרה אל חוק. אמר דוד חוק קצוה הוה ומקבל עלי לספר זאת ולהודיע: ה' אמר אלי. על ידי נתן וגד ושמואל: בני אתה. ראש לישראל הקרוין צמורה בני זכורי והס יתקיימו על ידך כמו שנאמר צאצגר (שס ז ג) כה אמר ה' ציד דוד עזדי

תורה תמימה

ג וְנִתְקָה אֶת מוֹסְרוֹתֵימוֹ: והא אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב אשר אנכי מצוך היום היום לעשותם ולא למחר לעשותם היום לעשותם ולא היום ליטול שכר אלא שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו ואמאי קרי ליה מצוה קלה משום דלית ביה חסרון כיס מיד כל אחד [ואחד] נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא שנאמר ונתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו וכו'. עבודה זרה ג ע"א

ז-ח אֶסְפְּרָה תנו רבנן משיח בן דוד שעתיד להגלות במהרה בימינו אומר לו הקב"ה שאל ממני דבר ואתן לך שנאמר אספרה אל חוק וגו' אני היום ילדתיך שאל ממני ואתנה גוים נחלתך וכיון שראה משיח בן יוסף שנהרג אומר לפניו רבש"ע איני מבקש ממך אלא חיים אומר לו חיים עד שלא אמרת כבר התנבא עליך דוד אביך

ד יוֹשֵׁב בְּשָׂמַיִם: מקדיר והא אמרת אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם

תִּנְפְּצֶם: י וְעַתָּה מְלָכִים הַשְּׂבִילוֹ, הַוָּסְרוּ שְׂפִטֵי אֶרֶץ: יא עֲבְדוּ
אֶת־יְהוָה בִּירְאָה, וְגִילוּ בְרַעְדָּה: יב נִשְׁקוּ בַר, פֶּן־יֵאָנֶפֶ וְתֵאָבְדוּ
דָּרְךְ, כִּי־יִבְעַר כְּמוֹעַט אֶפּוֹ, אֲשֶׁר־יִפְלֶה־חֹסֵי בּוֹ:
ג א מְזֻמּוֹר לְדוֹד, בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אֲבִשְׁלוֹם בְּנוֹ: ב יְהוָה, מִהֲרַבּוּ

רש"י

זבל המקרא חרס המשונזר לשצרים דקיס: (י) ועתה מלכים השבילו. נציאי ישראל אנשי רחמים ומוכחים אומות העולם לסור מרעמס שהקצ"ה פושט יד לרשעים וללדיקים: (יא) וגילו ברעדה. כשתצוא אותה רעדה שכתוב זה (ישעי' לג) אחזה רעדה חנפים תגילו ותשמחו אם עזדתם את ה': (יב) נשקו בר. זרו עמכם צר לצ (כ"א) נשקו צר ארנישמנט צלעו, ומנחס פתר אותו ל' תאזה כמו (בראשית ג) ואל אישך תשוקתך: פן יאנה. פן יקלוף: ותאבדו דרך. כענין שנאמר ודרך רשעים תאצד (לעיל א): כי יבער כמועט אפּו. כי צרוע מועט יבער אפּו עליכס פתאום ואומה שעה אשרי כל חוסי צו יהיו ניכרים אשרי החוסים צו:

(א) מזמור לדוד בברחו. הרצה דרשות דרשו צני אגדה דצנר ורצוחינו אמרו משאמר לו הנציא (ש"צ יב) הנני מקיס עליך רעה מתוך ציחך היה לצו סוער שמה עזד או ממזר יקוס עלי שאינו מרחס עלי כיון שידע שצנו הוא שמת ומדרש אגדה על שראה טכסיו קיימת שהיו עזדיו והכרתי והפלתי שהס סנהדרין מחזיקים אדנותו עליהס כשאמר להס (שס טו) קומו ונצחה מפני אצשלוס מה כתיב שס כל אשר יצטר אדוני המלך הנה עזדיך וכשצא מחניס (שס יז) ושוצי צן נחש ומכיר צן עמיאל וצרוזלי הגלעדי ילאו לקראתו וכלכלוהו שם: (ב) רבים קמים עלי. צני אדס גדולים צמורה גדולים צחכמה גדולים צעושר גדולים צקומה כגון

תורה תמימה

שנאמר חיים שאל ממך נתתה לו וגו' סוכה נב ע"א

יא וְגִילוּ בְרַעְדָּה: אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש מנא ה"מ וכו' אלא א"ר נחמן בר יצחק מהכא עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה מאי וגילו ברעדה א"ר אדא בר מתנא אמר רבה במקום גילה שם תהא רעדה וכו'. ברכות ל ע"ב עֲבְדוּ אֶת יְהוָה משה עלה בענן ונתכסה בענן ונתקדש בענן כדי לקבל תורה לישראל בקדושה שנאמר וישכון כבוד ה' על הר סיני וכו' ר' מתיא בן חרש אומר לא בא הכתוב אלא לאיים עליו כדי שתהא תורה ניתנת באימה ברתת ובזיע שנאמר עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה מאי וגילו

ג א בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אֲבִשְׁלוֹם בְּנוֹ: וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר

סנהדרין צא ע"ב

צָרִי, רַבִּים קָמִים עָלַי: ג רַבִּים אֹמְרִים לְנַפְשִׁי, אֵינְי יְשׁוּעָתָה לּוֹ
 בַּאֱלֹהִים סֵלָה: ד וְאַתָּה יְהוָה מִגֵּן בַּעֲדֵי, כְּבוֹדֵי וּמְרִים רֵאשִׁי:
 ה קוֹלִי אֶל־יְהוָה אֶקְרָא, וַיַּעֲנֵנִי מִהַר קָדְשׁוֹ סֵלָה: ו אֲנִי שָׁכַבְתִּי
 וְאִישָׁנָה, הִקְיִצוּתִי, כִּי יְהוָה יִסְמְכֵנִי: ז לֹא־אִירָא מִרְבָּבוֹת עָם,
 אֲשֶׁר סָבִיב שָׁתוּ עָלַי: ח קוֹמָה יְהוָה הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהֵי, כִּי־הִפִּית

רש"י

שאל וילדי הרפה דואג ואחיתופל: (ג) אומרים לנפשי. על נפשי: אין ישועתה לו באלהים סלה. לפי שגא על אשת איש: (ו) אני שכבתי ואישנה. לצי אטוס גדלגה ופחד: הקיצותי. מדלגמי כי נטחתי כי ה' יסמכני: (ז) שתו. לשון שאלה גאטירנ"ט בלעז ויש אומרים שמו כמו שמו כמו (שמות י) למען שימי אותי: (ח) כי הכית את כל אויבי לחי. מכת ציון היא כד"ל (איכה א) יתן למכה לחי, (מכה ד) נשצט יכו על הלחי, ומ"ל מכת הפה כד"ל (ש"צ י) וילו אל צימו וחסנק: שני רשעים.

תורה תמימה

ממלחמת גוג ומגוג שנאמר מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וכתוב בתריה ה' מה רבו צרי רבים קמים עלי ואילו גבי מלחמת גוג ומגוג כתיב למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק ואילו מה רבו צרי לא כתיב: מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו מזמור לדוד קינה לדוד מיבעי ליה אמר ר' שמעון בן אבישלום משל למה הדבר דומה לאדם שיצא עליו שטר חוב קודם שפרעו היה עצב לאחר שפרעו שמח אף כן דוד כיון שאמר לו הקב"ה הנני מקים עליך רעה מביתך היה עצב אמר שמא עבד או ממזר הוא דלא חייס עלי כיון דחזא דאבשלום הוא שמח משום הכי אמר מזמור: ברכות ז ע"א מְזִמֹר לְדָוִד: א"ל ההוא צדוקי לר' אבהו כתיב מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וכתוב לדוד מכתם בברחו מפני שאול במערה הי מעשה הוה ברישא מכדי מעשה

שאל הוה ברישא לכתוב ברישא אמר ליה אתון דלא דרשיתון סמוכין קשיא לכו אנן דדרשינן סמוכים לא קשיא לן דא"ר יוחנן סמוכין מן התורה מנין שנא' סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר למה נסמכה פרשת אבשלום לפרשת גוג ומגוג שאם יאמר לך אדם כלום יש עבד שמורד ברבו אף אתה אמור לו כלום יש בן שמורד באביו אלא הוה הכא נמי הוה: ברכות י ע"א

ח שְׁנֵי רְשָׁעִים שִׁכְרָתָ: אבן שבקש עוג מלך הבשן לזרוק על ישראל גמרא גמירי לה אמר מחנה ישראל כמה הוי תלתא פרסי איזיל ואיעקר טורא בר תלתא פרסי ואישדי עלייהו ואיקטלינהו אזל עקר טורא בר תלתא פרסי ואייתי על רישיה ואייתי קודשא בריך הוא עליה קמצי ונקבדה ונחית בצואריה הוה בעי למשלפה משכי שיניה להאי גיסא ולהאי גיסא ולא מצי למשלפה

אֶת־כָּל־אִיבֵי לְחַי, שְׁנֵי רְשָׁעִים שִׁבְרַתְּ: ט לִיהוָה הִישׁוּעָה,
עַל־עַמֶּךָ בְּרִכְתְּךָ סְלָה:

ד א לְמַנְצַח בְּנִינֹת מִזְמוֹר לְדָוִד: ב בְּקִרְאֵי עֲנִנֵי אֱלֹהֵי צְדָקָי, בְּצַר
הִרְחַבְתָּ לִּי, חָנְנִי וְשָׁמַע תְּפִלָּתִי: ג בְּנֵי אִישׁ, עַד־מָה כְּבוֹדִי
לְכַלְמָה, תִּאְהָבוּן רִיק, תִּבְקְשׁוּ כָּזָב סְלָה: ד וְדַעוּ פִּי־הַפִּלָּה יְהוָה
חֲסִיד לּוֹ, יְהוָה יִשְׁמַע בְּקִרְאֵי אֱלֹהֵי: ה רְגֹזוּ וְאֶל־תַּחֲטְאוּ, אִמְרוּ

רש"י

גזרתם: (ט) לה' הישועה וגו'. עליו להושיע את
עצדיו ואת עמו ועל עמו מוטל לצרך ולהודות לו סלה:
(א) למנצח בנינות. מזמור זה יסד דוד שיאמר והו
בני לוי המנצחין צנינות צעיר על הדוכן, לשון נוח
נופל צמתחזקים צעודה כענין שנא' (עורא ג) יעמדו
הלוים מנן עשרים שנה ומעלה לנח על מלאכת בית
ה': (ב) בצר הרחבת לי. צימס שעצרו עלי
ומעתה חנני ושמע תפלתי: (ג) בני איש. בני
אצרהם יחזק ועקצ הקרוים איש, צאצרהם נאמר
(בראשית ט) השצ את אשת האיש, ציחק נאמר (שס נד)

מי האיש הלזה ציעקצ נאמר (שס נה) איש חס: עד מה
כבודי לבלימה. עד מתי אחס מצוים אחתי (ש"א כג)
הראיתם את בן ישי, (שס נה) מי דוד ומי בן ישי, (שס
כג) צכרות בני עס בן ישי, (שס ט) כי צוחר אחת לבן
ישי, אין לי שס: תבקשו בזב. תרדפו למלוא כוצים
כגון הזיפים שמלשינים עלי ולי היו מראים שלום וכיוצא
זהס דילטורין שהיו צימי שאלו (שס כג) הלא דוד
מסתתר צגצעת החכילה וכן הרצה: (ד) הפלה.
הצדיל: (ה) רגזו. תרדו מלפני הקצ"ה ואל תחטאו:
אמרו בלבבכם על משכבכם. השיצו על לצנכס

תורה תמימה

אל תקרי שברת אלא שריבבת וכו'.
מגילה טו ע"ב
שְׁנֵי רְשָׁעִים שִׁבְרַתְּ: דאמר מר וכן אתה מוצא
באמתה של בת פרעה וכן אתה מוצא
בשיני רשעים דכתיב שני רשעים שברת
ואמר ריש לקיש אל תיקרי שברת אלא
שריבבתה ותפתח ותראהו את הילד ותרא
מיבעי ליה א"ר יוסי ברבי חנינא שראתה
שכינה עמו וכו'.
סוטה יב ע"ב

והיינו דכתיב שני רשעים שברת וכדר'
שמעון בן לקיש דא"ר שמעון בן לקיש מאי
דכתיב שני רשעים שברת אל תקרי שברת
אלא שריבבת וכו'.
ברכות נד ע"ב
שְׁנֵי רְשָׁעִים שִׁבְרַתְּ: אמר רבי יוחנן ג' מלאכי
השרת נודמנו לה באותה שעה אחד
שהגביה את צוארה ואחד שמשך חוט של
חסד עליה ואחד שמתח את השרביט וכמה
אמר רבי ירמיה שתי אמות היה והעמידו
על שתיים עשרה ואמרי לה על שש עשרה
ואמרי לה על עשרים וארבע במתניתא
תנא על ששים וכן אתה מוצא באמתה של
בת פרעה וכן אתה מוצא בשיני רשעים
דכתיב שיני רשעים שברת ואמר ריש לקיש

ד ה רְגֹזוּ וְאֶל תַּחֲטְאוּ: א"ר יהושע בן לוי
אע"פ שקרא אדם ק"ש בביהכ"נ
מצוה לקרותו על מטתו אמר רבי יוסי מאי
קרא רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על
משכבכם ודומו סלה וכו'.
ברכות ד ע"ב

בְּלִבְבְּכֶם עַל־מִשְׁפָּכְכֶם, וְדַמּוּ סֵלָה: ו זָבָחוּ זָבָח־צֶדֶק, וּבִטְחוּ
 אֶל־יְהוָה: ז רַבִּים אֹמְרִים, מִי־יִרְאֵנוּ טוֹב, נִסְה־עֲלֵינוּ אוֹר פְּנִיָּה,
 יְהוָה: ח נָתַתָּה שְׂמֵחָה בְּלִבִּי, מֵעַתְּ דָּגַנְּךָ וְתִירוֹשֶׁךָ רַבּוּ: ט בְּשָׁלוֹם
 יִחַדּוּ אֲשַׁכְּבָה וְאִישׁוֹן, כִּי־אֵתָהּ יְהוָה לְבָדָד לְבִטָּח תּוֹשִׁיבֵנִי:
 ה א לְמִנְצַח אֶל־הַנְּחִילוֹת, מְזֻמּוֹר לְדָוִד: ב אֹמְרֵי הַאֲזִינָה יְהוָה
 בִּינָה הַגִּיגִי: ג הִקְשִׁיבָה לְקוֹל שׁוֹעִי, מִלְּבִי וְאֵלֶיךָ, כִּי־אֵלֶיךָ
 אֶתְפַּלֵּל: ד יְהוָה, בִּקְרַת־תְּשֻׁמַּע קוֹלִי, בִּקְרַת־אֶעֱרֹךְ־לְךָ, וְאֶצְפָּה:

רש"י

שהזכיר הקצ"ה על כך: (ו) זבחו זבחי צדק. הזדיקו מעשיכם והרי אתם כמקריצים זכאים: ובטחו אל ה'. שישפיע לכם טובה ואל תחטאו לו בשביל ממון שאתם מנפים לקבל שכר מאת שאלו: (ז) רבים אומרים מי יראנו טוב. רבים מישראל יש שרואין רשעים צעושר וצלוה ואומרים מי יראנו טוב להיות עשירים ומשיגי תאוה כאלו: גסה עלינו. הרס עלינו לנס את אור פניך לשון הרימו נס (ישעי מט) ארסי ניסי ל"א נסה עלינו רפנצל"ר צלעו כמו (וכרי ט) אצני נור מתנוסקות אצל אני איני מקנא בהם כי שמחה נתונה בלצי מעת דגנס ותירושם רצו צטוח אני אם למכעיסים כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה לעמיד לצא שהוא יום קבול שכרם: (ט) בשלום יחדו אשכבה ואישן. אם היו ישראל בשלום יחדו עמי הייתי שוכב וישן צטח ולא הייתי ירא מכל זר ואויב: לבדד לבטח. כמו (דברים לג) צטח צדד עין יעקב לשון מצטח ושקט הוא שאינו צריך להושיז גייסות עמו: (א) אל

הנחילות. מנחם פתר צולן נחילות ועלמות גיטות ידותון כלם שמות כלי זמר הם ועימות המזמור היתה לפי שיר הראוי לאותו כלי ומדרש אגדה יש מפרשים נחילות לשון נחלה ואין זה משמעות התיבה וגם ענין המזמור אינו מדבר בנחלה ויתכן לפתור נחילות גייסות כמו נחיל של דבורים וכמו (מהלים יח) ונחלי בליעל ות"י סיעת חייבין תפלה בשביל גייסות אויבים הבאים על ישראל ואומר המשורר מזמור הזה בשביל כל ישראל: (ב) אמרי האזינה ה'. כשיש צי כח לשאלו זרכי לפניך וכשאין צי כח להתפלל לפניך והדאגה עזורה בלצי בינה הגיגי הבן הגיון לצי כך מפורש במדרש כל בינה שבמקרא הטעם תחת הגון חוץ מזה ותצירו (נאיו) ואם בינה שמעה זאת שאינו שם דבר אלא לשון הבן כמו (משלי כג) צין תצין את אשר לפניך לפיכך הטעם תחת הבי"ת: (ד) בקר תשמע קולי. צנוקר אני קורא לך עליהם שהוא עת משפט צרשעי' כמו שנאמר לבקרים אלמית כל רשעי ארץ (לקמן קא) היה זרועם

תורה תמימה

רגזו ואל תחטאו: א"ר לוי בר חמא אמר ר"ש בן לקיש לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע שנא' רגזו ואל תחטאו. אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה שנאמר אמרו בלבבכם אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע שנאמר על משכבכם אם נצחו מוטב ואם לאו יזכור לו יום המיתה שנאמר ודומו סלה. ברכות ה ע"א ה' ד יְהוָה בִּקְרַת־תְּשֻׁמַּע קוֹלִי: רב נחמן בר יצחק אמר אף תפלת שחרית שנאמר ה' בקר תשמע קולי בקר אעריך לך ואצפה: ברכות ו ע"ב

ה כי לא אל-חפץ רשע אתה, לא יגורך רע: ו לא-יתיצבו הוללים לנגד עיניך, שנאת כל-פעלי און: ז תאמר דברי כזב, איש-דמים ומרמה יתעב יהוה: ח ואני ברב חסדך אבוא ביתך, אשתחוה אל-היכל-קדשך ביראתך: ט יהוה, נחני בצדקתך למען שוררי, [חושד כתיב] הישר לפני דרכך: י כי אין בפיהו נכונה, קרבם הוות, קבר-פתוח גרונם, לשונם יחליקון: יא האשימם אלהים, יפלו ממועצותיהם, ברב פשעיהם הדיחמו, פי-מרו בך: יב וישמחו כל-חוסי בך, לעולם ירגנו, ותסך עלימו, ויעלצו בך אהבי שמך:

רש"י

עלינו להראותינו נקמה מהם: (ט) שוררי. עויני המלפס שאנגוד כך ומעצני, שוררי כמו (נמדנר נד) אשורנו ולא קרוז: (י) כי אין בפיהו נכונה. נראים כלוהצים והס אויזים: קרבם הוות. מתשצומס מרמה: קבר פתוח גרונם. לצלוע יגיע אחרים כקצר הצולע את הגוף: יחליקון. דברי חלקקון: (יא) ממועצותיהם. שהס יועלים על ישראל, ואז ישמחו כל חוסי כך: (יב) ותסך עלימו. מגונן

לצקריס (ישע"ג) כי צקקר צקקר יעצור (סס כח): בקר אערך לך. תפלתי על זאת, אערך ל' מערכה הוא כך מצנו מנחס: ואצפה. שתעשה צהס משפטס: (ה) כי לא אל חפץ רשע אתה. ונאה לך לצד הרשעה מן העולם: לא יגורך רע. לא יגור אללך: (ו) הוללים. משחטס וצלשון משנה מעורצין: (ז) איש דמים ומרמה. זה עמלק ורעו: (ח) ואני. אצא ציתך להודות לך כרצ חסדך שהפלאת

תורה תמימה

אתה ה' לא יגור במגורך רע: טושה מב ע"א פי לא אל: איכא דאמרי אמר רבי אמי כל המביא עצמו לידי הרהור אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה כתיב הכא וירע בעיני ה' וכתוב התם כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע וכו'.

ח ביראתך: אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש וכו' מנא ה"מ א"ר אלעזר דאמר קרא והיא מרת נפש ממאי דילמא חנה שאני דהות מרירא לבא טובא אלא א"ר יוסי בר' חנינא מהכא ואני ברב חסדך אבא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך

ה כי לא אל חפץ רשע: אמר רב יהודה אמר רב דוד ביקש עליהם רחמים והורידן לארץ אמר לפניו רבש"ע לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך (במגורך) רע צדיק אתה ה' לא יגור במגורך רע וכו'.

פי לא אל: א"ר ירמיה בר אבא ארבע כיתות אין מקבלות פני שכינה כת ליצים וכת חניפים וכת שקרים וכת מספרי לשון הרע כת ליצים דכתיב משך ידו את לוצצים כת חניפים דכתיב כי לא לפניו חנף יבא כת שקרים דכתיב דובר שקרים לא יכון לנגד עיני כת מספרי לשון הרע דכתיב כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע צדיק

יג כִּי־אַתָּה תִּבְרַךְ צְדִיק, יְהוָה, בַּצְנָה רְצוֹן תַּעֲטֶרְנוּ:
 ו א לְמַנְצַח בְּנִינּוֹת עַל־הַשְּׁמִינִית, מְזִמּוֹר לְדוֹד: ב יְהוָה,
 אֶל־בְּאֶפְדָּ תוֹכִיחֵנִי, וְאֶל־בְּחֶמְתְּךָ תִּיַסְרֵנִי: ג חַנּוּנֵי יְהוָה כִּי
 אֲמַלֵּל אָנֹכִי, רַפְּאֵנִי יְהוָה כִּי נִבְהַלּוּ עַצְמֵי: ד וּנְפֹשֵׁי נִבְהַלְּהוּ מְאֹד,
 [ואת כתיב] וְאַתָּה יְהוָה עַד־מָתַי: ה שׁוּבָה יְהוָה חֲלָצָה נַפְשִׁי, הוֹשִׁיעֵנִי
 לְמַעַן חֲסֹדְךָ: ו כִּי אֵין בַּמָּוֶת זְכָרְךָ, בְּשֵׁאוֹל מִי יוֹדֶה־לָּךְ: ז יַגִּיעֲתִי
 בְּאַנְחָתִי, אֲשַׁחֲהָ בְּכָל־לַיְלָה מִטָּתִי, בְּדַמְעָתִי עֵרְשִׁי אֲמַסֶּה:
 ח עֲשִׂשָׁה מִכַּעַם עֵינַי, עֲתַקָּה בְּכָל־צוּרָי: ט סוּרוּ מִמֶּנִּי כָּל־פְּעֻלֵי
 אֹזֶן, כִּי־שָׁמַע יְהוָה קוֹל בְּכֵי: י שָׁמַע יְהוָה תַּחֲנֻתִי, יְהוָה תִּפְלֹתִי
 יָקָח: יא יִבְשׁוּ וַיִּבְהַלּוּ מְאֹד כָּל־אֵיבֵי, יִשְׁבוּ יִבְשׁוּ רַגְעִי:

רש"י

ומסוכך עלימו: ויעלצו בך. כשיראו שאתה מצדך רעין ואוהביך: (יג) בצנה. המקפת שלש רוחותיו של אדם: רצון. נחת רוח אפימנט'ט' זלעז: תעטרנו. תסובצנו כמו (ש"א כג) ושאלו ואנשיו עוטרס אל דוד ואל אנשיו: (א) על השמינית. כינור של שמונה נימין ושמינית שמו וכן מנינו (בדברי הימים א טו) פלוני וזניו על השמינית לנצח: (ג) אומלל. נשחת ודל כח (קופנדון'ן זלעז) כמו היהודים האמללים דעורא (נחמיה ג): (ד) ואתה ה' עד מתי. תציט ואיך רופא: (ה) שובה ה'. מתרויך: חלצה נפשי. מחוליי: (ז) אשחה בכל לילה מטתי. לשון סמי ומאוס (איכה ג) והיתה נבלתם כסוחה (ישעי' ה) ממאס אני מטתי זלמעות ומנחם חזרו עם כאשר יפרש השוחה לשחות (שס כה) ועם מי שחו (יחזקאל מז): בדמעתי

ערשי אמסה. אלחלה וארטיצ כמו מיס: (ח) עששה. ל' עששית עין שמאורה כהה ודומה לו כאלו הוא רואה דרך זכוכית שכנגד עיניו ומנחם פירשו לשון רקצון כמו (לקמן לא) ועלמי עששו וכן כל לשון עש: עתקה. נמישנה ומזדקנה עיני זכהיית אור ומנחם חזרו עם ויעתק משם ההרה (בראשית יז): בכל צוררי. זשזיל זרות שמזירין לי: (יא) יבושו ויבהלו וגו'. מהו ישובו יצושו פעם שנייה אמר רבי יוחנן לעמיד לצוא הקצ"ה דן את הרשעים ומחייבין לגיהנם והם מתרעמין עליו והקצ"ה מחזירין וחוזר ומראה גיליויין שלהם ודן אותם ומחייבין והוא מחזירין לגיהנם הרי זושה כפולה, ר' שמואל זר נחמני אומר לעמיד לצא כל אומה קוראה לאלהיה ואין עונה וחזרין וקוראין להקצ"ה ואומר להם אילו אלי קראתם מחילה

תורה תמימה

ביראתך ממאי דילמא דוד שאני דהוה מצער נפשיה ברחמי טובא וכו'. ברוכות ל' ע"ב ו ז יַגִּיעֲתִי בְּאַנְחָתִי: אמר רב יהודה אמר רב סנהדרין קז ע"ב

ז א שְׁגִיזוֹן לְדוֹד, אֲשֶׁר-שָׁר לַיהוָה, עַל-דְּבַר־כּוֹשׁ בֶּן-יְמִינִי: ב יְהוָה
 אֱלֹהֵי בְךָ חִסִּיתִי, הוֹשִׁיעֵנִי מִכָּל-רָדְפֵי וְהַצִּילֵנִי: ג פֶּן-יִטְרַף
 בְּאַרְיֵה נַפְשִׁי, פִּרַק וְאִין מְצִיל: ד יְהוָה אֱלֹהֵי, אִם-עָשִׂיתִי זֹאת,
 אִם-יִשְׁ-עוֹל בְּכַפִּי: ה אִם-גְּמַלְתִּי שׁוֹלְמֵי רָע, וְאַחֲלָצָה צוֹרְרֵי
 רִיקָם: ו יִרְדֵּף אוֹיֵב נַפְשִׁי וַיִּשָּׁג, וַיִּרְמָס לְאָרֶץ חַיִּי, וּבְכוּדִי לָעֶפֶר
 יִשְׁבֵּן סָלָה: ז קוֹמָה יְהוָה בְּאַפָּהּ, הַנְּשֵׂא בְעֵבְרוֹת צוֹרְרֵי, וְעוֹרָה
 אֵלַי מִשִּׁפְט צוֹיֹת: ח וְעַד־תִּלְאָמִים תִּסּוּבְבֵךְ, וְעֲלִיָּה לְמָרוֹם שׁוֹבָה:
 ט יְהוָה יִדִּין עַמּוּם, שִׁפְטֵנִי יְהוָה, בְּצַדִּיקִי וּבְתַפִּי עָלַי: י יִגְמַר-נָא רָע

רש"י

(ד) אם עשיתי זאת. מה שמפורש אחריו:
 (ה) אם גמלתי שולמי רע. אם גמלתי כגמולו:
 ואחלצה צוררי ריקם. שיחתי את חלילתי ככתיב את
 כנף מעילו אם להשחית ולחללו ולהעמידו ריקם וצנאיה
 עשיתי אלף להודיעו שהיה מסור צדי להרגו ולא
 הרגתי ואחלצה ל' הפסטה: (ז) קומוה ה' באפך.
 על שונאי כגון יצבי ואחיו ופושעים שלא אמר צדס:
 הנשא. התפאר להראות נקמת עברה בהתעברך
 עליהם: ועורה אלי. שאוכל לעשות זהם משפט נקמה
 אשר צוית והיכן צוית תרועם בשצט צרול (לעיל ג) ואיבתי
 את אויבך (שמות כג) זה מנאמי צמדדש: (ח) ועדת
 לאמים תסובבך. אם יחזרו אחריך להושיעם אל
 תשמע לקולם, התרחק מעליהם ושוב ושב במקומך
 צמדדש רפשי"א צלעו ד"א למרום שונה להראות להם
 שידך עליונה: (ט) ה' ידין עמום. הפוך הדין מעלינו
 ותנהו על הרשעים, ידין לשון יסורין. שפטי ה' כצדקי.
 שפטו לפי מעשים טובים שצדס ולא לפי העצרות:
 (י) יגמר. ל' כליון וכן פתר מנחם גמר אמר (לקמן
 עז) גמר חסיד (לקמן יב) וכן כלס (ס"א): (י) ותבוגן

הייתי עונה אתכם עכשיו עשיתם עבודת גלולים עיקר
 ואחתי טפילה לפיכך איני עונה שנאמר ישעו ואין
 מושיע זו עבודת גלולים ואחר כך אל ה' ולא ענס (לקמן
 יח) לכך נאמר ישבו יבושו. רגע. צמעט זמן:
 (א) שגיון לדוד. מנחם אמר שגם זה אחד משמות
 הזמר ע"ש הכלי וכן פי' על שגיונות, ורבותינו פירשו
 ל' משגה שנתודה ונתפלל על השגיון שאמר שירה על
 מפתחו של שאול כמו שנאמר וידבר דוד לה' וגו' (ש"ב
 כג) אבל ענין המזמור אינו מוכיח על כך, ואומר אני
 שאמרנו על עסקי יצבי צנוב (שם כ"א) שצא עליו על עונשו
 של שאול כמו שפירשו רבותינו שאמר לו הקב"ה על
 ידך נטרד דואג האדומי על ידך נהרג שאול וצניו כו'
 (כדלית' צמלק שגיאות שצקש דוד להקב"ה להמסר ציד שונא ולא
 יכלה זרעו, ס"א"ה) והפך דוד את תפלתו והתפלל שלא
 יפול ציד אויב וכן פתרונו משגה שר דוד לה' על ששגג
 לומר להקב"ה למוסרו ציד אויב על דברי שאול שנהרג
 על ידו, ד"א על שגיון כנף המעיל אשר כרת לשאול:
 בוש. מה כושי משונה צעורו אף שאול משונה
 צמעשיו: (ג) פורק. ל' פרקו זמני הזהב (שמות לב):

תורה תמימה

ז א שְׁגִיזוֹן לְדוֹד: ראשונים מאי היא וידבר
 דוד לה' את דברי השירה הזאת ביום
 הציל ה' אותו מכף כל אויביו ומכף שאול

רְשָׁעִים, וּתְכוֹנֵן צְדִיק, וּבַחֵן לְבוֹת וּכְלִיזוֹת אֱלֹהִים צְדִיק: יא מְגַנֵּי
 עַל־אֱלֹהִים, מוֹשִׁיעַ יִשְׂרָאֵל לֵב: יב אֱלֹהִים שׁוֹפֵט צְדִיק, וְאֵל זַעַם
 בְּכָל־יוֹם: יג אִם־לֹא יָשׁוּב, חָרְבוּ יִלְמוּשׁ, קִשְׁתּוֹ דָּרָךְ וַיְכוּנְנָה:
 יד וְלוֹ הַכִּין כְּלֵי־מָוֶת, חָצִיו לְדֹלְקִים יַפְעֵל: טו הִנֵּה יַחְבֵּל־אֶוֶן, וְהָרָה
 עֵמֶל וַיֵּלֶד שָׁקָר: טז בּוֹר כָּרָה וַיַּחְפְּרֶהוּ, וַיַּפֵּל בְּשַׁחַת יַפְעֵל: יז יָשׁוּב
 עֲמָלוֹ בְּרֵאשׁוֹ, וְעַל קַךְקָרוֹ חָמָסוֹ יֵרֵד: יח אֹדָה יְהוָה בְּצַדְקוֹ,
 וְאִזְמֶרְהָ שֵׁם־יְהוָה עֲלֵיוֹן:

ח א לְמַנְצֵחַ עַל־הַגִּתִּית, מְזַמֵּר לְדָוִד: ב יְהוָה אֲדִינֶנּוּ, מָה־אֲדִיר

רש"י

צדיק ובוהן לבות. אמה יודע מי הוא הצדיק שמכוננהו: אלהים צדיק. כן שמך: (יב) שופט צדיק. אמה לשפוט צדק: זועם בכל יום. כשרואה את מעשה הרשעים: (יג) אם לא ישוב. הרשע מרשעו: חרבו ילמוש. הקצ"ה עליו ילטוש פורציר"א צלעו וידרוך קשמו: (יד) ולו. ולרשע הכין הקצ"ה כלי מות: לדלקים. לרודפים כמו כי דלקת אחרי (בראשית לא) וכן פירושו חציו להרוג את הרשעים הדולקים את הצדיקים יפעל הקצ"ה ויזמינם להמינם,

כל דליקה לי רדיפה היא: (טו) יחבל. לי הריון ולידה כמו (שיר ח) שמה חצלתך אמך: והרה עמל וילד שקר. כל מה שהוא מוליד ויגע הכל משקר זו שאינו מתקיים בידו ממלא אמר כל מה דשקרא מוליד פחתא נכזא: (יח) אודה ה' בצדקו. כשילדיק הדין הגמור לשפוט הרשעים כרשעם: (א) הגתית. כלי זמר שזא מגמט שם מלוים אומנים לעשותם ורצותינו אמרו על אדום שעמידה לדרך כגם כמו שגאמר פורה דרכתי לצדי (ישעי' סג) אך ענין המזמור אינו מוכיח:

תורה תמימה

ל לא זעם ה' אל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע שנאמר כי רגע באפו חיים ברצונו וגו' סנהדרין קה ע"ב

דכתיב שגיון לדוד אשר שר לה' על דברי כוש בן ימיני וכי כוש שמו והלא שאול שמו אלא מה כושי משונה בעורו אף שאול משונה במעשיו וכו'. מועד קטן טז ע"ב

יב אֱלֹהִים שׁוֹפֵט צְדִיק וְאֵל זַעַם בְּכָל יוֹם: מאי למען דעת צדקות ה' אמר להן הקב"ה

לישראל דעו נא כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי כל אותן הימים בימי בלעם הרשע שאילמלא כעסתי כל אותן הימים לא נשתייר משונאיהן של ישראל שריד ופליט היינו דקאמר ליה בלעם לבלק מה אקב לא קבה אל (וגו' אותן היום [הימים])

ח ב יְהוָה אֲדִינֶנּוּ: ואריב"ל

שָׁמַךְ בְּכָל־הָאָרֶץ, אֲשֶׁר־תִּנְהַ הוֹדֵךְ עַל־הַשָּׁמַיִם: ג מִפִּי עוֹלָלִים וַיִּנְקִים יִסְדֹת עוֹ, לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ, לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם: ד כִּי אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂה אֲצַבְעֶתֶיךָ, יָרַח וְכוּכְבָּיִם אֲשֶׁר בּוֹנֵנֶתָה: ה מֶה־אֲנוֹשׁ כִּי־תִזְכְּרֵנוּ, וּבֶן־אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ: ו וַתַּחֲסְרֵהוּ מַעַט

רש"י

(ב) מֶה אֲדִיר שָׁמַךְ. יוֹמֵר מַכְדֵי כַח מַדַּת הַתַּחֲמוּנִים לֹא הָיוּ הַתַּחֲמוּנִים כְּדֹאֵי שְׁמֵרָה שְׁכִינַתְךָ צִיִּיִּהֶם: אֲשֶׁר תִּנְהַ הוֹדֵךְ עַל הַשָּׁמַיִם. רֹאֵי שְׁמַתְנֵהוּ עַל הַשָּׁמַיִם וְאַתָּה צִנְעוֹתְךָ הַגְּדוּלָה יִסְדֹת עוֹ מִפִּי עוֹלָלִים וַיִּנְקִים הַשָּׁרִית שְׁכִינַתְךָ צִנְעוֹתְךָ וְתַקְנֵת לַהֲדוּת לֶךְ עוֹ מִפִּי הַלְוִיִּם וְהַכֹּהֲנִים שֶׁהֵם צִי אֲדָם גְּדָלִים צִלְכֹּךְ, כַּעֲלִים וַיִּנְקִים שְׁדִים, עוֹלָלִים לֶשׁוֹן וְעוֹלָלִים צַעֲפֵר קִרְנֵי (אִיּוֹז טו) וְע"שׁ הַלְכֹּךְ נִקְרָאוּ כָל מִינֻקוֹת עוֹלָלִים: (ג) לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ. לַהֲדוּעֵם כִּי עִמָּךְ אֲנַחְנוּ לַהֲשִׁיבַת חֲרַפַּת אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם הַאֲוֹמֵר לֹא עוֹצֵם אֲתָם מִהַאֲוֹמוֹ וְאֵנִי כַּשְׂאֵנִי רֹאֵה שְׁמִיךָ וְגו' אֵנִי תַמָּה צִלְצִי מִה אֲנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ: (ו) וַתַּחֲסְרֵהוּ מַעַט מֵאֱלֹהִים וְגו'.

תורה תמימה

בינינו אמר להן לקבל תורה בא אמרו לפניו חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים וכו'.

מֶה אֲנוֹשׁ: אִמֵּר רַב יְהוּדָה א"ר בַּשְּׁעָה שִׁבְקַשׁ הַקַּב"ה לְבִרְאוֹת אֶת הָאָדָם בְּרַא כֶּת אַחַת שֶׁל מְלֹאכֵי הַשְּׁרֵת אִמֵּר לָהֶם רְצוֹנְכֶם נַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ אִמֵּרוּ לִפְנֵינוּ רַב־שַׁע מִה מַעֲשִׂיו אִמֵּר לָהֶן כֶּךְ וְכֶךְ מַעֲשִׂיו אִמֵּרוּ לִפְנֵינוּ רַב־שַׁע מִה אֲנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ וְכו' סנהדרין יח ע"ב

ו וַתַּחֲסְרֵהוּ מַעַט מֵאֱלֹהִים: רַב וְשִׁמוּאֵל דַּאֲמַרֵי תְרוּיִיהוּ חֲמִשִּׁים שְׁעָרֵי בֵינָה נִבְרְאוּ בְעוֹלָם וְכוּלָם נִתְּנוּ לַמֶּשֶׁה חֲסֵר אַחַת שִׁנְאִמֵּר וַתַּחֲסְרֵהוּ מַעַט מֵאֱלֹהִים עֲנִיו דְּכַתִּיב וְהָאִישׁ מִשָּׁה עֲנִיו מֵאֵד וְכו'.

נדרים לח ע"א

(ב) מֶה אֲדִיר שָׁמַךְ. יוֹמֵר מַכְדֵי כַח מַדַּת הַתַּחֲמוּנִים לֹא הָיוּ הַתַּחֲמוּנִים כְּדֹאֵי שְׁמֵרָה שְׁכִינַתְךָ צִיִּיִּהֶם: אֲשֶׁר תִּנְהַ הוֹדֵךְ עַל הַשָּׁמַיִם. רֹאֵי שְׁמַתְנֵהוּ עַל הַשָּׁמַיִם וְאַתָּה צִנְעוֹתְךָ הַגְּדוּלָה יִסְדֹת עוֹ מִפִּי עוֹלָלִים וַיִּנְקִים הַשָּׁרִית שְׁכִינַתְךָ צִנְעוֹתְךָ וְתַקְנֵת לַהֲדוּת לֶךְ עוֹ מִפִּי הַלְוִיִּם וְהַכֹּהֲנִים שֶׁהֵם צִי אֲדָם גְּדָלִים צִלְכֹּךְ,

בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מה לילוד אשה בינינו אמר להן לקבל תורה בא אמרו לפניו חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים וכו'.

ג מִפִּי עוֹלָלִים וַיִּנְקִים: תְּנוּ רַבֵּן דְּרֵשׁ רַבִּי יוֹסִי הַגַּלְיִלִי בַשְּׁעָה שֶׁעָלוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַיָּם נִתְּנוּ עֵינֵיהֶם לומר שירה וכיצד אמרו שירה עולל מוטל על ברכי אמו ותינוק יונק משדי אמו כיון שראו את השכינה עולל הגביה צוארו ותינוק שמת דד מפיו ואמרו זה אלי ואנוהו שנאמר מפי עוללים ויונקים יסדת עוז וכו'.

ה מֶה אֲנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ: וְאֵרִיב"ל בַּשְּׁעָה שֶׁעָלָה מִשָּׁה לְמִרוֹם אִמֵּרוּ מְלֹאכֵי הַשְּׁרֵת לִפְנֵי הַקַּב"ה רַב־שַׁע מִה לִילוּד אִשָּׁה

מַאֲלֵהִים, וְכַבֹּד וְהָדָר תִּעֲטְרֶהוּ: ז תִּמְשִׁילֶהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ, כַּל
שָׁתָה תַחַת־רִגְלָיו: ח צַנְהָ וְאַלְפִים כָּלָם, וְגַם בְּהַמּוֹת שָׂדֵי: ט צְפוֹר
שָׁמַיִם וְדַגֵּי הַיָּם, עֵבֶר אֲרָחוֹת יָמַיִם: י יְהוָה אֲדַנִּינוּ, מִהָאֲדִיר
שְׁמֹךְ בְּכָל־הָאָרֶץ:

ט א לְמַנְצַחַ עַל־מוֹת לַבֵּן, מְזֻמּוֹר לְדָוִד: ב אֲזַדְּהָ יְהוָה בְּכָל־לִבִּי,
אִסְפָּרָה כָּל־נִפְלְאוֹתֶיךָ: ג אֶשְׁמַחָה וְאֶעֱלֶצָה בָךְ, אֲזַמְּרָה שְׁמֹךְ
עֲלִיָּוִן: ד בְּשׁוֹב־אוֹיְבֵי אַחֲזֹר, יִפְשְׁלוּ וַיֵּאבְדּוּ מִפְּנֶיךָ: ה בִּי־עֲשִׂיתָ

רש"י

על מות לבן שיר זה לעמיד לזכר כשימלכן ילדותן
ושחרותן של ישראל ותגלה לדקתם ותקרב ישועתם
שימחה עמלק וזרעו, עלמות ילדות, לבן כמו ללבן,
ומנחם פתר עלמות לבן, נגינות ללמד וכה פתרונו
למנחם על מות לבן למשורר נגינות ללמד, ויהי לבן כמו
להצין ולבונן, עלמות ע"ש כלי שיר ששמו עלמות כמו
שאמר (להלן טו) על עלמות שיר ודונש פתר לבן שם
אדם שהי' שמו לבן שהי' נלחם בדוד צימס ההם ומה
שהוא אומר גערת גויס אצדת רשע הרשע הזה הוא
לבן ההורג עם נקיים ואלע"פ שאין אמה רואה צמקוס
אחר אדם שהי' שמו לבן רק צמקוס הזה כן אמה מולא
צשמות אחרים שאינן נכתבים צמקאל רק פעם א':
(ב) כל נפלאותיך. גאולה האחרונה שקולה כנגד
כל הנסים כמו שנאמר (ירמי' טו) לא יאמר עוד חי ה'
אשר העלה וגו': (ה) משפטי ודיני. מיצת כפולות

מאלהים ל' מלאכים שנחת כח ציהושע להדמים החמה
וליצט את הירדן צמשה לקרוע מי יס סוף ולעלות
למרום ובאלהו להחיות את המת: (ח) צננה
ואלפים. אלן וצקר כמו (דברים כח) שגר אלפיק, לנה
לשון פעולה הוא כמו (צמדנר לג) וגדרות לננאכס,
אוביילדי"ץ בלעו, יש מדרשי אגדה ואינס מתיישבין לפי
המקראות: (א) על מות לבן. יש פותרין על מות
לבן על מת צנו אצשלוס ולא יתכן פתרונו מפני אומי'
לבן ולא אמר הבן ואין לו צמזמור עדות וזכרון לאמך
זה הפתרון ויש פותרין על מות לבן נבל ואף זה לא
יתכן להפוך את השם ואין צמזמור זכרונו (פא"א)
וראימי צמסורה הגדולה שהיא מיצה אחת שהרי חיצר
לה (לקמן מה) והוא ינהגו עלמות פתרו מנחם ודונש
מה שפתרו ואינו נראה צעיני, וראימי צפסיקת' שהענין
מדבר צעמלק גערת גויס שמש מחית ואומר אני למנחם

תורה תמימה

בישראל כמשה וכו'. ראש השנה כא ע"ב
י יְהוָה אֲדַנִּינוּ ואריב"ל בשעה שעלה משה
למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה
וכו' מיד הודו לו להקב"ה שנאמר ה'
אדונינו מה אדיר שמך וגו' ואילו תנה הודך
על השמים לא כתיב וכו'. שבת 99 ע"א

וּתְחַפְּרֶהוּ מְעַט מַאֲלֵהִים: רב ושמואל
חד אמר נ' שערי בינה נבראו בעולם
וכולן ניתנו למשה חסר אחד שנאמר
ותחסרהו מעט מאלהים בקש קהלת
למצוא דברי חפץ בקש קהלת להיות
כמשה יצתה בת קול ואמרה לו וכתוב
יושר דברי אמת ולא קם נביא עוד

מִשְׁפָּטֵי וְדִינֵי, יִשְׁבֶּתָ לְכִסֵּא שׁוֹפֵט צֶדֶק: ו גְּעַרְתָּ גוֹיִם, אֲבֹדֶתָ
 רָשָׁע, שָׁמַם מַחִיתָ לְעוֹלָם וָעֶד: ז הָאוֹיֵב, תִּמּוּ חַרְבוֹת לַנִּצָּחַת, וְעָרִים
 נִתְּשָׁתָּ, אֲבָד זְכָרָם הַמָּה: ח וַיְהוּהָ לְעוֹלָם יֹשֵׁב, בּוֹיֵן לְמִשְׁפָּט
 בְּסֵאוֹ: ט וְהוּא יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק, יִדִּין לְאַמּוּם בְּמִישְׁרִים: י וַיְהִי
 יְהוָה מְשֻׁבַּ לְדָד, מְשֻׁבַּ לְעֵתוֹת בְּצָרָה: יא וַיִּבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי
 שְׁמֶךָ, כִּי לֹא־עֲזַבְתָּ דְרָשֶׁיךָ, יְהוָה: יב וַמְרוּ לַיהוָה יֹשֵׁב צִיּוֹן, הַגִּידוּ
 בְּעַמִּים עֲלִילוֹתָיו: יג כִּי־דָרַשׁ דְּמַיִם אוֹתָם זָכַר, לֹא־שָׁכַח צַעֲקַת

רש"י

המה יצנו ואני אהרוס (מלמי א): אבד זכרם. אותה השעה: (ח) ויהי לעולם יושב וגו'. שם שלם וכסא שלם כמו שנאמר כסאו, אבל קודם שימחה כתוב כי יד על כס ייה (שמות יז) כס חסר ושם חלוק: (ט) והוא ישפט תבל בצדק ידין לאמים במישרים. עד נא הקץ הי' רגיל לשפטם נרחמים לפי מישרים המזוין זהם דן אותם כלילה כשהם שינים מן העצרות: (י) ויהי ה' משגב לך. לשון דכא אילאמינשי"ה צלעו לעמיד כשיכונן למשפט כסאו יהי משגב לישראל שהם דכיס: לעתות בצרה. עמים של נרה: (יב) זמרו לה' יושב ציון. כשחזיר ישיבתו לציון יזמרו לו כן: (יג) אותם זכר. את הדמים שנשפטו בישראל:

במקרא ואין חילוק ציניה' כמו עדי וסדי במרומים (איז טו) ענמיו אפיקי נחושה גרמיו כמטיל צרול (שם מ): משפטי ודיני. נשמים: ישבת לכסא. כסא המשפט: (ו) גערת גוים. עמלק ראשית גוים (במדבר כד): אבדת רשע. אצומיו: שמם מחית. כי מחה אמתה (שמות יז): (ז) האויב תמו. כי חרבות השנאה נלחם הם עליו כחרב חדה, ד"א חרבות נלחם אותו אויב שחרבות שנאמו היתה עלינו נלחם וזה עמלק שנאמר' צו ועצרתו שמרה נלח (עמוס א) חרבות לשון חרבן וכן פתרונו האויב תמו חרבות נלחם, וכן נאמר (פחוקאל לה) שממות עולם אתנך ועריך לא תשזנה: וערים נתשת. כי תאמר אדום רשעו וגו' ונשוב ונננה חרבות כה אמר ה' נצלות

תורה תמימה

שמעון בריה אחרים אומרים אילו היה תמורה לא היה קרב אמר לו מי הם הללו שמיימהם אנו שותים ושמותם אין אנו מזכירים אמר ליה בני אדם שבקשו לעקור כבודך וכבוד בית אביך אמר ליה גם אהבתם גם שנאתם גם קנאתם כבר אבדה אמר ליה האויב תמו חרבות לנצח אמר ליה הני מלי היבא דאהנו מעשייהו רבנן לא אהנו מעשייהו וכו' הוריות יג ע"ב

ז האויב תמו: אמר להן רבן [שמעון בן] גמליאל גיעיילינהו מיהו ניקנסינהו דלא נימרו שמעתא משמייהו אסיקו לרבי מאיר אחרים ולר' נתן יש אומרים אחוה להו בחלמייהו זילו פייסוהו [לרבן שמעון ב"ג] רבי נתן אזל רבי מאיר לא אזל אמר דברי חלומות לא מעלין ולא מורדין כי אזל רבי נתן אמר ליה רשב"ג נהי דאהני לך קמרא דאבוך למהווי אב ב"ד שויניך נמי נשיא מתני ליה רבי לרבן

[עניים כתיב] עָנִיִּים: יד חֲנַנִּי יְהוָה, רָאָה עָנִי מִשְׁנָאִי, מְרוֹמָמִי
מִשְׁעָרֵי-מָוֶת: טו לְמַעַן אֶסְפְּרָה כָּל-תְּהִלָּתֶיךָ, בְּשַׁעְרֵי בֵּת-צִיּוֹן
אֲגִילָּה בִישׁוּעָתֶךָ: טז טָבְעוּ גוֹיִם בְּשַׁחַת עָשׂוּ, בְּרִשְׁתָּ-זוֹ טָמְנוּ
נִלְכְּדָה רַגְלָם: יז נֹדַע יְהוָה מִשְׁפָּט עָשָׂה, בְּפַעַל כְּפִיו נֹקֵשׁ רָשָׁע,
הַגִּיּוֹן סָלָה: יח יָשׁוּבוּ רָשָׁעִים לְשִׂאוֹלָה, כָּל-גוֹיִם שְׂכָחִי אֱלֹהִים:
יט כִּי לֹא לְנִצַּחַת יִשְׁכַּח אֲבִיוֹן, תִּקְוַת [עננים כתיב] עָנִיִּים תֵּאבֹד לְעַד:
כ קוֹמָה יְהוָה אֶל-יַעֲזוּ אָנוּשׁ, יִשְׁפָּטוּ גוֹיִם עַל-פְּנֵיךָ: כא שִׁיתָה יְהוָה
מוֹרָה לָהֶם, יִדְעוּ גוֹיִם אָנוּשׁ הֵמָּה סָלָה:

ב לחודש

י א לְמָה יְהוָה תַעֲמֹד בְּרַחֲוֶךָ, תַעֲלִים לְעֵתוֹת בְּצָרָה: ב בְּגִּזְאוֹת

רש"י

(יד) חננני ה'. עתה בגולה: מרוממי. בגאולתך: (טז) טבעו גוים. זו היא המלה אשר אספר: (יז) נודע ה'. כל זה מן המלה נודע ה' לצרות כי שליט הוא ומשל וגוקס לאויצו שהרי משפט עשה זהם יושטי"א זלעו: נוקש רשע. נכשל רשע: הגיון. נהגה זאת סלה: (יח) לשאולה. אמר רבי נחמי' כל תיצה הנרכה למ"ד נתחלתה הטיל לה ה"א כסופה כגון (בראשית יב) מנרמה מדצרה המיצון לי' והכתיב ישוצו רשעים לשאולה א"ר אצא צר זצדי למדריגה המתמונה של שאול ומהו ישוצו לאחר שיאלו מגיהנס ויעמדו דין ומחייבו ישוצו למדריגה תחתית של גיהנס: (יט) כי לא לנצח ישבח. ישראל האציון

מלפקוד עליהם מה ששיעזדו צו, ומקום עניים לא מאצד לעד: (כ) קומה ה'. דוד ה' מתפלל לפני הקצ"ה שיקוס וימהר לעשות זאת: אל יעז. עמלק לאורך ימים בגדולתו: על פניך. צעזל הכעס שהכעיסוך צמקדשך: (כא) מורה. מרות ועול ד"א מורה לשון השלכה לשון ירה צים (שמות טו) וי"א מורה לשון מער (פא"א): ידעו גוים. שהם אנוש ולא אלהות להיות גזרתם שולטת: (א) תעלים לעתות בצרה. תעלים עינים לעמות הנרה: (ב) ידלק. ירדוף כמו כי דלקת אחרי: יתפשו במזמות זו חשבו. נתפסים הם העניים צמזמות שהרשעים חושצים עליהם:

תורה תמימה

ישועי ישראל שמבזבזין דין אביהם לעתיד לבוא אומרים לפניו רבונו של עולם מאחר שאתה עתיד ליפרע מהן למה הקהיתה שיניהם בם אמר ר' אילעא בר יברכיה אלמלא תפלתו של דוד היו כל ישראל מוכרי רבב שנאמר שיתה ה' מורה להם וכו'.
יח ישובו רשעים לשאולה: דתניא ר"א אומר ישובו רשעים לשאולה כל גוים שכחי אלהים ישובו רשעים לשאולה אלו פושעי ישראל כל גוים שכחי אלהים אלו פושעי עובדי כוכבים דברי ר"א וכו'.
סנהדרין קה ע"א
כא שיתה יהוה: רבא אמר אלו קטני בני

רָשַׁע יִדְלַק עֲנִי, יִתְפָּשׂוּ בְּמִזְמוֹתַי זֹו חֲשָׁבוּ: ג כִּי־הִלֵּל רָשַׁע
 עַל־תַּאֲוֹת נַפְשׁוֹ, וּבִצַּע בִּרְךְ נֶאֱמַר יְהוָה: ד רָשַׁע כְּגֹבַה
 אָפוּ בַל־יִדְרֹשׁ, אֵין אֱלֹהִים כָּל־מִזְמוֹתָיו: ה יִחִילוּ דְרָכָיו
 [ודרכו כתיב] בְּכָל־עֵת, מָרוֹם מִשְׁפָּטֶיךָ מִנְּגִדוֹ, כָּל־צוּרָרָיו יִפִּיחַ
 בָּהֶם: ו אָמַר בְּלִבּוֹ בַל־אֶמוּט, לְדֹר וָדֹר אֲשֶׁר לֹא־בָרַע:
 ז אֲלֹהֵי פִיהוּ מָלֵא וּמְרִמוֹת וְתֵךְ, תַּחַת לְשׁוֹנוֹ עָמַל וְאָוֶן:

רש"י

פניו ואפו צנצנתו: בל ידרוש. כל מזימותיו אומרות
 לו כל ידרוש הקצ"ה כל מה שאעשה כי אין משפט: אין
 אלהים. לית דין ולית דיין: (ה) יחילו. ילליתו ודומה
 לו (איז כ) על כן לא יחיל טוֹב, וי"מ יחילו כמו (ש"ג ג)
 יחולו על ראש יואצ: מרום משפטיך מנגדו.
 מסולקים ומרוחקי משפטי יסורין ופורעניו שלך מנגדו
 שאינם צאים עליו: בל צורריו יפיה בהם. צהפחת
 רוח הוא מפיה צהס והס נופלים לפניו: (ו) לדור
 ודור אשר לא ברע. לא מצא עלי רעה לדורות:
 (ז) ותוך. לי מחשבה רעה הלנה צמוכו ממיד:

(ג) כי הלל רשע. מוסב על למה ה' תעמוד צחוק
 כי עתה עמלק הרשע מתהלל שמשיג כל תאוות נפשו:
 ובוצע ברכך נאמן ה'. והגולן שזח את עצמו לאמר נאך
 ה' ושלום יהיה לי, צרך כמו צרך לשון פעל ותדע שאילו
 ה' שם דבר ה' הטעם למעלה צאות הראשונה והיה
 נקוד פתח וזה נקוד קמץ קטן וטעמו למטה צרי"ש, ואל
 תתמה על צרך שלא אמר צרך שהרצה מיצות של רי"ש
 משמשות כך כגון אויב חרף ה' (לקמן עז) ולא נאמר
 חרף: נאמן. כמו חרף וכן כל ל' נאמן כך פתח מנחם:
 (ד) רשע כגובה אפו. שהוא גצה רוח ומגזיה וזוקף

תורה תמימה

תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא
 בשפתיו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים
 השיב מעון וכו'.

ד רָשַׁע כְּגֹבַהּ אָפוּ: אמר רבה בר רב הונא
 כל הכועס אפיו שכינה אינה חשובה
 כנגדו שנאמר רשע כגובה אפו בל ידרוש
 אין אלהים כל מזמותיו וכו'.

ה יִחִילוּ דְרָכָיו כָּכָל עֵת: תניא נמי הכי רבי
 דוסתאי בר' מתון אומר מותר להתגרות
 ברשעים בעוה"ז וכו' איני והאמר ר' יצחק
 אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל
 תתגרה בו שנאמר יחילו דרכיו בכל עת
 ולא עוד אלא שזוכה בדין שנאמר מרום
 משפטיך מנגדו ולא עוד אלא שרואה בצריו

י גּוּבַצַּע בִּרְכְךָ נֶאֱמַר יְהוָה: דתניא ר' אליעזר
 בן יעקב אומר הרי שגול סאה של
 חטין טחנה לשה ואפאה והפריש ממנה
 חלה כיצד מברך אין זה מברך אלא מנאץ
 ועל זה נאמר בוצע ברכך נאץ ה' וכו'.

בבא קמא צד ע"א

ובצַע בִּרְכְךָ נֶאֱמַר יְהוָה: ר"א בנו של רבי יוסי
 הגלילי אומר אסור לבצוע וכל הבצוע ה"ז
 חוטא וכל המברך את הבוצע הרי זה מנאץ
 ועל זה נאמר בוצע ברכך נאץ ה' אלא יקוב
 הדין את ההר שנאמר כי המשפט לאלהים
 הוא וכן משה היה אומר יקוב הדין את
 הזהר אבל אהרן אוהב שלום ורודף שלום
 ומשים שלום בין אדם לחבירו שנאמר

ח יֵשֶׁב בְּמֵאֲרֵב חֲצֵרִים, בְּמִסְתָּרִים יַחְרֹג נָקִי, עֵינָיו לְחִלְכָה יִצְפְּנוּ:
 ט יַאֲרֵב בְּמִסְתָּר פְּאֲרִיָה בְּסֶפֶה, יַאֲרֵב לְחֲטוֹף עָנִי יַחְטֹף עָנִי,
 בְּמִשְׁכּוֹ בְּרִשְׁתּוֹ: י [ודכה כתיב] יִדְבֶּה יִשָּׁח, וְנִפְלַל בְּעֵצוֹמָיו [חלכאים כתיב] חֵל
 פְּאִים: יא אָמַר בְּלָבוּ שָׂכַח אֵל, הִסְתִּיר פָּנָיו בִּלְרָאָה לְנִצָּח:
 יב קוֹמָה יְהוָה, אֵל נִשְׂא יָדָךְ, אֵל-תִּשְׁכַּח [ענייים כתיב] עֲנִיִּים: יג עַל-מָה
 נֵאִץ רָשָׁע, אֱלֹהִים, אָמַר בְּלָבוּ לֹא תִדְרָשׁ: יד רֵאתָה פִּי-אֶתָּה עָמַל

רש"י

(ח) עיניו לחלכה יצפנו. עיניו של עמלק לישראל שהם חילך יארוצו: לחלכה. עליך יעוז חלכה, שניהם צמורה' מן מלין המשמשין כה צמקוס ר' כגון (שמות 1) וזכה וצעמך (משלי 3) חצונה תנצרה (שמות 15) כל אשר לוימי אחכס (ש"א 4) הנצבת עמכה למדנו ממסורת שחלכה כמו חילך חיל שלך, ומנחס פתר אותה לחלכה יאפונו וכן יעוז חלכה כמו ונפל צעמיו חלכאים ענין נמוכים ומורדים וכה יסוד המלה: (י) ידבה ישוח. כך דרך האורצ שמדכה ומשפיל ומקטין עצמו כדי שלא יהא ניכר. ונפל צעמיו חלכאים. חיל נשצרים ראיתי צמורה הגדולה חלכאים אחת מחמש עשרה חיצות הכמוצות חיצה אחת ונקראות שתי חיצות וכו' נגד דומאמר למה (בראשית 3) אשדת למו (דברים 19)

מלכס תדכאו עמי (ישעי' 4) אף זה חלכאים חיל של נשצרים, כאיס ל' ונכאה לצב למותם (לקמן קט) וא"ת הנו"ן מן השורש יוכיח עליו יען הכאת לב לדיק (יחזקאל 16) למדנו הנו"ן של נכאה כנו"ן של נמצזה (ש"א 10) ונו"ן של נקלה וכן פתרונו ונפל צעמיו של רשע זה צמיוצו וצקריצותיו לשון הגישו עצמוחיס (ישעי' 48) עולס עיניו (סס 19) חיל של ענייס, ד"א צעמיו ע"י גצוריו א"ר סימון אין הרשע הזה מטיל צקלירוס שלו פירוש חיל אלף גצורים כמותו שנאמר (דניאל 2) ולגוצרין גצרי חיל די צחילי אמר לכפתה לשדרך מישך ועבד נגו ומנחס פתר חלכאים כמו דל וחלך והכף יסוד צמיצה: (16) על מה נאץ רשע. להקצ"ה לפי שאמר צלצו לא תדרוש: (יד) ראתה. מה שהוא

תורה תמימה

הרמנא דמלכא הוא אמר תא אגמרך היכי תעביד עול בארבע שעי לחנותא כי חזית איניש דקא שתי חמרא וקא נקיט כסא בידיה וקא מנמנם שאול עילויה אי צורבא מרבנן הוא וניים אקדומי קדים לגרסיה אי פועל הוא קדים קא עביד עבידתיה ואי עבידתיה בליליא רדודי רדיד ואי לא גנבא הוא ותפסיה אישתמע מילתא בי מלכא אמרו קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרונקא וכו' בבא חצינא 98 ע"ב

הרמנא דמלכא הוא אמר תא אגמרך היכי תעביד עול בארבע שעי לחנותא כי חזית איניש דקא שתי חמרא וקא נקיט כסא בידיה וקא מנמנם שאול עילויה אי צורבא מרבנן הוא וניים אקדומי קדים לגרסיה אי פועל הוא קדים קא עביד עבידתיה ואי עבידתיה בליליא רדודי רדיד ואי לא גנבא הוא ותפסיה אישתמע מילתא בי מלכא אמרו קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרונקא וכו' בבא חצינא 98 ע"ב

ט יַאֲרֵב בְּמִסְתָּר פְּאֲרִיָה: ר' אלעזר ב"ר שמעון אשכח להווא פרהגונא דקא תפיס גנבי אמר ליה היכי יכלת להו לאו כחיותא מתילי דכתיב בו תרמוש כל חיתו יער איכא דאמרי מהאי קרא קאמר ליה יארב במסתר כאריה בסוכו דלמא שקלת צדיקי ושבתקת רשיעי א"ל ומאי אעביד

וְכַעַם תְּבִיט, לְתַת בִּידֶךָ, עֲלֶיךָ יַעֲזֹב חֲלָכָה, יְתוֹם אֶתָּה הָיִיתָ עֲזוּר: טו שָׁבֵר זְרוּעַ רִשְׁעוֹ, וְרַע תְּדַרְוֶה רִשְׁעוֹ בַל־תִּמְצָא: טז יְהוָה מִלֶּךְ עוֹלָם וָעֶד, אֲבָדוּ גוֹיִם מֵאֶרֶץ: יז תֵּאוֹת עֲנֹוִים שָׁמַעְתָּ יְהוָה, תִּכִּין לִבָּם תִּקְשִׁיב אָזְנְךָ: יח לְשֹׁפֵט יְתוֹם וְדָךְ, בַּל־יִוָּסֵף עוֹד לַעֲרֹץ אֲנִישׁ מִן־הָאָרֶץ:

יא א לְמַנְצֵחַ לְדָוִד, בַּיהוָה חֶסֶדְךָ, אֵיךְ תֹּאמְרוּ לְנַפְשִׁי [גודו כתיב] נוֹדֵי הַרְבֵּם צְפוּר: ב בִּי הִנֵּה הַרְשָׁעִים יִדְרֹכֹן קִשְׁתִּי, בּוֹנְנֵנו חֲצֵם

רש"י

עושה ואתה מחריש: בי אתה. כן דרכך שמציט עמל וכעס: לתת בידך. נכתך אתה נומן יד לרשעים להנליח צרעם: עליך יעזוב חלכה. ישראל עמך שהם חילך הם עוזבים עליך את המשא שמעשה דין צרעם, ומנחס פמר יעוזב ל' עורה כמו (שמות כג) עוזב מעוזב עמו, ומנחס פמר חלכה ל' דל וחלך וכ' יקוד צמיצה. יתוס אתה היית עוזר. צימים ראשוניס: (טו) שבור זרוע. של עמלק הרשע: ורע תדרוש רשעו בל תמצא. פושעי ישראל כשרואין את הרשעים מנלחין לנכס נושאם להרשיע אבל משתשצר את זרוע הרשעים אס צאת לדרוש רשעם של רשעי ישראל לא תמצאו: (טז) ה' מלך עולם ועד. מאחר שיאבדו גוים מארצו: (יח) לשפוט יתום. לעשות משפטם של ישראל היחומים ודכיס: בל יוסיף עוד. עמלק. לערך אנוש. לכתת ולשצר את האנושים וחוליס:

(א) איך תאמרו לנפשי גודי וגו'. זהו דוגמת כי גרשוני היום מהסתפח צנחלת ה' (ש"א טו) שגרשוהו מארץ לחוזה לארץ וכאן הוא אומר צה' חסיתי, שיחזירני להסתפח צנחלתי איך תאמרו אתם טורדים לנפשי גודי הרכס עבור הר שלכם אתה לפור הנודד שכל אדם המיטלטל נמשל ללפור הנודדת מן קינה כדכתי' כלפור נודדת מן קינה כן איש נודד ממקומו (משלי טו) שנדד קינך שטרדנוך מכל החר כלפור הנודדת, נודו כתיב שהוא נדרש אף צישראל שהאומות אומרים להם כן: (ב) כי הנה הרשעים. דואג ודלטורי הדור המטילין איצה ציני וצין שאול: ידרבון. לשון דריכה נופל צקשת שכשהוא חזק לריך ליתן רגלו עליו כשרוזה לנטותו: קשת. לשונס ידרכו קשתם שקר: בוננו חצם על יתר. הקשת קורד"א דאר"ק צלעו: לירות. אהגיט"ר צלעו: במו אפל. צמסמר:

תורה תמימה

טו שָׁבֵר זְרוּעַ רִשְׁעוֹ: ומה ראו לומר ברכת השנים בתשיעית אמר רבי אלכסנדר כנגד מפקיעי שערים דכתיב שבור זרוע רשע ודוד כי אמרה בתשיעית אמרה וכו'. מגילה יז ע"ב

יא ב בִּי הִנֵּה הַרְשָׁעִים: חזקיה הוה דריש בחד סר רבוותא כי אתא סנחריב וצר עלה דירושלים כתב שבנא פתקא שדא בגירא שבנא וסיעתו השלימו חזקיה וסיעתו לא השלימו שנאמר כי הנה

יז תִּכִּין לִבָּם תִּקְשִׁיב אָזְנְךָ: ת"ר המתפלל צריך שיכוין את לבו לשמים אבא שאול

על־יָתֵר, לִירוֹת בְּמוֹ-אֶפֶל לְיִשְׂרָאֵל: ג כִּי הִשְׁתַּוְּת יְהִרְסוֹן, צְדִיק
 מִהֶ-פֶּעַל: ד יְהוָה בְּהִיבֵל קָדְשׁוֹ יְהוָה בְּשָׁמַיִם בְּסֵאוֹ, עֵינָיו יַחֲזוּ,
 עֲפֹעֵפָיו יִבְחֲנוּ בְּנֵי אָדָם: ה יְהוָה צְדִיק יִבְחֵן, וְרָשָׁע וְאֹהֵב חָמָס
 שִׁנְאָה נִפְשׁוֹ: ו יִמָּטֵר עַל־רָשָׁעִים פְּחִים אֵשׁ וְגַפְרִית, וְרוּחַ זִלְעָפוֹת
 מְנַת פּוֹסֵם: ז כִּי־צְדִיק יְהוָה, צְדָקוֹת אֱהָב, יִשָּׂר יַחֲזוּ פְּנֵימוֹ:
יב א לְמַנְצַח עַל־הַשְּׁמִינִית, מְזֻמּוֹר לְדָוִד: ב הוֹשִׁיעָה יְהוָה כִּי־גָמַר

רש"י

לישרי לב. דוד וכהני נוצ: (ג) כי השתות יחרסון. על ידכס נהרגו כהני ה' הלדיקים שהם שמות של עולם: צדיק מה פעל. דוד שלא חטא מה פעל בכל זאת אתם תשאו עון ולא אני: (ד) ה' בהיבל קדשו. הרואה וזותן מעשיהם ואע"פ שזשמים כסאו גבוה עיניו יחזו אתכם צארכ: (ה) ה' צדיק יבחן. ואם מפני שאני לוקה וגרדף על ידכס אתם מתהללים לאמר אלהים עוזו (לקמן ע"א) לא כן הוא אך כן מדתו של הקצ"ה לייסר ולנסות הלדיקים ולא את הרשעים, הפשטני הזה כל זמן שידע שפשטנו יפה הוא מקיש עליה וכשאינו יפה הוא ממעט צחטישה לפי שמתנתקת: שנאה נפשו. ומלניע לו את גמול עונותיו לעולם ארוך ואז ימטר עליהם צניהנס:

(ו) פחים. ל' פחמים: זלעפות. לשון שריפה ומנחס פחר אמתו לשון שער קטב וכן (איכה ה) מפני זלעפות רעב (לקמן קיט) זלעפה אחזמי כלומר שערו שער (ס"א): (ז) כי צדיק ה' צדקות אהב. ורחס על הלדיק ואהב אותם שפנימו יחזו ישר: ישר יחזו פנימו. מוסב על לדיק ה' צדקות אהב ואומס אשר ישר יחזו פנימו, ורבותינו פתרו הרשעים ידרכון קשת על שצנא וסייעתו ופתרו לישרי לב על חזקיהו וסייעתו, כי השמות יחרסון אם השמות נהרסו על ידס לדיקו של עולם מה פעל ואין סדר המקראות נופל על המדרש: (א) על השמינית. כנור של שמונה נימין: (ב) גמר. כלה. פסו. פייליריני"ט זלענו כמו אפסו וכן פחר מנחס: כי פסו אמונים מבני אדם. הכל

תורה תמימה

יב א לְמַנְצַח עַל הַשְּׁמִינִית: ובשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה וכיון שזכר במילה שבבשרו נתיישרה דעתו לאחר שיצא אמר עליה שירה שנאמר למנצח על השמינית מזמור לדוד על מילה שניתנה בשמיני וכו'.

מנחות מג ע"ב

ב הוֹשִׁיעָה יְהוָה מִתְּנִי משבטלה סנהדרין בטל השיר מבית המשתאות שנאמר

הרשעים ידרכון קשת כוננו חצם על יתר הוה קא מסתפי חזקיה אמר דילמא חס ושלום נטיה דעתיה דקוב"ה בתר רובא כיון דרובא מימסרי אינהו נמי מימסרי וכו' סנהדרין כו ע"א

ג כִּי הִשְׁתַּוְּת יְהִרְסוֹן: אמר רבי אלעזר שבנא בעל הנאה היה כתיב הכא לך בא אל הסוכן הזה וכתוב התם ותהי לו סוכנת (ואומר) כי השתות יחרסון וכו'.

סנהדרין כו ע"א

חֲסִיד, כִּי־פָסוּ אֲמוּנֵי־מִבְּנֵי אָדָם: ג שׂוֹא יְדַבְּרוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ, שְׂפַת חֲלָקוֹת, בְּלֵב וּלְבַב יְדַבְּרוּ: ד יִכְרַת יְהוָה כָּל־שְׂפָתַי חֲלָקוֹת, לְשׁוֹן מְדַבְּרַת גְּדֻלוֹת: ה אֲשֶׁר אָמְרוּ לְלִשְׁוֹנֵנוּ נִגְבִּיר, שְׂפָתֵינוּ אֲתַנּוּ, מִי אֲדוֹן לָנוּ: ו מִשֹּׁד עֲנִיִּים מֵאֲנָקַת אֲבִיוֹנִים, עֲתָה אֶקְוֶה יֵאמֹר יְהוָה, אֲשִׁית בְּיַשְׁע יְפִיחַ לֹ: ז אֲמָרוֹת יְהוָה אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת, כֶּסֶף

רש"י

משקרים צי ומרגלים את המקומות אשר אנכי מתחבא שם ומגידים לשאול הלא דוד מסתתר עמנו (לקמן נד): (ג) בלב ולב. צני לנצות לי מראים שלום ויש שנאה טמונה בלצנעם: (ה) ללשונונו נגביר. בלשונונו נחגבר: (ו) משוד עניים. מחמת שוד עניים הנשדדים על ידכם כגון אני ואנשי וכהני נוצ ומחמת חנקת אציונים יאמר ה' עמה אקום לעורחם: אשית בישע יפּיחַ לו'. אשיתם צינע ידבר עליהם: יפּיחַ. לי דבור הרצה יש בספר משלי ובחזקוק ופּיחַ לקן ולא יכּוּז ומנחם פתר אותו לשון מוקש כמו (לקמן קנד) הפח

תורה תמימה

לשון מדברת גדולות אלא מה תקנתו שלא יבא לידי לשון הרע אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה ואם ע"ה הוא ישפיל דעתו שנאמר וסלף בה שבר רוח וכו'.

ערכין טו ע"ב

ה אֲשֶׁר אָמְרוּ: אמר ר' יוחנן משום ר' יוסי בן זימרא כל המספר לשון הרע כאילו כפר בעיקר שנאמר אשר אמרו ללשונונו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו וכו'.

ערכין טו ע"ב

ז אֲמָרוֹת יְהוָה: מאי משמע דהאי עליל לישנא דמיגלי הוא א"ר אבהו אמר קרא אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים וכו'.

ראש השנה כא ע"ב

בשיר לא ישתו יין וגו' משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים משחרב בהמ"ק בטל השמיר ונופת צופים ופסקו אנשי אמנה מישראל שנאמר הושיעה ה' כי גמר חסיד וגו' סוטה מז ע"א

ד יִכְרַת יְהוָה אמר רבי חמא בר' חנינא מה תקנתו של מספרי לשון הרע אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה שנא' מרפא לשון עץ חיים ואין לשון אלא לשון הרע שנאמר חץ שחוט לשונם ואין עץ אלא תורה שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה ואם עם הארץ הוא ישפיל דעתו שנאמר וסלף בה שבר רוח רבי אחא ברבי חנינא אומר סיפר אין לו תקנה שכבר כרתו דוד ברוח הקדש שנאמר יכרת ה' כל שפתי חלקות

כב ספר יום ראשון יג - יד ב לחודש ראשון

צְרוּף בַּעֲלִיל לְאָרֶץ, מִזְקֵק שִׁבְעָתַיִם: ח אֶתְהָּ יְהוָה תִּשְׁמְרֶם, תִּצְרְנוּ מִן־ הַדּוֹר זֶה לְעוֹלָם: ט סְבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּן, כָּרֶם זֵלוֹת לְבַנֵּי אָדָם:

יג א לְמַנְצַח מִזְמוֹר לְדָוִד: ב עַד־ אָנָּה יְהוָה תִּשְׁפָּחֵנִי נְצַח, עַד־אָנָּה תִּסְתִּיר אֶת־פְּנֵיךָ מִפְּנֵי: ג עַד־אָנָּה אֲשִׁית עֲצוֹת בְּנַפְשִׁי יַגִּזּוּן בְּלִבִּי יוֹמָם, עַד־אָנָּה יְרוּם אֵיבֵי עָלָי: ד הַבִּיטָה, עֲנֵנִי יְהוָה אֱלֹהֵי, הָאִירָה עֵינָי פֶּן־אִישָׁן הַמּוֹת: ה פֶּן־יֹאמֵר אֵיבֵי יִכְלְתִיו, צָרִי יִגִּילוּ כִּי אֶמוּט: ו וְאֲנִי בַחֲסֵדְךָ בְּטַחְתִּי, יִגַּל לִבִּי בִישׁוּעַתְךָ, אֲשִׁירָה לִיהוָה כִּי גָמַל עָלָי: יד א לְמַנְצַח לְדָוִד, אָמַר נָבַל בְּלָבוֹ אֵין אֱלֹהִים, הִשְׁחִיתוּ הַתַּעִיבוּ

רש"י

כמו עלי (משלי כו) צמוך הריפות בעלי והוא שם כלי שכותשין צמוכו וכן בעליל הכור שמתכין לתוכו הזהב והכסף וזה אינו נראה לפי שאינו קורא עלי המכתש שכותשין לתוכו אלא יד המכתש שכותשין צו שקורין פילאורין בלעז, ל"א בעליל לשון בעל יד כלומר אדון הארץ ושצח המלה כנגד השם וזה תרגום יונתן הוא לשון אדנות ואמר כי אמרומינו כסף צרוף מאדון הארץ שהוא השם שהוא כסף וזקק אותם (סא"א): (ח) תשמרם. לאותם עניים ואצוניים הנרדפים מן הדור זו שהם דלטורין. מזקק שבעתים. מדרש אגדה יש ומיושב על הסדר ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי תינוקות שהיו צימי דוד עד שלא טעמו טעם חטא היו יודעי' לדרוש את התורה צמ"ט פנים לכל ד' והו שצעמים והיה דוד מתפלל עליהם רצ"ע ראה כמה מורחק ואמרתך צרורה ומזוקקת שצעמים בלצם אתה

תורה תמימה

ט סְבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּן: אמר רב הונא כל המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע שנאמר סביב רשעים יתהלכון וכו'. ברכות ו ע"ב

יד א אָמַר נָבַל בְּלָבוֹ: פרשת ציצית מפני מה קבעוה א"ר יהודה בר חביבא מפני שיש בה חמשה דברים מצות ציצית יציאת מצרים על מצות ודעת מינים

עֲלִילָה אֵין עֲשֵׂה־טוֹב: ב יְהוָה מְשַׁמֵּם הַשְּׁקִיף עַל־בְּנֵי־אָדָם,
 לְרֵאוֹת תֵּישׁ מְשַׁבִּיל, וְרֵשׁ אֶת־אֱלֹהִים: ג הַכֹּל סָר יַחְדּוֹ, נֶאֱלָחוּ,
 אֵין עֲשֵׂה־טוֹב, אֵין גַּם־אֶחָד: ד הָלֹא יָדְעוּ כָּל־פְּעֵלֵי אָוֶן, אֲכָלֵי עֲמִי
 אָכְלוּ לֶחֶם, יְהוָה לֹא קָרָא: ה שָׁם פָּחְדוּ פָּחַד, פִּי־אֱלֹהִים בְּדוֹר
 צְדִיק: ו עֲצַת־עֲנִי תְבִישׁוּ, פִי יְהוָה מִחֶסְהוּ: ז מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעַת
 יִשְׂרָאֵל, בְּשׁוֹב יְהוָה שְׁבוֹת עִמּוֹ, יִגַּל יַעֲקֹב יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל:

טו א מְזֻמּוֹר לְדוֹד, יְהוָה מִי־יִגּוֹר בְּאַהֲלָךְ, מִי־יִשְׁכַּן בְּהַר קִדְשֶׁךָ:

רש"י

זכרו נפלאותיו ונוראותיו צמשתיהם ונשתמשו בכליו, ורבותינו פירשו כל שלא היה גזול את ישראל לא היה טועם טעם ערב צמאלו, אוכלי עמי נדמה להם כאוכלי לחם שטעמו טעם מאכל ערב: (ה) שם פחדו פחד. שנשמלס גמולו לצלשנר וכו': כי אלהים בדור צדיק. דודו של יכניה שהיו צדיקי: (ו) עצת עני תבישו. אתם אומרי שנעמס של ישראל צושה על שהם צוטמי צה' כי ה' מססהו: (ז) מי יתן. אז יקרב היום שיתן מניון ישועת ישראל ואז יגל יעקב ישמח ישראל:

וגו'. שני מזמורים אמר דוד בספר זה צענין א' הראשון על נצודננר והשני (לקמן ג) על טיטוס הרשע זה נתנבא על נצודננר שעמיד ליכנס להיכל ולהחריבו ואין א' מכל חיילותיו מוסה צדו: אין אלהים. ואעלה על צמתי עב (ישעי' ז): השחיתו התעיבו עליה. מעללים: (ג) הכל סר וגו'. אין איש צחילותיו מוסה צדו: נאלחו. נהפכו לקלוקל: (ד) הלא ידעו. הלא סופס ידעו מה שעלמה צהס: אוכלי עמי. זרעו של נצודננר. אכלו לחם. עשו משטה (דניאל ה) צלשנר מלכא עבד לחם רב: ה' לא קראו. לא חשבוהו ולא

תורה תמימה

בשוק שאין לך משוקץ ומתועב לפני המקום יותר ממי שמהלך בשוק ערום וכו'. יבמות טג ע"ב

ד אכְלֵי עֲמִי אָכְלוּ לֶחֶם: אמר רבא אמר רבי יוחנן בשביל מה הקדים פ"א לעיין בשביל מרגלים שאמרו בפיהם מה שלא ראו בעיניהם אוכלי עמי אכלו לחם ה' לא קראו וכו'.

טו א מְזֻמּוֹר לְדוֹד יְהוָה מִי יִגּוֹר בְּאַהֲלָךְ: בא דוד והעמידן על אחת עשרה דכתיב מזמור לדוד [ה'] מי יגור באהלך מי ישכון

הרהור עבירה והרהור ע"ז וכו' הרהור עבירה והרהור ע"ז מנלן דתניא אחרי לבבכם זו מינות וכן הוא אומר אמר נבל בלבו אין אלהים אחרי עיניכם זה הרהור עבירה שנאמר ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני אתם זונים זה הרהור ע"ז וכן הוא אומר ויזנו אחרי הבעלים: ברכות יב ע"ב

אמר נבל בלבו: רבי אליעזר אומר אלו הצדוקים וכן הוא אומר אמר נבל בלבו אין אלהים וגו' במתניתא תנא אלו אנשי ברבריא ואנשי מרטנאי שמהלכין ערומים

ב הוֹלֵךְ תַּמִּים וּפְעֵל צֶדֶק, וְדַבֵּר אֱמֶת בְּלִבּוֹ: ג לֹא-רָגַל עַל-לְשׁוֹנוֹ,
 לֹא-עָשָׂה לְרַעְהוּ רָעָה, וְחִרְפָּה לֹא-נָשָׂא עַל-קִרְבוֹ: ד גְּבוּזָה בְּעֵינָיו
 נִמְאָם, וְאֵת-יְרָאֵי יְהוָה יִכְבֵּד, נִשְׁבַּע לְהִרְעוֹ וְלֹא יִמַר: ה פִּסְפוֹ לֹא-נָתַן
 בְּנִשְׁדוֹ, וְשׁוֹחַד עַל-נַקְי לֹא-לָקַח, עֹשֶׂה אֱלֹהִים לֹא יִמּוֹט לְעוֹלָם:

רש"י

(ג) לא רגל על לשונו. אנקוּס"א זלעזו כמו וירגל
 בענדן (ש"צ יט) מזמור זה להודיע מדת חסידות.
 ודובר אמת בלבבו. הטוּז שהוא אומר זלעזו הוא
 אמת ואינו אחד צפה ואחד זלעז (סא"א): וחרפה לא
 נשא. רפורט"א זלעז: על קרובו. אס עזר קרובו
 עזירה שיש זה עונש ענשו זמספט ולא נשא עליו
 חרפתו שיהא פתחון פה למחרף לומר כך עזר פלוני
 קרוּך וחסית עליו: (ד) גבוזה בעיניו נמאם. מי
 שהוא נבזה זרשעמו נמאם זעניו של זדיק כגון חזקיהו
 שגירר עצמות אצו זצויון: נשבע להרע. לעזמו ולא
 ימיר שזעמו ק"ו שאינה ממירה זדנר שאינה לרעמו:
 (ה) ושוחד לא לקח. על עני להרשעו זדין להטות

תורה תמימה

בהר קדשך הולך תמים ופועל צדק ודובר
 אמת בלבבו לא רגל על לשונו לא עשה
 לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קרובו נבזה
 בעיניו נמאס ואת יראי ה' יכבד נשבע
 להרע ולא ימיר כספו לא נתן בנשך ושוחד
 על נקי לא לקח עושה אלה לא ימוט
 לעולם הולך תמים זה אברהם דכתיב
 התהלך לפני והיה תמים וכו'. מכות כד ע"א

ב וְדַבֵּר אֱמֶת בְּלִבּוֹ: ת"ר הלוקח ירק מן
 השוק ובירר והניח אפילו כל היום כולו
 לא קנה ולא נתחייב במעשר גמר בלבו
 לקנותו קנה ונתחייב במעשר להחזירו אי
 אפשר שכבר נתחייב במעשר ולעשרו א"א
 שכבר מפחיתן בדמים הא כיצד מעשרו
 ונותן לו דמי מעשר אטו משום דגמר בלבו
 לקנות קנה ונתחייב במעשר אמר רב
 הושעיא הכא בירא שמים עסקינן כגון רב
 ספרא דקיים בנפשיה ודובר אמת בלבבו:
 בבא בתרא צח ע"א

אפילו ממך א"ל אין א"ל רבי ישמעאל
 ברבי יוסי אפילו מאבא א"ל חס ושלום לא
 תהא כזאת בישראל אמר להן לבני קטן אני
 צריך נכנס ר' שמעון אצלו מסר לו סדרי
 חכמה אמר להן לבני גדול אני צריך נכנס
 רבן גמליאל אצלו ומסר לו סדרי נשיאות
 אמר לו בני נהוג נשיאותך ברמים זרוק מרה
 בתלמידים איני והא כתיב ואת יראי ה'
 יכבד ואמר מר זה יהושפט מלך יהודה
 כשהיה רואה תלמיד חכם היה עומד
 מכסאו ומחבקו ומנשקו וקורא לו רבי רבי
 מרי מרי לא קשיא הא בצינעא הא
 בפרהסיא וכו'.
 נבזה בעיניו נמאם: ת"ש נבזה בעיניו נמאס
 זה חזקיהו מלך יהודה שגירר עצמות אביו
 על מטה של חבלים ואי משום יקרא דחיי
 הוא מ"ט כי היכי דתיהוי ליה כפרה לאבוה
 ומשום כפרה דאבוה משהו ליה ליקרא
 דישראל ישראל גופייהו ניחא להו דמיחלי
 שקרייהו לגביה וכו'.
 טנהדרין מז ע"א

ה פִּסְפוֹ לֹא-נָתַן בְּנִשְׁדוֹ: תניא ר' שמעון בן
 אלעזר אומר כל מי שיש לו מעות ומלוה

טז א מכתבם לדוד, שמרני אל פי-חסייתי בך: ב אמרת ליהוה
אדני אתה, טובתי בל-עליך: ג לקדושים אשר בארץ המה,
ואדירי, כל-הפצי-בם: ד ירבו עצבותם אחר מהרו, בל-אפיך

רש"י

רזון מעטרנו (סא"ה): (ב) אמרת לה' אדני אתה
וגו'. לכנסת ישראל אמר דוד יש עליך לומר לה' אדון
אתה וידך על העליונה לכל הצא עלי, ד"א אמרת לה'
אדני אתה, לנפשו ה' אומר וכן מצינו דוגמתו (ש"צ
יג) ותכל דוד ופתרונו ותכל נפש דוד אף כאן אמרת
נפשי לה' את נפשי יש עליך לומר כן להקצ"ה (סא"ה):
טובתי בל עליך. טויות שאתה עושה לי לא עליך
הם לגמלני כי לא נזקתי אתה מטיב לי:
ג) לקדושים אשר בארץ המה. נשציל הקדושים
אשר המה קצרי' צארך אשר המהלכו לפניך נאמת:
ואדירי בל הפצי בם. הם האדירים אשר כל הפצי
צם וכל זכרי נעשים נשצילם: (ד) ירבו עצבותם
וגו'. כל זה אמרי לה' ירבו עצבותם של כופרים כן

משפטו ועוד פירשוהו רבותינו לא לקח שומד על נקי
לנקותו נדינו ק"ו שאינו לוקח שומד להטות המשפט:
לא ימוט. והוא ראוי לגור צאהליך (סא"ה): לא ימוט
לעולם. אם ימוט אין מוטתו מוטתו לעולם אלא
מתמוטט ועולה: (א) מכתבם לדוד. אמרו רבותינו
לדוד שהי' מך ומס שהיתה מכתו תמה שנולד מהול
ואין שיטת המקרא נופל על המדרש כאן, יש מזמור
שנאמר בו לדוד מכתם, שם יש לפרש שיר זה לדוד
שהי' מך ומס אצל כאן שנאמר מכתם לדוד אין לפרשו
כן ואומר אני שהוא אחד מן שמות מיני נעימות הזמר
ותלוך ננעימות השיר, ד"א מכתם לדוד לשון עטרה
כמו כחם שמשמע דבר זה היה רגיל לומר דוד שמרני
אל כי חסימי כן והי' לו כעטרה שנא' (לעיל ה) ה' כלנה

תורה תמימה

עכירא דעתיה פתח ואמר אמרת לה' אדני
אתה טובתי בל עליך אמרה כנסת ישראל
לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם
החזק לי טובה שהודעתך בעולם אמר לה
טובתי בל עליך איני מחזיק טובה אלא
לאברהם יצחק ויעקב שהודיעוני תחלה
בעולם שנאמר לקדושים אשר בארץ המה
ואדירי כל הפצי בם וכו' מנחות נג ע"א

אותם שלא ברבית עליו הכתוב אומר כספו
לא נתן בנשך ושוחד על נקי לא לקח עושה
אלה לא ימוט לעולם הא למדת שכל
המלוה ברבית נכסיו מתמוטטין והא קא
חזינן דלא מוזפי ברבית וקא מתמוטטין
אמר רבי אלעזר הללו מתמוטטין ועולין
והללו מתמוטטין ואינן עולין וכו'.

בבא מציעא עא ע"א

ג לקדושים אשר בארץ: יג ישראל קנין אחד
מנין דכתיב עד יעבור עמך ה' עד יעבור
עם זו קניית ואומר לקדושים אשר בארץ
המה ואדירי כל הפצי בם: אבות כ ע"א

טז ב אמרת ליהוה: אמרי ליה רבנן לרבי
פרידא רבי עזרא בר בריה דרבי
אבטולס דהוא עשירי לר' אלעזר בן עזריה
דהוא עשירי לעזרא קאי אבבא אמר מאי
כולי האי אי בר אוריין הוא יאי אי בר
אוריין ובר אבהן יאי ואי בר אבהן ולא בר
אוריין אישא תיכליה אמרו ליה בר אוריין
הוא אמר להו ליעול וליתני חזייה דהוה

ד כל אפיך נספיהם: מאי אחד העובד אמר
רבי ירמיה הכי קאמר אחד העובד
כדרכה ואחד המזובח ואחד המקטר ואחד

נְסַכִּיהֶם מִדָּם, וּבִלְ-אַשָּׁא אֶת-שְׁמוֹתֵם עַל-שִׁפְתָי: ה יְהוָה, מְנַת־
חֶלְקִי וְכוּסִי, אַתָּה תוֹמִיךְ גּוֹרְלִי: ו חֲבָלִים נִפְלוּ-לִי בַּנְּעֻמִים,
אֶף-נִחַלַת שִׁפְרָה עָלַי: ז אֶבְרַךְ אֶת-יְהוָה אֲשֶׁר יַעֲצֵנִי, אֶף-לִילֹת
יִפְרוּנִי בְלִיֹּתַי: ח שׁוֹיְתִי יְהוָה לְנִגְדֵי תְמִיד, בִּי מִיְמִינִי בַל-אֲמוּט:

רש"י

לי הגורל להיות צמלקן חזל נעים הוא זה אף עלי
שפרה נחלה כוז: (ז) אברך את ה'. עד כאן יצא
דוד על כנסת ישראל שתאמר כן ועכשיו אומר ואני גם
אני אברך את ה' אשר יעצני לצחור צמיס וללכת
צדרכיו: אף לילות יסרוני בלילותי. ליראה אותו
ולאהבה ורצונו פירשוהו על אברהם אצו שלמד
תורה מאליו עד שלא נתנה תורה אף אנו לריכין לישב
המקראות על סדרן: (ח) שויתי ה' לנגדי תמיד.
צכל מעשי שמתי מוראו לנגד עיני ולמה כי מימיני הוא
תמיד לעזרני לצל אמוט, ד"א שוית ה' לנגדי תמיד
ס"ת היה עמו לקרות צו כל ימי חייו וזה שאמר מימיני
צל אמוט ע"ש המורה שנתנה צימינו שאני עוסק צה
ולפיכך צל אמוט (סא"ה):

המהירי וחרידי לעבודת אל אחר, ל"א מהרו לשון
מוהר דואירני"ט צלעו: בל אסיך נסכיהם מדם.
אני לא אהיה כמותם לזרוק דם לע"ג ולא אשא שם
ע"ג על שפתי: (ה) ה' מנת חלקי וכוסי. כל טוצתי
הימנו, לשון אחר וכוסי וחשבוני כמו (שמות יב) תכוסו
על השנה וכן חצרו מנחם: אתה תומיך גורלי. אתה
הוא אשר הניחות ידי על החלק הטוב שנאמר החיים
והמות נתתי וגו' וצחרת צמיס (דברי ז) כאלם האוהב
אחד מצניו ומניח ידו על החלק הטוב ואומר את זה
צחר לך, תומיך השפלת ידי על הגורל לי ימך המקרה
(קהלת י) ישפל, כך הוא נדרש צספרי, וגם יש לפותרו
לשון תמיכה מדרש האגדה כמו ויתמוך יד אצו וגו'
(צראשי מח): (ו) חבלים נפלו לי בנעימים. כשנפל

תורה תמימה

שויתי יהוה לנגדי תמיד: רשב"א אומר
משום ר' אליעזר בן פרטא שאמר
משום רבי אלעזר המודעי כתב זה לא
נשתנה כל עיקר שנאמר ווי העמודים
מה עמודים לא נשתנו אף וויים לא
נשתנו ואומר ואל היהודים ככתבם
וכלשונם מה לשונם לא נשתנה אף כתבם
לא נשתנה אלא מה אני מקיים את
משנה התורה הזאת לשתי תורות אחת
שיוצאה ונכנסת עמו ואחת שמונחת לו
בבית גזויו אותה שיוצאה ונכנסת עמו
עושה אותה כמין קמיע ותולה בזרועו
שנאמר שוית ה' לנגדי תמיד וכו'.

סנהדרין כב ע"א

המנסך ואחד המשתחוה ואפילו שלא
כדרכה וליחשוב נמי זורק אמר אביי זורק
היינו מנסך דכתיב בל אסיך נסכיהם מדם
וכו'.
סנהדרין ס ע"ב
ח שויתי יהוה לנגדי תמיד: וכדתניא וכתב לו
את משנה וגו' כותב לשמו שתי תורות
אחת שהיא יוצאה ונכנסת עמו ואחת
שמונחת לו בבית גזויו אותה שיוצאה
ונכנסת עמו (עושה אותה כמין קמיע ותולה
בזרועו שנאמר שוית ה' לנגדי תמיד כי
מימיני בל אמוט) אינו נכנס בה לא לבית
המרחץ ולא לבית הכסא שנאמר והיתה
עמו וקרא בו מקום הראוי לקראות בו וכו'.

סנהדרין כא ע"ב

ט לָבֵן שִׁמְחָה לְבִי וַיִּגְלַל כְּבוֹדִי, אֶף־בְּשָׂרִי יִשְׁפֹּן לְבַטָּח:
י כִּי לֹא־תַעֲזֹב נַפְשִׁי לְשִׂאוֹל, לֹא־תִתֵּן [חסידך כתיב] חֲסִידְךָ לְרֵאוֹת שְׁחַת:
יא תוֹדִיעֵנִי אֶרְחַח חַיִּים, שִׁבְעַת שְׂמֵחוֹת אֶת־פְּנֶיךָ, נְעֻמוֹת בְּיַמִּינְךָ נִצַּח:

רש"י

(ט) לבן שמחה לבי וגו'. לפי שאני צוטח כי לא שמעתי לא מעוזני לטור ממך: (יא) תודיעני ארחה מעוז נפשי לשאול שהרי צעון עצירה גדולה שהיטה צדי גשרמי גם ה' העזר חטאתך (ש"צ יב) ק"ו

תורה תמימה

אֶף בְּשָׂרִי יִשְׁפֹּן לְבַטָּח: תנו רבנן שבעה לא שלט בהן רמה ותולעה ואלו הן אברהם יצחק ויעקב משה אהרן ומרים ובנימין בן יעקב אברהם יצחק ויעקב דכתיב [בהו] בכל מכל כל משה אהרן ומרים דכתיב [בהו] ע"פ ה' בנימין בן יעקב דכתיב ולבנימן אמר ידיד ה' ישכון לבטח עליו וי"א אף דוד דכתיב אף בשרי ישכון לבטח ואידך ההוא רחמי הוא דקא בעי וכו'.

בבא בתרא יז ע"א

י כִּי לֹא תַעֲזֹב כָּל הַמְּזֻכָּה אֶת הַרְבִּים אֵין חטא בא על ידו מ"ט כדי שלא יהא הוא בגיהנם ותלמידיו בגן עדן שנאמר כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת וכו'. יומא פו ע"א לְשִׂאוֹל, שְׁחַת: א"ר יהושע בן לוי ז' שמות יש לגיהנם ואלו הן שאול ואבדון ובאר שחת ובור שאון וטיט היון וצלמות וארץ התחתית וכו' באר שחת דכתיב כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת וכו'. עירובין יט ע"א

יא שִׁבְעַת שְׂמֵחוֹת: מתני' דלא כרבי יהודה דתניא רבי יהודה אומר כנור של מקדש של שבעת נימין היה שנאמר שובע שמחות [את] פניך אל תיקרי שובע אלא שבע ושל

ט אֶף בְּשָׂרִי יִשְׁפֹּן לְבַטָּח: אתיוה לרבי אלעזר ברבי שמעון וקא תפיס גנבי ואזיל שלח ליה ר' יהושע בן קרחה חומץ בן יין עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה שלח ליה קוצים אני מכלה מן הכרם שלח ליה יבא בעל הכרם ויכלה את קוציו יומא חד פגע ביה ההוא כובס קרייה חומץ בן יין אמר מדחציף כולי האי שמע מינה רשיעא הוא אמר להו תפסוהו תפסוהו לבתר דנח דעתיה אזל בתריה לפרוקיה ולא מצי קרי עליה שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו זקפיהו קם תותי זקיפא וקא בכי אמרו ליה רבי אל ירע בעיניך שהוא ובנו בעלו נערה מאורסה ביום הכפורים הניח ידו על בני מעיו אמר שישו בני מעי שישו ומה ספיקות שלכם כך ודאות שלכם על אחת כמה וכמה מובטח אני בכם שאין רמה ותולעה שולטת בכם ואפי' הכי לא מייבתא דעתיה אשקיהו סמא דשינתא ועיילוהו לביתא דשישא וקרעו לכריסיה הוו מפקו מיניה דיקולי דיקולי דתרבא ומותבי בשמשא בתמוז ואב ולא מסרחי כל תרבא נמי לא סריח כל תרבא לא סריח שורייקי סומקי מסריח הכא אף על גב דאיכא שורייקי סומקי לא מסריח קרי אנפשיה אף בשרי ישכון לבטח וכו'. בבא מציעא פג ע"ב

יז א תִּפְלָה לְדָוִד, שְׁמָעָה יְהוָה צְדָקָה, הִקְשִׁיבָה רִנָּתִי, הַאֲזִינָה
 תִּפְלָתִי בְּלֹא שִׁפְתֵי מִרְמָה: ב מִלִּפְנֵיךָ מִשְׁפָּטִי יֵצֵא, עֵינֶיךָ
 תִּחְזִינָה מִיִּשְׂרָאֵל: ג בְּחַנְתָּ לְבָבִי, פָּקַדְתָּ לִילָה, צָרַפְתָּנִי בַל־
 תִּמְצָא, זְמוּתִי בַל־יַעֲבֹר־פִּי: ד לְפַעֲלוֹת אָדָם בְּדָבָר שִׁפְתֶיךָ, אָנֹכִי
 שָׁמַרְתִּי אֲרָחוֹת פְּרִיץ: ה תִּמְוָךְ אֲשֶׁר־י בְּמַעֲגָלוֹתֶיךָ, בַּל־נִמְוָטוּ
 פְּעָמָי: ו אָנֹכִי־קָרָאתֶיךָ כִּי־תַעֲנֵנִי אֵל, הֲטָאֲזִינְךָ לִי, שְׁמַע אִמְרָתִי:

רש"י

אומרים אלהי אברהם ואין אומרים אלהי דוד אמר לו
 אני בחנתי צי נסיונות ונמלא שלם אמר בחנתי ונסני
 כדאימא נמסכת שנת: (ד) לפעולות אדם בדבר
 שפתיך וגו', תמוך אשורי וגו'. מאז והלאה לכל
 פעולת אדם שנאמי לפעול אני שמרתי נשזיל דבר
 שפתיך ארחות פריץ לנטות מהם שלא אלך בהם אך
 לתמוך אשורי תמיד נמעגלותיך לא נמוטו מהם פעמי,
 פירוש אחר לפעולות אדם נדבר שפתיך וגו' לפי שרין
 אדם להשמע בפעולותיו לפי ישרת דבר שפתיך אשר
 אמרת לא תנאף אני שמרתי ארחות פריץ אע"פ
 שעשימי שלא כראוי נטונתך: (ה) תמוך אשורי
 וגו'. מאז והלאה לכל פעולת אדם שנאמי לפעול את
 המישרים תחזינה עיניך והמשפט מלפניך יא: (ו) בי

עמיד (ס"א): את פניך. שמחות אשר לפניך נכת
 הקרובה לך: (ב) מלפניך משפטי יצא. עזירות
 שצדי שאני ראוי להשפט עליהם ציורין יאלו מלפניך
 ולא יצואו לפניך דין: עיניך תחזינה מישרים. אם
 יש צדי זכות בהן תחזינה צמישרים עיניך: (ג) בחנת
 לבי וגו'. ידעתי כי יש עצירה צדי ואם משפט עונשי
 יצא לפניך לא אלדק דין אשר כבר נחנת לצי: פקדת
 לילה. לעת הערב עוון נח שזע שנאמר ויהי לעת ערב
 ויקס דוד וגו' (ש"ג יא): צרפתני. נסימני: בל
 תמצא. לא מנאח צי חפץ: זמותי בל יעבר פי.
 אם מעלה עוד נמחשתי ליצחן לפניך כל יעבר פי לומר
 עוד בחנתי ונסני כמו שאמרתי כבר כמו שנאמר (לקמן
 כו) בחנתי ה' ונסני שאמר דוד לפני הקב"ה מפני מה

תורה תמימה

והיא מתקדשת מטומאתה ותשב אל ביתה
 והיינו דכתיב בחנת לבי פקדת לילה
 צרפתי בל תמצא זמותי בל יעבר פי אמר
 איכו זממא נפל בפומיה דמאן דסני לי ולא
 אמר כי הא מילתא דרש רבא מאי דכתיב
 למנצח לדוד בה' חסיתי איך תאמר לנפשי
 נודי הרכם צפור אמר דוד לפני הקב"ה
 רבש"ע מחול לי על אותו עון שלא יאמרו
 הר שבכם צפור נדדתו דרש רבא מאי
 דכתיב לך לבדך חטאתי והרע בעיניך
 עשיתי למען תצדק בדברך תזכה בשפטך
 אמר דוד לפני הקב"ה גליא וידיעא קמן

ימות המשיח שמונה שנאמר: למנצח על
 השמינית על נימא שמינית של עולם הבא
 עשר שנאמר עלי עשור ועלי נבל עלי הגיון
 בכנור ואומר הודו לה' בכנור בנבל עשור
 זמרו לו שירו לו שיר חדש אפילו תימא רבי
 יהודה לעולם הבא איידי דנפישני נימין
 דידיה נפיש קליה כי נבל קרי ליה נבל:

ערכין יג ע"ב

יז ג בְּחַנְתָּ לְבָבִי: מיד וישלח דוד וידרוש
 לאשה ויאמר הלא זאת בת שבע בת
 אליעם אשת אוריה החתי וישלח דוד
 מלאכים ויקחה ותבא אליו וישכב עמה

ז הפילה חסדיך, מושיע חוסים, ממתקוממים בימינך: ח שְׁמַרְנִי
 בְּאִישׁוֹן בַּת־עֵין, בְּצֵל כְּנַפֶּיךָ תִּסְתִּירֵנִי: ט מִפְּנֵי רָשָׁעִים זוּ שְׁדוּנִי,
 אִיבֵי בְּנֶפֶשׁ יִקְיֹפוּ עָלַי: י חֲלַבְמוֹ סָגְרוּ, פִּימוֹ דְּבָרוֹ בְּנֵאוֹת:
 יא אֲשׁוּרְנוּ עֲתָה [סבבונִי כתיב] סָבְבוּנוּ, עֵינֵיהֶם יִשִּׁיתוּ לְנִמְוֹת בְּאֶרֶץ:
 יב דְּמִינוּ בְּאֶרֶץ יִכְסֹף לְטְרוֹף, וְכִכְפִּיר יֵשֵׁב בְּמִסְתָּרִים: יג קוֹמָה
 יְהוֹה קְדָמָה פָּנָיו, הִכְרִיעֵהוּ, פְּלִטָה נִפְשֵׁי מְרַשָּׁע חֲרָבְךָ: יד מְמַתִּים
 יְדָךְ יְהוֹה, מְמַתִּים מִחֲלָד, חֲלָקֶם בְּחַיִּים [וצפונך כתיב] וְצַפּוֹנְךָ תִּמְלֵא

רש"י

לפשוט צאריך ונראה לי שנתפלל דוד תפילה זו לאחר
 שצא לידו מעשה של אוריה ויאזכ וישראל היו צאריך בני
 עמון לריך על רצה (ש"צ יא) ויירא דוד שלא יכשלו שם
 בשביל עבירה שצדו וישמעו פלשתים ומואז ואלדס וכל
 שכני א"י הרעים המנפים ליום אידס ויצאו עליהם:
 (יב) יבסוף. יחמוד כמו כי נכסוף נכספת (בראשית
 לא): (יג) קדמה פניו. של אויב: הבריעהו. קפת
 את רגליו ויכרע ויפול: פלטה נפשי. מכל רשע שהוא
 חרבן שאתה משליטו ליפרע מן המחויצים לך:
 (יד) ממתים ירך. מן המתים צדך על מטת' אני
 צותר להיות: ממתים מחלד. מאותם שממס צוקנה
 משהעלו חלודה רדויל"א צלעו ומן הצדיקים אשר
 חלקם נחיים: וצפונך תמלא בטנם. ומאותם אשר

תענני אל. כי צטוח אני שמענני: (ז) הפלה
 חסדיך. דשיצ"א צלע"ו כמו ונפלינו אני ועמך (שמות
 לג) מושיע צימיןך את החוסים כך ממתקוממים עליהם
 הפלה חסדיך מושיע חוסים הרי זה מקרא מסורס
 הפלה חסדיך להשיע צימיןך את החוסים וגו':
 (ח) באישון. הוא השחור שצעין שהאור תלוי בו ועל
 שם שחוריותו הוא קרוי אישון לשון חשך והקצ"ה הכין
 לו שומר את ריסי העין המכסין אותו תמיד: (ט) זו
 שדוני. בשביל זאת ששודדים אותי אויבי. אשר בנפש
 יקיפו עלי. ליעול נפשי: (י) חלבמו סגרו. נחלנס
 וצשמנס סגרו לצס ועיניהם מהציט אל פעלך ליראה
 מפניך: (יא) אשורנו עתה סבבוננו. את עקצנו
 עתה סצצנו האויצים ועיניהם ישימו לנטות צאריך

תורה תמימה

כתיב הכא וצפונך תמלא בטנם וכתיב התם
 וימלאו ימיה ללדת והנה תומים בבטנה:
 ברכות ה ע"ב

דאי בעיא למכפייה ליצרי הוה כייפינא
 אלא אמינא דלא לימרו עבדא זכי למריה
 סנהדרין קז ע"א וכו'.

ממתים ירך יהוה: בשעה שהוציאו את ר'
 עקיבא להריגה זמן ק"ש היה והיו סורקים
 את בשרו במסרקות של ברזל והיה מקבל
 עליו עול מלכות שמים אמרו לו תלמידיו
 רבינו עד כאן אמר להם כל ימי הייתי
 מצטער על פסוק זה בכל נפשך אפילו נוטל

יד וצפונך תמלא בטנם: ועל מטתי שתהא
 נתונה בין צפון לדרום דא"ר חמא ברבי
 חנינא אמר רבי יצחק כל הנותן מטתו בין
 צפון לדרום הויין ליה בנים זכרים שנאמר
 וצפונך תמלא בטנם ישבעו בנים רב נחמן
 בר יצחק אמר אף אין אשתו מפלת נפלים

בטנבם, ישבעו בנים, והניחו יתרם לעולליהם: טו אני בצדק
אחזה פני, אשבעה בהקיץ תמונתך:
ג לחודש

יח א למניצח לעבד יהוה לדוד, אשר דבר ליהוה את-
דברי השירה הזאת, ביום הציל יהוה אותו מפף פל-
איביו ומיד שאול: ב ויאמר, ארחמך יהוה חזקי: ג יהוה סלעי

רש"י

תמלא מעיהם מטונך אשר נפנת ליראך: יתרם. נכסיהם אשר ישאירו צמותם: (טו) אני בצדק אחזה פניך. לעמיד, או צדק אחזה פניך משפטי הולא מלפניך והלדקות שצדי אחזו וזהם אחזה פניך: אשבעה בהקיץ תמונתך. אשבעה מראיית תמונתך צהקיץ המתים משנתם ל"א אשבעה מראות פניך צהקיץ המתי' משנת' שה' צדמות תמונתך שכן נאמר כי צלם אלהים עשה את האד' (שס ט):

(א) ביום הציל ה' אותו וגו'. כשהזקין וכבר עזרו עליו כל זרמיו ונלוו מהם. ומיד שאול. והלא שאול צלל היה אלא לפי שהיה קשה עליו ורדפו יותר מכלם כיוצא בדבר אמה אומר וראו את הארץ ואת יריחו (יהושע ז'): (ב) ארחמך. אלהיך כדמתרגס והצנת לרעך (ויקרא יט) ותרחס: (ג) סלעי. שעזרתי צלע המחלקות כשהייתי מנומנס צין שאול ואנשיו להתפס כמו שנאמ' ושאול ואנשיו עוטרס אל דוד וגו' (ש"א

תורה תמימה

את נשמתך אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד יצתה ב"ק ואמרה אשריך ר"ע שיצאה נשמתך באחד אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה זו תורה וזו שכרה ממתים ירך י"י ממתים וגו' אמר להם חלקם בחיים יצתה בת קול ואמרה אשריך ר"ע שאתה מזומן לחיי העוה"ב:
ברכות טא ע"ב

עשה חסד לאלפים: תני תנא קמיה דר' יוחנן כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים וקובר את בניו מוחלין לו על כל עונותיו אמר ליה רבי יוחנן בשלמא תורה וגמילות חסדים דכתיב בחסד ואמת יכופר עון חסד זו גמילות חסדים שנאמר רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד אמת זו תורה

בבא בתרא י ע"א

וּמְצוֹדָתִי, וּמִפְלָטִי, אֵלֵי צוּרֵי אַחְסֵה-בוֹ, מְגֹנֵי וְקַרְן־יִשְׁעֵי מִשְׁגָּבַי:
 ד מְהַלֵּל אֶקְרָא יְהוָה, וּמִן-אִיבֵי אֲנֹשֶׁעַ: ה אֶפְפוּנֵי חֲבֵלֵי-מוֹת,
 וְנַחֲלֵי בְלִיעַל יִבְעֵתוּנִי: ו חֲבֵלֵי שְׂאוֹל סִבְבוּנִי, קְדָמוּנֵי מוֹקְשֵׁי
 מוֹת: ז בְּצַר-לִי אֶקְרָא יְהוָה, וְאֶל-אֱלֹהֵי אֲשׁוּעַ, יִשְׁמַע מֵהִיכָלוֹ
 קוֹלִי, וְשׁוֹעֵתִי לְפָנָיו תִּבּוֹא בְּאֲזֵנָיו: ח וְתִגְעֵשׂ וְתִרְעֵשׂ הָאָרֶץ,
 וּמוֹסְדֵי הָרִים יִרְגְּזוּ, וְיִתְגַּעְשׂוּ בִּי-הִרְרָה לֹ: ט עֲלֶה עִשָּׂן בְּאִפּוֹ,
 וְאֶשׁ-מִפִּיו תֹּאכַל, גְּחָלִים בְּעֵרוֹ מִמְּנוֹ: י וַיֵּט שָׁמַיִם וַיִּרְדּוּ, וְעֶרְפֶּל
 תַּחַת רִגְלָיו: יא וַיִּרְכַּב עַל-כְּרוּב וַיַּעֲף, וַיֵּרָא עַל-כַּנְּפֵי-רוּחַ:
 יב יֵשֶׁת חֲשָׁךְ סִתְרוֹ סְבִיבוֹתָיו סִכְתּוֹ, חֲשֻׁכַת-מַיִם עָבִי שְׁחָקִים:

רש"י

כג): ומצודתי. לשון מצר: צורי. לשון סלע: אחסה. אנשי"אירי בלע"ז אחסה צו אחססה צללו כענין שנאמר ומצלי מחסה חזקו אור (איז כד) שהסלעים כמו ומגן להולכי דרכים מן הרוחות ומורס גשמים: (ד) מהולל אקרא ה'. צהלוליס אקרא ואתפלל לפניו תמיד כלומר אף לפני המשועה אני מהללו לפי שצטוח אני שאושע מאויבי: (ה) אפפוני חבלי מות. פעמי' רבות סצבוני רשעים אפפוני כמו סצבוני וכן אפפו עלי רעות (לקמן מ'): חבלי מות. מחנות אויבים כמו חבל נציאים צקפר שמואל וי"ת כאיתא דיתנא על מחצרא לשון חצלי יולדה: ונחלי בליעל. אף הוא לשון גייסות שוטפים כחל: (ו) חבלי שאול. כמו חצלי מות משריין רשיען ואני

מה הייתי עושה: (ז) בצר לי אקרא. אני הייתי קורא לה' תמיד: (ח) ותגעש ותרעש הארץ. אינו מחוצר למקרא עליון אלא מחוצר ראשו לסופו כי חרה לו ותגעש ותרעש הארץ כי משמש בלשון כאשר כשחרה לו וצא לנקום נקמת עמו ועצדיו מפרעה ומעמו געשה ורעשה הארץ: (ט) עלה עשן באפן. אנשישנאר"לאש בלע"ז כן דרך כל חרון אף להעלות עשן מנחיריו: (י) ויט שמים וירד. לעצור צארכ מצרי' וירד כמשמעו לשון אחר איאנטצ"יש בלע"ז: (יא) וירא. ויעף כמו כאשר ידאה הנשר: (יב) חשכת מים. שצעפי שחקים הם חשך אשר סצצותיו ושמה חאמר לפניס מן החשך אין אור תלמוד לומר מנוגה אשר נגדו ומתוך מחילתו את עציו אשר

תורה תמימה

יח יב יֵשֶׁת חֲשָׁךְ סִתְרוֹ: וחשך וענן וערפל מקיפין אותו שנאמר ישת חשך סתרו סביבותיו סוכתו חשכת מים עבי שחקים ומי איכא חשובא קמי שמיא והכתיב הוא (גלי) עמיקתא ומסתרתא ידע מה בחשובא ונהורא עמיה שרי לא קשיא

הא בבתי גואי הא בבתי בראי וכו'. חגיגה יב ע"ב יֵשֶׁת חֲשָׁךְ: מדת יום ומדת לילה דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד תנא תהו קו ירוק שמקיף את כל העולם כולו שממנו יצא חשך שנאמר ישת חשך סתרו סביבותיו

לב ספר יום ראשון יח ג לחודש ראשון

יג מַנְהִיגָה נִגְדוּ עָבְיוּ עָבְרוּ בְּרָד וּנְחָלֵי־אֵשׁ: יד וַיִּרְעַם בְּשָׁמַיִם יְהוָה, וְעֲלִיזוֹן יִתֵּן קִלּוֹ, בְּרָד וּנְחָלֵי־אֵשׁ: טו וַיִּשְׁלַח חֲצִיזוֹ וַיִּפְיֵצֵם, וּבְרָקִים רַב וַיְהִימָם: טז וַיִּרְאוּ אֶפְיָקֵי מַיִם, וַיִּגְלוּ מוֹסְדוֹת תְּבַל, מִנְעֻעַרְתָּךְ יְהוָה, מִנְשַׁמֶּת רוּחַ אֲפָדָ: יז יִשְׁלַח מִמְרוֹם יִקְחֵנִי, יִמְשְׁנֵי מִמַּיִם רַבִּים: יח יִצְיִלְנִי מֵאִבֵּי עָז, וּמִשְׁנֵאֵי כִי־אֶמְצֹו מִמּוֹנֵי: יט יִקְדְּמוּנִי בַיּוֹם־אִי־דִי, וַיְהִי־יְהוָה לְמִשְׁעַן לִי: כ וַיִּזְצִיאֲנִי לְמִדְבָּר, יַחֲלִצֵנִי כִּי חָפִץ בִּי: כא יִגְמְלֵנִי יְהוָה כְּצַדִּיק, כְּבָר יָדֵי יוֹשֵׁב לִי: כב כִּי־שָׁמַרְתִּי דַרְכֵי יְהוָה, וְלֹא־רָשַׁעְתִּי מֵאֲלֹהֵי: כג כִּי כָל־מוֹשַׁפְטָיו לִנְגְדִי, וַחֲקָתָיו לֹא־אָסִיר מִנִּי: כד וַאֲהִי תָמִים עִמּוֹ, וְאֶשְׁתַּמֵּר מִעֲוֹנָי: כה וַיֵּשֶׁב־יְהוָה לִי כְּצַדִּיק, כְּבָר יָדֵי לִנְגַד עֵינָיו: כו עִם־חֹסֵד תִּתְחַסֵּד, עִם־גִּבּוֹר תִּתְמַם: כז עִם־גִּבּוֹר תִּתְבַּרְרָה, וְעִם־עֲקֹשׁ

רש"י

סניצומיו זוקעים ועוצרים צדד וגחלי אש: (יג) עברו. טרישפא"שנט בלע"ו הצדד זוקע ועוצר על המזריים על ים סוף: (טז) ויראו אפיקי מים. כשנזקע הים: ויגלו מוסדות תבל. שכל מימות שזעולס נזקעו: מנשמת. מנשיצת: (יז) ישלח ממרום. מלאכיו להליל את ישראל מן הים וממזריים: ימשני. לשון הולאה כמו כי מן המי' משיתהו (שמות ז'): (יט) יקדמוני. אויצי היו ממחרין ומקדימין לצא עלי ציוס אידי ויהי ה' וגו': (כא) בצדקי. כלדק לכתי אחריו צמדצר: כבור. לשון נקיות כמו וצר לצד ד"א ישלח ממרום יקחני כנגד עצמו אמר על שם המלאך שצא בסלע המחלקות לפנות את שאלו מעליו שנאמר ומלאך צא אל שאלו גו', כלדקי שלא הרגמיו צכרתי את כנף מעילו: (כג) כי כל מושפטיו לנגדי. תמיד שממס אותס לנגד עיני: (כו) עם חסיד תתחסד. כלומר לפי שכן דרכיו לגמול מדה כנגד מדה, חסיד תמים נצר כנגד שלש אצות: (כו) עם גבר. נאמן: עם עקש. כנגד פרעה:

תורה תמימה

בהו אלו אבנים המפולמות המשוקעות בתהום שמהן יוצאין מים שנאמר ונטה עליה קו תהו ואבני בהו וכו'. חגיגה יב ע"א ספנתו חשכת מים עבי שחקים: אמר מר ממתקין הן בעבים מנליה דא"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן כתיב חשכת מים עבי שחקים וכתוב חשרת מים עבי שחקים שקול כף ושדי אריש וקרי ביה חכשרת וכו'. תענית י ע"א טז ויראו אפיקי מים דהאי מפיך לישנא דגלוויי הוא דכתיב ויראו אפיקי מים ויגלו מוסדות תבל וכו'. עירובין סה ע"א

תתפתל: כח כִּי־אֵתָה עִם־עֲנִי תוֹשִׁיעַ, וְעֵינַיִם רָמוֹת תִּשְׁפִּיל: כט כִּי־אֵתָה תִּאִיר נְרִי, יְהוֹה אֱלֹהֵי יְגִיָּה חֲשָׁפִי: ל כִּי־בָד אֶרְצָן גְּדוּד, וּבֵאלֹהֵי אֲדֹלַג־שׁוּר: מא הָאֵל תָּמִים דְּרָבּוֹ, אִמְרַת־יְהוָה צְרוּפָה, מִגֵּן הוּא לְכָל הַחַסִּים בּוֹ: לב כִּי מִי אֵלֹהֵי מַבְלְעֵדֵי יְהוָה, וּמִי צוּר זוֹלָתִי אֱלֹהֵינוּ: לג הָאֵל הַמְּאַזְרֵנִי חֵיל, וַיִּתֵּן תָּמִים דְּרָפִי: לד מִשׁוּהָ רַגְלֵי כְּאֵילוֹת, וְעַל בְּמַתִּי יַעֲמִידֵנִי: לה מְלִמְד יָדִי לַמְּלַחְמָה, וּנְחַתָּה כְּשֶׁת־נְחוּשָׁה זְרוּעֹתַי: לו וַתִּתֶּן־לִי מִגֵּן יִשְׁעֶהָ, וַיְמַיְנֶךָ תִּסְעֶדֶנִי, וְעֲנֹתֶךָ תִּרְבֵּנִי: לו תִּרְחִיב צַעְדֵי תַחְתֵּי, וְלֹא מַעְדוֹ קַרְסְלִי:

רש"י

ומחסר את הנו"ן ונחתה מגזרת נחתה כמו נחר נחר גרוני (לקמן ס"ט) מגזרת נחר, כמו נחר מפוח (ירמיהו ו) נדף מגזרת נדף עיני נגרה (איכה ג') כמו נגרה, נחנה כמו נחנה נגף מגזרת נגף ואין לפותרו מגזרת חמה שהיה לו לומר נחתה כמו מן עשה נעשה מן ענה נענה ד"א ונחתה קשת נחושה וזרועותי חיות לשון דריכת קשת כמו חליך נחמו (לקמן נח) הנו"ן אינה יסוד צמיצה אלא כמו נחלו ונדרכה קשת נחושה על ידי זרועותי קשתות של נחשת היו תלויות לו לדוד צמיחו ורואין אותם מלכי האומות ואומרים זה לזה אמה סצור שיש כח ציד דוד לדורכן אין זה אלא לייראנו והוא היה שומע ודורכן צפניהם: (לו) וענותרך תרבני. הרציחה מדת ענותך להמנהג זה עמי: (לז) תרחיב צעדי תחתני. המרחיב צעדיו אינו נוח ליפול וכן הוא

(כט) כי אתה תאיר נרי. כשנלחם צלילה בגדוד עמלק הצא על קלג שנאמר ויכס דוד מהנשף עד הערב למחרתם (ש"א ל'): (ל) כי בדך. צמזמך: ובאלהי אדלג שור. כשצא להלחם על יצום ואמר כל מכה יצוסי יהיה לראש ולשר (ד"ה א יא) הציא יואצ צרוש רענן וכפפו ונתלה צו ועלה על החומה אמר דוד יהלמני לדיק וגו' (לקמן קמא) קצר לו הקצ"ה את החומה וילג צמדקש תהלים: (לא) צרופה. צרורה מצמיח ועושה: (לב) ויתן תמים דרבי. הסיר מדרכי כל תקלה ומכשול עד שנעשה שלם וכצו: (לד) מישוה רגלי באילות. רגלי הנקיצות עומדת ציושר יומר משל זכרים: (לה) ונחתה קשת נחושה וזרועותי. ונחתה לשון דריכת קשת כמו חליך נחמו צי (לקמן נח) ופעל שלו נחת וכשמפעל צא דגש

תורה תמימה

לג האל המאזרני חיל: דרבי אבהו רמי כתיב ותזרני חיל וכתיב האל המאזרני חיל אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע זיריתני וזרזתני וכו'. נדה לא ע"א לז תרחיב צעדי תחתני ולא מעדו קרסלי: א"ל הקב"ה לדוד עד מתי יהיה עון זה טמון

לא אמרת יהוה אמר רבי שמואל בר נחמני רבי יונתן רמי כתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב וכתיב אמרת ה' צרופה זכה משמחתו לא זכה צורפתו ריש לקיש אמר מגופיה דקרא נפקא זכה צורפתו לחיים לא זכה צורפתו למיתה וכו'. יומא עב ע"ב

לח אַרְדוּף אוֹיְבֵי וְאֲשִׁינָם, וְלֹא־אָשׁוּב עַד־כְּלוֹתָם: לט אֶמְחָצֵם
וְלֹא־יִכְלוּ קוֹם, יִפְלוּ תַחַת רִגְלֵי: מ וְתֵאזְרְנִי חֵיל לְמַלְחָמָה, תִּכְרִיעַ
קַמִּי תַחְתָּי: מא וְאֵיבֵי נְתַתָּה לִּי עֶרְף, וּמִשְׁנָאֵי אֶצְמִיתָם:

רש"י

אומר כלכמן לא יכר נעדך (משלי ד'): מעדו. האסמורין שקורין קציל"א נלעז ולמטה:
איקלורגרי"נט נלעז: קרסולי. הס הרגלים מן (מא) נתתה לי עורף. פויס לי עורפס וזורמיס:

תורה תמימה

פסקתה לפילכה שדתייה עילוייה סברא
למקטליה אמרה ליה עלם אייתי לי פלך
פתקיה בריש מוחה וקטלה כד חזייה ישרי
בנוב אמר השתא הוו בי תריין וקטלין לי
פתקיה לדוד לעילא ודך ליה לרומחיה
אמר ניפול עלה ונקטל אמר אבישי שם
אוקמיה לדוד בין שמיא לארעא ונימא ליה
איהו אין חבוש מוציא עצמו מבית האסורין
א"ל מאי בעית הכא א"ל הכי אמר לי
קודשא בריך הוא והכי אהדרי ליה א"ל
אפיך צלותיך בר ברך קירא ליזבון ואת לא
תצטער א"ל אי הכי סייע בהדן היינו
דכתיב ויעזור לו אבישי בן צרויה אמר רב
יהודה אמר רב שעזרו בתפלה אמר אבישי
שם ואחתיה הוה קא רדיף בתרייהו כי
מטא קובי אמרי קום ביה כי מטא בי תרי
אמרי בתרי גוריין קטלוח לאריא אמרי ליה
זיל אשתכח לערפה אימיך בקיברא כי
אדכרו ליה שמא דאימיה כחש חיליה
וקטליה היינו דכתיב אז נשבעו אנשי דוד לו
לאמר לא תצא עוד אתנו למלחמה ולא
תכבה את נר ישראל וכו'. סנהדרין צה ע"א
מ וְתֵאזְרְנִי חֵיל לְמַלְחָמָה וכתוב המאזרני חיל
למלחמה אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע
וריתני זרזתני וכו'. יומא מז ע"א

בידך על ירך נהרגה נוב עיר הכהנים ועל
ירך נטרד דואג האדומי ועל ירך נהרגו
שאול ושלשת בניו רצונך יכלו זרעך או
תמסר ביד אויב אמר לפניו רבונו של עולם
מוטב אמסר ביד אויב ולא יכלה זרעי יומא
חד נפק לשכור בזאי אתא שטן ואדמי ליה
כטביא פתק ביה גירא ולא מטייה משכיה
עד דאמטייה לארץ פלשתים כדחזייה ישרי
בנוב אמר היינו האי דקטליה לגלית אחי
כפתיה קמטיה אותביה ושדייה תותי בי
בדייא אתעביד ליה ניסא מכא ליה ארעא
מתותיה היינו דכתיב תרחיב צעדי תחתי
ולא מעדו קרסולי ההוא יומא אפניא
דמעלי שבתא הוה אבישי בן צרויה הוה
קא חייף רישיה בד' גרבי דמיא חזינהו
כתמי דמא איכא דאמרי אתא יונה איטריף
קמיה אמר כנסת ישראל ליונה אימתילא
שנאמר כנפי יונה נחפה בכסף שמע מינה
דוד מלכא דישראל בצערא שרי אתא
לביתיה ולא אשכחיה אמר תנן אין רוכבין
על סוסו ואין יושבין על כסאו ואין
משתמשין בשרביטו בשעת הסכנה מאי
אתא שאיל בי מדרשא אמרו ליה בשעת
הסכנה שפיר דמי רכביה לפרדיה וקם ואזל
קפצה ליה ארעא בהדי דקא מסגי חזייה
לערפה אמיה דהוות נוולא כי חזיתיה

מב ישועו ואין מושיע, על־יהוה ולא ענם: מג ואשחקם כעפר
 על־פני־רוח, כטיט חוצות אריקם: מד תפלטני מריבי עם,
 תשימני לראש גוים, עם לא־ידעתי יעבדוני: מה לשמע און ישמעו
 לי, בני־נכר יכחשו־לי: מו בני־נכר יבלו, ויחרגו ממסגרותיהם:
 מז חי־יהוה וברוך צורי, וירום אלוהי ישעי: מח האל הנותן נקמות
 לי, וידבר עמים תחתיו: מט מפלטי מאיבי, אף מן־קמי תרוכמני,
 מאיש חכם תצילני: נ על־כן אודך בגוים יהוה, ולשמך אומרך:
 נא מגדל ישועות מלכו, ועשה חסד למשיחו, לדוד ולזרעו
 עד־עולם:

יט א למניצח מזמור לדוד: ב השמים מספרים כבוד־אל, ומעשה

רש"י

מב) ישועו. לע"ג שלה: ואין מושיע. שאין זה יכולת וחזקים וקוראים אל ה' ולא יענס: מג) ואשחקם. לשון כתישה: אריקם. כטיט הנרוק שאינו עז כמו הס מריקים שקיהס (בראשית מז) לא הורק ממלי אל כלי (ירמיה מח): מד) תפלטני מריבי עם. שלא לעגש גדין ישראל להטות משפט ולא לשעזד צישראל יותר מן הרשות: תשימני לראש גוים. שאין עוגש צהס: מה) לשמע און. אפילו שלא בפני אלל ששמעו שליחותי: ישמעו לי. יסורו אל משמעתו והיו נשמעי לדברי: יכחשו לי. מחמת יראה: מו) יבלו. ילאו כמו נבול תבול (שמות יח) דמתרגס מילאה חילאה ומנחס פירש כמו אחרי צלותי (בראשית י"ח) וכן פירש נבול תבול: ויחרגו. לשון אימה מחדריס אימה (דברים ל"ז) מתרגמינן חרגת מותא:

מחמת יסורי מסגרותם. מחמת יסורי מסגרות כלא שאני מסגירס שס ומייסקן צהן ויחרגו ממסגרותיהס מנחס פתר אומו לשון רפיון חגורה וכן פירשו ויחרפו ממסגרותיהס ודוני"ש פתר ויחרגו ממסגרותיהס ויפסחו מכצליהס הגתויס על רגליהס ופתרון ויחרגו ויפסחו כדמתרגמינן חגירא: מז) חי ה'. העושה לי כל זאת: מח) הנותן נקמות לי. נותן צי כח להנקס מאיבי: וידבר. ויחרוג לשון דבר ל"א כמו וינהג דמתרגס ודבר וכן חצרו מנחס וגס כן חצר ידבר עמיס תחתינו (לקמן מ"ו): תחתיו. צמקומי וחלופי כעניין שנאמר ואתן אדם תחתך (ישעי מ"ג) נתתי כפרך מנריס (שס): ב) השמים מספרים כבוד אל. המשורר עלמו פירש את הדבר. אין אומר ואין דברים. אינן מדברי" עס הצריות אלל מתוך שצכל

תורה תמימה

יט ב השמים מספרים: דרש בר קפרא גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ דאילו במעשה שמים וארץ כתיב אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים ואילו במעשה

ידיהם של צדיקים כתיב מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידיך השיב בבלי אחד ור' חייא שמו ויבשת ידיו יצרו ידו כתיב והכתיב יצרו א"ר נחמן בר יצחק יצרו אצבעותיו

יָדְיוּ מִגִּיד הַרְקִיעַ: ג יוֹם לְיוֹם יָבִיעַ אָמַר, וְלִילָה לְלִילָה יִחַוְדֶה
 דַּעַת: ד אֵין-אָמַר וְאֵין דְּבָרִים, בְּלִי נִשְׁמַע קוֹלָם: ה בְּכָל-הָאָרֶץ
 יֵצֵא קוֹם, וּבְקִצָּה תִּבֵּל מְלִיחָם, לְשִׁמְשׁ שָׁם-אֶחָל בָּהֶם: ו וְהוּא
 בְּחַתָּן יֵצֵא מִחֻפָּתוֹ, יִשְׁיֵשׁ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֶרֶת: ז מְקִצָּה הַשָּׁמַיִם
 מוּצָאוֹ, וְתִקּוּפָתוֹ עַל-קְצוֹתָם, וְאֵין נִסְתָּר מִחֻפָּתוֹ: ח תּוֹרַת
 יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ, עֲדוֹת יְהוָה נֶאֱמָנָה מִחֻפִּימַת פֶּתִי:

רש"י

הארץ ילא קום ומאיריס לבריו מתוך כך מספרים הצריות כבוד אל ומודים ומזכרין על המאורות: ומעשה ידיו מגיד הרקיע. הכוכבים והמזלות שהם מעשה ידיו של הקצ"ה אשר הם שם כמו שנאמר ויתן אותם אלהים צרקיע השמים (בראשית א') ומשם מגידים כבודו: (ג) יום ליום יביע אומר. מעשה בראשית מתחדש מיום אל יום לערב חמה שוקע' וזרחת לצקר ומתוך כך יציעו הצריות אמרי שבת על ידי הימני והלילות שמורים את הצריות לקלם ולהודות מנחם פתר יציע לשון מעין נוצע: יחודה. לשון הגדה: (ה) בכל הארץ יצא קום. קו השמים שהם נמתחי' על פני כל הארץ ומחמת כן בקצה תצל מליהם שהכל מדברי' ננפלאות שהם רואים: לשמש שם. הקצ"ה: אהל בהם. בשמי' מכאן שהשמש נתון צמון תיקו נחומא: (ו) והוא כחתן יוצא מחופתו. ככל צקר וזהו

שאמר השמים מספרים כבוד אל: (ז) ותקופתו על קצותם. הקפת סבצו מקצה אל קצה: ואין נסתר מחמתו. אילמלא יתן צרקיע המחמון לא היה אדם נסתר מפניו מפני חמימותו שחמה ולבנה צרקיע השני כדלמרינן שצעה רקיעים הם וילון רקיע שחקים וזול מכון מעון ערבות ומונה להם כסדרן וילון אינו משמש כלום רקיע יש צו חמה ולבנה כוכבים ומזלות כו': (ח) תורת ה' תמימה. גם היא מאירה כשמש כמו שנאמר בסוף הענין מאירת עינים ואומר (משלי ו') כי נר מצוה ותורה אור ד"א ואין נסתר מחמתו ליום הדין וליהט אותם היום הצא (מלאכי ג') אצל תורת ה' תמימה היא משיבת נפש לדרכי חיים ומגינה היא על לומדיה מאותו להט כמו שנאמר ורחם להם יראי שמי שמש לדקה ומרפא וגו' (סס): עדות ה' נאמנה. נאמנת היא להעיד עלומדיה. משיבת נפש. משיבתו מדרכי

תורה תמימה

דכתיב כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננת מיתבי השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע הכי קאמר מעשה ידיהם של צדיקים מי מגיד הרקיע ומאי ניהו מטר וכו'. נתובות ה"ע"א

ח עדות יְהוָה עדות ה' נאמנה אמר רבי חייא בר אבא נאמנה היא להעיד בלומדיה וכו'. יומא עב ע"ב

תורת יְהוָה תמימה: קראי אהרדי לא קשיין הכא דבתורה קאי ותורה איקרי לשון נקבה דכתיב תורת ה' תמימה משיבת נפש כתב לה בלשון נקבה התם דבמלחמה קאי דדרכו של איש לעשות מלחמה ואין דרכה של אשה לעשות מלחמה כתב לה בלשון זכר וכו'.

קידושין ב ע"ב

ט פְּקוּדֵי יְהוָה יִשְׁרִים מְשַׁחֲי־לֵב, מְצִוֹת יְהוָה בְּרָה מְאִירַת עֵינַיִם:
 י יִרְאֵת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לְעַד, מְשַׁפְּטֵי־יְהוָה אֱמֶת, צְדָקוֹ
 יחֲדוּ: יא הַנְּחַמְדִּים מְזַהֵב וּמְפֹזֵב רַב, וּמְתוֹקִים מְדַבֵּשׁ וְנֹפֶת צוֹפִים:
 יב גַּם־עֲבָדְךָ נִזְהָר בָּהֶם, בְּשֹׁמְרָם עֵקֵב רַב: יג שְׁגִיאוֹת מִי־יְבִין,
 מִנְּסֻתָרוֹת נִקְנִי: יד גַּם מְזִדִּים חֲשֵׁךְ עֲבָדְךָ, אֶל־יִמְשְׁלוּ־בִי, אֲזִ

רש"י

מיתה לדרכי חיים: (ט) ברה. מלהרמ, תורת עדות פקודי מצות יראת משפטי ששה כנגד ששה סדרי משנה וצין כל שם ושם חמשה מצות עם השם עלמו כנגד ה' חומשי תורה וחומס בסופן אמר דקן יחדיו כלס יחד מתוקנים בסקד ואמת: מחבימת פתי. נותנת חכמה לפתאים: (יא) ונפת צופים. ומתק לופים צרויי"קאש עלעו ומנתס פתר ונפת לשון טפה וכן נפת טטפנה (משלי ה') נפתי משכני (סס) (סא"א):

(יב) בשומרם עקב רב. נוהרתי צשמירתי' צשזיל רב טוכך אשר לפני' וללשון הזה עקב כמו (צראש"י כ"ו) עקב אשר שמע אצרהס צקולי ד"א עקב רב סופן של תלמידי חכמים לצא לידי גדולה עקב לשון סוף ויש לו חצר צלשון משנה עקבות משיחא: (יג) שגיאות מוי יבין. אני נוהרתי צהס אלל אי איפשר להזכר שלל אשנה צהס ואמה נקני מנסתרות שנסתרו ממני ולא ידעתי צחטאי צשגגה: (יד) גם מזדדים. מן הזדונות: אז איתם.

תורה תמימה

ט פְּקוּדֵי יְהוָה אמר רבי שמואל בר נחמני רבי יונתן רמי כתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב וכתיב אמרת ה' צרופה זכה משמחתו לא זכה צורפתו ריש לקיש אמר מגופיה דקרא נפקא זכה צורפתו לחיים לא זכה צורפתו למיתה וכו'. יומא עב ע"ב

פְּקוּדֵי יְהוָה יִשְׁרִים: רב מתנה אמר מהכא תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב איזו היא עבודה שבשמחה ובטוב לבב הוי אומר זה שירה ואימא דברי תורה דכתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב משמחי לב איקרי טוב לא איקרי וכו'. ערכין יא ע"א

פְּקוּדֵי יְהוָה יִשְׁרִים: ת"ר כל מצות הנוהגות באבל נוהגות בט' באב אסור באכילה ובשתיה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה ואסור לקרות בתורה בנביאים ובכתובים ולשנות במשנה בתלמוד

ובמדרש ובהלכות ובאגדות אבל קורא הוא במקום שאינו רגיל לקרות ושונה במקום שאינו רגיל לשנות וקורא בקינות באיוב ובדברים הרעים שבירמיה ותינוקות של בית רבן בטלין משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב ר' יהודה אומר אף אינו קורא במקום שאינו רגיל לקרות ואינו שונה במקום שאינו רגיל לשנות אבל קורא הוא באיוב ובקינות ובדברים הרעים שבירמיהו ותינוקות של בית רבן בטלים בו משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב: לא יאכל בשר ולא ישתה יין: תענית 2 ע"א

י יִרְאֵת יְהוָה יראת ה' טהורה עומדת לעד אמר רבי חנינא זה הלומד תורה בטהרה מאי היא נושא אשה ואחר כך לומד תורה וכו'. יומא עב ע"ב

יג-יד שְׁגִיאוֹת מִי־יְבִין: דרש ר' דוסתאי דמן

איתם, ונקיתי מפשע רב: טו יהיו לרצון אמרי פי, והגיון לבי לפניך, יהוה צורי וגאלי:

כ א למנצח מזמור לדוד: ב יענך יהוה ביום צרה, ישגבך שם אלהי יעקב: ג ישלח עזרך מקדש, ומציון יסעדך: ד יזכר כל־מנחתך, ועולתך ידשנה סלה: ה יתן לך כל־בבד, וכל־עצתך ימלא: ו נרננה בישועתך ובשם־אלהינו נדגל, ימלא יהוה כל־משאלותיך: ז עתה ידעתי כי הושיע יהוה משיחו, יענהו

רש"י

א היה תמים אמרו חכמים למה דוד דומה לכותי המחור על הפתחים והם מערימים בדבר יותר מכל אדם תנו לי מים לשמות דבר שאין צו חסרון כיס משתה אמר יש כאן צלל קטן משנתנו לו אומר יש צלל צלל מלח משנתנו לו אמר תנו לי מעט לחם שלא יזיקני הצלל כך אמר דוד צחלי על השגגות ואחר כך על הזדוני' ואחר כך על המרדים פשעים אלו המרדים שמתכוין להכעיס וכן הוא אומר (מ"ג ג) מלך מואב פשע צי: (טו) יהיו לרצון. לפיוס לרצותך: (ב) יענך ה' ביום צרה. המזמור הזה על שם שהיה שולח את יואב ואת כל ישראל למלחמה והוא היה עומד

צירושלם ומתפלל עליהן כענין שנאמר (ש"ג י"ח) טוב כי תהיה לנו מעיר לעזור ואמרו רבותינו אילמלא דוד לא עשה יואב מלחמה: שם אלהי יעקב. שהצטיחו בלכתו לחרן ושמר הצטחתו לכך נאמר אלהי יעקב: (ג) מקדש. מהיכל קדשו שהוא שוכן שם: (ד) מנחותיך ועולתך. הם התפלות שאדם מתפללים במלחמה: ידשנה סלה. לשון שומן כמו (דברים ל"א) ואכל ושבע ודשן כלומר יקבל צדקו כעולות מחים: (ו) נרננה בישועתך. כשישיע אותך הקצ"ה נרננו' כולנו להקצ"ה וצמנו נדגול נתאסף ונעשה חיל: (ז) עתה ידעתי. זו היא הרננה שנתן

תורה תמימה

אומר ה' שפתי תפתח ולבסוף הוא אומר יהיו לרצון אמרי פי אלא התם כיון דתקיננו רבנן למימר ה' שפתי תפתח כתפלה אריכתא דמיא הכא נמי כיון דתקיננו רבנן למימר השכיבנו כגאולה אריכתא דמיא: ברכות ד ע"ב

כ ב שם אלהי יעקב: ואמר רבי אבין הלוי מאי דכתיב יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק מכאן לבעל הקורה שיכנס בעביה של קורה: ברכות סד ע"א

בירי למה דוד דומה לסוחר כותי אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע שגיאאות מי יבין [א"ל] שביקי לך ומנסתרות נקני שביקי לך גם מזדים חשוך עבדך שביקי לך אל ימשלו בי אז איתם דלא לישתעו בי רבנן שביקי לך ונקיתי מפשע רב שלא יכתב סרחוני אמר לו א"א ומה יו"ד שנטלתי משרי עומד וצווח כמה שנים עד שבא יהושע והוספתי לו שנאמר ויקרא משה להושע בן נון יהושע כל הפרשה כולה עאכ"ו וכו'. סנהדרין קז ע"א טו יהיו לרצון: והא אמר רבי יוחנן בתחלה

משמי קדשו, בגבורות ישע ימינו: ח אלה ברכב ואלה בסוסים, ונאנחנו בשם יהוה אלהינו נזפיר: ט המה פרעו ונפלו, ונאנחנו קמנו ונתעודד: י יהוה הושיעה, המלך יעננו ביום קראנו: כא א למניצח מזמור לדוד: ב יהוה בעזך ישמח מלך, ובישועתך מדה [יגיל כתיב] יגל מאד: ג תאות לבו נתתה לו, וארשת שפתיו בל־מנעת סלה: ד פ־תקדמנו ברכות טוב, תשית לראשו עטרת פז: ה חיים שאל מִפֶּה נתתה לו, ארך ימים עולם ועד: ו גדול כבודו בישועתך, הוד וחדר תשׁוּה עליו: ז פ־תשיתהו ברכות לעד, תחדהו בשמחה את־פניך: ח פ־המלך בִּטַח ביהוה,

רש"י

תקדמנו ברכות טוב. קודם ששאלתי ממך הקדמת לי ברכתך על ידי נתן הנביא והקימותי את זרעך וגו' (ש"צ ז') והכינותי את כסא ממלכתך על ישראל לעולם: תשית לראשו עטרת פז. ויקח עטרת מלכס ותהי על ראש דוד (שס ז' י"ז): (ה) חיים שאל ממך. כשהייתי צורח לחונה לארך מפני שאול הייתי מתפלל אתהלך לפני ה' צאלרות החיים (לקמן קי"ו): נתתה לו. שהשיבותי לארך ישראל: אורך ימים. למלכותי שאמרת והכינותי את כסא ממלכתך עד עולם: (ו) תשׁוּה. מנחם פתר תשׁוּה משיח תשית לשון אי להס: (ז) תחדהו. לשון חדוה: את פניך. עגן עדן, ורצונו שדרשוהו צמלך המשיח הציאו ראיה לדבר ועד עתיק יומיא מטה וקדמוהי הקרבוהי (דניאל ז') ואומר (ירמיה ז') והקרבתיו ונגש אלי: (ח) בל יבוט. ונחסד

עמה צמועה זו שצאה ליואז ולישראל, ידעתי שחפך המקום צי וענני משמי קדשו כי משועתס היא משועתי: (ח) אלה ברכב. יש מן האומות שצוטחים צרכ צחול שלהם יש שצוטחים צסוסיהם אצל אנחנו צסס ה' מוכיר כי לו השועה מוכיר לשון הקטרה ומפלה כמו (ישעי סו) מוכיר לצונה את אזכרתה (ויקרא א') ולפי המה יכרעו ויפולו: (ט) ונאנחנו קמנו ונתעודד. נתגבר עליהם כמו (לקמן קמו) מעודד עניוס לשון עז: (ב) בעזך ישמח מלך. רצונו פתרוהו על מלך המשיח ונכון הדבר לפותרו עוד על דוד עלמו למשונת אחריס שדרשו צו שאחר שלקח את צת שצע אמר מזמור זה: (ג) וארשת. לשון דבור ואין לו דמיון ומנחם הציא לו חצר כרשיון כורש מלך פרס (עזרא ג') ושניהם לשון מנטא שפמים: (ד) בי

תורה תמימה

ה חיים שאל תנו רבנן משיח בן דוד שעתיד להגלות במהרה בימינו אומר לו הקב"ה שאל ממני דבר ואתן לך שנאמר אספרה אל חוק וגו' אני היום ילדתיך שאל ממני ואתנה גוים נחלתך וכיון שראה משיח בן

כא ג תאות לבו נתתה לו רבא אמר מהכא תאות לבו נתתה לו וארשת שפתיו בל מנעת סלה אימתי תאות לבו נתתה לו בזמן שארשת שפתיו בל מנעת סלה וכו'. עירובין נד ע"א

וּבְחֶסֶד עֲלִיּוֹן בְּלִי-יְמוּט: ט תִּמְצָא יָדְךָ לְכָל-אֵיבֶיךָ, יְמִינְךָ תִּמְצָא
 שְׁנֵאֵיךָ: י תִּשְׁתַּמּוּ כְּתִנּוֹר אִשׁ לְעֵת פְּנִיךָ, יְהוּה בְּאִפּוֹ יִבְלַעַם
 וְתֹאכְלֵם אִשׁ: יא פְּרִימוֹ מֵאֲרִיץ תֵּאבֵד, וְזֶרַעַם מִבְּנֵי אָדָם: יב כִּי-נָטוּ
 עֲלֶיךָ רָעָה, חֲשָׁבוּ מִזְמָה בְּלִי-יִוְכָלוּ: יג כִּי תִשְׁתַּמּוּ שָׁכֶם, בְּמִיתְרֶיךָ
 תִּכּוֹנֵן עַל-פְּנֵיהֶם: יד רֹמְמָה יְהוּה בְּעֵזָה, נְשִׁירָה וְנִזְמָרָה גְבוּרָתְךָ:
כב א לְמַנְצַחַת עַל-אֵילַת הַשְּׁחַר מִזְמוֹר לְדָוִד: ב אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי לְמָה
 עֲזַבְתָּנִי, רְחוּק מִישׁוּעָתִי דְבַרִי שְׁאַנְתִּי: ג אֱלֹהֵי אֶקְרָא יוֹמָם

רש"י

עליון הוא צוטט שלא ימוט: (ט) תמצא ידך לכל אויביך. כל מכת ידך שיש לך להציל הצא על אויביך: (י) לעת פניך. לעת זעמך: באפּוּ יבלעם. מפלה היא זו: (יא) פרימו מארץ תאבד. להקב"ה הוא מתפלל שיאבד זרעו של עמלק הרשע: (יב) כי נטו עליך רעה. כנגד טיטוס הרשע שאמר הרג את עזמו: בל יוכלו. לעשותה: (יג) כי תשתמו שכם. אשר תשית אותם לחלק שיחלקו ישראל את ממונם כמו שנאמר (ישעי כ"ג) והיה סמרה ואתננה וגו': במיתריך תכונן על פניהם. צמיתרי קשמויך תכונן חניך ותזמינם לירוח על פניהם:

(יד) רוממה ה' בעוזך. על הקמים ונשירה וזמרה, (סא"ה): (א) אילת השחר. שם כלי שיר, ד"א על כנסת ישראל שהיא אילת אהבים הנשקפה כמו שחר (שיר ו י'), ורצונו דרשוהו צאסתר, ומנחם פתר אילת לשון מעוז כמו אילתי לעזרתי חושה (פימן זה): השחר. לשון שמרית, ומנחם פתר לשון צקור, כמו שומר טוב יבקש רלון (משלי י"א) וכמו לשחר פניך: (ב) למה עזבתני. עמידה היא ללכת צגילה ואמר דוד מפלה זו על העמיד: רחוק מישועתי. ומדצני שאגתי: (ג) אקרא יומם. אני קורא לך מיום אל יום ואיך עונה:

תורה תמימה

יוסף שנהרג אומר לפניו רבש"ע איני מבקש ממך אלא חיים אומר לו חיים עד שלא אמרת כבר התנבא עליך דוד אביך שנאמר חיים שאל ממך נתתה לו וגו' סוכה נב ע"א

כב א אֵילַת הַשְּׁחַר רבי אומר אינו דומה תימור של לבנה לתימור של חמה תימור של לבנה מתמר ועולה כמקל תימור של חמה מפציע לכאן ולכאן וכו' א"ר אבאוו מ"ט דרבי דכתיב למנצח על אילת השחר מה אילה זו קרניה מפצילות לכאן ולכאן אף שחר זה מפציע לכאן ולכאן וכו'.

יומא כט ע"א

ב אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי לְמָה עֲזַבְתָּנִי ותעמד בחצר בית המלך הפנימית א"ר לוי כיון שהגיעה לבית הצלמים נסתלקה הימנה שכינה אמרה אלי אלי למה עזבתני שמא אתה דן על שוגג כמזיד ועל אונס כרצון או שמא על שקראתיו כלב שנאמר הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי חזרה וקראתו אריה שנאמר הושיעני מפי אריה וכו'.

מגילה טו ע"ב

ג אֱלֹהֵי אֶקְרָא יוֹמָם ואריב"ל חייב אדם

וְלֹא תַעֲנֶה, וְלִילָה וְלֹא־דוּמְיָה לִי: ד וְאַתָּה קָדוֹשׁ, יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת
 יִשְׂרָאֵל: ה בְּךָ בְּטַחֲוֹ אֲבֹתֵינוּ, בְּטַחֲוֹ וְתַפְלִטְמוֹ: ו אֵלֶיךָ זַעֲקוּ
 וְנִמְלָטוּ, בְּךָ בְּטַחֲוֹ וְלֹא־בוֹשׁוּ: ז וְאַנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא־אִישׁ, חֲרַפְתָּ
 אֶדָם וּבְזוּי עָם: ח כָּל־רֹאֵי יִלְעָנוּ לִי, יִפְטִירוּ בְּשֹׁפָה יִנְיְעוּ רֹאשׁ: ט גַּל
 אֶל־יְהוָה יִפְלִטְהוּ, יַצִּילְהוּ בִּי חֶפְזָן בּוֹ: י כִּי־אַתָּה גָּחִי מִבְּטָן,
 מִבְּטִיחִי עַל־שְׂדֵי אַמִּי: יא עָלֶיךָ הִשְׁלַכְתִּי מֵרָחֵם, מִבְּטָן אִמִּי אֵלֶי
 אָתָּה: יב אֶל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי כִּי־צָרָה קְרוּבָה, כִּי־אֵין עוֹזֵר: יג סְבִיבוֹנֵי
 פְּרִים רְבִים, אֲבִירֵי בָשָׁן כְּתֻרוֹנֵי: יד פָּצוּ עָלַי פִּיהֶם, אַרְיֵה טָרְף
 וְשֹׂאֵג: טו כַּמִּים נִשְׁפַּכְתִּי וְהִתְפָּרְדוּ כָּל־עַצְמוֹתַי, הִיָּה לְבִי כְּדוֹנָג,

רש"י

(ד) ואתה קדוש. וישב לשמוע תהלות ישראל מימים קדמונים: (ז) ואנכי תולעת. כל ישראל מכנה כאש אחד: (ח) יפטירו. יפתחו כמו פטר רחם ופטר חמור (שמות יג) פטר מים (משלי ז): (ט) גול אל ה'. כמו לגולל יש לאדם לגולל יהצו ומשאו ליוצרו למען יפלטו: (י) גוחי. מוציא מושכי כמו (איוב מ') יגח יקדן אל פיהו: מבטיחי על שדי אמי. זימנת לאדם

שדים לישען עליהם למחיה: (יא) עליך השלכתי מרחם. נשלכתי מרחם מאז הולאתי מרחם, כד"א (ישעי' מו) עמוסים מני צטן מאז נולדו השצטים נשאים ונהלס: (יג) פרים רבים. מלכיות חזקי: אבירי בשן. גם הוא לשון פרים צצן שם שמיים. כתרונ. סצצוני ככר המקפת את הראש: (יד) אריה טרף. נצודנר: (טו) כדונג. שעה הנמוחה מחוס האש:

תורה תמימה

לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר אלהי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי סבור מינה למקרייה בליליא ולמיתנא מתניתין דידה ביממא אמר להו רבי ירמיה לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי חייא בר אבא כגון דאמרי אינשי אעבור פרשתא דא ואתנייה וכו'. מגילה ד ע"א ז וְאַנְכִי תוֹלַעַת: אמר רבי יוחנן משום רבי אלעזר בר' שמעון כל מקום שאתה מוצא דבריו של רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי בהגדה עשה אזוניך כאפרכסת לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם וגו' אמר

להם הקדוש ברוך הוא לישראל חושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני נתתי גדולה לאברהם אמר לפני ואנכי עפר ואפר למשה ואהרן אמר ונחננו מה לדוד אמר ואנכי תולעת ולא איש אבל עובדי כוכבים אינן כן נתתי גדולה לנמרוד אמר הבה נבנה לנו עיר לפרעה אמר מי ה' לסנחריב אמר מי בכל אלהי הארצות וגו' לנבוכדנצר אמר אעלה על במתי עב לחירם מלך צור אמר מושב אלהים ישבתי בלב ימים וכו'. חולין פט ע"א

נַמֶּס בְּתוֹךְ יָמַי: טז יָבֵשׁ בַּחֶרֶשׁ כַּחַי, וְלִשׁוֹנִי מִדְּבַק מִלְקוּחַי, וְלַעֲפָר־מֹות תִּשְׁפֹּתֵנִי: יז כִּי סָבְבוּנִי כְּלָבִים, עֵדֶת מְרַעִים הַקִּיפּוֹנִי כְּאֲרֵי יָדַי וְרַגְלָי: יח אֲסַפֵּר כָּל־עֲצוֹמוֹתַי, הַחֵמָה יִבִּיטוּ יִרְאוּ־בֵי: יט יִחְלְקוּ בְּגָדֵי לָהֶם, וְעַל־לְבוּשֵׁי יִפִּילוּ גּוֹרֵל: כ וְאַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי־תִרְחַק, אֵילוֹתַי לְעִזְרוֹתַי חוֹשָׁה: כא הֲצִילָה מִחֶרֶב נַפְשִׁי, מִיַּד־פֶּלֶב יַחֲדָתִי: כב הוֹשִׁיעֵנִי מִפִּי אֲרִיָּה, וּמִקֶּרְנֵי רַמִּים עֲנִיתֵנִי: כג אֲסַפְּרָה שִׁמְךָ לְאָחֵי, בְּתוֹךְ קָהֵל אֲהַלְלֶךָ: כד יִרְאֵי יְהוָה הַלְלוּהוּ, כָּל־זֶרַע יַעֲקֹב כִּבְדוּהוּ, וּגְוֹרוֹ מִמֶּנּוּ כָּל־זֶרַע יִשְׂרָאֵל: כה כִּי לֹא־בָזָה וְלֹא שָׁקַץ עֲנוֹת עָנִי, וְלֹא־הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ, וּבִשְׁוֹעוֹ אֱלֹוֹ שָׁמַע: כו מֵאַתָּה תִּהְלֹתִי, בְּקָהֵל רַב נְדָרֵי אֲשַׁלֵּם נֶגֶד יִרְאִיו: כז יֹאכְלוּ עֲנוּיִם וַיִּשְׁבְּעוּ, יִהְלְלוּ יְהוָה דְּרָשָׁיו, יַחֲי לְבַבְכֶם לְעַד: כח יִזְכְּרוּ וַיָּשׁוּבוּ אֶל־יְהוָה כָּל־אֲפָסֵי־אֲרֶץ, וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל־מִשְׁפָּחוֹת גּוֹיִם: כט כִּי לִיהוָה הַמְּלוֹכָה, וּמִשָּׁל בְּגוֹיִם: ל אֲכָלוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ

רש"י

טז) מלקוחי. הם המניחים שקורין פאלי"ש זלע"ו, כשאדם מילר אין רוק מלוי צפיו, ומנחם פתר מלקוחי אנטיילאש זלע"ו, כמו (ס ו) זמלקחיס לקח והמלקוח הן השיניים אשר דומות למלקוחי חרשים (סא"א): ולעפר מות. לדכאות מיחה. תשפחני. אתה תושביני, לשון שפיתת קדרה, שפות הסיר (יחזקאל כד), ומנחם פתר כל לשון שפיתה לשון שימה: (ז) בארי ידי ורגלי. כאילו הם מדוכאים צפי ארי וכן אמר חזקיה כארי קן ישצר כל עצמותי (ישעיה לט): (יח) אספר כל עצמותי. כאצ עצמי: חמה יביטו. שמחיס לאידי: (יט) ועל לבושי יפילו גורל. צוזים את נכסי: (כ) אילותי. כחי כמו (לקמן פח) הייתי כגצר אין חיל וכמו יש לאל ידי (צראשית ל"א): (כב) הושיעני מפי אריה. כאשר מקרני ראמים

עניתני, זה האמורי אשר כגוצה ארזי גצהו (עמוס ז) שלשים ואחד מלכי: (כג) אספרה שמך לאחי. צהתאסף כל כנסיותי וכן אומר להם יראי ה' הללוהו אלו הגרים וכל זרע יעקב: (כד) וגורו. לשון יראה: (כה) ענות עני. זעקת דל כל ענייה שצמקרא לשון זעקה. ועוד יש לפתור ענות לשון הכנעה כמו (שמות י') לענות מפני. שהוא נכנע ומתפלל לפניך: (כו) יאכלו ענוים. לעת הגאולה לימות המשיח: יחי לבבכם לעד. כל זה אומר לפנייהם: (כח) יזכרו וישובו אל ה'. יזכרו האומות הרעה שמצאתנו כשיראו את הטובה וישובו אל ה': (כט) כי לה' המלוכה. כי יראו שחזרת לך המלוכה והממשלה: (ל) אכלו וישתחוו כל דשני ארץ. הרי זה מקרא מסורס אכלו ענוים כל דשני ארץ

ספר יום ראשון כב ג לחודש ראשון מג

כָּל־דְּשֵׁי־אָרֶץ, לְפָנָיו יִכְרְעוּ כָּל־יֹרְדֵי עֶפְרָי, וְנִפְשׁוּ לֹא חַיָּה:
לֹא זֶרַע יַעֲבֹדְנֹהוּ, יִסְפָּר לְאֹדְנֵי לְדֹר: לֵב יִבְאוּ וַיִּגִּידוּ צְדָקְתּוֹ, לְעַם
נֹלָד בִּי עֲשֵׂה:

רש"י

וישמחו לה' צהלל והודאה על הטובה, דשני ארץ טוב
חלב הארץ כל זה יראו אפסי הארץ וישונו אל ה':
לפניו יכרעו. אז כל מתי הרשעים מתוך גיהנם ולא
ירחס עליהם לחיות את נפשם מגיהנם: ונפשו. של כל
אחד ואחד: לא חיה. לא יחיה, רצונו דרשו מן

המקרא הזה שהמחיס לפני מיתחם בשעת נטילת נשמה
רואין פני שכינה: (לא) זרע יעבדנו וגו'. זרע
ישראל אשר תמיד עוזדים אומו: יסופר לה' לדור.
סרס המקרא ודרשהו יסופר לדור אחרון לשם ה'
ולשנמו את אשר עשה לאותו זרע: (לב) יבאו.

תורה תמימה

לְפָנָיו יִכְרְעוּ: דרש רבי שמלאי למה הולד
דומה במעי אמו לפנקס שמקופל ומונח
ידיו על שתי צדעיו שתי אציליו על ב'
ארכובותיו וב' עקביו על ב' עגבותיו וראשו
מונח לו בין ברכיו ופיו סתום וטבורו פתוח
ואוכל ממה שאמו אוכלת ושותה ממה
שאמו שותה ואינו מוציא רעי שמא יהרוג
את אמו וכיון שיצא לאויר העולם נפתח
הסתום ונסתם הפתוח שאלמלא כן אינו
יכול לחיות אפילו שעה אחת ונר דלוק לו
על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד
סופו שנאמר בהלו נרו עלי ראשי לאורו
אלך חשך ואל תתמה שהרי אדם ישן כאן
ורואה חלום באספמיא ואין לך ימים
שאדם שרוי בטובה יותר מאותן הימים
שנאמר מי יתנני כירחי קדם כימי אלוה
ישמרני ואיזהו ימים שיש בהם ירחים ואין
בהם שנים הוי אומר אלו ירחי לידה
ומלמדין אותנו כל התורה כולה שנאמר
ויורני ויאמר לי יתמך דברי לבך שמור
מצותי וחיה ואומר בסוד אלוה עלי אהלי
מאי ואומר וכי תימא נביא הוא דקאמר
ת"ש בסוד אלוה עלי אהלי וכיון שבא
לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו
ומשכחו כל התורה כולה שנאמר לפתח

לֹא זֶרַע יַעֲבֹדְנֹהוּ: מני מתני' לא אבא יוסי בן
חנן ולא ר"א בן יצחק איש כפר דרום
ולא רבי ישמעאל דתניא אם יש לה זכות
תולה לה שלשה חדשים כדי הכרת העובר
דברי אבא יוסי בן חנן ר"א בן יצחק איש
כפר דרום אומר ט' חדשים שנאמר ונקתה
ונזרעה זרע ולהלן הוא אומר זרע יעבדנו
יסופר זרע הראוי לספר רבי ישמעאל אומר
שנים עשר חדש ואע"פ שאין ראייה לדבר
זכר לדבר דכתיב להן מלכא וגו' סוטה כ"ב
לֵב יִבְאוּ וַיִּגִּידוּ צְדָקְתּוֹ: אתמר קטן מאימתי

נדה ל"ב

מד ספר יום ראשון כג ד לחודש ראשון

ד לחודש

כג א מְזֻמָּר לְדוֹד, יְהוּה רְעִי לֹא אֶחָסֶר: ב בְּנֵאוֹת דְּשָׂא יִרְבִּיעֲנִי,
עַל־מֵי מְנַחֹת יִנְהַלְנִי: ג נִפְשִׁי יִשׁוּבָב, יִנְחֲנִי בְּמַעְגְלֵי צֶדֶק
לְמַעַן שְׁמוֹ: ד גַּם כִּי־אֵלֶךְ בְּגֵיא צִלְמוֹת לֹא־אִירָא רָע כִּי־אֶתָּה
עֲפָדִי, שְׁבֹטְךָ וּמִשְׁעֲנֶתְךָ הִפָּחָה יִנְחַמְנִי: ה תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שְׁלַחַן נֶגֶד
צִרְרִי, דִּשְׁנֵת בְּשִׁמּוֹן רֵאשִׁי כּוֹסֵי רוּיָה: ו אֵךְ טוֹב וְחָסֵד יִרְדְּפוּנִי
כָּל־יְמֵי חַיִּי, וְשִׁבְתִּי בְּבֵית־יְהוּה לְאֶרֶץ יָמִים:

רש"י

כחוס והרטיצו הקצ"ה מטוב של העולם הצא (מדכס מהל"ס): (ג) נפשי ישובב. רוחי שהופג צלרות וצמנוסה ישוצב לקדמותו: במעגלי צדק. דרכי מישור שלא אפול צד אויבי: (ד) בגיא צלמות. צארכ חושך ועל מדבר זיף אמר, כל צלמות לשון חושך פירשו דוגש צן לצרט: שבטך ומשענתך. יסוריס שצאו עלי ומשען שאני צטוח על חסדך שניהס ינחמוני שיהיו לי לטלות עון וצטוח אני שחערוך לפני שלחן היא המלכות: (ה) דשנת בשמן ראשי. ככר נמשחתי על פיך למלך: כוס רוייה. לשון שוצע:

הראשונים ויגידו צדקמו לעס הנולד כי עשה להס צדקה: (א) מזמור לדוד. אמרו רבותינו כל מקוס שנאמר מזמור לדוד מנגן ואח"כ שורה עליו שכינה מזמור להציא רוח הקודש לדוד, וכל שנאמר צו לדוד מזמור שרתה עליו שכינה ואח"כ אמר שירה: ה' רועי. צמדצר הזה שאני הולך צו צטוח אני שלא אחסר כלוס: (ב) בנאות דשא. צנוה דשאין לפי שהמחיל לצמות מזונותיו למרעה צהמה שאמר ה' רועי נופל על הלשון של ה' רועי נאות דשא, ומזמור זה אמר דוד ציער חרת, למה נקרא שמו יער חרת שהיה מנוגז

תורה תמימה

כג א מְזֻמָּר לְדוֹד יְהוּה רְעִי לֹא אֶחָסֶר: ת"ר [כוס] רביעי גומר עליו את ההלל ואומר הלל הגדול דברי ר"ט וי"א ה' רועי לא אחסר מהיכן הלל הגדול רבי יהודה אומר מהודו עד נהרות בבל ורבי יוחנן אומר משיר המעלות עד נהרות בבל רב אחא בר יעקב אמר מכי יעקב בחר לו יה עד נהרות בבל ולמה נקרא שמו הלל הגדול א"ר יוחנן מפני שהקב"ה יושב ברומו של עולם ומחלק מזונות לכל ברייה וכו'. פסחים קיח ע"א ה תַּעֲרֹךְ לְפָנַי תניא איסי בן יהודה אומר מן שירד להם לישראל היה מתגבר ועולה

בא לעוה"ב ר' חייא ור"ש בר ר' חד אמר משעה שנולד וחד אמר משעה שסיפר מ"ד משעה שנולד שנא' יבואו ויגידו צדקתו לעם נולד כי עשה ומ"ד משעה שסיפר דכתיב זרע יעבדנו יסופר לה' לדור אתמר רבינא אמר משעה שנורע דכתיב זרע יעבדנו ר"נ בר יצחק אמר משעה שנימול דכתיב עני אני וגוע מנוער נשאתי אימיק אפונה תנא משום ר"מ משעה שיאמר אמן שנא' פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמוני אל תקרי שומר אמונים אלא שאומר אמן מאי אמן א"ר חנינא אל מלך נאמן וכו'. סנהדרין קי ע"ב

ספר יום ראשון כד ד לחודש ראשון מה

כד א לְדוֹד מְזוֹמֹר, לִיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהָ, תִּבֵּל וַיֵּשְׁבֵי בָהּ:

רש"י

(א) לה' הארץ. ארץ ישראל: תבל. שאר ארצות:

תורה תמימה

ליפרע מעובדיהן בחמישי היו אומרים הרנינו לאלהים עוזנו על שם שברא עופות ודגים לשבח לשמו בששי היו אומרים ה' מלך גאות לבש על שם שגמר מלאכתו ומלך עליהן בשביעי היו אומרים מזמור שיר ליום השבת ליום שכולו שבת וכו'.

ראש השנה לא ע"א

לה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהָ: ור"א אומר אע"פ שיש קנין לעובד כוכבים בא"י להפקיע מידי מעשר שנאמר דגןך ולא דגן עובד כוכבים אבל אין קנין לעובד כוכבים בא"י לחפור בה בורות שיחין ומערות שנאמר לה' הארץ במאי קמיפלגי מ"ס דגןך ולא דגן עובד כוכבים ומר סבר דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים וכו'.

גיטין מז ע"א

לִיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהָ: האי שירה מאי עבדיתה אילימא דעולת חובה מי הואי בי"ז בתמוז בטל התמיד אלא לאו דעולת נדבה ותסברא מ"ש דעולת חובה דלא הואי ומ"ש דעולת נדבה דהואי הא לא קשיא בן בקר אקראי בעלמא הוא דאיתרמיא להו אמר רבא ואיתמיא רב אשי ותסברא שירה דיומיה לה' הארץ ומלואה וישב עליהם את אונם בשיר דארבעה בשבת הוא אלא איליאי בעלמא הוא דנפל להו בפומייהו והא עומדין על דוכנן קתני כדר"ל דאמר אומר שלא על הקרבן אי הכי בעולת נדבה נמי לימא נפיק מינה חורבא וכו'.

ערכין יא ע"ב

לִיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהָ: ושמואל אמר כל היכא דאיתיה בבי גזא דרחמנא איתא

עד שרואין אותו כל מלכי מזרח ומערב שנאמר תערוך לפני שלחן נגד צוררי [וגו' כוסי רוייה] אמר אביי ש"מ כסא דדוד לעלמא דאתי מאתן ועשרין וחד לוגא מחזיק שנא' כוסי רוייה בגימטריא הכי הוי וכו'. יומא עו ע"א

כד א לְדוֹד מְזוֹר לִיהוָה דאמר רבי חייא בר אבא פעם אחת נתארחתי אצל

בעל הבית בלודקיא והביאו לפניו שלחן של זהב משויי ששה עשר בני אדם ושש עשרה שלשלאות של כסף קבועות בו וקערות וכוסות וקיתוניות וצלוחיות קבועות בו ועליו כל מיני מאכל וכל מיני מגדים ובשמים וכשמניחים אותו אומרים לה' הארץ ומלואה וגו' וכשמסלקין אותו אומרים השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם אמרתי לו בני במה זכית לכך אמר לי קצב הייתי ומכל בהמה שהיתה נאה אמרתי זו תהא לשבת אמרתי לו [אשריך שזכית] וברוך המקום שזיכך לכך וכו'. שבת קיט ע"א

לְדוֹד מְזוֹר לִיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהָ תִּבֵּל וַיֵּשְׁבֵי בָהּ: תניא רבי יהודה אומר משום ר"ע בראשון מה היו אומרים לה' הארץ ומלואה על שם שקנה והקנה ושליט בעולמו בשני מה היו אומרים גדול ה' ומהולל מאד על שם שחילק מעשיו ומלך עליהן בשלישי היו אומרים אלהים נצב בעדת אל על שם שגילה ארץ בחכמתו והכין תבל לעדתו ברביעי היו אומרים אל נקמות ה' על שם שברא חמה ולבנה ועתיד

ב פי־הוא על־ימים יְסָדָה, ועל־נהרות יְכוֹנְנָה: ג מי־יעלה בְּהַר־
 יְהוָה, ומי־יקום בְּמִקּוֹם קְדָשׁוֹ: ד נְקִי כַפַּיִם וּבֶרֶךְ לֵבָב, אֲשֶׁר
 לֹא־נָשָׂא לְשׂוֹא נַפְשִׁי, וְלֹא נִשְׁבַּע לְמַרְמָה: ה יֵשָׂא בְרָכָה מֵאֵת
 יְהוָה, וְצִדְקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׂעוֹ: ו זֶה דְּוֹר [דרשו כתיב] דְּרִשְׁיוֹ, מִבְּקִשֵׁי פָנָיֶךָ

רש"י

(ב) על ימים יסדה. שצעה ימים מקיפין ארץ ישראל
 וארבע נהרות, ירדן, וירמוך, קרמיון, ופוגה: (ג) מי
 יעלה בהר ה'. אף על פי שכל יושבי תבל שלו אין
 הכל כדאי ליקרב אליו אלא נקי כפיס וגו': (ד) לא

נשא לשוא נפשי. לא נשבע בשמי ונפשי לשוא
 מלניו לשון שצעה נופל על נפש שנאמר נשבע ה'
 נצאות נפשו (ימ"י נה): (ו) זה. סך מעשיו, הוא
 דור דורשיו:

תורה תמימה

דכתיב לה' הארץ ומלואה וכו'.
 חולין קלט ע"א
 לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ: ת"ש ר' יוסי אומר
 מגלגלין זכות ליום זכאי וכו' האי שירה
 מאי עבדתיה אילימא דעולת חובה מי
 הוה בשבעה עשר בתמוז בטל התמיד
 ואלא דעולת נדבה והא תני רב מרי בריה
 דרב כהנא דלא צריכא אלא לאו דנסכין
 אמר רבא ואיתימא רב אשי ותסברא שירה
 דיומיה לה' הארץ ומלואה וישב עליהם
 את אונם בשירה דארבעה בשבא הוא אלא
 איליאי בעלמא הוא דנפל להו בפומייהו
 והא עומדים על דוכנן קתני כדריש לקיש
 דאמר ר"ל אומר שירה שלא על הקרבן
 א"ה בנסכים נמי לימא נפיק מיניה חורבא:
 ערכין יב ע"א

בר עולא אימתי בהמות בהררי אלף
 בטוחות בזמן שמגיה ירדן בפיו של ליתן
 (סימן ימים גבריאל רעב) כי אתא רב דימי
 א"ר יוחנן מאי דכתיב כי הוא על ימים
 יסדה ועל נהרות יכוננה אלו שבעה ימים
 וארבעה נהרות שמקיפין את ארץ ישראל
 ואלו הן שבעה ימים ימה של טבריא וימה
 של סדום וימה של חילת וימה של חילתא
 וימה של סיבכי וים אספמיא וים הגדול
 ואלו הן ארבעה נהרות ירדן וירמוך
 וקירומיון ופיגה וכו'. בבא בתרא עד ע"ב

ה יֵשָׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהוָה וגנזי ברכה דכתיב
 ישא ברכה מאת ה' נשמתן של צדיקים
 דכתיב והיתה נפש אדוני צרורה בצרור
 החיים את ה' אלהיך רוחות ונשמות
 שעתיד להיבראות דכתיב כי רוח מלפני
 יעטוף ונשמות אני עשיתי וכו'. חגיגה יב ע"ב

ו זֶה דְּוֹר דְּרִשְׁיוֹ: תניא רבי אליעזר הגדול
 אומר אלמלא בא הקב"ה עם אברהם
 יצחק ויעקב בדין אין יכולין לעמוד מפני
 תוכחה שנאמר ועתה התיצבו ואשפטה
 אתכם לפני ה' את כל צדקות ה' אשר עשה
 בבהמות בהררי אלף כתיב אלא אמר רבא

ספר יום ראשון כה ד לחודש ראשון מז

יעקב סלה: ז שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם, ויבוא
מלך הכבוד: ח מי זה מלך הכבוד, יהוה עוזו וגבור יהוה גבור
מלחמה: ט שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם, ויבא מלך
הכבוד: י מי הוא זה מלך הכבוד, יהוה צבאות הוא מלך הכבוד
סלה:

כה א לדוד, אליך יהוה נפשי אשא: ב אלהי בך בטחתי
אל-אבושה, אל-יעלצו אויבי לי: ג גם כל-קוֹיך לא יבשו,
יבשו הבוגדים ריקם: ד דרכיך יהוה הודיעני, ארחותיך למדני:
ה הדריבני באמתך ולמדני, כי-אתה אלהי ישעי, אותך קוֹיתי

רש"י

(ז) שאו שערים ראשיכם. צימי שלמה צנו כשנא להכניס ארון לביית קדשי הקדשים ודצקו שערים זו צו אמר כ"ד רננות ולא נענה עד שאמר (ד"ה ז ו') אל תשז פני משיחך זכרה לחסדי דוד ענדך: (ט) פתחי עולם. פתחם שקדושמן עולמיט: (א) נפשי אשא.

אכוון לני: (ג) הבוגדים ריקם. הגולניס התמסניס המושיצים את הענייס ריקס מנכסיהס כמו (לעיל ז') ומחללה נוכרי ריקס: (ה) הדריבני. אדריבנימו"י נלעו: אותך קוֹיתי כל היום. הוא העה"ו שהוּא יוס לאומות וללה לישראל:

תורה תמימה

אתכם ואת אבותיכם זה דור דורשיו מבקשי פניך יעקב סלה וכו'. ערנין יז ע"א ז שאו שערים ראשיכם: אמר רב יהודה אמר רב בשעה שביקש שלמה להכניס ארון למקדש דבקו שערים זה לזה אמר שלמה עשרים וארבע רננות ולא נענה פתח ואמר שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד רהטו בתריה למיבלעיה אמרו מי הוא זה מלך הכבוד אמר להו ה' עוזו וגבור חזר ואמר שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה ולא נענה כיון שאמר ה' אלהים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד ענדך מיד נענה באותה שעה נהפכו פני שונאי דוד כשולי קדירה וידעו הכל שמחל לו הקב"ה על אותו עון וכו'. מועד קטן ט ע"א שאו שערים דאמר רב יהודה אמר רב וכו' מיד נענה וכו'.

כשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים דבקו שערים זה בזה אמר שלמה עשרים וארבעה רננות ולא נענה פתח ואמר שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד רהטו בתריה למיבלעיה אמרו מי הוא זה מלך הכבוד אמר להו ה' עוזו וגבור חזר ואמר שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה ולא נענה כיון שאמר ה' אלהים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד ענדך מיד נענה באותה שעה נהפכו פני שונאי דוד כשולי קדירה וידעו הכל שמחל לו הקב"ה על אותו עון וכו'. מועד קטן ט ע"א שאו שערים דאמר רב יהודה אמר רב וכו' מיד נענה וכו'.

כָּל־הַיּוֹם: ו זכר־רַחֲמֵיךָ יְהוָה וַחֲסֵדֶיךָ, כִּי מַעֲוֹלָם הִמָּה: ז חַטָּאוֹת
נַעֲוֵרִי וּפְשָׁעֵי אֶל־תִּזְכֹּר, בְּחַסְדְּךָ זָכַר־לִי־אֶתְּהָ, לְמַעַן טוֹבֶךָ יְהוָה:
ח טוֹב־וַיִּשָּׂר יְהוָה, עַל־כֵּן יוֹרָה חַטָּאִים בְּדַרְךָ: ט יְדַרְךָ עֲנֻיִם
בַּמִּשְׁפָּט, וַיִּלְמַד עֲנֻיִם דְּרָבּוֹ: י כָּל־אֲרָחוֹת יְהוָה חֶסֶד וְאֶמֶת,
לְנַצְרֵי בְרִיתוֹ וְעַד־תִּיּוֹ: יא לְמַעַן־שִׂמְךָ יְהוָה, וְסַלַּחְתָּ לְעוֹנֵי כִּי
רַב־הוּא: יב מִי־זֶה הָאִישׁ יֵרָא יְהוָה, יוֹרְגוּ בְּדַרְךָ יִבְחָר: יג נִפְשׁוּ
בְּטוֹב תְּלִין, וְזָרְעוּ יֵירֶשׁ אֲרָץ: יד סוֹד יְהוָה לִירְאָיו, וּבְרִיתוֹ
לְהוֹדִיעֵם: טו עֵינֵי תַמִּיד אֶל־יְהוָה, כִּי הוּא־יוֹצִיא מִרְשֶׁת רְגְלֵי:

רש"י

(ו) כי מעולם הבה. מימות אדם הראשון שאמרת לו
כיום אלך ממנו מות תמות (בראשית ז') ונתת לו יום
משלך שהוא אלף שנים: (ז) בחסדך זכר לי. הראוי
לחסדך זכור לי אלו מעשים טובים שצדי: (ח) טוב
וישר ה'. ומפך להלדיק ברומיו: על כן יורה חטאים
בדרך. משונה, ד"א יורה חטאים הרומים שנאמר

מכין לך הדרך וגו' (דברים י"ט) מקלט מקלט היה כמו
על פרשת דרכים כו' כדליתא במכות: (יא) למען
שמך. הרב סלח לעוני: כי רב הוא. כי נאה לרב
לסלוח עון רב: (יב) מי זה האיש ירא ה'. הקב"ה
יורנו דרך שהוא יצא הוא לך הטוב: (יג) נפשו
בטוב תלין. כשילין נקצר תלין בטובה נפשו:

תורה תמימה

כה ח טוב וַיִּשָּׂר יְהוָה: רב חמא בר חנינא
פתח לה פתחא להאי פרשתא
מהכא טוב וישר ה' על כן יורה חטאים
בדרך אם לחטאים יורה ק"ו לצדיקים וכו'.
מכות י"ב

יד סוד יְהוָה לִירְאָיו: אמר רב יהודה אמר
רב כל קללות שקילל דוד את יואב
נתקיימו בורעו של דוד אל יכרת מבית
יואב זב ומצורע ומחזיק בפלך ונופל בחרב
וחטר לחם זב מרחבעם דכתיב והמלך
רחבעם התאמץ לעלות במרכבה לנוס
ירושלים וכתיב וכל המרכב אשר ירכב
עליו הזב יטמא מצורע מעוזהו דכתיב

ובחזקתו גבה לבו עד להשחית וימעל בה'
אלהיו ויבא אל היכל ה' להקטיר על מזבח
הקטרת וכתיב והצרעת זרחה במצחו
מחזיק בפלך מאסא דכתיב רק לעת זקנתו
חלה את רגליו ואמר רב יהודה אמר רב
שאחזו פודגרא א"ל מר זוטרא בריה דרב
נחמן לרב נחמן היכי דמי א"ל כמחט בבשר
החי מנא ידע אי בעית אימא מיחש הוה
חייש ביה ואיבעית אימא מרביה הוה גמיר
לה ואיבעית אימא סוד ה' ליראיו ובריתו
להודיעם וכו'.
סנהדרין מח ע"ב

סוד יְהוָה לִירְאָיו סודרא סוד ה' ליראיו וכו'.
שבת עו ע"ב

ספר יום ראשון כה ד לחודש ראשון מט

טז פִּנְה־אֱלֹי וְהִנְנִי, כִּי־יָחִיד וְעָנִי אָנִי: יז צָרוֹת לְבָבִי הִרְחִיבוּ,
מִמְצוּקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי: יח רְאֵה עָנִי וְעַמִּלִּי, וְשֵׂא לְכָל־חַטָּאוֹתַי:
יט רְאֵה־אֵיבֵי כִּי־רַבּוּ, וְשִׁנְאַת חָמֶם שִׁנְאוֹנֵי: כ שְׁמֶרָה נַפְשִׁי

רש"י

(טז) כי יחיד ועני אני. ועון רצס חלוי צי ולנגדן אני יחיד לפיכך פנה אלי וחנני כי תפלתי כריכה לתשועת כל ישראל: (יח) ראה עניי ועמלי. ועל ידיהם שא לכל חטאתי: (יט) ושנאת חמם. שלא כדן:

תורה תמימה

והניחום כדי שיסמכו עליהן עניים בשביעית תנא לאחר שנתיישרה דעתו אמר יהי רצון שיחזרו עיני יוסי למקומן וחזרו וכו'.

סוד יהנה ליראיו: עולא אקלע לפומבדיתא אייתו לקמיה דמא ולא חזא אמר ומה רבי אלעזר דמרא דארעא דישראל הוה כי מקלע לאתרא דר' יהודה לא חזי דמא אנא אחזי ואמאי קרו ליה מרא דארעא דישראל דההיא אתתא דאייתא דמא לקמיה דרבי אלעזר הוה יתיב רבי אמי קמיה ארחיה אמר לה האי דם חימוד הוא בתר דנפקא אטפל לה רבי אמי א"ל בעלי היה בדרך וחמדתי קרי עליה סוד ה' ליראיו וכו'.

נדה כ ע"ב

סוד יהנה ליראיו: ת"ר חמשה נבראו מעין דוגמא של מעלה וכולן לקו בהן שמשון בכחו שאול בצוארו אבשלום בשערו צדקיה בעיניו אסא ברגליו וכו' אסא ברגליו דכתיב רק לעת זקנתו חלה את רגליו ואמר רב יהודה אמר רב שאחותו פדגרא א"ל מר זוטרא בריה דרב נחמן לרב נחמן היכי דמי פדגרא א"ל כמחט בבשר החי מנא ידע איכא דאמרי מיחש הוה חש ביה ואיכא דאמרי מרביה שמע ליה ואיכא דאמרי סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם וכו'. סוטה י ע"א

סוד יהנה ליראיו: א"ר יצחק בר (רב) יוסף א"ר יוחנן כל אחד ואחד בעצמו שיער והאיכא בן עזאי דלא נסיב איבעית אימא נסיב ופירש הוה ואיבעית אימא מרביה שמיע ליה ואיבעית אימא סוד ה' ליראיו וכו'. סוטה ד ע"ב

סוד יהנה ליראיו: אמר רב משרשיא דואג ואחיתופל לא [הוה] סברי שמעתא מתקיף לה מר זוטרא מאן דכתיב ביה איה סופר איה שוקל איה סופר את המגדלים ואת אמרת לא הוה סברי שמעתא אלא דלא הוה סלקא להו שמעתא אליבא דהלכתא דכתיב סוד ה' ליראיו וכו'. סנהדרין קו ע"ב

סוד יהנה ליראיו: דתניא מעשה בר' יוסי בן דורמסקית שהלך להקביל פני ר' אלעזר בלוד אמר לו מה חידוש היה בבהמ"ד היום א"ל נמנו וגמרו עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית אמר לו יוסי פשוט ידיך וקבל עיניך פשוט ידיו וקבל עיניו בכה ר' אלעזר ואמר סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם אמר לו לך אמור להם אל תחושו למניינכם כך מקובלני מרבן יוחנן בן זכאי ששמע מרבו ורבו מרבו הלכתא למשה מסיני עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית מה טעם הרבה כרכים כבשו עולי מצרים ולא כבשום עולי בבל מפני שקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא

וְהַצִּילֵנִי, אֶל־אֲבוֹשׁ בִּי־חֶסֶדְךָ כִּי תִסְוֶיֶשֶׁר יִצְרוּנִי, כִּי
 קִוִּיתִיךָ: כב פְּדֵה אֱלֹהִים אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכָּל צָרוֹתָיו:
כו א לָדוֹד, שְׁפֹטֵנִי יְהוָה בִּי־אֲנִי בְּתַמִּי הִלַּכְתִּי, וּבִיהוָה בָּטַחְתִּי
 לֹא אֶמְעָד: ב בְּחַנְנֵי יְהוָה וְנִסְיָי, [צְרוּפָה כְּתִיב] צָרְפָה כְּלִיזְתִּי וְלִבִּי:
 ג בִּי־חֶסֶדְךָ לִנְגֹד עֵינָי, וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּאַמְתֶּךָ: ד לֹא־יִשְׁבַּתִּי
 עִם־מְתֵי־שׂוֹא, וְעַם נְעֻלְמוֹת לֹא אָבוֹא: ה שְׁנֵאתִי קָהַל מְרַעִים,
 וְעִם־רְשָׁעִים לֹא אֲשֹׁב: ו אֲרַחֵץ בְּנִקְיוֹן כַּפֵּי, וְאֶסְבֹּב אֶת־מִזְבִּיחְךָ
 יְהוָה: ז לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל תְּוֹדָה, וְלִסְפֹּר כָּל־נִפְלְאוֹתֶיךָ: ח יְהוָה אֱהַבְתִּי
 מֵעוֹן בֵּיתְךָ, וּמִקּוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ: ט אֶל־תִּאֶסֶף עִם־חַטָּאִים נַפְשִׁי,
 וְעִם־אֲנָשֵׁי דָמִים חַיִּי: י אֲשֶׁר־בִּידֵיָהֶם זִמָּה, וַיִּמְיָנֵם מִלְּאָה שְׁחָד:

רש"י

(כא) יצרוני. ישמרוני: (א) שפוטני ה'. וצמקום אחר הוא אומר אל תבא צמספט וגו' (לקמן קמ"ג) אמר דוד כשאתה דן את הרשעים שפוטני כי לפי הרשעים אני לדיק וכשאתה דן את הנדיקים אל תצאני צמספט: (ד) ועם נעלמים. הנכנסין צמטר לעשות צמחשך מעשההס: לא אבוא. איני רגיל לצוא וליכנס צמקהלס: (ו) בנקיון. שאין גול צממות שאני מקיים לולב הגזול פסול: (ז) לשמע. כמו להשמיע: כל נפלאותיך. זה הלל שיש צו לשעצר ויש צו לגוג ויש צו לימות המשיח ויש צו לעמיד לצא: (י) זמה. כל

תורה תמימה

כו ב בְּחַנְנֵי יְהוָה וְנִסְיָי: אמר רב יהודה אמר רב לעולם אל יביא אדם עצמו לידי נסיון שהרי דוד מלך ישראל הביא עצמו לידי נסיון ונכשל אמר לפניו רבש"ע מפני מה אומרים אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב ואין אומרים אלהי דוד אמר אינהו מינסו לי ואת לא מינסית לי אמר לפניו רבש"ע בחנני ונסני שנאמר בחנני ה' ונסני וגו' אמר מינסנא לך ועבידנא מילתא בהדרך דלדידהו לא הודעתיהו ואילו אנא קא מודענא לך דמנסנא לך דבר ערוה מיד ויהי לעת הערב ויקם דוד מעל משכבו וגו' סנהדרין קז ע"א ו אֲרַחֵץ בְּנִקְיוֹן כַּפֵּי: אמר רב אבא א"ר יוחנן כל הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן דכתיב ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה' וכו'. ברכות טו ע"א ח יְהוָה אֱהַבְתִּי מֵעוֹן בֵּיתְךָ: אמר אבבי מריש הואי גריסנא בביתא ומצלניא בבי כנשתא כיון דשמעית להא דקאמר דוד ה' אהבתי מעון ביתך הואי גריסנא בבי כנישתא וכו' מגילה כט ע"א

יֵא וְאֲנִי בְּתַמִּי אֱלֹהִים, פְּדֵנִי וְחַנּוּנִי: יב רְגְלֵי עֲמֻדָה בְּמִישׁוֹר, בְּמִקְהָלִים
אֲבָרְךָ יְהוָה:

כז א לְדָוָד, יְהוָה אֹרֵי וַיִּשְׁעֵי מִמִּי אִירָא, יְהוָה מְעוֹז־חַיֵּי מִמִּי
אֶפְתָּחֵד: ב בְּקָרֵב עָלַי מְרַעִים לְאֹכַל אֶת־בְּשָׂרִי, צָרִי וְאִיבִי לִי
הִמָּה כְּשָׁלוֹ וְנִפְלוֹ: ג אִם־תִּחַנֶּה עָלַי מִחַנָּה לֹא־יִירָא לְבִי,
אִם־תִּקְוֶם עָלַי מִלְחָמָה בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטָח: ד אַחַת שְׁאַלְתִּי
מֵאֶת־יְהוָה אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ, שִׁבְתִּי בְּבֵית־יְהוָה כָּל־יְמֵי חַיֵּי, לְחֻזּוֹת
בְּנַעַם־יְהוָה וּלְבַקֵּר בְּהִיכָלוֹ: ה כִּי יִצְפְּנֵנִי בְּסִכְּהַ בַּיּוֹם רָעָה,
יִסְתַּרְנִי בְּסִתֵּר אֶהְלֹו בְּצוֹר יְרוּמֹמֵנִי: ו וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי עַל אִיבֵי

רש"י

זמה שנמקרא לשון מחשבה יש לטובה ויש לרעה: (יב) רגלי עמדה במישור. דרך ישרה: (ג) בואת אני בוטח. זמה שאמר למעלה ה' מעוז חיי: (ד) ולבקר בהיכלו. לילאות שם ככל צקר וצקר כך פירשו דוגש, ומנחם חזרו עם לא יצקר צין טוב לרע (ויקרא כ"ז), אזל דוגש פתר לשון צוקר: (ה) כי יצפנני בסכה. בטוח אני שיצפנני צצית מקדשו ושיניו נסדר עולם שהמקרא הזה נאמר על יואש בן אחזיה שהסתירמו יהושע צעע אחותו צעליית צית קדשי הקדשים, כענין שנאמר (מלכים ז י"א) ויהי אמה צית ה' מתחצא שש שנים: בצור ירוממוני. העמיד על סלע רגלי: (ו) זבחי תרועה. זמחיס שאומר עליהם שיר:

תורה תמימה

יֵא וְאֲנִי בְּתַמִּי אֱלֹהִים: אמר רבי שמעון בר אבא אין נא אלא לשון בקשה משל למלך בשר ודם שעמדו עליו מלחמות הרבה והיה לו גבור אחד ונצחן לימים עמדה עליו מלחמה חזקה אמר לו בבקשה ממך עמוד לי במלחמה זו שלא יאמרו ראשונות אין בהם ממש אף הקב"ה אמר לאברהם ניסיתך בכמה נסיונות ועמדת בכלן עכשיו עמוד לי בנסיון זה שלא יאמרו אין ממש בראשונים את בנך ב' בנים יש לי את יחידך זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו אשר אהבת תרוייהו רחימנא להו

את יצחק וכל כך למה כדי שלא תטרף דעתו עליו קדמו שטן לדרך אמר לו הנסה דבר אליך תלאה הנה יסרת רבים וידיים רפות תחזק כושל יקימון מליך כי עתה תבא אליך ותלא אמר לו אני בתומי אלך אמר לו הלא יראתך כסלתך אמר לו זכר נא מי הוא נקי אבד כיון דחזא דלא קא שמיע ליה אמר ליה ואלוי דבר יגונב כך שמעתי מאחורי הפרגוד השה לעולה ואין יצחק לעולה אמר לו כך עונשו של בדאי שאפילו אמר אמת אין שומעין לו וכו'.

סְבִיבוֹתַי, וְאֶזְבְּחָהּ בְּאֶהְלוֹ זְבַחֵי תְרוּעָה, אֲשִׁירָה וְאֶזְמַרְהָ לַיהוָה:
 ז שְׁמַע־יְהוָה קוֹלִי אֶקְרָא, וְחַנּוּנִי וְעֲנֵנִי: ח לֵךְ אָמַר לְבִי בְקִשׁוֹ פָנָי,
 אֶת־פָּנֶיךָ יְהוָה אֲבַקֵּשׁ: ט אֶל־תִּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי, אֵל תִּטְּבֹאֶה
 עֲבֹדְךָ, עֲזַרְתִּי הָיִיתָ אֶל־תִּטְּשֵׁנִי וְאֶל־תַּעֲזֹבֵנִי, אֱלֹהֵי יִשְׁעֵי: י כִּי־
 אָבִי וְאִמִּי עֲזָבוּנִי, וַיְהוָה יֹאסֶפְנִי: יא הוֹרַנִי יְהוָה דְּרָכְךָ, וְנַחֲנִי
 בְּאֶרֶץ מִישׁוֹר לְמַעַן שׁוֹרְרֵי: יב אֶל־תִּתְּנֵנִי בְּנַפְשׁ צָרִי, כִּי קָמוּ־בִי
 עֲדֵי־שָׂקָר וַיִּפַּח חָמָס: יג לֹלֵא הָאֲמֵנֹתַי לְרֵאוֹת בְּטוֹב־יְהוָה, בְּאֶרֶץ
 חַיִּים: יד קְוֵה אֶל־יְהוָה, חֹזֵק וַיֵּאֱמֵץ לְבָבְךָ, וְקְוֵה אֶל־יְהוָה:
כח א לְדָוִד, אֱלֹהֵי יְהוָה אֶקְרָא, צוּרֵי אֶל־תִּתְּחַרֵּשׁ מִמֶּנִּי,
 פֶּן־תִּתְּחַשֶּׁה מִמֶּנִּי וְנִמְשַׁלְתִּי עִם־יֹרְדֵי בּוֹר: ב שְׁמַע קוֹל
 תַּחֲנוּנֵי בִשְׁוֵעי אֱלֹהֵיךָ, בְּנִשְׁאֵי יָדַי אֶל־דְּבִיר קֶךָ־שֶׁךָ: ג אֶל־תִּמְשַׁכְּנֵי
 עִם־רָשָׁעִים וְעִם־פְּעֻלֵי אָוֶן, דַּבְּרֵי שְׁלוֹם עִם־רַעִיָהֶם וְרַעַה בְּלִבָּבָם:

רש"י

הטיפה וזר את העובר: (יב) בנפש צרי. נחלות
 שונאי להיות תאוות מתקיימת עלי: ויפח חמס.
 דוברי רעה לשון אחר לשון מוקש (ס"א): (ג) לולא
 האמנותי וגו'. אם לא שהאמנותי צהק"ה כבר קמו
 צי אותם עדי שקר וכלוני, לולא נקוד עליו למדרש
 שדרשו רבותינו יודע אני שאתה נותן שכר לצדיקים
 לעולם הבא אבל איני יודע אם יש לי חלק עמהם אם
 לאו: (יד) וקוה אל ה'. ואם לא תתקבל תפלתך תזור
 וקוה: (ג) אל תמשכני. אל תרגילני עם רשעים

(ח) לך אמר לבי בקשו פני. נשזילך נשליחותיך
 אומר (י) לבי בקשו כלכם ישראל את פני ואני שומע
 לו, את פניך ה' אבקש: לך. כמו (איוב ל"ג) הן אני
 כפיך לאל, נמקומו, אם לאל תרצון (שם י"ג), נמקומו,
 אף כאן לך אמר לבי נמקומך צא אלי לבי לומר כן:
 (ט) אל תט. אל תכריע כמו ויט שמים (לעיל י"ח):
 (י) כי אבי ואמתי עזבוני. נשעת תשמיש להנאתן
 נמכונו כיון שגמרו הנאתן זה הופך פניו אליך וזה
 הופך פניו אליך: וד' יאספני. הקצ"ה שומר את

תורה תמימה

כז יג לולא האמנותי: ודוד מי קרי לנפשיה
 חסיד והכתיב לולא האמנותי לראות
 בטוב ה' בארץ חיים ותנא משמיה דרבי
 יוסי למה נקוד על לולא אמר דוד לפני
 הקב"ה רבש"ע מובטח אני בכך שאתה
 משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבוא

אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם
 לאו שמא יגרום החטא וכו'. ברכות ד ע"א
 יד וקוה אל יהוה: א"ר חמא בר' חנינא אם
 ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור
 ויתפלל שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך
 וקוה אל ה': ברכות לב ע"ב

ד הַתֵּן לָהֶם כְּפַעֲלָם וּכְרַע מֵעַל לַיְהוָה, כְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם תֵּן לָהֶם, הַשֵּׁב
 וְמוֹלֵם לָהֶם: ה כִּי לֹא יִבְיֵנוּ אֶל־פַּעֲלַת יְהוָה וְאֶל־מַעֲשֵׂה יְדָיו,
 יְהָרִסֵם וְלֹא יִבְנִים: ו בְּרוּךְ יְהוָה, כִּי־שָׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנָי: ז יְהוָה עָזִי
 וּמִגִּבֹּי בּוֹ בָטַח לִבִּי וְנִעְזַרְתִּי, וַיַּעֲלֵז לִבִּי וּמַשִּׁירֵי אַהֲדָנָו: ח יְהוָה
 עִז־לְמוֹ, וּמָעוֹז יְשׁוּעוֹת מְשִׁיחוֹ הוּא: ט הוֹשִׁיעָה אֶת־עַמְּךָ וּבְרַךְ
 אֶת־נַחֲלָתְךָ, וְרַעַם וְנִשְׂאֵם עַד־הָעוֹלָם:

ה לחודש

כט א מְזִמּוֹר לְדָוִד הָבּוֹ לַיהוָה בְּנֵי אֱלֹים, הָבּוֹ לַיהוָה כְּבוֹד וְעִזִּי:
 ב הָבּוֹ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ, הַשְׁתַּחֲוּוּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קִדְשׁ:

רש"י

הארץ מכאן שאומרים אבות, ומנחם חזר הבו לשון נתינה, אלס שריס (ס"א): הבו לה' כבוד ועז. מכאן שאומרים גבורות: (ב) כבוד שמו. זו קדושת השם ויש צנומור זה שמנה עשרה אזכרות וכנגדן מקנו היא ההודיה ה' עוז למו לאותן התלויין צו צעת שמעוז ישועות משתו הוא: (ט) ורעם. לשון מרעה: (א) הבו לה'. הכינו לה' והכינו לו חסם בני אלי

תורה תמימה

כט א הָבּוֹ לַיהוָה ועוד תניא בחולו של מועד בראשון מה היו אומרים הבו לה' בני אלים בשני מה היו אומרים ולרשע אמר אלהים בשלישי מה היו אומרים מי יקום לי עם מרעים ברביעי מה היו אומרים בינו בויעים בעם בחמישי מה היו אומרים הסירותי מסבל שכמו בששי מה היו אומרים ימוטו כל מוסדי ארץ ואם חל שבת באחד מהם ימוטו ידחה וכו'. סוכה נה ע"א

הָבּוֹ לַיהוָה בְּנֵי אֱלֹים: ת"ר מנין שאומרים אבות שנאמר הבו לה' בני אלים ומנין שאומרים גבורות שנאמר הבו לה' כבוד ועז ומנין שאומרים קדושות שנאמר הבו לה' כבוד שמו השתחוו לה' בהדרת קדש וכו'. ראש השנה לב ע"א

מְזִמּוֹר לְדָוִד: הני י"ח כנגד מי א"ר הלל בריה דר' שמואל בר נחמני כנגד י"ח אזכרות שאמר דוד בהבו לה' בני אלים וכו'. ברכות כח ע"א

ב הַשְׁתַּחֲוּוּ לַיהוָה בְּהַדְרַת קִדְשׁ: אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש וכו' מנא ה"מ וכו' אלא אמר ר' יהושע בן לוי מהכא השתחוו לה' בהדרת קדש אל תקרי בהדרת אלא בחדרת ממאי דילמא לעולם וכו' מגילה יז ע"ב

ג קול יְהוָה עַל-הַמָּיִם, אֶל-הַכְּבוֹד הַרְעִים, יְהוָה עַל-מַיִם רַבִּים:
 ד קול-יְהוָה בַּפֶּתַח, קול יְהוָה בַּהֲדָר: ה קול יְהוָה שֹׁבֵר אַרְזִים,
 וַיִּשְׁבֶּר יְהוָה אֶת-אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: ו וַיִּרְקִידֵם כַּמּוֹ-עֵגֶל, לְבָנוֹן וַיִּשְׂרִיז
 כַּמּוֹ בְּן-רֵאמִים: ז קול-יְהוָה חֲצֹב, לְהַבּוֹת אִישׁ: ח קול יְהוָה יַחִיל
 מְדַבֵּר, יַחִיל יְהוָה מְדַבֵּר קֹדֶשׁ: ט קול יְהוָה יַחֲלִיל אֵילֹת וַיַּחֲשֶׁף

רש"י

י"ח זכרות: (ג) קול ה' על המים. על ים סוף ירעם משמים ה' וגו' (לעיל י"ח). הרעים. טורמינטאו"ש זלעז: (ד) קול ה' בבה. בשעת מתן תורה זמנס את קולו לפי כחן של ישראל שנאמר והאלהים יעננו בקול (שמות י"ט) בקולו של משה: (ה) קול ה' שובר ארזים. האומות כענין שנאמר (ש"א ז') וירעם ה' בקול גדול על פלשתים וגו', כי מקול ה' יחת אשור (ישעיה ז') וזשעת מתן תורה כי מי כל נשר וגומר ויחי (דברים ד') אתה שמעת ומיית ואומות העולם שומעים ומתים: (ו) וירקידם כמו עגל. את הארזים ואת ההרים שצאו לשמוע מתן תורה: לבנון ושריון. שמות ההרים: (ז) חוצב להבות אש. טיילנ"ט זלעז, ורזמינו פירשו שהיה הדבור של עשרת הדבורות יולא זלעזות אש מפיו ונחקק על הלוחות כתצניתם:

(ח) יחיל מדבר. לשון חיל כיולדה (ירמיה ו'): יחיל ה' מדבר קדש. הוא מדבר סיני כמו שאמרו רזמינו זמסכת שבת ה' שמות נקראו לו מדבר סיני מדבר זין מדבר קדש מדבר קדמות מדבר פארן, מדבר קדש שנתקדשו ישראל עליו: (ט) קול ה' יחולל אילות. יפחיד ויחיל לעתיד את העכו"ס שהם עכשו עומדים צחוק כאילות כענין שנאמר' (לעיל יח) משוה רגלי כאילות א"ר פנתס כאילים אין כתיב כאן אלא כאילות כנקבות שרגלי הנקיבות עומדות ציזשר יותר מן הזכרים, ל"א יחולל קריא"ה זלעז, כמו לפני גזעות חוללתי (משלי ח) (פא"א): ויחשוף יערות. כמו מחשוף הלצן (בראשית ז') יקלף עני היער כלומר יפשוט מכזודס המשוליס כעני היער אשר כגזנה ארויס גזנה: ובהיכלו. שיצנה: כולו אומר כבוד. הכל יקלסוהו שס וילמרו:

תורה תמימה

אימא לך הדרת ממש כי הא דרב יהודה הוה מציינ נפשיה והדר מצלי וכו'. ברכות ז ע"ב

כהלכתו במוסף מהו אומר הרנינו לאלהים עוזנו הריעו לאלהי יעקב במנחה מהו אומר קול ה' יחיל מדבר וכו'. ראש השנה ז ע"ב

ג אל הכבוד הרעים: הני תמני סרי תשסרי הוויין אמר רבי לוי ברכת הצדוקים ביבנה תקנוה כנגד מי תקנוה א"ר לוי לרבי הלל בריה דרבי שמואל בר נחמני כנגד אל הכבוד הרעים וכו'. ברכות כז ע"א

ח קול יְהוָה יַחִיל מְדַבֵּר: מתיב רב אחא בר הונא תמיד של ראש השנה שחרית קרב

יְעָרֹת, וּבְהִיכְלוֹ כָּלוּ אִמֹר כְּבוֹד: י יְהוָה לְמַבּוּל יָשָׁב, וַיֵּשֶׁב יְהוָה
מְלֶךְ לְעוֹלָם: יא יְהוָה עִז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

ליום שני

ל א מְזֻמָּר שִׁיר־חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד: ב אַרְוֹמְךָ יְהוָה כִּי דָלִיתָנִי,

רש"י

לעולם אמר להם כבר נשבע שלא יבא מצול אלא קול
ההמון ששמעתם, הקצ"ה נותן תורה לעמו:
(א) שיר חנוכת הבית. שיאמרוהו הלוים צמנכת
הצית צימי שלמה: (ב) ארוממך ה' כי דליתני.
הגזעתי: ולא שמחת אויבי לי. כמו עלי שהיו

(י) ה' למבול ישב. נגדולמו יחידי וגם עתה ויש
ה' לצדו מלך לעולם, והאלילים כליל יחלוף, אצל לעמו
יתן עוז וזרכת שלום, ורצוטינו דרשוהו צמתן תורה
שנפתחו ונתנהו האומות וצאו להם אצל בלעם ואמרו
לו מה קול ההמון ששמענו שמה מצול הוא צא להציא

תורה תמימה

יא יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם: ומה ראו
לומר שים שלום אחר ברכת כהנים
דכתיב ושמו את שמי על בני ישראל ואני
אברכם ברכה דהקב"ה שלום שנאמר ה'
יברך את עמו בשלום וכו'. מנגילה יח ע"א
יְהוָה עִז לְעַמּוֹ יִתֵּן: א"ר אבין בר רב אדא
א"ר יצחק מנין שהקב"ה מניח תפילין
שנאמר נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו בימינו
זו תורה שנאמר מימינו אש דת למו ובזרוע
עוזו אלו תפילין שנאמר ה' עוז לעמו יתן
וכו'. ברכות ו ע"א

ל ב אַרְוֹמְךָ יְהוָה תִּיר שִׁיר שֶׁל תּוֹדָה
בכנורות ובנבלים ובצלצלים על כל
פינה ופינה ועל כל אבן גדולה שבירושלים
ואומר ארוממך ה' כי דליתני וגו' ושיר של
פגעים ויש אומרין שיר של נגעים וכו'

שבועות טו ע"א

רעדה בהיכליהן ואמרו שירה שנאמר
ובהיכלו כולו אומר כבוד נתקבצו כולם
אצל בלעם הרשע ואמרו לו מה קול ההמון
אשר שמענו שמה מבול בא לעולם (אמר
להם) ה' למבול ישב [אמר להם] וישב ה'
מלך לעולם כבר נשבע הקב"ה שאינו מביא
מבול לעולם אמרו לו מבול של מים אינו
מביא אבל מבול של אש מביא שנא' כי
(הנה) באש ה' נשפט אמר להן כבר נשבע
שאינו משחית כל בשר ומה קול ההמון
הזה ששמענו אמר להם חמדה טובה יש לו
בבית גנזיו שהיתה גנוזה אצלו תתקע"ד
דורות קודם שנברא העולם וביקש ליתנה
לבניו שנאמר ה' עוז לעמו יתן [מיד] פתחו
כולם ואמרו ה' יברך את עמו בשלום ר"א
אומר קריעת ים סוף שמע ובא שנא' ויהי
כשמוע כל מלכי האמורי וכו'

זבחים קטז ע"א

וְלֹא־שִׂמְחַת אִיבֵי לִי: ג יְהוָה אֱלֹהֵי, שְׂוַעֲתִי אֱלִיד וְתִרְפָּאֲנִי: ד יְהוָה
הַעֲלִית מִן־שָׂאוֹל נַפְשִׁי, חֵיִיתֵנִי [מִזִּרְדֵי כְּתִיב] מִיָּרֵד־בּוֹר: ה זָמְרוּ
לִיהוָה חֲסִידָיו, וְהוֹדוּ לְזִכַּר קִדְשׁוֹ: ו פִּי רָגַע בְּאִפּוֹ חַיִּים בְּרִצּוֹנִי,
בְּעָרֵב יֵלִין בְּכִי וְלִבְקָר רָנָה: ז וְאֲנִי אֲמַרְתִּי בְּשִׁלּוֹי, בַּל־אֲמוּט
לְעוֹלָם: ח יְהוָה בְּרִצּוֹנְךָ הֵעֲמִדְתָּה לְהִרְרֵי עוֹ, הַסְתַּרְתָּ פְּנֶיךָ הַיִּיטִי
נִבְהַל: ט אֱלִיד יְהוָה אֶקְרָא, וְאֶל־אֲדֹנָי אֶתְחַנֵּן: י מַה־פָּצַע בְּדַמִּי
בְּרִדְתִּי אֶל שָׁחַת, הַיּוֹדֵךְ עֶפֶר הַיִּגִּיד אֲמַתְךָ: יא שְׁמַע־יְהוָה וְחַנּוּן,
יְהוָה יִיחַד־עֶזְר לִי: יב הַפְּכַת מִסְפְּדֵי לְמַחֹל לִי, פְּתַחַת שְׁקִי

רש"י

אומרים אין לדוד חלק לעולם הזה, וכשראו שצטילו נפתחו הדלתות לארון אז ידעו שמחל לו הקב"ה על אותו עון ונהפכו פני שונאי דוד כשולי קדירה: (ג) ותרפאני. היא סליחת עון כמו ושז ורפא לו (ישעיה ו'): (ד) מירדי בור. כמו מירדתי לצור שלא ארד לגינס: (ה) זמרו לה' חסידיו. על מה שעשה לי כי יכולים אתם לחקות צו שייטיב לכם ואפילו אתם שרוים צלע אל מירא: (ו) כי רגע. קטן צאפו: חיים ברצונו. ומי ארוכים יש צהרנומו וצהפיסו: (ז) ואני אמרתי בשלוי. צלוומי הייתי חושז לא

תורה תמימה

ו פִּי רָגַע בְּאִפּוֹ: והיינו דקאמר ליה בלעם לבלק מה אקב לא קבה אל ומה אזעם לא זעם ה' וכמה זעמו רגע וכמה רגע אמר אממר ואיתימא רבינא רגע כמימריה ומנלן דרגע הוה ריתחיה דכתיב כי רגע באפו חיים ברצונו וכו'. עבודה זרה ד ע"ב פִּי רָגַע בְּאִפּוֹ: וכמה זעמו רגע וכמה רגע א"ר אבין ואיתימא רבי אבינא רגע כמימריה. ומנא לן דרגע רתח שנא' כי רגע באפו חיים ברצונו וכו'. ברכות ז ע"א

יב הַפְּכַת מִסְפְּדֵי לְמַחֹל לִי: אמר ר' פדת א"ר יוחנן הרואה חלום ונפשו עגומה וכו' יטיבנו בפני שלשה ליתי תלתא ולימא להו חלמא טבא חזאי וכו' ולימרו ג' הפוכות וג' פדויות ושלש שלומות שלש הפוכות הפכת מספדי למחול לי פתחת שקי ותאזרני שמחה או תשמח בתולה במחול ובחורים וזקנים יחדיו והפכתי אבלם לששון וגו' ולא אבה ה' אלהיך לשמוע אל בלעם ויהפוך וגו' ברכות נה ע"ב

וּתְאִזְרְנִי שְׂמֹחָה: » לְמַעַן יִזְמְרֶךָ כְּבוֹד וְלֹא יִדָּם, יְהוָה אֱלֹהֵי לְעוֹלָם
אוֹדְךָ:

לא א לְמַנְצַח מְזֻמּוֹר לְדָוִד: ב בָּךְ יְהוָה חֲסִיתִי, אֱלֹהֵי אֲבוֹשָׁה
לְעוֹלָם בְּצַדִּיקְתְּךָ פְּלִטְנִי: ג הִטָּה אֱלֹהֵי אֲוֶנְךָ מִהַרְרָה הַצִּילָנִי,
הָיָה לִי לְצוֹר־מָעוֹז לְבֵית מְצוּדוֹת לְהוֹשִׁיעֵנִי: ד בִּי־סִלְעֵי וּמְצוּדוֹתַי
אָתָּה, וּלְמַעַן שִׂמְךָ תִּנְחַנְנִי וּתְנַהַלְנִי: ה תּוֹצִיאֵנִי מִרְשַׁת זֹו טָמְנוּ לִי,
בִּי־אָתָּה מְעוֹזִי: ו בִּידְךָ אֶפְקִיד רוּחִי, פְּדִיתָה אוֹתִי יְהוָה אֵל אֲמֹת:
ז שְׁנֵאתִי הַשְּׂמָרִים הַבְּלִי־שׂוֹא, וְאֲנִי אֱלֹהֵי יְהוָה בְּטַחְתִּי: ח אֲגִילָּה
וְאֲשַׂמְחָה בְּחֶסֶדְךָ, אֲשֶׁר רָאִיתָ אֶת־עֵנִי, יָדַעְתָּ בְּעָרוֹת נַפְשִׁי:
ט וְלֹא הִסְגַּרְתָּנִי בְּיַד־אוֹיֵב, הֶעֱמַדְתָּ בְּמַרְחָב רַגְלִי: י חַנּוּנֵי יְהוָה בִּי
צַר לִי, עָשִׂשָׁה בְּכַעַס עֵינֵי נַפְשִׁי וּבִטְנִי: יא בִּי כָלוּ בִּיגוֹן חַיִּי וּשְׁנוֹתַי
בְּאֲנַחָה, כָּשָׁל בְּעוֹנֵי כַחֲזִי וְעַצְמִי עָשִׂשׂוּ: יב מִכָּל־צָרָרִי הָיִיתִי חֲרַפָּה

רש"י

(ג) מצודות. פלי"שין זלע"ז: (ד) תנחני. מונארש"מוי זלע"ז כמו (שמות ל"ב) לך נחה את העם וגו': (ו) בידך אפקיד רוחי. קומנ"דריה זלע"ז, אפקיד רוחי תמיד לפי שאתה פדיתה אותי מצרה: (ז) השומרים הבלי שוא. המנפס לתשועת ע"א: (ח) הסגרתני. ליצראש"מווי. ומנחם חזר אותו לשון סגירה וכן כל לשון סגר: (י) עששה. כהמה לשון עששית שאלס נותן זכוכית לנגד עיניו לראות לעזר הזכוכית דבר, אין אותה מראה צרורה: (יא) ועצמי עששו. לשון רקצ כאלו אכלס עש: (יב) מכל צוררי. מאת כל צוררי, הייתי חרפה לגדוף: ולשכני. אני חרפה מאד ופחד למיודעי. אמישקטייש"ן.

תורה תמימה

יג לְמַעַן יִזְמְרֶךָ כְּבוֹד: איתמר נמי אמר רבי חלבו אמר עולא ביראה חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר למען יזמרך כבוד ולא ידום ה' אלהי לעולם אודך: מגילה ד ע"א **לא** ו בִּידְךָ אֶפְקִיד רוּחִי: א"ר יהושע בן לוי אע"פ שקרא אדם ק"ש בביהכ"נ

מצוה לקרותו על מטתו אמר רבי יוסי מאי קרא רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על משכבכם ודומו סלה אמר רב נחמן אם תלמיד חכם הוא אין צריך אמר אביי אף תלמיד חכם מיבעי ליה למימר חד פסוקא דרחמי כגון בידך אפקיד רוחי פדיתה אותי ה' אל אמת: ברכות ד ע"ב

וְלִשְׁכְּנֵי מֵאָדָּה, וּפְתַח לְמִידָעַי, רֵאִי בַחֲוִין נִדְרוֹ מִמֶּנִּי: יג נִשְׁפַּחְתִּי
 בְּמַת מֵלֵב, הֵייתִי כְּכֹלִי אֲבָדָה: יד כִּי שָׁמַעְתִּי דְבַת רַבִּים מְגֹזֵר
 מִסְבִּיב, בְּהוֹסְדָם יַחַד עָלַי לְקַחַת נַפְשֵׁי זְמָמוֹ: טו וַאֲנִי עָלִידָה
 בְּטַחְתִּי יְהוָה, אָמַרְתִּי אֱלֹהֵי אֲתָהּ: טז בִּידָךְ עֲתַתִּי, הַצִּילֵנִי
 מִיַּד-אוֹיְבֵי וּמִרְדְּפֵי: יז הָאִירָה פָּנֶיךָ עַל-עַבְדְּךָ, הוֹשִׁיעֵנִי בַחֲסֶדְךָ:
 יח יְהוָה אֱלֹהֵי-אֲבוֹשָׁה כִּי קָרָאתִיךָ, יִבְשׁוּ רַשָּׁעִים יִדְמוּ לְשֵׂאוֹל:
 יט תִּתְאַלְמְנָה שְׁפָתַי שֶׁקֶר, הַדְּבָרוֹת עַל-צִדִּיק עֲתַק בְּנִאֲוָה וְבוֹז:
 כ מָה רַב-טוֹבָךְ אֲשֶׁר-צִפְנַתָּ לִירְאִיךָ, פָּעַלְתָּ לַחֲסִים בְּךָ, נִגְדַּר בְּנֵי
 אָדָם: כא תִּסְתַּיֵּרָם בְּסֶתֶר פָּנֶיךָ מִרְכְּסֵי אִישׁ, תִּצְפְּנָם בְּסֶכֶה מִרֵּיב

רש"י

לשאוול. ישמקו ואלמו למוט: (יט) הדוברות על
 צדיק עתק. שאומרות לשאוול עלי דוד מנקש עתק:
 עתק. סרה דבר שאינו כמו ויעתק משם (בראשית י"ג),
 ודונש פתח אומה לשון דבר גדול וקשה כמו עתק וגם
 גברו חיל (איוב כ"א), הון עתק (משלי ט'), ולמכסה עתק
 (ישעיה כ"ג) (סא"א): (כ) מה רב טובך. ידעתי לעולם
 הצא יש שכל טוב ליראיך ומכל מקום צעולם הזה
 שהרשעים מקיפים אומה אני מתפלל עליהם שסתירם
 צמח פניך: (כא) מרובסי איש. מחזורי רשעים
 המתקשרים יחד להרע להם:

מתפחדים על קורומי: (יג) ככלי אובד. ההולך לאצד
 כל לשון אצדה אין הלשון נופל על צעל אצדה לומר הוא
 אצד אומה אלא האצדה אובדת ממנו כד"א אשר תאצד
 ממנו (דברים כ"ג) האובדת לא נקשתם (יחזקאל ל"ד):
 (יד) דבת רביים. עלת רצם, דנת לשון דונש שפתי
 ישנים (שיר ז') וכן כל דנה שצמקרא פרלר"יך צלע"ו:
 מגור מסביב. שמייראין ומפחדין אומה: בהוסדם.
 צהמעלם: זממו. לשון מחשבה: (טז) בידך עתותי.
 עמים העוזרים עלי על פיך הם וצגורומיך: (יח) אל
 אבושה וגו'. אחרי שקראתיך אין נאה שאבוש: ידמו

תורה תמימה

לא תתן מכשול וריש לקיש אמר גורם
 קללה לעצמו שנאמי תאלמנה שפתי שקר
 הדוברות על צדיק עתק וכו'.

בבא מציעא עה ע"ב

כ מה רב טובך: הנהו תרי תלמידי דהוו
 יתבי קמיה דרבא חד אמר ליה אקריון
 בחלמאי מה רב טובך אשר צפנת ליראיך
 וחד אמר ליה אקריון בחלמאי וישמחו כל

יג נִשְׁפַּחְתִּי בְּמַת מֵלֵב הֵייתִי כְּכֹלִי אֲבָדָה: אמר
 רב אין המת משתכח מן הלב אלא
 לאחר שנים עשר חדש שנאמר נשכחתי
 כמת מלב הייתי ככלי אובד וכו'.

ברכות נח ע"ב

יט תִּתְאַלְמְנָה שְׁפָתַי שֶׁקֶר: אמר רב יהודה
 אמר רב כל מי שיש לו מעות ומלוה
 אותן שלא בעדים עובר משום ולפני עור

לְשָׁנוֹת: כב בְּרוּךְ יְהוָה, כִּי הִפְלִיא חֲסֵדוֹ לִי בְּעִיר מְצוּר: כג וְאֲנִי
 אָמַרְתִּי בְּחַפְזִי נִגְרָזְתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ, אָכֵן שָׁמַעְתָּ קוֹל תַּחְנוּנֵי בְּשׁוּעֵי
 אֱלֹהֶיךָ: כד אָהָבוּ אֶת־יְהוָה כָּל־חַסִּידָיו, אַמּוּנִים נִצַּר יְהוָה, וּמְשַׁלֵּם
 עַל־יִתְרָה עֲשֵׂה גֵאוּה: כה חֲזַקוּ וַיֵּאמְרוּ לְבַבְכֶם, כָּל־הַמִּיחָלִים לַיהוָה:
לב א לְדוֹד מִשְׁכִּיל, אֲשֶׁר־י נָשׂוּי פֶשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה: ב אֲשֶׁר־י אָדָם
 לֹא יִחְשַׁב יְהוָה לוֹ עֶז, וְאִין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה: ג כִּי־הִחַרְשָׁתִּי בְּלוֹ
 עֲצָמָי, בְּשִׂאנְתִּי כָּל־הַיּוֹם: ד כִּי יוֹמָם וְלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יָדְךָ, נִהַפְךָ

רש"י

(כב) בעיר מצור. בקעילה, כשאמר שאלו עלי נסגר
 לנא צעיר דלתיס וצריח (שמואל א' כ"ג): (כג) ואני
 אמרתי בחפזי. כשילאתי מקעילה וצאתי אל מדבר
 מעון והייתי נחפו ללכת מפני שאלו כי השיגני, ושאלו
 ואנשיו עוטרס אלי ואל אנשי לפשט. אמרתי בלבי
 נגרזתי. נכרתתי לשון גרון הכורת את העץ על שם
 גזירתו נקרא גרון כך פי' דונש ומנחם חזרו כמו
 נגרשתי ואין לו דמיון צורה (סא"ה): (כד) אמונים
 נוצר ה'. שומר ה' את המאמינים ציטעמו וסומכים
 עליו: על יתר. מדה צמדה מכוונת כחץ על יתר
 הקשת (סא"ה), או יש לפתור על יתר, חבל כנגד חבל
 קו כנגד קו, ל"א יתר הוא לשון גאווה כמו (ישעיה ט"ו)
 יתרה עשה פירוש ומשלם על יתר צגאווה לעושי גאווה
 (סא"ה): (כה) חזקו ויאמרו לבבכם. כמו שראיתם

שעשה לי להושיעני שהחלתי לו: (א) לדוד משכיל.
 אמרו חכמים כל מזמור שנאמר צו משכיל ע"י
 מסורגמן אמרו: אשרי נשוי פשע. שהקצ"ה נושא
 פשע ומכסה חטאיו: נשוי. אנפודוני"ץ צלע"ו, ולא
 יחשב לו עון וצלנד שלא תהיה צרוחו רמיה להיות
 צדעמו לשוב אל קיאו: (ג) כי החרשתי. כאשר
 החרשתי מלהמודות על פשעי לפניך: בלו עצמי.
 מרוב אכזותי ודאגותי כל היו' שהייתי דואג מפני
 הפורענות: (ד) כי יומם וליילה. היה כזד עלי מורא
 ידך וגרוותיך: נהפך לשדי. לחלוח שלי, וכן לשד
 השמן (צמדצר י"ה), לחלוח שמן כך פירשו דונש, ומנחם
 חזר לשון שדידה כמו משוד עניים (לעיל י"ב), רשעים
 זו שדוני (לעיל י"ו): בחרבוני קיץ. עד שייצג צמורז
 הקיץ מפני דאגת כוזד ידך שהייתי דואג על חטאתי

תורה תמימה

בחטא מפורסם הא בחטא שאינו מפורסם
 רב זוטרא בר טוביה אמר רב נחמן כאן
 בעבירות שבין אדם לחבירו כאן בעבירות
 שבין אדם למקום וכו'. יומא 9 ע"ב

חוסי בך לעולם ירננו ויעלצו בך אוהבי
 שמך אמר להו תרויכו רבנן צדיקי גמורי
 אתון מר מאהבה ומר מיראה:
 סוטה לא ע"א

לב א אשרי נשוי א"ר יהודה רב רמי כתיב
 אשרי נשוי פשע כסוי חטאה וכתוב
 מכסה פשעיו לא יצליח לא קשיא הא
 כסוי חטאה: ודאמר רב כהנא חציף עלי מאן
 דמפרש חטאה שנאמר אשרי נשוי פשע
 כסוי חטאה: ברכות לד ע"ב

לְשֵׁדִי בְּחֶרְבֵנִי קִיץ סָלָה: ה חֲטָאתִי אֹדִיעֶךָ וְעֹנִי לֹא־כִסִּיתִי, אֲמַרְתִּי אֹדָה עָלַי פִּשְׁעֵי לִיהוָה, וְאַתָּה נִשְׂאתָ עֹן חֲטָאתִי, סָלָה: ו עַל־זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל־חֹסֵד אֱלֹהִים לְעֵת מְצָא, רַק לְשֹׁטֵף מַיִם רַבִּים אֱלֹהִים לֹא יִגִּיעוּ: ז אַתָּה סֹתֵר לִי מִצַּר תִּצְרֵנִי, רְנִי פִלַּט תִּסּוּבְּבִנִי סָלָה: ח אֲשַׁבֵּלְךָ וְאוֹרֶךְ בְּדַרְדְּרוֹ תִלְךָ, אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינַי: ט אֶל־תִּהְיוּ כְּסוּם כְּפָרֶד אֵין הָבִין, בְּמִתְגַּוְרָסֵן עֲדִיו לְבָלוֹם בַּל קָרַב אֱלֹהִים: י רַבִּים מִכְּאוֹבִים לְרָשָׁע, וְהַבּוֹטָח בִּיהוָה חֲסֹד יִסּוּבְּבִנּוֹ: יא שִׂמְחוּ בִיהוָה וְגִילוּ צְדִיקִים, וְהִרְנִינוּ כָּל־יִשְׂרָאֵל לֵב:

רש"י

סתר לי. להסתר צלך מפני פחד אויב: תצרני. כמו תשמרני: רני פלט. רנה של הללה. מסובבני לשון הוה הוא סבבתי תמיד רני פלט וכך אמרת לי אשכילך ואורך דרך ללכת: (ח) איעצה. ארמוז לך צעיתי רמוז מה תעשה, איעצה לשון קריעת עין כמו עולם עיניו לחשוז מהפוכות (משלי ט"ו): (ט) אל תהיו כסוים כפרד. שאינו מצני צין העושה לו טובה לעושה לו רעה כשאתה ממתגס צו צמתג הוא צולם פיו ומכסכס צרסנו וכשאתה מקרדו ומקרלפו אתה לריך לצלוס

ולפיקך: (ה) חטאתי אודיעך. תמיד ולשון הוה הוא. כי אמרתי טוב שאודה עלי פשעי לה' ועמה כשהודיתי ואמרתי לנתן הנביא חטאתי (שמואל ב' י"ג) נשאת עון חטאתי כענין שנאמר (שם) גם ה' העביר חטאתך וגו': (ו) לעת מצוא. צהמנאך לקבל תפלתו ומה היא זאת רק לשטף מיס רבים אשר לא יגיעו אליו שלא יפול ציד האומות שהם כמיס שוטפים וכן מצינו שהתפלל דוד על זאת ואמר נפלה נא ציד ה' כי רבים רחמינו וציד אדם אל אפולה (שמואל ב' כ"ד): (ז) אתה

תורה תמימה

בגימטריא הכי הוה קשה שבכלן אסכרא ניחא שבכלן נשיקה אסכרא דמיא כחזירא בגבבא דעמרא דלאחורי נשרא ואיכא דאמרי כפיטורי בפי ושט נשיקה דמיא כמשחל בניתא מחלבא ר' יוחנן אמר לעת מצא זו קבורה א"ר חנינא מאי קרא השמחים אלי גיל ישישו כי ימצאו קבר אמר רבה בר רב שילא היינו דאמרי אינשי ליבעי אינש רחמי אפילו עד זיבולא בתרייתא שלמא מר זוטרא אמר לעת מצא זה בית הכסא אמרי במערבא הא דמר זוטרא עדיפא מכלהו. ברכות ז ע"א

ו לעת מצא: על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא אמר ר' חנינא לעת מצא זו אשה שנא מצא אשה מצא טוב במערבא כי נסיב אינש אתתא אמרי ליה הכי מצא או מוצא מצא דכתיב מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה' מוצא דכתיב ומוצא אני מר ממות את האשה וגו' ר' נתן אומר לעת מצא זו תורה שנאמר כי מוצאי מצא חיים וגו' רב נחמן בר יצחק אמר לעת מצא זו מיתה שנא' למות תוצאות תניא נמי הכי תשע מאות ושלשה מיני מיתה נבראו בעולם שנאמר למות תוצאות תוצאות

לג א רָנְנוּ צְדִיקִים בִּיהוָה, לְיִשְׂרָאֵל נְאוּה תְהִלָּה: ב הוֹדוּ לַיהוָה
 בְּכִנּוּר, בְּגִבֹל עֵשׂוֹר וּמְרוֹלוֹ: ג שִׁירוּלוֹ שִׁיר חֲדָשׁ, הִיטִיבוּ
 נִינן בְּתִרוּעָה: ד כִּי־יִשָּׁר דְּבַר־יְהוָה, וְכָל־מַעֲשָׂהוּ בְּאַמוּנָה: ה אֱהַב
 צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, חֶסֶד יְהוָה מִלְּאָה הָאָרֶץ: ו בְּדַבַּר יְהוָה שָׁמַיִם
 נִעֲשׂוּ, וּבְרוּחַ פִּי כָל־צְבָאָם: ז כִּנֵּס כְּנֶד מִי הַיָּם, נָתַן בְּאוֹצְרוֹת

רש"י

ולסגור פיו וליסרו צמתג ורסן כשאתה מעדהו עדי ומיפהו: בל קרב אליך. שלא יקרב אליך, להזיק כשאתה מיפהו צמתג ורסן. עדיו לבלום. נשעת עדיו שאתה מקרדו ומקרלפו אתה לריך לסוגרו צמתג ורסן

תורה תמימה

לג א רָנְנוּ צְדִיקִים בִּיהוָה: דרש ר' חיינא בר פפא מאי דכתיב רננו צדיקים בה' לישרים נאוה תהלה אל תקרי נאוה תהלה אלא נוה תהלה זה משה ודוד שלא שלטו שונאיהם במעשיהם דוד דכתיב טבעו בארץ שעריה משה דאמר מר משנבנה מקדש ראשון נגנו אהל מועד קרשיו קרסיו ובריחיו ועמודיו ואדניו היכא אמר רב חסדא אמר אבימי תחת מחילות של היכל סוטה ט ע"א וכו'.

ה . אֱהַב צְדָקָה וְאִרְ אֶלְעֹזֵר כֹּל הָעוֹשֶׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט כְּאִילוֹ מִיֵּלָא כֹּל הָעוֹלָם כּוֹלוֹ חֶסֶד שְׂנֵאמֵר אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד ה' מלאה הארץ שמא תאמר כל הבא לקפוץ קופץ ת"ל מה יקר חסדך אלהים (חסד ה' מלאה הארץ) וגו' יכול אף ירא שמים כן ת"ל וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו וכו'.

ו בְּדַבַּר יְהוָה אֱמַר רַבִּי אֶלְעֹזֵר מִנִּיין שֶׁהַדִּיבּוּר כִּמְעַשֶׂה שְׂנֵאמֵר בְּדַבַּר ה' שְׂמַיִם נִעֲשׂוּ וכו'. שבת קיט ע"ב

בְּדַבַּר יְהוָה שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ: ופליגא דר' שמואל

ז כִּנֵּס כְּנֶד מִי הַיָּם נָתַן בְּאוֹצְרוֹת תְּהוֹמוֹת: א"ר שמואל בר נחמני כי מטי רבי יונתן להאי קרא בכי אמר מאן דכתיב ביה כונס כנד מי הים נעשית לו מסכה צרה וכו'. יומא ט ע"ב

תְּהוֹמוֹת: ח יִירָאוּ מִיְהוָה כָּל־הָאָרֶץ, מִמֶּנּוּ יִגֹּדּוּ כָּל־יֹשְׁבֵי תְּבֵל:
ט כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי, הוּא־צִוָּה וַיַּעֲמֵד: י יְהוָה הִפִּיר עֲצַת־גּוֹיִם,
הֵנִיא מַחֲשָׁבוֹת עַמִּים: יא עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד, מַחֲשָׁבוֹת לְבוֹ
לְדָר וָדָר: יב אֲשֶׁר־יִהְיֶה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, הָעַם בָּחַר לְנַחֲלָה לָנוּ:
יג מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְהוָה, רָאָה אֶת־כָּל־בְּנֵי הָאָדָם: יד מִמְּכוּן־שָׁבַתוֹ
הִשְׁגִּיחַ, אֶל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: טו הַיִּצֵּר יַחַד לֶבָם, הַמְבִּין אֶל־כָּל־
מַעֲשֵׂיהֶם: טז אֵין־הַמֶּלֶךְ נוֹשֵׁעַ בְּרַב־חַיִל, גְּבוּר לֹא־יִנָּצֵל בְּרַב־כַּחַ:
יז שֶׁקֶר הַסּוֹס לְתַשׁוּעָה, וּבְרַב חַיִל לֹא יִמְלֹט: יח הִנֵּה עֵינַי יְהוָה
אֶל־יִרְאֵיו, לְמִי־חַלִּים לְחַסְדּוֹ: יט לְהַצִּיל מִמּוֹת גַּפְשָׁם, וּלְחַיֹּתָם
בְּרָעַב: כ גַּפְשָׁנוּ חֲפָתָה לִיהוָה, עֲזָרְנוּ וּמִגִּנְנוּ הוּא: כא כִּי־בוֹ יִשְׂמַח
לְבַנּוֹ, כִּי בָשָׂם קָדְשׁוֹ בְּטַחְנוֹ: כב יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ, כַּאֲשֶׁר
יַחֲלֵנוּ לְךָ:

רש"י

וכן מרגום אונקלוס נלכו כמו נד (שמות ט"ו) קמו כשור, וכן פירש מנחם ואין נד ונאלד שוין: נותן באוצרות תהומוות. מסמ הארץ: (יד) השגיח. הצט:

(טו) היוצר יחד לבם. לז כלס יעד וידע כל הממשלות וכדומהו הסיבהו אל ממכון שנתו השגות היוצר יעד לזס, ודרשו מכאן שכולן נסקרין נסקירה

תורה תמימה

כַּגֵּם כַּגֵּד מִי הָיָה: אמר רבי שמואל בר נחמני רבי יונתן כי הוה מטי להאי קרא הוה קא בכי מי שכתב בו כונס כנד מי הים תעשה לו מסכה צרה [אחו בטל את העבודה] וחתם את התורה שנאמר צור תעודה חתום תורה בלמודי וכו'. טנהדין קג ע"ב

כַּגֵּם כַּגֵּד מִי הָיָה: כמאן אזלא [הא] דא"ר חנינא כונס כנד מי הים נותן באוצרות תהומוות מי גרם לאוצרות שיתמלאו בר תהומוות כרבי אליעזר ור' יהושע ההוא בברייתו של עולם וכו'. תענית ט ע"ב

ט כִּי הוּא אָמַר אמר רב כהנא מאי דכתיב כי הוא אמר ויהי זו אשה הוא צוה ויעמוד אלו בנים וכו'. שבת קב ע"א

טו הַיִּצֵּר יַחַד לֶבָם: בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן בר"ה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון שנאמר היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם ובחג נידונין על המים: ראש השנה טז ע"א

הַיִּצֵּר יַחַד לֶבָם: מאי כבני מרון הכא תרגימו

לד א לְדוֹד בְּשָׁנוֹתָו אֶת־טַעְמוֹ לְפָנַי אֲבִימֶלֶךְ, וַיִּנְרִשְׁהוּ וַיִּלְדוּ:
 ב אֲבָרְכָה אֶת־יְהוָה בְּכָל־עֵת, תָּמִיד תִּתְהַלְּתוּ בְּפִי: ג בִּיהוָה
 תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי, יִשְׁמְעוּ עֲנוּיִם וַיִּשְׁמְחוּ: ד גִּדְלוּ לַיהוָה אֶתִּי,
 וַנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדּוֹ: ה דַּרְשֵׁתִי אֶת־יְהוָה וְעֲנֵנִי, וּמִכָּל־מְגוֹרוֹתַי
 הֲצִילֵנִי: ו הִבִּיטוּ אֵלָיו וַנְהָרוּ, וּפְנֵיהֶם אֶל־יַחְפְּרוּ: ז זֶה עָנִי קָרָא
 וַיהוָה שָׁמַע, וּמִכָּל־צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוּ: ח חָנָה מִלְּאֶדְיָהוּהָ סָבִיב

רש"י

אחת: (א) בשנותו את טעמו. כענין שנאמר (ש"א כ"א) ויתו על דלתות השער וגו' וישנה את טעמו צענייהם ששנה דברו וטעמו ועשה עלמו שוטה והוריד רירו על זקנו (סא"ב): לפני אבימלך. כך כל מלכי פלשתיים נקראים וכל מלכי מצרים פרעה ואע"פ ששמו איש קורין לו אבימלך, ומדרש אגדה שהיה לדיק כצבימלך (שנכתב במורה אל שרה) שלא רצה להרגו ואנשיו אומרים לו (סג) הלא זה דוד מלך הארץ

כדאיחא נמדרש מהליס: (ג) בה' תתהלל נפשי. מתפאר אני ומתהלל שיש לי פטרון כזה להושיע ולהגן: תתהלל נפשי. שפורונו"טרא גלע"ז: ישמעו ענויים. נפלאות שעשה לי מתוך מהללי יצני אותם וישמחו: (ה) מגורותי. לשון פחד כמו ויגר מואב, (נמדבר כ"ז): (ו) הביטו אליו. כל אותם שהציטו אליו מתוך צרתם: ונהרו. האירו פניהם. יתפרו. יתביישו כמו (ישעיה כ"ד) וספרה הלצנה וצושה

תורה תמימה

גדלו ליהוה אתי: שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן וכו' מה"מ אמר רב אסי דאמר קרא גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדו רבי אבהו אמר מהכא כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו וכו'. ברכות מה ע"א

ח חנה מלאך יהוה: אמר ליה רב כהנא לשמואל ממאי דהאי וחלצה געלו מעל רגלו משלף הוא דכתיב וחלצו את האבנים אשר בהן הנגע ואימא זרוזי הוא דכתיב החלצו מאתכם אנשים לצבא התם נמי שלופי מביתא לקרבא והכתיב יחלץ עני בעניו בשכר עניו יחלצו מדינה של גיהנם אלא הא דכתיב חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם בשכר יראיו יחלצם מדינה של גיהנם אלא הא דכתיב ועצמותיך יחליץ וכו'. יבמות קב ע"ב

לד ד גדלו ליהוה אתי: לפניו מנין אמרת קל וחומר כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כל שכן רבי אומר [אינו צריך] ואכלת ושבעת וברכת זו ברכת הזן אבל ברכת הזומן מגדלו לה' אתי נפקא וכו'. ברכות מח ע"ב

סדר ספר יום שני לר' ה' לחודש ראשון

לִירְאִיו, וַיַּחֲלֹצֵם: ט טַעֲמוּ וּרְאוּ פִי־טוֹב יְהוָה, אֲשֶׁר־י הַגֹּבֵר
יַחֲסֶה־בוֹ: י יִרְאוּ אֶת־יְהוָה קְדָשׁוֹ, פִּי־אֵין מִחֶסֶד לִירְאִיו:
יא פְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעִבוּ, וְדָרְשׁוּ יְהוָה לֹא־יַחֲסְרוּ כָּל־טוֹב: יב לְכוּ־
בָּנִים שְׂמֹעֵי־לִי, יִרְאֵת יְהוָה אֱלֹמֶדְכֶם: יג מִי־הָאִישׁ הַחֹפֵץ חַיִּים,
אֲהֵב יָמִים לְרְאוֹת טוֹב: יד נִצֵּר לְשׁוֹנֵךְ מֵרַע וּשְׁפָתֶיךָ מִדְּבַר
מֵרָמָה: טו סוּר מֵרַע וַעֲשֵׂה־טוֹב, פִּקֵּשׁ שְׁלוֹם וְרַדְּפֵהוּ: טז עֵינֵי יְהוָה

רש"י

החמה: (ט) טעמו וראו כי טוב ה'. טעמו דצרו: דלות: כל טוב. ניסוין ציין צלע"ו, כמו כל מלאכה
(י) יראו. יהיו יחלים לשון לווי: (יא) רשו. לי (שמות י"ג): (טו) בקש שלום. צמקומך: ורדפהו.

תורה תמימה

העני בבתיכם: ברכות ו ע"ב
פִּקֵּשׁ שְׁלוֹם וְרַדְּפֵהוּ: רמי ליה רבא לרב נחמן
תנן אלו דברים שאדם עושה אותן ואוכל
פירותיהן בעולם הזה והקין קיימת לו
לעולם הבא אלו הן כיבוד אב ואם וגמילות
חסדים והבאת שלום שבין אדם לחבירו
ותלמוד תורה כנגד כולם בכיבוד אב ואם
כתיב למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך
בגמילות חסדים כתיב רודף צדקה וחסד
ימצא חיים צדקה וכבוד ובהבאת שלום
כתיב בקש שלום ורדפהו וכו'

קידושין מ ע"א

סוּר מֵרַע: גופא תני בר קפרא לעולם ידבק
אדם בשלשה דברים בחליצה כאבא שאול
דתניא אבא שאול אומר הכונס את יבמתו
לשם נוי לשם אישות לשם דבר אחר כאילו
פוגע בערוה וקרוב בעיני להיות הולד ממזר
בהבאת שלום דכתיב בקש שלום ורדפהו
ואמר רבי אבהו אתיא רדיפה רדיפה כתיב
הכא בקש שלום ורדפהו וכתוב התם רודף
צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד:

יבמות קט ע"א

חנה מלאך יהוה: רבי אליעזר בן יעקב אומר
כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו
וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו הכל בחיזוק
שלא יחטא שנאמר והחוט המשולש לא
במהרה ינתק ואומר חונה מלאך ה' סביב
ליראיו ויחלצם וכו'. מנחות מג ע"ב

יג-יד מי האיש: מכריו רבי אלכסנדר מ' מאן
בעי חיי מאן בעי חיי כנוף ואתו
כולי עלמא לגביה אמרי ליה הב לן חיי
אמר להו מי האיש החפץ חיים וגו' נצור
לשונך מרע וגו' שמא יאמר אדם נצרתי
לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה [אלך]
ואתגרה בשינה ת"ל סור מרע ועשה טוב
אין טוב אלא תורה שנאמר כי לקח טוב
נתתי לכם תורת אל תעזבו:

עבודה זרה יט ע"ב

טו פִּקֵּשׁ שְׁלוֹם וְרַדְּפֵהוּ: וא"ר חלבו אמר רב
הונא כל שיודע בחברו שהוא רגיל ליתן
לו שלום יקדים לו שלום שנאמר בקש
שלום ורדפהו ואם נתן לו ולא החזיר נקרא
גולן שנאמר ואתם בערתם הכרם גזלת

ספר יום שני לה ו לחודש ראשון סה

אל-צדיקים, ואזניו אל-שועתם: יז פני יהוה בעשי רע, להכרית מארץ זכרם: יח צעקו ויהוה שמע, ומכל-צרותם הצילם: יט קרוב יהוה לנשברי-לב, ואת-דפאי-רוח יושיע: כ רבות רעות צדיק, ומכלם יצילנו יהוה: כא שמר כל-עצמותיו, אחת מהנה לא נשברה: כב תמותת רשע רעה, ושנאי צדיק יאשמו: כג פודה יהוה נפש עבדיו, ולא יאשמו כל-החסים בו:

ו לחודש

לה א לדוד ריבה יהוה את-יריבי, לחם את-לחמי: ב החזק מגן וענה, וקומה בעזרתי: ג והרק חנית וסגר לקראת רדפי, אמר לנפשי ישעתך אני: ד יבשו ויכלמו מבקשי נפשי, יפגו אחר ויחפרו חשבי רעתי: ה יהיו כמין לפני-רוח, ומלאך יהוה דוחה: ו יהי-דרךך השך וחלקלקת, ומלאך יהוה רדפם: ז פי-הנם טמנו-לי שחת רשתם, הנם חפרו לנפשי: ח תבואהו שואה

רש"י

זמקום אחר: (ז) פניו של זעם לישאריאל"ש זלע"ו, כמו (ויק"ו) ושמתי פני צאיש ההוא, כך חזרו מנחם: (יח) צעקו. הצדיקים וה' שמע: (כ) רבות רעות צדיק. הרצה רעות ופחדים צאות עליו ומכלם נלול: (כא) שומר. הקצ"ה כל עלמותיו: (כב) תמותת רשע רע. תמותת את הרשע הרעה שהוא עושה: תמותת. תמית: (כג) לא יאשמו. לא יתחרטו לאמר אשמנו שחסינו כך ריפונטינו"ט זלע"ו: (א) ריבה ה' את יריבי. עשה מריצה עם אותם שעושים מריצה עמי: לחם. לשון מלחמה וכן לוחמי הלחם עם הלחמים עמו: (ג) והרק חנית.

הזדיין כמו אריק חרבי (שמות ט"ו), וירק את תניכיו (צלאשית י"ד): וסגר לקראת רדפי. הגן ציני וציניסה כמחילי: לנפשי. אימוימאימא"ש זלע"ו, כמו כרו שוחה לנפשי (ירמיה י"ח): (ו) חשך וחלקלקות. שניהם יחד כדי שחליקו רגליה' בחלקלקות והשך אינו מניחם להשמר מן החלקלקות כד"א (שם כ"ג) לכן יהיה דרכם להם בחלקלקות צאפלה ידחו ויפלו זה: (ז) חפרו לנפשי. שוחה ליפול זה: (ח) שואה. חשך זכואיני"ה זלע"ו: ורשתו אשר טמון. כן דרך לטמון הרשת ולכסותו זקש או זעפר כדי שלא ירגיש זה העוזר עליה עד שנלכד זה:

תורה תמימה

כב תמותת רשע רעה: במאי קמיפלגי אמר רבינא בכיפה צריכה התראה קמיפלגי ומאי כיפה אמר רב יהודה מלא קומתו והיכא רמיזא אמר ריש לקיש תמותת רשע רעה וכו'.

טנהדין פא ע"א

לֹא־יָדַעַ, וְרִשְׁתּוּ אֲשֶׁר־טָמְנוּ תִלְכְּדוּ, בְּשׂוֹאָה יִפְלֶ־בָּהּ: ט וְנִפְשֵׁי
 תִגִּיל בִּיהוָה, תְּשִׁישׁ בִּישׁוּעָתוֹ: י כָּל עֲצָמוֹתַי תֵּאֱמַרְנָה יְהוָה מִי
 כְּמוֹךָ, מִצִּיל עֲנִי מִחֶזֶק מִמֶּנּוּ וְעֲנִי וְאֶבְיוֹן מִגִּזְלוֹ: יא יְקוּמוּן עֲדֵי
 חָמָס, אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתִּי יִשְׁאַלּוּנִי: יב יִשְׁלֹמוּנִי רָעָה תַחַת טוֹבָה,
 שְׂכוֹל לְנִפְשֵׁי: יג וְאֲנִי בַחֲלוֹתֶם לְבוֹשֵׁי שָׂק, עֲנִיתִי בַצּוּם נִפְשֵׁי,
 וְתִפְלָתִי עַל־חִיקֵי תְּשׁוּבָה: יד כִּרְעֵ־כָאֵחַ לִי הִתְהַלַּכְתִּי, כְּאֶבֶל־אֵם
 קָדַר יִשְׁחוֹתִי: טו וּבְצִלְעֵי שְׂמֹחוּ וְנֶאֱסָפוּ, נֶאֱסָפוּ עָלַי גִבִּים וְלֹא

רש"י

(ט) ונפשי תגיל. כשארצה נמפלתס: (י) כל עצמותי. יקלטוך על כך כי עמה: (יא) יקומוון. עלי חמיד עדי חמס וגו': (יג) ותפלתי על חיקי תשוב. כלומר ואס יאמרו לא עניתי נפשי אלא לרעמס שיכזב עליהס חליס חפלמי שהתפללתי עליהס תשוב עלי: (יד) כרע כאח לי התהלכתי. כאילו היו לי אחי ועני התהלכתי מיצר עליהס על זרמי: כאבל.

אס כנן המתאצל על אמו או כאס המתאצלת על זנה: קודר. לשון שחרות: שחותי. לשון שפלות: (טו) ובצלעי שמחו ונאספו. וכשאני זולע שזנר נא עלי שמחו ונאספו: נאספו עלי גבים. אנשי פסחי' כמו שאנו מתרגמינן נכה חגירא, ומנחס חזרו כמו נכא' (ישעיה ט"ז) אימנויישי"ך זלע"ז: קרעו ולא דמו. אילו היו קורעין את גשרי לא היה דמי שומת

תורה תמימה

לְהָ י כָּל עֲצָמוֹתַי תֵּאֱמַרְנָה: אתמר צואה על בשרו או ידו מונחת בבית הכסא רב הונא אמר מותר לקרות ק"ש רב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש אמר רבא מ"ט דרב הונא דכתיב כל הנשמה תהלל יה ורב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש מ"ט דרב חסדא דכתיב כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך: ברכות נה ע"א

יג וְאֲנִי בַחֲלוֹתֶם: אמר רבא אם ת"ח הוא צריך שיחלה עצמו עליו מ"ט אילימא משום דכתיב ואין חולה מכם עלי (ואין) [וגולה את אזני דילמא מלך שאני אלא מהכא ואני בחלותם לבושי וגו': ברכות יב ע"ב

טו וּבְצִלְעֵי שְׂמֹחוּ וְנֶאֱסָפוּ: דרש רבא מאי

דכתיב ובצלעי שמחו ונאספו עלי גבים [ולא ידעתי] קרעו ולא דמו אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע גלוי וידוע לפניך שאם היו קורעין בשרי לא היה דמי שותת ולא עוד אלא בשעה שהם עוסקין בארבע מיתות ב"ד פוסקין ממשנתן ואומרים לי דוד הבא על אשת איש מיתתו במה אמרתי להם הבא על אשת איש מיתתו בחנק ויש לו חלק לעוה"ב אבל המלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא וכו'.

טו וּבְצִלְעֵי שְׂמֹחוּ: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן נוח לו לאדם שיבא על ספק אשת איש ואל ילבין פני חבירו ברבים מנ"ל מדדרש רבא דדרש רבא מאי דכתיב

יְדַעְתִּי, קָרְעוּ וְלֹא־דָמוּ: טז בְּחַנְפֵי לְעֵגִי מְעוּג, הָרַק עָלַי שְׁנִימוּ:
 יז אֲדַנִּי כַּמָּה תִּרְאָה, הָשִׁיבָה נַפְשִׁי מִשְׂאִיָּהֶם, מִכַּפְּיָרִים יְחִידָתִי:
 יח אוֹדֶךָ בְּקָהֶל רַב, בְּעַם עֲצוּם אֶהְלֶלְךָ: יט אֶל־יִשְׁמָחוּ־לִי אֵיבֵי
 שָׁקֶר, שְׂנֵאֵי חַנּוּם יִקְרְצוּ־עֵינַי: כ כִּי לֹא שָׁלוֹם יִדְבְּרוּ, וְעַל רִגְעֵי־אָרֶץ
 דְּבָרֵי מְרֻמּוֹת יִחְשְׁבוּן: כא וַיִּרְחִיבוּ עָלַי פִּיָּהֶם, אָמְרוּ הֵאֱחָה הָאֵחַ
 רְאֵתָה עֵינָנוּ: כב רְאִיתָה יְהוָה אֶל־תַּחֲרֹשׁ, אֲדַנִּי אֶל־תִּרְחַק מִפְּנֵי:
 כג הָעִירָה וְהִקְיָצָה לְמִשְׁפָּטִי, אֱלֹהֵי וְאֲדַנִּי לְרִיבִי: כד שְׁפָטֵנִי כְּצַדִּיקָךָ

רש"י

לרחק כשמלציני פני: (טז) בחנפי לעגי מעוג וגו'. נשבל חניפות של ליצנות אכילה ושחיה שמחניפין לשאול נשבל שיאכילם ושקס חורקים עלי שיניהם: מעוג לשון אכילה כמו אס יש לי מעוג דלחיהו (מלכים א' י"ז), ומנחם פתר אותו לשון עוגה קטנה (סס) וכן אס יש לי מעוג: (יז) כמה תראה. כמה ארך אפיס יש לפניך לראות כל אלה: משואיהם. מחשך שלהם: מכפירים יחידתי. מוסג על השיצה נפשי השיצה מכפירים יחידתי, (יחידתי נשמתי ס"א): (יט) אויבי

שקר. ששונאין אותי על דבר שקר שמעידין עלי מה שלא עלה צמחשנתי מעולם אל ישמחו צמפלתי: שונאי. ששונאי אותי אל יקראו עלי עין וללעוג צעיניהם על מפלתי: יקרצו. צינאנט"ט בלע"ז: (ב) על רגעי ארץ. על דכאי ארץ, וכן רוגע היס (ירמיה ל"א) עורי רגע (איוב ז'), וכן פירש דונש: (כא) האח האח. לשון שמחה מתהלל צמאות לנו מרוב שמחת שרואים תאותם מתקיימת: (כג) העירה והקיצה. פמלא של מעלי לשפוט

תורה תמימה

ובצלעי שמחו ונאספו קרעו ולא דמו אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע גלוי וידוע לפניך שאם היו מקרעים בשרי לא היה דמי שותת לארץ ולא עוד אלא אפילו בשעה שעוסקין בנגעים ואהלות אומרים לי דוד הבא על אשת איש מיתתו במה ואני אומר להם מיתתו בחנק ויש לו חלק לעוה"ב אבל המלבין את פני חבירו ברבים אין לו חלק לעוה"ב וכו'. בבא מציעא נח ע"ב טז בְּחַנְפֵי לְעֵגִי מְעוּג: מאי פתילה אמר רב מתנה פתילה של אבר מנא לן אתיא שריפה שריפה מעדת קרח מה להלן שריפת נשמה וגוף קיים אף כאן שריפת נשמה וגוף קיים מאן דיליף מעדת קרח מנא ליה דכתיב ואת מחתות החטאים האלה בנפשותם שנשמתן נשרפת וגוף קיים ואידך ההיא שריפה ממש היא ומאי בנפשותם שנתחייבו שריפה על עסקי נפשותם כדריש לקיש דאמר ריש לקיש מאי דכתיב בחנפי לעגי מעוג חרק עלי שנימו בשביל חנופה שהחניפו לקרח על עסקי לגימה חרק עליהן שר של גיהנם שניו וכו'.

סנהדרין נב ע"א

יְהוָה אֱלֹהֵי, וְאֵל־יִשְׁמָחוּ לִי: כח אֵל־יֹאמְרוּ בְלִבָּם הֲאֵחָ נִפְשָׁנוּ,
 אֵל־יֹאמְרוּ בְלִעְנוּהוּ: כו יִבְשׁוּ וַיִּחַפְּרוּ יַחְדָּו שְׂמַחֵי רַעְתִּי, וְלִבְשׁוֹ
 בִּשְׁתָּ וּבְלִמָּה הַמְגִדִילִים עָלָי: כז יִרְנוּ וַיִּשְׂמָחוּ חֲפִצֵי צְדָקָי, וַיֹּאמְרוּ
 תְּמִיד יִגְדַּל יְהוָה, הֲחֲפִיץ שְׁלוֹם עֲבָדָו: כח וְלִשְׁוֵנֵי תַהֲנֶגְהָ צְדָקָה,
 כָּל־הַיּוֹם תַּהֲלֹתֶיהָ:

לו א לְמִנְצַחַת לְעֶבְד־יְהוָה לְדָוִד: ב נֶאֱמַר פֶּשַׁע לְרָשָׁע בְּקָרֵב לְבִי,
 אֵין־פֶּחַד אֱלֹהִים לְנִגְדֵי עֵינָיו: ג בִּי־הִחְלִיק אֱלֹוֵי בְעֵינָיו, לְמַעַן
 עֹנֹו לְשֵׁנָא: ד דְּבַר־יְפִי אָוֶן וּמְרָמָה, חָדַל לְהַשְׁכִּיל לְהִיטִיב:
 ה אָוֶן יַחֲשֹׁב עַל־מִשְׁכָּבוֹ, יִתִּיצֵב עַל־דֶּרֶךְ לֹא־טוֹב, רַע לֹא
 יִמָּאֵס: ו יְהוָה בְּהַשְׁמִים חֲסִדֶיהָ, אֲמוֹנֶתֶיהָ עַד־שְׁחָקִים: ז צְדָקָתֶיהָ
 כְּהַרְרֵי־אֵל, מִשְׁפָּטֶיהָ תַּחֲוֹם רַבָּה, אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ יְהוָה:

רש"י

משפטי מאויבי: (ב) נאם פשע לרשע בקרב לבי וגו'. הרי זה מקרא מסורס יש צקרב לצי שהפשע הוא יצר הרע אומר לרשע שלא יהא פחד אלהים לנגד עיניו וצקרב לצי כאדם שאומר כמדומה אני: (ג) בי החליק. הפשע על הרשע צחלקקות צעניו כדי שימלא הקצ"ה את עונו לשנוא אותו: (ד) חדל להשכיל להיטיב. מנע עצמי מהשכיל להיטיב מעשיו: (ה) יתיצב על דרך לא טוב. הקצ"ה נתן לפניו דרך הטוב והוא צוחר לו דרך לא טוב: (ו) ה' בהשמים חסדך. צשצל רשעים הללו אתה מסלק חסד מן המתחונים ומגזיה אמונתך עד שחקי' לסלקה מצני אדם: (ז) צדקתך. יקרה מן הצניות כהררי אל צשצל מעשי הרשעים ומשפטך צאים לעול' עד תהום רצה, ד"א צדקתך כהררי אל מי שאתה רוצה לעשות צדקה עמו אתה מגזיהו ומתקפו כהררי אל, לשון מוקף כמו (יחזקאל י"ז) ואת

תורה תמימה

לו ב נאם פשע לרשע: תניא רבי יוסי הגלילי אומר צדיקים יצר טוב שופטן שנאמר ולבי חלל בקרבי רשעים יצר רע שופטן שנאמר נאם פשע לרשע בקרב לבי אין פחד אלהים לנגד עיניו בינונים זה וזה שופטן שנאמר יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו וכו'. ברכות טא ע"ב ז אדם ובהמה תושיע יְהוָה: וכל היבא דכתיב בהמה גריעותא היא והכתיב

חולין ה ע"ב

ח מה־יָקָר חֶסֶדְךָ אֱלֹהִים, וּבְנֵי אָדָם בְּצֶל כְּנָפֶיךָ יַחְסִיּוּן: ט יְרוּיִן מִדְּשֵׁן בֵּיתְךָ, וְנַחַל עֲדֻנֶיךָ תִּשְׁקָם: י כִּי־עֲמֹךָ מְקוֹר חַיִּים, בְּאוֹרְךָ נִרְאָה־אֹר: יא מִשֶּׁךְ חֶסֶדְךָ לִידְעֶיךָ, וְצִדְקַתְךָ לְיִשְׂרָאֵל־לְבָב: יב אֶל־תְּבוֹאֲנֵי רִגְלֵי גֵאוּהָ, וְיִדְרֹשְׁעִים אֶל־תִּגְדְּנֵי: יג שָׁם נִפְּלוּ פְעֻלֵי אָוֶן, דָּחוּ וְלֹא־יִכְּלוּ קוּם:

לז א לְדוֹד, אֶל־תִּתְחַר בַּמְרַעִים, אֶל־תִּקְנֵא בְּעֵשִׂי עוֹלָה:

רש"י

אלי הארץ לקח: משפטיך תהום רבה. מי שאתה רוצה לדון אותו וליקח נקמתך ממנו אתה מורידו עד תהו" רצ: משפטיך. יוטיט"א זלע"ז: אדם ובהמה תושיע ה'. בני אדם שהם ערומים צדעם כאלם הראשון ומשימין עלמן כזהמה צעוה מושיע ה': (ח) מה יקר חסדך. אינו כדאי להמשך על הרשעים הללו אצל בני אדם אשר צל כנפיך יחסיון הס ירויון מדשן צתך וגו': (יב) אל תבואני רגל

גאווה. אל תצוא עמי רגל הרשעים הללו צעת קבול שכר להיות חלקם עם הצדיקים, (ז) חלק אהלם פרטי"אה זלע"ז ס"א"א): ויד רשעים אל תגדני. ממקומי צבואי לירש משנה חלקי וחלקו (של רשע) צעוזה כענין שגאמר (ישעיה ס"א) לכן צארנס משנה יירשו ואז שם נפלו פועלי און שם יצינו צמפלתם ושם דוחו ולא יכלו קום: (א) אל תתחר במרעים. מוכיח את ישראל הוא שלא יתחרו צהללת המרעים לעשות כמעשה' כמו

תורה תמימה

קופץ ת"ל מה יקר חסדך אלהים (חסד ה' מלאה הארץ) וגו' יכול אף ירא שמים כן ת"ל וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו וכו'. סוכה מט ע"ב

ט יְרוּיִן מִדְּשֵׁן בֵּיתְךָ: אמר ר' תנחום ברי' חנילאי כל המרעיב עצמו על דברי תורה בעולם הזה הקב"ה משביעו לעולם הבא שנאמר ירויון מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם וכו'. סנהדרין ק ע"א

צִדְקַתְךָ כְּתָרֵי אֵל: פחות משבוע נגעי אדם ולא יתר על שלשה שבועות נגעי בתים אמר רב פפא צדקתך כהררי אל אלו נגעי אדם משפטיך תהום רבה אלו נגעי בתים וכו'. ערכין ח ע"ב

ח מֶה יָקָר וְאִיר אֲלַעֲזֹר כֹּל הַעוֹשֶׂה צִדְקָה וּמִשְׁפָּט כִּאִילוּ מִיֵּלָא כֹּל הָעוֹלָם כּוֹלוּ חסד שנאמר אוהב צדקה ומשפט חסד ה' מלאה הארץ שמא תאמר כל הבא לקפוץ

לז א לְדוֹד אֶל תִּתְחַר בַּמְרַעִים: ואמר רבי יצחק אם ראית רשע שהשעה

ב פי כחציר מהרה ימלו, וכירק דשא יבולין: ג פטח ביהוה ועשה טוב, שכן ארץ ורעה אמונה: ד והתענג על יהוה, ויתן לך משאלת לבך: ה גול על יהוה דרבך, ובטח עליו והוא יעשה: ו והוציא כאור צדקך, ומשפטך בצדקים: ז דום ליהוה והתחולל לו, אל תתחר במצליח דרבך, באיש עשה מזמות:

רש"י

(ימיה י"ג) ואין תמורה את הסוסים לרוץ במרוצתם, האטיר בלע"ז: אל תקנא בעושי עולה. לעשות עולה כמותם: (ב) ימלו. שרו"נט טראנקיי"ץ בלע"ז, ל' כרימה: (ג) בטח בה'. ואל תאמר אם לא אגזול ואגנוז או אתן לעני נדקה צמה מתפרנס: ועשה טוב. ואז תשכון ארץ לאורך ימים: ורעה אמונה.

מאכל ומתפרנס משכר האמונה שהאמנת בהקדוש צרוך הוא לסמוך עליו ולעשות טוב: (ד) והתענג על ה'. התענג בחפנוקי' על משענתו של הקדוש צרוך הוא: (ה) גול על ה' דרבך. גלגל עליו כל זרעך: (ז) דום לה'. המתן לישועתו כמו (ש"א יז) אם כה יאמרו אלינו דומו דיהונתן, ומנחם חצרו לשון דממה

תורה תמימה

משחקת לו אל תתגרה בו שנאמר אל תתחר במרעים ולא עוד אלא שדרכיו מצליחין שנאמר יחילו דרכיו בכל עת ולא עוד אלא שזוכה בדין שנאמר מרום משפטיך מנגדו ולא עוד אלא שרואה בשונאיו שנאמר כל צורריו יפיח בהם וכו'. מגילה ו ע"ב

לְדוֹד אֵל תִּתְחַר בַּמְרָעִים: תניא נמי הכי רבי דוסתאי בר' מתון אומר מותר להתגרות ברשעים בעוה"ז שנא' עוזבי תורה יהללו רשע וגו' ואם לחשך אדם לומר והא כתיב אל תתחר במרעים אל תקנא בעושי עולה אמור לו מי שלבו נוקפו אומר כן אלא אל תתחר במרעים להיות כמרעים אל תקנא בעושי עולה להיות כעושי עולה ואומר אל יקנא לבך בחטאים כי אם ביראת ה' כל היום וכו'. ברכות ז ע"ב

לבו שנאמר והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך עונג זה איני יודע מהו כשהוא אומר וקראת לשבת עונג הוי אומר זה עונג שבת וכו'. שבת קיח ע"ב

ז דום ליי: שלח ליה מר עוקבא לר' אלעזר בני אדם העומדים עלי ובידי למסרם למלכות מהו שרטט וכתב ליה אמרתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגדי אע"פ שרשע לנגדי אשמרה לפי מחסום שלח ליה קא מצערי לי טובא ולא מצינא דאיקום בהו שלח ליה דום לה' והתחולל לו דום לה' והוא יפילם לך חללים חללים השכם והערב עליהן לבהמ"ד והן כלין מאיליהן הדבר יצא מפי ר"א ונתנוהו לגניבא בקולר וכו'.

גיטין ז ע"א

דום ליהוה: אלא למ"ד זו פרישות בכורות היבא רמיזא דכתיב ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי אל תקרי בכבודי

ח הָרַף מֵאֵף וְעֹזֵב חֶמָה, אֶל־תִּתְחַר אֶדְ-לְהִרַע: ט פִּי־מִרְעִים
 יִפְרֹתוֹן, וְכֹנֵי יִהְיֶה הַמָּה יִירָשׁוּ־אָרֶץ: י ועוד מַעַט וְאִין רָשָׁע,
 וְהִתְבּוֹנְנָת עַל־מְקוֹמוֹ וְאִינְנוּ: יא וְעֵנּוּיִם יִירָשׁוּ־אָרֶץ, וְהִתְעַנְּנוּ
 עַל־רֵב שָׁלוֹם: יב זִמָּם רָשָׁע לְצַדִּיק, וְחָרַק עָלָיו שָׁנָיו: יג אֶדְנִי
 יִשְׁחַק־לוֹ, פִּי־רָאָה פִּי־יָבֵא יוֹמוֹ: יד חָרַב פָּתְחוּ רָשָׁעִים וְדָרְכוּ
 בְּשִׁתָּם, לְהַפִּיל עָנִי וְאֶבְיוֹן, לְטָבוֹחַ יִשְׂרָי־דָרְדָּ: טו חֶרֶב־תָּבוֹא
 בְּלַבָּם, וְקִשְׁתוֹתָם תִּשְׁבַּרְנָה: טז טוֹב־מַעַט לְצַדִּיק, מִהֶמוֹן רָשָׁעִים

רש"י

כמו וידם אהרן (ויקרא י') וגם כן פתר טוז ויחיל ודומס
 (איכה ג') ודוגש מודה לו: והתחולל. לשון תחולל:
 אל תתחר. לאמר ארשיע כמותו ואלליח כמותו:
 (ח) הרף מאף. הרף מהרשיע שלא יצא עליך אף:
 ועוזב. דצר המציא עליך חמתו של הקצ"ה: (ט) כי
 מרעים. שאמה רואה עתה מלליחיס הס יכרמון:
 (י) ועוד מעט. כשממתין עוד מעט תראה כי אין

הרשע: והתבוננת על מקומו. ומסמכל על מקום
 שהיה שם ואינו כי ממ ואזד: (יב) וחרק. כמו חרקו
 שן ארקי"נט זלע"ו, (איכה ז'): (יד) חרב פתחו.
 הרשעי' פתחו, אלקומנלירנט זלע"ו תגר ומרוס
 מתחיליס הרשעים מאליהס: (טו) טוב מעט
 לצדיק. טוציס מעט אנשים שהולכיס לעזרת
 הצדיקיס: מהמון רשעים רבים. אמרפל ומציריו

תורה תמימה

אלא במכובדיי דבר זה אמר הקב"ה למשה
 ולא ידעו עד שמתו בני אהרן כיון שמתו
 בני אהרן אמר לו אהרן אחי לא מתו בניך
 אלא להקדיש שמו של הקב"ה כיון שידע
 אהרן שבניו ידועי מקום הן שתק וקבל שכר
 שנאמר וידום אהרן וכן בדוד הוא אומר
 דום לה' והתחולל לו אע"פ שמפיל לך
 חללים חללים את שתוק וכן בשלמה הוא
 אומר עת לחשות ועת לדבר פעמים
 ששותק ומקבל שכר על השתיקה פעמים
 מדבר ומקבל שכר על הדבור וכו'.

זבחים קטו ע"ב

יא וְעֵנּוּיִם אמר רב בשביל ארבעה דברים
 נכסי בעלי בתים יוצאין לטמיון על
 כובשי שכר שכיר ועל עושקי שכר שכיר
 ועל שפורקין עול מעל צואריהן ונותנין על
 חבריהן ועל גסות הרוח וגסות הרוח כנגד
 כולן אבל בענויים כתיב וענוים יירשו ארץ
 והתענגו על רוב שלום: סוכה כד ע"א

ח הָרַף מֵאֵף וְעֹזֵב חֶמָה: דרש רבי יהודה בר
 בינאי בשעה שנתרשל משה רבינו מן
 המילה באו אף וחימה ובלעוהו ולא שיירו

רבים: יז כי זרועות רשעים תשבִּרְנָה, וְסוֹמֵךְ צְדִיקִים יְהוּה: יח יודע יהוה ימי תמימם, וְנַחֲלָתָם לְעוֹלָם תִּהְיֶה: יט לֹא יִבְשׁוּ בְּעֵת רָעָה, וּבִימֵי רַעְבוֹן יִשְׁבְּעוּ: כ כי רשעים יאבדו ואיבי יהוה ביקר פִּרִים, כָּלוּ בְּעֵשֶׂן כָּלוּ: כא לֹהֵר רָשָׁע וְלֹא יִשְׁלָם, וְצְדִיק חוֹנֵן וְנוֹתֵן: כב כי מְבַרְכֵיו יִירָשׁוּ אָרֶץ, וּמְקַלְלָיו יִפְרֹתוּ: כג מִיְהוּה מְצַעְדֵי-גֹבֶר כּוֹנֵן, וְדָרְכוֹ יִחְפֹּץ: כד כִּי יִפֹּל לֹא-יִוָּטֵל, כִּי-יְהוּה סוֹמֵךְ יָדָיו: כה נֶעַר הָיִיתִי גַם-זָקֵנְתִי, וְלֹא-רָאִיתִי צְדִיק נֶעְזֵב וְזָרְעוֹ מְבַקֵּשׁ-

רש"י

שהחילו מלחמי צעלם בשביל לשבות את לוט ולהתגרות בצאצאיהם מעט אנשים שהיו עם הצרה הלליתו והרגו כל אותם האוכלסין: (יח) יודע ה' ימי תמימיים. מתי את מעשי ימיהם: ונחלתם. וקצול שכר' מאתו לעול' תהיה: (כ) ביקר ברים. כאור ענן צקר הנראה שחמת מלצין על מרחצי צקעה שאינו מתקיים, כריס מישור כמו כר נרחב (ישעיה ל'): ביקר. לשון אור יקרות (זכריה י"ד), ויש פותרין כיקר כריס, ככבוד כנשים שמפטמין אותן לטבח: (כא) לזה רשע

ולא ישלם וצדיק חונן ונותן. הקצ"ה שהוא לדיקו של עולם חונן משלו ונותן לזה שהלוה מה שהוא גזול ממנו: (כב) כי מבורכיו. של לדיקו של עולם יירשו ארץ: (כג) מצעדי גבר. מי שהוא גבור ציראת הקדוש צרוך הוא ליש פאש דופורט צלע"ו. כוננו. פורי"נט אפיטיין צלע"ו: (כד) יפול. לצורג"א צלע"ו, לשון ותפול מעל הגמל (בראשית כ"ד). כי. כמו אס: לא יוטל. לא יושלך להיות נעזב: (כה) נער הייתי. פסוק זה שר העולם אמרו דלילו דוד לא קשיש

תורה תמימה

ולא ישלם סוף סוף לגבי אידך נמי לזה רשע ולא ישלם הוא דאמר להכי זביני לך שלא באחריות וכו'. בבא בתרא מד ע"ב לֹהֵר רָשָׁע וְלֹא יִשְׁלָם: ר' שמעון אומר הלזה ואינו משלם אחד הלזה מן האדם כלזה מן המקום שנאמר לזה רשע ולא ישלם וצדיק חונן ונותן וכו'. אבות י ע"א

ולא יבשו: אמר שמואל לא שנו אלא שזרעה וצמחה ואכלה חגב אבל לא זרעה כלל לא דאמר ליה אילו זרעתה הוה מקיים בי לא יבשו בעת רעה ובימי רעבון ישבעו וכו'. בבא מציעא קו ע"א

כא לֹהֵר רָשָׁע וְלֹא יִשְׁלָם: גופא אמר רבין בר שמואל משמיה דשמואל המוכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו היכי דמי אי דאית ליה ארעא אחריתי עליה דידיה הדר אי דלית ליה ארעא אחריתי מאי נפקא ליה מינה לעולם דלית ליה ארעא אחריתי דאמר לא ניחא דליהוי לזה רשע

כג מִיְהוּה מְצַעְדֵי גֹבֶר: ואמר ר' חנינא אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא א"כ מכריזין עליו מלמעלה שנאמר מה' מצעדי גבר כוננו ואדם מה יבין דרכו וכו'. חולין ז ע"ב

כה נֶעַר הָיִיתִי: אמר להן רבי יהושע אני

ספר יום שני לז ו לחודש ראשון עג

לָהֶם: כו פֶּל־הַיּוֹם חוֹנֵן וּמְלוֹת, וְזָרְעוּ לְבָרְכָהּ: כז סוּר מִרְעַ
וְעֵשֶׂה־טוֹב, וּשְׂכֵן לְעוֹלָם: כח פִּי יְהוָה אָהַב מְשַׁפֵּט, וְלֹא־יַעֲזוֹב
אֶת־חֲסִידָיו לְעוֹלָם נִשְׁמְרוּ, וְזָרַע רְשָׁעִים נִכְרַת: כט צַדִּיקִים
יִירָשׁוּ־אָרֶץ, וַיִּשְׁכְּנוּ לְעַד עָלֶיהָ: ל פִּי־צַדִּיק יִהְיֶה חֲכָמָה, וּלְשׁוֹנוֹ
תִּדְבֵר מְשַׁפֵּט: לא תוֹרַת אֱלֹהִיו בְּלִבּוֹ, לא תִמְעַד אֲשֵׁרָיו:

רש"י

כולי האי: (כו) כל היום. הצדיק חונן עניים ומלווה להם: וזרעו. זה שהוא זרע לנזקה סופו לנרכה: (ל) פי צדיק יהגה. ממלה בלבו חכמה לראות דין שפסקה תורה לכל דבר, ואמ"כ לשונו מדבר משפט: (לא) לא תמעד אשוריו. לא יחליקו צעדיו:

תורה תמימה

בהלכות לפי שיש עמו שלש מאות תשובות בצרת הבת שהיא מותרת אבל מעיד אני עלי שמים וארץ שעל מדוכה זו ישב חגי הנביא ואמר שלשה דברים צרת הבת אסורה עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית ומקבלים גרים מן הקרדוין ומן התרמודים וכו'.

נְעַר הָיִיתִי: אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן פסוק זה שר העולם אמרו נער הייתי גם זקנתי מאן אמריה אילימא קודשא בריך הוא מי איכא זקנה קמיה ואלא דוד אמריה מי קשיש כולי האי אלא ש"מ שר העולם אמרו וכו'.

לֹא תוֹרַת אֱלֹהִיו בְּלִבּוֹ: והתניא מעשה ומתו בניו של ר"ע נכנסו כל ישראל והספידום הספד גדול בשעת פטירתן עמד ר"ע על ספסל גדול ואמר אחינו בית ישראל שמעו אפי' שני בני חתנים מנוחם הוא בשביל כבוד שעשיתם ואם בשביל עקיבא באתם הרי כמה עקיבא בשוק אלא כך אמרתם תורת אלהיו בלבו וכ"ש ששכרם כפול לכו לבתיכם לשלום כבוד רבים שאני מועד קטן כא ע"ב וכו'.

אלך ואחריו מי רבי אלעזר בן עזריה ואחריו מי ר"ע הלכו ועמדו על פתח ביתו נכנסה שפחתו אמרה לו רבי חכמי ישראל באין אצלך אמר לה יכנסו ונכנסו תפסו לרבי יהושע והושיבהו על מטה של זהב א"ל רבי אמור לתלמידך אחר וישב אמר לו מי הוא רבי אלעזר בן עזריה אמר ויש לו בן לעזריה חבירנו קרא עליו המקרא הזה נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם תפסו והושיבו על מטה של זהב א"ל רבי אמור לתלמידך אחר וישב א"ל ומי הוא עקיבא בן יוסף א"ל אתה הוא עקיבא בן יוסף ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו שב בני שב כמותך ירבו בישראל התחילו מסבבים אותו בהלכות עד שהגיעו לצרת הבת אמרו ליה צרת הבת מהו אמר להן מחלוקת בית שמאי ובית הלל הלכה כדברי מי אמר להן הלכה כבית הלל אמרו ליה והלא משמך אמרו הלכה כבית שמאי אמר להם דוסא שמעתם או בן הרכינס שמעתם אמרו ליה חיי רבי סתם שמענו אמר להם אח קטן יש לי בכור שטן הוא ויונתן שמו והוא מתלמידי שמאי והזהרו שלא יקפח אתכם

לב צופה רשע לצדיק, ומבקש להמיתו: לג יהוה לא יעזבנו בידו, ולא ירשיענו בהשפטו: לד קנה אל יהוה ושמר דרכו, וירוממוך לרשת ארץ, בהפרת רשעים תראה: לה ראיתי רשע עריץ, ומתערה באזרח רענן: לו ויעבר והנה איננו, ואבקשהו ולא נמצא: לו שמרתם וראה ישר, פי אחרית לאיש שלום: לח ופשעים נשמרו יחדו, אחרית רשעים נכרתה: לט ותשועת צדיקים מיהוה,

רש"י

(לה) ומתערה. משריש כמו (ישעיה י"ט) ערות על יאור, וזלשון משנה יש הרצה לילן שנפשה ומעורה נקליפה: באזרח רענן. כאחד מאורחי הארץ הנשרשין וממולאים זנכסים וכן פירש מנחם כאורח רענן

מתלחם ומתנמח כאלו הנשרש ואורח מאורחי בני אדם אנשי שרשים המה (סא"א): (לו) שמר תם. הסתכלו בדרכי הממיים ללמוד ממעשיהם: כי אחרית לאיש שלום. אם ראשית אין לו אחרית יש לו, אצל

תורה תמימה

לב צופה רשע אמר רבי שמעון בן לקיש יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לו שנאמ' ה' לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו וכו'. סוכה קב ע"א

צופה רשע: ת"ר קשה יצר הרע שאפילו יוצרו קראו רע שנאמר כי יצר לב האדם רע מנעוריו אמר רב יצחק יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום שנאמר רק רע כל היום ואמר ר"ש בן לוי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו שנאמר אלהים לא יעזבנו בידו תנא דבי ר' ישמעאל בני אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ שנאמר הלא כה דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע אם אבן

הוא נימוח שנאמר הוי כל צמא לכו למים ואומר אבנים שחקו מים: קידושין 2 ע"ב

לג יהוה לא אמר רבי שמעון בן לקיש יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לו שנאמ' ה' לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו וכו'. סוכה קב ע"א

יהוה לא יעזבנו בידו: תניא נמי הכי רבי דוסתאי בר' מתון אומר מותר להתגרות ברשעים בעוה"ז וכו' איני והאמר ר' יצחק אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל תתגרה בו שנאמר יחילו דרכיו בכל עת ולא עוד אלא שזוכה בדין שנאמר מרום משפטיך מנגדו ולא עוד אלא שרואה בצריו שנאמר כל צורריו יפיח בהם לא קשיא הא במילי דידיה הא במילי דשמיא ואיבעית אימא הא והא במילי דשמיא ולא קשיא

ספר יום שני לח ו לחודש ראשון עה

מעוזם בעת צרה: מ ויעזרם יהוה ויפלטם, ויפלטם מרשעים ויושיעם ביחסו בו:

לח א מזמור לדוד להזכיר: ב יהוה אל בקצף תוכיחני, ובחמתך תיפרני: ג בִּי־חַצִּיף נַחַתוּ בִּי, וַתִּנְחַת עָלַי יְדָךְ: ד אֵינֶן־מִתֵּם בְּבִשְׂרֵי מִפְּנֵי זַעֲמָךְ, אֵינֶן־שְׁלוֹם בְּעַצְמֵי מִפְּנֵי חַטָּאתֵי: ה כִּי עֲוֹנֹתַי עָבְרוּ רַאשֵׁי, כַּמִּשָּׂא כָבֵד יִכְבְּדוּ מִפְּנֵי: ו הִבְאִישׁוּ נַמְקוּ חֲבוּרָתִי, מִפְּנֵי אֲוִלְתִּי: ז נַעֲוִיתִי שַׁחֲתִי עַד־מָאֵד, כָּל־הַיּוֹם קָדַר

רש"י

פושעים וחסאים ורשעים אחרית' נכרת' ונשמדו יחדיו: (א) מזמור לדוד להזכיר. לאומרו בשעת צרה להזכיר צרתם של ישראל לפני הקב"ה וכנגד כל ישראל אמרו: (ג) נחתו. נורקו ל' נחת נופל בנטיית קשת ולפי שעל ידי דריכת הקשת נורקים החצים כתיב נחתו צי וכן (שמות ט"ו) אריק חרצי היה לו לכחוד אריק תערי אלא לפי שכשמוציאין חרצ מתערה התער ריק ממנה לכך תולה הריקות בחרצ וכן (לעיל י"ח) ונחתה קשת נחושה ואין הנו"ן שורש בציצה שאם היתה שורש היה לו לומר נחתו צי אצל נו"ן של נחתו וכן של ותנחת איני שורש ונופלי לפרקים כמו ונו"ן של נגף, נשך, נדר, נקם, כשמתפעל יאמר נייגף נישך נידר ניקם כמו ננגף ננשך ננדר ננקם שהדגש צא בציצה במקום נו"ן, וכן עלה נדף (ויקרא כ"ו), עיני נגרה (איכה ג') כמו ננדף ננגרה כן יאמר נחתו כמו נחתו וכן ונחתה קשת נחושה (ש"צ כ"ג) כמו ונחתה שדרך החי"ת להתנהג כמנהג דגשות ברוב מקומות כגון כחש לו וממשקל

תורה תמימה
הא ברשע שהשעה משחקת לו הא ברשע שאין השעה משחקת לו ואב"א הא והא ברשע שהשעה משחקת לו ולא קשיא הא בצדיק גמור הא בצדיק שאינו גמור דאמר רב הונא מאי דכתיב למה תביט בוגדים תחריש בבלע רשע צדיק ממנו וכי רשע בולע צדיק והא כתיב ה' לא יעזבנו בידו וכתיב לא יאונה לצדיק כל און אלא צדיק ממנו בולע צדיק גמור אינו בולע ואב"א שעה משחקת לו שאני: ברכות ז ע"ב

הִלְכֹתַי: ח בִּי-כִסְלִי מָלְאוּ נִקְלָה, וְאִין מָתֵם בְּבִשְׂרֵי: ט נְפוּגוֹתַי וְנִדְפִיתִי עַד-מָאֵד, שְׁאַנְתִּי מִנְהַמַּת לְבִי: י אֲדַנִּי נִגְדָד כָּל-תְּאֹתַי, וְאַנְחֹתִי מִמֶּךָ לֹא-נִסְתָּרָה: יא לְבִי סָחַרְחַר עֲזֹבֵנִי כַחֵי, וְאוֹר-עֵינַי גַּם-הֵם אִין אֶתִּי: יב אֲהַבִּי וְרַעִי מִנְגֵד נִגְעֵי יַעֲמֹדוּ, וְקָרֹבִי מִרְחֹק, עֲמֹדוּ: יג וַיִּנְקְשׁוּ מִבְּקָשֵׁי נַפְשִׁי וְדַרְשֵׁי רַעְתִּי דָּבְרוּ הַזֹּת, וּמִרְמוֹת כָּל-הַיּוֹם יַהְגּוּ: יד וְאֲנִי כְחָרָשׁ לֹא אֲשָׁמַע, וּכְאֵלֶם לֹא יִפְתַּח-פִּיו: טו וְאֶהְיֶה כְּאִישׁ אֲשֶׁר לֹא-שָׁמַע, וְאִין בְּפִיו תִּזְכָּחוֹת: טז בִּי-לֶךְ יִהְיֶה הוֹחֵלֵתִי, אֶתָּה תַעֲנֶה אֲדַנִּי אֱלֹהֵי: יז בִּי-אָמַרְתִּי פֶן-יִשְׁמַחוּ-לִי,

רש"י

אישטורדיש"ון בלע"ז: (ח) כסלי מלאו נקלה. במחשבותי אני קל צעני עממי: (ט) נפוגותי. נחלפתי לי ויפג לצו (בראשית מ"ה), מאין הפוגות (איכה ג'): (י) כל תאותי. אמה יודע לרכי: (יא) סחרחר. מוקף יגון וזהו מתיבות הכפולות כמו (ויקרא י"ג) יקרקק אדמדמס סגלגל חמרמרו (איכה א'): (יב) מנגד נגעי יעמדו. אומס נראין לי כאוהבים צענת הנאתן וכשוואין שהנגע צא עלי אין עומדין לי צענת דחקי אלא מנגדי

יעמודו ואינס עוזרים לי: וקרובי. שמראס לי עמסם קרובים: (יג) וינקשו מבקשי. מוקשים לי: יחגו. יחשבו: (יד) ואני כחרש. ישראל שומעים חרפתם מן המתרפי ואינס משיצים ולמה כי לך הוחלמי שמגאלני ומושיעני מהס: (יז) כי אמרתי פן ישמחו לי. לכך אנו שומקים כי אומרים אנו בלכנו אס נשיצס עזות שמ' יראו צמפלטנו וישמחו לנו צמוט רגלינו ויגדילו עלינו לומר הלל הייטס מתפארים צמשועתכס:

תורה תמימה

לח יא לְבִי סָחַרְחַר עֲזֹבֵנִי כַחֵי וְאוֹר עֵינַי גַּם הֵם אִין אֶתִּי: שלשה דברים מכחישים כחו של אדם ואלו הן פחד דרך ועון פחד דכתיב לבי סחרחר עזבני כחי דרך דכתיב ענה בדרך כחי עון דכתיב כשל בעוני כחי: גיטין ע"א

יד וְאֲנִי כְחָרָשׁ לֹא אֲשָׁמַע: תנינא להא דתנו רבנן המדבר ואינו שומע זהו חרש שומע ואינו מדבר זהו אדם זהו אדם זהו אדם זהו אדם כפקחין לכל דבריהם וממאי דמדבר ואינו שומע זהו חרש שומע ואינו מדבר זהו אדם דכתיב ואני כחרש לא אשמע וכאלם לא יפתח פיו וכו'.

גיטין ע"א

דכתיב ואני כחרש לא אשמע וכאלם לא יפתח פיו וכו'. חגיגה ב ע"ב

ספר יום שני לט ז לחודש ראשון עז

בְּמוֹט רָגְלִי עָלַי הִגְדִּילוּ: יח כִּי־אֲנִי לְצַלַּע נָכוֹן, וּמִכְאוּבֵי נִגְדֵי תְּמִיד: יט כִּי־עוֹנֵי אֲנִיד, אֲדַאֵג מִחַטָּאתַי: כ וְאִיבֵי חַיִּים עֲצָמוּ, וְרַבּוֹ שְׁנָאֵי שָׁקֶר: כא וּמִשְׁלָמֵי רָעָה תַּחַת טוֹבָה, יִשְׁטַנּוּנֵי תַּחַת [רדופי כתיב] רַדְפֵי־טוֹב: כב אֶל־תַּעֲזֹבֵנִי יְהוָה, אֱלֹהֵי אֶל־תִּרְחַק מִפְּנֵי: כג חוֹשֶׁה לְעִזְרָתִי, אֲדַנֵּי תִשׁוּעָתִי:

ז לחודש

לט א לְמַנְצַח [לידייתון כתיב] לִידוּתוֹן מְזוּמֹר לְדוֹד: ב אֲמַרְתִּי, אֲשַׁמְרָה דְרָכֵי מִחַטּוֹא בְלִשׁוֹנִי, אֲשַׁמְרָה־לְפִי מִחֶסֶם בְּעַד רָשָׁע לְנִגְדֵי: ג נֶאֱלַמְתִּי דוּמְיָה, הִחִישִׁיתִי מִטּוֹב, וּכְאֲבִי נֶעְפָּר: ד חֶסֶל־בִּי

רש"י

(יח) כי אני לצלע נכון. לכך אנו דואגים פן ישמחו לנו לפי שמלומדים אנו צמכות ומוכנים ומוזמנים לשבר תמיד: ומכאובי נגדי. מוזמן הוא לצלע עלי תמיד: (יט) כי עוני אני. לצי מגיד לי את עוני ולפיקך אני דואג וירא מחטאתי שלא יגרום לי צלע ומכאוב: (כ) חיים עצמו. מענימים חיים צלום וצטובה: ורבו. והגדילו שנאי על דברי שקר: (כא) תחת רדפי טוב. צעצל שאנחנו דבקי צהקצ"ה וצמלומיו: (א) לידותון. שם אדם אחד מן המשוררים וגם כלי שיר היה שם שמו ידומן ומדרש אגדה על הדמות ועל הדיין והגזרות של צרה הנגזרת על ישראל:

(ב) אמרתי אשמרה דרכי וגו'. אנתנו היה צלצנו לשמור את עצמנו על כל הצרות הצרות עלינו שלא נהרהר ונדבר קשה אחר מדת הדין אע"פ שהרשעים לנגדנו המצרי' לנו: מוחסום. כמו לא מחסום שור (דברים כ"ה) אמושלמנ"ט צלע"ו ונאלמו דומיה ימים רבים וגם החשינו מטוב אפילו מדברי תורה מפני יראתם ומתוך כך כאלצנו נעכר ונצהל וכששחקנו חס לצנו צקצצנו וצהגיון לצנו צוער צנו כמו אש והוא גורם לנו שאנו מדצרי' צלצוננו (צלצש סא"א) לפיך וזו היא שאנו מדצרים הודיענו ה' קצינו עד מתי נהיה צלצה ונדע מתי נהיה אנתנו חדלים ממנה:

תורה תמימה

יח כִּי אֲנִי לְצַלַּע: דרש רבא מאי דכתיב כי אני לצלע נכון ומכאובי נגדי תמיד ראויה היתה בת שבע בת אליעם לדוד מששת ימי בראשית אלא שבאה אליו במכאוב וכן תנא דבי רבי ישמעאל ראויה היתה לדוד בת שבע בת אליעם אלא שאכלה פגה וכו'. טנהדרין קז ע"א

ג נֶאֱלַמְתִּי דוּמְיָה: אמר רבי שמעון בן לקיש כל העוסק בתורה יסורין בדילין הימנו

לט ב אֲמַרְתִּי אֲשַׁמְרָה: שלח ליה מר

בְּקִרְבִי בְּהִנְיָגִי תִבְעַר-אֵשׁ, דְּבִרְתִי בְּלִשׁוֹנִי: ה' הוֹדִיעֵנִי יְהוָה קִצְי וּמִדַּת יָמֵי מַה-הִיא, אֲדַעַה מַה-חִדְל אָנִי: ו' הִנֵּה טְפָחוֹת נְתַתָּה יָמֵי, וְחִלְדֵי כְּאֵין נִגְדָה, אֲדַכֵּל-הֶבֶל כָּל-אָדָם, נֶצֶב סֵלָה: ז' אֲדַכֵּל בְּצֵלָם יְתַחַלְדֵי-אִישׁ, אֲדַכֵּל יְהִמְיוֹן, יֶעֱבֵר וְלֹא-יֵדַע מִי-אֲסָפָם: ח' וְעַתָּה מַה-קְוִיתִי אֲדָנִי, תוֹחַלְתִּי לָךְ הִיא: ט' מִכָּל-פְּשָׁעֵי הַצִּילֵנִי, חֲרַפְתָּ נָבֵל אֶל-תְּשִׁימֵנִי: י' נֶאֱלַמְתִּי לֹא אֶפְתַּח-פִּי, כִּי אַתָּה עָשִׂיתָ: יא הָסֵר מֵעָלַי נִגְעָה, מִתַּגְרַת יָדְךָ אָנִי כָלִיתִי:

רש"י

(ו) הנה טפחות. מדודים הם ימי האדם כדבר הנמדד בטפחי' כן ימי האדם קצוצים. וחלדי. וזקנתו כאין נגדך, חלה, ל' חלודה רדויל בלע"ז: כל אדם נצב. כל אדם חי הגל הם חייו ומצבו: (ז) אך בצלם. בחושך, פירשו דונש ל' כלמות, ומנחם פירשו כלם ממש כמו כי בללם אלהים עשה את האדם (בראש"י ט), ולא יתכנו דבריו: אך הבל. הוא כל ההמיה ומאזה שלהם: יצבר. תצוזה נשדה כל ימות הקציר:

ולא ידע מי אספם. אינו יודע מי אספם לצית שמא לפני האסוף ימות: (ח) ועתה מה קויתי. מה היא השאלה אשר אני שואל ומייחל ממך אינו אלא שמפשעי הצילני: (ט) חרפת נבל. חרפת הנבל אל תשימני הצא גם עליו נגעים ומכאזנות שלא יוכל לומר לי אתם לוקים ואנו אין אנו לוקים והתפלה הזאת גרמה להציא ייסורי תלמים עליהם: (י) כי אתה עשית. שהנחת עלינו זרה: (יא) מתגרת ירך. ממורא מכותך,

תורה תמימה

ה' הוֹדִיעֵנִי יְהוָה קִצְי דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב הוֹדִיעֵנִי ה' קצו ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם הוֹדִיעֵנִי ה' קצו אמר לו גזרה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר ודם ומדת ימי מה היא גזרה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם ואדעה מה חדל אני אמר לו בשבת תמות אמות וכו' שבת ז ע"א ז' אֲדַכֵּל בְּצֵלָם: רב גידל אמר האומר שמועה בשם אומרה יראה בעל שמועה כאילו עומד לנגדו שנאמר אך בצלם יתהלך איש כתיב רב אדם יקרא איש חסדו זה שאר כל אדם וכו'.

שנאמר ובני רשף יגביהו עוף ואין עוף אלא תורה שנאמר התעייף עיניך בו ואיננו ואין רשף אלא יסורין שנאמר מזי רעב ולחומי רשף אמר ליה רבי יוחנן הא אפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו שנאמר ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך אלא כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק הקב"ה מביא עליו יסורין מכוערין ועוכרין אותו שנא' נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעכר ואין טוב אלא תורה שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו. ברכות ז ע"א

יב בתוכחות על-עון יסרת איש, ותמס בעש חמודו אך הקבל
 כל-אדם, סלה: יג שמעה תפלתי יהוה, ושועתי האזינה, אל-
 דמעתי אל-תחרש פי גר אנכי עמך, תושב ככל-אבותי: יד השע
 ממוני ואבליגה, בטרים אלך ואינני:

מ א למניצח לדוד מזמור: ב קוה קויתי יהוה, ויט אלי וישמע
 שועתי: ג ויעלני מבור שאון מטיט היזן, ויקם על-סלע רגלי
 בונן אשרי: ד ויתן בפי שיר חדש תהלה לאלהינו, יראו רבים
 ויראו, ויבטחו ביהוה: ה אשרי-הגבר אשר-שם יהוה מבטחו,

רש"י

תגרת לשון ויגר מואב (צמדנר כ"ז) והמ"ו יקוד נופל
 צמיצה כמו תנוצה תלונה תקומה תחנה כן פירש
 מנחס, ואני אומר שאין תגרת לשון מגור שהיה לו
 לומר תגורה כאשר יאמר מן וישב תשובה ויקס וירס
 וילן תקומה תרומה תלונה כן אמר ויגר תגורה או
 מגורה כמו (ירמיה כ') מגור מסביב, מגורתם אציל להם
 (ישעיה ס"ו) הא למדת שאין תגרת אלא כמו למה
 תתגרה צרעה (דברי הימים ז כ"ה) אל תתגרו צם (דברי'
 ז') שהפעל שלו גרה כמו קוה אזה אזה שפעולתם
 מקוה תאזה מלזה, כן יאמר מן גרה תגרת וכן פירשו
 ממכת ידך אשר אמה מגרה עלי אני כלימי:

(יב) בתוכחות. הכמוצו צמורה על עונינו שהעינו
 לפניך ויסרתנו צהס: ותמס בעש חמודו. הרקצת
 צשרינו כנגד שאכלו עש: חמודו. צשרו שהוא חמדמו:
 (יד) השע ממוני. הרף ידך מלהלקומי: ואבליגה.
 ואלתחזקה: (ב) קוה קויתי ה'. צמלרים, ומזמור זה
 גם הוא כנגד כל ישראל: ויט אלי. אזנו: (ג) מבור
 שאון. מאסירים של מלרים ומשאון המיית יס: מטיט
 היזן. מן היס היזן לשון רפש פיי"ש צלע"ז: בונן.
 הכין אשורי ונעדי: (ד) שיר חדש. שירת היס:
 (ה) רהבים. לשון גסות כמו (ישעיה ג') ירהבו הנער,
 שהס הרהיבוני (שיר ו'): ושטי בזב. משטים מדרך

תורה תמימה

יג אל דמעתי אל תחרש: וא"ר אלעזר מיום
 שחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה
 שנאמר גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי
 ואע"פ ששערי תפלה ננעלו שערי דמעה
 לא ננעלו שנאמר שמעה תפלתי ה' ושועתי
 האזינה אל דמעתי אל תחרש וכו'.

בבא מציעא נט ע"א

מ ג ויעלני מבור שאון מטיט היזן א"ר
 יהושע בן לוי ז' שמות יש לגיהנם
 ואלו הן שאול ואבדון ובאר שחת ובור
 שאון וטיט היזן וצלמות וארץ התחתית
 ובור שאון וטיט היזן דכתיב ויעלני מבור
 שאון מטיט היזן וכו'. עירובין יט ע"א

ברכות לב ע"ב

שמעה תפלתי יהוה א"ר אלעזר מיום שנחרב
 בית המקדש ננעלו שערי תפלה שנאמר גם
 כי אזעק ואשוע שתם תפלתי ואע"פ

וְלֹא־פָנָה אֶל־רֵהָבִים וְשָׁטִי כָּזָב: ו רַבּוֹת עָשִׂיתָ אֶתְּהָ יְהוָה
 אֱלֹהֵי, נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשַׁבְתֶּיךָ אֵלֵינוּ, אֵין עֶרְךָ אֱלֹהֵי אַנְיָדָה
 וְאֲדַבְרָה, עֲצָמוּ מִסֵּפֶר: ז זְבַח וּמִנְחָה לֹא־חִפְצָתָ, אֲזִנִּים כְּרִיתָ
 לִי, עוֹלָה וַחֲטָאָה לֹא שְׁאֲלָתָ: ח אֲזִ אֲמַרְתִּי הִנֵּה־בָאתִי,
 בְּמִגְלַת־סֵפֶר כְּתוּב עָלַי: ט לַעֲשׂוֹת־רְצוֹנְךָ אֱלֹהֵי חֲפְצָתִי,
 וְתוֹרַתְךָ בְּתוֹךְ מִעֵי: י בְּשֵׁרְתִי צָדֵק בְּקָהֶל רַב, הִנֵּה שְׁפָתִי לֹא

רש"י

הישר אחרי הכוז שטי איטורני"אנן זלע"ו: דברתי את אבותיכם ולא נוחים וגו' על דברי עולה או זבח כי יקרב מכס אמרתי ולא הזקמתי מוצה להכניד עליה' תמידין ומוספין אינם אלא נחת רוח שאמרתי ונעשה רצוני ודבר מועט (סא"ה): אֲזִנִּים כְּרִיתָ לִי. לאמר שמעו בקולי: ברית. עשייתם חלולים לשמוע: (ח) אֲזִ. נשעת מתן תורה אמרתי לפניך הנה באתי אליך במסורת כריתך (שמות כ"ד) נעשה ונשמע דבר זו כתוב עדות עלי במגלת ספר במורת משה: (ט) ותורתך בתוך מעי. אף מאכלי על פי מורטך הוא: (י) בשרתי צדק. שירה על היס ושירה על הנאר שירת דבורה: לא אבלא. לא אמנע לשון ויכלא

תורה תמימה

ו רַבּוֹת עָשִׂיתָ: דרש רבא מאי דכתיב רבות עשית אתה ה' אלהי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אלי לא נאמר אלא אלינו מלמד שהיה רחבעם יושב בחיקו של דוד אמר לו עלי ועליך נאמרו שתי מקראות הללו וכו'. יבמות עו ע"א

ח אֲזִ אֲמַרְתִּי: דרש רבא מאי דכתיב אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי אמר דוד אני אמרתי עתה באתי ולא ידעתי שבמגילת ספר כתוב עלי וכו' יבמות עו ע"א אֲזִ אֲמַרְתִּי: כתנאי אין כותבין מגילה

עירובין סג ע"א

אֲכֹלָא, יְהוָה אֶתָּה יִדְעָתָּ: א צְדָקָתְךָ לֹא־כִסִּיתִי בְּתוֹךְ לִבִּי, אֲמוֹנָתְךָ וּתְשׁוּעָתְךָ אֶמְרָתִי, לֹא־בַחֲדָתִי חֶסֶדְךָ וְאַמְתָּךְ לְקַחֵל רַב: יב אֶתָּה יְהוָה לֹא־תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי, חֶסֶדְךָ וְאַמְתָּךְ תִּמְיֵד יִצְרוּנִי: יג כִּי אֶפְפוּ־עָלַי רָעוֹת עַד־אֵין מִסְפָּר, הִשְׁיִגוּנִי עֲזוֹתַי וְלֹא־יִכְלָתִי לְרָאוֹת, עֲצָמוֹ מִשְׁעָרוֹת רֵאשִׁי וְלִבִּי עֲזָבוּנִי: יד רָצָה יְהוָה לְהַצִּילֵנִי, יְהוָה לְעֲזָרְתִּי חוֹשָׁה: טו יִבְשׁוּ וַיִּחְפְּרוּ יַחַד מִבְּקָשֵׁי נַפְשִׁי לְסִפּוֹתֶיהָ, יִסְגּוּ אַחֲזֹר וַיִּכְלָמוּ חִפְצֵי רַעְתִּי: טז יִשְׁמוּ עַל־עַקֵּב בְּשִׁתָּם, הָאֹמְרִים לִי הֵאֱחָה הָאֱחָה: יז יִשְׁיִשׁוּ וַיִּשְׁמְחוּ בְּךָ פֶל־מִבְּקָשֶׁיךָ, יֹאמְרוּ תִמְיֵד יִגְדֵל יְהוָה אֱהָבִי תְשׁוּעָתְךָ: יח וְאֲנִי עָנִי וְאֲבִיוֹן אֲדָנִי יִחְשָׁב לִי, עֲזָרְתִּי וּמְפַלְטֵי אֶתָּה, אֱלֹהֵי אֱל־תֵּאֱחָר: **מא** א לְמַנְצַח מְזֻמּוֹר לְדָוִד: ב אֲשָׁרֵי מִשְׁכִּיל אֱל־דָּל, בְּיוֹם רָעָה

רש"י

הגשם (בראשית ח') לא תכלא רחמין, לא תמנע: (יב) יצרוני. ישמוני: (ג) אפפו. סצצו: (טו) לספותה. לכותה כדמתרגמינן (דברים ז') עד חס כל הדור עד דסף כל דרא: (טז) ישומו. יתמהו: על עקב בשתם. כשיקצלו בשתם על עקב הכל צמדה שמדדו וזדךך שהלכו למולי, על עקב (לקמן ע"ז) ועקבותין לא נודעו (שיר א') לאי לך צעקצי הלאן כולם

לשון מדרך קף רגל הס טרז"ש צלע"ז, על עקב אכ"ש טרז"ש: האומרים לי האה. האומרים עלי בשבילי האה כשהזרה צאה מתהללים צאדי, כל עני ואציון שצתהלים אינו אלא כנגד ישראל: (יח) יחשב לי. יתן לי לב לחשוב עניומי ואציונותי להושיעני: יחשב לי. פנישו"ט צלע"ז: (ב) אל דל. מולה לזקרו כענין שנאמר (ש"א י"ג) מדוע אתה ככה דל

תורה תמימה

מא ב אשרי משכיל אל דל: אמר רב כל המבקר את החולה ניצול מדינה של גיהנם שנאמר אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו י"י אין דל אלא חולה שנאמר מדלה יבצעני וכו' נדרים מ ע"א **אשרי משכיל:** רבי חיננא בר פפא הוה מפליג מצודה בליליא חד זמן פגע ביה רבהון דרוחיא א"ל לא כן אלפן ר' לא תסיג גבול רעך א"ל ולא כן כתיב מתן

בסתר יכפה אף והוה מסתפי מיניה וערק מן קומוי אמר רבי יונה אשרי נותן לדל אין כתיב כאן אלא אשרי משכיל אל דל זה שהוא מסתכל במצוה היאך לעשותה כיצד היה רבי (יוחנן) יונה עושה כשהיה רואה עני בן טובים שירד מנכסיו היה אומר לו בני בשביל ששמעתי שנפלה לך ירושה ממקום אחר טול ואת פורע מן דהוה נסיב הוה א"ל מתנה היא לך וכו'. שקלים טו ע"א

יִמְלִטְהוּ יְהוָה: ג יְהוָה יִשְׁמְרֵהוּ וַיְחַיֶּהוּ [יאשר כתיב] וְאִשֶּׁר בְּאָרְץ,
 וְאֶל־תִּתְּנֵהוּ בְּנַפְשׁ אֹיְבָיו: ד יְהוָה יִסְעֲדֵנוּ עַל־עַרְשׁ דָּוִד, כָּל־
 מִשְׁכְּבוֹ הַפִּכָּת בְּחַלְיוֹ: ה אֲנִי־אֲמַרְתִּי יְהוָה חַנּוּן, רַפָּאָה נַפְשִׁי
 כִּי־חָטָאתִי לָךְ: ו אֹיְבֵי יֹאמְרוּ רַע לִי, מָתִי יָמוּת וְאָבֵד שְׁמוֹ:
 ז וְאִם־בָּא לָרְאוֹת שׂוֹא יְדַבֵּר, לְבוֹ יִקְבְּץ־אֶזְרוֹ לּוֹ, יֵצֵא לַחוּץ יְדַבֵּר:
 ח יַחַד עָלַי יִתְּלַחֲשׁוּ כָּל־שֹׁנְאָי, עָלַי יַחֲשִׁבוּ רָעָה לִּי: ט דְּבַר־כְּלִיעַל

רש"י

אין לי מצוקים לטובה וכשאתי נועק מתוך חוליי ואומר
 ה' חנני וגו' אויבי שמחים עלי ואומרים דבר הרע לי
 מתי ימות וגו': (ז) שוא ידבר. מראה עצמו כאלו
 הוא מיצר וכשהוא יושב לפני יקצוץ לזו מחשבות און
 לעצמו מה רעה ידבר זלאתו וכשילא לחוך מדבר
 אותה: (ח) עלי יחשבו. דבר שהוא רעה לי ומה
 המחשב' דבר בליעל יזקק צו כל רשעיות שעה יזקק
 וישתפכו בגופו והואיל ואשר שכז לא יוסיף לקום כן

לחמנון: ביום רעה. זה גיהנם, ובעולם הזה מה
 שכרו: (ג) ה' ישמרהו ויחייהו. למי שמצקו
 ומטיב לו: (ד) על ערש דוד. ערש ל"ט בלע"ז
 (דברים ג') והנה ערשו ערש צדק, כשיחלה גם הוא
 יסעדנו, מהו על ערש דוד זה יום שזיעי של חולי שהוא
 דוה מאוד כן נדרש באגדת תהלים: כל משכבו
 הפכת בחליו. אף שעה שחליו כזד עליו שנהפך כל
 מרגעו ומנוחתו: (ה) אני אמרתי ה' חנני. אני

תורה תמימה

מפני ששכינה למעלה מראשותיו של חולה
 שנאמר ה' יסעדנו על ערש דוד ואמר רבא
 אמר רבין מנין שהקב"ה זן את החולה
 שנאמר ה' יסעדנו על ערש דוד וכו'.

שבת יב ע"ב

יְהוָה יִסְעֲדֵנוּ: אמר רבין אמר רב מניין
 שהקב"ה זן את החולה שנאמר יי' יסעדנו
 על ערש דוד וגו' ואמר רבין אמר רב מניין
 שהשכינה שרויה למעלה ממטתו של חולה
 שנאמר יי' יסעדנו על ערש דוד וכו'.

נדרים מ ע"א

כָּל מִשְׁכְּבוֹ הַפִּכָּת בְּחַלְיוֹ: רב המנונא אמר
 חוזר לימי עלומיו שנאמר רוטפש בשרו
 מנוער ישוב לימי עלומיו כל משכבו הפכת
 בחליו וכו'.

נדרים מא ע"א

ג יְהוָה יִשְׁמְרֵהוּ וַיְחַיֶּהוּ: ואם ביקר מה שכרו
 מה שכרו כדאמר ניצול מדינה של גיהנם
 אלא מה שכרו בעוה"ז יי' ישמרהו ויחייהו
 ואושר בארץ ואל תתנהו בנפש אויביו יי'
 ישמרהו מיצר הרע ויחייהו מן היסורין
 ואושר בארץ שיהו הכל מתכבדין בו ואל
 תתנהו בנפש אויביו שיודמנו לו ריעים
 כנעמן שריפו את צרעתו ואל יודמנו לו
 ריעים כרחבעם שחילקו את מלכותו וכו'.

נדרים מ ע"א

ד יְהוָה יִסְעֲדֵנוּ דאמר רב ענן אמר רב מנין
 ששכינה סועד את החולה שנאמר ה'
 יסעדנו על ערש דוד תניא נמי הכי הנכנס
 לבקר את החולה לא ישב לא על גבי מטה
 ולא על גבי כסא אלא מתעטף ויושב לפניו

יְצוּק בּוֹ, וַאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא־יִוָּסֵף לְקוֹם: ^י גַּם־אִישׁ שְׁלוֹמִי אֲשֶׁר־
בְּטַחְתִּי בּוֹ אוֹכַל לְחַמִּי, הַגְדִּיל עָלַי עֵקֶב: ^{יא} וְאַתָּה יְהוָה חַנּוּנִי
וְהַקִּימִנִי, וַאֲשַׁלְּמָה לָּהֶם: ^{יב} בְּזֹאת יִדְעֵתִי פִי־חִפְצָתָ בִּי, פִּי
לֹא־יָרִיעַ אִיבֵי עָלָי: ^{יג} וְאֲנִי בְּתַמִּי תִּמְכַּת בִּי, וְתַצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ
לְעוֹלָם: ^{יד} בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, אָמֵן
וְאָמֵן:

ספר שני

מב א לְמַנְצַח מְשֻׁכֵּיל לְבַנֵּי־קָרַח: ב בְּאֵיל תְּעָרוֹג עַל־אֲפִיקֵי־מַיִם,
בֶּן נַפְשֵׁי תְעָרוֹג אֱלִיךָ אֱלֹהִים: ג צְמָאָה נַפְשֵׁי לְאֱלֹהִים לְאֵל

רש"י

מקללים אותי: (י) הגדיל עלי עקב. מארז כמו (יהושע ח') ואת עקבו מים לעיר: (יב) בזאת ידעתי וגו'. כשתחננו ותקיימנו אדע כי חפצת צי כאשר לא ירע איצו מרועת שמחה עלי ואראה כי בתמי תמכת צי: (יד) ברוך ה'. כשאקום מחולי אצרכך כן: (א) לבני קרח. אסיר ואלקנה ואציאסף הם היו תחלה בעצת אביהם וצשעת המחלוקת פראו וכשנצלו כל סביבותיה' ופתחה הארץ את פיה נשאר מקומם בתוך פי הארץ כענין שנאמר וצני קרח לא ממו ושם אמרו שירה ושם יסדו המזמורי' הללו ועלו משם ושרת' עליהם רוח הקודש ונתנצחו על הגליות ועל חרצן הצית ועל מלכות צית דוד: (ב) באיל תערוג על אפיקי מים. ל' ערג נופל על קול האיל כאשר יפול לשון נהם

לארי ושקוק לדוב וגעה לשוררס, ונפלוף לעופות, אמרו רבותינו האילה הזאת חסידה שצחיות וכשהחיות צמאו' למים הם מתכנסות אליה שמתלה עיניה למרום ומה היא עושה חופרת גומא ומכנסת קרניה לתוכה וגועה, והקצ"ה מרחס עליה והתהום מעלה לה מים. כאיל תערוג. כאילת תערוג לא נאמר וכאיל יערוג לא נאמר אלא כאיל תערוג דבר הכמוצ צוכר וצנקיב' הזכר עורג על עסק המי' כמו שפרשנו, הנקיצה כשהיא כורעת לילד והי' נועקת הקצ"ה מרחס עליה, ומנחס חצר תערוג עם לחייו כערוגת הצסס אכן לא יתכנו דצריו, גם דונש פתר אותו לשון קול של איל (סא"א): (ג) מתי אבא ואראה פני אלהי'. לעלות לרגל ונתנצח כאן חורצן הצית ונאמר כאן מה תשתוחצי ג'

תורה תמימה

י גם איש שלומי: ההוא דהוה קאמר ואזיל גברא דרחיצנא עליה אדייה לגזויה וקם א"ל שמואל לרב יהודה קרא כתיב גם איש

שלומי אשר בטחתי בו וגו' טנהדרין ז ע"א
מב ג צְמָאָה נַפְשֵׁי לְאֱלֹהִים לְאֵל חֵי מְתִי
אָבֹא וְאַרְאָה פְּנֵי אֱלֹהִים: ת"ר

חִי, מְתֵי אָבוּא וְאַרְאָה פְּנֵי אֱלֹהִים: ד הִיתָה־לִּי דְמַעְתִּי לְחַם יוֹמָם
וְלַיְלָה, בְּאִמֹר אֵלֵי כָּל־הַיּוֹם אֵיחָ אֱלֹהֶיךָ: ה אֵלֶּה אֲזַכְּרָה וְאֲשַׁפְּכָה
עָלַי נַפְשִׁי, כִּי אֶעְבֵּר בְּסֶדֶךְ אֲדָרָם עַד־בֵּית אֱלֹהִים, בְּקוֹל־רִנָּה
וְתוֹדָה הַמּוֹן חוֹגֵג: ו מִה־תְּשׁוּתֶיךָ חֲחִי נַפְשִׁי וְתַהֲמִי עָלַי, הוֹחִילִי
לְאֱלֹהִים בִּי־עוֹד אוֹרְנוּ, יְשׁוּעוֹת פְּנִי: ז אֱלֹהֵי, עָלַי נַפְשִׁי

רש"י

אדדם האלם ואחרים עד אבא בית אלהים צרנה כמו
אשמרה לפי מחסום צעוד רשע לנגדי וכמו ואני כחש
לא אשמע וכאלם לא יפתח פיו ודם הוא שורש בחינה:
אדרם. אדדה עמהם כמו ולא יכלו דצרו לשלום
(בראשית ל"ז) דבר עמו בשלום: המון חוגג. שהיו
הולכים לחוג, ועל ככה יסד הפייט (בשמירת פ' שקלים
צוהר של אלה הזכרה ע"ש) עולם המון חוגג ושוטף כנהר,
ומ"א ל' יוני שקורין לצריכ' מים חוגגין:
(ו) תשתוהחי. לשון כי שחה לעפר נפשו (לקמן
מ"ד) ושא כשהוא מדבר על מתפעל המ"ו חולקת את
אותו' שרשי המינה כדרך כל מינה שיקודה ש"ן
במחלת'. הוחילי. המתניי ופני לגאולה: (ז) אזכרך
בארץ ירדן. ממה שעשית לנו צירדן והרי חרמון
אחר כל הכעס שהכעסנוך בשטי', הונשת לנו את
הירדן: בחר מצער. מהר סיני שהוא נעיר לשאר
ההרים אחר שהכעסנוך צו צמעשה העגל סלחת לעוינו
והלכת עמנו, כל אלה אני זוכר' שמנעת מלהטיצ לי

פעמים כנגד שלש מלכויות העמידות לצטל עצות
המקדש וישראל לועקים ונגאלים מלכות צבל ויון
ואדום. צמאה נפשי. כנסת ישראל אומרת כן בגלות
צבל: (ד) היתה לי דמעתי לחם. מכאן שהלכה
משנעת את האדם ואינו מבקש לאכול וכן הוא אומר
צנהה ותצנה ולא תאכל (שמואל א א'): (ה) אלה
אזכרה. כי אעבור בסך. פשוטי"א צלע"ו, את
זאת אני זוכרת ונפשי משתפכת בזכרי עליית הרגלים
שהייתי עוברת צגודי בני אדם ומדדה עמהם עד בית
אלהים. סך ל' חשון סך בני אדם, ד"א סך לשון סך
וסוכה כלומר צעגלת צז שהיו מחופות כמין סוכה ושמן
בלשון אגדה סקפסטאות ואסקופיטי: אדרם. אדדה
עמהם כמו מדדי' עגלים וסייחים והאשה מדדה את
צנה ומינה זו משמשת כשתי מיצות, אדדה עמהם
אטווי"אמוך שגל"א צלע"ו, ומנחס חצרו לשון ידיות
כמו נחתי את ידיות נפשי צכף אויביה, ודונש פתר
אדדם לשון דממה וכן דוס לה' והתחולל לו ופתרון

תורה תמימה

ונצר משרשיו יפרה אמרו ליה אין נצר
יהרג דכתיב ואתה השלכת מקברך כנצר
נתעב אתיוהו לבוני אמר להו בוני יהרג
הכתיב בני בכורי ישראל אמרו ליה
אין בוני יהרג דכתיב הנה אנכי הורג
את בנך בכורך אתיוהו לתודה אמר
להו תודה יהרג הכתיב מזמור לתודה
אמרו ליה אין תודה יהרג דכתיב זובח
תודה יכבדנני: טההדרין מג ע"א

חמשה תלמידים היו לו לישו מתאי
נקאי נצר ובוני ותודה אתיוהו למתי
אמר להו מתי יהרג הכתיב מתי אבוא
ואראה פני אלוהים אמרו לו אין מתי
יהרג דכתיב מתי ימות ואבד שמו אתיוהו
לנקאי אמר להו נקאי יהרג הכתיב
ונקי וצדיק אל תהרוג אמרו לו אין
נקאי יהרג דכתיב במסתרים יהרג נקי
אתיוהו לנצר אמר להו נצר יהרג והכתיב

תִּשְׁתַּחֲוֶה, עַל־בֵּן אֲזַכְּרֶךָּ מֵאֶרֶץ יִרְדֵּן, וְחֶרְמוֹנִים מֵהַר מְצָעֶר:
 ח תְּהוֹם־אֶל־תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרִיךָ, כָּל־מִשְׁפְּרִיךָ וְגִלְיָד עָלַי
 עָבְרוּ: ט יוֹמָם יִצְוֶה יְהוָה חֲסֵדוֹ וּבִלְיִלָּה שִׁירָה עִמִּי, תִּפְלָה לְאֵל
 חַיִּי: י אֹמְרָה לְאֵל סִלְעֵי לְמָה שְׂבַחְתָּנִי, לְמָה־קָדַר אֵלֶךְ בְּלַחֲץ
 אוֹיֵב: יא בְּרִצַּח בְּעֲצָמוֹתַי חֲרַפּוֹנֵי צוּרָי, בְּאֶמְרָם אֵלַי כָּל־הַיּוֹם
 אֵיךְ אֱלֹהֶיךָ: יב מַה־תִּשְׁתַּחֲוֶה נַפְשִׁי וּמַה־תִּתְּהַמֵּי עָלַי, הוֹחִילֵי
 לְאֱלֹהִים כִּי־עוֹד אֲדַבֵּר, יִשׁוּעַת פָּנָי וְאֱלֹהֵי:

רש"י

שיר, ומדרש האגדה פותרו לשון שיר וכך הוא פותרו
 שכן ישראל אומרים להקב"ה זכרנו מה שעשית לנו
 צמזמים מזה אחת שזימנו ציו' צערצ פסח ושמרנוה
 ובלילה גאלתנו ושרנו לפניך את ההלל ועכשיו הרצה
 מנות אני שומרת ועל זאת אומרת לאל סלעי למה
 שכחתי וגו': (י) קודר. לשון שחרות כמו וקדר
 עליהם (מיכה ג'): (יא) ברצח בעצמותי חרפוני
 צוררי. נדמה לי כאלו הורגים אותי כך עזר בעצמותי
 מה שצוררי מכניסין ומתרפין אותי: (יב) פני
 ואלהי. הקב"ה שהוא אור פני ואלהי עדיין יש לי צו
 תקוה ולמה תהמי:

וגזומין מתחדשות עלי זו אחר זו: (ח) תהום אל
 תהום קורא. לרה קוראה לחצתה: לקול צנוריק.
 טישקנאל"ש בלע"ו, המקלחים עלי פורענות כמים
 שוטפים עד כי כל משצריך וגליך עלי עברו, משצריך
 לשון גלי ים על שהיה גליו עולים למעלה ומשצרים
 ונופלים: (ט) יומם יצוה ה' חסדו. יצוא האור
 ויצוה ה' חסדו לנו: ובלילה. בששך הנה. שירה עמי.
 מהא חנייתו צמוכנו שיר' לי חני' כדמתרגמי' ויתן
 ושרא, זו למדתי ממך מסורת הגדולה שחצר את זה
 עם ויהי שירו חמשה ואלף (מ"א ה'), באלפ"א צית"א
 של שמי חיצות החלוקים צפתרון לימד שאין זה לשון

תורה תמימה

ט יוֹמָם יִצְוֶה יְהוָה חֲסֵדוֹ: ומנלן דאיקרר
 שמים דכתיב הבט משמים וראה מזבול
 קדשך ותפארתך מעון שבו כיתות של
 מלאכי השרת שאומרות שירה בלילה
 וחשות ביום מפני כבודן של ישראל שנאמר
 יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי אמר
 ר"ל כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך
 עליו חוט של חסד ביום שנאמר יומם יצוה
 ה' חסדו ומה טעם יומם יצוה ה' חסדו
 משום ובלילה שירה עמי וכו'.

חגיגה יב ע"ב

ח תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרָא: א"ר אלעזר
 כשמנסכין את המים בחג תהום אומר
 לחבירו אבע מימין קול שני ריעים אני
 שומע שנאמר תהום אל תהום קורא לקול
 צנוריק וגו' אמר רבה לדידי חזי לי האי
 רידיא דמי לעיגלא (תלתא) ופירסא
 שפוותיה וקיימא בין תהומא תתאה
 לתהומא עילאה לתהומא עילאה א"ל
 חשור מימין לתהומא תתאה א"ל אבע
 מימין שנא' הנצנים נראו בארץ וגו':

תענית נה ע"ב

כג א שְׁפִטְנֵי אֱלֹהִים וְרִיבָה רִיבֵי מִגּוֹי לֹא־חָסִיד, מֵאִישׁ מִרְמָה
 וְעוֹלָה תִּפְלְטֵנִי: **ב** כִּי־אַתָּה אֱלֹהֵי מְעוּזֵי לְמָה זִנְחָתָנִי,
 לְמָה־קָּדַר אֶתְהַלֵּךְ בְּלַחֲץ אֹיִב: **ג** שְׁלַח־אוֹרְךָ וְאַמְתָּךְ הַמָּה
 יִנְחֹנֵנִי, יְבִיאוּנֵי אֶל־הַר־קֹדֶשְׁךָ וְאֶל־מִשְׁכְּנֹתֶיךָ: **ד** וְאַבּוֹאָה אֶל־
 מִזְבֵּחַ אֱלֹהִים, אֶל־אֵל שְׁמַחַת גִּילִי, וְאוֹדְךָ בְּכִנּוּר אֱלֹהִים אֱלֹהֵי:
 ה מַה־תִּשְׁתַּחֲוֶה נַפְשִׁי וּמַה־תִּתְהַמֵּי עָלַי, הוֹחִילֵי לְאֱלֹהִים
 כִּי־עוֹד אוֹדְנֹה, יִשׁוּעַת פָּנָי וְאֱלֹהֵי:

ח לחודש

מד א לְמִנְצַח לְבָנֵי־קִרְחָה מִשְׁפִּיל: **ב** אֱלֹהִים בְּאֲזִינוֹ שְׁמַעְנוּ
 אֲבוֹתֵינוּ סְפְרוּ־לָנוּ, פַּעַל־פַּעֲלָתָ בִּימֵיהֶם בִּימֵי קָדָם:

רש"י

(א) שפּטנֵי. הקמני: מגוי לא חסיד. הוא אלוס שגר צין שני לדיקיס ולא למד ממעשיהם: (ג) שלח אוֹרְךָ וְאַמְתָּךְ. מלך המשיח שנדמה לאור שנאמר (לקמן קל"ז) ערכמי נר למשיח, ואלהו הנציח שהוא אמיתי נציח נאמן: ינחוני. מינכרו"נט מו"י זלע"ז: (ד) אל אל. אל הקצ"ה שהוא שמחת גילי: ואודך בכנור. על שהולאתי: (ב) באזנינו שמענו. מכאן אתה למד שהיו מדברים בני קרח בשל דורות הללו

תורה תמימה

יוֹמָם יִצְוָה יְהוָה ואיבעית אימא יושב ושומע שירה מפי חיות שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי וכו'. עבודה זרה ג ע"ב **מד ב** אֲבוֹתֵינוּ סְפְרוּ לָנוּ: רבא איקלע להגרוניא גזר תעניתא ולא אתא מיטרא אמר להו ביתו כולי עלמא בתעניתייכו למחר אמר להו מי איכא דחזא חילמא לימא אמר להו ר' אלעזר מהגרוניא לדידי אקריון בחלמי שלם טב לרב טב מריבון טב דמטוביה מטיב לעמיה אמר שמע מינה עת רצון היא מבעי רחמי בעי רחמי ואתי מיטרא ההוא גברא דאיחייב נגדא בבי דינא דרבא משום דבעל כותית

נגדיה רבא ומית אשתמע מילתא בי שבור מלכא בעא לצעורי לרבא אמרה ליה איפרא הורמיו אימיה דשבור מלכא לברה לא ליהווי לך עסק דברים בהדי יהודאי דכל מאן דבעיין ממרייהו יהיב להו אמר לה מאי היא בעין רחמי ואתי מיטרא אמר לה ההוא משום דזימנא דמיטרא הוא אלא לבעו רחמי האידנא בתקופת תמוז וליתי מיטרא שלחה ליה לרבא כוין דעתך ובעי רחמי דליתי מיטרא בעי רחמי ולא אתי מיטרא אמר לפניו רבונו של עולם אלהים באזנינו שמענו אבותינו ספרו לנו פועל פעלת בימיהם בימי קדם ואנו בעינינו לא

ג אַתָּה יְיָ גוֹיִם הוֹרֵשֶׁת וְהַטָּעַם, תִּרְעֵ לְאֻמִּים וְתִשְׁלַחֵם: ד כִּי לֹא
 בְּחֶרֶב יִרְשׁוּ אֶרֶץ וְזִרְעֵם לֹא-הוֹשִׁיעָה לָמוֹ, כִּי-יִמְיֶנָּה וְזִרְעֶהָ
 וְאוֹר פָּנָיֶה כִּי רָצִיתֶם: ה אַתָּה-הוּא מֶלֶכִּי אֱלֹהִים, צִוֵּה יִשׁוּעוֹת
 יַעֲקֹב: ו בְּךָ צָרִינוּ נְנַחֵת, בְּשִׁמְךָ נָבוֹם קָמִינוּ: ז כִּי לֹא בְקִשְׁתִּי
 אֲבֹטָח, וְחֶרְבִי לֹא תוֹשִׁיעֵנִי: ח כִּי הוֹשַׁעְתָּנוּ מִצָּרֵינוּ, וּמִשְׁנֵאֵינוּ
 יְהִישׁוֹת: ט בְּאֱלֹהִים הִלְלָנוּ כָּל-הַיּוֹם, וְשִׁמְךָ לְעוֹלָם נִזְדָּה סֶלָה:
 י אֶף-זָנַחַת וְתִכְלִימוּנוּ, וְלֹא-תֵצֵא בְּעִבְאוֹתֵינוּ: יא תִּשְׁיִבְנוּ אַחֲוֹר
 מִנִּי-צָר, וּמִשְׁנֵאֵינוּ שָׁסוּ לָמוֹ: יב תִּתְנֶנּוּ כְּעֹז מֶאֱכָל, וּבְגוֹיִם
 זָרִיתָנוּ: יג תִּמְכַּר-עַמְּךָ בְּלֹא-חֹן, וְלֹא-רְבִיתַת בְּמַחִירֵיהֶם:
 יד תִּשְׁיִימוּנוּ חֶרֶפָה לְשִׁכְנֵינוּ, לְעַג וְקָלָם לְסִבִּיבוֹתֵינוּ: טו תִּשְׁיִימוּנוּ
 מִשָּׁל בְּגוֹיִם, מִנֹּדֶד-רֹאשׁ בְּלְאֻמִּים: טז כָּל-הַיּוֹם כָּלִמְתִּי נִגְדִי,

רש"י

אחרינו: (ו) נבוים קמינו. נרמס ונרפוס אויבנו לשון
 מתצוקסת דדמיך (יחזקאל ט"ו) תצוק נופת (משלי כ"ז)
 והיו כנצורים צוקים צטיט חולות (זכיה י'): (י) אף
 זנחת ותכלימונו. אף אס אתה תכלימונו אנו שמך
 לעולי נודה: (יא) תשיבנו אחור. לשון הוה הוא:
 שכו למו. צונו נכסינו איש לו: (יב) זריתנו.
 אפנדישנו"ש זלע"ז:

הנאים אחריהם שאלו צציל עצמם לא היה להם לומר
 אצומינו ספרו לנו שהרי הם עצמם ראו נסי המדבר
 והיס והירדן ומלחמות יהושע כך מפורש צאגדת
 מהליס: (ג) תרע לאומים. הרעות לשצעה אומות
 גדולות ושילחמם מפנינו ואתה צידך כמך הורשמת
 מתוך ארנס ומטעם לאצומינו צמוכה: (ד) רציתם.
 לשון רלון: (ה) צוה ישועות יעקב. גס לצאים

תורה תמימה

האמורי בחרבי ובקשתי וכי בחרבו ובקשתו
 לקח והלא כבר נאמר כי לא בקשתי אבטח
 וחרבי לא תושיעני אלא חרבי זו תפלה
 קשתי זו בקשה וכו'. בבא בתרא קנג ע"א
 יג תמכר עמך: ת"ר מחיר כלב זהו חליפי
 כלב וכן הוא אומר תמכר עמך בלא חון
 ולא רבית במחיריהם וכו'. תמורה 2 ע"א

ראינו אתא מיטרא עד דשפוך מרזבי
 דצפורי לדיגלת אתא אבוה איתחזי ליה
 בחלמיה ואמר ליה מי איכא דמיטרח קמי
 שמיא כולי האי אמר ליה שני דוכתיך שני
 דוכתייה למחר אשכחיה דמרשם פורייה
 בסכיני וכו'. תענית נד ע"ב
 ז כִּי לֹא בְקִשְׁתִּי אֲבֹטָח: ואומר ואני נתתי לך
 שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד

ובִּשְׁת פָּנַי כְּפִתְנֵי: יז מְקוֹל מְחַרְרָה וּמְנַדְרָה, מִפְּנֵי אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם: יח כָּל־זֹאת בָּאתָנוּ וְלֹא שָׁכַחְנוּהָ, וְלֹא־שָׁקַרְנוּ בְּבְרִיתְךָ: יט לֹא־נִסּוּג אַחֲזֹר לְבִנּוּ, וְתַט אֲשֵׁרִינוּ מִנֵּי אֲרָחֶךָ: כ פִּי דִבִּיתָנוּ בַּמְּקוֹם תְּנִים, וְתִכֶּס עָלֵינוּ בְּצִלְמוֹת: כא אִם־שָׁכַחְנוּ שֵׁם אֱלֹהֵינוּ, וְנִפְרָשׁ כְּפִינוּ לְאֵל זָר: כב הֲלֹא אֱלֹהִים יַחְקֶר־זֹאת, כִּי־הוּא יֹדֵעַ תַּעֲלָמוֹת לֵב: כג כִּי־עָלֶיךָ הִרְגָנוּ כָּל־הַיּוֹם, נַחֲשִׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה: כד עוֹרָה לָמָּה תִישָׁן אֲדֹנָי, הַקִּיצָה אֶל־תְּזִנָּה לְנִצָּח: כה לָמָּה־פָּנִיד תִּסְתִּיר, תִּשְׁפַּח עֵינָיו וְלִחְצָנוּ: כו כִּי שָׁחָה לְעֵפָר נַפְשָׁנוּ, דָּבַקָה לְאָרֶץ בְּטִינּוּ: כז קוֹמָה עֲזֹרְתָה לָנוּ, וּפְדָנוּ לְמַעַן חֲסִדְךָ:

מזה א לְמַנִּצַּח עַל־שׁוֹשְׁנִים, לְבָנֵי־קֶרַח מוֹשְׁבֵיל שִׁיר יְדִידָת: ב רָחַשׁ לְבִי דָבָר טוֹב, אֲמַר אָנִי מַעֲשֵׂי לְמִלְךָ, לְשׁוֹנֵי עַט סוֹפֵר

רש"י

(כ) כי דביתנו במקום תנים. כי זה משמש כלשון כאשר ואף כאשר השפלתנו בארץ ערצה ושוחה מדבר מקום תנים וכסית עלינו כללמות חשך אף כלל זאת אם שכחנו שם אלהינו הוא יחקור זאת כי הו' יודע תעלומי וגומר: (כג) כצאן טבחיה. כללן של טבח: (כו) ופדנו למען חסדך. אין לנו צאים נכח מעשינו אלא למען חסדך עשה: (א) על שושנים. לכבוד

תלמידי חכמים יסדו השיר הזה שהם רכים כשונים ונאפי כשונים ומרטיבי מעשים טובים כשונים: משביל. ע"י מורגמן: שיר ידידות. שיר אהובים שיר של שבת להם להאביס על הצריות ולהאביס מורס עליהם: (ב) רחש לבי. כך המחיל המשורר בשירו השריך לצי צקרי דבר טוב נשצתך את המ"ח רחש לשון נענוע וכן כל לשון שירון וריחוש: אומר

תורה תמימה

כד עוֹרָה לָמָּה תִישָׁן: מאי מעוררים אמר רחבה בכל יום ויום שהיו עומדים ליום על דוכן ואומרים עורה למה תישן ה' אמר להן וכי יש שינה לפני המקום והלא כבר נאמר הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל אלא בזמן שישראל שרויין בצער ועובדי כוכבים בנחת ושלוחה לכך נאמר עורה למה תישן ה': סוטה מז ע"א **מזה** ב רָחַשׁ לְבִי דָבָר טוֹב אֲמַר אָנִי מַעֲשֵׂי

לְמִלְךָ לְשׁוֹנֵי עַט סוֹפֵר מְהִיר: מאי טעמא דרבי יוסי אילימא מרחשת דאתיא ארחושי הלב כדכתיב רחש לבי דבר טוב ומחבת דאתיא אמחבואי הפה כדאמרי אינשי מנבח נבוחי אימא איפכא מחבת דאתיא אמחבואי הלב דכתיב למה נחבאת לברוח מרחשת דאתיא ארחושי כדאמרי אינשי הוה מרחשן שיפתותיה אלא גמרא גמירי לה: מנחות סג ע"א

מֵהִיר: ג יִפְּיֹפִית מִבְּנֵי אָדָם, הוֹצֵק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ, עַל־כֵּן בֵּרַכְךָ
 אֱלֹהִים לְעוֹלָם: ד חֲגוּר־חֲרָבְךָ עַל־יְרֵךְ גְּבוּר, הוֹדְךָ וְהִדְרְךָ:
 ה וְהִדְרְךָ צָלַח רֶכֶב עַל־דְּבַר־אֱמֶת וְעִנּוּה־צֶדֶק, וְתוֹרְךָ נוֹרָאוֹת
 יִמְיִנְךָ: ו חֲצִיךָ שְׁנוּנִים, עַמִּים תַּחֲתֶיךָ יִפְּלוּ, בְּלֵב אוֹיְבֵי הַמֶּלֶךְ:
 ז כִּסְאֶךָ אֱלֹהִים עוֹלָם וָעֶד, שִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל שִׁבְט מַלְכוּתֶךָ: ח אֲהַבְתָּ
 צֶדֶק וְהִשָּׁנָא רָשָׁע, עַל־כֵּן מִשְׁחַךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ שָׁמֹן שִׁשׁוֹן

רש"י

תלמוד תורה זלשון מלחמה נופל צו ל' ימין המיומנת להלחם, (כלומר הסדר להלחם צד ימין): (ו) חציך שנונים. כלל אויבי המלך שנונים אגישון זלע"ו, והרי זה מקרא מסורס מצינו שהתלמידים קרוים חלים שנאמר כחלים צד גבור כן בני הנעורים (לקמן קכ"ו) ותלמידי חכמים (המוזיינים) זהלכה קרוים אויבים זה לזה לפי שעה שנאמר לא יבושו כי ידברו את אויבי זשער (סז): עמים תחתיתך יפלו. זשכר התורה יפלו העובדי גלולים תחיתהם של ישראל: (ז) כסאך אלהים. כסאך שר ושופט לעולם ועד כענין שנאמר נתתך אלהים לפרעה (שמות ו) ולמה זשזיל שזבט מישור זבט מלכותך שמשפטין אמת וראוי אמה למלך: (ח) משחך וגו' שזמן ששון. כל לשון גדולה נופל עליה ל' משיחת שמן כדת המלכים:

אני מעשי למלך. השיר הזה שיקדתי ועשימי אני אומר למלך שנאמר (משלי ח) צי מלכים ימלוכו: לשוני. זח זשירים כעט סופר מהיר, ראיתי זיסודו של רצי משה הדרשן מהיר זלשון ערצי זקי: (ג) יפופית מבני אדם. העוסקים זמלכת חיי שעה, למה לפי שהזק מן זשפתותין להורות זהלכה, הזק כמו זשפק כמו מונקות (זכריה ז), ויזק עליה שמן (ויקרא ז): על כן זברכך. כמו שנאמר ה' עוז לעמו יתן ומה זשכן ה' יצרך את עמו זשלוס (לעיל כ"ט): (ד) חגור חרבך על ירך. להלחם מלחמתה של תורה והוא הודך והוא הדרך: (ה) על דבר אמת. להורות כדת ולהתנהג זענות זדק: ותורך. התורה זדבר האמת שזעסוק צו היא תורה אומן טכסיסי המלחמה לעשות ימינך נוראות לפי שהזכיר

תורה תמימה

וְהִדְרְךָ צָלַח: יתיב רבי זריקא וקא מיבעיא ליה זשהוא נותן בה שמן כמודה ראשונה או כמו זשחסרה אמר רבי ירמיה זשיטא זכמודה ראשונה דאי כמה זשחסרה מנא ידעינן מאי חיסר וכי תימא זמשער ליה א"כ זשבע מדות נפיש להו מדות טובא קרי עליה והדרך זלח רכב על דבר אמת וענוה צדק וכו'.

מנחות פח ע"ב

ד חגור חרבך מ"ט דר"א דאמר תכשיטין הן לו זכתיב חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך וכו'. שבת סג ע"א

ה וְהִדְרְךָ צָלַח א"ר ירמיה א"ר אלעזר שני תלמידי חכמים המחודדין זה לזה בהלכה הקב"ה מצליח להם שנאמר והדרך זלח אל תקרי והדרך אלא וחדרך ולא עוד אלא זשעולין לגדולה שנאמר זלח רכב וכו'. שבת סג ע"א

מַחְבְּרֶךְ: ט מֵר־וְאַהֲלֹת קָצִיעוֹת כָּל־בְּגָדֹתֶיךָ, מִן־הַיְכָלִי שֶׁן מִנִּי שְׂמֹחוֹךְ: י בְּנוֹת מְלָכִים בִּיקְרוֹתֶיךָ, נִצְבָּה שְׁגַל לִימִינְךָ בְּכַתֶּם אוֹפִיר: יא שְׁמַעֵי־בַת וְרָאִי וְהָטִי אָזְנְךָ, וְשִׁבְחֵי עִמְךָ וּבֵית אָבִיךָ: יב וַיִּתְּאוּ הַמֶּלֶךְ יִפְיֶךָ כִּי־הוּא אֲדַנֶּיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִי־לוֹ: יג וּבַת־צַר בְּמִנְחָה פָּנֶיךָ יַחֲלוּ עֲשִׂירֵי עָם: יד כָּל־כְּבוֹדָה בַּת־מֶלֶךְ פָּנִימָה,

רש"י

מלכה כמו והשגל יושבת אללו (דניאל ה) וישתון זהון מלכא רצוצנוהי שגלמיה ולמיניה אשתך תמינצ לימינך: בכתם אופיר. נקצולת עדי זהב הצא מאופיר: (יא) שמעי בת וראי. שמעי כנסת ישראל וראי דרך הטוב: והטי אזנך. לתורה: ושבחי עמך. מעצר הנהר שאת גדילה ציניהם: ובית אביך. ע"א שעצדו אצותיך צעזר הנהר: (יב) ויתאו המלך יפייך. ואם תעשי כן יתאוה המלך הקצ"ה לנוי מעשיך: (יג) ובת צר במנחה פניך יחלו. כמו (שמות ל"ג) ויחל משה וצסכר זה תזכו שיציאו לך אשכריס ודורון אותם שהם עכשיו עשירי עם: (יד) כל כבודה בת מלך פנימה וגו'. אותם שכל כבוד תלוי צהם והם כנסיו' של מלך אשר נהגו עלמס

(ט) מר ואהלות קציעות. קידה מתרגמינן קציעתא: כל בגדותיך. כל צגדיך מריחם כריח צשמים, ומדרשו כל צגדומיך וסרחומיך מתכפרים ומריחם ריח ערצ: מן היכלי שן מני שמחוך. יומר מהיכלי שן משוצמים ההיכלות המתוקני' לך צגן עדן לשמתך צהס, שן איצויר"א צלע"ז, מני שמחוך היכלות אשר מני הס שמחוך הנותנים שכרך: (י) בנות מלכים. יהיו מצקות אותך כענין שנאמ' ושרותיהם מיניקותיך (ישעיה מ"ט): ביקרותיך. קו"ף דגוש לפי שהוא לשון צקור ואף על פי שכתוב יו"ד לפניה, ראיתי צנקוד רצ סעדיה תיצה זו סדורה עם מי נתן למשיסה יעקב (שס מ"ג) שכתוב צו יו"ד והסמ"ך מודגשת, ומנחס חצרו לשון יוקר כמו יקר מכלי פז (סא"ה). שגל.

תורה תמימה

בנות מלכים ביקרותיך נצבה שגל לימינך בכתם אופיר וכו'. עבודה זרה טה ע"א

יא שְׁמַעֵי בַת וְרָאִי: אמר ר"ל ר"מ קרא אשכח ודרש הט אזנך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי לדעתם לא נאמר אלא לדעתי רב חנינא אמר מהכא שמעי בת וראי והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך וגו' קשו קראי אהדדי לא קשיא הא בגדול הא בקטן וכו'. חגיגה טו ע"ב

יד כָּל־כְּבוֹדָה: ה"ק ואם מספקת ואמר לה צאי מעשה ידיך במזונותיך רשאי

י בְּנוֹת מְלָכִים: אלא מעתה דכתיב בנות מלכים ביקרותיך נצבה שגל לימינך בכתם אופיר ואי שגל כלבתא היא מאי קא מבשר להו נביא לישראל הכי קאמר בשכר שחביבה תורה לישראל כשגל לעובדי כוכבים זכיתם לכתם אופיר וכו'.

ראש השנה ד ע"א

בְּנוֹת מְלָכִים: אתא ההוא פריסתקא דמלכא א"ל קום דקבעי לך מלכא כי נפיק ואזיל א"ל עינא דבעי למיחזי לכו בישותא תיפקע א"ל רבא אמן פקע עיניה דבר שישך אמר רב פפי איבעי ליה למימרא ליה מהאי קרא

מִפְּשָׁעוֹת זָהָב לְבוֹשָׁה: טו לְרִקְמוֹת תּוֹבֵל לְמֶלֶךְ, בְּתוֹלוֹת
 אַחֲרֶיהָ רְעוּתֶיהָ מוֹבְאוֹת לָךְ: טז תּוֹבֵלְנָה בְּשִׁמְחַת וְגִיל, תְּבַאֲיֶנָּה
 בְּהִיבֵל מֶלֶךְ: יז תַּחַת אֲבֹתֶיךָ יִהְיוּ בְּנֶיךָ, תִּשְׁתַּמּוּ לְשָׂרִים

רש"י

צניעות עמה נגדיהם חסודים ממשצלות זהג של כהני גדולי, משצלות קאטוני"ש צלע"ז: (טו) לרקמות תובל למלך על כל הארץ, רקמות אנדודי"ץ צלע"ז, זה שנאמר והציאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה וגו' (ישעיה ס"ו).

צתולות אחריה רעומיה. ילכו אחריהם כענין שנאמר (זכריה ט') והחזיקו צנף איש יהודי וגו' לאמר נלכה עמכם כי שמענו אלהים עמכם: מובאות לך. כלפי הקצ"ה אמרו המשורר: (יז) תחת אבותיך וגו'. לכל אחד מישראל אמר:

תורה תמימה

ומאי קושיא דלמא מצי אמר מכח אבוא דאבא קאתינא תדע דכתיב תחת אבותיך יהיו בניך תשיתמו לשרים בכל הארץ וכו'.

בבא בתרא קנח ע"ב גיטין יב ע"א

כָּל כְּבוֹדָה: והאמר רבי אבא אמר רב כל תלמיד חכם שמורה הלכה ובא אם קודם מעשה אמרה שומעין לו ואם לאו אין שומעין לו שאני הכא דהא שמואל ובית דינו קיים מכל מקום קשיא הכא תרגמו כל כבודה בת מלך פנימה וכו'.

יבמות עו ע"א כָּל כְּבוֹדָה: תניא אידך ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר אתה אומר בעדים או אינו אלא בבעלי דינין אמרת וכי אנשים באין לדין נשים אין באות לדין ואם נפשך לומר נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים מאי אם נפשך לומר וכי תימא אשה לאו אורחה משום כל כבודה בת מלך פנימה נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים וכו'.

שבועות ל ע"א י"ז תַּחַת אֲבֹתֶיךָ: אלא אי איתמר הכי איתמר בן שמכר בנכסי אביו בחיי אביו ומת בנו מוציא מיד הלקוחות וזו היא שקשה בדיני ממונות ולימרו ליה אבוך מזבין ואת מפיק

תמורה טו ע"ב

תַּחַת אֲבֹתֶיךָ: אמר רב פפא כי גמירי חטאת שמתו בעליה במיתה הני מיילי ביחיד אבל לא בצבור לפי שאין מיתה בצבור מנא ליה לרב פפא הא אילימא מדכתי' תחת אבותיך יהיו בניך וכו'.

תַּחַת אֲבֹתֶיךָ: דאמר רב נחמן אמר שמואל האחיך שחלקו אין להן לא דרך זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא חלונות זה על זה

בְּכָל־הָאָרֶץ: יח אֲזַכֶּרְהָ שִׁמְךָ בְּכָל־דָּר וָדָר, עַל־כֵּן עַמִּים יְהוֹדוּךָ לְעֵלָם וָעַד:

מו א לְמַנְצָה לְבְנֵי־קָרָח עַל־עֲלָמוֹת שִׁיר: ב אֱלֹהִים לָנוּ מִחֶסֶד וָעֹז, עֲזָרָה בְּצָרוֹת נִמְצָא מֵאֵד: ג עַל־כֵּן לֹא־נִירָא בְּהַמִּיר אֶרֶץ, וּבְמוֹט הָרִים בְּלֵב יָמִים: ד יְהִמוּ יַחְמְרוּ מִיָּמִיו, יִרְעִשׁוּ הָרִים בְּגִיאֹתָו סֵלָה: ה נָהָר פִּלְגָיו יִשְׁמְחוּ עִיר־אֱלֹהִים, קֹדֶשׁ מִשְׁכְּנֵי עֲלִיֹן: ו אֱלֹהִים בְּקַרְבָּה בְּל־תַּמּוּט, יַעֲזֹרְהָ אֱלֹהִים לְפָנוֹת בְּקָר: ז הָמוּ גוֹיִם מָטוּ מִמְּלָכוֹת, נָתַן בְּקוֹלוֹ תַּמוּג אֶרֶץ: ח יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ, מִשְׁגֵּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֵלָה:

רש"י

(יח) אזכירה שמך. כלפי הקב"ה אמרו המשוררים: (א) על עלמות. שם של כלי שיר בדברי הימים: (ג) בהמיר ארץ. לעמיד ללא ציוס שנאמר והארץ כנגד תצלה (ישעיה נא) ראו בני קרח נס שנעש' להם שנבלעו כל סביבותיה' והם עמדו צאזכ ואמרו לישראל צרום הקדש שדוגמת הנס הזה יהיה עשוי להם לעמיד: (ד) יהמו יחמרו מימיו. יגרשו רפש וזומר וטיט (שם ט) כמשפטם, ומנחם חזרו כמו מעי חמרמרו, (איכה א') רגורזוני'ט' צלע"ז: ירעשו הרים בגאותו. של הקב"ה שנוכ' צראש המזמור: (ה) נהר פלגיו. שזרזישיל"ש צלע"ז, נהר גן עדן: (ז) המו גוים. לשון הומה: תמוג. תמס, כן פתר מנחם (שמות טו) נמוגו כל יושבי כנען, וכן למוג לב (יחזקאל כא), אצל דוגש פתר אותם לשון הנעה וכן (שמואל א י"ד) ההמון

תורה תמימה

זה ולא אמת המים זה על זה והזהרו בהן שהלכות קבועות הן ורב אמר יש להן צריכא דאי אשמועינן בההיא בההיא קאמר רב משום דא"ל בעינא למידר ביה כי היכי דדרו ביה אבהתי תדע דכתיב תחת אבותיך יהיו בניך אבל בהא אימא מודי ליה לשמואל וכו'. בבא בתרא טה ע"א **מו ג על כן לא נירא:** תנא דבי אליהו צדיקים שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיותן אינן חוזרין לעפרן שנאמר והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש ולא ייעפו וכו'. סנהדרין צב ע"א

ט לכו־חזו מפעלות יהוה, אשר־שם שמות בארץ: י משבית
 מלחמות עד־קצה הארץ, קשת ישבר וקציץ חנית, עגלות ישראל
 באש: יא הרפו ודעו כי־אנכי אלהים, ארום בגוים ארום בארץ:
 יב יהוה עבאות עמנו, משגב־לנו אלהי יעקב סלה:
 מז א למנצח לבני־קרח מזמור: ב כל־העמים תקעו־בה, הריעו
 לאלהים בקול רנה: ג כי־יהוה עליון נורא, מלך גדול
 על־כל־הארץ: ד ידבר עמים תחתינו, ולא־מים תחת רגלינו:
 ה יבחר־לנו את־נחלתנו, את גאון יעקב אשר־אהב סלה: ו עלה
 אלהים בתרועה, יהוה בקול שופר: ז זמרו אלהים זמרו, זמרו
 למלכנו זמרו: ח כי מלך כל־הארץ אלהים, זמרו משביל:

רש"י

נמוג וילך והלוס וכן כלס: (ט) אשר שם שמות. אשר שם ארזות הגוים שממה: (י) משבית מלחמות. מעלינו עד קצה הארץ שכל ארצו הגוים יהיו עמנו בשלום. עגלות ישראל שאל. רכבי מלחמות: (יא) הרפו. עמכם מלצא עוד על ירושלים: ודעו כי אנכי אלהים וגו' ארום בארץ. אמרומם בנקמתי אשר אעשה: (ב) תקעו בה. התערצו יחד זה עם זה להריע לאלהים בקול רנה: (ד) ידבר עמים תחתינו. יתן דבר צעודי כוכבים חמת נפשנו להיו' חמתו מתקררת זהם ואלו נוליס כענין שנאמר ונתתי כפרך מנצרים וגו' (ישעיה מג), ומנחס חצר ידבר לי' הנהגה: (ה) יבחר לנו וגו'. ויחזרנו לתוכה ואז יתעלה בתרועה וקול שופ' שנחקע לפניו צשיר על עולות וזבחים שלמים ונאמר זמרו אלהים וגו':

תורה תמימה

ט אשר שם שמות בארץ: רות מאי רות א"ר יוחנן שזכתה ויצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותשבחות מנא לן דשמא גרים אמר רבי אליעזר דאמר קרא לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ אל תקרי שמות אלא שמות: ברכות ז ע"ב
 מז ד ידבר עמים א"ר ירמיה אמר ר' שמעון בן לקיש שני תלמידי חכמים הנוחין זה לזה בהלכה הקדוש ברוך הוא מקשיב

להן שנאמר או נדברו יראי ה' וגו' אין דיבור אלא נחת שנאמר ידבר עמים תחתינו וכו'. שבת סג ע"א
 ידבר עמים תחתינו: למימרא דכל דיבור לשון קשה אין כדכתיב דבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות והתניא נדברו אין נדברו אלא לשון נחת וכן הוא אומר ידבר עמים תחתינו דבר לחוד ידבר לחוד: מכות יא ע"א

ט מֶלֶךְ אֱלֹהִים עַל־גּוֹיִם, אֱלֹהִים יָשֵׁב עַל־פֶּסַח קָדְשׁוֹ: י נְדִיבֵי עַמּוּם
 נֶאֱסָפוּ עִם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, בִּי לְאֱלֹהִים מִגְּנֵי־אֶרֶץ מְאֹד נֶעְלָה:
 מח א שִׁיר מְזֻמָּר לְבְנֵי־קַרְתָּ: ב גְּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד, בְּעִיר
 אֱלֹהֵינוּ הִרְקָדְשׁוֹ: ג יִפָּה נוֹף מְשׁוּשׁ פְּלֵהָ־אֶרֶץ, הִרְצִיּוֹן
 יִרְבְּתֵי צִפּוֹן, קַרְיַת מֶלֶךְ רָב: ד אֱלֹהִים בְּאֶרְמְנוֹתֶיהָ, נֹדַע לְמוֹשֶׁנָּב:
 ה פִּי־הַגֵּה הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ, עֲבְרוּ יַחְדָּו: ו הַמָּה רָאוּ בֶן תְּמָהוּ, נִבְהָלוּ

רש"י

אצל דוגש פתר אוחו לשון נוף של אילן ונקרא הר ציון
 יפה נוף כי הוא הר הזמנים (פא"ח): מושוש כל
 הארץ. ומה היא משושה ירמתי כפון, אנגלא"ש
 זלע"ז, ירך המוצת כפונה ששם שוחטין חטאות ואשמות
 ומי שהיה עזב על עצירות שצדו מצד חטאות ואשמות
 וממכפר לו והוא יואל משם שמת ועל ידי הקרבנות
 טובה צאה: (ד) נודע למושגב. כשישכון זה לעמיד
 יאמרו כן: (ה) המלכים נועדו. להלחם עליה
 צמלחמת גוג ומגוג: עברו יחדו. למלחמה:
 (ו) המה ראו. את הקצ"ה יואל ונלחם בגוים ההם
 כן תמהו: נחפזו. פור"נט אטורדי"ן זלע"ז, כמו

(ט) מלך אלהים על גוים. כך יאמרו הכל: ישב
 על כסא קדשו. עכשיו הכסא שלם וצגדולה ניכרת
 ויגידו כי נאספו לעירו: (י) נדיבי עמים. שהתנדבו
 עמם לטבח ולהרוג על קדושת שמו: עם אלהי
 אברהם. שהיה נדיב לז הראשון מחלה לגרים עתה
 נודע כי לאלהים מגיני ארץ היכולת צדו להיות למגן
 על כל הצוטחים צו: (ב) בעיר אלהינו. לעמיד לזא
 כשיצנה את עירו יהיה צשצלה גדול ומהולל: (ג) יפה
 נוף. עיר שהוא נוף יפה לשון נוף של אילן, דבר אחר
 כלת של יופי שכן קורין צכרכי היס לכלה ננפי, ומנחם
 חצרו כמו שלשת הנפת קונטריאל"ה זלע"ז (יהושע יז),

תורה תמימה

אברהם ולא אלהי יצחק ויעקב אלא אלהי
 אברהם שהיה תחילה לגרים וכו'.
 חגיגה ג ע"א

מח ג יִפָּה נוֹף: ואמר ר"ע כשהלכתי
 לאפריקי היו קורין למעה קשיטה
 למאי נפקא מינה לפרושי מאה קשיטה
 דאורייתא מאה דנקי אמר רבי כשהלכתי
 לכרכי הים היו קורין למכירה כירה למאי
 נפקא מינה לפרושי אשר כריתי לי אמר
 ר"ש בן לקיש כשהלכתי לתחום קן נשריאי
 היו קורין לכלה נינפי ולתרנגול שכוי לכלה
 נינפי מאי קרא יפה נוף מושוש כל הארץ
 ולתרנגול שכוי וכו'. ראש השנה כו ע"א

י נְדִיבֵי עַמּוּם דרש רבא מאי דכתיב מה יפו
 פעמיך בנעלים בת נדיב מה יפו
 פעמותיהן של ישראל בשעה שעולין לרגל
 בת נדיב בתו של אברהם אבינו שנקרא
 נדיב שנא' נדיבי עמים נאספו עם אלהי
 אברהם אלהי אברהם ולא אלהי יצחק
 ויעקב אלא אלהי אברהם שהיה תחילה
 לגרים וכו'. סוכה מט ע"ב

נְדִיבֵי עַמּוּם: דרש רבא מאי דכתיב מה יפו
 פעמיך בנעלים בת נדיב כמה נאין רגליהן
 של ישראל בשעה שעולין לרגל בת נדיב
 בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב שנאמר
 נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם אלהי

נחפזו: ז רעה אהותם שם, חיל פיילדה: ח ברוח קדים, תשבר
 אניות תרשיש: ט באשר שמענו בן ראינו, בעיר יהיה צבאות
 בעיר אלהינו, אלהים יכוננה עד-עולם סלה: י דמינו אלהים
 חסדך, בקרב היכלך: יא בשמך אלהים בן תהלתך על-קצוי-
 ארץ, צדק מלאה ימינך: יב ישמח הר-ציון תגלנה בנות יהודה,
 למען משפטיך: יג סבו ציון והקיפונה, ספרו מגדליה: יד שיתו
 לבכם לחילה פסגו ארמנותיה, למען תספרו לדור אחרון: טו כי
 זה אלהים אלהינו עולם ועד, הוא ינהגנו על-מות:

ט לחדש

מט א למניח לבני-קרח מזמור: ב שמעו-זאת כל-העמים,

רש"י

ונחפזו: (ח) ברוח קדים. הוא לשון פורענו' שהקדוש צרוך הוא נפרע צו מן הרשעים כמו שנאמר ויולך ה' את היס צרות קדים וגו' (שמות י"ד) וכן צלול רוח קדים שנרץ בלז ימים (יחזקאל כ"ז) צרות אפליס לפני אויב (ירמיה י"ח): אניות תרשיש. הם שכיני לור היא אפריקא ומאדוס היא: (ט) באשר שמענו. הנחמות מפי הנביאים כן ראינו: (י) דמינו אלהים חסדך. הנביא חוזר ומתפלל להקב"ה ואומר דמינו וקינו אל חסדיך לראות משועתך זו נקרב היכלך, ומנחם פתר אותו לשון מחשבה כמו אל תדמי נפשך (אסתר ד'): (יא) בשמך אלהים בן תהלתך. כאשר שמך גדול כן מהלתך גדול צפי כל:

(יב) תגלנה בנות יהודה. כל אשר ערי יהודה הם לציון צנות כמו וילכוד את קנת ואת צנומיה: למען משפטיך. שמעשה דין צאומות: (יג) סבו ציון. אתם הצונים אותה: ספרו. לשון מנין דעו כמה מגדלים ראויס לה: (יד) לחילה. לחומותיה כמו חיל וחומה, (איכה ז'): פסגו ארמנותיה. הגזיהו צירנותיה, כמו אשדות הפסקה, (דברים ג') דמתרגמינן רמתא: למען תספרו. את גוצהה ואת יופיה לדור שאחריכ': (טו) עלמות. כאדם המנהיג את צנו קטן לאט, ומנחם פתר אותה לשון עולם וכן פתרונו ינהגו לעולמי': (ב) שמעו זאת כל העמים. לפי שמזמור זה מיוסד על בני אדם הצוטמי' צעצעס אמר כל העמי'

תורה תמימה

ט באשר שמענו תנא דבי ר"א בן יעקב כל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק עולמית נצח דכתיב כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף סלה דכתיב כאשר שמענו כן ראינו בעיר ה' צבאות בעיר אלהינו אלהים יכוננה עד עולם סלה ועד דכתיב ה' ימלוך לעולם ועד: עירובין נד ע"א

מט ב האוינו כל ישבי חלד: תנו רבנן כל שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה אמר ר' זירא מאי קראה האוינו כל יושבי חלד וכו'. חולין קכו ע"א

הַאֲזִינוּ כָּל־יִשְׂרָאֵל חֶלְדִּי: ג גַּם־בְּנֵי אָדָם גַּם־בְּנֵי־אִישׁ, יַחַד עֲשִׂיר
וְאֲבִיוֹן: ד פִּי יִדְבַר חֲכָמוֹת, וְהַגּוֹת לְבִי תְבוּנוֹת: ה אֲטָה לְמִשְׁלַל
אֲזִנִּי, אֲפַתַּח בְּכַנּוֹר חִידָתִי: ו לָמָּה אִירָא בִימֵי רָע, עֵוֹן עֲקָבִי
יִסּוּבֵנִי: ז הַפְּטָחִים עַל־חֵילָם, וּבִרְבַּע עֲשָׂרָם יִתְהַלְלוּ: ח אֵחָ לֹא־פָדָה
יִפְדֶּה אִישׁ, לֹא־יִתֵּן לְאֱלֹהִים כְּפָרוֹ: ט וַיִּקַּר פְּדִיוֹן נַפְשָׁם, וְחָדַל
לְעוֹלָם: י וַיְחִי־עוֹד לְנֶצֶחַ, לֹא יִרְאֶה הַשְּׁחָת: יא פִּי יִרְאֶה חֲכָמִים

רש"י

עונות שאני דש צעקצ שאני מולול זהם שהם צעיני
עצרות קלות הם מרשיעות אחי דין וכל שכן
העשירים: (ז) הבוטחים על חילם. ומה צלע
צממונס הלא: (ח) אח. לא יוכל לפדות את אחיו
צממונו לפי שאם צאים לפדות איש את אחיו יתיקר
פדיון נפשם מכל הון לפיכך על כרחו חדל הוא לעולם
מלפדותו: (ט) ויקר. (שיחיה לנגח ולא יראה השחת)
ומנחס מצרו לשון מניעה כמו אוקיר אנוש מפו (ישעיה
יג) והלכתי עמכ' צחמת קרי (ויקרא טו), כלומר וימנע
פדיון נפשם: (יא) כי יראה חכמים ימותו. ואין
יכולין מן המות לפיכך ע"כ הוא חדל ליגע ולטרוח על

שכלם כריכים ייקור: חלד. היא הארץ על שם שהיא
נושנת וחלודה, רדויל"יא צלע"ו, ורצותינו פירשו על
שם החולדה שהיא ציצה ואינה ציס דתנו רצנן כל שיש
ציצה יש ציס חוץ מן החולדה: (ג) גם בני אדם.
צני אצרהם שנקרא האדם הגדול צענקים (יהושע י"ד)
צני ישמעאל וצני קטורה: גם בני איש. צני נח
שנקרא איש לדיק (צראשית ו'): (ד) והגות לבי.
מחשבות לבי, תבונות הם: (ה) אטתה למישל אזני.
לדברי תורה שנקראת משל הקדמוני (ש"א כד). אפתת.
לכס חידתי זאת צכנור וזו היא החידה למה אני כריך
לירא צימי רע ציום פקודת עול לפי שעון עקצי יסוצני

תורה תמימה

להן שלש מקראות של צדוק הדין בשעת
צדוק הדין וכו'. עבודה זרה יח ע"א
יא וְעִזְבוּ לְאַחֲרֵים חֵילָם: ריש לקיש זבין
נפשיה ללודאי שקל בהדיה חייתא
וגלגלתא אמר גמירי דיומא בתרא כל דבעי
מינייהו עבדי ליה כי היכי דליחול אדמיה
יומא בתרא אמרו ליה מאי ניחא לך אמר
להו בעינא אקמטינכו ואותבינכו וכל חד
מינייכו אמחי' חייתא ופלגא קמטינהו
ואותבינהו כל חד מינייהו כד מחייהו חד
חייתא נפק נשמתיה חרקיניה לשיניה א"ל
אחוכי קא מחייכת בי אכתי פש לך גבי

ו עֵוֹן עֲקָבִי יִסּוּבֵנִי: דאמר ר' יוחנן פעם אחת
היתה בתו מהלכת לפני גדולי רומי אמרו
כמה נאות פסיעותיה של ריבה זו מיד
דקדקה בפסיעותיה והיינו דאמר ר' שמעון
בן לקיש מאי דכתיב עון עקבי יסבני עונות
שאדם דש בעקביו בעולם הזה מסובין לו
ליום הדין בשעה שיצאו שלשתן צדוק
עליהם את הדין הוא אמר הצור תמים
פעלו [וגו'] ואשתו אמרה אל אמונה ואין
עול בתו אמרה גדול העצה ורב העלילה
אשר עיניך פקוחות על כל דרכי וגו' אמר
רבי [כמה] גדולים צדיקים הללו שנודמנו

יָמוּתוֹ, יַחַד פָּסִיל וְבַעַר יֹאבְדוּ, וְעִזְבוּ לְאַחֲרֵי־מֵי חֵילָם: יב קָרְבָּם
 בְּתִימוֹ לְעוֹלָם, מִשְׁפָּנְתָם לְדֶר וְדָר, קָרְאוּ בְשִׁמּוֹתָם עָלַי
 אֲרָמוֹת: יג וְאָדָם בִּיקָר בְּלִיָּין, נִמְשַׁל בְּבַהֲמוֹת נְדָמוֹ:
 יד זֶה דְרָבָם פֶּסֶל לָמוֹ, וְאַחֲרֵיהֶם בְּפִיהֶם יִרְצוּ סֵלָה:

רש"י

פדיון אחיו: חילם. ממונס, נחמנים נאמר מיתה
 שאינם מתים צעה"ז אלף הגוף נלדז ונכסיל ונער
 נאמר אצידה: (יב) קרבם בתימו לעולם.
 מחשבותם לזנות להם צמים שימקיימו לעולם: קראו
 בשמותם. את צמיהם שהם צונים למען יהיה להם
 לזכרון ויקרא שם העיר כשם צנו חנוך (צראש"י ו)
 אנטיוכוס צנה אנטוכיא סליקוס צנה סליקיא:

תורה תמימה

שנדמה לו כבהמה שנאמר אדם ביקר בל
 ילין נמשל כבהמות נדמו וכו'.
 שבת קא ע"ב
 וְאָדָם בִּיקָר: א"ר יוחנן בר חנינא שתיים
 עשרה שעות הוי היום שעה ראשונה
 הוצבר עפרו שניה נעשה גולם שלישית
 נמתחו אבריו רביעית נזרקה בו נשמה
 חמישית עמד על רגליו ששית קרא שמות
 שביעית נזדווגה לו חוה שמינית עלו למטה
 שנים וירדו ארבעה תשיעית נצטווה שלא
 לאכול מן האילן עשירית סרח אחת עשרה
 נידון שתיים עשרה נטרד והלך לו שנאמר
 אדם ביקר בל ילין וכו'. טנהדין לח ע"ב

יד זֶה דְרָבָם והיינו דאמר רבה מאי דכתיב
 זה דרכם כסל למו יודעין רשעים
 שדרכם למיתה ויש להם חלב על כסלם
 שמא תאמר שכחה היא מהן ת"ל
 ואחריהם בפיהם ירצו סלה: שבת לא ע"ב
 וַיְחִי עוֹד לְנֶצַח: ממאן שמיעא לך מפרקיה
 דרבי יעקב שמיע לי דרבי יעקב איש כפר

פלגא דחייתא קטלינהו כולהו נפק ואתא
 יתיב קאכיל ושתי אמרה ליה ברתיה לא
 בעית מידי למזגא עליה אמר לה בתי
 כריסי כרי כי נח נפשיה שבק קבא דמוריקא
 קרא אנפשיה ועזבו לאחריהם חילם:

גיטין מז ע"א

יב קָרְבָּם בְּתִימוֹ: א"ל הנך כולהו ברכתא
 נינהו תורע ולא תחצד תוליד בנים ולא
 ימותו תעייל ולא תיפוק תעייל כלתא ולא
 לימותו בנך דליפקון תיפוק ולא תעייל
 תוליד בנתא ולא ימותו גוברייהו וליהדרו
 לותיך ליחרוב ביתך וליתוב אושפיזן דהאי
 עלמא אושפיזן וההיא עלמא ביתא דכתיב
 קרבם בתימו לעולם אל תקרי קרבם אלא
 קברם לבלבל פתורך בבני ובנתא ולא
 תיחזי שתא חדתא דלא תמות אנתך ולא
 תנסב אינתתא אחריתי וכו'.

מועד קטן ט ע"ב

יג וְאָדָם בִּיקָר אין חיה שולטת באדם עד

טו **כִּצְאֵן לְשֹׂאֵל יִשְׁתּוּ, מָוֶת יִרְעוּ, וַיִּרְדּוּ בָּם יִשְׂרָאֵל לְבַקֵּר** [וצירם כתיב]
וְצוּרָם לְבָלוֹת שְׂאוֹל, מְזֻבָּל לֹא: טז אֲדֹ-אֱלֹהִים יִפְדֶּה נַפְשִׁי
מִיַּד-שְׂאוֹל, כִּי יִקְחֵנִי סֶלְה: יז אֶל-תִּירָא כִּי-יַעֲשֶׂר אִישׁ, כִּי-יִרְבֶּה
כְּבוֹד בֵּיתוֹ: יח כִּי לֹא בְמוֹתוֹ יִקַּח הַכֹּל, לֹא-יִרַד אַחֲרָיו כְּבוֹדוֹ:
יט כִּי-נִפְשׁוּ בְחַיָּיו יִבְרַךְ, וַיּוֹדֶךָ כִּי-תִיטִיב לָךְ: כ תָּבוֹא עַד-דֹּר
אֲבוֹתָיו, עַד-נִצַּח לֹא יִרְאוּ-אוֹר: כא אָדָם בִּיקָר וְלֹא יִבִּין, נִמְשָׁל
כְּבִהְמוֹת נְדָמוֹ:

רש"י

אותם לשון מרעתם ושמה תאמר שכחה היא להם על ששכחו שסופם מות ת"ל ואחריהם צפיהם יראו כלומר יום אחריתם תמיד צפיהם ואין חרדים ממנו: (טו) כצאן לשאול שתו. כללן המתאסף לדיר כן הם לשאול, שמו דגשות התי"ו במקום תי"ו שנייה לשאול שמתו לשון שתומיה של שאול למדרגה המתמונה וכן שמו בשמים פיהם (לקמן ע"ג) גם הוא לשון שמת, קבעו בשמים פיהם לשונם הרע: מות ירעם. מלאך המות יאכלם, ואל תתמה על לשון אכילה זו שכן מנינו במקום אחר (איז"ת) יאכל בדיו צבור מות, ל"א לשון רינה כמו הירוע צרול (ירמיה טו): וירדו בם ישראל לבקר. ליום הגאולה כשזרח צקרק של ישראל יהיו רודים זהם כמו שנא' ועסותם רשעים וגו' (סוף מלאכי): וצורם לבלות שאול. נורתם של רשעים תזלה את השאול, גיהנם כלה והם אינם כלים:

מזבול לו. מהיות להם מדור והקצ"ה מו"ל חמה מנרתקה ומלהטת אותם שנאמר (שם) וליהט אותם היום הנא, ורבותינו פירשו מזבול לו על שפוטו ידיהם צבול שהחריצו את צהמ"ק: (טז) אך אלהים יפדה נפשי. אצל אני שהטייתי למשל אזני, אלהים יפדה נפשי שלא אלך אל שאול כי יקחני צמי ללכת צדרכיו: (יז) כי נפשו בחייו יברך. הרשע מצדך את נפשו צמייו ואומר שלום עליך נפשי לא יאונך שום רעה אצל אחרים אין אומרים עליו כן: ויודך כי תיטיב לך. ואתה אם תשמע לדברי הכל יודוך כי תטיב לנפשך לישר את דרכך: (כ) תבא עד דור אבותיו. כשתשלים ימיך ותמות תבא ותראה את דור הרשעים אצותיו של רשע נידונים בגיהנם אשר עד נח לא יראו אור: (כא) אדם ביקר ולא יבין. דרך המי"ס נתונה לפניו שאם ילך זה הרי נכזב אינו מצין את

תורה תמימה

טו וצורם לבלות שאול מְזֻבָּל לֹא: אבל המינין והמסורות והאפיקורסים שכפרו בתורה ושכפרו בתחיית המתים ושפירשו מדרכי צבור ושנתנו חיתיתם בארץ חיים ושחטאו והחטיאו את הרבים כגון ירבעם בן נבט וחביריו יורדין לגיהנם ונידונין בה לדורי דורות שנאמר ויצאו וראו בפגרי האנשים חגיגה ה ע"ב

נ א מְזִמּוֹר לְאֶסְף, אֵל אֱלֹהִים יְהוָה דָּבַר וַיִּקְרָא אֶרְיָן,
 מִמְזִרְח־שָׁמֶשׁ עַד־מָבְאוֹ: ב מְצִיּוֹן מְכַלְל־יָפִי, אֱלֹהִים הוֹפִיעַ:
 ג יָבֵא אֱלֹהֵינוּ וְאֵל־יְחִרְשׁ, אִש־לִפְנֵי תֵאֵכֵל וְסָבִיבֵי נִשְׁעָרָה
 מֵאֵד: ד יִקְרָא אֶל־הַשָּׁמַיִם מֵעַל, וְאֶל־הָאָרֶץ לְדִין עַמּוֹ:

רש"י

הטוב: (א) אל אלהים ה'. אקרא (אלהי האלהים ה')
 עמו: דבר ויקרא ארץ. והוא הופיע מזיון שהוא
 מכלל יופי: (ב) מכלל. שם דבר פרמנט צלע"ו:
 (ג) יבא אלהינו ואל יחרש. עוד על דם ענדיו
 השפון: (ד) יקרא אל השמים. לפקוד על שר
 האומות שנמרו: ואל הארץ. לפקוד על מלכי
 מזרים: לדין עמו. לנקום נקמת עמו כמו כי ידין עמו
 ודם ענדיו יקום (דברי ז"צ):

תורה תמימה

נודמן לי וזקן מנהיגו אמרו לו נביא אתה
 אמר להם לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי
 אלא דבר שהצדיק מתעסק בו יכשל בו
 זרעו אמר רבי אבא אע"פ כן מת בנו בצמא
 שנאמר וסביביו נשערה מאד מלמד
 שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביביו
 כחוט השערה וכו'. יבמות קכא ע"ב
 וְסָבִיבֵי נִשְׁעָרָה מֵאֵד: תנו רבנן מעשה בבתו
 של נחוניא חופר שיחין שנפלה לבור גדול
 באו והודיעו את רבי חנינא בן דוסא שעה
 ראשונה אמר להם שלום שניה אמר להם
 שלום שלישית אמר להם עלתה אמרו לה
 מי העלך אמרה להם זכר של רחלים נודמן
 לי וזקן אחד מנהיגו אמרו לו נביא אתה
 אמר להם לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי
 אלא כך אמרתי דבר שאותו צדיק מצטער
 בו יכשל בו זרעו אמר רבי אחא אף על פי
 כן מת בנו בצמא שנאמר וסביביו נשערה
 מאד מלמד שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם
 סביביו אפילו כחוט השערה ר' נחוניא אמר
 מהכא אל נערץ בסוד קדושים רבה ונורא
 על כל סביביו וכו'. בבא קמא נ ע"א
 ד יִקְרָא אֶל־הַשָּׁמַיִם: אמר ליה אנטונינוס

הפושעים בי וגו' גיהנם כלה והן אינן כלין
 שנאמר וצורם לבלות שאול (מזבול לו) וכל
 כך למה מפני שפשטו ידיהם בזבול שנאמר
 מזבול לו ואין זבול אלא בית המקדש
 שנאמר בנה בניתי בית זבול לך ועליהם
 אמרה חנה ה' יחתו מריביו וכו'.

ראש השנה יח ע"א

נ א-ב מְזִמּוֹר לְאֶסְף וחכמים אומרים מציון
 נברא [עולם] שנאמר מזמור לאסף
 אל אלהים ה' ואומר מציון מכלל יופי ממנו
 מוכלל יפיו של עולם וכו'. יומא נד ע"ב

ג וְסָבִיבֵי נִשְׁעָרָה מֵאֵד: אמר רבי חנינא מאן
 דאמר רחמנא וותרן יתוותרן בני מעווי
 אלא מאריך רוחיה וגבי דידיה א"ר אחא
 כתיב וסביביו נשערה מאד מדקדק עמהן
 כחוט השערה וכו'. שקלים יד ע"א
 וְסָבִיבֵי נִשְׁעָרָה מֵאֵד: ת"ר מעשה בבתו של
 נחוניא חופר שיחין שנפלה לבור הגדול
 ובאו והודיעו לרבי חנינא בן דוסא שעה
 ראשונה אמר להם שלום שניה אמר להם
 שלום שלישית אמר להם עלתה אמר לה
 בתי מי העלך אמרה לו זכר של רחלים

ה אֶסְפוּ לִי חֲסִידַי, כְּרַתִּי בְרִיתִי עֲלֵי-זִבְחִי: וַיִּגִּידוּ שָׁמַיִם צְדָקָן,
 בִּי-אֱלֹהִים שֹׁפֵט הוּא סֵלָה: ז שִׁמְעָה עַמִּי וְאֲדַבְרָה, יִשְׂרָאֵל
 וְאֶעֱיֶדָה בָּךְ, אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ אָנֹכִי: ח לֹא עַל-זִבְחֶיךָ אוֹכִיחֶךָ,
 וְעוֹלְתֶיךָ לְנַגְדֵי תַמּוּד: ט לֹא-אֶקַּח מִבֵּיתְךָ פֶּה, מִמְּכַלְאֲתֶיךָ
 עֲתוּדִים: י כִּי-לִי כָל-חֵיתוֹ-יַעַר, בְּהַמּוֹת בְּהַרְרֵי-אֲלָף:

רש"י

מביתך פר. לא שלך הם אלא שלי: ממכלאתיך.
 הוא דיר האלף כמו גזר ממכלה אלף (מנקה ג') פאר"ק
 זלע"ז: (י) בהמות בהררי אלף. הוא (שור) שהוא
 רועה אלף הריס ליום וכל יום ויום הם זומחים, י"מ
 אלף הריס או אלף פרסאו' או שם אלף פריס, י"מ
 שהוא כמו שגר אלפיך כלומר הריס מלאים נקר בעצור
 שהזכיר לא אקח מציתך פר:

(ה) אספו לי חסידיי. ועוד יקרא לשמי' ולארכך
 שיאספו לו הגליות כענין שנאמר עורי לפון וצאי מימן
 (שה"ש ד'): כרתי בריתי עלי זבח. שקצלו את
 התורה צרית וזנה כענין שנאמר הנה דם הצרית אשר
 כרת ה' וגומר (שמות כ"ד): (ח) לא על זבחיך
 אוכיחך. אם אינך מציא לי זבחין ולא עולתיך נגדי
 תמיד, איני שם עיני ולבי על כך: (ט) לא אקח

תורה תמימה

אל השמים מעל זו נשמה ואל הארץ לדין
 עמו זה הגוף: סנהדרין צא ע"ב

ה אֶסְפוּ לִי חֲסִידַי: דור המדבר אין להם
 חלק לעולם הבא ואין עומדין בדין
 שנאמר במדבר הזה יתמו ושם ימותו דברי
 רבי עקיבא ר' אליעזר אומר עליהם הוא
 אומר אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח
 עדת קרח אינה עתידה לעלות שנאמר
 ותכס עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו
 מתוך הקהל לעולם הבא דברי ר"ע ר"א
 אומר עליהם הוא אומר ה' ממית ומחיה
 מוריד שאול ויעל: סנהדרין קח ע"ב

י כִּי-לִי כָל-חֵיתוֹ יַעַר, אומר רב יהודה אומר
 רב כל מה שברא הקב"ה בעולמו זכר
 ונקבה בראם אף לויתן נחש בריח ולויתן
 נחש עקלתון זכר ונקבה בראם ואלמלי
 נזקקין זה לזה מחריבין כל העולם כולו מה
 עשה הקב"ה סירס את הזכר והרג הנקבה

לרבי גוף ונשמה יכולין לפטור עצמן מן
 הדין כיצד גוף אומר נשמה חטאת שמיום
 שפירשה ממני הריני מוטל כאבן דומם
 בקבר ונשמה אומרת גוף חטא שמיום
 שפירשתי ממנו הריני פורחת באויר כצפור
 אמר ליה אמשול לך משל למה הדבר
 דומה למלך בשר ודם שהיה לו פרדס נאה
 והיה בו בכורות נאות והושיב בו שני
 שומרים אחד חיגר ואחד סומא אמר לו
 חיגר לסומא בכורות נאות אני רואה
 בפרדס בא והרכיבני ונביאם לאכלם רכב
 חיגר על גבי סומא והביאום ואכלום לימים
 בא בעל פרדס אמר להן בכורות נאות היכן
 הן אמר לו חיגר כלום יש לי רגלים להלך
 בהן אמר לו סומא כלום יש לי עינים
 לראות מה עשה הרכיב חיגר על גבי סומא
 ודן אותם כאחד אף הקב"ה מביא נשמה
 וזורקה בגוף ודן אותם כאחד שנאמר יקרא
 אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו יקרא

יא יִדְעֵתִי כָּל-עוֹף הָרִים, וְזִיו שְׂדֵי עַמְדֵי: יב אִם-אָרַעַב לֹא-אֹמַר לָךְ, כִּי-לִי תִבֵּל וּמְלֹאָה: יג הָאוֹכֵל בְּשֵׁר אַבִּירִים, וְדָם עֵתוּדִים אֲשַׁתֶּה: יד זְבַח לֵאלֹהִים תִּזְדָּח, וְשִׁלְּם לְעֵלְיוֹן נְדָרֶיךָ: טו וּקְרֵאֲנִי בְּיוֹם צָרָה, אֲחַלְצֶךָ וּתְכַבְּדֵנִי: טז וְלִרְשָׁע אָמַר אֱלֹהִים, מַה-לָּךְ

רש"י

(יא) וזיו שדי עמדי. רמז השדה זיו על שהם זויס ממקום למקום אישמוצימני"ט גלע"ז: עמדי. אני יודע את כל: (יג) האוכל בשר אבירים. לא אמרתי לך להציא זכר שאני צריך לאכילה אלא נחם רוח לפני שאמרתי ונעשה רלוי: (יד) זבח

לאֱלֹהִים תִּזְדָּח. המודה על מעשיך ושזו עלי זהו זכר שאני חפץ בו ואמר כך שלם לעליון נדריך כי אז יתקבלו ללנו: (טו) ותכבדני. שזה הוא כבודי שאזיע את הצוטמים צי: (טז) ותשא בריתי. תורת:

תורה תמימה

ומלחה לצדיקים לעתיד לבא שנאמר והרג את התנין אשר בים ואף בהמות בהררי אלף זכר ונקבה בראם ואלמלי נזקקין זה לזה מחריבין כל העולם כולו מה עשה הקב"ה סירס הזכר וצינן הנקבה ושמרה לצדיקים לעתיד לבא שנאמר הנה נא כחו במתניו זה זכר ואונו בשרירי בטנו זו נקבה וכו'. בבא בתרא עד ע"ב

אלא ה' שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק ונאמר בשור הגס אשה ריח ניחוח ובעוף הדק אשה ריח ניחוח ובמנחה אשה ריח ניחוח לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לשמים ושמא תאמר לאכילה הוא צריך ת"ל אם ארעב לא אומר לך כי לי תבל ומלואה ונאמר כי לי כל חיתו יער בהמות בהררי אלף ידעתי כל עוף הרים וזיו שדי עמדי האוכל בשר אבירים ודם עתודים אשתה לא אמרתי אליכם זבחו כדי שתאמר אעשה רצוני ויעשה רצוני לא לרצוני אתם זובחים אלא לרצונכם אתם זובחים שנאמר לרצונכם תזבחהו דבר אחר לרצונכם תזבחהו לרצונכם זבחו לדעתכם זבחו כדבעא מיניה שמואל מרב הונא מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול שנאמר ושחט את בן הבקר שתהא שחיטה לשם בן בקר אמר לו זו בידינו הוא לעכב מנין ת"ל לרצונכם תזבחהו לדעתכם זבחו:

מנחות קי ע"א

טז וְלִרְשָׁע אָמַר אֱלֹהִים: וא"ר יצחק מאי דכתיב ולרשע אמר אלהים מה לך

יא וְזִיו שְׂדֵי עַמְדֵי: ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה אזלינן בספינתא וחזינן ההוא ציפרא דקאים עד קרצוליה במיא ורישיה ברקיע ואמרינן ליכא מיא ובעינן לחות לאקורי נפשין ונפק בת קלא ואמר לן לא תיחותו הכא דנפלת ליה חציצא לבר נגרא הא שבי שני ולא קא מטיא אארעא ולא משום דנפיש מיא אלא משום דרדפי מיא אמר רב אשי ההוא זיו שדי הוא דכתיב וזיו שדי עמדי וכו'.

בבא בתרא עג ע"ב

יב אִם אָרַעַב: תניא אמר רבי שמעון בן עזאי בוא וראה מה כתיב בפרשת קרבנות שלא נאמר בהן לא אל ולא אלהים

לְסֵפֶר חֻקֵי, וְתִשָּׂא בְרִיתִי עֲלֵי-פִיךָ: י וְיִאֲתָה שְׁנֵאתָ מוֹסֵר, וְתִשְׁלַךְ
 דְּבָרֵי אֲחֵרֶיךָ: יח אִם-רָאִיתָ גִּבּוֹר וְתִרְצֵן עִמּוֹ, וְעַם מְנַאֲפִים חִלְקֶיךָ:
 יט פִּיךָ שְׁלַחַת בְּרָעָה, וּלְשׁוֹנְךָ תִּצְמִיד מְרָמָה: כ תִּשָּׁב בְּאֲחֵיךָ
 תְּדַבֵּר, בְּבֶן-אִמְךָ תִּתְּנֶה-דָּפִי: כא אֱלֹה עֲשִׂיתָ וְהִחַרְשִׁיתִי, דְּמִית
 הָיִיתָ-אֱהִיָּה כְמוֹךָ, אוֹכִיחֶךָ וְאֶעְרָכָה לְעֵינֶיךָ: כב בִּינֹנָנָא זֹאת
 שְׂכַחִי אֱלֹהֵי, פֶּן-אֶטְרַף וְאִין מַצִּיל: כג זְבַח תּוֹדָה יִכְבְּדֶנְנִי, וְשֵׁם
 דְּרַךְ אֲרָאֵנוּ בִּישַׁע אֱלֹהִים:

רש"י

ורצו עמו שאינו יורש עמך: דופי. דבר גנאי לדמותו
 לשון יהדפנו: (כא) דמית. סנור אמה שאהיה כמוך
 להתרלו' צמעשין הרעים, (וי"מ דמית כי איני יודע
 הגמרות): (כג) זובח תודה. המציא לי זבח של
 (יח) ותרצן עמו. נמרצית ללכת עמו: (יט) תצמיד
 מרמה. תרגיל אלך רמיה לדבר רעה, תלמיד
 אגוטא"ש בלע"ז, כמו (במדבר י"ט) למיד פחיל (סא"א):
 (כ) תשב. צמוצז לניס: בבן אמך. שאין לך דין

תורה תמימה

בשדה יצאה ב"ק ואמרה לו תשב באחיק
 תדבר בבן אמך תתן דופי אלה עשית
 והחרשתי דמית היות אהיה כמוך אוכיחך
 ואערכה לעיניך וכו'. סנהדרין צט ע"ב
כג וְשֵׁם דְּרַךְ אֲרָאֵנוּ בִּישַׁע אֱלֹהִים: ואמר
 ריב"ל כל השם אורחותיו בעולם הזה
 זוכה ורואה בישועתו של הקב"ה שנאמר
 ושם דרך אראנו בישע אלהים אל תקרי
 ושם אלא ושם דרך: סוטה ה ע"ב
וְשֵׁם דְּרַךְ אֲרָאֵנוּ: רבינא אמר ושם דרך
 אראנו בישע אלהים אריב"ל כל השם
 אורחותיו זוכה ורואה בישועתו של הקדוש
 ברוך הוא שנאמר ושם דרך אל תקרי ושם
 אלא ושם דרך אראנו בישע אלהים רבי
 ינאי הוה ליה ההוא תלמידא דכל יומא
 הוה מקשי ליה בשבתא דריגלא לא הוה
 מקשי ליה קרי עליה ושם דרך אראנו בישע
 אלהים וכו'. מועד קטן ה ע"א

לספר חוקי אמר לו הקב"ה לדואג הרשע
 מה לך לספר חוקי כשאתה מגיע לפרשת
 מרצחים ופרשת מספרי לשון הרע מה
 אתה דורש בהם ותשא בריתי עלי פיך
 סנהדרין קו ע"ב
וְלִישַׁע אָמַר אֱלֹהִים: עייליה לבי כנישתא
 אחריתי עד דעייליה לתליסר בי כנישתא
 כולהו פסקו ליה כי האי גוונא לבתרא א"ל
 פסוק לי פסוקך א"ל ולרשע אמר אלהים
 מה לך לספר חקי וגו' ההוא ינוקא הוה
 מגמגם בלישניה אשתמע כמה דאמר ליה
 ולאלישע אמר אלהים וכו'. חגיגה טו ע"ב
כ תִּשָּׁב בְּאֲחֵיךָ תְּדַבֵּר: ת"ר והנפש אשר
 תעשה ביד רמה זה מנשה בן חזקיה
 שהיה יושב ודורש בהגדות של דופי אמר
 וכי לא היה לו למשה לכתוב אלא ואחות
 לוטן תמנע ותמנע היתה פלגש לאליפז
 וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים

ליום שלישי

נא א לְמִנְצַחַ מְזֻמּוֹר לְדָוִד: ב בְּבֹאֵי אֱלֹהֵי נְתַן הַנְּבִיא, כַּאֲשֶׁר-בָּא
אֶל-בֵּת-שֶׁבַע: ג חֲנֻנִי אֱלֹהִים כְּחַסְדְּךָ, כָּרֵב רַחֲמֶיךָ מִחַה
פְּשָׁעֵי: ד [הרבנה כתיב] הָרֵב כְּפִסְנֵי מַעֲוֵנִי, וּמַחְטָאתִי מַהֲרֵנִי: ה כִּי-פְשָׁעֵי
אֲנִי אֲדַע, וְחַטָּאתִי נִגְדֵי תְּמִיד: ו לָךְ לְבַדְּךָ חַטָּאתִי וְהִרַע בְּעֵינֶיךָ
עֲשִׂיתִי, לְמַעַן תִּצְדַּק בְּדַבְרְךָ תִּזְכָּה בְּשִׁפְטֶיךָ: ז הֵן-בְּעִוּוֹן חוֹלָלְתִּי,

רש"י

משונה והודאה על עוונותיו הוא יכדנני: ושם דרך. השב אלי אני מלמד ושם דרך לחוטאים לשוב אלי אני ארלו ציטעמי: (ה) וחטאתי נגדי תמיד. ממון שאני מתחרט ודואג עליו דומה לי כאילו הוא לפני תמיד כל שעה: (ו) לך לבדך חטאתי. לפיכך צדק לסקוט ואף מה שהרעותי לאוריה לא חטאתי אלא לך שהזרע על הדבר: למען תצדק בדברך. כמו

צמנהגך, (סא"א) כח היה לי להתגבר על יארי אלא שלא יאמרו העבד נכח את רבו שאמתי לפניך צמנני ונסני (לעיל כ"ו) וצמנתי ולא נמנאתי שלם כדי שתצדק אתה ולא אני, ד"א למען תצדק דצדך אס תמחול לי תצדק צדיך לנכח כל הרשעים שאינם שמים שלא יוכלו לומר כאילו עשינו משונה לא הועלנו: (ז) הן בעוון חוללת. ואין לא חטא ועיקר יציתי ע"י משמש

תורה תמימה

זכח תודה יכדנני: אריב"ל כל הזובח את יצרו ומתודה עליו מעלה עליו הכתוב כאילו כיבדו להקב"ה בשני עולמים העולם הזה והעולם הבא דכתיב זובח תודה יכדנני וכו'. סנהדרין מג ע"ב

וחזר והתודה עליהן עליו הכתוב אומר ככלב שב על קיאו כסיל שונה באולתו רבי אליעזר בן יעקב אומר כ"ש שהוא משובח שנאמר כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד וכו' יומא 19 ע"ב

זכח תודה יכדנני: וכיון שבא דוד באתה תפלה שנאמר והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי וכיון שבאת תפלה באת עבודה שנאמר עולותיהם זובחיהם לרצון על מזבחי וכיון שבאת עבודה באתה תודה שנאמר זובח תודה יכדנני וכו'.

מגילה יח ע"א

נא ה כִּי פְשָׁעֵי ת"ר עבירות שהתודה עליהן יוה"כ זה לא יתודה עליהן יום הכפורים אחר ואם שנה בהן צריך להתודות יוה"כ אחר ואם לא שנה בהן

ז הן בעוון חוללתי: ואמר רבי יצחק אמר רבי

וּבַחֲטָא יַחְמַתְנִי אֲמִי: ח הֵן-יֵאָמֵר הַפְּצַת בְּטָחוֹת, וּבְסִתָּם
 חֲכָמָה תּוֹדִיעֵנִי: ט תְּחַטְּאֵנִי בְּאִזּוּב וְאַטְהָר, תִּכְבְּסֵנִי וּמִשְׁלַג
 אֶלְבִּין: י תִּשְׁמִיעֵנִי שִׁשּׁוֹן וְשִׁמְחָה, תְּגַלְּנָה עֲצָמוֹת דְּפִית:

רש"י

חלקות, ומנחם חזרו עם כמטחוי קשת (בראשית כ"א),
 וכן מי שם בטוחות חכמה (איוב ל"ח) פתרונו לשון משך
 כי כאשר יש לקשת משך כן יש משך לדעת (ספ"א).
 וצמחם חכמה מודיעני. וכל שזהו סמוס הודעתני
 חכמה להודו': (ט) תחטאני באזוב. כמו שמטהר
 המזרע וטמא ממ': (י) תשמיעני שישון ושמחה.

הוא שחמה עונות צאים על ידו, ד"א עיקר ילרמי
 מזכר ונקצה שכלם מלאים עון, יש מדרשים למקרא זה
 ואינם מתיישבים לפי ענין המדבר צמחור: יחמתני.
 ל' חמימות כמו (בראש"י ל') ויחמנה האלן צואן לשמות
 (ספ"א): (ח) הן אמת הפצת בטחות. והריני
 מודה על האמת כי חטאמי: בטוחות. אלו כליות שהן

תורה תמימה

ולא נענה אמר שאו שערים ראשיכם
 והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי זה
 מלך הכבוד ה' עזוז וגבור ה' גבור מלחמה
 ונאמר שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי
 עולם ויבא מלך הכבוד וגו' ולא נענה כיון
 שאמר ה' אלהים אל תשב פני משיחך
 זכרה לחסדי דויד עבדך מיד נענה באותה
 שעה נהפכו פני שונאי דוד כשולי קדירה
 וידעו כל ישראל שמחל לו הקב"ה על אותו
 העון וכו'. סנהדרין קז ע"א

אמי אין אשה מתעברת אלא סמוך לוסתה
 שנאמר הן בעון חוללתי וכו'. נדה לא ע"ב

ט תְּחַטְּאֵנִי בְּאִזּוּב וְאַטְהָר: אמר רב יהודה
 אמר רב ששה חדשים נצטרע דוד
 ונסתלקה הימנו שכינה ופירשו ממנו
 סנהדרין נצטרע דכתיב תחטאני באזוב
 ואטהר תכבסני ומשלג אלבין נסתלקה
 הימנו שכינה דכתיב השיבה לי ששון ישעך
 ורוח נדיבה תסמכני ופרשו ממנו סנהדרין
 דכתיב ישובו לי יראיך וגו' ששה חדשים
 מנלן דכתיב והימים אשר מלך דוד על
 ישראל ארבעים שנה בחברון מלך שבע
 שנים ובירושלים מלך שלשים ושלש שנים
 וכתיב בחברון מלך על יהודה שבע שנים
 וששה חדשים וגו' והני ששה חדשים לא
 קחשיב ש"מ נצטרע אמר לפניו רבש"ע
 מחול לי על אותו עון מחול לך עשה עמי
 אות לטובה ויראו שונאי ויבושו כי אתה ה'
 עזרתי ונחמתני א"ל בחיך איני מודיע
 אבל אני מודיע בחיי שלמה בנך בשעה
 שבנה שלמה את בית המקדש ביקש
 להכניס ארון לבית קדשי הקדשים דבין
 שערים זה בזה אמר עשרים וארבעה רגנות

תְּחַטְּאֵנִי בְּאִזּוּב וְאַטְהָר: ורבי יוחנן אמר
 סמוך לטבילה שנאמר ובחטא יחמתני אמי
 מאי משמע דהאי חטא לישנא דדכויי הוא
 דכתיב וחטא את הבית ומתרגמינן וידכי ית
 ביתא ואי בעית אימא מהכא תחטאני
 באזוב ואטהר וכו'. נדה לא ע"ב

תְּחַטְּאֵנִי בְּאִזּוּב: אמר רב כהנא מנין
 לשחיטה שהיא מן הצואר שנאמר ושחט
 את בן הבקר ממקום ששח חטהו ממאי
 דהאי חטהו לישנא דדכויי הוא דכתיב
 וחטא את הבית ואיבעית אימא מהכא
 תחטאני באזוב ואטהר ואימא מזנבו שח

יא הַסֵּתֶר פָּנֶיךָ מִחֲטָאֵי, וְכַל-עֲוֹנֹתַי מִחַה: יב לֵב טָהוֹר בְּרָא-לִי אֱלֹהִים, וְרוּחַ נְכוֹן חִדָּשׁ בְּקֶרְבֵי: יג אֶל-תִּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ, וְרוּחַ קִדְשְׁךָ אֶל-תִּקַּח מִמֶּנִּי: יד הִשִּׁיבָה לִי שִׁשׁוֹן יִשְׁעֶךָ, וְרוּחַ נְדִיבָה תִּסְמְכֵנִי: טו אֶלְמֹדָה פְּשָׁעִים דְּרַכֶּיךָ, וְחַטָּאִים אֵלֶיךָ יָשׁוּבוּ: טז הֲצִילֵנִי מִדְּמוּם, אֱלֹהִים אֱלֹהֵי תִשׁוּעָתִי, תִּרְנַן לִשׁוֹנֵי צְדָקָתְךָ: יז אֲדַנִּי שְׁפָתַי תִּפְתָּח, וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ: יח פִּי לֹא-תִחְפֹּץ זִבַּח וְאַתְנָה, עֹלָה לֹא תִרְצֶה: יט זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נְשֻׁבָרָה, לֵב-נִשְׁפָּר

רש"י

סליחת המטא: עצמות דבית. כשכעסת עלי: (יב) לב טהור ברא לי אלהים. שלא אכשל עוד: (יג) ורוח קדשך אל תקח ממני. שלא יהא רוח הקודש מרוחק ממני (ס"א): (יד) השיבה לי ששון ישעך. רוח הקודש שנסתלק מעלי: נדיבה. לשון נדיבות קלינות: (טו) אלמדה פושעים

דרכיך. וממני ילמדו וישווו אס יראו שמסלח לי: (טז) הציילני מדמים. שלא אמות נחרצ על עונשו של אוריה שהרגמי: (יז) אדני שפתי תפתח. מחול לי ויהי לי פתחון פה להגיד מהלכתך: (יח) כי לא תחפוצ זבח. שאין זבח מטאם צל על המויד: ואתנה. שאס מחפון אמנו לך:

תורה תמימה

מכלל שזקוף בעינן והא שח ועומד הוא ואימא מאזנו בעינן דם הנפש וליכא וכו'. חזקין כו ע"א

יב לֵב טָהוֹר דרש ר' עזרא ואיתימא ר' יהושע בן לוי שבעה שמות יש לו ליצה"ר הקב"ה קראו רע שנאמר כי יצר לב האדם רע מנעוריו משה קראו ערל שנאמר ומלתם את ערלת לבבכם דוד קראו טמא שנאמר לב טהור ברא לי אלהים מכלל דאיכא טמא וכו'. סוכה קב ע"א

יד הִשִּׁיבָה לִי דאמר רב יהודה אמר רב ששה חדשים נצטרע דוד ופרשו הימנו סנהדרין ונסתלקה הימנו שכינה דכתיב ושובו לי יראיך ויודעי עדותיך וכתיב השיבה לי ששון ישעך וכו'. יומא כב ע"ב

יז אֲדַנִּי שְׁפָתַי מתיב מר בריה דרבינא בערב מברך שתים לפניה ושתיים לאחריה ואי אמרת בעי לסמוך הא לא קא סמך גאולה לתפלה דהא בעי למימר השכיבנו אמרי כיון דתקינו רבנן השכיבנו כגאולה אריכתא דמיא דאי לא תימא הכי שחרית היכי מצי סמיך והא אמר רבי יוחנן בתחלה אומר ה' שפתי תפתח ולבסוף הוא אומר יהיו לרצון אמרי פי אלא התם כיון דתקינו רבנן למימר ה' שפתי תפתח כתפלה אריכתא דמיא הכא נמי כיון דתקינו רבנן למימר השכיבנו כגאולה אריכתא דמיא: ברכות ד ע"ב

יט זִבְחֵי אֱלֹהִים: א"ר יהושע בן לוי בא וראה כמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקב"ה

וּנְדָבָה, אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה: כ הַיְטִיבָה בְרָצוֹנָךְ אֶת־צִיּוֹן, תִּבְנֶה חֳמוֹת יְרוּשָׁלַיִם: כא אִזְּ תַחֲפִיץ וּבַחֲי־צָדֵק עוֹלָה וּכְלִיל, אִזְּ יַעֲלוּ עַל־מוֹצְבֵיךָ פָּרִים:

נב א לְמִנְצַח מוֹשְׁבֵי לְדָוִד: ב בָּבוֹא דוֹאֵג הָאֲדָמִי וַיִּגַּד לְשִׂאוֹל, וַיֹּאמֶר לוֹ, בָּא דָוִד אֶל־בֵּית אַחִימֶלֶךְ: ג מִה־תִּתְהַלֵּל בְּרָעָה הַגְּבוּר, חֶסֶד אֵל כָּל־הַיּוֹם: ד הַזֹּאת תִּחְשַׁב לְשׁוֹנֶךָ, פְּתַעַר מְלֻטָּשׁ עֹשֶׂה רְמִיָּה: ה אֶתְהַבֵּת רַע מְטוֹב, שֶׁקָּר מַדְבֵּר צָדֵק סְלָה: ו אֶתְהַבֵּת כָּל־דְּבָרֵי־בִלְעַ, לְשׁוֹן מְרָמָה: ז גַּם־אֵל יִתְצַדֵּךְ לְנִצָּחַת, יַחֲתֶךָ וַיִּסְחָדֶךָ

רש"י

(ב) היטיבה. לזנות צימ מקדשך צמוכה צימי שלמה
 צני: (ג) מה תתהלל. ומתפאר ברעה שאתה עושה
 אתה הגבור צמורה: חסד אל כל היום. להזיל את
 הנדף על ידך, ד"א חסד אל כל היום אילו לא נתן לי
 אחימלך לחס מדומה אתה שאמות צערך, יש חסד
 צהקצ"ה על ישראל כל היום ואם לא נתן לי ימנו לי
 אחריס: (ד) מלוטש. מחודד: עושה רמיה. סומך
 הנשר עם השער: (ז) יתצדך. לי נמיסה: יחתך. לשון

תורה תמימה

נב ג מה תתהלל ברעה: א"ל מר בריה דרבינא לבריה בכולהו לא תפיש למדרש לבר מבלעם הרשע דכמה דמשכחת ביה דרוש ביה כתיב דואג וכתוב דוייג אמר ר' יוחנן בתחילה יושב הקב"ה ודואג שמא יצא זה לתרבות רעה לאחר שיצא אמר ווי שיצא זה (סימן גבור ורשע וצדיק חיל וסופר) א"ר יצחק מאי דכתיב מה תתהלל ברעה הגבור חסד אל כל היום אמר לו הקב"ה לדואג לא גבור בתורה אתה מה תתהלל ברעה לא חסד אל נטוי עליך כל היום וכו'.

ז גם אל יתצדך לנצח: וא"ר יצחק מאי דכתיב חיל בלע ויקיאנו מבטנו יורישנו אל אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע ימות דואג אמר לו חיל בלע ויקיאנו אמר לפניו מבטנו יורישנו

שבשעה שבית המקדש קיים אדם מקריב עולה שבר עולה בידו מנחה שבר מנחה בידו אבל מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולם שנאמר זבחי אלהים רוח נשברה ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת שנאמר לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה וכו'.

סוטה ה ע"ב

זבחי אלהים: ואריב"ל בזמן שבית המקדש קיים אדם מקריב עולה שבר עולה בידו מנחה שבר מנחה בידו אבל מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולן שנאמר זבחי אלהים רוח נשברה ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת שנאמר לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה: סנהדרין מג ע"ב

מֵאֵהָל, וְיִשְׂרָשֶׁךְ מֵאֶרֶץ חַיִּים סְלָה: ח וַיִּרְאוּ צַדִּיקִים וַיִּירְאוּ, וְעָלְיוּ
 יִשְׁחָקוּ: ט הִנֵּה הַגִּבּוֹר לֹא יָשִׁים אֱלֹהִים מְעוּזוֹ, וַיִּבְטַח בְּרַב עֲשָׂרוֹ
 יַעֲזוּ בַּהֲוֹתוֹ: י וַאֲנִי כְּזֹאת רַעַנָן בְּבֵית אֱלֹהִים, בְּטַחְתִּי בַּחֶסֶד־
 אֱלֹהִים, עוֹלָם וָעֶד: יא אֹדְךָ לְעוֹלָם כִּי עָשִׂיתָ, וַאֲמִנָּה שְׂמוֹךְ כִּי־טוֹב
 נָגַד חֲסִידֶיךָ:

נג א לְמִנְצַחַת עַל־מַחֲלַת מִשְׁפִּיל לְדוֹד: ב אָמַר נָבַל בְּלִבּוֹ אֵין
 אֱלֹהִים, הִשְׁחִיתוֹ וְהִתְעִיבוֹ עוֹל, אֵין עֲשֵׂה־טוֹב: ג אֱלֹהִים
 מִשְׁמִיִּם הִשְׁקִיף עַל־בְּנֵי־אָדָם, לְרֵאוֹת הַיֵּשׁ מִשְׁפִּיל דֹרֵשׁ אֶת־
 אֱלֹהִים: ד כָּלוּ סוֹג יַחֲדוֹ נֶאֱלָחוּ, אֵין עֲשֵׂה־טוֹב אֵין גַּם־אֶחָד:

רש"י

שצרה: ויסחך. ויעקך: ושרשך. ישרשך אמרין לעקור כל השרשים דיראריניע"ר זלע"ז: (ח) ועליו ישחקו. וזה השחוק שיאמרו עליו הנה זה הגבר אשר לא שם מצטחו צהקצ"ה ראו מה עלתה צו: (ט) יעזו בהוותו. מתגבר היה צרשעו: (י) ואני. הנדקף עמה צדק אהיה כזת רענן צננים וצנני צנים צית הקצ"ה: (יא) כי עשית. כשמעשה לי זאת וכלפי הקצ"ה אמר

מקרא זה: (א) על מחלת. שם כלי שיר, ד"א על מחלתן של ישראל כשיחריצ צית וכבר אמר מזמור אחר דוגמת זה (לעיל יד) אמר נבל זלצו אין אלהים וגו', הא' על חרצן צית ראשון וזה על צית שני: (ב) אמר נבל בלבבו. זה על טיטוס כשגידר את הפרוכת וחרצו מטפטף דס אמר הרג את ענמו: (ד) כלו סג. לשון סיגיס: אין גם אחד. מכל חיליו שימחה צדו:

תורה תמימה

אל וא"ר יצחק מאי דכתיב גם אל יתצך לנצח אמר הקב"ה לדוד ניתי דואג לעלמא דאתי אמר לפניו גם אל יתצך לנצח מאי דכתיב יחתך ויסחך מאהל ושרשך מארץ חיים סלה אמר הקב"ה לימרו שמעתא בי מדרשא משמיה אמר לפניו יחתך ויסחך מאהל ליהוי ליה בנין רבנן ושרשך מארץ חיים סלה וכו'. סנהדרין קו ע"ב
 גם אל יתצך: יתיב רב כהנא קמיה דרב יהודה ויתיב וקאמר הא מתניתין כדתנן א"ל כנה יתיב ההוא מרבנן קמיה דרב

כהנא ויתיב וקאמר גם אל יתצך לנצח יחתך ויסחך מאהל ושרשך מארץ חיים סלה א"ל כנה תרתי למה לי מהו דתימא ה"מ מתניתין אבל בקראי אימא לא מכנינן קמ"ל: שבועות לו ע"א

ח וַיִּרְאוּ צַדִּיקִים: אמר ר' אמי אין תורתו של דואג אלא משפה ולחוץ ואמר רבי יצחק מאי דכתיב ויראו צדיקים ויראו ועליו ישחקו בתחילה ייראו ולבסוף ישחקו וכו'. סנהדרין קו ע"ב

קח ספר יום שלישי נד - נה י לחודש שני

ה הלא ידעו פעלי און, אכלי עמי אכלו לחם, אלהים לא קראו:
ו שם פחדו-פחד לא-היה פחד, בי-אלהים פור עצמות הנד,
הבשתה בי-אלהים מאסם: ז מי יתן מציון ישעות ישראל, בשוב
אלהים שבות עמו, יגל יעקב ישמח ישראל:

נד א למניצח בנגינת משפיל לדוד: ב בבוא הזיפים ויאמרו
לשאל, הלא דוד מסתתר עמנו: ג אלהים בשמך הושיענו,
ובגבורתך תדינני: ד אלהים שמע תפלת, האזינה לאמרי-פי:
ה פי זרים קמו עלי ועריצים בקשו נפשי, לא שמו אלהים לנגדם,
סלה: ו הנה אלהים עזר לי, אדני בסמכי נפשי: ז [ישוב כתיב] ישוב
הרע לשררי, באמתך העמיתם: ח בנדבה אופחה-לך, אודה
שמך יהוה פי-טוב: ט פי מפל-צרה הצילני, ובאיבי ראתה עיני:

י לחודש

נה א למניצח בנגינת משפיל לדוד: ב האזינה אלהים תפלת,י

רש"י

(ה) הלא. יש לידע לאוכלי עמי כמאכל לחם ואלהים לא קראו שסופס שיפחדו שם פחד באחרית הימים: (ו) לא היה פחד. זה כפחד הראשון שאירע לנלשנר כי נגאולה זו פור הקב"ה עמנו' חונך המוניס עליך ירושלים כענין שנאמר המק בשרו וגו' (זכריה י"ד), וכן פתרו מנחם, ודוגש פתר אותו כמו (משלי כ"ג) חנוך

לנער על פי דרכו וכ' של חונך היא יסוד במלה ככ"ף של חנוך, (סא"ה): הבישורתה. אחת ה' אח כל אויבי כי מאסם: (ג) ובגבורתך תדינני. מנקוס נקמתי כמו כי ידין ה' עמו (דברים ל"ג): (ד) לשוררי. לעויני לשון אשורנו ולא קרוז (במדבר כ"ד): באמתך. ממון שאתה אמימי ואמרת ליפרע מהולכי רכיל ורודפי הרג

תורה תמימה

נד ב בבוא הזיפים ויאמרו לשאל הלא דוד מסתתר עמנו: תנן התם כל הנצוק טהור חוץ מדבש זיפים והצפיחים מאי זיפים אמר רבי יוחנן דבש שמזייפין בו וריש לקיש אמר על שם מקומו כדכתיב זיף וטלם ובעלות כיוצא בדבר אתה אומר בבא הזיפים ויאמרו לשאל הלא דוד וגו' מאי זיפים אמר רבי יוחנן בני אדם המזייפין דבריהם ורבי אלעזר אומר על שם מקומן כדכתיב זיף וטלם ובעלות: סוטה מח ע"ב

ספר יום שלישי נה י לחודש שני קט

וְאֶל־תִּתְעַלֵּם מִתְהַנְתִּי: ג הַקְּשִׁיבָה לִי וְעֲנֵנִי, אָרִיד בְּשִׁיחִי
 וְאֶהְיֶמָה: ד מִקּוֹל אוֹיֵב מִפְּנֵי עֶקֶת רָשָׁע, כִּי־יִמְיָטוּ עָלַי אֲזֹן
 וּבֶאֱפֹ יִשְׁטְמוּנִי: ה לְבִי יִחִיל בְּקִרְבִּי, וְאִימוֹת מוֹת נִפְלוּ עָלַי:
 ו יִרְאֶה וְרָעַד יָבֵא בִּי, וְתִכְסֵּנִי פְלָצוֹת: ז וְאָמַר מִי־יִתֶּן־לִי אֶבֶר
 כִּי־נָהָה, אֲעוֹפֶה וְאֶשְׁפָּנָה: ח הִנֵּה אֲרַחֵק נָדָד, אֶלֶּן בַּמִּדְבָּר
 סָלָה: ט אֲחִישָׁה מִפְּלֹט לִי, מִרוּחַ סָעָה מִסְּעֵר: י בִּלְעַ אֲדָנִי פִּלְג
 לְשׁוֹנָם, כִּי־רָאִיתִי חָמָס וְרִיב בְּעִיר: יא יוֹמָם וְלַיְלָה יִסּוּבְבֶהָ
 עַל־חוֹמֹתֶיהָ, וְאֲזֹן וְעַמָּל בְּקִרְבָּהּ: יב הוֹוֹת בְּקִרְבָּהּ, וְלֹא־יִמִּישׁ
 מִרְחֻבָּהּ תֵּן וּמְרֻמָּהּ: יג כִּי לֹא־אוֹיֵב יִחַרְפֵּנִי וְאִשָּׁא, לֹא־מִשְׁנָאִי
 עָלַי הִגְדִּיל, וְאֶסְתֵּר מִפְּנֵי: יד וְאַתָּה אֲנוּשׁ כְּעֶרְכִּי, אֶלּוּפִי וּמִיּוֹדְעִי:

רש"י

(שמות י"ז): (י) בלע. דפא"י זלע"ו, כמו (איכה ז')
 השיב ידו מבזלע כן פתר מנחם (סא"ח): פלג לשונם.
 הצדילהו שלא ישמע אדם להם, ומנחם פתר פלג לשון
 חילוק (סא"ח): כי ראיתי חמס וריב בעיר. על
 ידס: (יא) יסובבבה. החמס והריב: (יב) הוות.
 שזרים: תוך ומרמה. לשון מכה: (יג) כי לא אויב
 יחרפני. מימי שאשא חרפתי אלא קמתי עליו
 והרגמיו: לא משנאי עלי הגדיל. ואני נרמתי
 ונסתמתי ממנו אזל עתה על כרמי אני נושא את
 חרפתך שאמה חרפתי לפי שאמה אדם גדול צמורה:
 (יד) אנוש כערכי. איש חשוב כמוני: ומיודעי. כמו

לכך הנמיחם: (ג) אריד בשיחי. אחאונן זלערי כמו
 זכר עני ומרודי (איכה ג') וירדתי על ההרים (שופטים
 י"א) ומנחם פתר ל' ממשלה כמו ורדו צדגת הים,
 ושיחי לשון שית, למי שית (משלי כ"ג) (סא"ח):
 (ד) עקת. ל' מזוק: כי ימיטו עלי און. דואג
 ואחיתופל מכריעים עלי עונות להורות שאני בן מות
 ומתירים את דמי: (ה) יחיל. דואג: (ח) הנה
 ארחיק נדוד וגו', אחישה מפלט לי. אם היו לי
 כנפים הייתי מרחיק לנוד וממהר להציל נפשי מידם
 שהם כרוח סועה רוח סערה עוקרת אילנות כמו ויסע
 כעך, (איוב י"ט), ומנחם חזר סועה כמו ויסעו בני ישראל

תורה תמימה

קראו תלמידו בתחילה קראו רבו ואתה
 אנוש כערכי אלופי ומיודעי ולבסוף קראו
 חבירו אשר יחדו נמתיק סוד בבית אלהים
 נהלך ברגש ולבסוף קראו תלמידו גם איש
 שלומי אשר בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל
 עלי עקב וכו'. טההדון קו ע"ב
 ואתה אנוש: הלומד מחבירו פרק אחד או

נה יד ואתה אנוש כערכי: וא"ר יוחנן דואג
 ואחיתופל לא חצו ימיהם תניא נמי
 הכי אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם כל
 שנותיו של דואג לא היו אלא שלשים
 וארבע ושל אחיתופל אינן אלא שלשים
 ושלש וא"ר יוחנן בתחלה קרא דוד
 לאחיתופל רבו ולבסוף קראו חבירו ולבסוף

קי ספר יום שלישי נה י לחודש שני

טו **אֲשֶׁר יַחֲדוּ נִמְתִּיק סוּד, בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלְךְ בְּרָגְשׁ:** טז [ישימות כתיב]
יִשְׂיֵא מוֹת עֲלִימוֹ יִרְדוּ שְׂאוֹל חַיִּים, פִּי־רַעוֹת בְּמִגְוָרָם בְּקֶרֶבָם:
יז **אֲנִי אֶל־אֱלֹהִים אֶקְרָא, וַיַּחֲוֶה יוֹשִׁיעֵנִי:** יח **עָרַב וּבִקֵּר וַצְהַרִים**

רש"י

אלופי לשון ואדעך בשם (שמות ל"ג), דמתרגמינן ורציתך, ומנחם פי' כי לא אויב ירפני ואשא יש עליו מן הענין מי יתן לי אבר כיונה אעופה ואשכונה אילו יכולתי להעלות אבר הייתי טס ונודד מפני עקת רשע כי צלתי מקרצ מערת פריזים ללון צמדצר סלה אז לא אויב ירפני ולא הייתי נושא כלמתי וצמתי ולא נסתרתי מפניו כאשר הייתי נסתר מפניהם כשהייתי צמוכס ופמרון זה לא יתכן מפני הפסוקים הכמוצים אחריהם והם ואתה אנוש כערכי אלופי ומיודעי אשר יחדו נמתיק סוד צצית אלהים נהלך ברגש, לכן פותר אותו דוגש צענין אחר זה פתרונו כי לא אויב ירפני ואשא חרפתו ולא משנאי עלי הגדיל ואסתר ממנו כי אם

אלופי ומיודעי אשר יחדיו נמתיק סוד צצית אלהים נהלך ברגש, והדבר הזה ידוע כי האדם קשה עליו חרפת האוהב מחרפת האויב וגם יוכל להסתר מאויבו ולא יוכל להסתר מאוהבו צהגידו לו את כל לבו, כן מוכיח הענין: (טו) אשר יחדו. היינו רגילים להמתיק סוד צמורה וצצית אלהים היינו מהלכים ברגש צרוז עס: בבית אלהים. צמי מדרשות: (טז) ישי מות עלימו. ישיא הקצ"ה עליהם את מלאך המות, ישי יסכך ויסית לשון הנחש השיאני ואוכל (צראשית ג'), ומנחם פתר ישי לשון יש כמו אם ישכס עושים (שם כ"ד) אשר ישנו פה (דברים כ"ט): במגורם. צמלוס: (יח) ערב ובוקר וצהריים. ערצית ושחרית ומנחה

תורה תמימה

שנאמר אשר יחדיו נמתיק סוד בבית אלהים נהלך ברגש וכו'. יומא כד ע"ב **אֲשֶׁר יַחֲדוּ נִמְתִּיק סוּד בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלְךְ בְּרָגְשׁ:** אמר אביו שמע מינה לשכת הגזית חציה בקדש וחציה בחול ושמע מינה שני פתחים היו לה אחד פתוח בקדש ואחד פתוח בחול דאי סלקא דעתך כולה בקדש זקן יושב במערבה והאמר מר אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד ואי סלקא דעתך כולה בחול פייס במזרחה והא בעינן בבית אלהים נהלך ברגש וליכא אלא שמע מינה חציה בקדש וחציה בחול וכו'. יומא כה ע"א

יח עָרַב וּבִקֵּר וַצְהַרִים: וחייבין בתפלה: דרחמי נינהו מהו דתימא הואיל וכתוב בה ערב ובקר וצהריים כמצות עשה שהזמן גרמא דמי קמ"ל: ברכות כ ע"ב

הלכה אחת או פסוק א' [או דבור א'] או אפי' אות אחת צריך לנהוג בו כבוד שכן מצינו בדוד מלך ישראל שלא למד מאחיתופל אלא ב' דבריו בלבד (עשאו) [קראו] רבו אלופו ומיודעו שנא' ואתה אנוש כערכי אלופי ומיודעי והלא דברים ק"ו ומה דוד מלך ישראל שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד קראו רבו אלופו ומיודעו הלומד מחבירו פרק אחד או הלכה אחת או פסוק אחד או אפי' אות אחת עאכ"ו שצריך לנהוג בו כבוד ואין כבוד אלא תורה שנא' כבוד חכמים ינחלו ותמימים ינחלו טוב ואין טוב אלא תורה שנא' כי לקח טוב נתתי לכם תורתני אל תעזובו: אבות יט ע"ב

טו **אֲשֶׁר יַחֲדוּ** למדה מפיסין וחוזרין ומפיסין אמר רבי יוחנן כדי להרגיש כל העזרה

ספר יום שלישי נה י לחודש שני קיא

אָשִׁיחָה וְאַהֲבֶהָ, וַיִּשְׁמַע קוֹלִי: יט פָּדָה בְּשָׁלוֹם נַפְשִׁי מִקְרַב-לִי, בִּי-בְרָבִים הָיוּ עֲמֹדַי: כ וַיִּשְׁמַע אֵל וַיַּעֲנֵם וַיֵּשֶׁב קֶדֶם סֵלָה, אֲשֶׁר אֵין חֲלִיפוֹת לָמוֹ וְלֹא יֵרְאוּ אֱלֹהִים: כא שָׁלַח יָדָיו בְּשִׁלְמוֹ חֲלָל בְּרִיתוֹ: כב חָלְקוּ מִחֶמְאָת פִּיּוֹ וּקְרַב-לְבָבוֹ, רָבוּ דְבָרָיו מִשְׁמֹן וְהִפָּה פֶתַח-חַוֹת:

רש"י

ג' תפלות: (יט) מקרב לי. מן המלממה הצאה עלי: כי ברבים היו עמדי וגו'. כי זאת עשה לי צעיל הרצים שהיו צעורתי להתפלל עלי שנאמר וכל ישראל ויהודה אוהבים את דוד: (כ) ישמע אל. תפלתם של אומם רצים: ויענם. המלך שהוא יושב קדם: אשר

אין חליפות למו. לאומם הרשעים הרודפים אומי אין נותנים לנס אל יום חליפתם אין חרדים מיום המיתה: (כא) שלח ידיו. זה אחימושל הרשע: שלח. טאנד"יט צלע"ו: בשלומיו. צמה שה' שקט ושלם עמו: (כב) חלקו. לשון חלקקות (לעיל ה):

תורה תמימה

פדאני לי ולבני מבין אומות העולם וכו'. ברכות ז ע"ב

פָּדָה בְּשָׁלוֹם נַפְשִׁי: אמר ר' פדת א"ר יוחנן הרואה חלום ונפשו עגומה וכו' יטיבנו בפני שלשה ליתי תלתא ולימא להו חלמא טבא חזאי וכו' ולימרו ג' הפוכות וג' פדויות ושלש שלומות וכו' שלש פדויות דכתיב פדה בשלום נפשי מקרב לי וגו' ופדויי ה' ישובן וגו' ויאמר העם אל שאול היונתן ימות אשר עשה הישועה וגו' שלש שלומות דכתיב בורא נים שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו ורוח לבשה את עמשי וגו' ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וגו'

ברכות נה ע"ב

כ אֲשֶׁר אֵין חֲלִיפוֹת: אמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי כל שאינו מניח בן ליורשו הקדוש ברוך הוא מלא עליו עברה כתיב הכא והעברתם את נחלתו וכתיב התם יום עברה היום ההוא אשר אין חליפות למו ולא יראו אלהים וכו'.

בבא בתרא קטז ע"א

עָרַב וְבָקַר וְצִהָרִים: יכול יהא כוללן בבת אחת כבר מפורש ע"י דוד דכתיב ערב ובקר וצהרים וגו' ברכות לא ע"א

יט כִּי בְרָבִים הָיוּ עֲמֹדַי: א"ל רבי יצחק לרב נחמן מ"ט לא אתי מר לבי כנישתא לצלויי אמר ליה לא יכילנא א"ל לכנפי למר עשרה וליצלי אמר ליה טריחא לי מלתא ולימא ליה מר לשלוחא דצבורא בעידנא דמצלי צבורא ליתי ולודעיה למר א"ל מאי כולי האי א"ל דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יוחי מאי דכתיב ואני תפלתי לך ה' עת רצון אימתי עת רצון בשעה שהצבור מתפללין. ר' יוסי ברבי חנינא אמר מהכא כה אמר ה' בעת רצון עניתך ר' אחא ברבי חנינא אמר מהכא הן אל כביר ולא ימאס וכתיב פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי תניא נמי הכי רבי נתן אומר מנין שאין הקב"ה מואס בתפלתן של רבים שנאמר הן אל כביר ולא ימאס וכתיב פדה בשלום נפשי מקרב לי וגו' אמר הקב"ה כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הצבור מעלה אני עליו כאילו

כג השלך על־יהוה יהבך והוא יכל־לך, לא־יתן לעולם מוט
לצדיק: כד ואתה אלהים תורדם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה
לא־יחצו ימיהם, ואני אבטח־בך:

רש"י

כדאמר כתב אמימר פתיחא עלה והוא שטר שממא:
(כג) יהבך. משאך, רוח"ק משיז לו כן: יכלכלך.
יסבול משאך כמו (מלכים א' ח') השמים ושמי השמים לא
יכלכלוך לשון כלכול ממורגס מסובר כמרגוס יונתן צן
עויאל. מוט. מעידת רגל:

מחמאות. לשון חמאה והמ"ס הראשונה יקוד נופל
היא נמיצה כמ"ס של מעשה וכמ"ס של מאמר: וקרב
לבו. לזו למלמה: והמה פתחות. מנתס פתר לשון
חרצות כמו ואת ארץ נמרוד צפתמיה (מיכה ה') כפיות
חרצ (סא"ב), ואומר אני לשון קללה הוא צלשון חרמי

תורה תמימה

כד אנשי דמים ומרמה: וכתוב ואחיתופל
ראה כי לא נעשתה עצתו ויחבש את
החמור ויקם וילך אל ביתו (ו)אל עירו ויצו
אל ביתו ויחנק וכתוב אנשי דמים ומרמה
לא יחצו ימיהם ותניא כל שנותיו של דואג
אינן אלא שלשים וארבע ושל אחיתופל
אינן אלא שלשים ושלש כמה הויא להו
תלתין ותלת דל שבע דהוה שלמה פש להו
עשרים ושית דל תרתי שני לתלתא עבורי
אשתכח דכל חד וחד בתמני אוליד וכו'.

סנהדרין סט ע"ב

ואתה אלהים: מה בין תלמידיו של אברהם
אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע תלמידיו
של אברהם אבינו אוכלין בעולם הזה
ונוחלין לעולם הבא שנאמר להנחיל אוהבי
יש ואוצרותיהם אמלא אבל תלמידיו של
בלעם הרשע יורשין גיהנם ויורדין לבאר
שחת שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר
שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם
ואני אבטח בך:

תורדם לבאר שחת: א"ל ההוא מינא לר'
חנינא מי שמיע לך בלעם בר כמה הוה א"ל
מיכתב לא כתיב אלא מדכתיב אנשי דמים
ומרמה לא יחצו ימיהם בר תלתין ותלת

כג השלך על יהוה יהבך: מאי סלסלה
ותרוממך יומא חד שמעוה לאמתא
דבי רבי דהוות אמרה לההוא גברא דהוה
קא מהפך בשעריה אמרה ליה עד מתי
אתה מסלסל בשערך לא הוה ידעי רבנן מאי
וטאטאטיה במטאטא השמד יומא חד
שמעוה לאמתא דבי רבי דהוות אמרה
לחברתה שקולי טאטיא וטאטי ביתא לא
הוה ידעי רבנן מאי השלך על ה' יהבך והוה
יכלכלך אמר רבה בר בר חנה יומא חד הוה
אזלינא בהדי ההוא טייעא הוה דרינא טונא
ואמר לי שקול יהביך ושדי אגמלאי:

ראש השנה כו ע"ב

השלך על יהוה יהבך: שמעוה לאמתא דבי
רבי דהוות אמרה לההוא גברא דהוה
מהפך במוזייה אמרה ליה עד מתי אתה
מסלסל בשערך לא הוה ידעי רבנן מאי
השלך על ה' יהבך אמר רבה בר בר חנה
זימנא חדא הוה אזילנא בהדי ההוא טייעא
וקא דרינא טונא ואמר לי שקול יהביך ושדי
אגמלאי לא הוה ידעי רבנן מאי וטאטאטיה
במטאטא השמד שמעוה לאמתא דבי רבי
דהוות אמרה לחברתה שקולי טאטיא
וטאטי ביתא וכו'.

מגילה יח ע"א

נו א לְמִנְצַחַת עַל-יוֹנָת אֵלֶם רְחֻקִים, לְדָוִד מִכְתָּם, בְּאַחֲזוֹ אֶתֹו
 פְּלִשְׁתִּים בְּגַת: ב חֲנִנִי אֱלֹהִים בִּי-שְׂאֵפְנֵי אֲנֹוֹשׁ, כָּל-הַיּוֹם לֶחֶם
 יִלְחָצְנִי: ג שְׂאֵפֹו שׁוֹרְרֵי כָּל-הַיּוֹם, בִּי-רַבִּים לַחֲמִים לִי מָרוֹם: ד יוֹם
 אִירָא, אֲנִי אֵלֶיךָ אֶבְטָח: ה בְּאֱלֹהִים אֶחְלָל דְּבָרוֹ, בְּאֱלֹהִים
 בְּטַחְתִּי לֹא אִירָא, מִהִי-יַעֲשֶׂה בְּשָׂר לִי: ו כָּל-הַיּוֹם דְּבָרֵי יַעֲצֹבוּ,
 עָלַי כָּל-מַחֲשַׁבְתָּם לָרָע: ז יְגֹוֹרוּ [יַצְפִּינוּ כַּתִּיב] יַצְפֹּנוּ הַמָּה עַקְבֵי
 יִשְׁמְרוּ, בְּאֲשֶׁר קָוֹ נַפְשִׁי: ח עַל-אֹן פֶּלֶט-לְמוֹ, בְּאֶף עַמִּים הוֹרֵד

רש"י

עלצ ועקקה: (ז) יגורו יצפוננו. המה אורצים ולנים
 צמקוס שהם מקוים שאני אלך שם ושומרים את עקבי
 טר"ש צלע"ו, לרגלני ולהוליך רודפי שם, כל זה היה
 מקובל על רשעי ישראל האורצי לו ומאמנתם צרת אלל
 אכיש: יגורו. ילינו: יצפוננו. יארונו: כאשר קו
 נפשי. כשהם יודעים ומקוים לי דרך זו ילך: (ח) על
 און פלט לבו. למנוח הלנה ועושר על דבר עון ורשע,
 פלט כמו ללט מפני שכר מאת שאל על כך: באף
 עמים הורד. צאפך הורד אומה זו שאני צמקוס
 מחמתם וממחשבותם שאומרים להרגני:

(א) יונת אלם רחוקים. על עצמו אמר שהיה רחוק
 מארץ ישראל אלל אכיש והיו אחיו של גלית מצקשים
 רשות מאכיש להרגו שנאמר הלל זה דוד מלך הארץ
 (ש"א כ"ט) והוא היה ציניהם כיונה אלמת:
 (ב) שאפני. מפנים ללעני גולושי"ר צלע"ו, כמו
 שאפה רוח (ירמיה צ'): לחם. לשון מלחמה:
 (ג) מרום. הקצ"ה שהוא יושב מרום:
 (ה) באלהים אהלל דברו. אף צעעה שהוא צל
 עמי צמדת הדן אהלל דברו ואצטט צו: (ו) כל היום
 דברי יעצבו. מעניצים אותי רודפי עד שכל דברי פי

תורה תמימה

אמוץ ואמציה אחים הוו היא מוצאת היא
 מיתוצאת מיבעי ליה א"ר אלעזר לאחר
 שנמצאו סימניה בא סמאל וריחקן בא
 גבריאלי וקירבן היינו דכתיב למנצח על יונת
 אלם רחוקים לדוד מכתם א"ר יוחנן משעה
 שנתרחקו סימניה נעשית כיונה אילמת
 לדוד מכתם שיצא ממנה דוד שהיה מך ותם
 לכל דבר אחר מכתם שהיתה מכתו תמה
 שגולד כשהוא מהול דבר אחר מכתם כשם
 שבקטנותו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו
 ללמוד תורה כך בגדולתו וכו'. סוטה י ע"ב

שנין או בר תלתין וארבע א"ל שפיר
 קאמרת לדידי חזי לי פנקסיה דבלעם והוה
 כתיב ביה בר תלתין ותלת שנין בלעם
 חגירא כד קטיל יתיה פנחס ליסטאה וכו'.
 סנהדרין קו ע"ב
נו א לְמִנְצַחַת עַל יוֹנָת אֵלֶם: דא"ר שמואל בר
 נחמני א"ר יונתן כל כלה שהיא
 צנועה בבית חמיה זוכה ויוצאין ממנה
 מלכים ונביאים מנלן מתמר נביאים דכתיב
 חזון ישעיהו בן אמוץ מלכים מדוד ואמר
 רבי לוי דבר זה מסורת בידינו מאבותינו

אלהים: ט נדי ספרתה אתה, שימה דמעתי בנאדך הלא
 בספרתך: י אז ישובו אויבי אחר ביום אקרא, זהידעתי
 באלהים לי: יא באלהים אהלל דבר, ביהוה אהלל דבר:
 יב באלהים בטחתי לא אירא, מהיעשה אדם לי: יג עלי אלהים
 נדרך, אשלם תודת לך: יד פי הצלת נפשי ממות, הלא רגלי
 מדהי, להתהלך לפני אלהים באור החיים:

נז א למנצח אלתשחת לךוד מכתם, בברחו מפני שאול

רש"י

ט (א) נודי ספרתה. אמה ידעת מנין המקומות שגדמתי לנרום: שימה דמעתי בנאדך. שים דמעתי זנאל שלך ותהא שמורה לפניך: הלא בספרתך. זמניך מתננה למנוחה עם שאר לרומי, (ומנחם סגנו לשון ספר ממש): (יא) באלהים אהלל, בה' אהלל. על מדת הדין ועל מדת הרחמים אהלל: (יד) באור החיים. לשון לארץ ישראל: (א) למנצח אל תשחת. כך כינה דוד המזמור הזה זשציל שהיה קרוז

תורה תמימה

אהלל דבר בה' אהלל דבר זו מדה טובה באלהים אהלל דבר זו מדת פורענות וכו'. ברכות ט ע"ב ורפא ורפא: דאמר רב אחא הנכנס להקיז דם אומר יהי רצון מלפניך יי' אלהי שיהא עסק זה לי לרפואה ותרפאני כי אל רופא נאמן אתה ורפואתך אמת לפי שאין דרכן של בני אדם לרפאות אלא שנהגו אמר אביי לא לימא אינש הכי דתני דבי רבי ישמעאל ורפא ורפא מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות וכו'. ברכות ט ע"א

נז א בברחו מפני שאול: א"ל ההוא צדוקי לר' אבהו כתיב מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וכתיב לדוד מכתם בברחו מפני שאול במערה הי מעשה הוה ברישא מכדי מעשה שאול הוה ברישא לכתוב ברישא אמר ליה אתון דלא

ט נדי ספרתה אמר ר"ש בן פזי א"ר יהושע בן לוי משום בר קפרא כל המוריד דמעות על אדם כשר הקב"ה סופרן ומניחן בבית גזויו שנאמר נודי ספרתה אתה שימה דמעתי בנאדך הלא בספרתך וכו'. שבת קה ע"ב

יא באלהים אהלל דבר: מאי חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה אילימא כשם שמברך על הטובה הטוב והמטיב כך מברך על הרעה הטוב והמטיב והתנן על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב על בשורות רעות אומר ברוך דין האמת אמר רבא לא נצרכה אלא לקבולינהו בשמחה אמר ר' אחא משום ר' לוי מאי קרא חסד ומשפט אשירה לך ה' אומרם אם חסד אשירה ואם משפט אשירה רבי שמואל בר נחמני אמר מהכא בה' אהלל דבר באלהים

בַּמַּעֲרָה: ב חַנְּנֵי אֱלֹהִים חַנְּנֵי כִּי בְּךָ חִסָּה נַפְשִׁי, וּבְצֵל־כַּנְּפֵיךָ אֶחְסֶה
 עַד יַעֲבֹר הַזּוֹת: ג אֶקְרָא לְאֱלֹהִים עֲלִיזוֹן, לְאֵל גִּמְרַעְלִי: ד יִשְׁלַח
 מִשָּׁמַיִם וַיּוֹשִׁיעֵנִי חֲרֹף שְׁאֲפֵי סֶלָה, יִשְׁלַח אֱלֹהִים חֶסְדּוֹ וַאֲמַתּוֹ:
 ה נַפְשִׁי בְּתוֹךְ לְבָאֵם אֲשַׁכְּבָה לְהַטִּים, בְּנִי־אָדָם שִׁנְיָהֶם חֲנִית
 וְחַצִּים, וּלְשׁוֹנָם חָרֵב חֲדָה: ו רֹמְמָה עַל־הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים, עַל כָּל־
 הָאָרֶץ כְּבוֹדְךָ: ז רֶשֶׁת הַכִּינּוֹ לַפְּעָמֵי כַּפְּךָ נַפְשִׁי, כָּרוּ לְפָנַי שִׁיחָה
 נִפְלוּ בְּתוֹכָהּ סֶלָה: ח נִכּוֹן לִבִּי אֱלֹהִים נִכּוֹן לִבִּי, אֲשִׁירָה וַאֲזַמְרָה:
 ט עוֹרָה כְּבוֹדִי, עוֹרָה הַנִּבֵּל וְכִנּוֹר, אַעִירָה שָׁחַר: י אוֹרְךָ בְּעַמִּים
 אֲדַנִּי, אֲזַמְרָךְ בַּלְּאֲמִים: יא כִּי־גָדַל עַד־שָׁמַיִם חֶסְדְּךָ, וְעַד־שְׁחָקִים
 אֲמַתְךָ: יב רֹמְמָה עַל־שָׁמַיִם אֱלֹהִים, עַל כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדְךָ:

רש"י

למות, ויסד מזמור זה לאמר אל תשחת אותי ה':
 (ב) חנני, חנני. חנני שלא אהרוג ושלא אהרג: עד
 יעבור הוות. עד תעזור הרעה: (ד) חרף שאפי.
 ויושיעני מחרפת שאפי האומר לצלעני, שאפי
 גולושנט"מיו צלע"ו: (ה) נפשי בתוך לבאם.
 אכנר ועמשא שהיו לצאים צמורה ואינס מוחיס בשאלו:
 אשכבה לודהטים. אשכבה צלוהטים אנפנצלווייאניך
 צלע"ו, צין הזיפס שלוהטים אחר ל' הרע: (ו) רוממה
 על השמים. הסתלק מן התחמוינס שאינס כדי
 שמשרה שכינתך ציניהס על הארץ תמכנד צו:

(ז) כפף נפשי. האויב: נפלו בתוכה. סופן ליפול
 צמוכה, כפף קלי"נא צלע"ו, לשון וזוקף לכל הכפופים
 (ח) נכון לבני אלהים נכון לבני.
 נאמן עמך צמדת הדין ונאמן עמך צמדת הרחמים:
 (ט) עורה כבודי. ולא אישן עד שלש שעות צכודי
 כשאר מלכיס: עורה הנבל וכנור. העירה אותי אמה
 הנבל וכנור התלוי על מטמי פתוח לצד הנפון וכיון
 שמגיע תזות לילה רוח לפונית מנשבת צו ודוד עומד
 ועוסק צמורה: אעירה שחר. אני מעורר את השמר
 ואין השמר מעוררני:

תורה תמימה

ט עוֹרָה כְּבוֹדִי: אמר רב יצחק בר אדא
 ואמרי לה אמר רב יצחק בריה דרב אידי
 מאי קרא עורה כבודי עורה הנבל וכנור
 אעירה שחר. ברכות ד ע"א
 עוֹרָה כְּבוֹדִי: ובניהו בן יהוידע זו סנהדרין
 אביתר אלו אורים ותומים וכן הוא אומר
 ובניהו בן יהוידע על הכרתי ועל הפלתי
 ולמה נקרא שמן כרתי ופלתי כרתי
 דרשיתון סמוכין קשיא לכו אנן דדרשינן
 סמוכים לא קשיא לן דא"ר יוחנן סמוכין מן
 התורה מנין שנא' סמוכים לעד לעולם
 עשויים באמת וישר למה נסמכה פרשת
 אבשלום לפרשת גוג ומגוג שאם יאמר לך
 אדם כלום יש עבד שמורד ברבו אף אתה
 אמור לו כלום יש בן שמורד באביו אלא
 הוה הכא נמי הוה: ברכות י ע"א

נח א לְמַנְצַחַ אֱלֹהֵי-תְשׁוּחַת לְדָוֶד מִכְתָּבָם: ב הָאֱמָנָם אֵלֶם צֶדֶק
 תְּדַבְּרוּן, מִיִּשְׁרָיִם תִּשְׁפָּטוּ בְּנֵי אָדָם: ג אֶת־בְּלֶב עוֹלֹת
 תִּפְעֲלוּן, בְּאֶרֶץ חָמָס יִדְיָכֶם תִּפְלֹסוּן: ד זָרוּ רְשָׁעִים מִרְחָם, תָּעוּ
 מִבֶּטֶן דְּבָרֵי כָזָב: ה חֲמַת־לָמוֹ בְּדַמוֹת חֲמַת־נְחָשׁ, כְּמוֹ־פֶתֶן חֲרַשׁ
 יֵאֱמָם אֲזָנוֹ: ו אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע לְקוֹל מְלַחְשִׁים, חוֹבֵר חֲבָרִים
 מִחֶכְם: ז אֱלֹהִים חָרָס־שִׁנְיָמוֹ בְּפִימוֹ, מִלְּתַעוֹת פְּפִירִים נִתְּץ יְהוָה:
 ח יִמָּאֶסוּ כְּמוֹ־מַיִם יִתְהַלְכוּ־לָמוֹ, יִדְרֹךְ [חצו כתיב] חֲצִיו כְּמוֹ יִתְמַלְלוּ:

רש"י

תפלוסון קונטרפיי"שן נלע"ז: (ד) זורו רשעים מרחם. ממעי אדם הם נעשים זרים להקצ"ה כדרך שעשה עשו ויתרוולאו הננים בקרצה (בראשית כ"ה): זורו. נזורו כמו שזמו שמים (ירמיה ז'), וימרוהו ורבו (בראשית מ"ט), רזמו מעט (איוב כ"ד), כולן לשון נפעלו: (ה) חמת למו. ארס יש להם להרוג את הנציות כדמות הנחש: כמו פתן חרש יאטם אזנו. הנחש כשהוא מזקין נעשה חרש באזנו אחת ואוטס השנית נעפר שלא ישמע את הנחש כשחצר משציעו שלא יזיק: (ו) אשר לא ישמע וגו'. מחוצר למקרא שלפניו ואוטס אזנו נשצל שלא ישמע לקול מלחשים: חובר חברים. שידע ללחוש את הנחשים: (ז) מלתעות. שנים הפנימיות שקורין מייש"ליש נלע"ז: (ח) ימאסו. לעזמס שיהיו נמאסים צענייהס מדאגה

(א) מכתבם. שס נעימות שיר: (ב) האמנם. לשון אמונה הוא האמנס אלס נדק מדברון וגו', מומור זה אמר על שצא אל המעגל אשר שאל שוכב שס ולקח את החנית ואת הנפחת והלך לו וקרא הלל תענה אצנר (ש"א כ"ו) כלומר הלא יש לך עתה להוכיח לשאול ולהראותו שעל חנס הוא רודפני שאילו רציתי הרגתיו וכך אמר צשירו האמנס נאלס מפכס הנדק שהיה לכס לדבר והמישרי שהיה לכס לשפוט הנדק אשר מדברון: (ג) אף בלב עולות תפעלוין. ולא עוד אלל שנלנצכס אתס חורשים רעה לפעול עול: עולות. כמו עולות כאשר יאמר מן שור שוררים, ומעיר עיירים, ושלשים עיירים להס (שופטים י') שהס לשון עיר וקרייה: בארץ חמס ידיכס תפלסון. נמוך הארץ אתס מכריעים חמס ידיכס עד שהוא שוקל משקל רב,

תורה תמימה

אדם בעולם הזה ישים עצמו כאלם יכול אף לדברי תורה תלמוד לומר צדק תדברון יכול יגיס דעתו ת"ל מישרים תשפטו בני אדם וכו'. חולין פט ע"א

ד זרו רשעים ההיא עוברת דארחא אתו לקמיה דרבי חנינא אמר להו לחושו לה ולא אילחישא קרי עליה זורו רשעים מרחם נפק מינה שבתאי אצר פירי: יומא פב ע"ב

שכורתין דבריהן ופלתי שמופלאין מעשיהן ואחר כך שר הצבא למלך יואב א"ר יצחק בריה דרב אדא ואמרי לה א"ר יצחק בר אבדימי מאי קרא עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר: טנהדרין טז ע"א

נח ב האמנם אלם: אמר רבי יצחק מאי דכתיב האמנם אלם צדק תדברון מישרים תשפטו בני אדם מדה אומנותו של

ט כמו שבלול תמס יהלך, נפל אשת בל-חזו שמש: כ בטרם יבינו פירתכם אטר, כמו-חי כמו-חרון ישערנו: יא ישמח צדיק פי-חזה נקם, פעמיו ירחץ בדם הרשע: יב ויאמר אדם אך-פרי לצדיק, אך יש-אלהים שפטים בארץ:

נט א למניצח אל-תשחת לדוד מכתם, בשלח שאול, וישמרו את-הבית להמיתו: ב הצילני מאיבי אלהי, ממתקוממי תשגבני: ג הצילני מפעלי און, ומאנשי דמים הושיעני: ד כי הגה

רש"י

כמו כצט ולחוף, ופי' מנחם ככצט ולחוף הוא שור אף כאן נפל ואשת (גוה להגיה סא"א): (י) בטרם יבינו פירותיכם אטר. אשר צטרס ידעו קוליס רכיס שלכס להיות אטרס קשים כלומר עד שלא יגדלו צני הרשעים: כמו חי כמו חרון. כלומר צנורה וצחוק וצחרון יסערס הקצ"ה, חי לשון צנורה: (יב) ויאמר אדם אך פרי לצדיק. ואז יאמרו הצניות ודאי יש פירות ותשלוס שכר צמעשה הצדיקים שנקס הקצ"ה נקמתס: יש אלהים. דיין שופט רשעים צארץ: (א) אל תשחת. כך קרא שס המזמור על שס שהיה קרוב למות ולהיות נשחת מצקס רחמים על הצנר: וישמרו את הבית. כשאמרה להס מיכל חולה הוא (ש"א י"ט) והצריחו צלילה: (ד) יגורו עלי. לנוס צצמי לשמרני:

וכמו צמיס יתהלכו דוגמתו (יחוקאל כ"א) כל צרכיס חלכנה מיס מדמעות (סא"א): ידרוך חציו. הקצ"ה לנגד' כדי שיתמוללו, יתמוללו שיאנ"ט פרויאיי"ץ צלע"ז: (ט) שבלול. יש פותרין לימצ"א צלע"ז. ויש פותרין כמו שצולת מיס (לקמן ס"ט) וכפל הלמ"ד כמו מן ימל קצירו (איוב י"ח), ימולל (לקמן ז'): תמס. נמס והולך תמס שס דצר הוא, המ"ס יסוד ועיקר הוא והתי"ז צו יסוד נופל כמו תי"ז של חבל עשו (ויקרא כ'): נפל אשת. טלפ"א צלע"ז, שאין לה עינים והיא תנשמת דמתרגמינן אשותא כך פירשוהו רבותינו, ויש פותרין נפל של אשה כמו אשת הזמה (יחוקאל כ"ג), ויש תי"ז צלא דצקות כמו (משלי ד') עטרת מפארת תמגנך כמו נפל של אשה שלא חזו הנפלים שמש, וללשון ראשון הוי נפל ואשת כמו ואני ככצט לחוף (ירמיה י"א) שהיא

תורה תמימה

מארעא דמצרים אמר להו ועד דאתי נפתלי מארעא דמצרים יהא אבי אבא מוטל בבזיון שקל קולפא מחייה ארישיה נתרן עיניה ונפלו אברעא דיעקב פתחינהו יעקב לעיניה ואחיקר והיינו דכתיב ישמח צדיק כי חזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע באותה שעה נתקיימה נבואתה של רבקה דכתיב למה אשכל גם שניכם יום אחד ואע"ג

ט כמו שבלול תמס: מאי אישות אמר רב יהודה בריה שאין לה עינים אמר רבא בר ישמעאל ואיתימא רב יימר בר שלמיא מאי קרא כמו שבלול תמס יהלך נפל אשת בל חזו שמש וכו'. מועד קטן ו ע"ב יא ישמח צדיק: חושים בריה דרן תמן הוה ויקירן ליה אודניה אמר להו מאי האי ואמרו ליה קא מעכב האי עד דאתי נפתלי

אָרְבוּ לְנַפְשֵׁי יְגוּרוּ עָלַי עֲזִים, לֹא־פָשְׁעִי וְלֹא־חַטָּאתִי, יְהוָה:
 ה בְּלִי־עֹז וְיָרְצוּן וַיְכַוְנֵנוּ, עוֹרָה לְקַרְאֹתִי וּרְאָה: ו וְאַתָּה יְהוָה
 אֱלֹהִים צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, הִקְיִצָּה לְפָקֶד כָּל־הַגּוֹיִם, אֶל־תָּחֵן
 כָּל־בְּנֵי אָוֶן סָלָה: ז יָשׁוּבוּ לְעָרְב יִהְמוּ כַּכֶּלֶב, וַיִּסּוּבְבוּ עִיר:
 ח הִנֵּה יִבְיַעוּן בְּפִיהֶם חֲרָבוֹת בְּשִׁפְתוֹתֵיהֶם, כִּי־מִי שְׁמַע: ט וְאַתָּה
 יְהוָה תִּשְׁחַק־לָמוֹ, תִּלְעַג לְכָל־גּוֹיִם: י עֲזוּ אֵלַיךְ אֲשַׁמְרָה, כִּי־
 אֱלֹהִים מוֹשְׁגֵבִי: יא אֱלֹהֵי [חסדו כתיב] חֲסִדֵי יִקְדְּמֵנִי, אֱלֹהִים יִרְאֵנִי
 בְּשׂוֹרְרֵי: יב אֶל־תִּהְרַגְם פֶּן־יִשְׁכַּחוּ עַמִּי, הִנִּיעְמוּ בְּחִילְךָ וְהוֹרִידְמוּ,
 מִגְּנִינֹו אֲדָנִי: יג חַטָּאת־פִּימוֹ דְּבַר־שִׁפְתֵימוֹ וַיִּלְכְּדוּ בְּגִאוֹנָם,
 וּמֵאֲלֵה וּמִבְּחַשׁ יִסְפְּרוּ: יד כִּלְהַ בְּחִמָּה כִּלְהַ וַאֲיַנְמוּ, וַיִּדְעוּ

רש"י

(ה) בלי עוז. לא טמאמי להם: ויכווננו. מוזמנים להרוג: (ו) הקייצה לפקד כל הגוים. ואת הרשעים שפוט כמשפטי הגוים ועליהם אל תחון: (ז) ישובו לערב וגו', הגדה יביעון בפיהם. פתרון שני מקראות הללו נופל זה על זה, ישובו לערב לא דים מה שעשו ציוס אלל אף לערב ישובו על רעתם לשמור שלא אזרח ואלל מן העיר ומה עשו ציוס הנה כל היום יציעו צפיהם לרגל עלי אל שאל: (ח) חרבות בשפיותיהם. ואומרים צלצס מי שומע: (ט) ואתה ה'. אשר תלעג תשחק גם לרשעי' הללו:

(י) עזו אליך אשמרה. עזו ומקפו של אוצי החוק עלי, אלך אשמורה ואלפסה לעזרני הימנו: (יא) יקדמני. יקדים לי עזרתי קודם שמשלוט צי יד שונאי: יראני בשוררני. מה שאני תאז לראות: (יב) אל תהרגם. שאין זו נקמה הנכרת: פן ישכחו עמי. כי כל הממים משתכחים אלל הניעמו מנכסיהם שיהיו עניים והיא נקמה שמוכר לאורך ימים: (יג) חטאת. של פיהם הוא דבר שפתימו ונלכדים בגאונם העניים הנרדפים על ידיהם מפני האלה והכחש שהם מספרים: (יד) כלה. אותם צחמתך מלך השופט

תורה תמימה

לא (ראו) [ידעו] אור מלמד שהיו נותנים עיניהם בבעלי ממון ומפקידים אצלו אפרסמון ומניחים אותו בבית גנזיהם לערב באים ומריחין אותו ככלב שנא' ישובו לערב יהמו ככלב וישובבו עיר ובאים וחותרים שם ונוטלין אותו ממון ערום הלכו מבלי לבוש ואין כסות בקרה חמור יתומים דמיתתן לא ביום אחד הואי קבורתן מיהא ביום אחד הואי ואי לא עסק ביה יוסף אחיו לא הוו מעסקי ביה והכתיב וישאו אותו בנוו ארצה כנען אמרו הניחו לו כבודו במלכים יותר מבהדיוטות: ^{סוטה יג ע"א} **נט** ז ישובו לערב: דרש רבא מאי דכתיב חתר בחשך בתים יומם חתמו למו

בִּי-אֱלֹהִים מוֹשֵׁל בְּיַעֲקֹב, לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סָלַח: טו וַיָּשׁוּבוּ לְעָרֵב
יָהֲמוּ כַּכֶּלֶב, וַיִּסּוּבְבוּ עִיר: טז הַמָּוָה [יְנוּעוֹן כְּתִיב] יִנְיַעוֹן לְאַכְל, אִם-לֹא
יִשְׁבְּעוּ וַיָּלִינוּ: יז וַאֲנִי אֲשִׁיר עֹזְךָ וְאַרְנֵן לְבַקֵּר חֲסִדְךָ, בִּי-חַיֵּית
מוֹשֶׁה לִּי, וּמְנוּס בְּיוֹם צַר-לִי: יח עֲזֵי אֱלֹהֶיךָ אֲזַמְּרָה, בִּי-אֱלֹהִים
מוֹשֶׁה בִּי אֱלֹהֵי חֲסִדֶי:

יא לחודש

ד א לְמוֹנֵצַח עַל-שׁוֹשַׁן עֲדוֹת, מִכֶּתֶם לְדוֹד לְלַמֵּד: ב בְּהַצּוֹתוֹ אֶת
אָרֶם נְהָרִים וְאֶת-אָרֶם צוֹבָה, וַיָּשָׁב יוֹאֵב וַיֵּךְ אֶת-אֲדוֹם
בְּגִיא־מִלְחָה, שְׁנַיִם עָשָׂר אֲלָף: ג אֱלֹהִים זִנְחַתְנוּ פְּרִצְתְנוּ, אֲנַפְתְּ

רש"י

וידעו כי אמה מושל ציעקב: (טו) וישוּבוּ לערב. מחובר למקרא העליון חטאת פימו הס מדצרים ציוס ולערב הס שציס לררוב אומס שהלשינו עליהס: (טז) המוה יניעון לאכול. כאשר עשו הכלבי כל הלילה אס אינס שצעים שילינו מתוך שצעס וישנו: (יז) ואני. כשאמלט מהס לבקר אשיר עזך: (יח) עזי אליך. אליך שאתה עוזי ומעוזי אליך אזמרה: (א) על שושן עדות מכתם לדוד ללמד, (מו) מכתם לשון כתס פז (שיר השירים ה') דבר חמוד, ורצותינו דרשו על דוד שהיה מנהיג עזמו כמך ותס אפילו צמלכותו ואגדה אחרת שהיתה מכתו חמה שגולד מהול ע"כ סא"א) מכתם לדוד על עדותן של סנהדרין שנמשלו לשושנה שנאמר שררך אגן הסהר וגו' (שיר השירים ז') סוגה צשושנים כשנררך שילמדוהו מה יעשה כשנלחם עם ארס נהרים ושלח את יואב עליהס אמרו לו ליואב ולא מצניו של יעקב אתס היכן היא השצועה שנשצע

תורה תמימה

ינדהגו יחבלו שור אלמנה גבולות ישיגו עדר גזלו וירעו והוא לקברות יובל ועל גדיש ישקוד סנהדרין קט ע"ב רבו'.

תְּשׁוּבָב לָנוּ: ד הֲרַעַשְׁתָּהּ אֶרֶץ פְּצַמְתָּהּ, רָפָה שְׁבָרֶיהָ כִּי־מָטָה:
 ה הֲרַאֲיֶתָה עַמּוֹךְ קָשָׁה, הִשְׁקִיתָנוּ יַיִן תַּרְעֵלָה: ו נָתַתָּה לִירֵאִיךָ גַם
 לְהִתְנוּסָם, מִפְּנֵי קִשְׁטֵי סֵלָה: ז לְמַעַן יִחַלְצוּן יְדִידֶיךָ, הוֹשִׁיעָה יְמִינֶיךָ
 [ועננו כתיב] ח אֱלֹהִים דַּבֵּר בְּקֹדֶשׁוֹ אֶעֱלֶזָה, אֲחַלְקָה שְׂכָם וְעַמְּךָ
 סְבוֹת אֲמַדְד: ט לִי גִלְעָד וְלִי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם מַעֲזוֹ רֵאשִׁי, יְהוּדָה

רש"י

(ד) הרעשתה. ארצנו נכמה גייסות: פצמתה. שצרת אותה, וראיתי בדברי דונש שהוא לשון ערבי אבל לא פירש אותו וציקודו של רבי משה הדרשן פירשו לשון קריעה וראיה הציא לדבר וקרע לו חלוני (ירמיה כ"ג) מתורגם ופליס אך אני אומר ופליס שתרגם יונתן לשון מקון חלון הוא ככל הפתחים שיש להם פנימין: רפה שבריה כי מטה. לשון רפואה אע"פ שכתוב זה"ל הרצה תינות משמשות כן: כי מטה. לשון שפלות: (ה) יין תרעלה. האוטס את הלז ועוטפו רעל לשון עטיפה הוא כמו והצרושים הרעלו, (נחום ב'), ובלשון משנה מדיות רעלות: (ו) נתתה ליראיך גם. נסיונות של ארות הרצה: להתנוסם. להיות מנוסים זהם אס יעמדו ציראתך: מפני קשט. לקשט מדומיך צעולס שכשתתן להם הטובה לא יהרהרו האומות אחריך אלא יקשטו דיניך ויאמרו יפה היטב להם כי הם עמדו לו נכמה נסיונות: (ז) יחלצון. ינללו מרע: הושיעה ימינך. אשר השיצות אחר צהמתזק אויביהם עליהם: וענני. כי אס מענני יחללו

הס שאני נלחם נשצילס: (ח) אלהים דבר בקדשו. שיקבץ הגלות וזרעו ימשלו זהם (סא"ל), ד"ל אלהים דבר נקדשו שאהיה מלך עליהם: אעלוזה. צישועמו, צפי' אחר מנלתי אלהים דבר נקדשו לעורני כדכתיב (ש"צ ג) כי ציד דוד עבדי אושיע את עמי ישראל: אחלקה שכם. אחלק להם שכם נכסי אויביהם: ועמך סוכות אמרד. סוכות זה איני יודע מאיזה אומה היא לא ידעתי סוכות שצאו לו ישראל כשנסעו ישראל מרעמסס היכן הוא, וצפירושים אחרים מנלתי אחלקה שכם, אחזיר להם נחלת יעקב אציהם, ועמך סוכות אמרד, כשחלקהו לישראל שכם וסוכות צקזה ארץ כנען היה כמו שמצינו תחלת ציאתו של יעקב לארץ דרך סוכות שכם, ד"ל ועמך סוכות אמרד, סוכות לשון אורות ודמיונות כמו שנלמר (מלכים ב' י, ל) ואת סכות צנות: אמרד. אני מודד את צורתם כמו שנלמר (שם ב' ח) שני חצלים להמית ומלא החצל להחיות (סא"ל): (ט) לי גלעד. למלוך עליהם: מוחקקי. שרים שלי מחוקק לי שררה שמחוקק ושולט ספרים ומלוא כמו

תורה תמימה

ט יְהוּדָה מְחַקְקִי: אלא מהכא ואחר בא חצרון אל בת מכיר אבי גלעד ותלד לו את שגוב וכתוב מני מכיר ירדו מחוקקים וכתוב יהודה מחוקקי מתניתין דלאו כרבי יהושע דתניא רבי יהושע אומר נשא אדם אשה בילדותו ישא אשה בזקנותו היו לו בנים בילדותו יהיו לו בנים בזקנותו שנא' בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה ואם שניהם כאחד טובים וכו'. יבמות טב ע"ב יְהוּדָה מְחַקְקִי: אמר רבא לא משכחת צורבא מרבנן דמורי אלא דאתי משבט לוי או משבט יששכר לוי דכתיב יורו משפטין ליעקב יששכר דכתב (ובני) יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ואימא יהודה נמי דכתיב יהודה מחוקקי אסוקי שמעתא אליבא דהילכתא קאמינא וכו'. יומא נו ע"א

מִחֻקְקֵי: י מוֹאֵב סִיר רַחֲצֵי, עַל־אֲדוֹם אֲשֶׁלֶיךָ נֶעְלִי, עָלַי פְּלִשַׁת
הַתְּרַעֲעֵי: יא מִי יְבִלְנֵי עִיר מְצוֹר, מִי נָחַנִי עַד־אֲדוֹם: יב הֲלֹא־אֵתָה
אֱלֹהִים זְנַחְתָּנּוּ, וְלֹא־תֵצֵא אֱלֹהִים בְּצַבֹּאוֹתֵינוּ: יג הֲבַח־לָנוּ עֲזֶרֶת
מְצַר, וְשׂוֹא תְשׂוּעַת אָדָם: יד בְּאֱלֹהִים נַעֲשֶׂה־חֵיל, וְהוּא יְבוֹס
צָרֵינוּ:

סא א לְמִנְצֵחַ עַל־נְגִינַת לְדוֹד: ב שִׁמְעָה אֱלֹהִים רְנָתִי, הַקְּשִׁיבָה
תְּפִלָּתִי: ג מִקְצֵה הָאָרֶץ אֱלִיךָ אֶקְרָא, בֶּעֱטָף לְבִי, בַּצּוֹר-

רש"י

יב בלני עיר מצור. או לעיר מצור לכבוש את צרה אם
לא אתה מעורר אותי על מצורי אדום מי יצילני ומי ינחני
עליהם, נפירושים אחרים מנאמי כן על מצורי אדום אשר
נחתי עתה עליהם: (יב) ולא תצא. ואיך יואל:
(יד) יבוס. ירמוס: (ג) מקצה הארץ. אף ע"פ

(בראש"י מ"ט) לא יסור שנת מיהודה ומחוקק מצין רגליו
(סא"א): (י) מואב סיר רחצי. אשתמש צהם כסיר של
נחושת המוכן לרחוץ בו: בעלי. מסגר שלי: עלי פלשת
התרועעי. המתנזר על ממשלתי להיות משועזדים לי כי
גם מארץ פלשתים וכן עזה שכבשן דוד: (יא) מי

תורה תמימה

דרומא דהוה קפיץ מילא וקטיל בהו שקליה
קיסר לתאגיה ואותביה אארעא אמר
ריבוניה דעלמא כוליה אי נחא לך לא
תמסריה להווא גברא לדידיה ולמלכותיה
בידיה דחד גברא אכשליה פומיה לבר
דרומא ואמר הלא אתה אלהים זנחנתו ולא
תצא אלהים בצבאותינו דוד נמי אמר הכי
דוד אתמוהי קא מתמה על לבית הכסא
אתא דרקונא שמטיה לכרכשיה ונח נפשיה
אמר הואיל ואיתרחיש לי ניסא הא זימנא
אישבקינהו שבקינהו ואזל איזדקור ואכלו
ושתו ואדליקו שרגי עד דאיתחזי בליונא
דגושפנאק ברחוק מילא אמר מיחדא קא
חדו בי יהודאי הדר אתא עלייהו א"ר אסי
תלת מאה אלפי שליפי סיפא עיילו לטור
מלכא וקטלו בה תלתא יומי ותלתא
לילוותא ובהך גיסא הלולי וחנגי ולא הוו
ידעי הני בהני וכו'.
גיטין נו ע"א

לי גלעד ולי מנשה ואפרים: דורשי רשומות
היו אומרים כולן באין לעולם הבא שנאמר
לי גלעד ולי מנשה ואפרים מעוז ראשי
יהודה מחוקקי מואב סיר רחצי על אדום
אשליך נעלי עלי פלשת התרועעי לי גלעד
(ולי מנשה) זה אחאב שנפל ברמות גלעד
מנשה כמשמעו אפרים מעוז ראשי זה
ירבעם דקאתי מאפרים יהודה מחוקקי זה
אחיתופל דקאתי מיהודה וכו'

סנהדרין קד ע"ב
יב הלא אתה אלהים: אתרנגולא
ואתרנגולתא חריב טור מלכא דהוו
גהיגי כי הוו מפקי חתנא וכלתא מפקי
קמייהו תרנגולא ותרנגולתא כלומר פרו
ורבו כתרנגולים יומא חד הוה קא חליף
גונדא דרומאי שקלינהו מינייהו נפלו
עלייהו מחונהו אתו אמרו ליה לקיסר מרדו
בך יהודאי אתא עלייהו הוה בהו ההוא בר

יְרוּם מִפְּנֵי תַנְחֻנִי: ד פִּי־הֵיטָה מִחֶסֶה לִי, מִגְּדֹל־עֵז מִפְּנֵי אוֹיֵב:
 ה אַגּוּרָה בְּאֶהְלֶךְ עוֹלָמִים, אַחֶסֶה בְּסִתֵּר כְּנִפְיֶךָ סְלָה: ו פִּי־אֶתָּה
 אֱלֹהִים שָׁמַעְתָּ לְנַדְרֵי, נָתַתָּ יְרֵשֶׁת יִרְאֵי שְׁמֶךָ: ז יָמִים עַל־יָמֵי־
 מְלָךְ תּוֹסִיף, שְׁנוֹתָיו כְּמוֹ־דָר וָדָר: ח יֵשֶׁב עוֹלָם לְפָנֵי אֱלֹהִים, חֶסֶד
 וְאֱמֶת מִן יִנְצְרֶהוּ: ט בֵּן אֲזַמְּרָה שְׁמֶךָ לְעַד, לְשִׁלְמֵי נְדָרֵי יוֹם יוֹם:
 סב א לְמִנְצַחַת עַל־יְדוּתוֹן, מִזְמוֹר לְדָוִד: ב אֵךְ אֶל־אֱלֹהִים דּוֹמִיָּה

רש"י

שאי רחוק מאנשי שאני משלח על אויבי למלחמה: אליך אקרא בעטף לבי. עליהם ועל מה אני קורא לך שתנחני צלור שהוא רס וחזק ממני: (ה) אגורה באהלך עולמים. זכני צעה"ז ונעולם הצא: (ו) נתת ירושת יראי שמך. החזרת ערי ירושתם על ידי: (ז) ימים על ימי מלך תוסיף. אם נגזר עלי למות צחור הוסיף ימים על ימי עד ששנותי יהיו שצעים שנה

כמו שני דור ודור: (ח) ישב. המלך לעולם לפני אלהים: חסד ואמת. שהוא עוסק צהם יהיו מזומנים לנצרו: מן. הזמנה כמו (וינה ד') וימן ה' קקיון: (ט) בן אזמרה. כמו שטביצ לי כן אזמרה שמך להיומי משלם נדרי יוס יוס: (א) על ידותון. שם כלי שיר ומדרש אגדה על הדמות ועל הדינין הנגזרים על ישראל מאויציהם: (ב) דומיה נפשי. מנפה נפשי

תורה תמימה

סא ה אַגּוּרָה בְּאֶהְלֶךְ: דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב אגורה באהלך עולמים וכי איפשר לאדם לגור בשני עולמים אלא אמר דוד רבונו של עולם יאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר וכו'.
 בכורות לא ע"ב
 אַגּוּרָה בְּאֶהְלֶךְ: ורבי יוחנן מ"ט קפיד כולי האי דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב אגורה באהלך עולמים וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים אלא אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם יהי רצון שיאמרו דבר שמועה מפי בעוה"ז דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל ת"ח

שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר וכו'. ורבי יוחנן מאי כולי האי דבעי דימרון שמעתא משמיה דאף דוד ביקש עליה רחמים שנאמר אגורה באהלך עולמים אחסה בסתר כנפיך סלה וכי עלתה על דעתו של דוד שיהא חי וקים לעולמים אלא כך אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע אזכה שיהו דברי נאמרין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וכו'.
 שקלים ז ע"ב

ח יֵשֶׁב עוֹלָם רבי מכבד עשירים ר' עקיבא מכבד עשירים כדדרש רבא בר מרי ישב עולם לפני אלהים חסד ואמת מן ינצרהו אימתי ישב עולם לפני אלהים בזמן שחסד ואמת מן ינצרהו וכו'.
 עירובין פה ע"ב

נפשי, מִמֶּנּוּ יִשׁוּעָתִי: ג אֲךָ-הוּא צוּרִי וְיִשׁוּעָתִי, מִשְׁגִּבֵי לֹא-אֲמוּט
 רָבָה: ד עַד-אָנָּה תִּהְיוּתְנוּ עַל-אִישׁ, תִּרְצָחוּ כְּלָכֶם, בְּקִיר נְטוּי גֵּדֵר
 הִדְחוּיָהּ: ה אֲךָ מִשְׁאֵתוֹ יַעֲצוּ לְהַדִּיחַ יָרֵצוּ כָּזָב, בְּפִיו יִבְרָכוּ
 וּבְקִרְבָּם יִקְלְלוּ-סֵלָה: ו אֲךָ לְאֱלֹהִים דּוֹמֵי נֶפֶשׁ, כִּי-מִמֶּנּוּ תִקְוֹתִי:
 ז אֲךָ-הוּא צוּרִי וְיִשׁוּעָתִי, מִשְׁגִּבֵי לֹא אֲמוּט: ח עַל-אֱלֹהִים יִשְׁעֵי
 וּכְבוֹדִי, צוּר-עֲזִי מִחֲסֵי בְּאֱלֹהִים: ט בְּטָחוּ בּוּ בְּכָל-עַתָּה עִם,
 שְׂפָכוּ-לִפְנֵי לְבַבְכֶם, אֱלֹהִים מִחֲסֵה-לָנוּ סֵלָה: י אֲךָ הֵבֵל
 בְּנֵי-אָדָם, כָּזָב בְּנֵי אִישׁ, בְּמֵאזְנֵים לְעֹלוֹת, הִפְחָה מִהֵבֵל יָחַד:
 יא אֶל-תִּבְטְחוּ בְעֵשֶׁק, וּבְגֹזֵל אֶל-תִּהְבְּלוּ, חֵיל כִּי-יָנוּב אֶל-תִּשְׁוִיתוּ

רש"י

כמו דוס לה' והתחולל לו (לעיל ל"ז): (ג) לא אמוט רבה. מטות גדולות, ומדרש אגדה רצה גיהנס: (ד) תהותתו. מנחס פי' מגזרת המיו לאכלה (ירמיה י"ג), ויתא ראשי עם, (דברים ל"ג), עד אנה תאספו על איש, ול"נ שיש לפותרו לשון הוות ויהא ה"א ומי"ו שורש כאשר יאמר מן מת מות, כך נאמר מן יסוד הת הות ולשון רבים הוות והוא לשון מחשבת שצר ומרמית, ויש מפרשין תהותתו כמו תאריכו לשונכס על בני אדם צרע ודימוה לל' הערצ כשמרצה דדברים (פא"א): בקיר נטוי. המוכן ליפול על בני אדם: (ה) משאתו. לפי שאתס יגוריס מן בני אדם שמא ימלוך וישלס גמולכס יעמס להדיח עליו הרעה: בפיו. של כל אחד ואחד מהס יצרכו: ובקרבם. וצמחשנותס יקללו סלה: (ו) אך הבל בני אדם. ואל תיראו מהס מאחר שהקצ"ה מחסה לנו צעמ צרה סלה. צמאזניס לעלות. אס צאו לעלות צמאזניס והצליהס שויס כן פשוטו, ומדרשו לענין הזוגות: (יא) חיל כי ינוב. אס תראו רשעים שממונס מנלית וגדל אל תשימו לז: חיל. ממון: ינוב. ילמח לשון תנוצה:

תורה תמימה

סב ד עד אָנָּה: ת"ר אנשי סדום לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה ומה כתיב בהם ארץ ממנה יצא לחם ותחתיה נהפך כמו אש מקום ספיר אבניה ועפרות זהב לו נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין איה לא הדריכוהו בני שחץ לא עדה עליו שחל אמרו וכי מאחר שארץ ממנה יצא לחם ועפרות זהב לו למה לנו עוברי דרכים שאין באים אלינו אלא

לחסרינו [מממונו] בואו ונשכח תורת רגל מארצנו שנאמר פרץ נחל מעם גר הנשכחים מני רגל דלו מאנוש נעו דרש רבא מאי דכתיב עד אנה תהותתו על איש תרצחו כולכם כקיר נטוי גדר הדחוייה מלמד שהיו גותנין עיניהן בבעלי ממון ומושיבין אותו אצל קיר נטוי ודוחין אותו עליו ובאים ונוטלין את ממונו וכו'.

טנהדין קט ע"ב

לב: יב אחת דבר אלהים שתים-זו שמעתי, פי עז לאלהים:
 יג ולך אדני חסד, ב-אתה תשלם לאיש כמעשהו:
 סג א מזמור לדוד, בהיותו במדבר יהודה: ב אלהים אלי אתה
 אשחרך, צמאה לך נפשי כמה לך בשרי, בארץ-ציה ועיה
 בלי-מים: ג בן בקדש חזיתך, לראות עיך וכבודך: ד פי-טוב
 חסדך מחיים, שפתי ישבחונך: ה בן אברכך בחיי, בשמך אשא

רש"י

מהלים, ויש לפתרו עוד ולך ה' חסד כי יש צדק לשלם
 לאיש כמעשהו: (א) במדבר יהודה. צורת מפני
 שאלו: (ב) אשחרך. אבקש ואדרוש לך כמו ושחרתי
 ואיני (אינו ז'), אם אתה תשחר אל אל (סס ח'): צמאה
 לך נפשי. כמה ומאז אני לצוא אליך ציית תפלתך:
 כמה לך בשרי. לשון תאוה ואין לו דמיון: בארץ
 ציה. צמדצר: (ג) בן בקדש חזיתך וגו'. כמו
 כאשר למאתי לראות עורך וכבודך כדרך שחזיתך
 צמקדש משכן שילה משצע נפשי צמראות עוך וכבודך:
 (ה) בן אברכך בחיי. כמו אז כי אז מתרגמינן
 וצנן, כלומר אז כשאצא לפניך אצרכך כל ימי חיי:

(יב) אחת דבר אלהים. ששמעתי מחוכה שמים
 ומה הן שמים כי עז לך לשלם לאיש כמעשהו, והשני
 כי לך ה' החסד ומאזיה דבור שמענוס מדבור שני של
 'הדצרות שמענו ממנו שהקצ"ה פוקד עון ונוצר חסד
 שנאמר צו (שמות כ') פוקד עון אבות וגו' לכך צטוח
 אני שישלם שכר טוב לזדיקים ופורענות לרשעים, זו
 למדתי מיסודו של ר' משה הדקשן, ורבותינו דרשוהו
 צוכור ושמור צדבור אחד נאמרו: (יג) ולך אדני
 חסד. ומהו החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו ולא
 מעשהו ממש אלא מקצתו כענין שנאמר (עורא ט') כי
 אתה אלהינו חשכת למטה מעונינו כך נדרש צאגדת

תורה תמימה

אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי כי עז
 לאלהים מקרא אחד יוצא לכמה טעמים
 ואין טעם אחד יוצא מכמה מקראות וכו'.
 טנהדין לד ע"א
 יג ולך אדני חסד: רבי אלעזר רמי כתיב ולך
 ה' חסד וכתיב כי אתה תשלם לאיש
 כמעשהו בתחלה כי אתה תשלם כמעשהו
 ולבסוף ולך ה' חסד וכו'. ראש השנה יז ע"ב
 סג ה בן אברכך בחיי: א"ר אלעזר מאי
 דכתיב בן אברכך בחיי בשמך אשא
 כפי בן אברכך בחיי זו ק"ש בשמך אשא
 כפי זו תפלה ואם עושה בן עליו הכתוב

יב אחת דבר אלהים: תא שמע שני סופרי
 הדיינין עומדין לפניהן אחד מן הימין
 ואחד מן השמאל וכותבין דברי המזכין
 ודברי המחייבין בשלמא דברי המחייבין
 למחר חזו טעמא אחרינא ובעו למעבד
 הלנת דין אלא דברי המזכין מאי טעמא
 לאו משום דאי חזו טעמא אחרינא לחובה
 לא משגחינן בהו לא כדי שלא יאמרו שנים
 טעם אחד משני מקראות כדבעא מיניה רבי
 אסי מרבי יוחנן אמרו שנים טעם אחד משני
 מקראות מהו אמר ליה אין מונין להן אלא
 אחד מנהני מילי אמר אביי דאמר קרא

כפי: ו כמו חלב ודשן תשבע נפשי, ושפתי רננות יהלל-פי:
 ז אם-זכרתיך על-יצועי, באשמרות אהנה-בך: ח פי-היית עזרתה
 לי, ובצל כנפיה ארנן: ט דבקה נפשי אחריה, בי תמכה ימינך:
 י והמה לשואה יבקשו נפשי, יבאו בתחתיות הארץ: יא יגירוהו
 על-ידי-חרב, מנת שעלים יהיו: יב והמלך ישמח באלהים, יתהלל
 כל-הנשבע בו פי יסכר פי דוברי-שקר:

סד א למנצח מזמור לדוד: ב שמע-אלהים קולי בשיחי, מפחד
 אויב תצור חיי: ג תסתירני מסוד מרעים, מרגשת פעלי און:

רשי"י

שהרי כבר היה נמשח: יתהלל כל הנשבע בו.
 כשיראו שמושיעני יתהללו ויתפארו כל הדנקי' כך
 ונשבעים צמק: בי יסכר. יתסס כמו ויסכרו כל
 מעינות תהום רצה (בראשית ט'): (ב) שמע אלהים
 קולי בשיחי. מוזמר זה דרשוהו בעלי אגדת תהלים
 על דניאל שהושלך לגוז אריות ויפה נופל כל לשון
 המוזמר על האגדה כפה דוד צרות הקדש כל המאורע
 לו והתפלל עליו שדניאל מזרעו היה, כמו שנאמר
 לחזקיה (ישעיה ל"ט) ומצניך אשר תוליד יקחו והיו
 סריסים צהיכל מלך צבל אלו דניאל חנניה מישאל
 ועזריה: מפחד אויב. אלו האשדדרפניס שנמיענו
 עליו שנאמר (דניאל ו') אדין סרכיא ואשדדרפניא הוו
 צעין עלה להשכחה לדניאל: (ג) מרגשת פעלי
 און. שהס מתרגשים לבקש לי עלילות מות כדכתיב
 ארגישו על מלכא וגו' (שס):

בשמך אשא כפי. להתפלל ולהלל: (ו) ושפתי
 רננות. לשונות של רננות כמו (בראשית י"א) ויהי כל
 הארץ שפה אחת דמתרגמינן ליטגא חד: (ז) על
 יצועי. כשאני שוכב על משכבי אני זוכר אהבתך:
 באשמורות. הלילה: אהנה בך. אחשז כך:
 (ט) בי תמכה ימינך. שלא אפול: (י) והמה.
 איצי: לשואה יבקשו נפשי. צאים עלי צמארז
 צום אפילה שלא ארגיש צהס: יבאו בתחתיות
 הארץ. צמקוס שפל שאול ושוחה יצאו ויפלו:
 (יא) יגירוהו על ידי חרב. יצאו על רודפי אויבים
 ויגירוהו כל אחד מהס ע"י חרב שימיתו אותו ומקרא
 קצר הוא זה שלא פי' מי יגירוהו, יגירוהו לשון גרירה
 כמו מוגרים צמורד (מיכה א') פרך נחל מעס גר (איז
 כ"ח). (מנאמי) מנת שעלים. יצווס חרז שועלים ילכו
 (ז): (יב) והמלך ישמח. על עזמו היה אומר

תורה תמימה

על המעשר ר' אלעזר בר' יוסי אומר על
 לשון הרע אמר רבא ואיתימא ריב"ל מאי
 קראה והמלך ישמח באלהים יתהלל כל
 הנשבע בו כי יסכר פי דוברי שקר וכו'.
 שבת לג. ע"ב

אומר כמו חלב ודשן תשבע נפשי ולא עוד
 אלא שנוחל שני עולמים העוה"ז והעולם
 הבא שנאמר ושפתי רננות יהלל פי:
 ברכות טז ע"ב
 יב והמלך ישמח ת"ר אסכרה באה לעולם

ד אִשֶׁר שָׁנְנוּ כְּחֶרֶב לְשׁוֹנָם, הֶרְכּוּ חֶצֶם דָּבָר מָר: ה לִירַת
 בְּמִסְתָּרִים תָּם, פְּתָאם יִרְהוּ וְלֹא יִירָאוּ: ו יַחְזִקוּ-לָמוּ דָּבָר רָע,
 יִסְפְּרוּ לְטַמוֹן מוֹקְשִׁים, אֲמָרוּ מִי יִרְאֶה-לָמוּ: ז יַחְפְּשׁוּ-עוֹלֹת תַּמְנוּ
 חֶפֶשׁ מְחַפָּשׁ, וְקָרַב אִישׁ וְלֵב עִמָּק: ח וַיִּרְם אֱלֹהִים, חֵץ פְּתָאוֹם הָיוּ
 מִבּוֹתָם: ט וַיִּכְשִׁילוּהוּ עֲלִימוֹ לְשׁוֹנָם, יִתְנַדְּדוּ כָּל-רְאֵה בָם: י וַיִּירָאוּ
 כָּל-אָדָם, וַיִּגִּידוּ פֶּעַל אֱלֹהִים וּמַעֲשֵׂיהוּ הַשְּׂכִילוֹ: יא יִשְׁמַח צַדִּיק
 בִּיהוָה וַחֲסֵה בּוֹ, וַיִּתְהַלֵּל כָּל-יִשְׂרָאֵל לֵב:
סה א לְמַנְצַח מוֹמֹר לְדוֹד שִׁיר: ב לֵךְ דְּמִיָּה תְהַלֵּךְ אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן,

רש"י

האריות כדכתיב (ס) ואמר מלכא והימיו לגבריא חליך די אכלו קרנאי די דניאל ולגוז אריותא רמו וגו': (ט) ויכשילוהו עלימו לשונם. הכשילון שדימו להכשילו עלימו נהפך לשונם: יתנודדו. זראשם להניע ראש ולשחוק עליהם כל ראה נס: (יא) ישמח צדיק. דניאל: ויתהללו כל ישרי לב. יתפארו על יושר לנפם וישמחו צענמם כי צעומים הם שהקצ"ה צעורמם: (ב) לך דמיה תהלה. השמיקה תהלה לך לפי שאין קץ לשבחך והמרצה בשבח אינו אלא גורע: אלהים בציון. אלהים השוכן בציון, (מלאכי שימו כבוד תהלמו, לא יושר מדאי, אך דומיה תהלה וכמזמרה הללויה באימה בלשון הללויה שם בן שמי אומיות מתורגם דחילא עוז וזמרת יה לקמן קי"ח) ויד על כם יה (שמות י"ז) ולשון וגילו צרעדה

(ד) דרכו חצם. הוא לשונם הרע: (ה) לירות במסתרים תם. יורוהו צחיהם: (ו) יספרו לטמון מוקשים. ידברו אל המלך צערמה דברים טמונים שאפילו המלך לא הצין למה היו עושין כך והם היו מתכוונים לטמון לדניאל מוקשים להלכד זהם שאמרו לדריש אחיעטו כל סרכי מלכותא וגו' לקיימא קיים מלכא וגו' (ס) שלא יתפלל שום אדם תפלתו לפני שום אלוה חוץ ממך עד שלשים יום: (ז) יחפשו עולות. מנקשים עלילות כמו שנאמר (ס) הו צעין עילה השכחה לדניאל. טמונו. בלגם ולא גילו דעתם את חפש העלילה המחופש על ידם וקרב מששצותם עומק לנפם: וקרב איש. איש מהם כל אחד ואחד טמן מחשבתו: (ח) ויורם אלהים. ירה אומם לגוז

תורה תמימה

סה ב לֵךְ דְּמִיָּה תְהַלֵּךְ וּאִר יִרְמִיָּה בן אלעזר בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם מתחייב אדם הריגה למלכות מטילין לו חכה לתוך פיו כדי שלא יקלל את המלך מדת הקב"ה אדם מתחייב הריגה למקום שותק שנאמר לך דומיה תהלה ולא עוד אלא שמשבח שנאמר תהלה ולא עוד אלא

שדומה לו כאילו מקריב קרבן שנאמר ולך ישולם נדר וכו'. עירובין יש ע"א לך דמיה תהלה: דרש ר' יהודה איש כפר גבוריא ואמרי לה איש כפר גבור חיל מאי דכתיב לך דומיה תהלה סמא דכולה משתוקא כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא מלה בסלע משתוקא בתרין: מגילה יח ע"א

וּלְךָ יִשְׁלַם-נֶדֶר: ג שִׁמַע תִּפְלָה, עֲדִיךָ כָּל-בֶּשֶׁר יָבֹאוּ: ד דְּבָרֵי עֹנֵת
 וְגָבְרוּ מִנִּי, פְּשַׁעֵינוּ אֶתְּהָ תִכְפְּרֵם: ה אֲשֶׁרֵי תִבְחַר וּתִקְרַב יִשְׁפֹן
 חֲצֵרֶיךָ, נִשְׁבַּעָה בְּטוֹב בֵּיתְךָ קֹדֶשׁ הַיְכָלְךָ: ו גִּזְרֹאוֹת בְּצַדֵּק תַעֲנֵנוּ
 אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ, מִבְּטַח כָּל-קְצוֹי-אָרֶץ וַיִּם רְחֻקִים: ז מִכֵּין הָרִים
 בְּכַחוֹ, נֶאֱזַר בְּגִבּוֹרָה: ח מִשְׁבִּיחַ שְׁאוֹן יָמִים שְׁאוֹן גְּלִיָּהֶם, וְהַמּוֹן
 לְאֲמִים: ט וַיִּירָאוּ יִשְׁבֵי קְצוֹת מְאוֹתֶיךָ, מוֹצְאֵי-בִקֵּר וְעֶרֶב
 תִּרְגִּיז: י פְּקֻדֹת הָאָרֶץ וּתְשַׁקְּקָה רַבַּת תַעֲשֶׂרְנָה, פִּלְג אֱלֹהִים מִלֵּא

רש"י

דומה לזה ד"א לך דומיה תהלה אלהים צליון את אשר דוממת והתרחשת על מה שעשה אויבך צליון תהלה היה לך שהיכולת צדק להנקם ואתה מאריך אף: (ד) דברי עונות גברו מני. ואין אנו יכולים להספיק לסדר כולם לפניך לפי שהם רצ אלא צלל אחד אנו מתפללים לפניך שפשעינו אתה תכפרם: (ה) אשרי. מי אשר תצטרך וקרב אשר ישן צחורייך: נשבעה בטוב. שציתך ומקדושת היכלך ששכינתך שורה שם: (ו) גזרות בצדק תעננו. צלדקתך תענו לעשות נוראות עושים: מבטח. אתה ומנוס לכל יושבי קצות ארץ מקנה הארץ ועד קצהו: וים

רחוקים. אפילו לרחוקים שנים אתה מצטת שצכל מקום ממלכתך: (ז) מכין הרים בכחו. שמלמית ההרים שהם קשים נכחו ומזמן ומכין זהן מוונות ומכין מטר כדכתיב (לקמן קמ) המכין לארץ מטר המלמית הרים: נאזר בגבורה. לפי שצא להזכיר גבורת גשמים אמר נאזר בגבורה: (ח) משביח. משפיל, וכן וחכם צאחור ישצחנה (משלי כ"ט) שוא גליו אתה משצחם (לקמן פ"ט): (ט) מוצאי בקר וערב תרגיז. לך את הצריות יושבי הקצוות צנקר אומרים צרוך יולר המאורות וצערב צרוך המערבי ערצים: (י) פקדת הארץ. כשאתה חפץ להטיב אתה פוקד

תורה תמימה

רחמיך ה' וחסדיך כי מעולם המה וכו'. חגיגה יב ע"א

מִכֵּין הָרִים: וכתוב מכין הרים בכחו נאזר בגבורה ומנא לך דבתפלה דתניא לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם איזו היא עבודה שהיא בלב הוא אומר זו תפלה וכו'. תענית ב ע"א

י פְּקֻדֹת הָאָרֶץ וּתְשַׁקְּקָה: והיינו דאמר ריש לקיש משום בר קפרא נאמרה עצירה בגשמים ונאמרה עצירה באשה נאמרה

ז מִכֵּין הָרִים כְּכַחוֹ: אמר רב זוטרא בר טוביא אמר רב בעשרה דברים נברא העולם בחכמה ובתבונה ובדעת ובכח ובגעה ובגבורה בצדק ובמשפט בחסד וברחמים בחכמה ובתבונה דכתיב ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעת דכתיב בדעתו תהומות נבקעו בכח וגבורה דכתיב מכין הרים בכחו נאזר בגבורה בגעה דכתיב עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערתו בצדק ומשפט דכתיב צדק ומשפט מוכן כסאך בחסד ורחמים דכתיב זכר

קכח ספר יום שלישי סה יא לחודש שני

מֵיִם, תִּכְיִן דְּגָנָם פִּי־בֵן הַכִּינָה: יא תִּלְמִיָּהּ רִוּה נַחַת גְּדוּדִיהָ,
בְּרַבִּיבִים תְּמוּגְגָנָה צְמַחָה תְּבָרְךָ: יב עֲטָרַת שְׁנַת טוֹבְתָךְ, וּמַעְגְלִיךְ
יִרְעִפוּן דְּשָׁן: יג יִרְעִפוּ נְאוֹת מְדָבָר, וְגִיל גְּבָעוֹת תַּחְגְּרָנָה: יד לְבָשׁוּ
כָרִים הַצֵּאֵן, וְעַמְקִים יַעֲטֹפוּ־בָר, יִתְרוּעְעוּ אַף־יִשְׁרׁוּ:

רש"י

את הארץ ומשקה אותה: רבת תעשרנה. הרצה
אתה מעשרה מפלג שלך שהוא מלא מים ומכין צו דגנס
של יושבי קנאות כי זכנ אתה מכין אותם:
(יא) תלמיה. הן שורות הממרישה: רודה. כמו
לרוה: נחת גדודיה. כמו לנחת גדוליה להניח
לגדוליה לעשות נחת לצריות אתה תמוגגנה צרצרים
של מטר: תמוגגנה. לשון המסה: (יב) עטרת. שנת
טובתך, ע"י הגשמים אתה מעטר בכל טוב את השנה
שאתה חפץ להטיב. ומעגליך. הם השמים שהם אצק
רגליך: ירעפון. יטפון: דשן. שומן: (יג) ירעפון.
השמים ננאות המדצר: (יד) לבשו כרים הציאן.
יתלצשון השרון והערצה מן הארץ הצאים לרעות הדשא

תורה תמימה

עצירה באשה שנאמר כי עצר עצר ה' בעד
כל רחם ונאמרה עצירה בגשמים דכתיב
ועצר את השמים נאמר לידה באשה ונאמר
לידה בגשמים נאמר לידה באשה דכתיב
ותהר ותלד בן ונאמר לידה בגשמים דכתיב
והולידה והצמיחה נאמר פקידה באשה
ונאמר פקידה בגשמים נאמר פקידה באשה
דכתיב וה' פקד את שרה ונאמר פקידה
בגשמים דכתיב פקדת הארץ ותשקקה רבת
תעשרנה וכו'. תענית ח ע"א

יא תִּלְמִיָּהּ רִוּה נַחַת: ואמר רב חנא בגדתאה
מטר משקה מרוה ומזבל ומעדן וממשיך
אמר רבא בר רבי ישמעאל ואיתימא רב
יימר בר שלמיא מאי קרא תלמיה רודה נחת
גדודיה ברביבים תמוגגנה צמחה תברך
אמר רבי אלעזר מזבח מזיח ומזין מחבב
מכפר היינו מכפר היינו מזיח מזיח מזיח
ומכפר עונות וכו'. כתובות י ע"ב
תִּלְמִיָּהּ רִוּה נַחַת: ואמר רבי יוחנן גדול יום
הגשמים שאפילו גייסות פוסקות בו שנאמר

יד לְבָשׁוּ כָרִים הַצֵּאֵן: א"ר יוחנן ושניהם

ספר יום שלישי סו יב לחודש שני קכט

יב לחודש

סו א לְמַנִּצַחַת שִׁיר מְזֻמֹּר, הָרִיעוּ לְאֱלֹהִים כָּל־הָאָרֶץ: ב וְזָמְרוּ
כְּבוֹד־שִׁמּוֹ, שִׁימוּ כְבוֹד תְּהִלָּתוֹ: ג אָמְרוּ לְאֱלֹהִים מַה־נּוֹרָא
מַעֲשֵׂיךָ, בְּרַב עֹזךָ יִכְחָשׁוּ לָךְ אוֹיְבֶיךָ: ד כָּל־הָאָרֶץ יִשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ
וְיִזְמְרוּ־לָךְ, יִזְמְרוּ שִׁמְךָ סִלָּה: ה לָכוּ וּרְאוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים, נּוֹרָא
עֲלִילָה עַל־בְּנֵי אָדָם: ו הַפֶּךְ יָם לִיבִשָׁה בַּנְּהָר יַעֲבִרוּ בְּרִגְלָם, שָׁם
נִשְׁמַחֲה־בוֹ: ז מִשָּׁל בְּגִבּוֹרָתוֹ עוֹלָם, עֵינָיו בְּגוֹיִם תִּצְפְּינָה,
הַסּוֹרְרִים אֶל־[יְרִימוּ כתיב] יְרוֹמוּ לָמוֹ סִלָּה: ח בְּרָכוּ עַמִּים אֱלֹהֵינוּ,

רש"י

מודים על כחש ועצרות שצידם (ע"כ המוס'): (ה) נורא עלילה. יראוי על בני אדם פן ימלא להם פשע כי כל מעשיהם גלויים לך: (ו) הפך ים ליבשה. ים סוף: שם נשמחה בו. מלאמי שם היה דבר שהיה נשמח בו כלומר שראה הים את הקצ"ה: (ז) אל ירובו. אל תהי ידם רמה: (ח) ברכו עמים אלהינו. על נפלאותיו שהוא שם נפשנו צמיס

אשר הלמיח המטר: ועמקים יעטפו בר. ע"י המטר יהיו מעוטפים העמקים במצאה ואז יתרועעו הצריות תרועת שמחה וישירו מרוז הצרכה: (ב) זמרו כבוד שמו. זמרו כבוד שמו א"נ ספרו כבוד שמו זמר ושיר: (ג) מה נורא. כל אחד ממעשיך: ברוב עוזך. כשאתה מראה לעולם עוזך על ידי דבר או חרב או רעב או צרקים: אויביך. הרשעים מרוז פחד

תורה תמימה

בהמה וחיה ועוף שמזדווגין זה אצל זה שנאמר לבשו כרים הצאן וגו' ראש השנה יא ע"א

לְבָשׁוּ כְרִים: א"ר יוסה כל המששה טבלו עובר בבל תאחר תמן תנינן רמ"א באחד באלול ר"ה למעשר בהמה ר' אלעזר ור"ש אומרים באחד בתשרי בן עזאי אומר האלוליים (הם) מתעשרין בפני עצמן א"ר חונה טעמא דר"מ עד כאן הן מתמצות לילד מן הישנות מכאן ואילך הן מתחילות לילד מן החדשות ר' יוסה בר ר' בון בשם רב חונה טעמא דר"א ור"ש לבשו כרים הצאן אלו הבכירות ועמקי' יעטפו בר אלו האפילות יתרועעו אף ישירו וכו'.

שקלים ז ע"ב

מקרא אחד דרשו שנאמר לבשו כרים הצאן ועמקים יעטפו בר יתרועעו אף ישירו ר"מ סבר אימתי לבשו כרים הצאן בזמן שעמקים יעטפו בר ואימתי עמקים יעטפו בר באדר מתעברות באדר ויולדות באב ר"ה שלהן אלול ר' אלעזר ור"ש אומרים אימתי לבשו כרים הצאן בזמן שיתרועעו אף ישירו אימתי שבלים אומרות שירה בניסן מתעברות בניסן ויולדות באלול ר"ה שלהן תשרי וכו'. ראש השנה ח ע"א

לְבָשׁוּ כְרִים הַצֹּאן: ר' יהושע אומר מנין שבניסן נברא העולם שנא' ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע ועץ עושה פרי איזהו חדש שהארץ מליאה דשאים ואילן מוציא פירות הוי אומר זה ניסן ואותו הפרק זמן

וְהִשְׁמִיעוּ קוֹל תְּהַלְתּוֹ: ט הַשָּׁם נִפְשָׁנוּ בְּחַיִּים, וְלֹא־נָתַן לְמוֹט רְגְלֵנוּ: י פִּי־בְחַנְתָּנוּ אֱלֹהִים, צִרְפָּתָנוּ פְּצָרָה־פְּסָה: יא הִבֵּאתָנוּ בְּמִצְוֹדָה, שְׁמַת מוֹעֵקָה בְּמַתְּנֵינוּ: יב הִרְפַּבְתָּ אֲנוֹש לְרֵאשֵׁנוּ, בְּאֲנוּ־בֵּאֵשׁ וּבַמַּיִם וְתוֹצִיאֵנוּ לְרוּיָה: יג אָבוּא בֵּיתְךָ בְּעוֹלוֹת, אֲשֶׁלָּם לְךָ נְדָרֵי: יד אֲשֶׁר־פָּעוּ שְׁפָתַי, וְדַבַּר־פִּי בַּצֶּר־לִי: טו עֲלוֹת מַחִים אֶעֱלֶה־לְךָ עִם־קְטָרֵת אֵילִים, אֶעֱשֶׂה בְּקָר עִם־עֲתוּדִים סְלָה: טז לְכוּ־שִׁמְעוּ וְאִסְפְּרָה כָּל־יְרֵאֵי אֱלֹהִים, אֲשֶׁר עָשָׂה לְנַפְשֵׁי: יז אֱלֹו פִּי־קָרָאתִי, וְרוּמָם תַּחַת לְשׁוֹנֵי:

רש"י

צגלות ואינכס יכולים להשמיד אומנו: (י) בי בהנתנו. צלה צגולה: צרפתנו. להסיר הסיגים ממנו שנסוצ צמשונה לפניך כמו שזרפס הכסף להסיר הסיגים ממנו: (יא) הבאתנו במצודה. צמקוס לר כמו צמאסר: מועקה. לשון מסגר וכל המעיק והמזיק כמוהו: (יב) הרכבת אנוש לראשינו. מלכי כל אומה ואומה: (יג) אבוא ביתך. צצנתוק צצ המקדש נשלים נדרינו שנדרנו צגולה: (טז) מיחיים. שמנים לשון מוס: (טז) כל יראי אלהים. הס הגר' שיתגירו: (יז) אליו פי קראתי. כשהיינו צגולה

תורה תמימה

סו יב באנו באש ובמים: ר' אמי ור' אסי דאמרי תרוייהו כאילו נדון בשני דינים אש ומים שנאמר הרכבת אנוש לראשו באנו באש ובמים: ברכות ו"ב
הִרְפַּבְתָּ אֲנוֹש לְרֵאשֵׁנוּ: רב דימי בר יצחק פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא כי עבדים אנחנו ובעבודתנו לא עזבנו אלהינו ויט עלינו חסד לפני מלכי פרס אימתי בזמן המן רבי חנינא בר פפא פתח לה פתחא להא פרשתא מהכא הרכבת אנוש לראשו באנו באש ובמים באש בימי נבוכדנצר הרשע ובמים בימי פרעה ותוציאנו לרויה בימי המן וכו'. מגילה י"ב
הִרְפַּבְתָּ אֲנוֹש לְרֵאשֵׁנוּ: תניא ר"ש אומר מלוי רבית יותר ממה שמרויחים מפסידים ולא עוד אלא שמשימים משה רבינו חכם ותורתו אמת ואומרין אילו היה יודע משה רבינו שיהיה ריוח בדבר לא היה כותבו כי אתא רב דימי אמר מנין לנושה בחבירו מנה ויודע שאין לו שאסור לעבור לפניו ת"ל לא תהיה לו כנושה ר' אמי ורבי אסי דאמרי תרוייהו כאילו דנו בשני דינין שנאמר הרכבת אנוש לראשו באנו באש ובמים וכו'. בבא מציעא עה ע"ב
יג אָבוּא בֵּיתְךָ בְּעוֹלוֹת אֲשֶׁלָּם לְךָ נְדָרֵי: כדרבי לוי דרבי לוי רמי כתיב הוקר רגלך מבית רעך וכתוב אבא ביתך בעולות לא קשיא כאן בחטאות ואשמות כאן בעולות ושלמים וכו'. חגיגה ז ע"א

ספר יום שלישי סז – סח יב לחודש שני קלא

יח און אַס־ראַיִתי בְּלִבִּי, לֹא יִשְׁמַע אֶדְנִי: יט אַכֵּן שָׁמַע אֱלֹהִים,
הִקְשִׁיב בְּקוֹל תְּפִלָּתִי: כ בְּרוּךְ אֱלֹהִים, אֲשֶׁר לֹא־הִסִּיר תְּפִלָּתִי
וַחֲסָדוֹ מֵאֵתִי:

סז א לְמַנְצַח בְּנִינַת מְזֻמּוֹר שִׁיר: ב אֱלֹהִים יִחַנְנוּ וַיְבָרְכֵנוּ, יָאֵר
פָּנָיו אֶתְנוּ סָלָה: ג לְדַעַת בְּאֶרֶץ דְּרָבָךְ, בְּכָל־גּוֹיִם יִשׁוּעָתְךָ:
ד יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים, יוֹדוּךָ עַמִּים כָּל־עַם: ה יִשְׁמְחוּ וַיִּרְנְנוּ לְאֲמִים,
בִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל, וּלְאֲמִים בְּאֶרֶץ תְּנַחֵם סָלָה: ו יוֹדוּךָ עַמִּים
אֱלֹהִים, יוֹדוּךָ עַמִּים כָּל־עַם: ז אֶרֶץ גְּתִנָּה יְבוּלָהּ, יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים
אֱלֹהֵינוּ: ח יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים, וַיִּירָאוּ אוֹתוֹ כָּל־אֲפִסֵי־אֶרֶץ:
סח א לְמַנְצַח לְדוֹד מְזֻמּוֹר שִׁיר: ב יְקוּם אֱלֹהִים יְפֻצּוּ אוֹיְבָיו,

רש"י

למח טל ומטר: (ג) לדעת בארץ דרכך. להודיע שמדתך להטיב לעמך ועל זה יודוך וישמחו וירננו לאמים: (ה) כי תשפוט עמים מישור. לזכות: תנחם. מנהגם דרך המישור ועל זאת יודוך עמים כולם: (ז) ארץ גתנה יבולה. וגם אל הארץ שנמנה יבולה ועל אשר יצרכו השם (סא"ה): (ח) וייראו אותו כל אפסי ארץ. שיאמרו ראו אלו שהיו יראי השם אין צרכם וגדלם: (ב) יקום אלהים יפוצו

קראנוהו וספרנו רוממותו כלשוננו: ורומם. כמו ונתרומם, מלמתי צפי קראתי אליו ורומם שם מלה רוממות שלו מוכן תחת לשוני להזילאו צפה כמו (איוז) כ יכחידנה תחת לשוני: (יח) און אם ראיתי וגו'. לא פעל עמנו כחטאמינו עשה עמנו כלל רואה ולא שומע און שכלצננו: (יט) אכך. צלמת יש לדעת: (כ) אשר לא הסיר תפלתו. מלפניו ומסדו לא הסיר מלמתי: (ב) יאר פניו. להראות פנים שחקות

תורה תמימה

מצרפה למעשה וכו'. קידושין מ ע"א
כ אֲשֶׁר לֹא הִסִּיר תְּפִלָּתִי: פליגי בה רבי יעקב בר אידי ורבי אחא בר חנינא חד אמר אלו הם יסורין של אהבה כל שאין בהן בטול תורה שנאמר אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו וחד אמר אלו הם יסורין של אהבה כל שאין בהן בטול תפלה שנאמר ברוך אלהים אשר לא הסיר תפלתו וחסדו מאתי וכו'. ברכות ה ע"א

יח און אם ראיתי: מאי ולחושבי שמו אמר רב אסי אפילו חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה שנאמר און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה' ואלא מה אני מקיים הנני מביא אל העם הזה רעה פרי מחשבותם מחשבה שעושה פרי הקב"ה מצרפה למעשה מחשבה שאין בה פרי הקב"ה

וַיְנוֹסוּ מִשְׁנֵאֵי־וּמָנָיו: ג כְּהַנְדִּיף עֶשֶׂן תְּנַדְּף, כְּהַיָּס דּוֹנָג מִפְּנֵי־אֵשׁ, יֵאבְדוּ רְשָׁעִים מִפְּנֵי אֱלֹהִים: ד וְצַדִּיקִים יִשְׂמְחוּ יַעֲלֶצוּ לְפָנֵי אֱלֹהִים, וַיִּשְׂשׂוּ בְשִׂמְחָה: ה שִׁירוּ לְאֱלֹהִים זְמִירוֹ שְׂמוֹ, סְלוֹ לְרֹכֵב בְּעֶרְבוֹת בְּיַהּ שְׂמוֹ, וְעֲלֹזוֹ לְפָנָיו: ו אָבִי יִתּוּמִים וְדִין אֲלֻמְנוֹת, אֱלֹהִים בְּמַעוֹן קָדְשׁוֹ: ז אֱלֹהִים מוֹשִׁיב יְחִידִים בֵּיתָה, מוֹצִיא

רש"י

וגורו מפניו ועלוזו והו דוגמת האמור במקום אחר וגילו צרעדה (לעיל ב'): (ו) אבי יתומים. זהו השבח שמשבח לפניו כל הענין עד סוף כל המזמור אזי יתומים שנעשה אז לישראל שהם יתומי' כמו שנאמר (איכה ה') יתומים היינו ואין אב: ודין אלמנות. שעשה משפטה של ירושלים שנאמר זה היטה כאלמנה (שם א'): (ז) מושיב יחידים ביתה. ישראל שהיו מפוזרין כנסס יחד איש איש מנדחו והושיבם בית שלם וכנסיה שלימה: מוציא אסירים בכושרות. הוליא את ישראל ממזרים צדש שהוא כשר להולכי דרכים לא

אויביו. עמלק וכיוצא בו: (ג) כהנדרף. כהתנדף. כאשר יתנדף העשן כן תנדפס: מפני אלהים. מפני הארון צימי משה וצנוחה יאמר שונה ה' וגו' (צמדבר י'): (ד) וישישו בשמחה. והו המשוש וכן יאמרו שירו לאלהים וגו': (ה) סולו. לשון שח וכן לא תסלה צחם (איוב כ"ח) המסולאים צפו (איכה ד'): ביה שמו. צחם י"ה שהוא ל' יראה כדמתרגמינן דחילא עזי וזמרת יה (לקמן ק"ח) וכן כי יד על כס יה (שמות י') צתרגוס וכן כי ציה ה' (ישעיה כ"ו) ארי צבן תתפרקון צמימרא דחילא ה' ותקיף עלמא אומר המשורר שצחו לפניו

תורה תמימה

מוציא אסירים בכושרות (אל תיקרי מוציא אסירים אלא כמוציא אסירים אל תיקרי בכושרות אלא בכי ושירות) איני והאמר רב יהודה אמר רב ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני לא קשיא הא בזווג ראשון הא בזווג שני וכו'.

אֱלֹהִים מוֹשִׁיב: אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן וקשין לזווג כקריעת ים סוף שנאמר אלהים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות איני והא אמר רב יהודה אמר רב ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני בית פלוני לפלוני שדה פלוני לפלוני לא קשיא הא בזוג ראשון הא בזוג שני: סוטה ב ע"א

סח ה-ו סלו לְרֹכֵב בְּעֶרְבוֹת: אמר ר' יוחנן כל מקום שאתה מוצא גבורתו של הקב"ה אתה מוצא ענוותנותו דבר זה כתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים כתוב בתורה כי ה' אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים וכתוב בתריה עושה משפט יתום ואלמנה שנוי בנביאים כה אמר רם ונשא שוכן עד וקדוש וגו' וכתוב בתריה ואת דכא ושפל רוח משולש בכתובים דכתיב סולו לרוכב בערבות ביה שמו וכתוב בתריה אבי יתומים ודיין אלמנות וכו'.

ז אֱלֹהִים מוֹשִׁיב יְחִידִים: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן קשה לזווגם כקריעת ים סוף שנאמר אלהים מושיב יחידים ביתה

אֲסִירִים בַּבּוֹשְׁרוֹת, אֶךְ סוֹרְרִים שְׁכַנּוּ צְחִיחָה: ח אֱלֹהִים בְּצִאתְךָ לִפְנֵי עַמֶּךָ, בְּצִעְדְּךָ בִישִׁימוֹן סְלָה: ט אֶרֶץ רַעֲשָׁה אֶף־שָׁמַיִם נִטְפוּ מִפְּנֵי אֱלֹהִים זֶה סִינִי, מִפְּנֵי אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: י גֹּשֶׁם נְדָבוֹת תְּנִיף אֱלֹהִים, נַחֲלַתְךָ וְנִלְאָה אֶתָּה כּוֹנְנָתָה: יא חִיתְךָ יֵשְׁבוּ־בָהּ, תִּכֵּן בְּטוֹבְתְךָ לְעֵנִי אֱלֹהִים: יב אֲדַנִּי יִתֶּן־אִמֶּר, הַמְּבֹשְׁרוֹת צָבֵא

רש"י

חמה ולא לנה: אך סוררים. מנרים: שכנו צחיתה. ונשירה ארס ליה ולמאה, (מנאמי): (ח) בצערך. כשעדת צעך צעך שלך: סלה. שם הראיתי זה דרך לעולם לכל כרה גאולה: (ט) זה סיני. גם הוא רע מפני ה' אלהי ישראל: (י) גשם נדבות תניף. עוד זאת עשית לנו אם הורכנו לגשמים הניפות והטלת עלינו חמיד גשמי נדבה וזרכה: נחלתך ונלאה אתה כוננתה. כשהיטה נחלת ארץ נלאה ולמאה

למטר אמה כוננת אותה, (מנאמי) נחלתך ונלאה הקרויה נחלתך והיא נלאה כלו פעמים שהיא כך: (יא) חיתך ישבו בה. עדתך ישנו זה כמו ויאספו פלשמים אמ מחניהם לחיה (ש"צ כ"ג) ד"א חיתך, כנסת ישראל קרויה זהממו ומימו של הקצ"ה: תכין בטובתך. כשילאו ממנרים הסיצותם צמדכר ארבעים שנה לפי שעמדו כנעניים וגדעו את האילנות וצמחן כך שעכנו צמדכר עמדו ומקנו הכל: (יב) ה' יתן אומר

תורה תמימה

י גֹּשֶׁם נְדָבוֹת ואריב"ל כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצתה נשמתן של ישראל שנאמר נפשי יצאה בדברו ומאחר שמדיבור ראשון יצתה נשמתן דיבור שני היאך קיבלו הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם שנאמר גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה וכו'. שבת פח ע"ב

י גֹּשֶׁם נְדָבוֹת תְּנִיף: וטל שעתיד הקב"ה להחיות בו מתים דכתיב גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה שם אופנים ושרפים וחיות הקדש ומלאכי השרת וכסא הכבוד מלך אל חי רם ונשא שוכן עליהם בערבות שנאמר סולו לרוכב בערבות ביה שמו ומגלן דאיכרי שמים אתיא רכיבה רכיבה כתיב הכא סולו לרוכב בערבות וכתוב התם רוכב שמים בעורך וכו'. חגיגה יב ע"ב

פי קנאת פיתך: ואיבעית אימא גמירי דסנהדרין בחלקו דיהודה ושכינה בחלקו דבנימין ואי מדלינן ליה מתפליג טובא מוטב דניתתי ביה פורתא כדכתיב ובין כתפיו שכן ועל דבר זה נתקנא דואג האדומי בדוד כדכתיב כי קנאת ביתך אכלתני וכתוב זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו' אם אבא באהל ביתי אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה' וגו' זבחים נד ע"ב

יא חִיתְךָ יֵשְׁבוּ בָהּ אמר רב הונא מ"ד חיתך ישבו בה תכין בטובתך לעני אלהים אם אדם משים עצמו כחיה זו שדורסת ואוכלת ואיכא דאמרי שמסרחת ואוכלת תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו וכו'. עירובין נד ע"א

יב אֲדַנִּי יִתֶּן אִמֶּר יוחנן מאי דכתיב ה' יתן

רב: יג מְלִכֵי צְבָאוֹת יִדְרוֹן יִדְרוֹן, וְנֹת־בֵּית תְּחַלֵּק שְׁלָל: יד אִם-תִּשְׁכַּבּוּן בֵּין שְׂפֵתַיִם, כְּנָפֵי יוֹנָה נֶחֱפָה בַּכֶּסֶף, וְאַבְרוֹתֶיהָ

רש"י

המבשרות וגו'. אומר מאמר עוד הוא ישאג בקול להשמיע צבאות הגוים הרצים ומהו האומר: (יג) מלכי צבאות הגוים ידרון ידרון. יתגדו וישלכו מתוך א"י וכנסת ישראל שהיא נות צית תחלק את שללם כמו שנאמר והי' סמרה ותמננה קדש וגומר (ישעי' כ"ג): (יד) אם תשכבון בין שפתים וגו'. כל זה האומר יאמר להם אם אתם שכנתם בין מחומיכם והתענגתם צמענוגים זאת יונתי כנסייתי כנפיה נחפה

צכסף ומהו הכסף והחרון צפרש שדי וגו' כשפירש הקצ"ה לפניהם מורמו אשר המלכים נשלגים ומתלצנים זה צארך ללמות ומשך אז נחפו כנפיה (כנפי יונה) צכספה ותמדתה של תורה ומלות. כנפי יונה. פלומ"א צלע"ז: ואברותיה. כנפיה שעופפת בהן: בירקרק חרוץ. פתר דונש צן לצרט החרון הוא זהב ולכן נתנו המשורר אלל הכסף וירקרק החרון הוא זהב אשר יוצא מארץ המוילה ומארץ כוש זהב טוב מאד מאד לא

תורה תמימה

ואחת של דגים ומוליכות אצל בעליהן לשדה ומרחיצות אותן וסכות אותן ומאכילות אותן ומשקות אותן ונוקקות להן בין שפתים שנאמר אם תשכבון בין שפתים וגו' טוטה יא ע"ב

אמר המבשרות צבא רב כל דיבור ודיבור שיצא מפי הגבורה נחלק לשבעים לשונות וכו'. שבת 9 פח ע"ב

יג וְנֹת בֵּית תְּחַלֵּק שְׁלָל: א"ר אמי מלמד שהשאלים בעל כרחם איכא דאמרי בעל כרחם דמצרים וא"ד בעל כרחם דישראל מ"ד בעל כרחם דמצרים דכתיב ונות בית תחלק שלל מ"ד בעל כרחם דישראל משום משוי: ברכות ט ע"ב

מְלִכֵי צְבָאוֹת יִדְרוֹן ואמר ר' יהושע בן לוי כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה חזרו ישראל לאחוריהן י"ב מיל והיו מלאכי השרת מדדין אותן שנאמר מלאכי צבאות יודון יודון אל תיקרי יודון אלא ידרון: שבת 9 פח ע"ב

יד אִם תִּשְׁכַּבּוּן: דרש רב עזירא בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים בשעה שהולכות לשאוב מים הקב"ה מזמן להם דגים קטנים בכדיהן ושואבות מחצה מים ומחצה דגים ובאות ושופתות שתי קדירות אחת של חמין

כְּנָפֵי יוֹנָה רבה בב"ח הוה קאזל בשירתא אכל ואשתלי ולא בריך אמר היכי אעביד אי אמינא להו אנשאי לברך אמרו לי בריך כל היכא דמברכת לרחמנא מברכת מוטב דאמינא להו אנשאי יונה דדהבא אמר להו אנטרו לי דאנשאי יונה דדהבא אזיל וברוך ואשכח יונה דדהבא ומאי שנא יונה דמתילי כנסת ישראל ליונה דכתיב כנפי

ספר יום שלישי סח יב לחודש שני קלה

בִּירְקַרְקַת הָרוּיָן: טו בְּפָרֵשׁ שְׁדֵי מְלָכִים בָּהֶן, תִּשְׁלַג בְּצַלְמוֹן:
טז הַר־אֱלֹהִים הַר־בְּשָׁן, הַר גְּבֻנָּיִם הַר־בְּשָׁן: יז לְמַה תִּרְצִדוֹן
הָרִים גְּבֻנָּיִם, הָהָר חָמֵד אֱלֹהִים לְשִׁבְתוֹ, אַף־יְהוָה יִשְׁפֹּן לְנִצָּח:
יח רָכַב אֱלֹהִים רִבְתִּים אֲלֵפֵי שְׁנָאן, אֲדָנִי בָּם סִינִי בַקֶּדֶשׁ: יט עֲלִיתָ
לְמָרוֹם שְׁבִיתָ שְׁבִי, לְקַחְתָּ מִתְּנוּת בְּאָדָם, וְאַף סוֹרְרִים לְשִׁפְן יָה

רש"י

הוא ירוק ולא הוא אדום ולכן קראו ירקרק כמו (ויקרא י"ג) לֶצֶן אֲדָמָס שֶׁאֵינוֹ לֹא לֶצֶן וְלֹא אֲדָמָס לִכְךָ נִכְפַּל יִרְקַרְק אֲדָמָס: (טו) בפרש. לשון ופרשו את השמלה (דברים כ"ג) צוררין את הדבר כשמלה חדשה. מלכ"י. אלו ת"ח כמו שנאמר (משלי ח') צי מלכיס ימלוכו: (טז) הר אלהים הר בשן. והיכן פירשה זהר סיני שהוא הר אלהים סמוך לנשן צעזר הירדן: הר גבנוניים. הר המיוחד שזהרים: גבנוניים. לשון הרים על שם גובהם כמו (יחזקאל ט"ו) ותצני לך גב כל דבר גובה קרוי גב: (יז) למה תרצדון הרים גבנוניים. כל זה מוסב על ה' יתן אומר עוד יאמר להם למה תרצדון הרים גבנוניים למה תארוצון אתם

תורה תמימה

יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ
מה יונה אינה ניצולת אלא בכנפיה אף
ישראל אינן ניצולין אלא במצות:

ברכות נג ע"ב

טו בְּפָרֵשׁ שְׁדֵי מְלָכִים: א"ר חמא ברבי חנינא
כל הקורא ק"ש ומדקדק באותיותיה
מצננין לו גיהנם שנאמר בפרש שדי מלכים
בה תשלג בצלמון אל תקרי בפרש אלא
בפרש אל תקרי בצלמון אלא בצלמות:

ברכות טו ע"ב

יז לְמַה תִּרְצִדוֹן הָרִים: דרש בר קפרא מאי
דכתיב למה תרצדון הרים גבנוניים יצתה

יט עֲלִיתָ לְמָרוֹם וְאָרִיב־לְּ בִשְׁעָה שֶׁעָלָה
משה למרום אמרו מלאכי השרת וכו'

עבודה זרה ג ע"ב

קלו ספר יום שלישי סח יב לחודש שני

אֱלֹהִים: כ בְּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם יַעֲמֹס־לָנוּ, הָאֵל יִשׁוּעַתָּנוּ סְלָח:
כא הָאֵל לָנוּ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת, וְלִיְהוָה יִקְרָא: וְלֹאֱלֹהִים אֲדֹנָי לְמוֹת
תּוֹצְאוֹת: כב אֲדֹ-אֱלֹהִים יִמְחֶיז רֹאשׁ אֵיבָיו, קְדָקֵד שְׁעַר מַתְחֵלֶךְ:

רש"י

ואף סוררים לשבון יה אלהים. אף עוד גרמת ששכן הקצ"ה נמשכן נמוך עם שהיו סוררים וממרים ומקניפים אותו: (כ) ברוך ה' וגו'. זה מן השיר האמור למעלה שירו לאלהים: יעמס לנו. יתן לנו ישועה רצה מכל עומם ככל אשר נוכל שאת, (מלאכי יוס

יוס יעמס לנו כל הימים כן נוהג בנו לכל זרה ישועה). (כא) האל לנו אל למושעות. אל מושיע הוא לנו ולפניו יש הרצה תולאות מיני מות תולאות דרכים אל המות אך לא עלינו הוא נותנס אל ימחז זהס ראש אויביו: (כב) קדקד שער. קדקדו של עשו שהוא איש שעיר

תורה תמימה

בגימטריא תלת מאה ועשרה הוי וכו'.
סנהדרין ק ע"א

בְּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם: ר' יהודה אומר בורא מיני דשאים: א"ר זירא ואיתימא ר' חנינא בר פפא אין הלכה כרבי יהודה וא"ר זירא ואיתימא ר' חנינא בר פפא מ"ט דרבי יהודה אמר קרא ברוך ה' יום וכי ביום מברכין אותו ובלילה אין מברכין אותו אלא לומר לך כל יום ויום תן לו מעין ברכתיו הכא נמי כל מין ומין תן לו מעין ברכתיו.
ברכות מ ע"א

כא לְמוֹת תּוֹצְאוֹת: על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא וכו' רב נחמן בר יצחק אמר לעת מצא זו מיתה שנא' למות תוצאות תניא נמי הכי תשע מאות ושלשה מיני מיתה נבראו בעולם שנאמר למות תוצאות תוצאות בגימטריא הכי הוו קשה שבכלן אסכרא ניחא שבכלן נשיקה אסכרא דמיא כחיזרא בגבבא דעמרא דלאחורי נשרא ואיכא דאמרי כפיטורי בפי ושט נשיקה דמיא כמשחל בניתא מחלבא וכו'.
ברכות ח ע"א

מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר שנאמר עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם בשכר שקראוך אדם לקחת מתנות וכו'.
שבת פט ע"א

כ בְּרוּךְ אֲדֹנָי ואמר רבי זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא מ"ט דרבי יהודה דכתיב ברוך ה' יום וכי ביום מברכין אותו ובלילה אין מברכין אותו אלא בא לומר לך בכל יום ויום תן לו מעין ברכתיו וכו'.

טוכה מו ע"א

בְּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה לו שכל מעשיו לשם שמים שנאמר ברוך ה' יום יום וכו'. ביצה טז ע"א **בְּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם:** כי אתא רב דימי אמר עתיד הקב"ה ליתן לכל צדיק וצדיק מלא עומסו שנאמר ברוך ה' יום יום יעמס לנו האל ישועתנו סלה א"ל אביי וכי אפשר לומר כן והלא כבר נאמר מי מדד בשעלו מים ושמים בורת תכן אמר מאי טעמא לא שכיחת באגדתא דאמרי במערבא משמיה דרבא בר מרי עתיד הקב"ה ליתן לכל צדיק וצדיק ג' מאות ועשרה עולמות שנא' להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא יש

בְּאֲשָׁמַיִם: כג אָמַר אֲדֹנָי מִבֶּשֶׁן אָשִׁיב, אָשִׁיב מִמְצֹלֹת יָם: כד לְמַעַן תִּמְחִיז רִגְלֶךָ בְּדָם, לְשׁוֹן פְּלִבֶּיךָ מֵאֵיבִים מִנְהוּ: כה רְאוּ הַלֵּיכוֹתֶיךָ אֱלֹהִים, הַלֵּיכוֹת אֵלַי מִלְּפִי בִּפְתָשׁ: כו קִדְמוּ שָׂרִים אַחַר נְגֻנִים, בְּתוֹךְ עֲלָמוֹת תּוֹפְפוֹת: כז בְּמִקְהֵלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים, אֲדֹנָי מִמְקוֹר

רש"י

כדאמרין מאי משמע דמן ליסגא דמוזני הוא דכתיב (דניאל א') אשר מנה את מאכלכם וגומר: (כה) ראו הליכותיך אלהים. כלומר לאלו נאה לך להשי' שכשראו הליכותיך צקדושתך ציס קדמו שרים לשורר לפניך שירת הים ואחריהם צאו הנוגנים אלו המלאכים: (כו) בתוך עלמות תופפות. צמוך מריס ונערותיה אשר לקחה התוף צידה ואמרו צשצחס: (כז) במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל. אף עוצרים ממעי אמן אמרו שירה:

המתהלך תמיד צאשמיו (ואינו חוזר מרעמו): (כג) אמר ה' מבשן אשיב. כי כן הצטיח להשיב אותנו מתוך אצרי צנן ומאיי הים: (כד) למען תמחזי. רגלינו: בדם. כשימחך את ראש האויב תהא רגלינו צוקעת צדמס תמחך לשון צוקע צמוך הדס כמו (שופט' ה) מתנה ותלפה רקמו כמו צקעה ולי משנה הוא והיו עולי רגלים צוקעים עד ארכצותיהם צדס ד"א תמחך שס כלי ששואצין צו יין מן הצור מוחן שמו צמסכת ע"ג: מואיבים מדס האויצים: מנחוו. תהיה פרנסמו

תורה תמימה

מסיני מקרא סופרים ארץ שמים מצרים עיטור סופרים אחר תעבורו אחר תלך אחר תאסף קדמו שרים אחר נוגנים צדקתך כהררי אל קריין ולא כתיבן פרת דבלכתו איש דכאשר ישאל איש בדבר האלהים באים דנבנתה לה דפליטה את דהגד הוגד אלי דהגורן אלי דהשעורים הלין קריין ולא כתבן וכתבן ולא קריין נא דיסלח זאת דהמצוה ידרוך דהדורך חמש דפאת נגב אם דכי גואל הלין כתבן ולא קריין וכו'.

נדדים לו ע"ב

כז בְּמִקְהֵלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים: ר' יוסי הגלילי אומר לפי רוב הקהל הם מברכים שנאמר במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל וכו'.

ברכות מט ע"ב **בְּמִקְהֵלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים: גופא** אמר רב נחמן אמר לי הונא בר נתן תנא מנין לברכת חתנים בעשרה שנאמר ויקח עשרה אנשים

כג אָמַר אֲדֹנָי: אמר רב יהודה אמר שמואל ואיתימא רבי אמי ואמרי לה במתניתא תנא מעשה בד' מאות ילדים וילדות שנשבו לקלון הרגישו בעצמן למה הן מתבקשים אמרו אם אנו טובעין בים אנו באין לחיי העולם הבא דרש להן הגדול שבהן אמר ה' מבשן אשיב אשיב ממצולות ים מבשן אשיב מבין שיני אריה אשיב ממצולות ים אלו שטובעין בים כיון ששמעו ילדות כך קפצו כולן ונפלו לתוך הים נשאו ילדים ק"ו בעצמן ואמרו מה הללו שדרכן לכך כך אנו שאין דרכנו לכך על אחת כמה וכמה אף הם קפצו לתוך הים ועליהם הכתוב אומר כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה וכו'.

גיטין נו ע"ב

כו קִדְמוּ שָׂרִים: אמר רבי יצחק מקרא סופרים ועיטור סופרים וקריין ולא כתיבן וכתבן ולא קריין הלכה למשה

יִשְׂרָאֵל: כח שֵׁם בְּנִימֹן צָעִיר רָדִם, שָׂרִי יְהוּדָה רִגְמָתָם, שָׂרִי זְבֻלוֹן
 שָׂרִי נַפְתָּלִי: כט צֹוּה אֱלֹהֶיךָ עֵינֶךָ, עוֹזֶה אֱלֹהִים, זו פָּעֵלְתָּ לָנוּ:
 ל מַהִיכֶלְךָ עַל-יְרוּשָׁלַיִם, לָךְ יוֹבִילוּ מְלָכִים שָׂי: לא גָעַר חֵית קָנָה,
 עֲדַת אֲבִירִים בְּעֵגְלֵי עַמִּים, מִתְרַפֵּס בְּרֵצִי-כֶסֶף, בְּזֹר עַמִּים
 קָרְבוֹת יִחְפָּצוּ: לב יֵאָתִיו חֲשֻׁמְנִים מִנִּי מְצָרִים, פּוֹשׁ תְּרִיץ יָדָיו
 לְאֱלֹהִים: לג מִמְלָכוֹת הָאָרֶץ שִׁירוּ לְאֱלֹהִים, זָמְרוּ אֲדָנִי, סָלָה:
 לד לָרֶכֶב בְּשָׁמַי שְׁמֵי-קָדָם, הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עוֹ: לה תִּנּוּ עוֹ

רש"י

(כח) שם בנימין. הצעיר נעשה רודה עליהם: רודם. כמו רודם נקמ"ץ משה זכה להיות מלך לפי שירד מחלה לים וכן אמר לו שמואל לשאול (ש"א ט"ו) הלא אם קטן אתה צעירך ראש שבטי ישראל אתה ומרגמו יונתן שבטא דבנימין עבר צימא צייש כל שאר שבטיא: שרי יהודה רגמותם. מתקנאים בהם וזורקין בהם אצנים וכן שרי זבולון ונפתלי וכן אמר לו למה אלהיך עוץ (ס"א"ה), ד"א (רגמתם רקמתם לצוץ נגדי וכו') רקמתם לשון ארגמן, כך חזרו מנחם: (כט) עוזה אלהים וגו'. עכשיו חוזר המשורר לתפלתו שהתפלל יקום אלהים ויפוצו אויביו עוזה אלהים והתגבר אשר כל אלה פעלת לנו: (ל) מהיכלך על ירושלים. וממה שיראו המלכים כבוד היכלך אשר על

ירושלים יוצילו לך דורון ושי: (לא) גער חית קנה. זה עמלק שנמשל כחית יער הדר בין הקנים: עדת אבירים בעגלי עמים. עס ששמנו ועשמו כפרים אצרים בתוך שאר האומות שאינם אלא כעגלים לנגדם. מתרפס ברצי כסף. אינם מתרצי לכל אדם אלא א"כ מרצה להם מעות: בזר עמים. פזרו את השבטים כד"א (דברים ל"ג) אף חוצב עמים ותמיד קרבות יחפזון, חפצים להלחם בנו: (לב) יאתיו חשומנים. ואז כשתחריצ את עמלק ויקום מלך המשיח יציאו לך דורונו ממזרי ומכוש, ומנחם פתר חשומנים שם מדינה יושבי חשמונה והפותרים פותרין אותו ל' דורון: (לג) שירו לאלהים. שהראש גדלו וגאל את עמו: (לד) הן יתן. הן נותן:

תורה תמימה

מזקני העיר ויאמר שבו פה ורבי אבהו אמר מהכא במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל וכו'. כתובות ז ע"ב
 בְּמִקְהֵלוֹת בְּרַכּוּ אֱלֹהִים: היה רבי מאיר אומר מנין שאפי' עוברים שבמעי אמן אמרו שירה שנאמר במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל (והא לא חזו אמר רבי תנחום כרס נעשה להן כאספקלריא המאירה וראו): סוטה ז ע"ב
 כח שֵׁם בְּנִימֹן: כאשר השביעך יהודה מאי

היא דתניא היה ר"מ אומר כשעמדו ישראל על הים היו שבטים מנצחים זה עם זה זה אומר אני יורד תחלה לים וזה אומר אני יורד תחלה לים קפץ שבטו של בנימין וירד לים תחילה שנאמר שם בנימין צעיר רודם אל תקרי רודם אלא רד ים והיו שרי יהודה רוגמים אותם שנאמר שרי יהודה רגמתם לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיוזן לגבורה שנאמר ובין כתפיו שכן וכו'.

לאלהים, על-ישראל גאֹתוֹ, וְעִזּוֹ בַּשְּׁחָקִים: לוֹ נוֹרָא אֱלֹהִים
מִמֶּקְדָּשֶׁיךָ, אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נִתֵּן עֵז וְתַעֲצֻמוֹת לְעַם בְּרוּךְ אֱלֹהִים:

יג לחודש

סט א לְמִנְצַחַת עַל-שׁוֹשָׁנִים לְדָוִד: ב הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהִים, כִּי בָאוּ מֵיָם
עַד-נֶפֶשׁ: ג טַבַּעְתִּי בֵּינִי מִצּוֹלָה וְאִין מַעְמֹד, בְּאֵתִי בְּמַעְמָקֵי
מֵיָם וְשִׁבְלַת שְׁטַפְתָּנִי: ד יִגְעַתִּי בְּקִרְאֵי נַחַר גְּרוֹנִי, כָּלוּ עֵינַי מִיַּחַל

רש"י

צמורה וההר חמד אלהים לשצמו אין ממיישצ לדרשו
על הר סיני שהרי לא לשצמו חמדו ולא לשכון צו לנח
וכאן כמיצ ישכון לנח וכן מלכי צצאות פירשו כמו
מלאכי צצאות ואין זה לשון המקרא: (א) על
שושנים. על ישראל שהם כששנה צין החומים
שהחומים מנקצין אותם והתפלל עליהם: (ב) כי באו
מים. האומות: (ג) בין מצולה. צנן טיט של
מצולה: ושכולת. הוא שטף חוזק הנהר פ"ל צע"ו:
(ד) נחר. יצט כמו (אויצ ל) חרה מני חורצ: כלו

(לו) נורא אלהים ממקדשיך. ממה שהחצצמו
אתה יראוי אס למקדשו לא נשא פנים קל וחומר
לרשעים ומדרש אגדה אל תקרי ממקדשיך אלא
ממקודשיך, שצשהקצ"ה עשה דין צצדיקים מחירא
ומתעלה ומתקלס, וכן הוא אומר צקרוצי אקדש (ויקרא
י) ונקדש צצודי (שמות כ"ט) צמיתת שני צני אהרן,
ורצמינו דרשו כל המצומר עד צרוך ה' יוס על
מתן תורה וגשם נצדות צמתן תורה ומיתך יצצו צה,
ואני אין לצי ממיישצ לאמן לשון יצצו צה צלי נמישצו

תורה תמימה

אלהים כי באו מים עד נפש טבעתי בין
מצולה ואין מעמד וגו' אל תשטפני שכולת
מים ואל תבלעני מצולה וגו' באותה שעה
היה משה מאריך בתפלה אמר לו הקב"ה
ידידיי טובעים בים ואתה מאריך בתפלה
לפני אמר לפניו רבונו של עולם ומה בידי
לעשות אמר לו דבר אל בני ישראל ויסעו
ואתה הרם את מטך ונטה את ירך וגו'
לפיכך זכה יהודה לעשות ממשלה בישראל
שנאמר היתה יהודה לקדשו ישראל
ממשלותיו מה טעם היתה יהודה לקדשו
וישראל ממשלותיו משום דהים ראה ויונס
וכו'. טוטה לו ע"א

לו נורא אלהים ממקדשיך: והיינו דא"ר חייא
בר אבא א"ר יוחנן מאי דכתיב נורא
אלהים ממקדשך אל תיקרי ממקדשך אלא
ממקודשיך בשעה שעושה הקב"ה דין
בקדושו מתיירא ומתעלה ומתהלל וכו'.

זבחים קטו ע"ב

סט ב הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהִים: אמר לו רבי יהודה
לא כך היה מעשה אלא זה אומר
אין אני יורד תחילה לים וזה אומר אין אני
יורד תחילה לים קפץ נחשון בן עמינדב
יורד לים תחילה שנאמר סבבוני בכחש
אפרים ובמרמה בית ישראל ויהודה עוד רד
עם אל ועליו מפרש בקבלה הושיעני

לְאֱלֹהֵי: ה רבו מִשְׁעָרוֹת רֵאשֵׁי שְׁנָאֵי חָנָם, עֲצָמוֹ מִצְמִיתֵי אִיבֵי
 שָׁקֶר, אֲשֶׁר לֹא-גִזְלֹתֵי אִזּוֹ אָשִׁיב: ו אֱלֹהִים אַתָּה יָדַעְתָּ לְאוֹלָתִי,
 וְאֲשִׁמוֹתַי מִמָּוֶה לֹא-נִכְחָדוּ: ז אֶל-יִבְשׁוּ בִי קִוְיָה, אֲדַנִּי יְהוָה יִקְרָא:
 אֱלֹהִים עֲבָאוֹת, אֶל-יִפְלְמוּ בִי מִבְּקִשְׁיָךְ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: ח כִּי-עָלְיָךְ
 נִשְׂאֵתִי חֲרָפָה, בְּסֶתֶר כְּלָמָה פָּנִי: ט מוֹזֵר הָיִיתִי לְאָחִי, וְנִכְרִי לְבְנֵי
 אִמִּי: י כִּי-קִנְאַת בֵּיתְךָ אֶכְלָתֵנִי, וְחֲרָפוֹת חוֹרְפֶיךָ נִפְלוּ עָלַי:
 יא וְאֲבָכָה בְּצוּם נַפְשִׁי, וְתַהֲי לְחֲרָפוֹת לִי: יב וְאַתָּנָה לְבוֹשֵׁי שָׁקֶר,
 וְאַחִי לָהֶם לְמוֹשֵׁל: יג יִשְׁיחוּ בִי יֹשְׁבֵי שָׁעַר, וְנִגְיִנוֹת שׁוֹתֵי שִׁכְרָה:
 יד וְאֲנִי תִפְלַתִי-לָךְ יְהוָה עֵת רָצוֹן, אֱלֹהִים בְּרַב-חֶסֶדְךָ, עֲנֵנִי
 בְּאַמֶּת יִשְׁעֶךָ: טו הֲצִילֵנִי מִטִּיט וְאֶל-אֲטַבְּעָה, אֲנַעֲלָה מִשְׁנָאֵי
 וּמִמַּעַמְקֵי-מָוֶם: טז אֶל-תִּשְׁטַפְּנִי שִׁבְלַת מַיִם וְאֶל-תִּבְלַעֲנִי מְצוֹלָה,
 וְאֶל-תִּאֲטַר-עָלַי בְּאֵר פִּיהָ: יז עֲנֵנִי יְהוָה כִּי-טוֹב חֶסֶדְךָ, כָּרֵב

רש"י

עיני. כל תוחלת ממושכה קרויה כליון עינים כמו
 (דברים כ"ח) וכלות אליהם כל היום, מכלות עינים
 (ויקרא כ"ו) ועיני רשעים תכלינה (איוב י"א):
 (ה) אויבי שקר. שונאים אותי על שקר שאין אני
 רודף אחר שקר שלהם לתפוש טעותם: אז אשיב.
 כשהם נאספים עלי אני משחד אותם בזמון מה שלא
 גזלתי מהם: (ז) אל יבשו בי קיוד. אל תיחני
 צידם פן יבשו קיוד צמה שמאורע צי ויאמרו הלא כך
 אירע למי שהיה מקוה להקצ"ה: (ט) לאחי. לעשו:

(י) קנאת ביתך. ראו הסנה שנהגת בנו צעוד צימך
 קיים ונתקנאו צי: (יא) ואבכה בצום נפשי.
 צמעניתי: ותהי לחרפות לי. מה שאני צוכה
 וממענה לפניך הם מתלווצים עלי: (יג) ונגינות. צי
 לשומי שחר (סא"ה): (יד) ואני תפלתי לך ה'. יהי
 עת תפלתי עת רצון: (טז) ואל תאטר. ואל תסגור
 עלי: באר. צרה נכריה זו את פיה לנלעני. תאטר.
 כמו אטר יד ימינו (שופטים ג') סגור יד ימינו שאינו
 משתמש צה:

תורה תמימה

יד עת רצון: א"ל רבי יצחק לרב נחמן מ"ט
 לא אתי מר לבי כנישתא לצלויי אמר
 ליה לא יכילנא א"ל לכנפי למר עשרה
 וליצלי אמר ליה טריחא לי מלתא ולימא
 ליה מר לשלוחא דצבורא בעידנא דמצלי

צבורא לייתי ולודעיה למר א"ל מאי כולי
 האי א"ל דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יוחי
 מאי דכתיב ואני תפלתי לך ה' עת רצון
 אימתי עת רצון בשעה שהצבור מתפללין.
 ברכות ז ע"ב

רַחֲמֵיךָ פָּנֵה אֵלַי: יח וְאַל־תִּסְתֵּר פְּנֶיךָ מֵעֲבֹדְךָ, כִּי־צָר־לִי מִחַר
 עֲנָנֵי: יט קָרְבָּה אֶל־נַפְשִׁי גְּאֻלָּה, לְמַעַן אֵיבִי פְּדֵנִי: כ אַתָּה יְדַעְתָּ
 חֲרַפְתִּי וּבְשִׁתִּי וּכְלַמְתִּי, נִגְדָּךְ פֶּל־צוּרְרִי: כא חֲרַפָּה שָׁבְרָה לְבִי
 וְאֲנוּשָׁה, וְאֶקְוֶה לָנוּד וְאֵין, וְלִמְנַחֲמִים וְלֹא מְצֹאתִי: כב וַיִּתְּנוּ
 בְּבִרוֹתַי רֹאשׁ, וְלִצְמֹאֵי יִשְׁקוּנֵי חֲמוֹץ: כג יְהִי־שְׁלֹחָנָם לְפָנֶיהֶם לְפָת,
 וְלִשְׁלוּמִים לְמוֹקֵשׁ: כד תַּחֲשִׁכְנָה עֵינֵיהֶם מִרְאוֹת, וּמְתַנִּיחֶם תְּמִיד
 חֲמֵד: כה שִׁפְדֵּ־עֲלֵיהֶם וְעַמְדָּה, וְחָרוֹן אַפְּךָ יִשְׁיָגֵם: כו תַּהֲיִ־טִירְתָּם

רש"י

(יט) קרבה אל נפשי. (קרב אלי): גאולה. גאול
 אומה: (כא) ואנושה. ואנש ואחלה כמו (מיכה א')
 כי אנושה מכוסיה וכמו (ש"צ י"ג) ויאנש הילד דנת
 שבע, וא"מ היאך האל"ף זו משמשת שורש ומשמשת
 שימוש המיסב הדיבור אל המדבר כן דרך תיבה
 שתחלמה אל"ף כגון (מלאכי א') ואהב את יעקב אני

אהבי אהב (משלי ט') הרי הוא כמו ואהב, וכן (פסיה
 א') אסף אסף כמו אסף, לנוד. שיצאו לי אוהבים לנוד
 לי ולנחמני: (כב) בברותי. נסעודתי כמו מצא נא
 תמר אחותי ואצרה מידה (שמואל ב י"ג): ראש. מרה:
 (כג) ולשלומים. כשיקוו לשלוט יהפך שלום
 למוקש:

תורה תמימה

כב וַיִּתְּנוּ בְּבִרוֹתַי רֹאשׁ: תא שמע דא"ל
 ההוא צדוקי לרבי מי שיצר הרים לא
 ברא רוח ומי שברא רוח לא יצר הרים
 דכתיב כי הנה יוצר הרים ובורא רוח אמר
 ליה שוטה שפיל לסיפיה דקרא ה' צבאות
 שמו אמר ליה נקוט לי זימנא תלתא יומי
 ומהדרנא לך תיובתא יתיב רבי תלת
 תעניתא כי הוה קא בעי מיברך אמרו ליה
 צדוקי קאי אבבא אמר ויתנו בברותי רוש
 וגו' א"ל רבי מבשר טובות אני לך לא מצא
 תשובה אויבך ונפל מן הגג ומת אמר לו
 רצונך שתסעוד אצלי אמר לו הן לאחר
 שאכלו ושתו א"ל כוס של ברכה אתה
 שותה או ארבעים זהובים אתה נוטל אמר
 לו כוס של ברכה אני שותה יצתה בת קול
 ואמרה כוס של ברכה ישוה ארבעים

זהובים וכו'.
 כג יְהִי שְׁלֹחָנָם לְפָנֶיהֶם: ת"ר מזה ראתה
 אסתר שזימנה את המן ר"א אומר
 פחים טמנה לו שנאמר יהי שלחנם לפניכם
 לפח ר' יהושע אומר מבית אביה למדה
 שנאמר אם רעב שונאך האכילהו לחם וגו'
 ר"מ אומר כדי שלא יטול עצה וימרוד ר'
 יהודה אומר כדי שלא יכירו בה שהיא
 יהודית ר' נחמיה אומר כדי שלא יאמרו
 ישראל אחות יש לנו בבית המלך ויסיחו
 דעתן מן הרחמים ר' יוסי אומר כדי שיהא
 מצוי לה בכל עת ר"ש בן מנסיא אומר אולי
 ירגיש המקום ויעשה לנו נס רבי יהושע בן
 קרחא אומר אסביר לו פנים כדי שיהרג
 הוא והיא רבן גמליאל אומר מלך הפכפכן
 היה וכו'.
 מגילה טו ע"ב

נשמה, באהליהם אל־יהי ישב: כז פי־אתה אשר־הפית רדפו, ואל־מכאוב חלליך יספרו: כח תנה־עון על־עונם, ואל־יבאו בצדקתך: כט ימחו מספר חיים, ועם צדיקים אל־יפתבו: ל ואני עני וכואב, ישועתך אלהים תשובני: לא אהללה שם־אלהים בשיר, ואגדלנו בתודה: לב ותיטב ליהוה משור פר, מקרן מפריס: לג ראו ענוים ישמחו, דרשי אלהים ויחי לבבכם: לד פי־שמע

רש"י

(כז) כי. את העם הזה אשר אתה הכית: רדפו אתה קצפת מעט והם עזרו לרעה: ואל מכאוב חלליך יספרו. דכריהם לנזל נענה נשחיתם נהייתם כאזים: (לב) ותיטב. הלולי לה': משור פר. הוא שור שהקריב אדם הראשון שנברא נקוממו וציוס שנקרא שור זו ציוס הציאו שהשור בן יומו קרוי שור שנאמר

תורה תמימה

קחן אקרי שופר לא אקרי דכתיב בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו ור' יוסי אמר לך דפרה נמי אקרי שופר דכתיב ותיטב לה' משור פר אם שור למה פר ואם פר למה שור אלא מאי שור פר משופר וכו'.

ראש השנה כז ע"א

וְתִיטֵב לַיהוָה: ת"ר יום שנברא בו אדם הראשון כיון ששקעה עליו חמה אמר אוי לי שבשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי ויחזור עולם לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים היה יושב [בתענית] ובוכה כל הלילה וחוה בוכה כנגדו כיון שעלה עמוד השחר אמר מנהגו של עולם הוא עמד והקריב שור שקרניו קודמין לפרסותיו שנאמר ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס וכו'. עבודה זרה ח ע"א מִקְרָן מִפְּרִיס דא"ר יהודה שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היתה שנאמר ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס וכו'. שפיר קאמר רבי יוסי ורבנן כל השופרות אקרו שופר ואקרו קרן דפרה

כט ימחו מספר חיים: א"ר כרוספדאי א"ר יוחנן שלשה ספרים נפתחין בר"ה אחד של רשעים גמורין ואחד של צדיקים גמורין ואחד של בינוניים צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה בינוניים תלויין ועומדין מר"ה ועד יוה"כ זכו נכתבין לחיים לא זכו נכתבין למיתה א"ר אבין מאי קרא ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו ימחו מספר זה ספרן של רשעים גמורין חיים זה ספרן של צדיקים ועם צדיקים אל יכתבו זה ספרן של בינוניים וכו'. ראש השנה סז ע"ב

לב וְתִיטֵב לַיהוָה: ואמר רב יהודה שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היתה לו במצחו שנאמר ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס מקרין תרתי משמע אמר רב נחמן מקרן כתיב וכו'. חולין ס ע"א

וְתִיטֵב לַיהוָה: שפיר קאמר רבי יוסי ורבנן כל השופרות אקרו שופר ואקרו קרן דפרה

אל־אֲבִיוֹנִים יְהוָה, וְאֶת־אֲסִירָיו לֹא בָזָה: כה יִהְלֹלוּהוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ,
 יָמִים וְכָל־רִמְשׁ בָּם: לו כִּי אֱלֹהִים יוֹשִׁיעַ צִיּוֹן וַיְבַנֶּה עָרֵי יְהוּדָה,
 וַיָּשׁוּבוּ שָׁם וַיִּרְשׁוּהָ: לו זָרַע עֲבָדָיו יִנְחֹלוּהָ, וְאֶהְבִּי שְׁמוֹ וַיִּשְׁפְּנוּ־בָה:
 ע א לְמַנְצַח לְדָוִד לְהַזְכִּיר: ב אֱלֹהִים לְהַצִּילֵנִי, יְהוָה לְעֲזָרְתִּי
 חוֹשָׁה: ג יִבְשׁוּ וַיִּחְפְּרוּ מִבְּקָשֵׁי נַפְשִׁי, יִסְגּוּ אַחֲזָר וַיִּכְלְמוּ חַפְצֵי
 רַעְתִּי: ד יָשׁוּבוּ עַל־עֵקֶב בְּשֹׁתָם, הָאֲמָרִים הָאֵחָ הָאֵחָ: ה יִשְׁיִשׁוּ
 וַיִּשְׁמְחוּ בָךְ כָּל־מִבְּקָשֶׁיךָ, וַיֹּאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל אֱלֹהִים, אֶהְבִּי
 יִשׁוּעָתְךָ: ו וַאֲנִי עָנִי וְאֲבִיוֹן אֱלֹהִים חוֹשָׁה לִּי, עֲזָרִי וּמְפַלְטִי אַתָּה,
 יְהוָה אֶל־תִּתְּאָחֵר:

עא א בך־יְהוָה חֲסִיתִי, אֶל־אֲבוֹשָׁה לְעוֹלָם: ב בְּעֲדָקְתְּךָ תַּצִּילֵנִי
 וּתְפַלְטֵנִי, הִטָּה־אֵלַי אֲזִנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנִי: ג הִיָּה לִּי לְצוּר מְעוֹן
 לְבֹא תָמִיד צוּיֹת לְהוֹשִׁיעֵנִי, כִּי־סָלְעִי וּמְצוֹדְתִי אַתָּה: ד אֱלֹהֵי
 פְּלִטְנֵי מִיַּד רָשָׁע, מִכַּף מְעוֹל וְחוֹמִיץ: ה כִּי־אַתָּה תִּקְוֹתִי, אֲדַנִּי יְהוָה

רש"י

<p>הענין נאמר כי אלהים יושע ציון וגו' ואוהבי שמו ישכנו זה הרי הדיר צנוי והלאן כנוס והרועה (וה דוד) לא נזכר לכך נאמר לדוד להזכיר אלהים להצילני: (ד) ישובו על עקב בשתם. מדה צמדה כמו שעשו לי: על עקב. צאמו מעגל עזמו אנניש"טרראיש צלע"ז: האומרים. עלי: האח האח. לי חדה צראמו צאויבו כרעונו: (ו) חושה לי. לעזרה: (ג) לבוא תמיד. צאמו מעון, להנלל צמוכו מן הרודף: צוית להושיעני. פעמים רבות הושעתני על ידי שלומיך: (ד) וחומיץ. כמו חומס וכן (ישעיה א') אשרו חמוץ, נגזל:</p>	<p>(ויקרא כ"ג) שור או כשב או עז כי יולד, צו ציוס נדמה לפר שהוא צן שלש: מקרן מפרים. קרנומיו קדמו לפרסותיו שהרי צקוממו וצקרניו נצדא וראשו ילא מן הארץ תחלה כדרך כל הנולדים הוציאתן הארץ נמצאו קרניו קדמו לרגליו: (א) לדוד להזכיר. לי מפלה הוא, כמו ואנחנו צשס ה' אלהינו נזכיר (לעיל כ'), וכן צדברי הימים להזכיר ולהודות לה' וצמדש מהלים ראיתי משל למך שבעס על צאנו וסתר את הדיר והוציא את הלאן ואת הרועה אחר זמן החזיר את הלאן וצנה את הדיר ולא הזכיר את הרועה אמר הרועה הרי הלאן מוחזר והדיר צנוי ואני איני נזכר כך למעלה מן</p>
---	---

תורה תמימה

עא ד אֱלֹהֵי פְּלִטְנֵי: כדקתני סיפא מעשה באחד שחטף חלקו וחלק חברו והיו קוראין אותו בן חמצן עד יום מותו אמר רבה בר רב שילא מאי קראה אלהי פלטני

קמד ספר יום שלישי עא יג לחודש שני

יקרא: אלהים מבטחי מנעוריי: ו עליך נסמכותי מבטן, ממעי אמי אתה גוזי, בך תהלתי תמיד: ז פמופת הייתי לרבים, ואתה מחסי-עז: ח ימלא פי תהלתך, פל-היום תפארתך: ט אל-תשליכני לעת זקנה, פכלות פחי אל-תעזבני: י פי-אמרו אויבי לי, ושמרי נפשי נועצו יחדו: יא לאמר אלהים עזבו, רדפו

רש"י

(ו) אתה גוזי. אתה מוליאי ומעצרי כמו (במדבר יא) ויגז שלים, כי גז חיש ונעופה (לקמן ז'): (ז) במופת הייתי לרבים. רבים ראו נרומי ודלגו פן יקראס דוגמת רמתי פן אהיה להס לאות כאשר הוקרה לזה פן יקרה לנו כענין שנאמר (יחזקאל כ"ד) והיה יחזקאל לכס למופת: (ט) לעת זקנה. אס זקנתי בחטאים כלומר שחטאתי הרבה: (י) כי אמרו אויבי לי. אמרו אויבי עלי ונעצו יחדו לאמר אלהים עזבו אין לנו נעשין עליו

תורה תמימה

שנאמר ממעי אמי אתה גוזי ואומר גוזי נזרך והשליכי וכו'. יומא פה ע"א ממעי אמי אתה גוזי: תנא דבי ר' ישמעאל משל לכהן שמסר תרומה לעם הארץ ואמר לו אם אתה משמרה בטהרה מוטב ואם לאו הריני שורפה לפניך א"ר אלעזר מאי קרא ממעי אמי אתה גוזי מאי משמע דהאי גוזי לישנא דאשתבועי הוא דכתיב גוזי נזרך והשליכי וכו'. נדה ל ע"ב

ח ימלא פי תהלתך: א"ר יהודה שכח והכניס אוכלין לתוך פיו בלא ברכה מסלקן לצד א' ומברך תניא חדא בולען ותניא אידך פולטן ותניא אידך מסלקן ל"ק הא דתניא בולען במשקין והא דתניא פולטן במידי דלא ממאיס והא דתניא מסלקן במידי דממאיס במידי דלא ממאיס נמי לסלקינהו לצד אחד וליברך תרגמא רב יצחק קסקסאה קמיה דרבי יוסי בר אבין משמיה דרבי יוחנן משום שנאמר ימלא פי תהלתך וכו'. ברכות נ ע"ב

יא לאמר אלהים עזבו: א"ר יוסף דרשיה רבי מנחם בר יוסי להאי קרא כי סיני

מיד רשע מכף מעול וחומץ רבה אמר מהכא למדו היטב דרשו משפט אשרו חמוץ: מעשר שני בין בשוגג בין במזיד לא קידש דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר שוגג לא קידש מזיד קידש וכו': קידושין נג ע"א מעול וחומץ: הצנועין מושכין את ידיהן והגרגרנין נוטלין ואוכלין ומעשה באחד שנטל חלקו וחלק חבירו והיו קורין אותו בן חמצן עד יום מותו אמר רבה בר (בר) שילא מאי קרא אלהי פלטי מיד רשע מכף מעול וחומץ וכו'. יומא לט ע"א

ו אתה גוזי: במאי קמיפלגי מר סבר עיקר חיותא באפיה ומר סבר עיקר חיותא בטיבוריה לימא כי הני תנאי מהיכן הולד נוצר מראשו וכן הוא אומר ממעי אמי אתה גוזי ואומר גוזי נזרך והשליכי וגו' אבא שאול אומר מטיבורו ומשלח שרשו אילך ואילך אפילו תימא אבא שאול ע"כ לא קאמר אבא שאול אלא לענין יצירה דכי מיתצר ולד ממציעתיה מיתצר אבל לענין חיותא דכולי עלמא באפיה הוא דכתיב כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו': סוטה מה ע"ב ממעי אמי דתניא מהיכן הולד נוצר מראשו

וּתְפֹשׂוּהוּ כִּי־אֵין מְצִיל: יב אֱלֹהִים אֶל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי, אֱלֹהֵי לְעֹזְרֹתֵי
 [חישה כתיב] חוֹשָׁה: יג יִבְשׁוּ יִכְלוּ שִׁטְנֵי נַפְשִׁי, יַעֲטוּ חֲרָפָה וּבְלִמָּה
 מִבְּקָשֵׁי רַעְתִּי: יד וְאֲנִי תָמִיד אֵיחָל, וְהוֹסַפְתִּי עַל־כָּל־תְּהַלְתֶּךָ:
 טו פִּי יִסְפֹּר צְדָקָתְךָ כָּל־הַיּוֹם תִּשׁוּעָתְךָ, כִּי לֹא יִדְעֵתִי סְפָרוֹת:
 טז אָבוֹא בְּגִבּוֹרֹת אֲדַנֶּי יְהוָה יִקְרָא: אֱלֹהִים, אֲזַכִּיר צְדָקָתְךָ לְבִדְךָ:
 יז אֱלֹהִים לְמִדְתֵּנִי מִנְעוּרַי, וְעַד־הַנְּחָה אֲגִיד נִפְלְאוֹתֶיךָ: יח וְגַם
 עַד־זְקֵנָה וְשִׁיבָה אֱלֹהִים אֶל־תַּעֲזֹבֵנִי, עַד־אֲגִיד זְרוּעֶךָ לְדוֹר,
 לְכָל־יְבוּא גְבוּרָתְךָ: יט וְצְדָקָתְךָ אֱלֹהִים עַד־מָרוֹם, אֲשֶׁר־עֲשִׂיתָ
 גְּדֻלוֹת אֱלֹהִים מִי כְמוֹךָ: כ אֲשֶׁר [הראיתנו כתיב] הִרְאִיתֵנִי צָרוֹת רַבּוֹת
 וְרָעוֹת, תָּשׁוּב [תחינו כתיב] תַּחֲיִינִי, וּמִתְהַמּוֹת הָאָרֶץ תָּשׁוּב [תעלנו כתיב]
 תַּעֲלֵנִי: כא תִּרְבַּ גְּדֻלָּתִי, וְתִסַּב תִּנְחַמְנֵנִי: כב גַּם־אֲנִי אֹדְךָ
 בְּכָל־יָגוּל, אֲמַתֶּךָ אֱלֹהֵי, אֲזַמְרָה לְךָ בְּכִנּוֹר, קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:
 כג תִּרְנַנָּה שִׁפְתֵי כִּי אֲזַמְרָה־לְךָ, וְנַפְשִׁי אֲשֶׁר פָּדִיתָ: כד גַּם־לְשׁוֹנִי
 כָּל־הַיּוֹם תִּהְיֶה צְדָקָתְךָ, כִּי־בִשׁוּ כִּי־חָפְרוּ מִבְּקָשֵׁי רַעְתִּי:

רש"י

שכנר נכשל בעצירה: (יד) ואני תמיד איחל. לישועתך וכשמושיעני אוסיף על מהלמך: (טו) לא ידעתי ספורות. של דקוה והמשועות שעשית עמי: (טז) אבוא. להודות ולהלל בגבורתך: (יז) ועד הגה. עד היום צמה שעצר עלי: ועד זקנה ושיבה. לכשאגיע לששים ושצעים אל מעוזני (סא"ה): (יח) לכל יבוא גבורתך. לכל אשר יצוא אללי אגיד גבורתך: (יט) וצדקתך אלהים. אשר היא עד מרום, שני המקראות מסובכים עם אגיד זרועך לדור: (כג) תרננה שפתי. עם זמר קול הכנור כשאזמרה לך כנור:

תורה תמימה

ואילמלא דרשוה דואג ואחיתופל הכי לא רדפו בתר דוד דכתיב לאמר אלהים עזבו וגו' מאי דרוש ולא יראה בך ערות דבר וגו' והן אינן יודעין שעבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה מאי בוז יבוזו לו אמר עולא לא כשמעון אחי עזריה ולא כר' יוחנן דבי נשיאה אלא כהלל ושבנא דכי אתא רב דימי אמר הלל ושבנא אחי הוו הלל עסק בתורה שבנא עבד עיסקא לסוף א"ל תא נערוב וליפלוג יצתה בת קול ואמרה אם יתן איש את כל הון ביתו וגו':

קמו ספר יום שלישי עב יד לחודש שני

יד לחודש

עב א לשלמה, אלהים משפטיך למלך הנו, וצדקתך לבן מלך:
ב ידיו עמך בצדק, וענייך במשפט: ג ישאו הרים שלום לעם,
וגבעות בצדקה: ד ישפט עניי-עם, יושיע לבני אביו, וידפא
עושיק: ה ייראוך עם-שמש, ולפני ירח דור דורים: ו ירד כמטר
על-גז, פרביבים ורויף ארץ: ז יפרח-בְּיָמָיו צדיק, ורב שלום
עד-בלי ירח: ח וירד מים עד-ים, ומגהר עד-אפסי-ארץ: ט לפניו

רש"י

שהוא כריך לגשמים לאחר שגזזהו כענין שנאמר (עמוס
ו') והנה לקש אחר גזי המלך: ורויף ארץ. לשון
טיפוס הוא בלשון ארמי במסכת יומא הוא מטו ורויפי
דמיא: (ז) יפרח בימיו צדיק. ישראל: ורוב
שלום. יפרח צימיו ויהי שלום זה ארוך עד לעולם, וכל
תפלה זו נתקיימה חוץ מדבר הזה לפי ששלמה חטא
לפיכך לא נמשכה מלכותו שהמלכות נמסרה לדוד על
תנאי אם ישמרו בניך את דרכי (פ"א דרכס) וישראל
פרחו צימיו שנאמר (מ"א ד') יהודה וישראל רצים כחול
וגו' ורוב שלום היה שנאמר וישג יהודה וישראל לצטח
איש תחת גפנו כל ימי שלמה: (ח) וירד מים עד
ים. כל א"י מים סוף ועד ים פלשתיים: ומגהר עד
אפסי ארץ. כי הוא רודה בכל עבר הנהר וגומר
(סז): (ט) ציבים. כמות של שדים כדמתרגס וליס מיד
כמים (במדבר כ"ד) וסיען יסתחן מרומאי:

(א) לשלמה. על שלמה בנו התפלל תפלה זו שנפה
זרה"ק שהוא עמיד לשאול מאת הקב"ה לז להצין
לשמוע משפט: משפטיך. חכמת דינך שזית צחורה:
וצדקתך. לזדק את הדין, מלך וכן מלך שניהם בשלמה
אמורים, דבר אחר משפטיך למלך מן הסורין יהו כלים
צי והלדקה עשה לבני שיהיה שלום צימיו: (ג) ישאו
הרים. צימיו: שלום לעם. ומהו השלום שההרים
נושאים כשהן עושין פירות אין עין הצריות זרה וקורא
איש לרעהו אל תחת גפן ואל תחת תאנה: וגבעות
בצדקה. וגבעות ישאו להם שלום ע"י הצדקה שיעשו:
(ה) ייראוך עם שמש. ממני ילמדו ישראל ליראה
אומך כל ימי השמש והירח לדור דורים: ולפני ירח.
צעוד הירח קיים והם לפניו והרצה יש בלשון משנה
צפני הצית ושלא צפני הצית: (ו) ירד כמטר על גז.
ירד דברו בחוץ עמך וצלצס כמטר היורד על ירק הגזוז

תורה תמימה

ולפני ירח דור דורים לייטי עלה במערבא
אמאן דמצלי עם דמדומי חמה מאי טעמא
דלמא מיטרפא ליה שעתא: ברכות נט ע"ב
ייראוך עם שמש: תניא נמי הכי ותיקין היו
גומרין אותה עם הנץ החמה כדי שיסמוך
גאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום א"ר
זירא מאי קראה ייראוך עם שמש ולפני ירח
דור דורים וכו'. ברכות ט ע"ב

עב ה ייראוך עם שמש א"ר חייא בר אבא
א"ר יוחנן מצוה להתפלל עם
דמדומי חמה א"ר זירא מאי קרא ייראוך
עם שמש ולפני ירח דור דורים וכו'.

שבת קיח ע"ב

ייראוך עם שמש: דא"ר חייא בר אבא א"ר
יוחנן מצוה להתפלל עם דמדומי חמה
וא"ר זירא מאי קראה ייראוך עם שמש

יִכְרְעוּ צִיִּים, וְאִיבִיו עָפָר יִלְחֶכוּ: י מַלְכֵי תַרְשִׁישׁ וְאִיִּים מִנְחָה יִשְׁיבוּ, מַלְכֵי שָׁבָא וְסַבְא אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ: יא וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ כָּל־מַלְכִים, כָּל־גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ: יב בִּי־יִצְיָל אֲבִיוֹן מְשׁוּעַ, וְעֲנִי וְאִין־עֹזֵר לוֹ: יג יָחַם עַל־דָּל וְאֲבִיוֹן, וְנִפְשׁוֹת אֲבִיוֹנִים יוֹשִׁיעַ: יד מִתּוֹךְ וּמִחֲמַם יִגָּאֵל נִפְשָׁם, וַיִּיקַר דָּמָם בְּעֵינָיו: טו וַיַּחֲי וַיִּתֵּן־לוֹ מִזֶּהֵב שָׁבָא, וַיִּתְפַּלֵּל בְּעֶדְוֹ תַמִּיד כָּל־הַיּוֹם יְבַרְכְּנָהוּ: טז יְהִי פֶסֶת־בַּר בְּאָרְץ בְּרֵאשׁ הָרִים, יִרְעַשׂ כָּל־בְּנוֹן פְּרִיָו, וַיִּצִּיצוּ מֵעִיר כְּעֶשֶׂב הָאָרֶץ:

רש"י

זהס: (טו) ויחי. שלמה: ויתן לו. הקצ"ה מזהב שזא, וכן הימה גם עושר גם כבוד אשר לא היה כמוך וגומר (מ"א ג): ויתפלל בעדו תמיד וגו'. היא המפלה היא הנרכה כשהקצ"ה אומר לאדם צרוך תהיה ל' תפלה הוא: (טז) פסת בר. ל' פסיון מוספת ורצו, ורצונו פירשוהו לשון גלוסקאות לימות המשיח וכל המזמור נמלך המשיח, ד"א פסת בר ל' רצון כמו פייס שהבניות מתפייסין ומתרצין מאת המקום כשנותן שזע צעולס:

(י) מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו. כי אני תרשיש למלך ציס עם אני חירס אחת לשלש שנים תצא אני תרשיש וגו' (מ"א י'): מלכי שבא. מלכת שזא: אשבר. דורון: (יא) כל גוים יעבדוהו. וכל הארץ מציאס מנחה לשלמה והמה מציאין איש מנחתו (סס ד'): (יד) מתוך ומחמם. ממכות ומגול מלאמי מתוך ל' תוך תוכות צעלי מומות חורשי און כמו איש תככים (משלי כ"ט): יגאל נפשם. ע"י משפט ולדקה שיעשה

תורה תמימה

אפילו עשה תשובה ת"ל עונה בה לא אמרתי אלא בזמן שעונה בה שאלה קליאופטרא מלכתא את ר"מ אמרה ידענא דחיי שכבי דכתיב ויציצו מעיר כעשב הארץ אלא כשהן עומדין עומדין ערומין או בלבושיהן עומדין אמר לה ק"ו מחיטה ומה חיטה שנקברה ערומה יוצאה בכמה לבושין צדיקים שנקברים בלבושיהן על אחת כמה וכמה וכו' סנהדרין צ ע"ב יְהִי פֶסֶת בַּר יתיב רבן גמליאל וקא דריש עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת שנאמר יהי פסת בר בארץ וכו'. שבת ז ע"ב יִרְעַשׂ כָּל־בְּנוֹן פְּרִיָו דאמר רב הושעיא בשעה

טז ויציצו מעיר כעשב הארץ: א"ר חייא בר יוסף עתידין צדיקים שמבצבצין ועולין בירושלים שנאמר ויציצו מעיר כעשב הארץ ואין עיר אלא ירושלים שנאמר וגנתי אל העיר הזאת וכו'.

כתובות קיא ע"ב

וַיִּצִיצוּ מֵעִיר כְּעֶשֶׂב הָאָרֶץ: כתנאי הכרת תכרת הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא דברי ר"ע אמר לו ר' ישמעאל והלא כבר נאמר את ה' הוא מגדף ונכרתה וכי שלשה עולמים יש אלא ונכרתה בעולם הזה הכרת לעולם הבא הכרת תכרת דברה תורה כלשון בני אדם בין ר' ישמעאל ובין ר"ע עונה בה מאי עבדי ביה לכדתניא יכול

קמח ספר יום שלישי עב יד לחודש שני

יז יהי שְׁמוֹ לְעוֹלָם, לְפָנֵי-שָׁמַשׁ [ינין כתיב] יִנּוֹן שְׁמוֹ, וַיִּתְּבָרְכוּ בוֹ,
כָּל-גּוֹיִם יִאֲשְׁרוּהוּ: יח בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, עֲשֵׂה
נִפְלְאוֹת לְבָדוֹ: יט וּבְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם, וַיִּמְלֵא כְבוֹדוֹ אֶת-כָּל
הָאָרֶץ, אָמֵן וְאָמֵן: כ כָּלוּ תְּפִלוֹת דָּוִד בֶּן-יִשָּׁי:

רש"י

נפלאות גדולות נרדת האש מן השמים ע"י שלמה
צני: (כ) בלו תפלות דוד. רצונו דרשו כלו, כל
אלו תפלות דוד לכלול כל הספר על שם דוד ואף
מ"ש צני קרח ועשרה זקנים ע"ש שהוא נקרא נעים
זמירות ישראל (ש"צ כ"ג), ויש לפתור כלו כמו נסתיימו
כמו רומנו מעט (איוז כ"ד) שומו שמים (ירמיה ז')
וא"כ הוא לא נכתב המזמור במקומו ואין מוקדם
ומאוחר נספר ונראין הדברים שלעת זקנתו כשהמליך
את שלמה אמרו:

ירעש כלבנון פריו. חטין גסין כפירות האילן ככליות
של שור הגדול שהיה צימי שמעון בן שטח: ויציצו.
ישראל: מעיר. מתוך ירושלים כעשב הארץ: (ז) יהי
שמו. של שלמה נזכר לעולם צעושרו ונחממו: לפני
שמש ינון שמו. כל ימי השמש יגדל שמו, ינון ל'
מלכות ושררה כמו (משלי כ"ט) ואחריתו יהיה מנון,
ולניני השליט על נכסי אחרים, אמרו בלצם ניס יחד
(לקמן ע"ד) מלכיהם יחד: ויתברכו בו. אדם אומר
לצנו תהי חכם ועשיר כשלמה: (יה) ברוך ה'. העושה

תורה תמימה

יוחנן אמר למשיח מה שמו דבי רבי שילה
אמרי שילה שמו שנאמר עד כי יבא שילה
דבי רבי ינאי אמרי ינון שמו שנאמר יהי
שמו לעולם לפני שמש ינון שמו וכו'.

סנהדרין צח ע"ב

יח עשה נפלאות לְבָדוֹ: דרש רב יוסף מאי
דכתיב אודך ה' כי אנפת בי ישוב אפך
ותנחמני במה הכתוב מדבר בשני בני אדם
שיצאו לסחורה ישב לו קוץ לאחד מהן
התחיל מחרף ומגדף לימים שמע שטבעה
ספינתו של חברו בים התחיל מודה
ומשבח לכך נאמר ישוב אפך ותנחמני
והיינו דאמר רבי אלעזר מאי דכתיב עושה
נפלאות (גדולות) לבדו וברוך שם כבודו
לעולם אפילו בעל הנס אינו מכיר בנסו
נדה לא ע"א וכו'.

שבנה שלמה בית המקדש נטע בו כל מיני
מגדים של זהב והיו מוציאים פירות בזמניהן
וכיון שהרוח מנשבת בהן היו נושרין
פירותיהן שנאמר ירעש כלבנון פריו וכו'.

יומא לט ע"ב

ירעש כְּלָבֵנון פְּרִיּוֹ והאמר רב אושעיא
בשעה שבנה שלמה בית המקדש נטע בו
כל מיני מגדים של זהב והיו מוציאים
פירותיהן בזמנן וכשהרוח מנשבת בהן
נושרין שנא' ירעש כלבנון פריו וכו'.

יומא כא ע"ב

יז יהי שְׁמוֹ לְעוֹלָם: לאפוקי מדרבי הילל
דאמר אין משיח לישראל שכבר
אכלוהו בימי חזקיה אמר רב לא אברי
עלמא אלא לדוד ושמואל אמר למשה ורבי

ספר שלישי

ליום רביעי

עג א מְזִמּוֹר לְאַסָּף, אֵךְ טוֹב לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים לְבָרִי לְבָב: ב וְאֲנִי
בְּמַעַט [נטוי כתיב] נָטִיו רְגְלִי, כְּאִין [שפכה כתיב] שָׁפְכוּ אֲשֶׁרִי:
ג כִּי־קִנְאַתִי בְּהוֹלְלִים, שְׁלוֹם רְשָׁעִים אֶרְאֶה: ד כִּי אֵין חֲרָצוֹת
לְמוֹתָם, וּבְרִיא אֹלָם: ה בְּעַמֵּל אָנוּשׁ אֵינְמוּ, וְעַם־אָדָם לֹא יִנְגְעוּ:
ו לָכֵן עֲנַקְתָּמוּ גְאוּה, יַעֲטֹף־שִׁית חָמֶם לָמוּ: ז יֵצֵא מִחֶלֶב עֵינְמוּ,

רש"י

(א) אך טוב לישראל אלהים. לפי שענין המזמור מדבר בצרות הצלות על עובדי המקום לכך פתח בו כך וזה פירושו אע"פ שאני נועק ומתמה על צרותיהם של ישראל ידעתי כי הקב"ה טוב להם ולטובתם הוא מציא עליהם את הרעה כדי לזכותם לחיי העולם הבא: (ב) ואני. מטרס שומי זאת אל לצי כמעט נטיו רגלי ושופכו אשורי לנטות מאחרי המקום: (ג) כי קנאתי בהוללים. צמערצני דרכיהם אשר הייתי רואה את שלומם, צהוללים מערצבים כמו (ישעי' א') סבאך מהול צמים (סא"א): (ד) כי אין חרצובות למוותם. ל' אסירה כמו (שס נ"ח) פתח חרצובות רשע, מסגרי כנלי רשע שאוסרין צהן העניים אף

כאן אין יסורין למיתתם המתים צהם מהם מתים צריאים כאלם צלא יסורין, ורצותינו פירשו חרצוב' נטרקון שאין חרדין ועצין מיום המיתה, ד"א שאין הקב"ה מאחר לציונם (פירוט רעום): (ו) לכן ענקתמו גאוה. צעצור זה שאין יסורין צאין עליהם העניקתם הגאוה לעלות על צוארם גסות הרוח: יעטרף שית חמם למו. חמם שעושין עושה אותם שמנים ועוטף את שמתיה' ועצותיהם צעוצי שומן וצטר: (ז) יצא מחלב עינימו. עיניהם צולטות מרוצ שומן כל אדם כחוש עיניו משוקעות. עצרו משכיות לצב. יומר ממנה שלצם מייחל ומנפה צאה להם תאומם עצרו צהם צהשגת ידם את תאות לצם:

תורה תמימה

עג ד כִּי אֵין חֲרָצוֹת דרש רבא בר רב עולא מאי דכתיב כי אין חרצובות למוותם ובריא אולם אמר הקב"ה לא דיין לרשעים שאינן חרדין ועצבין מיום המיתה אלא שלבם בריא להן כאולם וכו'. שבת לא ע"ב ז יֵצֵא מִחֶלֶב עֵינְמוּ: מתני' מני רבי יוסי היא דתניא לבן ונכנס בשחור שחור ונכנס

בלבן ה"ז מום דברי ר"מ ר' יוסי אומר לבן ונכנס בשחור ה"ז מום שחור ונכנס בלבן אינו מום שאין מומין בלבן אמר רב מ"ט דרבי יוסי דכתיב יצא מחלב עינימו תרבא דעינא איקרי עינימו סתמא לא איקרי ור"מ מ"ט מה לשון תבלול דבר המבלבל את העינים: בנורות לח ע"ב

עָבְרוּ מִשְׁכֵּיזוֹת לְבָב: ח יִמְיָקוּ וַיִּדְבְּרוּ בְרַע עוֹשֶׁק, מִמְרוֹם יִדְבְּרוּ: ט שְׁתוּ בַשָּׁמַיִם פִּיהֶם, וּלְשׁוֹנָם תִּהְלַךְ בְּאָרְצָן: י לָבָן [ישיב כתיב] יָשׁוּב עִמּוֹ הַלֵּם, וּמִי מִלֵּא יִמְצוּ לָמוֹ: יא וְאָמְרוּ אֵיכָה יָדַע־ אֵל, וַיֵּשׁ יָדָעָה בְּעֲלִיּוֹן: יב הִנֵּה־אֱלֹהֵי רְשָׁעִים, וְשִׁלּוֹי עוֹלָם הַשְּׂגוּר־ חֵיל: יג אֲדַרְיִק זְבִיתִי לְבָבִי, וְאַרְחִץ בְּנִקְיוֹן כְּפִי: יד וְאַהֲי נְגוּעַ כָּל־הַיּוֹם, וְתוֹכַחְתִּי לְבָקָרִים: טו אִם־אֲמַרְתִּי אֶסְפָּרָה כְּמוֹ, הִנֵּה דוֹר בְּנֵיךָ בְּנִדְתִּי: טז וְאַחֲשָׁבָה לְדַעַת זֹאת, עָמַל [היא כתיב] הוּא בְּעֵינָי: יז עַד־אָבּוֹא אֶל־מִקְדָּשֵׁי־אֵל, אָבִינָה לְאַחֲרִיתָם:

רש"י

הרשע להלוס את עמו של הקדוש צרוך הוא והראשון למדמי מדבריו של ר"מ צר יחק שליח לצור ז"ל: (יג) אך ריק זביתי לבבי. כל זה מוסב על ואמרו איכה ידע אל וגם אומר אך לריק ועל חסם אנו שומרים מנאמיו של הקצ"ה והרי אנו נגועים כל היום: (יד) ותוכחתי. נראית כל היום תמיד מצקר לצקר מתחששות נרות חדשות: (טז) אם אמרתי אספרה כמו. אמר אספך אם אמרתי צלצי לספר את הכל כמו שהוא כל מה שעמו אומר על זאת: הנה דור בניך בגדתי. כלומר אשים אותם צוגלים ורשעים: (טז) ואחשבה. צלצי: לדעת זאת. מה היא מדתו של הקצ"ה כן הוא עמל צעיני נראית היתה מדה זאת לי עמל ולא משפט: (יז) עד. אשר צאחי: אל מקדשי אל. אשר צירושלים, וראיתי מה שאירע

(ח) ימיקו. את רעיהם: וידברו ברע עושק. לעשוק אצוינים: ממרום ידברו. כגון פרעה וסנחריב ונ"ג מי ה' אשר אשמע בקולו (שמות ה') מי בכל אלהי הארצות (ישעי' ל"ו) אעלה על צמתי עב (שם י"ד) וזהו שמו צמתי פיהם: (י) לבן ישוב עמו הלום. לפי שעמו רואים דרך רשעים ללחם ישונו על דרך הרשעים ללכת דרכיהם: הלום. כמו מי הציאך הלום (שופטים י"ח) הלום פה: ומי מלא ימצו למו. ומים של פלג המלא הם ד"מ הם נחשבים למו תמנית ומזוללים צעיניהם: (יא) ואמרו איכה ידע אל. איכה נוכל לומר שיש דיעה צהקצ"ה ותורתו אמת: (יב) הנה אלה רשעים. הם ועוצרים על תורתו והרי הם שלום צעולם ומגדילים כח ועושר: ושלו עולם. לשון שלום: השגו. הגדילו, ומנחם פירש ישונו עמו הלום, ישונו

תורה תמימה

ט שְׁתוּ בַשָּׁמַיִם: ואמר ריש לקיש כל המספר לשון הרע מגדיל עונות עד לשמים שנאמר שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ וכו'. ערכין טו ע"ב י"ז עַד אָבּוֹא: גזר רבי תעניתא אחתינהו לר' חייא ובניו אמר משיב הרוח ונשבה זיקא

אמר מוריד הגשם ואתא מיטרא כי מטא למימר מחיה המתים רגש עלמא אמרי ברקיעא מאן גלי רזיא בעלמא אמרי אליהו אתיוהו לאליהו מחיוהו שתין פולסי דנורא אתא אידמי להו כדובא דנורא על בינייהו וטרדינהו שמואל ירחינאה אסייה דרבי הוה

יח אך בַּחֲלָקוֹת תְּשִׁית לָמוֹ, הַפְּלָתָם לְמִשְׁוֹאוֹת: יט אֵיךְ הָיוּ לְשִׁמָּה
 בְּרַגְעַ, סָפוּ תַמּוֹ מִן־בְּלָהוֹת: כ בַּחֲלוֹם מִהֲקִיץ, אֲדָנִי בְּעִיר צְלָמָם
 תִּבְזֶה: כא כִּי יִתְחַמֵּץ לְבָבִי, וּכְלִיֹּתִי אֲשַׁתּוֹנֵן: כב וְאֲנִי־בְּעַר וְלֹא
 אֲדַע, בְּהַמּוֹת הָיִיתִי עִמָּךְ: כג וְאֲנִי תָמִיד עִמָּךְ, אַחֲזֶתָ בְּיַד־יְמִינִי:
 כד בְּעֲצָתְךָ תִּנְחַנֵּי, וְאַחַר כָּבוֹד תִּקְחֶנִי: כה מִי־לִי בְּשָׁמַיִם, וְעִמָּךְ
 לֹא־חֲפָצְתִּי בְּאָרֶץ: כו כָּלֵה שְׂאֵרֵי וּלְבָבִי, צוּר־לְבָבִי וְחֲלָקֵי אֱלֹהִים
 לְעוֹלָם: כז כִּי־הִנֵּה רַחֲקִיךָ יֵאבְדוּ, הַצְּמַתָּה כָּל־זוֹנָה מִמָּךְ:

רש"י

היימי צער ולא הייתי יודע מה היא המדה וכנהמה
 הייתי עמך: ואני. אע"פ שהייתי רואה כל זה תמיד
 הייתי עמך ולא זמתי מיראסך: (בג) אחזת ביד
 ימיני. להחזיקני ציראסך כשקרבו רגלי לנטות מדרכך
 כמו שאמר למעלה כמעט נטיו רגלי: (כד) תנחני.
 נחיתני: ואחר כבוד תקחני. אילו היה טעם על
 כבוד היה פתרונו לאחר שהשלמת לסגור כל הכבוד
 שפסקת לו תקחני אליך הפלת נסוך לישראל והסרבת
 את סגור עכשיו שהטעם על ואחר זה פתרונו
 ואחרי כן לכבוד תקחני משכתי אליך לכבוד ולתפארת:
 (כה) מי לי בשמים. שום מלאך שצחרתי לי לאלוה
 לא צחרתי אלא אותך: (כו) בלה שארי. נתאוה
 צשרי ולצצי לך: בלה שארי. לי תאוה כמו (לקמן
 קי"ט) כלתה לתשועתך נפשי: (כז) זונה ממך.
 נפרד ממך:

בסגור וזו הצינומי לאחריית הרשעים שהוא לאצדון
 ואמרתי אך כל הטובה הצאה להם חלקות הם שהקצ"ה
 מחליק להם הדך שלהם שמהא נוחה וחלקה למען
 לא יתנו לז לשזו אליו ויאצדו: (יח) אך בחלקות
 תשית למו. כל הטובה הצאה להם שהרי סופס
 הפלמס למשואות: (יט) מן בלהות. מן שדים:
 (כ) בחלום מהקיץ. כשינה שאין לה קך שהוא שינת
 עולם כן הימה להם וילא מלאך ה' ויך צמחנה אשור
 (ישעיה ל"ז): אדני בעיר צלמם תבזה. צירושלים
 שהרעו עליה שס נתצה אלס דמותס ונשרפו כלס:
 (כא) כי יתחמץ לבבי. מטרס שראיתי מפלה זו
 צרוס הקדש היה לצצי מתחמץ על דךך הרשעים
 שצלחה, וצכליומי הייתי משמונן, לשון חרצ שנון,
 וכשהוא מתפעל הטי"ו ניתנת צאמנע שורש התיצה
 כדרך כל תיצה שיסוד תחילתה שי"ן: (כב) ואני.

תורה תמימה

יתקרי ורבי לא יתקרי ואסו דרבי על ידו
 תהא רבי ור' נתן סוף משנה רב אשי ורבינא
 סוף הוראה וסימנך עד אבוא אל מקדשי אל
 אבינה לאחרייתם וכו'. בבא מציעא פה ע"ב
 בז הצמתה כל זונה ממך: א"ר אמי לא מת
 דואג עד ששכח תלמודו שנא' הוא ימות
 באין מוסר וברוב אולתו ישגה רב (אשי)

חלש רבי בעיניה א"ל אימלי לך סמא א"ל
 לא יכילנא אשטר לך משטר [א"ל] לא
 יכילנא הוה מוטיב ליה בגובתא דסמני
 תותי בי סדיה ואיתסי הוה קא מצטער רבי
 למסמכיה ולא הוה מסתייעא מילתא א"ל
 לא לצטער מר לדידי חזי לי סיפרא דאדם
 הראשון וכתוב ביה שמואל ירחינאה חכים

קנב ספר יום רביעי עד יד לחודש שלישי

כח ואני קרבת אלהים לי טוב, שתי באדני יהוה יקרא: אלהים
מחסי, לספר כל-מלאכותיך:

עד א משכיל לאסתר, למה אלהים זנחת לנצח, יעשן אפך בצאן
מרעיתך: ב זכר עדתך קניית קדם, גאלת שבט נחלתך,
הר-ציון זה שכנת בו: ג הרימה פעמיו למשאות נצח, כל-הרע
אויב בקדשי: ד שאגו צרריך בקרב מועדך, שמו אותתם אתות:
ה יודע כמביא למעלה, בסבד-עין קרדמות: ו [ועת כתיב] ועתה
פתוחיה יחד, בכשיל וכילפות יהלמוז: ז שלחו באש מקדשך,

רש"י

נאמר זו ונועדתי לך שם: שמו אותתם. כשגזרה
ידם להחריצו או שמו להם את אותם קסמיהם שהם
אותות אמת ומה הם הקסמים קלקל בחצים של
צמרפים: (ה) יודע כמביא למעלה בסבך עין
קרדומות. יודע האויב כשהיה מכה צערי פתחי
המקדש שהוא כמביא מכותיו למעלה צרקע ומנין
היה יודע שהרי היה רואה שהיה העץ מסבך ואותו
את הקרדומות וזולען כמו שאמרו רבותינו כולו
צלעמינהו מד תרעא דירושלים, צסבך עץ קרדומות
לשון נאחו צסבך (בראשית כ"ב), העץ סוכך אותם והם
נסבכין זו: (ו) ועתה. אע"פ שהיה רואה שלפני

(כח) מלאכותיך. שליחותיך רוח הקודש הנא צלגי
לאמר: (א) יעשן אפך. כל הכועס נחיריו מוליאין
עשן: (ב) קניית קדם. לפני צריית עולם שנאמר
(לקמן ז') מעון אתה היית לנו צטרס הריס יולדו: זה
שכנת בו. תקון לשון הוא כמו (ישעיה מ"ב) זו
חטאנו לו והוא כמו אשר שכנת זו: (ג) הרימה
פעמיו למשאות נצח. הגזה פעימות וזהלות
שך שיהו לאויבין למשאות נח על כל אשר הרע
האויב צצית המקדש, כן חצרו מנחס עם ותפעס
רוחו, למשאות לשון חורבן כמו שאיה (סס ו'), תשאה
שממה (סא"א): (ד) מועדך. הוא צית המקדש אשר

תורה תמימה

קדשי הקדשים והציע ספר תורה ועבר
עליה עבירה ונטל סייף וגידר את הפרוכת
ונעשה נס והיה דם מבצבץ ויוצא וכסבור
הרג את עצמו שנאמר שאגו צורריך בקרב
מועדיך שמו אותותם אתות וכו'.

גיטין נו ע"ב

ו ועתה פתוחיה יחד: ומי סליק נבוכדנצר
לירושלים והכתיב ויעלו אותו אל מלך
בבל רבלתה ואמר ר' אבהו זו אנטוכיא רב

אמר נצטרע שנאמר הצמתה כל זונה ממך
כתיב התם לצמיתות ומתרגמינן לחלוטין
ותנן אין בין מוסגר ומוחלט אלא פריעה
ופרימה (סימן שלשה ראו וחצי וקראו)
סנהדרין קו ע"ב וכו'.

עד ד שאגו צרריך: אול שדריה לטיטוס
הרשע ואמר אי אלהימו צור חסיו
בו זה טיטוס הרשע שחירף וגידף כלפי
מעלה מה עשה תפש זונה בידו ונכנס לבית

ספר יום רביעי עד יד לחודש שלישי קנג

לְאָרֶץ חֲלָלוּ מִשְׁכַּן־שְׁמֹךְ: ח אָמְרוּ בְלִבָּם נִינֹם יָחַד, שְׂרָפוּ
כָּל־מוֹעֲדֵי־אֵל בְּאֶרֶץ: ט אוֹתֵתֵינוּ לֹא רָאִינוּ, אִינְ-עוֹד נָבִיא
וְלֹא־אֶתֵנוּ יָדַע עַד־מָה: י עַד־מָתִי אֱלֹהִים יַחַרְףָּ צַר, יִנְאַץ אוֹיֵב

רש"י

להזדווג לפטרונוס של ישראל תחלה ואח"כ יזדווגו להם ומדע שהרי שרפו כל מועדי אל שהיו צורך כל צמי וועד שלו, פלשמים החריצו שלה נכדנאצר החריצ ציט ראשון ואחרים החריצו ציט שני: (ט) אותותינו. שהצטמתנו ציד נציאך אין אנו רואים אותם צימים רצים שאנו צגולה נתנצא אסף על ימי הגלות: עד ברה. עד מתי נהיה צלרה זו:

הקצ"ה קשה לא נמנע מלהלוס כל פתחיה וכל שעריה יחד: בכשיל וכילפות. כלי משחית של נגרים הם ונקרדומות צאו לה תרגום יונתן בכשילא, כילפות לשון ערבי הוא כן פירש דוגש והוא מכלי הנגרים: יהלומון. האויצים: (ח) אמרו בלבם נינם יחד. נינס מושליהם וכן (לעיל ע"ג) ינון שמו, ואחריתו יהיה מנון (משלי כ"ט) כל מושליהם מתשנה א' להם הראשונים כאחרונים

תורה תמימה

קחי רחים וטחני קמח גלי צמתך חשפי שובל גלי שוק עברי נהרות חטים לא נאמר אלא קמח חזא דמיה דזכריה דהוה קא רתח אמר להו מאי האי אמרו ליה דם זבחים הוא דאישתפיך אמר להו אייתי ואנסי אי מדמו כסי ולא אידמו אמר להו גלו לי ואי לא סריקנא לכו לבשרייכו במסריקא דפרזלא אמרו ליה האי כהן ונביא הוא דאינבי להו לישראל בחורבנא דירושלם וקטלוהו אמר להו אנא מפייסנא ליה אייתי רבנן קטיל עילויה ולא נח אייתי דרדקי דבי רב קטיל עילויה ולא נח אייתי פרחי כהונה קטיל עילויה ולא נח עד די קטל עילויה תשעין וארבעה ריבוא ולא נח קרב לגביה אמר זכריה זכריה טובים שבהן איבדתים ניחא לך דאיקטלינהו לכולהו מיד נח הרהר תשובה בדעתיה אמר מה הם שלא איבדו אלא נפש אחת כך ההוא גברא מה תיהוי עליה ערק שדר פורטיתא לביתיה ואיתגייר וכו'. סנהדרין צו ע"ב

חסדא ורב יצחק בר אבודימי חד אמר דמות דיוקנו היתה חקוקה לו על מרכבתו וחד אמר אימה יתירה היתה לו ממנו ודומה כמי שעומד לפניו אמר רבא טעין תלת מאה כודנייתא נרגא דפרזלא דשליט בפרזלא שדר ליה נבוכדנצר לנבוזראדן כולוהו בלעתינהו חד דשא דירושלם שנאמר פתוחיה יחד בכשיל וכילפות יהלומון בעי למיהדר אמר מסתפינא דלא ליעבדו בי כי היכי דעבדו בסנחריב נפקא קלא ואמר שוור בר שוור נבוזר אדן שוור דמטא זימנא דמקדשא חריב והיכלא מיקלי פש ליה חד נרגא אתא מחייה בקופא ואיפתח שנאמר יודע כמביא למעלה בסבך עץ קרדומות הוה קטיל ואזל עד דמטא להיכלא אדליק ביה נורא גבה היכלא דרכו ביה מן שמיא שנאמר גת דרך ה' לבתולת בת יהודה קא זיחא דעתיה נפקא בת קלא ואמרה ליה עמא קטילא קטלת היכלא קליא קלית קימחא טחינא טחינת שנאמר

קנר ספר יום רביעי עד יד לחודש שלישי

שָׁמַךְ לְנִצְחָה: יא לָמָּה תָּשִׁיב יָדְךָ וַיִּמְיֶנְךָ, מִקְרָב [חוקק כתיב] חִיקְךָ כְּלָה: יב וְאֱלֹהִים מִלְכֵי מִקְרָם, פִּעַל יְשׁוּעוֹת בְּקָרֵב הָאָרֶץ: יג אַתָּה פּוֹרְרֵת בְּעֵזְךָ יָם, שִׁבְרֵת רֵאשֵׁי תַנְיָנִים עַל-הַמַּיִם: יד אַתָּה רִצְצֵת רֵאשֵׁי לְוִיָּתָן, תַּתְּנֶנּוּ מֵאֲכָל לָעַם לְצִיִּים: טו אַתָּה בִּקְעַת מַעַיִן וַנְּחַל, אַתָּה הוֹבְשֵׁת נְהָרוֹת אֵיתָן: טז לָךְ יוֹם אֶף-לָךְ לַיְלָה, אַתָּה הַכִּינֹת מֵאוֹר וְשָׁמֶשׁ: יז אַתָּה הַצַּבְתָּ כָּל-גְּבוּלוֹת אֶרֶץ, קִיץ וְחֶרֶף אַתָּה יִצְרָתָם: יח זְכַר-זֹאת אוֹיֵב חֶרֶף יְהוָה, וְעַם נָבָל נֶאֱצַו שָׁמַךְ: יט אֶל-תִּתֶן לְחַיֵּת נֶפֶשׁ תוֹרֶךָ, חַיֵּת עֲנִיִּךְ אֶל-תִּשְׁבַּח לְנִצְחָה: כ הַבַּט לְבַרִּית, בִּי-מִלְאוּ מִחֲשַׁבֵי-אֶרֶץ נְאוֹת הַמָּס: כא אֶל-יֹשֵׁב דָּךְ נִבְלָם, עֲנִי וְאֲבִיוֹן יִחַלְלוּ שָׁמַךְ: כב קוֹמָה אֱלֹהִים רִיבָה רִיבָךְ, זְכַר חֶרְפְּתָךְ

רש"י

הצבת. להס כל גבולות ארצם כלל טוב: קיץ וחרף אתה יצרתם. הרי זה דוגמת (ירמיה ה') שזועות חוקות קציר ישמור לנו, לא שנית לנו סדר השנים: (יה) זכר זאת אויב וגו'. ואחרי שכל משועמנו כך זכור זאת אשר האויב חרף אותך בהשמדו אומנו: (יט) אל תתן לחיית. לגדודי האומות כמו (ש"צ כ"ג) ויאספו פלשמים לחיה: נפש תורך. מור שלך וי"ת לשון מורים וצני יונה המור הזה משמט הזכר כך זונה אינה מזדווגת לאחר אף ישראל לא התליפון צאל אחר אע"פ שרחקת מהם והיו כאלמנה: חית ענייך. נפש ענייך: (ב) הבט לברית. אשר כרת את אבותינו: נאות חמם. נוה חמם לשון מדור: (כא) אל ישוב דך נבלם. אל ישוּב דך מלפניך נתפילתו נכלס: (כב) חרפתך. גדופיך כמו זאת אויב חרף:

(יא) מקרב חיקך כלה. השליכה והולא אומה ממך חיקך והלמס צאויצך, כלה לשון גרש כמו (שמות י"א) כלה גרש יגרש: (יב) ואלהים מלכי מקדם. והרי אמה משועמנו מקדם: (יג) ראשי תנינים. הם מזרעים שנקראו תנינים שגאמר (יחזקאל כ"ט) התנים הגדול וגו': (יד) ראשי לוייתן. פרעה נקרא כן שגאמר (ישעיה כ"ו) יפקוד ה' צמצו הקשה על לוייתן וגו': תתננו מאכל לעם לציים. נמס ממנו לעם ישראל לאוכלו לציים לכמות ונצמות שהוצאת, ציים סיעות כמו (צמדנר כ"ד) וליס מיד כמים כתרנומו וסיען: (טו) אתה בקעת. לישראל מן הזור מעיינות: אתה הובשת. ירדן שהוא נהר איתן: (טז) לך יום. גאולתם של ישראל: אף לך לילה. ועמך היו צרות הלילה: אתה הכינות מאור ושמש. אמה הכינות להם מאור המורה: (יז) אתה

תורה תמימה

ואומר ידה ליתד תשלחנה וימינה להלמות עמלים ואומר למה תשיב ידך וימינך מקרב חיקך כלה וכו'.

יא לָמָּה תָּשִׁיב יָדְךָ: ת"ר ידך זו שמאל אתה ואומר שמאל או אינו אלא ימין תלמוד לומר אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים

ספר יום רביעי עה יד לחודש שלישי קנה

מני-נבל כל-היום: כג אל-תשבח קול צרריך, שאון קמיה עלה תמיד:

עה א למניצח אל-תשחת, מזמור לאסף שיר: ב הודינו לך אלהים, הודינו וקרוב שמך, ספרו נפלאותיה: ג כי אקח מועד, אני מישרים אשפט: ד נמנים ארץ וכל-ישביה, אנכי תבנתי עמודיה סלה: ה אמרתי להוללים אל-תהללו, ולרשעים אל-תרימו קרן: ו אל-תרימו למרום קרנכם, תדברו בצואר עתק: ז כי לא ממוצא וממערב, ולא ממדבר הרים: ח כי-אלהים שפט, זה ישפיל וזה ירים: ט כי כוס ביד-יהוה, ויין חמר מלא מסך, ויגר מזה, אד-שמריה ימצו ישתו כל רשעי-ארץ: י ואני אניד לעלם, אזמרה לאלהי יעקב: יא וכל-קרני רשעים אנדע, תרוממנה קרנות צדיק:

רש"י

אמ ישראל: (ו) כי לא ממוצא. השמש וממערבו ולא מן המדברות שאתם מפרשים צעירא להרבות ממון לא בכל אלה להרים קרן: (ח) כי אלהים שופט. על כל הרעה שעשיתם: זה ישפיל וזה ירים. הגזוהיס ישפיל והנמוכים ירים: (ט) כי כוס. התרעה צדו: ויין חמר. חזק ויניו"ש בלע"ו: מלא מסך. הכוס מלא מזג למוג ולהשקות את כל הגוים: ויגר מזה. מזה הכוס יפיץ ויקלח את משתיים ל' כמים מוגרים (מיכה א'): (י) ואני אניד לעולם. מאז והלאה את נקמתו וגבורתו: (יא) וכל קרני רשעים. של עמלק: אנדע. כענין שנא'

(א) אל תשחת. את ישראל: (ב) הודינו לך אלהים. על הטובה הודינו אף על הרעה וקרוב צפינו שמך תמיד: ספרו. דורותינו נפלאותיך ממיד: (ג) כי אקח מועד. כשיש לנו יום טוב אין לנו עסקים צנוול פה וקלות ראש: אני מישרים אשפוט. אנו נותנין אל לבנו להלך ולשחק מעין המאורע ליום: (ד) נמנים ארץ וכל יושביה וגו'. צום מתן תורה כשהיו נמוגים הארץ וכל יושביה מתנאי שהתנית עם מעשה צראשית אס לא יקבלו וכו' תחזרו לתוהו וזהו: תבנתי עמודיה. כשאתרמי נעשה ונשמע: (ה) להוללים. לרשעים המערבנים

תורה תמימה

תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא וכיון שנתקבצו גליות נעשה דין ברשעים שנאמר ואשיבה ידי עליך ואצרוף

עה יא וכל קרני רשעים אנדע: ומה ראו לומר קיבוץ גליות לאחר ברכת השנים דכתיב ואתם הרי ישראל ענפכם

עו א לְמַנְצַחַת בְּנִינֶת, מְזֻמֹּר לְאַסְפֵּי שִׁיר: ב נֹדַע בִּיהוּדָה אֱלֹהִים, בְּיִשְׂרָאֵל גְּדוּל שָׁמוֹ: ג וַיְהִי בְשָׁלֹם סְבוּ, וּמַעֲוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן: ד שָׁמָּה שָׁבַר רִשְׁפֵי־קִשְׁתוֹ, מִגֹּן וְחָרֵב וּמִלְחָמָה סָלָה: ה נָאֹר אֶתְּה אֲדִיר, מִהַרְרֵי־טָרֶף: ו אֲשֶׁתוֹלְלוּ אֲבִירֵי לֵב נָמוּ שְׁנָתָם, וְלֹא־מִצְאוּ כָל־אֲנָשֵׁי־חַיִל יְדִיָּהֶם: ז מִנְעַרְתְּךָ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב, נִרְדָּם וְרָכַב וְסוּס: ח אֶתְּה נֹרָא אֶתְּה, וּמִי־יַעֲמֹד לְפָנֶיךָ מֵאִז אַפְּךָ: ט מְשָׁמִים הִשְׁמַעְתָּ דִּין, אֶרְצָה יִרְאָה וְשָׁקְטָה: י בְּקוּם־לְמִשְׁפַּט אֱלֹהִים,

רש"י

חונן שהוא מרחם שהוא מקנא: אדיר מהררי טרף. חזק מענקים טורפים הגזוהים כהרים ולנגדן אין גבורת' נודעת: (ו) אשתוללו. כמו השתוללו כמו (דה"י ז' כ') ואחרי כן אמתבר אחזיה וגו' כמו המתבר וגור אשתוללו מגזרת (איז יב) מוליך יועלים שולל, והוא לשון משגה ושל כשועים שוגים והמי"ו נופלת בלשון המתפעל באמצע התיבה בכל תיבה שמחילמה שי"ן: נמו שנתב. נרדמו צנינה לשון תנומה: ולא מצאו. ידיהם וכחם כשצאת ליפרע מהם: (ז) נרדם ורכב וסוס. וי"ו של ורכב טפילה היא כמו (בראשית לו) אלה בני לבעון ואיה וענה וי"ו של ואיה טפילה היא: (ח) מאז אפך. משעה שאתה כועס: (ט) משמים השמעת דין. כשנתנבא ישעיה על פורענותו של סנחריב ומקיים צו, ארץ ישראל שיראה ממנו ומאכולסיו אז שקטה: (י) בקום למשפט אלהים. לעשות משפט מאויביו להושיע חזקיהו וסיעתו:

(יחזקאל כה) ונתתי את נקמתי באלים צד עמי ישראל ישראל יגדעו קרן עמלק וגו' ואז תרוממני' קרנות לדיקו של עלום ישראל שהם שצחו של הקב"ה: (ד) שמה שבר רשפי קשת. של סנחריב ואכולסיו, רשפי קשת אין רשפי קשת לשון רשפי אש שאין לשון רשפי אש נופלים בקשת וזה רפי ורשפי אש דגוש ורשפי קשת ל' ולחומי רשף (דברים ל"ג) דמתרגמינן עוף, ובני רשף יגזיהו עוף (איז ה') וכן ומקנייהם לרשפים (לקמן עח) ללפרים, וכן ובני רשף בני עפיפה הם שדים יגזיהו לעוף אף זה לשון חצים המעופפים כענין שנאמר ומחך יעוף יומם, שמה שבר רשפי קשת חצים שהקשת מעופף, וכל המזמור הזה מדבר במפלת סנחריב שלא מנינו אויב נופל צירושלים אלא הוא: (ה) נאור אתה אדיר. לשון נאר מקדשו (איכה ז') נאר צרית עזדך (לקמן פט) מנאר את אויבך וקמין ומטאטאן מן העולם, נאר על שם מעשיו נקרא כמו חנון ורחום וקנא על שם שהוא

תורה תמימה

דכתיב וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק וכו'. מגילה יז ע"ב **עו ט משמים השמעת** אמר חזקיה מאי דכתיב משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה אם יראה למה שקטה ואם

כבור סיגין וכתוב ואשיבה שופטין כבראשונה וכיון שנעשה דין מן הרשעים כלו הפושעים וכולל זדים עמהם שנאמר ושבר פושעים וחטאים יחדיו (יבלו) וכיון שכלו הפושעים מתרוממת קרן צדיקים

לְהוֹשִׁיעַ כָּל־עַנְוֵי־אֶרֶץ סָלָה: יא כִּי־חַמַּת אָדָם תּוֹדֶךָ, שְׂאִרִית חַמַּת תַּחְגֹּר: יב גִּדְרוּ וְשַׁלְמוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם, כָּל־סְבִיבָיו יוֹבִילוּ שִׁי לְמוֹרָא: יג יִבְצֹר רוּחַ נְגִידִים, נוֹרָא לְמַלְכֵי־אֶרֶץ:

טו לחודש

עז א לְמִנְצַח עַל־[יְדִיתוֹן כְּתִיב] יְדוּתוֹן לְאַסָּף מִזְמוֹר: ב קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְאַצְעֶקָה, קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְהֶאֱזִין אֵלַי: ג בְּיוֹם צָרָתִי אֲדַנִּי דָרְשֵׁתִי, יָדִי לַיְלָה נִגְרָה וְלֹא תִפּוּג, מֵאֲנָה הַנְּחִים נַפְשִׁי: ד אֶזְכְּרָה

רש"י

שארית זה הוא מאחר שחמת אדם אינו כלום נשאר כל חגורות חמה לך: (יב) גדרו ושלמו. נדריכם: כל סביביו. השומעים תשועה זו וכן עשו כמ"ש (ישעי' יט) יהיו חמש ערים צורך מנרים מדצרות שפת כנען ונשבעות לה' צבאות: יובילו שיי למורא. למה לפי שצעת חפזו: (יג) יבצור רוח. גסה של נדיבים ממעט גאותם, יצור ימעט כמו (צבאש' יח) לא יצור מהם: (א) על ידותון. על הדמות ועל הדינין העוזרים על ישראל: (ג) ידי. מכתי: לילה נגרה. צלות זה שהוא כלילה היא נגרה ליחה ומרה: ולא תפוג. ולא תדמה נגרה: (ד) אזכרה אלהים. הסדק שהיה רגיל לעשות לי צימי חבתי: אשיחה. צאמן חסדים וטובות: ותתעטף רוחי. פשמי"ר בלע"ז:

(יא) כי חמת אדם תודך. כעסן של רשעים גורם שהצרות מודים להקדוש ברוך הוא כשהם מראין כעסם והקצ"ה נפרע מהם הכל מקלסין לפניו ואף הם עלמם מקלסין לפניו כשרואין שאין כעסן כלום כמו שמצינו בצבוכדנצר כשהשליך חנייה מישאל ועזריה לכצנן האש מה נאמר שם יהא שמייה דאלהא מצרך וגו' וע"י כן שארית החמת תחגור תעכב ותחדול שאר הרשעים מעוכבים ונמנעים מלהראות גאותם וחמתם, תחגור ל' עכבה צלשון משנה פגימת הסכין כדי שתחגור צו הפורקן, ושמעתי משמו של רבי אלעזר הגאון ז"ל יחזק שהיה מציא המקרא הזה עדות לאותה משנה, ויש עוד לפתור חגירה זו כמשמעה לשון חגורה ופירושו לך נאה לחגור חימה ולעטות קנאה כי הכח והיכולת שלך ולשון

תורה תמימה

(והיינו דאמר חזקיה) מאי דכתיב משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה אם יראה למה שקטה ואם שקטה למה יראה אלא בתחלה יראה ולבסוף שקטה אמר להם הקב"ה מכם יבאו ויעידו בהן בישראל שקיימו את התורה כולה וכו'.

עבודה זרה ג ע"א

שקטה למה יראה אלא בתחילה יראה ולבסוף שקטה וכו'. שבת פח ע"א משמים השמעת: (דאר"ש) בן לקיש מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום הששי מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר אם ישראל מקבלין את תורתני מוטב ואם לאו אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו

אֱלֹהִים וְאֶהְיֶה, אֲשִׁיחָה וְתִתְעַטֵּף רוּחִי סְלָה: ה אַחֲזֶת שְׁמֵרוֹת
 עֵינַי, נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר: ו חֲשַׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם, שָׁנוֹת עוֹלָמִים:
 ז אֲזַכְּרָה נְגִינָתִי בְלִילָה, עִם־לִבִּי אֲשִׁיחָה, וַיִּחַפֵּשׂ רוּחִי:
 ח הִלְעוֹלָמִים יִזְנַח אֲדָנִי, וְלֹא־יִסִּיף לְרַצוֹת עוֹד: ט הָאֶפֶס לִנְצַח
 חֲסִדוֹ, גָּמַר אֲמַר לְדָר וְדָר: י הִשְׁכַּח חַנוּת אֵל, אִם־קִפֵּץ בָּאֵף
 רַחֲמָיו סְלָה: יא וְאֲמַר חֲלוֹתִי הִיא שָׁנוֹת יָמַי עֲלִיּוֹן: יב [אוֹכִיר כְּתִיב]
 אֲזַכּוֹר מַעֲלִי־יָהּ, כִּי־אֲזַכְּרָה מִקֶּדֶם פְּלֹאֲךָ: יג וְהִגִּיתִי בְכָל־פִּעֲלֶךָ,
 וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ אֲשִׁיחָה: יד אֱלֹהִים בִּקְדָשׁ דִּרְבָךָ, מִי־אֵל גָּדוֹל
 בְּאֱלֹהִים: טו אַתָּה הָאֵל עֹשֶׂה פֶלְאָ, הוֹדַעְתָּ בְעַמִּים עֲזָךָ: טז גְּאֻלַּת
 בְּרוּעַ עַמְךָ, בְּנִי־יַעֲקֹב וַיֹּסֶף סְלָה: יז רְאוּךָ מִים אֱלֹהִים, רְאוּךָ

רש"י

(ה) אחזת שמורות עיני. שמורות לשון אשמורות הלילה שאדם נעור משנתו ודעתו מיושבת ולבו חוזר עליו ואני איני כן כלילה זו של גלות תמיד עיני נדבקות כאדם נרדס מאוטס לב צרות שאני רואה נפעמה רוחי ואין הדבור צי: (ו) חשבתי ימים מקדם. לזכור החסדים שעשית עס אבותינו: (ז) אזכרה נגינתי בלילה. צימי הגלות הזה הדומה ללילה אני זוכר את נגינותי שהייתי מנגן צימי קדם צ"ה: עם לבבי אשיחה. אני מחשב ורוחי מחפש מה היא כן מדתו של הקצ"ה ואני תמיה הלעולמים יזנח: (ט) האפס. שמה כלה חסדו: גמר אומר. גזירת עולם שלא ישב מחורו עוֹד:

(ח) השכח חנות. להיות חונן, חנות כמו עשות ראות, ל"א חנות מנינות: אם קפץ באף רחמינו סלה. לשון לא תקפוץ ידך (דברים טו) כלומר אם סגר הרחמים לעולם נשצל החמה: (יא) ואמר חליתי היא. מחשבותי אומרת כי אין זאת אלא להחלתי וליראתי לשב אליו, חלתי כמו לחלתי לשון חולי וחיל: שנות ימין עליון. את אשר נשמתי ימין עליון שהיתה נאדרי נכח רועלת אויב ועכשיו השיב אחור ימינו: (יג) והגיתי בכל פעלך. שעשית לנו ככר: (יד) בקדש דרכך. דרך מדתך לקדש את שמך בעולם לעשות דין צדשעי: (יז) ראוך מים. רבים כשנגלית על היס:

תורה תמימה

ואשתו היהודית ילדה את ירד אביגדור וגו' אלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח (לו) מרד מרד זה כלב ולמה נקרא שמו מרד שמרד בעצת מרגלים וכי בתיה ילדה והלא יוכבד ילדה אלא יוכבד ילדה ובתיה גידלה

עז טז גְּאֻלַּת בְּרוּעַ עַמְךָ: רבי חנינא אומר מהבא ותקראנה לו השכנות שם לאמר יולד בן לנעמי וכי נעמי ילדה והלא רות ילדה אלא רות ילדה ונעמי גידלה לפיכך נקרא על שמה רבי יוחנן אמר מהבא

מִיָּמִים יַחֲלֹוּ, אַף יִרְגְּזוּ תְּהַמּוֹת: יח זֶרְמוּ מִיָּמִים עֲבוֹת, קוֹל נְתָנוּ
 שְׁחָקִים, אַף־חֲצִצִּיךָ יִתְהַלְכוּ: יט קוֹל רַעְמָךְ בְּגִלְגֹּל הָאִירוּ בְּרָקִים
 תִּבְל, רְגֹזָה וְתִרְעַשׂ הָאָרֶץ: כ בָּיִם דְּרַבְּךָ, [ושבילך כתיב] וְשִׁבִילְךָ בְּמִיָּם
 רַבִּים, וְעַקְבוֹתֶיךָ לֹא נִדְעוּ: כא נְחִיתָ כְּצֹאן עֲמָךְ, בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:
 עה א מוֹשֶׁבֶל לְאַסָּף, הָאֵזִינָה עֲמִי תוֹרְתִי, הַטּוֹ אֲזַנְכֶם לְאַמְרֵי־פִי:
 ב אֶפְתָּחָה בְּמוֹשֶׁל פִּי, אֲבִיעָה חִידוֹת מִנִּי־קֶדֶם: ג אֲשֶׁר שָׁמְעֶנּוּ
 וְנִדְעִם, וְאֲבוֹתֵינוּ סִפְרוּ־לָנוּ: ד לֹא נִכְחַד מִבְּנֵיהֶם, לְדוֹר אַחֲרוֹן
 מִסִּפְרֵים תְּהִלּוֹת יְהוָה, וְעִזּוּז וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה: ה וַיִּקָּם עֲדוֹת
 בְּיַעֲקֹב וְתוֹרָה שָׁם בְּיִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר עָנָה אֶת־אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדִיעֵם
 לְבְנֵיהֶם: ו לְמַעַן יֵדְעוּ דוֹר אַחֲרוֹן בָּנִים יוֹלְדוּ, יִקְמוּ וַיִּסְפְּרוּ
 לְבְנֵיהֶם: ז וַיִּשְׁמְעוּ בְּאֱלֹהִים פֶּסֶלָם, וְלֹא יִשְׁפָּחוּ מַעַלְלֵי־אֵל,
 וּמַצּוֹתָיו יִנְצְרוּ: ח וְלֹא יִהְיוּ כְּאֲבוֹתָם דוֹר סוֹרֵר וּמֹרָה, דוֹר
 לֹא־הַכִּין לְבוֹ, וְלֹא־נִאֲמָנָה אֶת־אֵל רוּחוֹ: ט בְּנֵי־אֶפְרַיִם נוֹשְׁקֵי
 רוּמֵי־קִשְׁת, הִפְכוּ בְּיוֹם קָרֵב: י לֹא שָׁמְרוּ בְּרִית אֱלֹהִים, וּבְתוֹרָתוֹ

רש"י

יח) זורמו מים עבות. שחקים נטפו זרם מים עבים: חצצריך. כמו חצץ: יט) בגלגל. כמו כגלגל, קול רעמך כגלגל על היס להוס את מחנה מזרים: כ) ועקבותיך לא נודעו. אין הפסיעות נכרות על המים, ועקבותיך ערש"ש זלע"ז: ב) במושל פי. הס דברי מורה: ד) לא נכחד מבניהם. וגם לנו לא נכחד מזניהם של אבותינו מלהודיעם מה שספרו לנו: ז) כסלם. מוחלטם וכן אס שמתי זהב כסלי (איז לא): ח) כאבותם. שהיו צמזרים וצמדזר: ט) בני אפרים. שילאו ממזרים צורוע לפני הקץ וצטחו נגצורתם וצמזיהם וסופס הפכו לנוס ציוס קרצ כמפורש דצדרי הימים והרגוס

תורה תמימה

לפיכך נקרא על שמה רבי אלעזר אמר מהכא גאלת בזרוע עמך בני יעקב ויוסף סלה וכי יוסף ילד והלא יעקב ילד אלא יעקב ילד ויוסף כילכל לפיכך נקראו על שמו וכו'. סנהדרין יט ע"ב

יט) קול רעמך בגלגל: ועל הרעמים: מאי רעמים אמר שמואל ענני בגלגלא שנאמר קול רעמך בגלגל האירו ברקים תבל רגזה ותרעש הארץ וכו'.

מֵאֲנֵנוּ לְלַכְתּוֹ: יא וַיִּשְׁכְּחוּ עֲלֵילֹתָיו, וּנְפִלְאוֹתָיו אֲשֶׁר הִרְאָם: יב נֶגְדַת אֲבוֹתָם עָשָׂה פְּלֵא, בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׂדֵה-עֵץ: יג בָּקַע יָם וַיַּעֲבִירָם, וַיֵּצֵא מִיָּם כְּמוֹ-נֶד: יד וַיִּנָּחֵם בְּעֵינָיו יוֹמָם, וְכָל-הַלַּיְלָה בְּאוֹר אֵשׁ: טו יִבְקַע צָרִים בַּמִּדְבָּר, וַיִּשְׁקַן בְּתַהֲמוֹת רֶבֶה: טז וַיֵּצֵא נוֹזְלִים מִסֵּלַע, וַיִּזְרַד בְּנִהְרֹת מַיִם: יז וַיִּוְסִיפוּ עוֹד לַחֲטֹא-לוֹ, לְמִרְוֹת עֲלִיּוֹן בַּעֲזָיָה: יח וַיִּנְסוּ-אֵל בְּלִבָּבָם, לְשֹׂאֵל-אֶכָּל לְנַפְשָׁם: יט וַיִּדְבְּרוּ בְּאֱלֹהִים, אָמְרוּ הַיּוֹכֵל אֵל לַעֲרֹךְ שְׁלֹחַן בַּמִּדְבָּר: כ הֵן הִכָּה-עוֹר וַיִּזְוּבוּ מַיִם וּנְחָלִים יִשְׁטֹפוּ, הַגַּם-לָהֶם יוֹכֵל תַּת, אִם-יִכִּין שְׂאֵר לְעַמּוֹ: כא לִבְנֵי שָׁמַע יְהוּה וַיִּתְעַבֵּר, וְאִשׁ נִשְׁקָה בֵיעֶקֶב, וְגַם-אִף עָלָה בְּיִשְׂרָאֵל: כב כִּי לֹא הֵאֱמִינוּ בְּאֱלֹהִים, וְלֹא בָטְחוּ בִישׁוּעָתוֹ: כג וַיֵּצְאוּ שְׁחָקִים מִמַּעַל, וַדְּלַתִּי שָׁמַיִם פָּתַח: כד וַיִּמְטַר עֲלֵיהֶם מִן

רש"י

אנשי גת הנולדי' צארכ': רומי. משליכין וזרקין, כמו רמה ציס (שמות טו): (יב) נגד אבותם עשה פלא. אחרי כן כשהגיע הקץ אף הם ויוסיפו לחטוא לו כמו שמסיים והולך: נגד אבותם. אצרהס יתק ויעקב צאו על הים והראס הקצ"ה היאך הוא גואל את צניהס: (יג) כמו נד. תל גבוה כדמתרגמינן נצבו כמו נד (שס) קמו כשור: (טו) יבקע צורים. והכית צור וגו' (שס יז): וישק בתיהומות רבה. אף כשהיו הולכיס צתוך היס שמימיו מלוחיס הממיק להס מעיינות צתוך התהוס: (טז) ויורד בנהרות מיס. שהיו נוזלין מן הצלר והנשיאס היו עושין שרטוט צמשענותס והמיס נמשכיס אחריהס לכל חניית שצט ושצט כענין שגאמר צמחוקק צמשענותס כמו שפורש צלרצעיס ותשע מדות: (יז) למרות. להקניט כמו ממרי' הייתס (דברים ט): (כ) שאר. צשר: (כא) ואש נשקה ביעקב. כמו ונערו והשיקו (יחזקאל לט) שהוא ל' היסק ומצעה כדכתיב ומצער צס אש ה':

תורה תמימה

עה כג וַיֵּצְאוּ שְׁחָקִים נַעֲנָה רַבִּי אֶלְעָזָר
המודעי וכו' וכי אי זה מדה מרובה מדה טובה או מדת פורענות הוי אומר מדה טובה ממדת פורענות במדת פורענות הוא אומר וארובות השמים נפתחו במדה טובה הוא אומר ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח וימטר עליהם מן

לאכול ודגן שמים נתן למו כמה ארובות יש בדלת ארבע ארבע הרי כאן שמונה ונמצא מן שירד להם לישראל גבוה ששים אמה וכו'. יומא עו ע"א וַיֵּצְאוּ שְׁחָקִים: תניא ר' מאיר אומר במדה שאדם מודד מודדין לו דכתיב בסאסאה בשלחה תריבנה אמר ר' יהושע וכי אפשר

ספר יום רביעי עה טו לחודש שלישי קסא

לֶאֱכֹל, וַיִּדְגֶן-שָׁמַיִם נָתַן לָמוֹ: כַּח לֶחֶם אַבִּירִים אָכַל אִישׁ, צִידָה שָׁלַח לָהֶם לְשִׁבְעֵ: כִּי יִסַּע קָדִים בְּשָׁמַיִם, וַיִּנְהֹג בְּעֵזוֹ תִימֹן: כִּי וַיִּמָּטֵר עֲלֵיהֶם כְּעָפָר שָׂאֵר, וּכְחֹזֶל יַמִּים עוֹף כָּנָף: כַּח וַיִּפֹּל בְּקֶרֶב

רש"י

(כה) לחם אבירים. לחמס של מלאכים, ד"א זריכיס לנקזיהס: (כו) יסע קדים. ורוח נסע מאת אצירים אצירים שהיה נזלע ככל האצרים ולא היו ה' ויגו שלויס (נמדנר י"א): (כז) שאר. נשר:

תורה תמימה

וטוחנות מן לצדיקים שנאמר ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח וימטר עליהם מן לאכול וגו' זבול שבו ירושלים ובית המקדש ומזבח בנוי ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן שנאמר בנה בניתי בית זבול לך מכוון לשבתך עולמים וכו'.

חגיגה יב ע"ב

כַּח לֶחֶם אַבִּירִים תנו רבנן לחם אבירים אכל איש לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו דברי ר"ע וכשנאמרו דברים לפני רבי ישמעאל אמר להם צאו ואמרו לו לעקיבא עקיבא טעית וכי מלאכי השרת אוכלין לחם והלא כבר נאמר לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי אלא מה אני מקיים אבירים לחם שנבלע במאתים וארבעים ושמונה וכו'.

כִּי וַיִּמָּטֵר עֲלֵיהֶם וישחטו וכו' תנא משמיה דרבי יהושע בן קרחה אל תיקרי שטוח אלא שחוט מלמד שירד להם לישראל עם המן דבר שטעון שחיטה אמר רבי וכי מכאן אתה למד והלא כבר נאמר וימטר עליהם כעפר שאר וכחול (הים) עוף כנף ותניא רבי אומר וזבחת כאשר צויתך מלמד שנצטוה משה על הושט ועל הקנה על רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה וכו'.

יומא עה ע"ב

לומר כן אדם נותן מלא עומסו לעני בעולם הזה הקב"ה נותן לו מלא עומסו לעולם הבא והכתיב שמים בזרת תכן ואתה אי אומר כן איזו היא מדה מרובה מדת טובה מרובה או מדת פורענות הוי אומר מדה טובה מרובה ממדת פורענות במדה טובה כתיב ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח וימטר עליהם מן לאכול ובמידת פורענות הוא אומר וארובות השמים נפתחו במידת פורענות כתיב ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכל בשר והלא אדם מושיט אצבעו באור בעולם הזה מיד נכזה אלא כשם שנותן הקב"ה כח ברשעים לקבל פורענותם כך נותן הקב"ה כח בצדיקים לקבל טובתן: סנהדרין ק ע"א

וַיִּצְוּ שְׁחָקִים: א"ר יהודה שני רקיעים הן שנאמר הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים ר"ל אמר שבעה ואלו הן וילון רקיע שחקים זבול מעון מכוון ערבות וילון אינו משמש כלום אלא נכנס שחרית ויוצא ערבית ומחדש בכל יום מעשה בראשית שנאמר הנוטה כדוק שמים וימתחם כאהל לשבת רקיע שבו חמה ולבנה כוכבים ומזלות קבועין שנאמר ויתן אותם אלהים ברקיע השמים שחקים שבו רחיים עומדות

קסב ספר יום רביעי עה טו לחודש שלישי

מַחְנֵהוּ, סָבִיב לְמִשְׁכַּנְתּוֹ: כֵּט וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁבְּעוּ מְאֹד, וַתֵּאָוֹתָם יָבֵא
לָהֶם: ל' לֹא-זָרוּ מִתֵּאָוֹתָם, עוֹד אָכְלָם בְּפִיהֶם: לא וְאִף אֱלֹהִים עָלָה
בָּהֶם וַיִּהְיֶה בְּמִשְׁמַנֵּיהֶם, וּבַחֲזוֹרֵי יִשְׂרָאֵל הַכְּרִיעַ: לב בְּכָל-זֹאת
חָטְאוּ-עוֹד, וְלֹא-הֵאֱמִינוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו: לג וַיְכַל-בְּהֶבֶל יְמֵיהֶם,
וַיִּשְׁנוֹתָם בְּבִהְלָה: לד אִם-הֲרָגָם וּדְרָשׁוּהוּ, וְשָׁבוּ וְשִׁחְרוּ-אֵל:
לה וַיִּזְכְּרוּ בִּי-אֱלֹהִים עוֹרָם, וְאֵל עֲלִיּוֹן גָּאֲלָם: לו וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיהֶם,
וּבְלִשׁוֹנָם יִכְזְבוּ-לוֹ: לו וְלִבָּם לֹא-נָכוֹן עֲמוֹ, וְלֹא נֶאֱמְנוּ בְּבְרִיתוֹ:
לח וְהוּא רַחוּם יִכְפֹּר עוֹן וְלֹא-יִשְׁחִית, וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ,

רש"י

(ל) לא זרו מתאותם. לא נעשו זרים מתאותם כי כל תאותם השיגו: עוד אכלם בפיהם. ואף ה' חרה בעם, דבר אחר לא זרו מתאותם לא נמתקו מתאותם עד שצאת להם הפורענות: (לא) ובהורי ישראל. נצטרס שצדק והאספקוף הם הזקנים שנאמר צדק אספה לי (טס): (לד) אם הרגום ודרשוהו וגו'. אף היא לא צאמת אלא צפתו צפה

וכזו בלשונם: (לו) ולבם. לא כפיהם נכון ואף עפ"כ והוא רחום להם ומכפר עונם תמיד ולא השחיתם: (לח) והרבה. פעמים רבות: להשיב אפן. מהם ואף אם נפרע מהם לא העיר עליהם כל חמתו כי אם מעט מעט לפי שזכר כי צדק המה וילך הרע טמון בלשם והוא רוח הולך כשימותו ולא ישוג אותו רוח צדק לעולם הצא כשימיו אין יצר הרע

תורה תמימה

ל' וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיהֶם: אמר רבי אמי אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו שנאמר נשא לבבנו אל כפים [איני והא] אוקים שמואל אמורא עליה ודרש ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו בבריתו ואף על פי כן והוא רחום יכפר עון וגו' לא קשיא כאן ביחיד כאן בצבור וכו'.

לח וְהוּא רַחוּם: והמכה מכה בידו אחת בכל כחו והקורא קורא אם לא תשמור לעשות וגו' והפלא ה' את מכותך ואת מכות וגו' וחזור לתחלת המקרא ושמתם את דברי הברית הזאת וגו' וחיותם והוא רחום יכפר עון וגו' וחזור לתחלת המקרא וכו'.

לח וְהוּא רַחוּם יִכְפֹּר עוֹן וְלֹא יִשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יַעִיר כָּל חַמְתּוֹ: אמר רבי אמי אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו שנאמר נשא

מכות כב ע"ב

תענית ח ע"א

וְלֹא־יָעִיר כָּל־חַמְתּוֹ: לט וַיִּזְכֹּר כִּי־בֶשֶׁר הָמָּה, רוּחַ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב: מ כָּמָּה יִמְרוּהוּ בַּמִּדְבָּר, יַעֲצִיבוּהוּ בִישִׁימוֹן: מא וַיָּשׁוּבוּ וַיִּנְסּוּ אֵל, וַקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל הִתְּוֹ: מב לֹא־זָכְרוּ אֶת־יְדוֹ, יוֹם אֲשֶׁר־פָּדָם מִנִּי־צָר: מג אֲשֶׁר־שָׂם בְּמִצְרַיִם אֶת־תִּיּוֹ, וּמוֹפְתָיו בַּשְּׂדֵה־צֹעַן: מד וַיַּהֲפֹךְ לָדָם יְאֲרִיחֵם, וְנִזְלִיחֵם בְּלִי־יִשְׁתִּיּוֹן: מה יִשְׁלַח בָּהֶם עָרֹב וַיֹּאכְלֵם, וַיַּצְרִידֵם וַתִּשְׁחִיתֵם: מו וַיִּתֵּן לַחֲסִיל יְבוּלָם, וַיִּגְיַעַם לְאַרְבֶּה: מז יַחְרוֹג בַּבֶּרֶד גַּפְנָם, וַיִּשְׁקְמוּתֵם בַּחֲנַמַּל: מח וַיִּסְגֹּר לַבֶּרֶד בְּעֵירָם, וּמִקְנֵיהֶם לָרֶשָׁפִים: מט יִשְׁלַח־בָּם חֲרוֹן אַפּוֹ עֲבָרָה וַזַּעַם וַצָּרָה, מוֹשְׁלַחַת מִלְּאֲכֵי רָעִים: נ יִפְלֹם נְתִיב לְאַפּוֹ, לֹא־חֲשַׁךְ מִמּוֹת נַפְשָׁם, וַחֲזִיתֵם לְדַבֵּר הַסְּגִיר: נא וַיֵּךְ כָּל־בְּכוֹר בְּמִצְרַיִם, רֵאשִׁית אוֹנִים בְּאַהֲלֵי־חָם: נב וַיִּסַּע כַּצֹּאן עִמּוֹ, וַיִּנְהָגֵם כַּעֲדָר בַּמִּדְבָּר: נג וַיִּנְחָם לְבַטַּח וְלֹא כָּחָדוּ, וְאֶת־אוֹיְבֵיהֶם כִּפְּסָה הָיִם: נד וַיְבִיאֵם אֶל־גְּבוּל קְדִישׁוֹ, חֲרֻזָּה קָנְתָה יְמִינוֹ: נה וַיִּגְרַשׁ מִפְּנֵיהֶם גּוֹיִם,

רש"י

שוחטו ונתנו על כתיפו להוליכו לצית ולאוכלו והעוף צא ונוטלו הימנו וזה ומקניהם לרשפים לעופות כמו ובני רשף יגביהו עוף (אויב ה') זה מדרשו ולפי פשוטו לרשפים רשפי אש כדכתיב (שמות ט') ואש מתלקחת צחוק הצרד: (ג) יפלם נתיב לאפו. אע"פ שצאף נשתלחו המכות לא שמשו אלא שליחותם מה שנלטו להמית המיתו ולא הכל ננתיבותם הלכו, צפירושים אחרים מנאמי כן יפלם נתיב לאפו כשהכה כל צבור צמזרים הורה דרך למשחית צאף לצוא אל צמי מזרים ולא לצמי בני ישראל: וחיתם. גופס: (גה) ויגרש מפניהם. ז' אומות: באהליהם. של גוים:

שולט זהם ולא ימכן לפרש רוח הולך ולא ישוב רוחם של חיים זהם שאם אמרת כן כפרת צמחית המתים וכן מפורש צאגדת תהלים: (מז) במה. פעמים ימרוהו תמיד צמדצר: (מא) התו. לשון סימן כמו והמיות מו (יחזקאל ט') וסימן הוא לשון מופת ונסיון צקשו ממנו אות וסימן יש ה' צקרצנו אס אין (שמות י"ז): (מה) ותשחיתם. שומטין את ציניהם: (מז) בהנמול. עס ארצה, ומדרשו צא תן ומל היה מולל את ירק העץ והעשז ואוכלו: (מח) ויסגר לברד בעירם. כשהמחיל הצרד לירד המצרי מצרים צאנו לצית והצרד נעשה למולו כמין כותל והמצרי

תורה תמימה

נד ויביאם אל גבול קדשו: בית המקדש קנין ואומר ויביאם אל גבול קדשו הר זה קנתה אחד מנין שנאמר מקדש ה' כוננו יריך ימינו: אבות כ ע"א

קסד ספר יום רביעי עח טו לחודש שלישי

וַיִּפְּלוּ בְּחֶבֶל נִחְלָה, וַיִּשְׁכַּן בְּאַהֲלֵיהֶם שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל: ^{נו} וַיִּנְסוּ וַיֹּמְרוּ אֶת־אֱלֹהִים עֲלִיּוֹן, וַעֲדוֹתָיו לֹא שָׁמְרוּ: ^{נז} וַיִּסְגּוּ וַיִּבְגְּדוּ בְּאֲבוֹתָם, נִהְפְּכוּ בְּקִשְׁת רְמִיָּה: ^{נח} וַיִּכְעִסוּהוּ בְּבִמּוֹתָם, וּבִפְסִילֵיהֶם יִקְנִיאוּהוּ: ^{נט} שָׁמַע אֱלֹהִים וַיִּתְעַבֵּר, וַיִּמְאֵס מְאֹד בְּיִשְׂרָאֵל: ^ס וַיִּטֵּשׁ מִשְׁכַּן שְׁלוֹ, אֶהֱל שִׁכְן בְּאָדָם: ^{סא} וַיִּתֵּן לְשִׁבְי עֲזוֹ, וַתִּפְאַרְתּוּ בִּיד־צָר: ^{סב} וַיִּסְגַּר לְחֶרֶב עֲמוֹ, וּבְנִחְלָתוֹ הִתְעַבֵּר: ^{סג} בַּחֲזָרָיו אֶכְלָה־אֵשׁ, וּבִתְוֹלָתָיו לֹא הוֹלָלוּ: ^{סד} כִּהְגִּיּוּ בַּחֶרֶב נָפְלוּ, וְאֶלְמִנְתָּיו לֹא תִבְפִּינָה: ^{סה} וַיִּקֶּץ כְּפִישׁן אֲדָנִי, כְּגִבּוֹר מִתְרוֹנֵן מִיּוֹן: ^{סו} וַיִּדְ-צָרָיו אַחֲזָר, חֶרְפַּת עוֹלָם נָתַן לָמוֹ: ^{סז} וַיִּמְאֵס בְּאַהֲל יוֹסֵף, וּבְשִׁבְט אַפְרַיִם לֹא בָחַר: ^{סח} וַיִּבְחַר אֶת־שִׁבְט יְהוּדָה, אֶת־הַר צִיּוֹן

רש"י

(נו) וינסו וימרו. צימי השופטים: (נו) בקשת רמיה. שאינה זורקת חץ למקום שהמורה חפץ: (סא) ויתן לשבי עזו. מסר הארון והלוואות ציד פלשמים: (סג) בחוריו אכלה אש. עזרמו: לא הוללו. לא נכללו לאפריון וחופה שמתו הצמורים צמלממה: הוללו. לשון הלולא בארמיית, ורבותינו דרשוהו על נדב ואזיהוא, ואין לצי מתיישב לפרשו כן שהרי כנר התחיל צמסכן שילה: (סד) כהגיוו בחרב

נפלו. חפני ופנחס: ואלמנותיו לא תבכינה. אף אלמנתו לא ניתנה לזכותו שאף היא מתה ציוס השמועה כמו שנאמר (ש"א ד') ומכרע ותלד כי נהפכו עליה לזרייה: (סה) מתרונו. מתעורר ומתגבר דצור להקיץ מיינו, מתרונו לשון רנה הוא: (סו) ויד צריו אחזר. מכות אחוריס צעפוליס וצטחוריס והוא חרפת גדוף להס עולמית: (סז) וימאס באהל יוסף. הוא שילה שהוא צמלקו

תורה תמימה

ס וַיִּמְאֵס בְּאַהֲל יוֹסֵף: באו לשילה וכו': מנא הני מילי א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כתוב אחד אומר ותביאהו בית ה' שילה וכתוב אחד אומר ויטש (את) משכן שילה אהל שכן באדם וכתוב וימאס באהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר הא כיצד לא היתה שם תקרה אלא אבנים מלמטן ויריעות מלמעלן והיא היתה מנוחה: זבחים קיח ע"א

ס וַיִּטֵּשׁ מִשְׁכַּן שְׁלוֹ: ובכולן לא שרתה אלא בחלק בנימין שנאמר חופף עליו כל היום כל חפיפות לא יהו אלא בחלקו של בנימין כי אזיל אביי אמרה קמיה דרב יוסף אמר חד ברא הוה ליה לכייליל ולא מיתקן והכתוב ויטש (את) משכן שילה וכתוב וימאס באהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר זבחים קיח ע"ב

ספר יום רביעי עט טז לחודש שלישי קסה

אֲשֶׁר אָהַב: סט וַיִּבֶן כְּמוֹרֵרָמִים מִקֹּדְשׁוֹ, פְּאָרְיָן יִסְדָּה לְעוֹלָם:
ע וַיִּבְחַר בְּדָוִד עַבְדּוֹ, וַיִּקְחֵהוּ מִמִּבְלַת צֹאן: עא מֵאַחַר עֲלוֹת
הַבְּיָאוֹ, לְרַעוֹת בְּיַעֲקֹב עָמּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל נִחְלָתוֹ: עב וַיִּרְעַם כְּתָם
לְבָבוֹ, וּבִתְבוּנוֹת כִּפְּיוֹ יִנְחָם:

טז לחודש

עט א מְזֻמָּר לְאַסָּף, אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנִחְלָתְךָ, טְמָאוּ אֶת־הַיִּכָּל
קִדְשְׁךָ, שָׂמוּ אֶת־יְרוּשָׁלַיִם לְעַיִים: ב נָתַנוּ אֶת־נִבְלַת עַבְדֶיךָ
מֵאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם, בֶּשֶׁר חֲסִידֶיךָ לְחֵיתוֹ־אֶרֶץ: ג שָׁפְכוּ דָמָם

רש"י

העליונים שהם רכיס, ומוציא המיישים אחריה' ואוכלין
אמצע העשבים ואחר כך מוציא הזקנות ואוכלות
השרשים אמר הקצ"ה ראוי הוא זה להיות רועה את
עמי: (א) לעינים. לגלים ומהו מזמור והלא קינה
היא אלא לפי שנאמר (איכה ד') כלה ה' את חמתו
וצמה כלה וימת אש צליון מזמור ושיר הוא ששפך
חמתו על עמים ועל האזנים ולא עשה כליה צננו:
(ב) בשר חסידך. והלא רשעים היו אלא משקלנו
פורענותם הרי הם חסידים וכן הוא אומר (דברים כה)
ונקלה אחיך כיון שלקה אחיך הוא, כן מפורש צאגדה:

של יוסף: (סט) ויבן כמו רמים מקדשו וגו'. כמו
שמים וארץ שנאמרו זהם שמי ידים שנאמר אף ידי
יסדה ארץ וימינו טפחה שמים (ישעיה מ"ח) אף צית
המקדש צשמי ידים שנאמר (שמות טו) כוננו ידך, ד"א
כמו רמים מקדשו כארץ יסדה מה שמים וארץ אין
להם חליפין אף מקדש אין לו חליפין להשרות שם
שכינה: (ע) ממבבלאות צאן. דירי לאן כמו (סוף
חזקוק) גור ממכלה לאן: (עא) מאחר עלות
הביאו. שהיה רועה לאציו הלאן המניקות שהיה
רחמני ומוציא הגדיים תחלה ומאכילן ראשי עשבים

תורה תמימה

רשעו כיון דכי אורחיה קמיית לא הויא ליה
כפרה נהרג מתוך רשעו כיון דלאו כי
אורחיה מיית הויא ליה כפרה תדע דכתיב
מזמור לאסוף אלהים באו גוים בנחלתך
טמאו את היכל קדשך [וגו'] נתנו את נבלת
עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידך
לחיתו ארץ מאי עבדיך ומאי חסידך לאו
חסידך חסידך ממש עבדיך הנך דמחייבי
דינא דמעיקרא וכיון דאיקטול קרי להו
טנהדרין מז ע"א עבדיך וכו'

עט א מְזֻמָּר לְאַסָּף: חמשה בני סמכי הוה
ליה לאבימי בחיי אביו וכי הוה
אתא רבי אבהו קרי אבבא רהיט ואזיל
ופתח ליה ואמר אין אין עד דמטאי התם
יומא חד אמר ליה אשקיין מיא אדאייתי
ליה נמנם גחין קאי עליה עד דאיתער
איסתייעא מילתיה ודרש אבימי מזמור
לאסוף וכו'. קידושין לא ע"א
מְזֻמָּר לְאַסָּף: א"ל רבא מי קא מדמית נהרג
מתוך רשעו למת מתוך רשעו מת מתוך

במים, סביבות ירושלים, ואין קוֹבֵר: ד הִינְנו חֲרָפָה לְשִׁכְנֵינוּ, לְעַג
 וְקָלָם לְסִבִּיבוֹתֵינוּ: ה עַד-מָה יְהוָה תִּאָּנֵף לְנִצַּחַת, תִּבְעַר כְּמוֹ-אֵשׁ
 קִנְאָתְךָ: ו שְׂפָךְ חַמְתְּךָ אֶל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא-יִדְעוּךָ, וְעַל מַמְלָכוֹת
 אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ: ז כִּי אָכַל אֶת-יַעֲקֹב, וְאֶת-נְוֹהוּ הַשָּׁמוּ:
 ח אֶל-תִּזְכְּרֵנוּ לְנוּ עֲזֹנַת רֵאשִׁנִּים, מֵהָר יִקְדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ, כִּי דָלוּנוּ
 מְאֹד: ט עֲזָרְנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל-דְּבַר כְּבוֹד-שְׁמֶךָ, וְהַצִּילְנוּ וְכַפֵּר
 עַל-חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ: י לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אֵיךָ אֱלֹהֵיהֶם, יִרְדַּע
 [בגיים כתיב] בְּגוֹיִם לְעֵינֵינוּ נִקְמַת דָּם-עֲבָרֶיךָ הַשְּׂפוּךְ: יא תָּבוֹא לְפָנֶיךָ
 אֲנִקְתָּ אֶסִיר, כְּגֹדֶל זְרוּעֶךָ הוֹתֵר בְּנֵי תְמוֹתָהּ: יב וְהָשִׁב לְשִׁכְנֵינוּ
 שְׂבַעֲתִים אֶל-חֵיקֶם, חֲרָפְתָם אֲשֶׁר חֲרַפְוּ אֲדָנֵי: יג וְאֲנַחְנוּ עִמָּךָ
 וְצֹאן מִרְעִיתְךָ נוֹדָה לְךָ לְעוֹלָם, לְדוֹר וָדוֹר נִסְפָר תִּהְלָתְךָ:
פ א לְמַנְצַח אֶל-שִׁשְׁנִים, עֲדוֹת לְאַסְף מִזְמוֹר: ב רַעַה יִשְׂרָאֵל
 הַאֲזִינָה, נַהֲג כְּצֹאן יוֹסֵף יֹשֵׁב הַכְּרוֹבִים הוֹפִיעָה:

רש"י

(ד) וקלם. לשון דצה לדצר גם כמו למשל: (ה) עד מה. עד מתי: תאנף. תקלוף: קנאתך. חמתך שאתה מקנא להנקם לי אל קנא (סס ד') אנפרנמנ"ט בלע"ז: (יא) הותר. פתח אסירים ממסגר שלהם כמו (לקמן קמ"ו) מתיר אסורים, שלח מלך ויתירהו (לקמן ק"ה): בני תמותה. בני הנהרגת עליך, תמותה אנומוריניד"א בלע"ז, ויש דוגמתו בלשון חכמים מוטב שיאלכו ישראל בשר תמותה שחטה ואל

יאכלו בשר תמותה נצילה ופירושו בשר מסוכנת ששחטה, נמסכת קידושין: (א) אל שושנים. אל ישראל: עדות לאסף מזמור. מזמור של עדות שרמו להם בו שלש גליות והתפלל עליהם שהרי נאמר צמזמור זה שלש פעמים השיצנו האר פניך ונושעה ורמו להם בו נרות העמידות לצא להם צימי צית יהוא ממלכי ארס שנאמר (מלכים ב' י"ג) צימי יהוא כי אבדס מלך ארס וישמס כעפר לדוש: (ב) רעה ישראל.

תורה תמימה

פ ב רעה ישראל: תנא דבי ר' ישמעאל אותו היום יום חגם היה והלכו כולן לבית עבודת כוכבים שלהם והיא אמרה להן חולה היא אמרה אין לי יום שניזקק לי

יוסף כיום הזה ותתפשהו בבגדו לאמר וגו' באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון אמר לו יוסף עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם

ג לְפָנַי אֲפָרִים וּבְנִימֹן וּמְנַשָּׁה, עוֹרְרָה אֶת־גְּבוּרְתֶּךָ, וּלְכָה לִישָׁעֲתָה לָנוּ: ד אֱלֹהִים הִשִּׁיבֵנוּ, וְהָאֵר פָּנֶיךָ וְנִשְׁעָה: ה יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת, עַד־מָתִי עֲשֵׂנָת בְּתַפְלַת עַמֶּךָ: ו הָאֲכַלְתֶּם לֶחֶם

רש"י

צמלחמה שנאמר שם שלש פעמים הכהו יואש והשיב את ערי ישראל, צפירושים אחרים מלאחי שנאמר שלש פעמים תכה את ארס ואשר השיב את ערי ישראל צנימין צימי אחשורוש שהיו מרדכי ואסתר נסכנה וכל הדור תלוי בהם. ולכה לישועתה לנו. אין זה לשון הליכה אלא כמו לך וכן הוא צמסורת ולכה איפוא דיעקב (צראשית כ"ז) ולכה אין צשורה מואלת (ש"צ י"ח) שמלה לכה קצין תהיה לנו וגו' (ישעיה ג): (ד) השיבנו. צגלות צבל שהיה מרדכי שם: (ה) עד מתי עשנת. צגרות מלכי יון שהרעו מאד לישראל: (ו) האכלתם לחם דמעה. צמנרים: ותשקמו בדמעות שלישי. צצבל שהיו שצעים שנה שהוא שלש של מאמים ועשר של מנרים, זו למדתי מיסודו של רבי משה הדרשן, ויש לפתור על שם שמלכות יון הימה הגרה השלישית, וא"ת רביעית היא שהרי פרס ומדי קדמו כל שצעים שנה של צבל אינה

מנהיגם ופרנסם שלהם יוסף וכל ישראל נקראים על שם יוסף לפי שהוא פירנסם וכלכלם צימי הרעב: יושב הברובים. כמו שנאמר (שמות כ"ה) ונועדתי לך שם וגו': הופיעה. הראה גבורתך: (ג) לפני אפרים ובנימין ומנשה. כשהיו צריכים לתשועתך אע"פ שהם רשעים ואינם כדי עוררה גבורתך להם ולמה כי לכה לישועתה לנו לך נאה ועליך להושיע צין חייבים וצין זכאים כמו שנאמר למשה צמנרים (שמות ג') ראה ראיתי את עני עמי שמי ראית הללו למה רואה אני שהם עתידים להכעיסני ואעפ"כ ראיתי את עניי מפני השצעה שנסעתי לאצרהם: אפרים. צמלחמת ארס כשנר על שומרון (מלכים א' כ') ושלח מלאכים לאחאז כספך וזהבך לי הוא ונשיך וצניך הטובים לי הם: מנשה. צימי יהואש בן יהואחז שנאמר (שם צ' י"ג) כי ראה ה' צעני ישראל כי אצדם מלך ארס וישימם כעפר לדוש והכו שלש פעמים

תורה תמימה

העולם נקרא חכם אם מזרע היהודים מרדכי וגו' אמרו ליה אי משאר שבטים קאתי יכלת ליה ואי משבט יהודה ובנימין ואפרים ומנשה לא יכלת ליה יהודה דכתיב ירך בערף אויביך אינך דכתיב בהו לפני אפרים ובנימין ומנשה עוררה את גבורתך כי נפל תפול לפניו וכו'.

ו הָאֲכַלְתֶּם לֶחֶם דְּמֵעָה: תניא רבי נתן אומר מקרא זה נוקב ויורד עד תהום כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא לא יאחר לא כרבותינו שהיו דורשין עד עידן עידנין ופלג עידן ולא

רצונך שימחה שמך מביניהם ותקרא רועה זונות דכתיב ורועה זונות יאבד הון מיד ותשב באיתן קשתו א"ר יוחנן משום ר' מאיר ששבה קשתו לאיתנו ויפוּזו זרועי ידיו נעץ ידיו בקרקע ויצאה שכבת זרעו מבין ציפורני ידיו מידי אביר יעקב מי גרם לו שיחקק על אבני אפוד אלא אביר יעקב משם רועה אבן ישראל משם זכה ונעשה רועה שנאמר רועה ישראל האזינה נוהג בצאן יוסף וכו'.

ג לְפָנַי אֲפָרִים וּבְנִימֹן: אמר רבי יוחנן כל האומר דבר חכמה אפילו באומות

סוטה לו ע"ב

קסח ספר יום רביעי פ טז לחודש שלישי

דְּמַעָה, וְתִשְׁקְמוּ בְדַמְעוֹת שְׁלִישׁ: ז תְּשִׁימוּנוּ מְדוֹן לְשִׁכְנוֹנוּ,
וְאִיבִינוּ יִלְעָנוּ לָמוֹ: ח אֱלֹהִים צְבָאוֹת הִשִּׁיבֵנוּ, וְהָאֵר פְּנֵיךָ
וְנוֹשְׁעָה: ט גִּפְּן מִמְצָרִים תִּסְיַע, תִּגְרֹשׁ גּוֹיִם וְתִטְעֶה: י פְּנִית לְפָנֶיהָ,
וְתִשְׂרֹשׁ שְׂרָשֶׁיהָ, וְתִמְלֵא אָרֶץ: יא כָּסוּ הַרִים צִלָּהּ, וְעַנְפֵיהָ

רש"י

ונושעה. מנני יון: (ט) גפן ממצרים תסיע וגו'.
חזר ורמז על גלות ארמיים גפן ישראל אשר הסעת
ממצרים עקרת משם כמו (איז"ט) ויסע כעץ תקומי
ואח"כ גרשת שנעה גוים ונטעתם צאלס: (י) פנית
לפניה. את היושבים שם: ותשרש שרשיה.
השרישה שרשיה: (יא) וענפיה. כמו אחי אל, אחים
חוקים כלומר מלכים אדירים:

אלה גלות אמת ומנחם פירש שליש שם של כלי ששומן
זו וכן פי' (ישעיה מ') וכל צליש עפר הארץ, ורבותינו
פירשוהו על ג' דמעות שהוריד עשו שנאמר זו (בראשית
כ"ז) וילעק לעקה הרי אמת, גדולה הרי שמים, ומרה
הרי שלש, ועליהם זכה לחיות על חרצו והיה כאשר
תריד וגו' (ס): (ז) תשימונו מדון. אמה שם אמתו
מדון לכל שכינו שנמגרו צנו יון: (ח) השיבנו

תורה תמימה

לה במתנות דאמר ר' יהושע בן לוי גפן זו
תורה שלשה שריגים זה באר עמוד ענן ומן
והיא כפורחת עלתה נצה אלו הבכורים
הבשילו אשכולותיה ענבים אלו נסכים רבי
ירמיה בר אבא אמר גפן אלו ישראל וכן
הוא אומר גפן ממצרים תסיע שלשה
שריגים אלו שלשה רגלים ישראל עולין
בהן בכל שנה ושנה והיא כפורחת עלתה
נצה הגיע זמנן של ישראל לפרות ולרבות
וכן הוא אומר ובני ישראל פרו וישרצו
עלתה נצה הגיע זמנן של ישראל ליגאל וכן
הוא אומר ויז נצחם על בגדי וכל מלבושי
אגאלתי הבשילו אשכולותיה ענבים הגיע
זמנה של מצרים לשתות כוס התרעלה
והיינו דאמר רבא שלשה כוסות האמורות
במצרים למה אחד ששתה בימי משה
ואחד ששתה בימי פרעה נכה ואחד
שעתידה לשתות עם כל העובדי כוכבים
וכו'. חולין צב ע"א

כר' שמלאי שהיה דורש האכלתם לחם
דמעה ותשקמו בדמעות שליש ולא כרבי
עקיבא שהיה דורש עוד אחת מעט היא
ואני מרעיש את השמים ואת הארץ אלא
מלכות ראשון שבעים שנה מלכות שניה
חמשים ושתים ומלכות בן כוזיבא שתי
שנים ומחצה וכו'. סנהדרין צו ע"ב

וְתִשְׁקְמוּ בְדַמְעוֹת שְׁלִישׁ: דמעת עינו דכתיב
ותשקמו בדמעות שליש ודם מגפתו דכתיב
ודם חללים ישתה מה לי קטליה כוליה מה
לי קטליה פלגיה חלב האשה דכתיב
ותפתח את נאד החלב ותשקהו וכו'.

נדה נה ע"ב

ט גִּפְּן מִמְצָרִים תִּסְיַע: רבי אלעזר המודעי
אומר גפן זה ירושלים שלשה שריגים זה
מקדש מלך וכהן גדול והיא כפורחת עלתה
נצה אלו פרחי כהונה הבשילו אשכולותיה
ענבים אלו נסכים רבי יהושע בן לוי מוקים

אָרְזֵי־אֵל: יב תִּשְׁלַח קְצִירָה עַד־יָם, וְאֶל־נְהַר יוֹנְקוֹתֶיהָ: יג לָמָּה פָּרַצְתָּ גְדַרְיָהּ, וְאָרוּהָ כָּל־עַבְרֵי דְרָךְ: יד יְכַרְסֶמְנָה חֲזוֹר מִיַּעַר, וְזִיז שְׂרֵי יִרְעָנָה: טו אֱלֹהִים צְבָאוֹת שׁוֹב נָא, הִבֵּט מִשָּׁמַיִם וּרְאֵה, וּפְקֹד נֶפֶן זֹאת: טז וּבְנָה אֲשֶׁר־נִטְעָה יְמִינֶךָ, וְעַל־בֵּן אֲמִצְתָּה לְךָ: יז שִׁרְפָה בָּאֵשׁ כְּסוּחָהּ, מִגַּעַרְת פָּנֶיךָ יֵאבְדוּ: יח תְּהִי־יָדְךָ עַל־אִישׁ יְמִינֶךָ, עַל־בֶּן־אָדָם אֲמִצְתָּ לְךָ: יט וְלֹא־נִסּוּג מִבְּךָ, תְּחַיֵּינוּ וּבְשִׁמְךָ נִקְרָא: כ יְהוֹה אֱלֹהִים צְבָאוֹת הִשִּׁיבֵנוּ, הָאֵר פָּנֶיךָ וְנוֹשָׁעָה: פא א לְמַנְצֶחַ עַל־הַגְּתִית לְאַסְף: ב הֲרַנֵּינוּ לְאֱלֹהִים עֲזוּנֵנוּ, הֲרִיעֵנוּ

רש"י

אשר נטעה ימינך. המצוססת והמיושנת ל' והשיבך על כנך (בראשית מ'). ועל בן אמנת לך. ועל עשו שהיה בן חביב לאביו שהיה קורא אותו בני אמנת גפן יעקב לך שנאמר (שם כ"ז) ואת אחיך מעבוד עכשיו: (ז) שרופה באש בסוחה. לשון לא תזמור (ויקרא כ"ה) ת"א לא תכסח: יאבדו. תמיד הם הולכין ואוזנין מגערות פניך וזעפק: (יח) תהי ידך על איש ימינך. תשיב מכותיך על עשו שהוא איש העומד להפרע ימינך ממנו: ועל בן אדם. אשר אמנת לך להיות מושבו משמני הארץ: (יט) ולא גסוג במך. ואל תגרוס לנו להיות נסוגים ממך: תחיינו. מן הגלות ונוכיר טובתך וגזרתך ואז נקרא בשמך: (כ) ה' אלהים צבאות. כאן נאמרו שלש אזכרות (של שמות) וצאמנעי שמי אזכרות וצראשון אזכרה א' הכל לפי חזק הגלויות והזרה והגאולה: (א) על הגתית. כלי שיר הצא מגת: (ב) הריענו צר"ה:

(יב) תשלח קציריה. שלמה פאורומיה כמו ועשה קציר (שם י"ד): עד ים. עד היס הגדול היה גבולה: ואל נהר יונקותיה. רחבו של ארץ ישראל ממדבר עד הנהר נהר פרם: (יג) למה. עמה: פרצת גדריה. של אותה הכרס: וארוה כל עוברי דרך. לקטוה כל הצא כמו (שיר ה') אריתי מורי עם צמתי וכן צלשון משנה כמלא אורה וסלו: (יד) יכרסמנה חזיר מיער. כמו שדה שקרסמוה נמליס צלשון משנה והוא ל' נתיקה: מיער. העי"ן תלויה (וכאילו נכתב צל"ף) זכו ישראל הרי עשו אויבס כחית היאור שאין להס כח לעלות ציבשה וזמן שהפורענות נגזר עליהס מתגבר כחית היער שהיא משחתת והורגת, וחזיר מיער הוא עמלק כמו דכתיב (דניאל ז') אכלה ומדקה ושארם צרגלה רפסה ויש לו (לחיה) מקנת סימני טהרה אף עמלק יש לו זכות אבות: וזיז שרדי. כל רמש השדה ולשון זיז שהוא זז ממקומו והולך: ירענה. רועה עליה וענפיה ואוכלן: (טז) ובנה

תורה תמימה

של פסוקים יכרסמנה חזיר מיער עי"ן דיער חציין של תהלים והוא רחום יכפר עון חציו דפסוקים וכו'. קידושין 2 ע"א פא ב הַרְנֵינוּ לְאֱלֹהִים עֲזוּנֵנוּ: מתיב רב אחא בר הונא תמיד של ראש השנה

לאלהי יעקב: ג שאו זמרה ותנו תה, פנור נעים עם נבל: ד תקעו
בחדש שופר, בפסח ליום חגנו:

רש"י

(ג) כנור נעים עם נבל. ר' חייא בר אבא אומר הוא נבל הוא כנור, ורבי שמעון אומר נימין (ויחידות) ימירות שצין זה לזה למה נקרא שמו נבל שהוא מנגל כל מיני זמר: (ד) בחדש. נמנוס הלננה: בבסה. יום מועד קצוע לכך וכן (משלי ז') ליום הכסא יצוא צימו למועד הקצוע:

תורה תמימה

איש אלא הקדוש ברוך הוא שנאמר ה' איש מלחמה שלח להו בקריבא הוא ואתי שלחו ליה הלך בדרך מרחוק שלח להו אית להו צדיקי דבעו רחמי ומייתו ליה שלחו ליה צרור הכסף לקח בידו ואין כסף אלא צדיקים שנאמר ואברה לי בחמשה עשר כסף וחומר שעורים ולתך שעורים שלח להו הדרי רשיעי בתשובה ובעו רחמי ומייתו ליה שלחו ליה כבר קבע להן זמן שנאמר ליום הכסא יבא (לבייתו אין כסא אלא זמן שנאמר בכסה ליום חגנו שלח להו סיתווא הוא ולא מצינא דאתי מתלגא וממיטרא שלחו ליה תא אשינא דטורא שנאמר שלחו כר מושל ארץ מסלע מדברה אל הר בת ציון שלח להו אי אתינא לית לי דוכתא דיתיבנא ביה שלחו ליה קברות שלהם מעולין מפלטירין שלך דכתיב בעת ההיא נאום ה' יוציאו את עצמות מלכי יהודה ואת עצמות שריו ואת עצמות הכהנים ואת עצמות הנביאים ואת עצמות יושבי ירושלים מקבריהם ושטחום לשמש ולירח ולכל צבא השמים אשר אהבום ואשר עבדום ואשר הלכו אחריהם וכו'.

סנהדרין צא ע"ב

תקעו בחדש שופר בפסח ליום חגנו: מלכויות כגון חי אני נאם ה' [אלהים] אם לא ביד חזקה ובורוע נטויה ובחמה שפוכה אמלוק

שחרית קרב כהלכתו במוסף מהו אומר הרנינו לאלהים עוזנו הריעו לאלהי יעקב וכו'.

ג שאו זמרה: והא א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מנין שאין אומרים שירה אלא על היין שנאמר ותאמר להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח אלהים ואנשים אם אנשים משמח אלהים במה משמח מכאן שאין אומרים שירה אלא על היין משכחת לה כדתני ר' יוסי פרי אתה מביא ואי אתה מביא משקין הביא ענבים ודרכן מנין ת"ל תביא: חזקיה אמר מהכא וכנניהו שר הלויים (ישור) במשא כי מבין הוא אל תיקרי (ישור) אלא ישיר בלווטי א"ר יוחנן מהכא לעבוד עבודת עבודה איזהו עבודה שצריכה עבודה הוי אומר זו שירה רבי יצחק אמר מהכא שאו זמרה ותנו תוף כנור נעים עם נבל ר"נ בר יצחק אמר מהכא (הם) ישאו קולם ירונו בגאון ה' צהללו מים: ערכין יא ע"א

ד בפסח ליום חגנו: אמר עולא עמון ומואב שיבבי בישי דירושלם הוו כיון דשמעינהו לנביאי דקא מיתנבאי לחורבנא דירושלם שלחו לנבוכדנצר פוק ותא אמר מסתפינא דלא ליעבדו לי כדעבדו בקמאי שלחו ליה כי אין האיש בביתו הלך בדרך מרחוק ואין

תורה תמימה

עליכם ואע"ג דא"ר נחמן כל כי האי ריתחא לירתח קודשא בריך הוא עלן וליפרוקינן כיון דבריתחא אמור אדכורי ריתחא בריש שתא לא מדכרינן זכרון כגון ויזכור כי בשר המה וגו' שופר כגון תקעו שופר בגבעה וגו' אבל אם בא לומר מלכות זכרון ושופר של פורענות של עובדי כוכבים אומר מלכות כגון ה' מלך ירגזו עמים וכגון ה' מלך עולם ועד אבדו גוים מארצו זכרון כגון זכור ה' לבני אדם וגו' שופר כגון וה' אלהים בשופר יתקע והלך בסערות תימן וכתיב ה' צבאות יגן עליהם אין מזכירין זכרון של יחיד ואפילו לטובה כגון זכרני ה' ברצון עמך וכגון זכרה לי אלהי לטובה פקדונות הרי הן כזכרונות כגון וה' פקד את שרה וכגון פקוד פקדתי אתכם דברי ר' יוסי ר' יהודה אומר אינן כזכרונות ולר' יוסי נהי נמי דפקדונות הרי הן כזכרונות וה' פקד את שרה פקדון דיחיד הוא כיון דאתו רבים מינה כרבים דמיא שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד מי (הוא) זה מלך הכבוד ה' עזו וגבור ה' גבור מלחמה שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה ראשונה שתיים שניה שלש דברי ר' יוסי ר' יהודה אומר ראשונה אחת שניה שתיים זמרו אלהים זמרו זמרו למלכנו זמרו כי מלך כל הארץ אלהים שתיים דברי ר' יוסי ר' יהודה אומר אחת ושיון במלך אלהים על גוים אלהים ישב על כסא קדשו שהיא אחת זכרון שיש בו תרועה כגון שבתון זכרון תרועה מקרא קדש אומרה עם הזכרונות ואומרה עם השופרות דברי ר' יוסי ר' יהודה אומר אינו אומרה אלא עם הזכרונות [בלבד] מלכות שיש עמו תרועה

כגון ה' אלהיו עמו ותרועת מלך בו אומרה עם המלכיות ואומרה עם השופרות דברי ר' יוסי רבי יהודה אומר אינו אומרה אלא עם המלכיות בלבד תרועה שאין עמה לא כלום כגון יום תרועה יהיה לכם אומרה עם השופרות דברי רבי יוסי רבי יהודה אומר אינו אומרה כל עיקר: ראש השנה לב ע"ב תקעו בחדש שופר: בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה מנלן א"ר אלעזר אתיא פקידה פקידה אתיא זכירה זכירה כתיב ברחל ויזכור אלהים את רחל וכתיב בחנה ויזכרה ה' ואתיא זכירה זכירה מראש השנה דכתיב שבתון זכרון תרועה פקידה פקידה כתיב בחנה כי פקד ה' את חנה וכתיב בשרה וה' פקד את שרה בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין מנלן דכתיב תקעו בחדש שופר (בכסא) ליום חגנו כי חק לישראל הוא וגו' עדות ביהוסף שמו בצאתו וגו' ראש השנה יא ע"א תקעו בחדש שופר: ואיבעית אימא רב חסדא כרבי זירא מתני לה דרבי זירא אמר לתקופה ור"א היא דאמר בתשרי נברא העולם רב נחמן בר יצחק אמר לדין דכתיב מראשית השנה ועד אחרית שנה מראשית השנה נידון מה יהא בסופה ממאי דתשרי הוא דכתיב תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו איזהו חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה וכתיב כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב וכו'. ראש השנה ח ע"א תקעו בחדש שופר: ת"ר אין מעברין את השנה אלא ביום ואם עיברוה בלילה אינה מעוברת ואין מקדשין את החדש אלא ביום ואם קידשוהו בלילה אינו מקודש א"ר אבא מאי קרא תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו איזהו חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ראש השנה וכתיב כי חוק

קעב ספר יום רביעי פא טו לחודש שלישי

ה **כּי חֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא, מִשְׁפֵּט לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב: וְעֵדוּת בְּיַהוֹסֵף שְׁמוֹ
בְּצֵאתוֹ עַל-אֶרֶץ מִצְרַיִם, שְׁפַת לֹא-יִדְעֵתִי אֲשַׁמֶּע: ז הַסִּירוֹתֵי**

רש"י

(ה) כי חק, הוא לישראל מאת הקב"ה למקוע נאומו היום והוא יום המשפט להקב"ה: (ו) עדות ביהוסף שמו. נראש השנה ילא יוסף מצית מעצומת עצמות לנשל קדירות מדך שאר העצמים, האסורים: שפת לא ידעתי אשמע. מפורש נמס' סוטה שלמדו גזריאל שנעים לשון: (ז) מדוד. מעצומת עצמות לנשל קדירות מדך שאר העצמים, לא מהימן וכו'.

תורה תמימה

עליו אמר רב פפא מאי אחר זוג אחר ה"נ מסתברא דאי לא תימא הכי אם אינן מכירין אותו מאי אותו אילימא אותו חד וחד מי מהימן משפט כתיב ביה אלא מאי אותו אותו הזוג ה"נ מאי אחר זוג אחר וחד לא מהימן וכו'.

ו **עֵדוּת בְּיַהוֹסֵף שְׁמוֹ: יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צִדְקָה מִמֶּנִּי הֵינְנוּ דְאָמַר רַב חֲנִינְךָ בַּר בִּזְנָא א"ר שִׁמְעוֹן חֲסִידָא יוֹסֵף שְׁקֵדֵשׁ שֵׁם שְׁמַיִם בְּסֹתֵר זָכָה וְהוֹסִיפּוּ לוֹ אוֹת אַחַת מִשְׁמוֹ שֶׁל הַקְּב"ה דְּכָתִיב עֵדוּת בְּיַהוֹסֵף שְׁמוֹ יְהוּדָה שְׁקֵדֵשׁ שֵׁם שְׁמַיִם בְּפִרְהֶסְיָא זָכָה וְנִקְרָא כּוֹלוֹ עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּב"ה כִּיּוֹן שֶׁהוּדָה וַאֲמַר צִדְקָה מִמֶּנִּי יִצְתָה בַּת קוֹל וַאֲמַרָה אַתָּה הַצֵּלֵת תִּמְרָה וְשָׁנִי בְּנִיָּה מִן הָאוֹר חֵיִךְ שְׁאֵנִי מִצִּיל בּוֹכּוֹתְךָ ג' מִבְּנִיךָ מִן הָאוֹר מֵאֵן נִינְהוּ חֲנִינְיָה מִישָׁאֵל וְעוֹרִיָּה וְכוּ'. סוטה י ע"ב**

עֵדוּת בְּיַהוֹסֵף: רַבִּי יוֹסֵי בַר חֲנִינָא אָמַר מֵהֵכָא וַיִּדְגּוּ לְרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ מֵהַ דְּגִים שְׁבִיִּים מִיָּם מִכְּסִיִּין עֲלֵיהֶן וַאֲיִן הָעֵינַיִן שׁוֹלְטֵת בְּהֵן אֵף זָרְעוּ שֶׁל יוֹסֵף אֵינן הָעֵינַיִן שׁוֹלְטֵת בְּהֵן הֵנִי חֲמֻשִׁים אוֹתוֹת חֲמֻשִׁים נְכִי חֲדָא הוּיִין א"ר יִצְחָק יוֹסֵף הוֹסִיפּוּ לוֹ אוֹת אַחַת שְׁנֵאמַר עֵדוּת בְּיַהוֹסֵף שְׁמוֹ בְּצֵאתוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם וְכוּ'. סוטה לו ע"ב

ז **הַסִּירוֹתֵי מִפְּכָל שְׁכָמוֹ: בַּר"ה בְּטֹלָה עֲבוּדָה מֵאֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם כְּתִיב הֵכָא וְהוֹצֵאתִי**

לישראל הוא משפט לאלהי יעקב מה משפט ביום אף קידוש החדש ביום וכו'.

סנהדרין יא ע"ב

תקעו בַּחֲדָשׁ כָּל מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם קְצוּבִים לוֹ מֵרֵאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד יוֹם הַכַּפּוּרִים חוּץ אֶל מֵהוֹצֵאת שְׁבֹתוֹת וְהוֹצֵאת י"ט וְהוֹצֵאת בְּנֵי לַתְּלִמּוּד תּוֹרָה שְׁאֵם פַּחַת פּוֹחַתִּין לוֹ וְאֵם הוֹסִיף מוֹסִיפִין לוֹ א"ר אֲבָהוּ מֵאֵי קִרְאָה תִקְעוּ בַּחֲדָשׁ שׁוֹפֵר (בְּכֹסֵא) לְיוֹם חֲגִגּוֹ אִיזְהוּ חֵג שֶׁהַחֲדָשׁ מֵתְכַסֶּה בּוֹ הוּי אֹמֵר זֶה רֵאשׁ הַשָּׁנָה וְכָתִיב כִּי חֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפֵּט לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב מֵאֵי מִשְׁמַע דֵּהֵאֵי חֵק לִישְׁנָא דְּמִזּוּנֵי הוּא דְּכָתִיב וְאֲכָלוּ אֶת חֻקֵּי אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם פֶּרְעָה מֵרֵ זוּטְרָא אָמַר מֵהֵכָא הַטְּרִיפְנֵי לַחֵם חֻקֵּי וְכוּ'. בִּיצָה טז ע"א

ה **כּי חֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא: סד"א תִּיהוּי חֻקִּירַת עֵדִים כְּתַחֲלִילַת דִּין וּמְקוּדֵשׁ מְקוּדֵשׁ כְּגַמְר דִּין וְלִקְדָּשֵׁי בְּלִילִיא מִיַּדֵּי דֵהוּה אֲדִינֵי מְמוֹנוֹת דִּתְנֵן דִּינֵי מְמוֹנוֹת דִּינֵן בְּיוֹם וּגְמוֹרִין בְּלִילָה הֵכָא נְמִי מְקַדְּשִׁין בְּלִילִיא קַמ"ל וַאֲיִמָּא הֵכִי נְמִי אָמַר קִרָּא כִּי חֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפֵּט לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב אֵימַת הוּי חֵק בְּגַמְר דִּין וְקָא קְרִי לִיהַ רַחֲמָנָא מִשְׁפֵּט מֵהַ מִשְׁפֵּט בְּיוֹם אֵף הֵכָא נְמִי בְּיוֹם:**

ראש השנה כה ע"ב

כי חק לישראל: מאי אחר חד וחד מי מהימן והתניא מעשה שבא הוא ועדיו עמו להעיד

מסבל שכמו, בפיו מודוד תעברנה: ח בצרה קראת ואחלצך, אענך בסתר רעם, אבהנך על-מי מריבה סלה: ט שמע עמי ואעידה בך, ישראל אם-תשמע-לי: י לא-יהיה בך אל זר, ולא תשתחוה לאל נכר: יא אנכי יהוה אלהיך המעלך מארץ מצרים, הרחב-פיך ואמלאהו: יב ולא-שמע עמי לקולי, וישראל לא-אבה לי: יג ואשליחהו בשרירות לבם, ילכו במועצותיהם: יד לו עמי שמע לי, ישראל בדרכי יהלכו: טו כמעט אויביהם אכניע, ועל

רש"י

מדוד קדירה כמו (ש"א ז') והכה זכור או גדוד: (ח) בצרה קראת. לי כלכס קראתם מנרת עזרת סבלות מנרים ואחלץ אתכם: אענך בסתר רעם. אתה קראתני בסתר בני וזינך ואני עניתיך בקול רעם הודעתי גזרות ונוראות צפרהסיא: אבהנך על מי מריבה סלה. ואע"פ שגלוי ונחון לפני שאתם עתידים להמרותי בני מריבה, כך שניה צמכילתא: (ט) שמע עמי. אחרי שכל זאת עשיתי לך כדאי

אתה לשמוע לי: (יא) הרחב פיך. לשאול ממני כל תאות לנך: ואמלאהו. ככל אשר תשאל אמלא: (יג) בשרירות לבם. צמראית לנס כמו (לעיל ה') למען שורתי: (יד) לו עמי שומע לי. עדיין אס היו רוצין לשונ לי ולשמוע אלי: (טו) כמעט אויביהם אכניע. צשעה מועטת הייתי מכניע אויביהם: אשיב ידי. אשיב מנתי מעליכס לתת אותה עליהם ואז:

תורה תמימה

י לא יהיה בך א"ר אבין מאי קראה לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר איזהו אל זר שיש בגופו של אדם הוי אומר זה יצר הרע וכו'. אתכם מתחת סבלות מצרים וכתוב התם הסירותי מסבל שכמו בניסן נגאלו כדאיתא בתשרי עתידין ליגאל אתיא שופר שופר כתיב הכא תקעו בחדש שופר וכתוב התם ביום ההוא יתקע בשופר גדול וכו'.

ראש השנה יא ע"ב

יא המעלך מארץ מצרים: ומברכותיו של אדם ניכר אם ת"ח הוא אם לאו כיצד רבי אומר ובטובו הרי זה ת"ח ומטובו ה"ז בור א"ל אביי לרב דימי והכתיב ומברכתך יברך (את) בית עבדך לעולם בשאלה שאני בשאלה נמי הכתיב הרחב פיך ואמלאהו ההוא בד"ת כתיב וכו'. ברכת נ ע"א

הסירותי מסבל שכמו: ובזמן שחל ראש השנה להיות בחמישי בשבת שהשירה שלו הרנינו לאלהים עוזנו לא היה אומר בשחרית הרנינו מפני שחזור וכופל את הפרק אלא מהו אומר הסירותי מסבל שכמו ואם באו עדים אחר תמיד של שחר אומר הרנינו אע"פ שחזור וכופל את הפרק וכו'. ראש השנה ל ע"ב

יד-טו לו עמי שמע לי: דאמר מר ארבעה חשובים כמתים אלו הן עני סומא

קעד ספר יום רביעי פב טז לחודש שלישי

צַרִיָּהֶם אָשִׁיב יָדַי: טז מְשַׁנְּאֵי יְהוָה יִכְחָשׁוּ-לוֹ, וְיְהִי עֵתָם לְעוֹלָם:
יז וַיֵּאכִלְהוּ מִחֶלֶב חֶפְזָה, וּמִצּוֹר דָּבַשׁ אֲשֶׁבִיעֶךָ:
פב א מְזֻמּוֹר לְאַסְף, אֱלֹהִים נֹצֵב בְּעֵדַת-אֵל, בְּקֶרֶב אֱלֹהִים

רש"י

(טז) מְשַׁנְּאֵי ה' יכחשו לו ויהי עתם. פורענות' דגש כשהלכו נדרכו כענין שנאמר (דברים ל"ג) ויניקו לעול': (יז) ויאכילהו. לישאלל: ומצור. השציעס דגש מסלע: (א) אלהים נצב בעדת אל. לראות

תורה תמימה

עניים מאנקת אביונים עתה אקום יאמר ה' וגו' סנהדרין ז ע"א

אֱלֹהִים נֹצֵב בְּעֵדַת אֵל: ר' חלפתא איש כפר חנניא אומר עשרה שיושבין ועוסקין בתורה שכינה שרויה ביניהם שנאמר אלהים נצב בעדת אל ומנין אפילו חמשה שנאמר ואגודתו על ארץ יסדה ומנין אפילו שלשה שנא' בקרב אלהים ישפוט ומנין אפילו שנים שנאמר אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע וגו' ומנין אפי' אחד שנא' בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך: אבות יא ע"ב

אֱלֹהִים נֹצֵב: ר' יהושע בן קרחה אומר מניין לתלמיד שיושב לפני רבו וראה זכות לעני וחובה לעשיר מניין שלא ישתוק שנאמר לא תגורו מפני איש רבי חנין אומר לא תכניס דבריך מפני איש ויהו עדים יודעים את מי הן מעידין ולפני מי הן מעידין ומי עתיד ליפרע מהן שנא' ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני ה' ויהו הדיינין יודעין את מי הן דנין ולפני מי הן דנין ומי עתיד ליפרע מהן שנא' אלהים נצב בעדת אל וכו'. סנהדרין ו ע"ב

בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט: משרבו בעלי הנאה נתעותו הדיינין ונתקלקלו המעשים ואין נוח בעולם משרבו רואי פנים בדין בטל לא

ומצורע ומי שאין לו בנים עני דכתיב כי מתו כל האנשים ומאן נינהו דתן ואבירם ומי מתו מיהויו הוו אלא שירדו מנכסיהם סומא דכתיב במחשכים הושיבני כמתי עולם מצורע דכתיב אל נא תהי כמת ומי שאין לו בנים דכתיב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי תנו רבנן אם בחקתי תלכו אין אם אלא לשון תחנונים וכן הוא אומר לו עמי שומע לי [וגו'] כמעט אויביהם אכניע ואומר לו הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומך וגו' ויהי כחול זרעך וצאצאי מערך וגו' עבודה זרה ה ע"א

פב א אֱלֹהִים נֹצֵב בְּעֵדַת אֵל: אמר רבין בר רב אדא א"ר יצחק מנין שהקב"ה מצוי בבית הכנסת שנאמר אלהים נצב בעדת אל ומנין לעשרה שמתפללין ששכינה עמהם שנאמר אלהים נצב בעדת אל ומנין לשלשה שיושבין בדין ששכינה עמהם שנאמר בקרב אלהים ישפוט וכו'. ברכות ו ע"א

אֱלֹהִים נֹצֵב בְּעֵדַת אֵל: אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל דיין שדן דין אמת לאמיתו משרה שכינה בישראל שנאמר אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט וכל דיין שאינו דן דין אמת לאמיתו גורם לשכינה שתסתלק מישראל שנאמר משוד

ספר יום רביעי פג יז לחודש שלישי קעה

ישפט: ב ער-מתי תשפטו-עול, ופני רשעים תשאו-סלה: ג שפטו-
דל ויתום, עני ורש הצדיקו: ד פלטו-דל ואביון, מיד רשעים
הצילו: ה לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו, ימוטו פל-מוסדי
ארץ: ו אני-אמרתיו אלהים אתם, ובני עליזן פלכם: ז אכן פאדם
תמותון, וכאתר השרים תפלו: ח קומה אלהים שפטה הארץ,
כי-אתה תנחל בכל-הגוים:

יז לחודש

פג א שיר מזמור לאסף: ב אלהים אל-דמי-לך, אל-תחרש
ואל-תשקט אל: ג כי-הנה אויביך יהמיון, ומשנאיך נשאו

רש"י

אם אמת ישפטו ואתם הדיינים עד מתי תשפטו עול: (ג) הצדיקו. אם זכאי הוא צדינו אל מהפכו דינו לטובה נשצל לשאת פני רשעים: (ה) לא ידעו. הדיינין המעומים את הדין: ולא יבינו. את אשר נשצל העון הזה יתהלכו נחשכה (על דרך כי השומד יעור וגו') וימוטו על כך מוסדי ארץ: (ו) אלהים אתם. מלאכים כשנתמי לכם את המורה נתמיה לכם ע"מ שאין מלאך המות שולט עוד נכס: (ז) אכן כאדם

תמותון. אכן כאלם הראשון תמותון אחרי שחנלם מעשיכם כמוהו: וכאתר השרים. הראשונים שמתו כן מפולו, ומדרש אגדה כאחד השרים של מעלה שנאמר (ישעי' כ"ד) יפקוד ה' על נצח המרוס נמרוס: (ח) קומה אלהים. אסף התחיל להמלל שיקום וכרית אותם הדיינין המקולקלין משראל: כי אתה. הוא הנוחל הגוים, והכל צדק לשפוט: (ב) אל דמי לך. אל תמן שתיקה לעומתינו שאויצנו מריעים לנו:

תורה תמימה

קאמר דאמר ר"ש בן לקיש מאי דכתיב עני ורש הצדיקו מאי הצדיקו אילימא בדינים והא כתיב ודל לא תהדר בריבו אלא צדק משלך ותן לו וכו'. חזו"ן קגד ע"א

תגורו ופסק לא תכירו ופרקו עול שמים ונתנו עליהם עול בשר ודם משרבו לוחשי לחישות בדין רבה חרון אף בישראל ונסתלקה השכינה משום שנאמר בקרב אלהים ישפוט וכו'. סוטה מז ע"ב

ו-ז אני אמרתיו: אמר ר"ל בואו ונחזיק טובה לאבותינו שאלמלא הן לא חטאו אנו לא באנו לעולם שנאמר אני אמרתי אלהים אתם ובני עליזן כלכם חבלתם מעשיכם אכן כאדם תמותון וגו' עבודה זרה ה ע"א

ג עני ורש הצדיקו: דתניא ר' יהודה בן אגרא אומר משום רבי מאיר ספק לקט לקט ספק שכחה שכחה ספק פאה פאה אמר לו אל תשנה אותה אלא בלשון בן תדל והא טעמא

ראש: ד על-עמך יערימו סוד, ויתיעצו על-צפוניך: ה אמרו לכו ונבחרם מגוי, ולא יזכר שם-ישראל עוד: ו פי נועצו לב יחדו, עליך ברית יכרתו: ז אהלי אדום וישמעאלים, מואב והגרים: ח גבל ועמון ועמלק, פלשת עם-ישבי צור: ט גם-אשור גלזה עמם, היו זרוע לבני-לוט סלה: י עשה-להם כמדין, כסיסרא כיבין בנחל קישון: יא נשמדו בעין-דאר, היו דמן לאדמה: יב שיתמו נדיבמו פערב וכזאב, וכזבח וכצלמנע כל-נסיכמו: יג אשר אמרו נירשה לנו, את נאות אלהים: יד שיתמו בגלגל, פקש לפני-רוח: טו פאש תבער-יער, וכלהבה תלהט הרים: טז בין תרדפם בסערך, ובסופתך תבהלם: יז מלא פניהם קלון, ויבקשו שמך יהוה: יח יבשו ויבהלו עדי-ער, ויהפרו ויאבדו: יט וידעו כי-אתה שמך יהוה לבדך, עליון על-כל-הארץ:

פד א למנצח על-הגתית, לבני-קרח מזמור: ב מה-ידידות

רש"י

(ו) עליך ברית יכרתו. צרית זו אינה אלא עליך להשכיח את שמך שאין אתה קרוי אלהים אלא לנו אלהי ישראל ומאחר שלא יזכר שם ישראל אף שמך הגדול אינו נזכר כך מלמתי: (ז) גם אשור. אף אשור שהיה נוהר עד היום משאר ענה סכלה ולא יתחזר עם מרעים כמה דאת אמר (בראשי ה') מן הארץ ההיא ילא אשור שיאל מעצת דור הפלגה, כאן גלזה עמם ועורם לרעה. (צפירושם אחרים מלמתי כו), גם אשור גלזה עמם וגו'. גם זה שהיה מחבב מתחלתו מע"ט שפירש מעצת נמרוד שנאמר מן הארץ ההיא ילא אשור אף הוא חזר להיות רשע לכך נשתתף להחריב ציחק, צראשית רצה: היו זרוע. כל אלה נתנו כח ועזרה למואב עמון שכנינו לצא עלינו:

(י) עשה להם כמדין. ע"י גדעון: כסיסרא. ע"י צרק: (יא) נשמדו בעין דאר. איני יודע איזו מן המלחמות הימה צעין דאר של גדעון או של צרק: היו דומן. וזל מפוזר, מ"י: (יג) אשר אמרו. הגוים האלו האמורים למעלה אדום וישמעאל וכל חצריהם: נירשה לנו את נאות אלהים. את נה צית אלהים: (יד) שיתמו בגלגל. וכקש הנדפים מפני רוח ומהו גלגל הוא ראשי קוצי השדה הקרויים קרדני"ש צלע"ו, וכשמגיעין ימי החורף ניתקיס ונשתמים מאליהם ופורחין מעט מעט ודומה אותו הניתק מהם כמין גלגלי אופן עגלה והרוח מוליכתן: (טז) ובסופתך. טורציליו"ן צלע"ז: (ב) מה ידידות משכנותיך. כמה אהובות וחציות

ספר יום רביעי פד יז לחודש שלישי קעז

מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ, יְהוָה צְבָאוֹת: ג נְכֹסֶפֶה וְגַם־כָּל־תְּהַלְּתָה נַפְשִׁי לְחֻצְרוֹת
יְהוָה, לְבִי וּבְשָׂרִי יִרְנְנוּ אֶל־אֱלֹהֶיךָ: ד גַּם־צִפּוֹר מִצְּאֵה בַּיִת, וּדְרוֹר
קֵץ לָהּ אֲשֶׁר־שָׂתָה אֶפְרַחֶיהָ, אֶת־מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת מִלְּבִי
וְאֵלֶיךָ: ה אֲשֶׁר־יֹשְׁבֵי בֵיתְךָ, עוֹד יִהְלְלוּךָ סֵלָה: ו אֲשֶׁר־אָדָם
עוֹזֵלוֹ בְךָ, מִסְּלוֹת בְּלִבָּבָם: ז עֲבָרִי בְּעַמְּךָ הַבְּכָא מֵעַיִן יִשִּׁיתוּהוּ,

רש"י

ציתך ועוד יהללך צמוכו: (ו) עוז לו בך. אשר שם
אותך עוז מצטמו: מסלות בלבבם. מחשז כלנו
מסלות דרכו ליישר את דרכו: (ז) עוברי בעמק
הבכא. אותם העוזרים על דתך והנס צעומקה של
גיהנס צנכי ויללה. מעין ישימוהו. צדמעות עיניהם:
גם ברכות יעטה מורה. מצרכים ומודים לשמו
ואומרים יפה דן אומנו ואמת דינו וצרכות יעטה לנו

משכנותיך: (ג) נכספה. נממדה: כלתה. נמאומה
כמו (ש"צ י"ג) ותכל דוד המלך ללאת אל אנשלוס:
לחצרות ה'. כי טרנו ועל הגלות אמרה: לבי
ובשרי ירננו. יתפללו על זאת: (ד) גם צפור
מצאה בית. מצרנו קננו צו הצפרים, ומדרש אגדה
צננינו מדצר והצפור היא כנסת ישראל: אשר
שתה. שמה: (ה) אשרי. מי שיגיע עוד לישז

תורה תמימה

פד ב מה יְיִדוּת: יבא ידיד זה שלמה
המלך דכתיב וישלח ביד נתן
הנביא ויקרא שמו ידידיה בעבור ה' בן ידיד
זה אברהם דכתיב מה לידידי בביתי ויבנה
ידיד זה בית המקדש דכתיב מה ידידות
משכנותיך לידיד זה הקב"ה דכתיב אשירה
נא לידידי בחלקו של ידיד זה בנימין
שנאמר לבנימין אמר ידיד ה' ישכן לבטח
עליו ויתכפרו בו ידידים אלו ישראל דכתיב
נתתי את ידידות נפשי בכף אויביה וכו'.
מנחות נג ע"א

ה אֲשֶׁר־יֹשְׁבֵי בֵיתְךָ: חסידים הראשונים היו
שוהין שעה אחת: מנא הני מילי א"ר
יהושע ב"ל אמר קרא אשרי יושבי ביתך
וכו'.
אֲשֶׁר־יֹשְׁבֵי בֵיתְךָ: תניא אמר רבי מאיר
מניין לתחיית המתים מן התורה שנאמר
אז ישיר משה ובני ישראל את השירה

ז עֲבָרִי בְּעַמְּךָ הַבְּכָא היינו דא"ר יהושע בן
לוי מאי דכתיב עוברי בעמק הבכא מעין
ישיתוהו גם ברכות יעטה מורה עוברי אלו
בני אדם שעוברין על רצונו של הקב"ה
עמק שמעמיקין להם גיהנם הבכא שבוכין
ומורידין דמעות כמעין של שיתין גם

וכו'.
אֲשֶׁר־יֹשְׁבֵי בֵיתְךָ: תניא אמר רבי מאיר
מניין לתחיית המתים מן התורה שנאמר
אז ישיר משה ובני ישראל את השירה

קעח ספר יום רביעי פד יז לחודש שלישי

גם ברכות יעטה מורה: ח ילכו מחיל אל חיל, יראה אל אלהים בציון: ט יהוה אלהים צבאות שמעה תפילתי, האזינה אלהי יעקב סלה: י מנגנו ראה אלהים, והבט פני משיחך: יא כי טוב יום בחצריך מאלף, בחרתי הסתופף בבית אלהי מדור באהלי רשע: יב כי שמש ומגן יהוה אלהים, חן וכבוד יתן יהוה, לא ימנע טוב להלכים בתמים: יג יהוה צבאות, אשרי אדם ביטח בך:

רש"י

המורים אותנו ללכת בדרך הטוב ולא שמענו לו: (ח) ילכו מחיל אל חיל. אותם המזכרים למעלה יושבי צמח אשר מסילות נצנצם: מחיל אל חיל. מצית המדרש לצה"ה ויראה נצנצם ופילס אל הקצה ציון: (ט) שמעה תפילתי. לצנות צמח: (י) מנגנו. הוא צמ המקדש המגין עלינו: והבט פני. (דוד) משיחך. והסתכל בחסדיו וצטרחו אשר טרח וייגע על צנינו: (יא) כי טוב יום. אחד בחצריך ולמחר ימות מלחיות אלף שנים במקום אחר: בחרתי הסתופף. על הסף ועל המזוזות לשקוד: מדור באהלי רשע. מלהיות דר נשלוה צהלי עשו הרשע להדנע נהס: (יב) כי שמש ומגן. יש לפתור

תורה תמימה

ברכות יעטה מורה שמצדיקין עליהם את הדין ואומרים לפניו רבונו של עולם יפה דנת יפה זכית יפה חייבת ויפה תקנת גיהנם לרשעים גן עדן לצדיקים וכו'. עירובין יט ע"א

ח ילכו מחיל אל חיל: אמר רבי לוי בר חייא היוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש ועוסק בתורה זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון. אמר רבי חייא בר אשי אמר רב תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא שנאמר ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון:

ברכות סד ע"א

ילכו מחיל אל חיל: ואמר רבי לוי כל היוצא מבית הכנסת לבית המדרש ומבית המדרש לבית הכנסת זוכה ומקבל פני שכינה

יב כי שמש ומגן: וא"ר יוחנן שמשון על שמו של הקב"ה נקרא שנאמר כי שמש ומגן ה' אלהים וגו' אלא מעתה לא ימחה

ספר יום רביעי פה יז לחודש שלישי קעט

פה א לְמַנְצַחַת לְבְנֵי־קַרְח מִזְמוֹר: ב רְצִיתָ יְהוָה אֶרְצֶךָ, שְׁבֹתָ [שבֹּת כתיב] שְׁבִית יַעֲקֹב: ג נְשֹׂאתָ עֹון עַמֶּךָ, כְּפִיתָ כָּל־חַטָּאתָם סָלַח: ד אֶסְפֹּת כָּל־עֲבָרְתֶךָ, הַשִּׁיבוֹת מִחֲרוֹן אַפֶּיךָ: ה שׁוּבְנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ, וְהַפֵּר פַּעֲסֶךָ עִמָּנוּ: ו הִלְעוּלָם תִּאֲנַף־בָּנוּ, תִּמְשֹׁךְ אַפְּךָ לְדָר וְדָר: ז הִלֵּא־אֶתְּהָ תָּשׁוּב תִּתְיַיֵּנוּ, וְעַמֶּךָ יִשְׁמַחוּ־בְךָ: ח הֲרֵאֵנוּ יְהוָה חֲסִדֶךָ, וַיִּשְׁעֶךָ תִּתֵּן־לָנוּ: ט אֲשַׁמְעָה מִה־יְדִבֵּר הָאֵל יְהוָה, כִּי יְדַבֵּר שְׁלוֹם אֶל־עַמּוֹ וְאֶל־חֲסִידָיו, וְאֶל־יֹשְׁבֵי לְבַסְלָה: י אַךְ קָרוֹב לִירְאָיו יִשְׁעוּ, לְשֹׁכְנֵי כְבוֹד בְּאֶרְצֵנוּ: יא חֲסִד־וְאַמֶּת נִפְגְּשׁוּ, צַדִּיק וְשְׁלוֹם נִשְׁקָו: יב אַמֶּת מֵאֶרֶץ תִּצְמַח, וְצַדִּיק מִשְּׁמַיִם נִשְׁקָף:

רש"י

שמש כמשמעו, ומדרש מהלים פותרו ל' שיני חומה: (ב) רצית ה' ארצך וגו'. אם שנת שנות יעקב ונשאת את עונם וכסית חטאתם ואספת עברתך מהם והשיבות עמך מחרון אפך אז רצית ארצך ועולמך מתרצה וכל זמן שלא תעשה זאת אין ארצך ועולמך מתרצה: (ה) שובנו. שוב אתה והשיבנו: (ז) הלא אתה. סופך שמשווינו שהרי הצטחמנו קן על ידי נציאך: (ט) אשמעה מה ידבר. אזכה לשמוע

מה ידבר הקב"ה כשידבר שלום אל עמו: לבסלה. לשטות לטווא לפניו: (יא) חסד ואמת נפגשו. שיהיו ישראל דוברי אמת ומן השמים יפגוש זהם החסד: צדק ושלום נשקו. הדקה שהיו ישראל עושים והשלום מאת הקב"ה יהיו נושקין זה לזה כלומר והיה מעשה הדקה שלום (ישעיה ל"ג): (יב) אמת מארץ תצמח וגו'. כשהיו ישראל דוברים אמת וישקפו מן השמים נדקה שהם עושים

תורה תמימה

אלא מעין שמו של הקב"ה מה הקב"ה מגין על כל העולם כולו אף שמשון מגין בדורו על ישראל וכו'. תוסה י ע"א

גשמים יורדין אלא בשביל בעלי אמנה שנאמר אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף וכו'. תענית ח ע"א

פה ב רצית יהוה ארצך: אמר רבי תנחום בר חנילאי אין הגשמים יורדים אלא א"כ נמחלו עונותיהן של ישראל שנאמר רצית ה' ארצך שבת שבות יעקב נשאת עון עמך כסית כל חטאתם סלה וכו'. תענית ז ע"ב

יב אמת מארץ תצמח: אמר ר' אמי אין

גנוז במקום שהיד שולטת בו ואני גנותי

קפ ספר יום רביעי פו יז לחודש שלישי

יג גַם־יְהוָה יִתֵּן הַטּוֹב, וְאַרְצֵנוּ תִתֵּן יְבוּלָהּ: יד צַדֵּק לְפָנָיו יִחַלֶּה, וְיֵשֶׁם לְדָרֶךְ פְּעַמָּיו:

פו א תִּפְלָה לְדוֹד, הַטַּהֲרֵהוּ אֲזַנְךָ עֵינַי, פִּי־עֵינִי וְאֲבִיוֹן אָנִי:
ב שְׁמֶרָה נַפְשִׁי בִּי־חֲסִיד אָנִי, הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אֲתָה אֱלֹהִי,
הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ: ג תְּחַנְּנֵי אֲדָנִי, בִּי־אֵלֶיךָ אֶקְרָא כָּל־הַיּוֹם: ד שְׁמַח נַפְשִׁי
עַבְדְּךָ, בִּי־אֵלֶיךָ אֲדָנִי נַפְשִׁי אֲשָׂא: ה בִּי־אֲתָה אֲדָנִי טוֹב וְסִלַּח,

רש"י

צאגדת מהלים, ד"א פירשו רבותינו צרכות ולא חסיד
אני שכל מלכי מזרח ומערב יושבין צדוקן ואני ידי
מלוכלכות גדם ונשפיר ונשליא וכו': (ג) כל היום. כל
הגלות שהוא יוס לאומות ולילה לשראל כך מפורש
צאגדת מהלים: (ד) נפשי אשא. לצי אכיון:

צארץ: (יג) גם ה' יתן הטוב. יפמח אולרו את השמים
למח מטר כדי לעשות ארצו את יצולה: (יד) וישם
לדרך פעמיו. וישם הקצ"ה את הדק צרכי פעמיו
שיתנהג צהם את צניו: (ב) כי חסיד אני. שאני שומע
גדופי ומרפמי ויכולת צידי להנקס ואני שומק, כך הוא

תורה תמימה

ואח"כ יוצא לדרך הקב"ה עושה לו חפציו
שנאמר צדק לפניו יהלך וישם לדרך
פעמיו: ברכות יד ע"א

פו ב שְׁמֶרָה נַפְשִׁי בִּי חֲסִיד אָנִי: לדוד שמרה
נפשי כי חסיד אני לוי ור' יצחק חד
אמר כך אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של
עולם לא חסיד אני שכל מלכי מזרח ומערב
ישנים עד שלש שעות ואני חצות לילה
אקום להודות לך ואידך כך אמר דוד לפני
הקב"ה רבונו של עולם לא חסיד אני שכל
מלכי מזרח ומערב יושבים אגודות אגודות
בכבודם ואני ידי מלוכלכות בדם ובשפיר
ובשליא כדי לטהר אשה לבעלה ולא עוד
אלא כל מה שאני עושה אני נמלך
במפיבשת רבי ואומר לו מפביבשת רבי יפה
דנתי יפה חייבתי יפה זכיתי יפה טהרתי
יפה טמאתי ולא בושתי וכו'. ברכות ד ע"א

במקום שאין היד שולטת בו שנאמר צדק
ומשפט מכון כסאך אבותי גנוז דבר שאין
עושה פירות ואני גנותי דבר שעושה פירות
שנאמר אמרו צדיק כי טוב כי פרי
מעלליהם יאכלו אבותי גנוז [אוצרות] ממון
ואני גנותי אוצרות נפשות שנאמר פרי צדיק
עץ חיים ולוקח נפשות חכם אבותי גנוז
לאחרים ואני גנותי לעצמי שנאמר ולך
תהיה צדקה אבותי גנוז לעולם הזה ואני
גנותי לעולם הבא שנאמר והלך לפניך
צדקך כבוד ה' יאספך: בבא בתרא יא ע"א

יד צַדֵּק לְפָנָיו יִחַלֶּה: וכדרב אידי בר אבין
(ד) אמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק
בר אשיאן אסור לו לאדם לעשות חפציו
קודם שיתפלל שנאמר צדק לפניו יהלך
וישם לדרך פעמיו ואמר רב אידי בר אבין
אמר רב יצחק בר אשיאן כל המתפלל

וּרְב־חֶסֶד לְכָל־קְרֹאִיךָ: ו הַאֲזִינָה יְהוָה תִּפְלְתִי, וְהִקְשִׁיבָה בְּקוֹל
 תַּחֲנוּנוֹתַי: ז בְּיוֹם צָרָתִי אֶקְרָאָךְ, כִּי תַעֲנֵנִי: ח אֵינ־כְּמוֹךָ בָּאֱלֹהִים
 אֲדָנִי, וְאֵינ־כְּמַעֲשֵׂיךָ: ט כָּל־גּוֹיִם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יְבוֹאוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ
 אֲדָנִי, וַיִּכְבְּדוּ לְשִׁמְךָ: י כִּי־גָדוֹל אַתָּה וְעָשָׂה נִפְלְאוֹת, אַתָּה
 אֱלֹהִים לְבַדְּךָ: יא הוֹרֵנִי יְהוָה דְּרָכֶךָ אֲהַלֵּךְ בְּאַמְתֶּךָ, יַחַד לְבָבִי
 לְיִרְאָה שִׁמְךָ: יב אֹדְךָ אֲדָנִי אֱלֹהֵי בְּכָל־לְבָבִי, וְאִכְבְּדָה שִׁמְךָ
 לְעוֹלָם: יג כִּי־חֶסֶדְךָ גָּדוֹל עָלַי, וְהִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִשְׂאוֹל תַּחֲתִיחָה:
 יד אֱלֹהִים, זָרִים קָמוּ־עָלַי, וְעַד־תַּ עָרִיצִים בְּקִשׁוֹ נַפְשִׁי, וְלֹא שָׁמוּךָ
 לְנַגְדָם: טו וְאַתָּה אֲדָנִי אֱלֹהֵי רַחוּם וְחַנּוּן, אֶרְךָ אַפַּיִם וּרְב־חֶסֶד
 וְאַמֶּת: טז פָּנָה אֵלַי וְחַנְּנִי, תִּנְהַ־עֲזֹךְ לְעַבְדְּךָ, וְהוֹשִׁיעָה לְבָנְךָ־
 אַמְתֶּךָ: יז עֲשֵׂה־עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה, וַיִּרְאוּ שֹׁנְאֵי וַיִּבְשׁוּ, כִּי־אַתָּה
 יְהוָה עֲזַרְתָּנִי וְנִחַמְתָּנִי:

פז א לְבַנְי־קְרַח מְזֻמּוֹר שִׁיר, יְסוּדָתוֹ בְּהַר־רֵי־קֹדֶשׁ:

רש"י

(ח) ואין כמעשיך. המקדים עליונים לתחתונים: (ט) ועושה נפלאות אתה אלהים לבדך. עד שלא נזראו המלאכים נזראו השמים והארץ לפיכך יכזבו כל הגוים לשמך: (יג) משאול תחתיה. דרך המנאפים להנתן צעומקה של שאל ומשם הללתי שאמר לי נתן הנצי" (ש"צ י"ג) גם ה' העביר חטאתך: (יד) זדים קמו עלי. דואג ואחיתופל: ולא שמוך לנגדם. לא זכרו אשר ראו שמשחתי שמואל על פיך:

(טו) לבן אמתך. בן האמה משפיל את עצמו לפני אדניו יותר מנקמת כסף שכן האמה יליד צית הוא וגדל צחיק אדוניו: (יז) עשה עמי אות לטובה. שיהא ניכר לאחרים שמלתי לי: ויראו שונאי. האות ויצושו, ולא שמע לו הקצ"ה לימן האות צימיו אלא צימי שלמה בנו כשדבקו השערים זה צוה ולא נפתחו עד שאמר (ד"ה ז' ו') אל תשז פני משיחך זכרה לחסדי דוד עזרך: (א) יסודתי בהררי קודש. יסודת

תורה תמימה

לי על אותו עון אמר לו מחול לך אמר לו עשה עמי אות בחיי אמר לו בחייך איני מודיע בחיי שלמה בנך אני מודיע וכו' שבת ז ע"א

יז עשה עמי אות לטובה כדבר יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב עשה עמי אות לטובה ויראו שונאי ויבושו אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם מחול

קפב ספר יום רביעי פז יז לחודש שלישי

ב אהב יהוה שערי ציון, מכל משכנות יעקב: ג נבכרות מדבר בך, עיר האלהים סלה: ד אזכיר רהב ובבל לידעי, הנה פלשת וצר עם-בוש, זח ילד-שם: ה ולציון יאמר איש ואיש ילד-בה והוא יכוננה עליון: ו יהוה יספר בכתוב עמים, זח ילד-שם סלה: ז ושרים בחללים, פל מעיני בך:

רש"י

מוזמר זה על הר ציון וירושלים יסדו המשורר: (ג) נבכרות מדובר בך. את ירושלים דברי כבוד נדברו כך מפי הקב"ה ומה הן הנכבדות שאת עיר האלהים סלה: (ד) אזכיר רהב ובבל לידעי. עוד זאת דיבר עליך אזכיר את מצרים ואת צבל על יודעי להציא מנחה כענין שנאמר (ישעיה ס"ו) והציאו את כל אחיכם וגו' מנחה לה' וגו': הנה פלשת וצור עם בוש. גם הם כמצרים וצבל יתנו לך לנפש ולזכור את כל א' וא': זה יולד שם. זה היה ממשפחות הגולדים ציון כענין שנאמר (שם כ"ו) ואתם תלוקטו לאחד אחד: (ה) ולציון יאמר איש ואיש יולד בה. וכשיציאום מנחה לה' ציון יאמר להם על כל אחד ואחד זה מאותם שגלו ממך ומתולדותיהם, ענין אחר המשורר אומר אזכיר לעמי וליודעי את גדולת מצרים וצבל שהם רואים עתה את גדולתם הנה פלשת וצור עם כוש מפני שהם סמוכים לרהב

תורה תמימה

הלכה בלבד. ברכות ח ע"א ה ולציון יאמר איש: ולציון יאמר איש ואיש יולד בה והוא יכוננה עליון א"ר מיישא בר בריה דר' יהושע בן לוי אחד הנוולד בה ואחד המצפה לראותה אמר אביי וחד מינייהו עדיף כתרי מינן אמר רבא וחד מינן כי סליק להתם עדיף כתרי מינייהו דהא רבי ירמיה דכי הוה הכא לא הוה ידע מאי קאמרי רבנן כי סליק להתם קרי לן בבבלי טפשיאי: כתובות עה ע"א

פז ב אהב יהוה שערי ציון: אמר ליה רבא לרפרם בר פפא לימא לן מר מהני מילי מעלייתא דאמרת משמיה דרב חסדא במילי דבי כנישתא אמר ליה הכי אמר רב חסדא מאי דכתי' אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות והיינו דאמר ר' חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של

ספר יום רביעי פח יח לחודש שלישי קפג

יח לחודש

פח א שיר מזמור לבני קרח, למנצח על־מחלת לענות, משפיל להימן האזרחי: ב יהוה אלהי ישועתי, יום־צעקתי בלילה נגדך: ג תבוא לפניך תפילתי, הטה אונך לרנתי: ד כי־שבעה ברעות נפשי, וחי לשאול הגיעו: ה נחשבותי עם־יורדי בור, הייתי פגבר אין־איל: ו במתים חפשי, כמו חללים שכבי קבר אשר לא זכרתם עוד, והמה מידך נגזרו: ז שתני בבור תחתיות, במחשבים במצלות: ח עלי סמכה חמתך, וכל־משפריך ענית

רש"י

מחוללי: כל מעיני. כל קרבי: בך. צועמך: (א) על מחלת לענות. על חולת אהבה וענויה שהיא מעונה ציטורי הגלות: משביל. כל מקום שנאמר משביל ע"י תורגמן נאמר שהיה הנביא מעמיד תורגמן לפניו וכשרות הנבואה בזה לו אומר את הנבואה לתורגמן והוא משמיעה: להימן האזרחי. א' מן המשוררי' צלי שיר וסדוהו צני קרח את המזמור הזה שיאמרהו הימן על הדוכן: להימן האזרחי. מצני זרם צן יהודה היה שהוא מיוחס (צ"ה א' ב') וצני קרח זמרי ואיתן והימן וכלכל ודרדע כולם חמשה היו חכמים גדולים כמו שנאמר בשלמה (מלכים א' ד') ויחכם מכל האדם מאיתן האזרחי

והימן וכלכל ודרדע צני מחול וסדו מזמורים ונקטעו צספר תהלים לכך נקראו צני מחול, כך מנאמי צפירושים מדויקים: (ב) יום צעקתי. וגם צלילה אני נכון נגדך: (ד) כי שבעה ברעות נפשי. על כנסת ישראל הוא אומר: (ה) אין איל. אין כח כמו (לעיל כ"ג) אילתי לעזרתי חושה: (ו) במתים חפשי. הנני צין המתים חפשי מן העולם וכל שהם המתים חפשים מן העולם. מידך נגזרו. ממנומך נגזרו מן העולם: (ז) בבור תחתיות. הוא הגלות: (ח) סמכה. נשענה ומלה עלי: וכל משברך ענית סלה. משצרים לשון גלי הים כל סערת אפך צכלס ענית אומי תמיד:

תורה תמימה

פח ו במתים חפשי והיינו דאמר ר' יוחנן מאי דכתיב במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן התורה ומן המצות וכו'. שבת ז ע"א

במתים חפשי תניא רשב"ג אומר תינוק בן יומו חי מחללין עליו את השבת דוד מלך ישראל מת אין מחללין עליו את השבת תינוק בן יומו חי מחללין עליו את השבת אמרה תורה חלל עליו שבת אחד כדי

שישמור שבתות הרבה דוד מלך ישראל מת אין מחללין עליו כיון שמת אדם בטל מן המצות והיינו דא"ר יוחנן במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות וכו'. שבת קנא ע"ב

במתים חפשי: לאו איתמר עלה א"ר יוחנן אפילו לקוברו ור' יוחנן לטעמיה דא"ר יוחנן מאי דכתיב במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות וכו'. נדה סא ע"ב

קפד ספר יום רביעי פט יח לחודש שלישי

סָלָה: ט הִרְחַקְתָּ מִיָּדַי מִמּוֹנֵי, שְׁתַּנִּי תוֹעֵבוֹת לָמוֹ, כָּלֵא וְלֹא אֵצֵא:
י עֵינַי דָּאֲבָה מִנִּי עֵנִי, קָרָאתִיךָ יְהוָה בְּכָל־יּוֹם, שִׁטְחֹתִי אֵלֶיךָ כַּפִּי:
יא הַלְמַתִּים תַּעֲשֶׂה־פֶלֶא, אִם־רָפְאִים יִקְוִמוּ יוֹדוּךָ סָלָה: יב הַיִּסְפָּר
בְּקִבְר חֲסִדְךָ, אֲמוֹנְתְךָ בְּאֲבֹדוֹן: יג הַיְוָדַע בַּחֲשֵׁךְ פְּלֹאֵךְ, וְצַדִּיקְתְךָ
בְּאֶרֶץ נִשְׁפָּה: יד וְאֲנִי אֵלֶיךָ יְהוָה שׁוֹעֵתִי, וּבִבְקָר תִּפְלְתִי תִקְדֵּמְךָ:
טו לָמָּה יְהוָה תִּזְנַח נַפְשִׁי, תִּסְתִּיר פָּנֶיךָ מִמּוֹנֵי: טז עֵנִי אֲנִי וְגוֹעַ
מִנְעֵר, נִשְׁאֲתִי אֲמִיד אֲפוֹנָה: יז עָלִי עֲבְרוּ חַרוֹנֶיךָ, בַּעוֹתֶיךָ
צַמְתוֹתַי: יח סְבוּנֵי כַּמִּים פֶּלֶא־חַיּוֹם, הִקִּיפוּ עָלַי יַחַד: יט הִרְחַקְתָּ
מִמּוֹנֵי אֱהָב וְרַע, מִיָּדַי מַחֲשָׁךְ:

פט א מִשְׁפִּיל לְאִיתָן הָאֲזֹרְחֵי: ב חֲסִדֵי יְהוָה עוֹלָם אֲשִׁירָה, לְדֹר

רש"י

מתמוך בשומד, (שס נ"ג) התנערי מעפר קומי
שני (שס א') והיה החסון לנעורת (איז ל"ט)
וינערו רשעים ממנה (נחמיה ה') ככה יהא נעור
וריק: אפונה. מיושנת ומנוססת אימתך כלני.
אפונה לשון (משלי כ"ה) דבר דבור על אפניו על
מכוניו: (י"ט) מיודעי בוחשך. נחשכמי ומחלתי
מהס: (א) לאיתן האזרחי. גם הוא אחד מן
חמשה אחים המשוררי, ורצונו פירשוהו זאצרה'
אצניו על שם מי העיר ממזרח: (ב) אודיע
אמונתך בפני. את שידעתיך שאתה שומר הצטמתך
ומאמין דבריך:

(ט) שתני תועבות למו. האומו' שהייתי
השוב' בעיני' עבשיו אני נמאסת להם:
כלא. נחש כלל ואיני יכול ללאת: (יא) הלבמים.
הלרשעים שאף צחייהם קרוין מתים הלהם אתה
עושה פלא ונסים: אם רפאים יקומו יודוך.
שמא אלו האומות שריפו ידיהם מעבודתך וממורתך
יקומו ויודוך נחמיה: (יב) היסופר בקבר חסדך.
אם נמות צד איצנו כלום נוכל לספר שצמך
צקצר: (טז) וגוע מנוער. מת ממך משנוק מיתה
חטופה, כמו (שמות י"ד) וינער ה' וינער פירש
מנחם ל' חציט' כמו (ישעיה ל"ג) נוער כפיו

תורה תמימה

פט א מִשְׁפִּיל לְאִיתָן הָאֲזֹרְחֵי: דוד כתב ספר
תהלים על ידי עשרה זקנים
ולחשוב נמי איתן האזרחי אמר רב איתן
האזרחי זה הוא אברהם כתיב הכא איתן
האזרחי וכתיב התם מי העיר ממזרח צדק
בבא בתרא טו ע"א [וגו'] וכו'.

יב בְּאֲבֹדוֹן א"ר יהושע בן לוי ז' שמות
יש לגיהנם ואלו הן שאול ואבדון
ובאר שחת ובור שאון וטיט היון וצלמות
וארץ התחתית וכו' אבדון דכתיב היסופר
בקבר חסדך אמונתך באבדון וכו'.
עידובין יט ע"א

ספר יום רביעי פט יח לחודש שלישי קפה

וְדַר אֲוֹרֵי אַמוּנְתָךְ בְּפִי: ג כִּי אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה, שָׁמַיִם
תִּכְנֶן אַמוּנְתָךְ בָּהֶם: ד בְּרַתִּי בְרִית לְבַחֲרִי, נִשְׁבַּעְתִּי לְדוֹד עֲבָדֶי:
ה עַד-עוֹלָם אֲכִין זְרַעְךָ, וּבְנֵיתִי לְדַר-וֹדוֹר בְּסֶאֱךָ סֵלָה: ו וַיִּזְדוּ
שָׁמַיִם פְּלִאָךְ יְהוָה, אַף-אַמוּנְתָךְ בְּקַהֲלֵ קְדוֹשִׁים: ז כִּי מִי בִשְׁחַק
יַעֲרֶךְ לַיהוָה, יִדְמָה לַיהוָה בְּבִנֵי אֱלֹהִים: ח אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד-קְדוֹשִׁים
רָבָה, וְנוֹרָא עַל-כָּל-סְבִיבָיו: ט יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת מִי-כְמוֹךָ חֲסִין

רש"י

(ג) כי אמרתי עולם חסד יבנה. כי אמרתי עד
עולם יבנה צמח דוד כמ"ש (ש"צ ז') והכינומי
כסא ממלכתו וגו', ד"א סבור הייתי שיהא העולם צנוי
צמחך ומחין אמונתך צמחים שמהא נכונה ומקוימת
ומה היא האמונה אותה ההצטמה שהצטמת את דוד

ע"י נתן הנביא לאמר כרמי צרית לצמחי להכין עד
עולם זרעו (סס): (ו) ויזדו שמים פלאך. אס היית
שומר הצטמתך: אף אמונתך. אמונת דצריך יזדו
צקהל קדושים: (ז) יערוך לה'. יהא נערץ כמומו:
(ח) בסוד קדושים רבה. צמוד רב של מלאכים:

תורה תמימה

ג כִּי אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה: ת"ש מפני מה
לא נשא אדם את בתו כדי שישא קין את
אחותו שנאמר כי אמרתי עולם חסד יבנה
הא לאו הכי אסירא כיון דאשתרי אשתרי
וכו'. סנהדרין נח ע"ב

ח אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים: ת"ר מעשה בבתו
של נחוניא חופר שיחין שנפלה לבור
הגדול ובאו והודיעו לרבי חנינא בן דוסא
שעה ראשונה אמר להם שלום שניה אמר
להם שלום שלישית אמר להם עלתה אמר
לה בתי מי העלך אמרה לו זכר של רחלים
נודמן לי וזקן מנהיגו אמרו לו נביא אתה
אמר להם לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי
אלא דבר שהצדיק מתעסק בו יכשל בו
זרעו אמר רבי אבא אע"פ כן מת בנו בצמא
שנאמר וסביביו נשערה מאד מלמד
שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביביו
כחוט השערה ר' חנינא אמר מהכא אל

ט מִי כְמוֹךָ חֲסִין יְהוָה: אבא חנן אומר מי כמוך
חסין יה מי כמוך חסין וקשה שאתה
שומע ניאוצו וגידופו של אותו רשע ושותק
דבי רבי ישמעאל תנא מי כמוכה באלים ה'
מי כמוכה באלמים מה עשה נטל את
הפרוכת ועשאו כמין גרגותני והביא כל
כלים שבמקדש והניחן בהן והושיבן
בספינה לילך להשתבח בעירו שנאמר ובכן

קפו ספר יום רביעי פט יח לחודש שלישי

יְהוָה, וְאִמּוֹנְתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ: י אֶתְּהָ מוֹשֵׁל בְּגֵאוֹת הַיָּם, בְּשׂוֹא גִלְיוֹ
אֶתְּהָ תִשְׁבַּחֶם: יא אֶתְּהָ דְכַאֲתָ כְּחֹלֶל רָהֵב, בְּזִרְעֵ עֵזְךָ פְּזֹרֶת
אוֹיְבֶיךָ: יב לְךָ שָׁמַיִם אֶף־לְךָ אֶרֶץ, תִּבֵּל וּמְלֹאָה אֶתְּהָ יְסֻדְתָּם:
יג צָפוֹן וַיִּמִּין אֶתְּהָ בְּרֵאתָם, תְּבוֹר וְחֶרְמוֹן בְּשִׁמְךָ יִרְנְנוּ: יד לְךָ זְרוּעַ
עַם־גְּבוּרָה, תָּעִז יָדְךָ תְּרוֹם יְמִינְךָ: טו צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כְּסֹאֲךָ,
חֶסֶד וְאֱמֶת יִקְדְּמוּ פָּנֶיךָ: טז אֲשֶׁר־י הָעַם יוֹדְעֵי תְרוּעָה, יִהְיֶה
בְּאוֹר־פָּנֶיךָ יִהְלֹכוּ: יז בְּשִׁמְךָ יִגִּילוּן כָּל־הַיּוֹם, וּבְצֶדֶקְתְּךָ יִרוּמוּ:
יח כִּי־תִפְאֶרֶת עֲזָמוּ אֶתְּהָ, וּבְרִצּוֹנְךָ [תָּרִים כְּתִיב] תְּרוֹם קִרְנֵינוּ: יט כִּי
לִיהוָה מִגִּנְנוּ, וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מִלְּבָנוּ: כ אִזְ דְּבַרְתָּ־בְחֻזּוֹן
לְחֹסֶדֶיךָ, וְהֵאמַר שׁוֹיֵתִי עֵזֶר עַל־גְּבוּרָה, הִרְיִמוּתִי בְּחֹזֶר מֵעַם:

רש"י

(י) בשוא גליו. זהנשא גליו: אתה תשבחם. זאלש השנה נטרועה שמסדרים עליה מלכות זכרונות
משפילס וכן (משלי כט) ומכס נאמור ישנמה וכן לעיל
סה) משנית שאון ימים: (יא) רהב. מנרים:
טז) יודעי תרועה. שידעין ללנות את זוראס
זאלש השנה נטרועה שמסדרים עליה מלכות זכרונות
משפילס וכן (משלי כט) ומכס נאמור ישנמה וכן לעיל
סה) משנית שאון ימים: (יא) רהב. מנרים:
טז) יודעי תרועה. שידעין ללנות את זוראס

תורה תמימה

ראיתי רשעים קבורים ובאו וממקום קדוש
יהלכו וישתכחו בעיר אשר כן עשו אל
תיקרי קבורים אלא קבוצים אל תיקרי
וישתכחו אלא וישתכחו וכו'. גיטין נו ע"ב
יג צָפוֹן וַיִּמִּין אֶתְּהָ בְּרֵאתָם: אמר רפרם בר
פפא אמר רב חסדא מיום שחרב בית
המקדש לא הוגשמה רוח דרומית שנאמר
ויגזור על ימין ורעב ויאכל על שמאל ולא
שבעו וכתיב צפון וימין אתה בראתם וכו'.
בבא בתרא נה ע"ב
טו צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כְּסֹאֲךָ: ומנלן דאיברי
שמים דכתיב ואתה תשמע השמים

ספר יום רביעי פט יח לחודש שלישי קפז

כא מְצַאתִי דָּוֶד עֲבָדִי, בְּשֶׁמֶן קִדְשֵׁי מִשְׁחָתָיו: כב אֲשֶׁר יָדִי תִפּוֹן עִמּוֹ, אֶף־זְרוּעֵי תֹאמְצֵנּוּ: כג לֹא־יֵשִׂיא אוֹיֵב בּוֹ, וּבֶן־עֹלָה לֹא יַעֲנֶנּוּ: כד וּכְתוּתֵי מִפְּנֵי צָרָיו, וּמִשְׁנֵאָיו אֲגוּף: כה וַיֹּאמֶרְתִּי וְחֶסְדֵי עִמּוֹ, וּבְשִׁמֵי תְרוֹם קָרְנּוֹ: כו וְשִׁמְתִי בָּיִם יָדָיו, וּבִנְהָרוֹת יִמִּינוֹ: כז הוּא יִקְרָאֵנִי אָבִי אֶתָּה, אֵלֵי וְצוֹר יִשׁוּעָתִי: כח אֶף־אֲנִי בְכוֹר אֶתְנָהוּ, עֲלִיּוֹן לְמַלְכֵי־אֶרֶץ: כט לְעוֹלָם [אשמור- כתיב] אֲשֶׁמֶר־לוֹ חֶסְדִי, וּבְרִיתִי נֶאֱמַנֶת לוֹ: ל וְשִׁמְתִי לְעַד זֶרְעוֹ, וּכְסֹא פִימֵי שָׁמַיִם: לא אִם־יַעֲזֹבוּ בָנָיו תּוֹרָתִי, וּבְמִשְׁפָּטֵי לֹא יִלְכוּן: לב אִם־חִקְתִּי יִחַלְלוּ, וּמִצְוֹתַי לֹא יִשְׁמְרוּ: לג וּפְקַדְתִּי בְּשִׁבְט פְּשָׁעַם, וּבִנְגָעִים

רש"י

(כג) לא ישיא אויב בו. לא יגזר עליו להיות לו הנציח על שלמה (פ"ז ז') אשר נהעמו והוכחמו כנושה: (כח) בכור אתנהו. גדול אמנהו: (כט) אשמור- כתיב] אשמר-לו חסדי, עבודה זרה כ ע"ב

תורה תמימה

כא מְצַאתִי דָּוֶד עֲבָדִי: התם כתיב הנמצאות הכא כתיב מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו וכו'. יבמות עו ע"א מְצַאתִי דָּוֶד עֲבָדִי: ויואש ושרף אלו מחלון וכליון ולמה נקרא שמן יואש ושרף יואש שנתיאשו מן הגאולה שרף שנתחייבו שריפה למקום אשר בעלו למואב שנשאו נשים מואביות וישבי לחם זו רות המואביה ששבה ונדבקה בבית לחם יהודה והדברים עתיקים דברים הללו עתיק יומיא אמרן [דכתיב מצאתי דוד עבדי וכתוב שתי בנותיך הנמצאות]: בבא בתרא צא ע"ב

לג וּפְקַדְתִּי עֵבֶר עַל כְּרִיתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין וְעֵשָׂה תְּשׁוּבָה וְיִוְהָ"כ תּוֹלִין וְיִסּוּרִין מִמֶּרְקִין שֵׁנֵאמֶר וּפְקַדְתִּי בְּשִׁבְט פְּשָׁעַם וּבִנְגָעִים עוֹנֵם וְכו'. יומא פו ע"א

לידי (קדושה קדושה) מביאה לידי רוח הקודש רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים וחסידות גדולה מכולן שנאמר אז דברת בחזון לחסידיך ופליגא דרבי יהושע בן לוי דא"ר יהושע בן לוי ענוה גדולה מכולן שנאמר רוח ה' אלהים עלי יען משח ה' אותי לבשר ענוים חסידים לא נאמר אלא ענוים הא למדת שענוה גדולה מכולן: עבודה זרה כ ע"ב

אז דְּפָרְתָּ: חסידות מביאה לידי רוח הקדש דכתיב אז דברת בחזון לחסידיך רוח הקדש מביאה לידי תחיית המתים דכתיב ונתתי רוחי בכם וחייתם תחיית המתים מביאה לידי אליהו זכור לטוב דכתיב הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא וכו'. שקלים ט ע"ב

קפח ספר יום רביעי פט יח לחודש שלישי

עוֹנָם: לֹד וְחֶסְדֵי לֹא־אֶפִיר מַעֲמוֹ, וְלֹא־אֶשְׁקַר בְּאִמוּנָתִי: לֹה לֹא־
אֲחַלֵּל בְּרִיתִי, וּמוֹצֵא שְׁפָתַי לֹא אֶשְׁנֶה: לוֹ אַחַת נִשְׁבַּעְתִּי בְּקִדְשִׁי,
אִם־לָדוּד אֶכְזָב: לזוֹ זָרְעוּ לְעוֹלָם יִהְיֶה, וְכִסְאוֹ כְּשֹׁמֵשׁ נִגְדִי:
לח בְּיָרַח יִפּוֹן עוֹלָם, וְעַד בְּשַׁחַק נֶאֱמָן סָלָה: לט וְאַתָּה זְנַחְתָּ
וּתְמָאָם, הִתְעַבְרַת עִם־מְשִׁיחֶךָ: מ נֶאֱרַתָּה בְּרִית עֲבָדֶךָ, חֲלַלְתָּ
לְאָרֶץ נְזוּר: מא פָּרַצְתָּ כָּל־גְּדֵרֹתָיו, שְׁמֹתָ מִבְּצָרָיו מִחֲתָתָה:
מב שָׁפְחוּ כָּל־עֲבָרֵי דָרְךָ, הִיָּה חֲרָפָה לְשֹׁכְנָיו: מג הֲרִימוֹתָ יָמִין
צָרִיו, הִשְׁמַחְתָּ כָּל־אוֹיְבָיו: מד אֶף־תָּשִׁיב צוּר חֲרָבוֹ, וְלֹא תִקְיַמְתּוּ
בַּמְלַחְמָה: מה הִשְׁבַּתָּ מִטְּהָרוֹ, וְכִסְאוֹ לְאָרֶץ מִגְרָתָה: מו תִּקְצַרְתָּ
יָמֵי עֲלוֹמָיו, הֶעֱמִיתָ עָלָיו בּוֹשָׁה סָלָה: מז עַד־מָה יִהְיֶה תִפְתָּר
לְנֶצַח, תִּבְעַר כְּמוֹ־אֵשׁ חֲמָתְךָ: מח זָכַר־אֲנִי מַה־חֲלָד, עַל־מַה־
שָׂוֵא בָרָאתָ כָּל־בְּנֵי־אָדָם: מט מִי גִבֹר יִחְיֶה וְלֹא יִרְאֶה־מוֹת, יִמְלֹט

רש"י

שצטז אנשים, זה רזון צן אלידע שעמד לשטן לו וזנגעי בני אדם זה אשמדאי שהשדים בני אדם הראשון היו: (לו) אם לדוד אכזב. לשון לא יכזבו מימיו (ישעיה נח) פיילננ"א זלע"ז: (לח) ועד בשחק נאמן. הירח והשמש עדים לו שכל זמן שהם קיימים יתקיים מלכותו כמו שנאמר (ירמיה ל"ג) אם תפרו את צריתי היום ואת צריתי הלילה גם צריתי תופר את דוד עבדי: (לט) ואתה זנחת. דקדקת אחר בניו לחשוב עונם עד אשר זנחתם ומאסתם צימי לדקיהו: (מ) נארתה. זטלת: (מא) בל גדרותיו. שגנה צירושלים: מבצרו. הר הצית

ומלודת ליון: (מד) אף תשיב צור הרבו. השצומ אחר והפכת את חידוד תרבו כמו (ישעיה ה) תרבות לוריס, וכן (ישעיה מד) כל כלי יוצר עליך: ולא הקמותו. ולא העמדתו מלפול: (מה) השבת מטהרו. זריחתו כמו להרים דממרגמיין טיהרא וכמו (שמות מד) וכעס השמים לטוהר: לארץ מגרתה. השפלת והשחת, כל לשון שחיה במרגוס יונתן מגר: (מח) זכר אני מה חלד. מה זקנה יש לי הלא מעט ימי ודי לך שאתה נפרע ממני צמותי קצר ימים: על מה שוא. לחנס ולהגל צראת כל בני אדם:

תורה תמימה

ובפקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם: אמר רב אמי וכו' אין יסורין בלא עון דכתיב ופקדתי שבת נה ע"א

ספר יום חמישי צ יט לחודש רביעי קפט

נִפְשׁוּ מִיַּד־שְׂאוּל סָלָה: נ אִיִּה חֶסֶדְיָהּ הָרֵאשִׁימִים אֲדֹנָי, נִשְׁבַּעְתָּ
לְדָוִד בְּאַמוֹנָתְךָ: נא זְכֹר אֲדֹנָי חֶרְפַּת עֲבָדְיָהּ, שְׂאֵתִי בְּחִיקִי
כָּל־רַבִּים עַמִּים: נב אֲשֶׁר חָרְפוּ אוֹיְבֵיךָ יְהוָה, אֲשֶׁר חָרְפוּ עֲקֹבוֹת
מְשִׁיחֶךָ: נג בְּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

ספר רביעי

ליום חמישי

יט לחודש

צ א תִּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים, אֲדֹנָי, מְעוֹן אֶתָּה הָיִיתָ לָנוּ בְּדֶר
וָדָר: ב בְּטָרָם הָרִים יִלְדוּ וְתַחֲוִיל אֶרֶץ וְתַבַּל, וּמְעוֹלָם עַד־עוֹלָם

רש"י

נא) שאתי בחקי כל רבים עמים. נגולה אני
נושא סבל ומשא: נב) עקבות משיחך. סופי
מלך המשיח ולשון משנה הוא עקבות המשיח חולפא
יסגא: נג) ברוך ה' לעולם. על כל אשר עשה
לנו: נא) תפלה למושה. אחד עשר מומרים מכאן
עד לדוד מומור כלס משה אמרס כנגדס צנך אחד
עשר צרכות לאחד עשר שצניס צואת הצרכה: מעון
אתה היית לנו. מעון מדור ומנוס לצא שס היית
לנו. בדר ודר. מעולס כי אתה מקדס הכל היית:
ב) בטרם הרים יולדו. נצאלו ונצטרס חוללת ארץ

תורה תמימה

נב אֲשֶׁר חָרְפוּ אוֹיְבֵיךָ: ת"ר שבוע שבן דוד
בא בו שנה ראשונה מתקיים מקרא זה
והמטרת על עיר אחת ועל עיר אחת לא
אמטיר שניה חיצו רעב משתלחים שלישית
רעב גדול ומתים אנשים ונשים וטף חסידים
ואנשי מעשה ותורה משתכחת מלומדיה
ברביעית שובע ואינו שובע בחמישית שובע
גדול ואוכלין ושותין ושומחין ותורה חוזרת
ללומדיה בששית קולות בשביעית
מלחמות במוצאי שביעית בן דוד בא אמר
רב יוסף הא כמה שביעית דהוה כן ולא

אתא אמר אביי בששית קולות בשביעית
מלחמות מי הוה ועוד כסדרן מי הוה (אשר
חרפו אויביך ה' אשר חרפו עקבות משיחך)
וכו'.
צ א אֲדֹנָי מְעוֹן אֶתָּה: אמר רבי יצחק אלו
בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל
ור"א אמר זה בית רבינו שבבבל דרש רבא
מאי דכתיב ה' מעון אתה היית לנו אלו
בתי כנסיות ובתי מדרשות וכו'.
מגילה כט ע"א
ב בְּטָרָם הָרִים יִלְדוּ: דרש רבא אם בריאה

אתה אל: ג תישב אנוש עד דבא, והאמר שובו בני אדם: ד פי אלף שנים בעיניך ביום אתמול פי יעבר, ואשמורה בלילה: ה זרמתם שנה יהיו, בבקר כחציר יחלף: ו בבקר יציץ וחלף,

רש"י

אומה וראוין היו השנים לכך לפי (שלא) היו ימי בני אדם רבים שלא היו אלף שנים בעיניך אלא כיום הולך שעבר וחלף ומעט מן הלילה עמו שהרי אמרת לאדם הראשון (בראשית ב) כי ביום אכלך ממנו מות תמות ויהי תשע מאות ושלשים שנה נמלאו אלף שנים עולים ליום שלם ומעט מן הלילה עמו: כיום אתמול פי יעבור. שכבר עבר: (ה) זרמתם שנה יהיו. עכשיו חטפתם לאותם השנים והצאתם לימים מועטים שאינם אלא כשנת תנומה ששני הדורות שצעים שנה הם, כמו שמפורש בסוף הענין ימי שנתינו זהם שצעים שנה, והם חשובים שינה אחת כענין (לקמן קכ"ו) בשבוע ה' את שיבת ציון היינו כחולמים ועל שצעים שנה של גלות צבל נאמר שהיה שצעים שנה: זרמתם. לשון שטיפה כמו (מצוק ג) זרם מים: בבקר כחציר יחלף. הנוול צלילה מת צוקר לסוף השינה. ואם (ו) בבקר יציץ. מיד חלף ועד

ומבל ומעולם ראשון ועד עולם אחרון אתה אל: (ג) תישב אנוש עד דבא. מציא אתה יסורין על האדם עד שאתה מחזירו להיות תשוא כח וקרוב למוות, ומאמר לו ציסורין שובו בני אדם מדרכיכם הרעים: (ד) בי אלף שנים בעיניך. אלף שנים של בני אדם הם כיום אחד של הקצ"ה ועוד מן הלילה עמו כי יום א' של הקצ"ה ומעט מן הלילה של הקצ"ה הם אלף שנים שהרי לא אמר הכמו' שיהא יומו של הקצ"ה אחד כאלף שנים אצל כשילא מעט מן הלילה עמו אז יומו שלם והוא אלף שנים ולכך מת אדם הראשון תוך אלף שנים היה חי אלף היה יותר מיומו של הקצ"ה ושמה שיעור אותה אשמורה הוא כמו שיש ממימת אדם הראשון עד אלף שנים ואין לא ידעינן כמה היא אותה אשמורה כי אם מסצרא. (מנחם) כי אלף שנים בעיניך וגו'. וכשעלמה תשובה צדעתך מתחלה יפה דנת וצראת

תורה תמימה

כל חדש תחת השמש הכי קאמר אי הכא לא מקרב פומא להכא ליקרב וכו'. נדרים לט ע"ב ד פי אלף שנים בעיניך: תניא כותיה דרב קטינא כשם שהשיעית משמטת שנה אחת לז' שנים כך העולם משמט אלף שנים לשבעת אלפים שנה שנאמר ונשגב ה' לבדו ביום ההוא ואומר מזמור שיר ליום השבת יום שכולו שבת ואומר כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור תנא דבי אליהו ששת אלפים שנה הוא עלמא שני אלפים תוהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות המשיח ובעונותינו שרבו יצאו מהם מה שיצאו וכו'. סנהדרין צו ע"א

יברא ה' אם בריאה גיהנם מוטב תהיה אם לאו יברא ה' איני והא תניא שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם אלו הן תורה ותשובה גן עדן וגיהנם כסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח תורה דכתיב ה' קנני ראשית דרכו וגו' תשובה דכתיב בטרם הרים יולדו ותחולל וגו' תשב אנוש עד דכא וגו' גן עדן דכתיב ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם וגו' גיהנם דכתיב כי ערוך מאתמול תפתה כסא כבוד דכתיב נכון כסאך מאז בית המקדש דכתיב כסא כבוד מרום מראשון שמו של משיח דכתיב יהי שמו לעולם וגו' אלא הכי קאמר אי איברי ליה פומא מוטב ואם לא יברא ה' והכתיב אין

לְעָרֵב יְמוּלֵל וְיִבֶּשׁ: ז כִּי כָלֵינוּ בְּאַפְךָ, וּבִחְמַתְךָ נִבְחָלְנוּ: ח [שת כתיב]
 שְׁתָּה עֹנֵתֵינוּ לְנִגְדְּךָ, עֲלֵמֵנוּ לְמֵאֹר פְּנִיךָ: ט כִּי כָל־יָמֵינוּ פָּנוּ
 בְּעִבְרַתְךָ, כָּלֵינוּ שְׁנֵינוּ כְּמוֹ-הֶהָה: י יָמֵי-שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבָעִים
 שָׁנָה, וְאֵם בְּגִבּוֹרֵת שְׁמוֹנִים שָׁנָה, וְרַהֲבָם עֲמָל וְאֹן, כִּי-נָז חַיֵּשׁ

רש"י

זא הערצ ימולל ויבש, למה: (ז) כי בלינו באפך ונו'. ועל כל זאת: (ח) שתה עונותינו לנגדך. ואת עלומינו את חטאת נעורינו שמת למאור פיך. עלמינו. נעורינו כמו (שמואל א יז) צן מי זה העלם: למאור פניך. למולך להציט צהס: (ט) פנו בעברתך. ופנו ונצטרו והלכו להם צעזרמך: כמו

הגה. כדצור הממהר לללות: (י) ימי שנותינו בהם שבעים שנה. שנותינו אלה צעונותינו אלה וצעלומינו אלה שצעים שנה הס: ואם בגבורות. ואם הרצה גצרו ימיו שמונים שנה הס: ורהבם עמל ואון. וכל הגדולה והשררה שיש לו לאדם צימים האלה אינם אלא עמל ואון ולמה שהרי כי גז חיש

תורה תמימה

י יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבָעִים שָׁנָה וְאֵם בְּגִבּוֹרֵת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרַהֲבָם עֲמָל וְאֹן כִּי נָז חַיֵּשׁ וְנִעְפָּה: ת"ש דאמר ר' יוחנן בן זכאי מה תשובה השיבתו בת קול לאותו רשע בשעה שאמר אעלה על במתי עב אדמה לעליון יצתה בת קול ואמרה לו רשע בן רשע בן בנו של נמרוד הרשע שהמריד את כל העולם כולו עלי במלכותו כמה שנותיו של אדם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה שנאמר ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה מן הארץ עד לרקיע מהלך חמש מאות שנה ועוביו של רקיע מהלך ה' מאות שנה ובין (כל) רקיע לרקיע מהלך ה' מאות שנה וכן בין כל רקיע ורקיע אך אל שאול תורד אל ירכתי בור וכו'. פסחים צד ע"ב

יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבָעִים שָׁנָה: תניא אמר רבן יוחנן בן זכאי מה תשובה השיבתו בת קול לאותו רשע בשעה שאמר אעלה על במתי עב אדמה לעליון יצתה בת קול ואמרה לו רשע בן רשע בן בנו של נמרוד הרשע שהמריד כל העולם כולו עליו

במלכותו כמה שנותיו של אדם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה ואם בגבורות שמונים שנה מן הארץ עד לרקיע מהלך חמש מאות שנה ועוביו של כל רקיע ורקיע למעלה מהן וכו'.

חגיגה יג ע"א

יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ: אמר מר זוטרא מאי קרא דכתיב תבא בכלח אלי קבר בכלח בגימטריא שיתין הוו שבעים שיבה שמונים גבורות דכתיב ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה וכו'.

מועד קטן כז ע"א

יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ: רבה אמר רב נחמן שלש שנים כנגד שלש פקידות דאמר מר בר"ה נפקדו שרה רחל ורחל וחנה אמר רבה ליתנהו להני כללי מכדי מתני' מאן תקין רבי והא בימי דוד אימעוט שני דכתיב ימי שנותינו בהם שבעים שנה והאי שמא לא זכה להבנות הימנה ודלמא אידי דלא זכיא אידי כיון דלא מפקדא אפריה ורביה לא מיענשה וכו'. יבמות טד ע"ב

וְנִעְפָּה: יא מִי־יֹדַע עֵז אַפָּה, וּכְיִרְאָתְךָ עֲבָרְתְּךָ: יב לְמִנּוֹת יְמִינוּ בֵּן הַיּוֹדֵעַ, וְנָבֵא לְבַב חֲכָמָה: יג שׁוּבָה יְהוָה עַד־מֹתִי, וְהִנָּחֵם עַל־עֲבֹדֶיךָ: יד שִׁבְעֵנוּ בַּבֶּקֶר חֶסֶדְךָ, וְנִרְנָנָה וְנִשְׂמַחָה בְּכָל־יְמִינוּ: טו שְׂמַחְנוּ בַּיּוֹם עֲנִיתָנוּ, שָׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה: טז יִרְאָה אֶל־עֲבֹדֶיךָ פְּעֻלָּה, וְהִדְרֶךְ עַל־בְּנֵיהֶם: יז וַיְהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ בּוֹנְנָה עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ בּוֹנְנָהוּ:

רש"י

ונעופ' צחוק עצרה מהר אנו עפיים ומתים: גז. לשון העצרה כמו נגוזו ועצר (נחוס ח) ויגו שלום מן היס (במדבר יא): (יא) מי יודע עז אפך. צימים מועטים כאלה מי יקנה לו לז לדעת את עז אפך ליראה אותך. ואתה כיראתך עברתך. כסס שאתה יראוי כן עברתך קשה ונפרע מן החוטאים: (יב) למנות ימינו בן הודע. כאשר צחלה הודע צעולם את מנין ימינו ארוכים וכיון שנאריך ימים נוכל לקנות לז ונציל צמוס לזב חכמה, ונציל לשון הצאה, (ו"א) למנות ימינו כן כמנין כ"ן צעשים שנה ונמות לפי שיעור ימינו שהן מעט כן תיסר אותנו וכן וידע צהם אנשי סוכות (שופטים ח)

תורה תמימה

שנאמר ונביא לבב חכמה מי נתלה במי הוי אומר קטן נתלה בגדול וכו'.

טו שְׂמַחְנוּ בַּיּוֹם עֲנִיתָנוּ: תניא אידך ר' אליעזר אומר ימות המשיח ארבעים שנה כתיב הכא ויענך וירעיבך ויאכילך וכתוב התם שמחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה רבי דוסא אומר ד' מאות שנה כתיב הכא ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה וכתוב התם שמחנו כימות עניתנו וכו' סנהדרין צט ע"א

יא מִי יֹדַע: אמר רבי יוחנן כל המצדיק את עצמו מלמטה מצדיקין עליו הדין מלמעלה שנאמר אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף רבי חייא בר אבין אמר רב הונא מהכא וכיראתך עברתך וכו'.

יב וְנָבֵא לְבַב חֲכָמָה: אמר רבי אבדימי דמן חיפה מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים אטו חכם לאו נביא הוא הכי קאמר אע"פ שניטלה מן הנביאים מן החכמים לא ניטלה אמר אממר וחכם עדיף מנביא

צא א יֵשֶׁב בְּסֵתֶר עֲלִיּוֹן, בְּצֵל שְׂדֵי יִתְלוֹנֵן: ב אִמֹר לַיהוָה מִחֲסִי
 וּמְצוּדָתִי, אֱלֹהֵי אֲבֹתַי-בֹּ: ג כִּי הוּא יִצְיִלְךָ מִפַּח יְקוּשׁ,
 מְדַבֵּר הוֹזוֹת: ד בְּאֲבָרְתוֹ יִסֹּךְ לְךָ וְתַחַת-כְּנָפָיו תִּחְסֶה, צָנָה וְסִחְרָה
 אֲמַתּוֹ: ה לֹא-תִירָא מִפֶּחַד לִילָה, מִחִץ יְעוֹף יוֹמָם: ו מְדַבֵּר בְּאֶפֶל
 יִחְלֶךְ, מִקָּטָב יִשׁוּד צְהָרִים: ז יִפֹּל מִצַּדְךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִיַּמִּינְךָ,
 אֲלִיךָ לֹא יִגַּשׁ: ח רַק בְּעֵינֶיךָ תִּבְיֹט, וְשִׁלְמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה:
 ט בִּי-אֲתָה יְהוָה מִחֲסִי, עֲלִיּוֹן שְׂמַת מְעוֹנְךָ: י לֹא-תֵאָנֶה אֲלִיךָ

רש"י

המשכן שצירכן לישראל והתפלל שמשנה שכינה צמעה ידיהם צמסכן ואחת שמהא צרכה צמעשה ידיהם: (א) יושב בסתר עליון. מי שהוא חוסה צמטר כנפי השכינה הוא יתלונן צללו שהקצ"ה מגין עליו הרי משה רבינו זה משיא את בני האדם לחסות צנפני השכינה: יושב בסתר עליון. כמו (שה"ש צ) צללו חמדתי ושנתי: שדי. לשון חוזק: (ב) אומר לה' מחסי. הוא ומנודתי והכל ילמדו ממני ולמה אני אומר כן: (ג) כי הוא יצילך מפח יקוש וגו'. לכל אחד ואחד הוא אומר יושב צמטר עליון: (ד) באברתו. כנף: יסך. יסוך: תחסה.

תמכסה: צנה וסחרה. הוא צנה המקפת את האדם קרוצ לארבע רוחותיו, סוחרה לשון סחור סחור: (ה) לא תירא. אם תצטט צו: מחץ יעוף יומם. שד המעופף כחץ: (ו) מדבר, ומקטב. שנות שדים הם, זה מוזק צלילה וזה מוזק צהרים: ישוד. ישודד: (ז) יפול מצדך אלף. לשון חנייה כמו (בראשית כ"ה) על פני כל אחיו נפל: מצדך. משמאלך יחנו אלף שדים ולניך לא יגשו להיך: (ח) ושלמת. כליון, ולמה: (ט) כי אתה. אמרת: ה' מחסי. והרי זה מקרא קצר: עליון שמת מעונך. את הקצ"ה שמת מעון מצטק: (י) לא תאנה. לא

תורה תמימה

צא א יֵשֶׁב בְּסֵתֶר עֲלִיּוֹן: היא האכילתו מעדני עולם לפיכך קרבנה מאכל בהמה היא השקתהו יין משובח בכוסות משובחים לפיכך כהן משקה מים המרים במקידה של חרש היא עשתה בסתר יושב בסתר עליון שם בה פנים שנאמר ועין נואף שמרה נשף לאמר לא תשורני עין וגו' סוטה ט ע"א

י לֹא תֵאָנֶה אֲלִיךָ רָעָה: אמר רב הונא לאדם טוב אין מראין לו חלום טוב ולאדם רע אין מראין לו חלום רע תניא נמי הכי כל שנותיו של דוד לא ראה חלום טוב וכל שנותיו של אחיתופל לא ראה חלום רע והכתיב לא תאונה אליך רעה וכו' ברכות נה ע"א

ז יִפֹּל מִצַּדְךָ ומשום שמעיה אמרו שנותן שלום לימין ואחר כך לשמאל שנאמר מימינו אש דת למו ואומר יפול מצדך אלף

קצד ספר יום חמישי צב יט לחודש רביעי

רעה, ונגע לא יקרב באהלך: יא פי מלאכיו יצוה לך, לשמרך בכל דרכיך: יב על פנים ישאונה, פן תגף באבן רגלך: יג על שחל ופתן תדרך, תרמס כפיר ותנין: יד פי בי חשק ואפליטהו, אשגבהו פי ידע שמי: טו יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה, אחלצהו ואכבדהו: טז אך ימים אשביעהו, ואראהו בישועתי: צב א מזמור שיר ליום השבת: ב טוב להדות ליהוה, ולומר לשמך עליון: ג להגיד בפקר חסדך, ואמונתך בלילות:

רש"י

מקרה וכן והאלהי' אנה לידו (שמות כא): (יב) פן תגוף. פן תכשל וכן כל לשון נגיפה אלופי"ר בלע"ז: (א) מזמור שיר. של ליום (עצמם): ליום השבת. שאומר"י אומו בשמות והוא מדגזר צענין העולם הצא שכולו שבת: (ג) להגיד בפקר חסדך. צעמ הגולה: ואמונתך בלילות. וצעוד זרמ הגלום

תורה תמימה

שנאמר כי מלאכיו יצוה לך וכו'. תענית יא ע"א פי מלאכיו יצוה לך: ר' זריקא אמר שני מלאכי השרת המלוין אותו הן מעידין בו שנאמר כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך (וחכ"א) אבריו של אדם מעידין בו שנאמר ואתם עדי נאם ה' ואני אל: חגיגה טז ע"א

יג על שחל ופתן תדרך: אמר רבי יוחנן ששה שמות יש לארי אלו הן ארי כפיר לביא ליש שחל שחץ וכו'. סנהדרין צה ע"א

טו עמו אנכי בצרה: ולמה מוציאין את התיבה לרחובה של עיר אמר ר' יהושע בן לוי לומר כלי צנוע היה לנו ונתבזה בעוונינו ולמה מתכסין בשקים אמר ר' חייא בר אבא לומר הרי אנו חשובין כבהמה ולמה נותנין אפר מקלה על גבי תיבה אמר רבי יהודה בן פזי כלומר עמו אנכי בצרה וכו'. תענית טז ע"א

לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך: ת"ר שיר של תודה בכנורות ובנבלים ובצלצלים על כל פינה ופינה ועל כל אבן גדולה שבירושלים ואומר ארוממך ה' כי דליתני וגו' ושיר של פגעים ויש אומרים שיר של נגעים מאן דאמר דנגעים דכתיב ונגע לא יקרב באהלך ומאן דאמר פגעים דכתיב יפול מצדך אלף ואומר יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן עד כי אתה ה' מחסי עליון שמת מעונך וחוזר ואומר מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו ה' מה רבו צרי עד לה' הישועה על עמך ברכתך סלה: שבושת טז ע"א

יא פי מלאכיו יצוה לך: וכל המצער עצמו עם הצבור זוכה ורואה בנחמת צבור ושמא יאמר אדם מי מעיד בי אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידים בו שנאמר כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה דבי רבי שילא אמרי שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם הן מעידין עליו

ספר יום חמישי צב יט לחודש רביעי קצה

ד עֲלֵי-עֲשׂוֹר וְעֲלֵי-נָבֶל, עֲלֵי הַגִּיּוֹן בְּכִנּוּר: ה פִּי שִׁמְחַתְנִי יְהוָה
בְּפַעֲלָהּ, בְּמַעֲשֵׂי יָדָיךָ אֲרִינָן: ו מִהַגְּדֹלוֹ מַעֲשֵׂיךָ, יְהוָה, מְאֹד עָמְקוֹן
מִחֲשַׁבְתֶּיךָ: ז אִישׁ-בָּעַר לֹא יָדַע, וְכִסִּיל לֹא-יָבִין אֶת-זֹאת:
ח בְּפִרְחֵ רִשְׁעִים כָּמוֹ עֵשֶׁב וַיִּצְיָצוּ כָּל-פְּעֻלֵי אָוֶן, לְהַשְׁמָדָם
עַד־עַד: ט וְאַתָּה מָרוֹם לְעֵלָם יְהוָה: י פִּי הִנֵּה אִיבִיךָ, יְהוָה,
כִּי-הִנֵּה אִיבִיךָ יֵאבְדוּ, יתְפָּרְדוּ כָּל-פְּעֻלֵי אָוֶן: יא וְתָרַם כְּרָאִים
קַרְנֵי, בְּלַתִּי בְשֶׁמֶן רַעֲנָן: יב וְתִבַּט עֵינֵי בְשׂוּרֵי, בְּקָמִים עֲלֵי מְרַעִים,
תִּשְׁמַעְנָה אֲזֹנָי: יג צְדִיק כְּתָמַר יִפְרַח, כְּאֶרֶז בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה:

רש"י

להאמין כך שמשמור הנטחמן כל זה נאה וטוב: (ד) עלי עשור ועלי נבל. כנור של עשרה נימין: (ז) איש בער לא ידע. את האמור למטה: (ח) בפרח רשעים כמו עשב. אינס יודעי' שהפרכת' אינה אלא להשמידם עדי עד שמשלם לשונאיו על פניהם להצידם: (ט) ואתה מרום. ככל משפטיך ידך על העליונה שהכל מזדיקס עליהם

את דינק: (יא) בלותי בשמן רענן. ללוחי בשמן של שררה. בלותי כמו (נמדנר טו) כלול בשמן: (יב) בשורי. צעויני כמו צשוררי: בקמים עלי מרעים. על הרשעים הקמים עלי שמעו אזני מאחורי הפרגוד שלא יועילו ללכות אותנו, כך שמעתי: (יג) צדיק כתמר יפרח וגו'. כממר לעשות פירות וכארו בלבנון להחליף גזעו:

תורה תמימה

בלבנון ישגה אם נאמר תמר למה נאמר ארו ואם נאמר ארו למה נאמר תמר אילו נאמר ארו ולא נאמר תמר הייתי אומר מה ארו אין עושה פירות אף צדיק אין עושה פירות לכך נאמר תמר ואם נאמר תמר ולא נאמר ארו הייתי אומר מה תמר אין גזעו מחליף אף צדיק אין גזעו מחליף לכך נאמר ארו אלא הב"ע בשאר מיני ארוזים וכו' בבא בתרא פ ע"ב

צדיק כְּתָמַר יִפְרַח: דרש רבי חייא בר לולייני מאי דכתיב צדיק כתמר יפרח כארו בלבנון ישגה אם נאמר תמר למה נאמר ארו ואם נאמר ארו למה נאמר תמר אילו נאמר תמר ולא נאמר ארו הייתי אומר מה תמר אין

צב ג לְהַגִּיד כְּבִקְר חֲסָדֶךָ: אמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב כל שלא אמר אמת ויצבי שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו שנאמר להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות: ברכות יב ע"א

ד עֲלֵי הַגִּיּוֹן בְּכִנּוּר: והגה זו מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבא וכה"א עלי הגיון בכנור וכו'. עירובין כא ע"א

יג צְדִיק כְּתָמַר יִפְרַח: בדקלים ובארוזים חופר ומשרש לפי שאין גזען מחליף וארו אין גזעו מחליף והא דריש ר' חייא בר לולייני מאי דכתיב צדיק כתמר יפרח כארו

יד שתולים בבית יהוה, בהצרות אלהינו יפריחו: טו עוד ינובון
בשיבה, דשנים ורעננים יהיו: טז להגיד פי־ישר יהוה צורי
ולא־ [עלתה כתיב] עולתה בו:

צג א יהוה מלך גאות לבש, לבש יהוה עז התאזר, אף־תבון
תבל בל־תמוט: ב נכון כסאך מאז, מעולם אתה: ג נשאו
נהרות, יהוה, נשאו נהרות קולם, ישאו נהרות דכבים: ד מקלות
מים רבים אדירים משפרי־ים, אדיר בפרום יהוה:

רש"י

(יד) שתולים. יהיו הלדיקים צצית ה':
(טו) ינובון. ילמחון: דשנים. שמיים ורעננים יהיו
ולו יגדו כי ישר ה': (א) ה' מלך. יאמרו לעמיד:
אף תבון תבל. נמלכו משמח הארץ: (ג) נשאו
נהרות ה'. לשון נפקה וקוצנן הוא זה אהה ה' הנה
האומנו' השוטפים כנהרו' נשאו קולם יהמיון ואת דוך
עמקי נציהם ישאו ויגציהו תמיד להמנאות נגדך, כל
לשון דכא לשון עומק ושפלות: (ד) מקלות מים
רבים וגו'. ידעמי אני כי יותר מקולות המים הרבים
אשר יהמיון עלינו ומאדירי משצרי הים הזה אמה

תורה תמימה

אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא
תורה שאדם אוכל משכרה בעולם הזה
והקרן קיימת לו לעולם הבא ושאר כל
אומנות אינן כן כשאדם בא לידי חולי או
לידי זקנה או לידי יסורין ואינו יכול לעסוק
במלאכתו הרי הוא מת ברעב אבל התורה
אינה כן אלא משמרתו מכל רע בנערותו
ונתנת לו אחרית ותקוה בזקנותו בנערותו
מהו אומר וקוי ה' יחליפו כח בזקנותו מהו
אומר עוד ינובון בשיבה וכן הוא אומר
באברהם אבינו ואברהם זקן וה' ברך את
אברהם בכל מצינו שעשה אברהם אבינו
את כל התורה כולה עד שלא ניתנה שנאמ'
עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור
משמרת מצותי חוקותי ותורותי:

קידושין פב ע"א

צג ד אדיר בפרום יהוה: ואמר ר' יוחנן
משום ר' אליעזר בר' שמעון הרוצה

גזעו מחליף אף צדיק ח"ו אין גזעו מחליף
לכך נאמר ארו אילו נאמר ארו ולא נאמר
תמר הייתי אומר מזה ארו אין עושה פירות
אף צדיק ח"ו אין עושה פירות לכך נאמר
תמר ונאמר ארו וארו גזעו מחליף וכו'.

תענית כה ע"א

טו עוד ינובון בשיבה: תניא רבי נהוראי
אומר מניח אני כל אומנות שבעולם
ואיני מלמד את בני אלא תורה שכל
אומנות שבעולם אין עומדת לו אלא בימי
ילדותו אבל בימי זקנותו הרי הוא מוטל
ברעב אבל תורה אינה כן עומדת לו לאדם
בעת ילדותו ונתנת לו אחרית ותקוה בעת
זקנותו בעת ילדותו מהו אומר וקוי ה'
יחליפו כח יעלו אבר כנשרים בזקנותו מהו
אומר עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים
יהיו:

קידושין פב ע"ב

עוד ינובון: רבי נהוראי אומר מניח אני כל

ה עֲדַתְיָךְ נֶאֱמַנּוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה קִדְשׁ, יְהוָה לְאַרְךָ יָמִים:
 צד א אֵל־נְקֻמֹת יְהוָה, אֵל נְקֻמֹת הוֹפִיעַ: ב הַנְּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ,
 הַשֵּׁב גְּמוּל עַל־גֹּאֲוִים: ג עַד־מָתִי רְשָׁעִים יְהוָה, עַד־מָתִי
 רְשָׁעִים יַעֲלֹזוּ: ד יִבְיְעוּ יִדְבְּרוּ עֲתָק, יִתְאַמְרוּ פֶל־פְּעֵלֵי אָוֶן: ה עֲמֹךְ
 יְהוָה יִדְבָּאוּ, וְנַחֲלֶתְךָ יַעֲנֹו: ו אֶלְמָנָה וְגֵר יִהְרֹגוּ, וַיִּתְוַמֵּם יִרְצָחוּ:
 ז וַיֵּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה יְהוָה, וְלֹא־יִבִּין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: ח בִּינוּ בְּעֵרִים בָּעָם,

רש"י

אדיר צמרוס ה' וידך תקיפה עליהם: (ה) עדרתך. שהעידו והצטוימו נציאך לצימך שהוא נאווה קודש: נאמנו מאד לביתך. ולאורך ימים הוא מנפה להם ואע"פ שארכו הימים נאמנים הם לה' מאד: נאווה. כמו (לעיל טו) נאות אלהים לשון נאווה ומדע שכל נוח

שצמקרא אינן מפקין אל"ף לפי שהם לשון נוי וזה מפיק אל"ף: (א) הופיע. הראה וגלה לנו את נקמתך: (ד) יתאמרו. ישתמחו כמו (דברים טו) האמרת והאמירך: (ח) בינו בוערים בעם. קלמ שוטים שזעולם:

תורה תמימה

שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר שנאמר אדיר במרום ה' אי נמי אדרא כשמיה כדאמרי אינשי מאי אדרא דקיימא לדרי דרי וכו'. ביצה טו ע"ב

דאמר עולא שתי נקמות הללו למה אחת לטובה ואחת לרעה לטובה דכתיב הופיע מהר פארן לרעה דכתיב אל נקמות ה' אל נקמות הופיע: ברכות לג ע"א

ה עֲדַתְיָךְ נֶאֱמַנּוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה קִדְשׁ יְהוָה לְאַרְךָ יָמִים: דבי רבה בר שילא שמעיה ליהווא ינוקא דאמר עדותיך נאמנו מאד לביתך נאווה קדש ה' לאורך ימים וסמך ליה תפלה למשה וגו' אמר ש"מ ארך אפים ראה וכו'. סנהדרין קיא ע"ב

אל נקמות יהוה וא"ר אלעזר גדול מקדש שניתן בין שתי אותיות שנאמר פעלת ה' מקדש ה' כוננו יריך מתקיף לה רב אדא קרחינאא אלא מעתה גדולה נקמה שניתנה בין שתי אותיות דכתיב אל נקמות ה' אל נקמות הופיע אמר ליה למילתיה הכי נמי כדעולא דאמר עולא שתי הופעיות הללו למה אחת למדת טובה ואחת למדת פורענות וכו'. סנהדרין צב ע"א

אל נקמות יהוה: ת"ר הרואה בתי ישראל בישובן אומר ברוך מצויב גבול אלמנה בחורבנן אומר ברוך דיין האמת בתי עובדי כוכבים בישובן אומר בית גאים יסח ה' בחורבנן אומר אל נקמות ה' אל נקמות הופיע וכו'. ברכות נח ע"ב

ז וַיֵּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה יְהוָה: שאלו תלמידיו את

קצח ספר יום חמישי צד יט לחודש רביעי

וְכַסִּילִים מְתֵי תִשְׁפִּילוּ: ט הַנֹּטֵעַ אֶזֶן הֵלֵא יִשְׁמַע, אִם-יֵצֵר עֵינַי הֵלֵא
יְבִיט: י הַיֹּסֵר גּוֹזִים הֵלֵא יוֹכִיחַ, הַמְלַמֵּד אָדָם דָּעַת: יא יְהוֹה יִדַּע
מַחֲשָׁבוֹת אָדָם, כִּי-הִמָּה הֶבֶל: יב אֲשֶׁר־יִגְבֹּר אֲשֶׁר-תִּיסְרְנוּ יְהוָה,
וּמִתּוֹרַתְךָ תִּלְמַדְנוּ: יג לְהִשְׁקִיט לוֹ מִימֵי רַע, עַד יִפְרָה לְרָשָׁע
שַׁחַת: יד כִּי לֹא-יִטֵּשׂ יְהוֹה עַמּוֹ, וְנִחַלְתּוּ לֹא יַעֲזֹב: טו כִּי-עַד-צָדֵק
יָשׁוּב מִשְׁפָּט, וְאַחֲרָיו כָּל-יִשְׂרָאֵל: טז מִי-יָקוּם לִי עִם-מְרִעִים,

רש"י

(ט) הנוטע און. שמה הקצ"ה שנטע און לא ישמע
זעקת עמו ועמיו: (י) הלא יוכיח. ייסר אהכס על
כך: (יא) ה' יודע. מחשבותיכס שאתם סבורין
להתגאות צנור המלוכה ומדעו כי הצל הס:
(יב) אשרי הגבר. אשריהם הנדיקי' המעוני' תחת
ידיכם ובלגד שיהו עוסקין צמורה וצממות:

(יג) להשקיט לו מימי רע. כי היסורין גורמין לו
להשקיט להס מימי דין גיהנם עד שיראה שיכרה
לרשע שחת: (טו) כי עד צדק ישוב משפט.
היסורין שלהס עד שיזדקו צעזעלס ואחר המשפט כל
ישרי לצ יתקצלו כי יטלו שכרס: (טז) מי יקום לי.
זכות מי יעמד לנו צין המרעיס הללו:

תורה תמימה

עין הלא יביט א"ל אין א"ל ובשעת מיתה
כולן נתפייסו וכו'.

יב אשרי הגבר אשר תיסרנו י'ה: אמר רבא
ואיתימא רב חסדא אם רואה אדם
שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו שנא'
נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה'
פשפש ולא מצא יתלה בבטול תורה
שנאמר אשרי הגבר אשר תיסרנו יה
ומתורתך תלמדנו ואם תלה ולא מצא
בידוע שיסורין של אהבה הם שנאמר כי
את אשר יאהב ה' יוכיח. ברכות ה ע"א

טז מי יקום לי: והיכן משה קבור בחלקו של
גד דכתיב וירא ראשית לו וגו' ומחלקו
של ראובן עד חלקו של גד כמה הוי ארבעה
מילין אותן ארבעה מילין מי הוליכו מלמד
שהיה משה מוטל בכנפי שכינה ומלאכי

רבן יוחנן בן זכאי מפני מה החמירה תורה
בגנב יותר מגולן אמר להן זה השוה כבוד
עבד לכבוד קונו וזה לא השוה כבוד עבד
לכבוד קונו כביכול עשה עין של מטה
כאילו אינה רואה ואוזן של מטה כאילו
אינה שומעת שנאמר הוי המעמיקים מה'
לסתיר עצה והיה במחשך מעשיהם וגו'
וכתיב ויאמרו לא יראה יה ולא יבין אלהי
יעקב וכתיב כי [אמרו] עזב ה' את הארץ
ואין ה' רואה וכו'. בבא קמא עט ע"ב

ט הנוטע און: א"ל כופר לרבן גמליאל מי
שברא הרים לא ברא רוח שנאמר כי
הנה יוצר הרים ובורא רוח אלא מעתה גבי
אדם דכתיב ויברא וייצר הכי נמי מי שברא
זה לא ברא זה טפח על טפח יש בו באדם
ושני נקבים יש בו מי שברא זה לא ברא זה
שנאמר הנוטע און הלא ישמע ואם יוצר

ספר יום חמישי צה יט לחודש רביעי קצט

מִי־יִתְיַצֵּב לִי, עִם־פְּעָלֵי אָוֶן: יז לֹאֲלֵי יְהוָה עֲזָרְתָה לִי, כַּמְעַט שְׁכָנָה
דוּמָה נִפְשֵׁי: יח אִם־אָמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי, חֲסִדְךָ יְהוָה יִסְעֶדְנִי:
יט בָּרַב שְׂרָעָפֵי בְּקִרְבִּי, תִּנְחַחֲמִיד יִשְׁעֵשְׂעוּ נִפְשֵׁי: כ הִיחַבְּרָךְ כֶּסֶף
חֳזוֹת, יֵצֵר עָמַל עָלַי־חֵק: כא יְגוּדוּ עַל־נֶפֶשׁ צְדִיק, וְדָם נָקִי יִרְשִׁיעוּ:
כב וַיְהִי יְהוָה לִי לְמוֹשָׁב, וְאֱלֹהֵי לְצוּר מַחְסֵי: כג וַיֵּשֶׁב עֲלֵיהֶם
אֶת־אוֹנָם, וּבָרַעְתָם יִצְמִיתֶם, יִצְמִיתֶם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:
צה א לָכוּ נִרְנְנָה לַיהוָה, נִרְיעָה לְצוּר יִשְׁעָנוּ: ב נִקְדְּמָה פָּנֵינוּ
בַּתּוֹרָה, בְּזִמְרוֹת נִרְיעֵ לֹ: ג כִּי אֵל גָּדוֹל יְהוָה, וּמִלְךָ גָּדוֹל
עַל־כָּל־אֱלֹהִים: ד אֲשֶׁר בָּיְדוֹ מַחְקְרֵי־אָרֶץ, וְתוֹעֲפֹת הַרִים לֹ:
ה אֲשֶׁר־לוֹ הַיָּם וְהוּא עֹשֶׂהוּ, וַיַּבְשֵׁת יַדָּיו יִצְרוּ: ו בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוּהוּ

רש"י

(יז) דומה. דומיה: (כ) היחברך כסא הוות. להרוג: ירשיעו. ישיבו זדין להרוגו: (כג) אונם. היוכל להדמות לך האומות היוצרים ללמים ומסכות אונס כמו (איז כא) ילפון לצניו אונו: של עמל: עלי חק. כשזל חק להיומו חק להס עזותם: (כא) יגודו. יאספו גדודים על נפש לדיק (ד) ותועפות. לשון גזנה כעוף המעופף: (ו) נברכה. לשון ויצרך את הגמלים (גלאזית כד):

תורה תמימה

השרת אומרים צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל והקדוש ברוך הוא אומר מי יקום לי עם מרעים מי יתיצב לי עם פועלי און וכו' טוטה יג ע"ב

כג וישב עליהם את אונם: כשחרב בית המקדש בראשונה אותו היום ערב תשעה באב היה ומוצאי שבת היה ומוצאי שביעית היתה ומשמרתה של יהויריב היתה והיו כהנים ולוים עומדים על דוכן ואומרים שירה ומה שירה אמרו וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם ולא הספיקו לומר יצמיתם ה' אלהינו עד שבאו אויבים וכבשום וכן בשניה וכו'.

ערכין יא ע"ב

צה ה ויבשת ידיו יצרו: דרש בר קפרא גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ דאילו במעשה שמים גמרא נחרשה העיר וכו'. תענית כט ע"א

וְנִכְרְעָה, נִבְרָכָה לְפָנֵי־יְהוָה עֵשְׂנוּ: ז פִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ, וְאִנְחָנוּ עִם
 מְרַעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ, הַיּוֹם אִם־בְּקִלּוֹ תִשְׁמָעוּ: ח אֶל־תִּקְשׁוּ לְבַבְכֶם
 בְּמַרְיָבָה, כִּיּוֹם מָסָה בַּמִּדְבָּר: ט אֲשֶׁר נִסּוּנִי אֲבוֹתֵיכֶם, בְּחַנּוּנֵי
 גַם־רָאוּ פְעָלַי: י אַרְבָּעִים שָׁנָה אָקוּט בְּדוֹר, וְאָמַר עִם תִּיעִי לֵבָב

רש"י

(ז) היום. צעולם הזה אס נקולו תשמעו: (י) ארבעים שנה. קטמי צהס, רצמי עמהס לשון
 (ט) בהננוני. חנס: גם ראו פעלי. צמלריס: נקטה נפשי צמי (איו ז) נלחממי צס חרצעיס שנה

תורה תמימה

קיסמא אימתי בן דוד בא אמר מתיירא אני
 שמא תבקשו ממני אות אמרו לו אין אנו
 מבקשין ממך אות א"ל לכשיפול השער
 הזה ויבנה ויפול ויבנה ויפול ואין מספיקין
 לבנותו עד שכן דוד בא אמרו לו רבינו תן
 לנו אות אמר להם ולא כך אמרתם לי
 שאין אתם מבקשין ממני אות אמרו לו ואף
 על פי כן אמר להם אם כך יהפכו מי מערת
 פמייס לדם ונהפכו לדם בשעת פטירתו
 אמר להן העמיקו לי ארוני שאין כל דקל
 ודקל שבבבל שאין סוס של פרסיים נקשר
 בו ואין לך כל ארון וארון שבארץ ישראל
 שאין סוס מדי אוכל בו תבן וכו'.

סנהדרין צח ע"א

י אַרְבָּעִים שָׁנָה: תניא ר' אליעזר אומר ימות
 המשיח ארבעים שנה שנאמר ארבעים
 שנה אקוט בדור רבי אלעזר בן עזריה אומר
 שבעים שנה שנאמר והיה ביום ההוא
 ונשכחת צור שבעים שנה כימי מלך אחד
 איזהו מלך מיוחד הוי אומר זה משיח רבי
 אומר שלשה דורות שנאמר ייראוך עם
 שמש ולפני ירח דור דורים וכו'.

סנהדרין צט ע"א

וארץ כתיב אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה
 שמים ואילו במעשה ידיהם של צדיקים
 כתיב מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני
 כוננו ידיך השיב בבלי אחד ור' חייא שמו
 ויבשת ידיו יצרו ידו כתיב והכתיב יצרו
 א"ר נחמן בר יצחק יצרו אצבעותיו כדכתיב
 כי אראה שמין מעשה אצבעותיך ירח
 וכוכבים אשר כוננת וכו'.

ז הַיּוֹם אִם־בְּקִלּוֹ תִשְׁמָעוּ: אמר רבי יהושע בן
 לוי שנים ראיתי וקול ג' שמעתי אמר ליה
 אימת אתי משיח אמר ליה זיל שייליה
 לדידיה והיבא יתיב אפיתחא דקרתא ומאי
 סימניה יתיב ביני עניי סובלי חלאים וכולן
 שרו ואסירי בחד זימנא איהו שרי חד ואסיר
 חד אמר דילמא מבעינא דלא איעכב אזל
 לגביה אמר ליה שלום עליך רבי ומורי אמר
 ליה שלום עליך בר ליואי א"ל לאימת אתי
 מר א"ל היום אתא לגבי אליהו א"ל מאי
 אמר לך א"ל שלום עליך בר ליואי א"ל
 אבטחך לך ולאבוך לעלמא דאתי א"ל
 שקורי קא שקר בי דאמר לי היום אתינא
 ולא אתא א"ל הכי אמר לך היום אם בקולו
 תשמעו שאלו תלמידיו את רבי יוסי בן

הם, והם לא ידעו דרכי: **יא** אשר נשבעתי באפי, אם יבאון אל מנוחתי:

צו א שירו ליהוה שיר חדש, שירו ליהוה כל הארץ: **ב** שירו ליהוה ברכו שמו, בשירו מיום ליום ישועתו: **ג** ספרו בגוים כבודו, בכל העמים נפלאותיו: **ד** כי גדול יהוה ומהלל מאד, נורא הוא על כל אלהים: **ה** כי כל אלהי העמים אלילים, ויהוה שמים עשה: **ו** הודו והדר לפניו, עז ותפארת במקדשו: **ז** הבו ליהוה משפחות עמים, הבו ליהוה כבוד ועז: **ח** הבו ליהוה כבוד שמו, שאי מנחה ובאו להצרותיו: **ט** השתחוו ליהוה בהדרת קדש, חילו מפניו כל הארץ: **י** אמרו בגוים יהוה מלך, אף תבון תבל בל תמוט, ידין עמים במישרים: **יא** ישמחו השמים ותגל הארץ, ירעם הים ומלאו: **יב** יעלו שדי וכל אשר בו, אז ירננו כל עצי יער: **יג** לפני יהוה כי בא, כי בא לשפט הארץ, ישפט תבל בעדק ועמים באמונתו:

רש"י

להמיתם צמדצר כי אמרתי מועי לנצח הם: (יא) אל מנוחתי. לארץ ישראל ולירושלים אשר קראתם מנוחה שנאמר (לקמן קלג) זאת מנוחתי עדי עד: (א) שיר חדש. מוזמר זה על העמיד וסופו מוכיח כי נא לשפוט את הארץ, בכל מקום שיר חדש על העמיד: (ז) הבו לה' משפחות עמים. ומה תמנו לו הנו לה' כבוד ועז: (י) ה' מלך. לעמיד לנצח יהא שיר זה: ידין עמים במישרים. אומם שיהפוך להם שפה נרוכה: במישרים. זכות: (יא) ירעם הים. להרים קול נמחלה: (יב) כל עצי יער. כל

תורה תמימה

ר"ע ר"א אומר (הן באין) לעולם הבא שנאמר אספו לי חסידי כורתני בריתי עלי זבח אלא מה אני מקיים אשר נשבעתי באפי באפי נשבעתי וחורוני בי וכו' טנהדרין קי ע"ב

יא אשר נשבעתי באפי: ת"ר דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא שנאמר במדבר הזה יתמו ושם ימותו יתמו בעולם הזה ושם ימותו בעולם הבא ואמר אשר נשבעתי באפי אם יבואון אל מנוחתי דברי

כ לחודש

צז א יהוה מלך, תגל הארץ, ישמחו איים רבים: ב ענן וערפל סביביו, צדק ומשפט מכון כסאו: ג אש לפניו תלך, ותלהט סביב צריו: ד האירו ברקו תבל, ראתה ותחל הארץ: ה הרים בדונג נמסו מלפני יהוה, מלפני אדון כל הארץ: ו הגידו השמים צדקו, וראו כל העמים כבודו: ז יבשו כל עברי פסל המתהללים באילילים, השתחוו-לו כל אלהים: ח שמעה ותשמח ציון, ותגלנה בנות יהודה, למען משפטיך יהוה: ט כי אתה יהוה עליון על כל הארץ, מאד נעלית על כל אלהים: י אהבי יהוה שנאו רע, שמר נפשות חסידיו, מיד רשעים יצילים: יא אור זרע לצדיק, ולישרי לב שמחה: יב שמחו צדיקים ביהוה, והודו לזכר קדשו:

רש"י

שלטוני האומות: (א) ה' מלך. נטלו המלוכה מעמלק ומזרעו: תגל הארץ. זה שאמר (יחזקאל לה) כשמוח כל הארץ שממה אעשה לך, על עמלק נתנצח קן: (ג) אש לפניו תלך. צמלחמת גוג ומגוג דכתיב צמלחמתו (שם לה) ונשפטי אמו דדנר ודס וגשם שוטף ואזני אלגניש אש וגפריית: (ד) ברקיו. והרוריו, לשון למען היה לה ברק מורטה (יחזקאל כה): ותחל. ציוס ההוא יהיה רעש גדול על אדמת ישראל ורעשו מפניו דגי היס: ותחל. לשון חיל כילדה (מיכה ד): (ה) בדונג נמסו. דכתיב ונהרסו ההרים ונפלו המדרגות: בדונג. כשעסה: (ו) יבשו כל עובדי פסל. דכתיב (ישעיה ב) והאלילים כליל יחלוף: המתהללים. המתפארים לע"ג: (ח) משפטיך. נקמתך: (יא) אור זרוע לצדיק. זריעה ממש

תורה תמימה

אשר נשבעתי: תניא רבי אליעזר אומר יש להם על מה שיסמכו שנאמר כי יפליא כי יפליא שתי פעמים אחת הפלאה לאיסור ואחת הפלאה להיתר רבי יהושע אומר יש להם על מה שיסמכו שנאמר אשר נשבעתי באפי באפי נשבעתי וחזרתי בי ר' יצחק אומר יש להם על מה שיסמכו שנאמר כל נדיב לבו חנניה בן אחי רבי יהושע אומר יש להם על מה שיסמכו שנאמר נשבעתי

ואקיימה לשמור משפטי צדקך וכו'.
 חגיגה י ע"א
צז יא אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה: אמר רב נחמן בר יצחק אף אני אומר לא הכל לאורה ולא הכל לשמחה צדיקים לאורה וישרים לשמחה צדיקים לאורה דכתיב אור זרוע לצדיק ולישרים שמחה דכתיב ולישרי לב שמחה:
 תענית ? ע"א?

צח א מִזְמוֹר שִׁירוֹ לַיהוָה שִׁיר חֹדֶשׁ פִּי־נִפְלְאוֹת עָשָׂה, הוֹשִׁיעָה־לוֹ יְמִינוֹ וְזָרַע קִרְשׁוֹ: ב הוֹדִיעַ יְהוָה יְשׁוּעָתוֹ, לְעֵינַי הַגּוֹיִם גָּלָה צַדִּיקָתוֹ: ג זָכַר חֶסְדּוֹ וְאַמּוֹנָתוֹ לְבַיִת יִשְׂרָאֵל, רָאוּ כָל־אֲפָסֵי־אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ: ד הָרִיעוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ, פָּצְחוּ וְרָנְנוּ וְזָמְרוּ: ה זָמְרוּ לַיהוָה בְּכַנּוֹר, בְּכַנּוֹר וְקוֹל זְמֶרָה: ו בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר, הָרִיעוּ לְפָנַי הַמֶּלֶךְ יְהוָה: ז יָרַעַם הַיָּם וּמִלְאוּ, תִּבְל וַיִּשְׁבִּי בָהּ: ח נְהַרְוֹת יִמְחֲאוּ־כָת, יַחַד הָרִים יִרְנְנוּ: ט לְפָנַי־יְהוָה כִּי בָא לְשַׁפֵּט הָאָרֶץ, יִשְׁפֹּט־תִּבְל בְּצַדִּיק וְעַמִּים בְּמִישְׁרִים:

רש"י

מוכנת ללמנוח להס: (א) שירו לה'. כל אלה לעמיד: (ח) נהרות ימחאו כף. הנציאים דנרו כלשון שהאזון שומעת לא שיהא לנהרות כף אלא לשון שמחה ומדוה:

תורה תמימה

צח א מִזְמוֹר שִׁירוֹ לַיהוָה: וישרנה הפרות בדרך על דרך בית שמש וגו' מאי וישרנה א"ר יוחנן משום ר"מ שאמרו שירה ורב זוטרא בר טוביה אמר רב שישרו פניהם כנגד ארון ואמרו שירה ומאי שירה אמרו א"ר יוחנן משום ר"מ אז ישיר משה ובני ישראל ור' יוחנן דידיה אמר ואמרתם ביום ההוא הודו לה' קראו בשמו [וגו'] ור"ש בן לקיש אמר מזמורא יתמא מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו ר' אלעזר אמר ה' מלך ירגזו עמים ר' שמואל בר נחמני אמר ה' מלך גאות לבש וכו'. עבודה זרה כד ע"ב

ג זָכַר חֶסְדּוֹ וְאַמּוֹנָתוֹ: רבי יוחנן פתח לה פתחא להא פרשתא מהכא זכר חסדו

ואמונתו לבית ישראל ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו אימתי ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו בימי מרדכי ואסתר וכו'. מגילה יא ע"א

ו בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר: תניא נמי הכי במה דברים אמורים במקדש אבל בגבולין מקום שיש חצוצרות אין שופר מקום שיש שופר אין חצוצרות וכן הנהיג רבי חלפתא בציפורי ורבי חנניא בן תרדיון בסיכני וכשבא דבר אצל חכמים אמרו לא היו נוהגין כן אלא בשערי מזרח ובהר הבית בלבד אמר רבא ואיתימא רבי יהושע בן לוי מאי קראה דכתיב בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה' לפני המלך ה' הוא דבעינן חצוצרות וקול שופר אבל בעלמא לא: ראש השנה כז ע"א

צט א יהוה מלך ירגזו עמים, ישב כְּרוּבִים תְּנוּט הָאָרֶץ: ב יהוה בְּצִיּוֹן גְּדוֹל, וְרָם הוּא עַל-כָּל-הָעַמִּים: ג יודו שְׂמֹךְ גְּדוֹל וְנוֹרָא, קְדוֹשׁ הוּא: ד וְעַז מֶלֶךְ מְשַׁפֵּט אֲהַב, אֲתָהּ בּוֹנֵת מִיִּשְׂרָאֵל, מְשַׁפֵּט וְצָדֵקָה בִּיעֲקֹב אֲתָהּ עֲשִׂיתִי: ה רֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדָם רַגְלָיו, קְדוֹשׁ הוּא: ו מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו, וְשִׂמּוּאֵל בְּקִרְאֵי שְׁמוֹ, קִרְאִים אֶל-יְהוָה וְהוּא יַעֲנֵם: ז בְּעַמּוּד עֲנָן

רש"י

(א) ירגזו עמים. מדבר במלחמת גוג ומגוג, ולא ירגזו עמים כענין שנאמר (זכריה יד) וזאת תהיה המגפה וגו': תנוט. לשון נטיו רגלי: (ג) יודו שמוך. יודו את עז מלך האוהב משפט: (ד) ועז מלך. מוסב על מקרא העליון: אתה כוננת מישרים. פשרה ושימת שלום בין אנשים כוננת בלמך (שמות כג) כי תראה תמור שונאך רוצח וגו', כי תפגע שור אויבך ומי הוא שיראה את שונאו גומל לו חסד שלא ידענו לכו לחצקו ולנשקו, תחומא: (ז) בעמוד ענן ידבר אליהם. אף עס שמואל וזה הוא שנאמר (שמואל א ט) היש צוה הרואה ותעננה אותם ותאמרנה יש, לאו הענן קשור על פתחו, כד"א ויש אשר יהיה הענן (במדבר י): שמרו עדתיו וחק נתן לבו. וחוק אשר נתן למו:

תורה תמימה

צט ו מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו: א"ל הכי א"ר יוחנן זקנה קפצה עליו דכתיב נחמתי כי המלכתי את שאול אמר לפניו רבש"ע שקלתי כמשה ואהרן דכתיב משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו מה משה ואהרן לא בטלו מעשה ידיהם בחייהם אף אני לא יתבטל מעשה ידי בחיי אמר הקב"ה היכי אעביד לימות שאול לא קא שביק שמואל לימות שמואל אדזוטר מרגני אבתריה לא לימות שאול ולא לימות שמואל כבר הגיעה מלכות דוד ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא אמר הקב"ה אקפיץ עליו זקנה היינו דכתיב ושואל יושב בגבעה תחת האשל ברמה וכי מה ענין גבעה אצל רמה אלא לומר לך מי גרם לשואל שישב בגבעה שתי שנים ומחצה תפלתו של שמואל הרמתי וכו'. תענית ה ע"ב

מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו: ונתתה לאמתך זרע אנשים מאי זרע אנשים אמר רב גברא בגוברין ושמואל אמר זרע שמושח שני אנשים ומאן אינון שאול ודוד ורבי יוחנן אמר זרע ששקול כשני אנשים ומאן אינון משה ואהרן שנאמר משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו וכו'. ברמות לא ע"ב מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו: ת"ר למא לא נתפרשו שמותם של זקנים הללו שלא יאמר אדם פלוני כמשה ואהרן פלוני כנדב ואביהוא פלוני כאלדד ומידד ואומר ויאמר שמואל אל העם ה' אשר עשה את משה ואת אהרן ואומר וישלח ה' את ירובעל ואת בדן ואת יפתח ואת שמואל ירובעל זה גדעון ולמה נקרא שמו ירובעל שעשה מריבה עם הבעל בדן זה שמשון ולמה נקרא שמו בדן דאתי מדין יפתח כמשמעו ואומר משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו שקל הכתוב

ספר יום חמישי ק - קא כ לחודש רביעי רה

יְדַבֵּר אֲלֵיהֶם, שְׁמְרוּ עֲדֹתַי וְחַק נְתַן־לָמוֹ: ח יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אַתָּה עֲנִיתָם, אֵל נִשְׂא הָיִיתָ לָהֶם, וְנִגַּם עַל־עֲלִילוֹתָם: ט רֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לְהַר קָדְשׁוֹ, כִּי־קָדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:
ק א מִזְמוֹר לְתוֹדָה, הֲרִיעוּ לַיהוָה פֶּלֶא־הָאֲרֶץ: ב עֲבְדוּ אֶת־יְהוָה בְּשִׂמְחָה, בָּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּה: ג דַּעוּ כִּי־יְהוָה הוּא אֱלֹהִים, הוּא־עֲשָׂנוּ [ולא כתיב] וְלוֹ אֲנַחְנוּ, עִמּוֹ וְצֵאן מִרְעִיתוֹ: ד בָּאוּ שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה חֲצֵרֹתָיו בְּתִהְלָה, הוֹדוּ־לוֹ, בְּרָכוּ שְׁמוֹ: ה כִּי־טוֹב יְהוָה לְעוֹלָם חֶסֶד, וְעַד־דָּר וָדָר אַמּוֹנָתוֹ:
קא א לְדָוִד מִזְמוֹר, חֶסֶד־וּמִשְׁפָּט אֲשִׁירָה לְךָ יְהוָה אֲזַמְּרָה:

רש"י

(ח) אל נושא. עון ישראל: היית להם. נצילם: ונוקם. היית על עלילותם, משה ואהרן (שס כ) שמעו נח המורים, שמואל על שלא הדריך בניו בדרכי טובה מת נחור: (ט) כי קדוש ה' אלהינו. על אשר הוא מקדק עם הנדיקים הוא מקודש בעולם, וכן הוא אומר (שמות כט) ונקדש בכבודי, נמכודי: (א) מזמור לתודה. להודיה לאומרו על זמתי מודה: (ב) עבדו את ה' בשמחה. וכל כך למה דעו כי ה' הוא האלהים כשמעלם שכן פעולתם אצל עובדי ע"ג אין להם לעבוד בשמחה שאין משלמין שכר: (ג) הוא עשנו ולא. כשלא היינו בעולם: (ד) בתודה. נהודייה: (ה) ועד דר ודר. קיימת אמונתו כל לשון אמת ואמונה אמונת הנבטחה שמאמין ומצטיה הנבטחו: (א) חסד ומשפט אשירה. כשאתה עושה עמי חסד אקלסך צרוך הטוב והמטיב וכשאתה עושה בי משפט אני אשר צרוך דיין האמת

תורה תמימה

שמו מאי ואומר וכי תימא לדורות הוא דכתיב ואומר משה ואהרן בכהניו וכו' זבחים קב ע"א

קא א חסד ומשפט: מאי חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה אילימא כשם שמברך על הטובה הטוב והמטיב כך מברך על הרעה הטוב והמטיב והתנן על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב על בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת אמר רבא לא נצרכה אלא

שלשה קלי עולם כשלשה חמורי עולם לומר לך ירובעל בדורו כמשה בדורו בן בדורו כאהרן בדורו יפתח בדורו כשמואל בדורו ללמדך שאפילו קל שבקלין ונתמנה פרנס על הצבור הרי הוא כאביר שבאבירים וכו'. ראש השנה כה ע"א

משה ואהרן ככהניו: ויש אומרים לא פסקה כהונה אלא מזרעו של משה שנאמר ומשה איש האלהים בניו יקראו על שבט הלוי ואומר משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי

ב אֲשְׁכִּילָהּ בְּדַרְךְ תָּמִים מְתֵי תָבוּא אֵלַי, אֶתְהַלֵּךְ בְּתֶם-לְבָבִי
 בְּקָרֵב בֵּיתִי: ג לֹא-אֲשִׁית לְנִגַּד עֵינַי דְּבַר-בְּלִיעַל, עֲשֵׂה-סִטִּים
 שְׁנֵאתִי לֹא יִדְבֵק בִּי: ד לֵבָב עֵקֶשׁ יִסּוּר מִמֶּנִּי, רַע לֹא אֲדַע: ה [מלושני
 כתיב] מְלִשְׁנִי בְּסִתֵּר רַעְהוּ אוֹתוֹ אֲעֲמִית, גְּבוּהַ-עֵינַיִם וְרַחֵב לֵבָב
 אֹתוֹ לֹא אוֹכֵל: ו עֵינַי בְּנֶאֱמָנִי-אֶרֶץ לְשֶׁבֶת עֲמֹדִי, הֵלֶךְ בְּדַרְךְ

רש"י

צין קך וצין כך לך ה' אזמרה: (ב) אשכילה. אתן
 לז על דרך הממס: מתי תבא אלי. הדרך הישרה
 להסתלק זה והסתלק נתם לצדי אף בקרצ צימי צהנע
 כמו צפרהסיא: (ג) סטים. לשון כי תשטה אשמו
 (צמדנר ה') לסור מן הדךך דיטטול"מנט צלע"ו:
 (ד) רע לא אדע. לא אהנ לא אכיר צדנר רע:
 (ה) אותו לא אוכל. שיהא תצירי שלא אלמד
 ממעשיו:

תורה תמימה

לקבולינהו בשמחה אמר ר' אחא משום ר'
 לוי מאי קרא חסד ומשפט אשירה לך ה'
 אזמרה אם חסד אשירה ואם משפט
 אשירה וכו'. ברכות ט ע"ב

ה מְלִשְׁנִי בְּסִתֵּר רַעְהוּ: אמר רב חסדא
 ואיתימא מר עוקבא כל אדם שיש בו
 גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא
 יכולין לדור בעולם שנאמר מלשני בסתר
 רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב
 אותו לא אוכל אל תקרי אותו אלא אתו
 לא אוכל וכו'. סוטה ה ע"א

ו עֵינַי בְּנֶאֱמָנִי אֶרֶץ: תניא רבי אומר איזו
 היא דרך ישרה שיבור לו האדם יאהב
 את התוכחות שכל זמן שתוכחות בעולם
 נחת רוח באה לעולם טובה וברכה באין
 לעולם ורעה מסתלקת מן העולם שנאמר
 ולמוכיחים ינעם ועליהם תבא ברכת טוב
 ויש אומרים יחזיק באמונה יתירה שנאמר
 עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי וגו' אמר רבי
 שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל המוכיח
 את חברו לשם שמים זוכה לחלקו של
 הקדוש ברוך הוא שנאמר מוכיח אדם אחרי
 ולא עוד אלא שמושכין עליו חוט של חסד
 שנאמר חן ימצא ממחליק לשון:
 תמיד כח ע"א

תָּמִים הוּא יִשְׁרֵתְנִי: ז לֹא־יֵשֵׁב בְּקֶרֶב בֵּיתִי עֲשֵׂה רְמִיָּה, דְּבַר
שְׁקָרִים לֹא־יִפּוֹן לְנֶגְדַּי עֵינַי: ח לְבַקְרִים אֲצַמִּית כָּל־רְשָׁעֵי־אָרֶץ,
לְהַכְרִית מְעִיר־יְהוָה כָּל־פְּעָלֵי אָוֶן:

רש"י

(ח) לבקרים אצמית. מדי יום יום אכרית מעט מעט רשעי ישראל המסויגין מיתה:

תורה תמימה

רב יוסף מאן דכתב ביה רק לא היה כאחאב אשר התמכר לעשות הרע בעיני ה' אשר הסתה אותו איזבל אשתו ותנינא בכל יום היתה שוקלת שקלי זהב לעבודת כוכבים ואת אמרת שקול היה אלא אחאב וותרן בממונו היה ומתוך שההנהגה תלמידי חכמים מנכסיו כיפרו לו מחצה ויצא הרוח ויעמד לפני ה' ויאמר אני אפתנו ויאמר ה' אליו במה ויאמר אצא והייתי רוח שקר בפי כל נביאיו ויאמר תפתה וגם תוכל צא ועשה כן מאי רוח א"ר יוחנן רוחו של נבות היוזרעאלי מאי צא אמר רבינא צא ממחיצתי שכן כתיב דובר שקרים לא יכון לנגד עיני אמר רב פפא היינו דאמר אינשי דפרע קיניה מחריב ביתיה וכו'.

סנהדרין קב ע"ב

דְּבַר שְׁקָרִים לֹא יִפּוֹן לְנֶגְדַּי עֵינַי: ת"ר ארבעה נכנסו בפרדס ואלו הן בן עזאי ובן זומא אחר ורבי עקיבא אמר להם ר"ע כשאתם מגיעין אצל אבני שיש טהור אל תאמרו מים מים משום שנאמר דובר שקרים לא יכון לנגד עיני בן עזאי הציץ ומת עליו הכתוב אומר יקר בעיני ה' המותה לחסידיו בן זומא הציץ ונפגע ועליו הכתוב אומר דבש מצאת אכול דייך פן תשבענו והקאתו אחר קיציץ בנטיעות רבי עקיבא יצא בשלום וכו'.

חגיגה יד ע"ב

דְּבַר שְׁקָרִים: א"ר ירמיה בר אבא ארבע

ז דְּבַר שְׁקָרִים לֹא יִפּוֹן לְנֶגְדַּי עֵינַי: ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא ארבע כיתות אין מקבלות פני שכינה כת לצים כת שקרנים כת חניפים כת מספרי לשון הרע כת לצים דכתיב משך ידו את לוצצים כת שקרנים דכתיב דובר שקרים לא יכון לנגד עיני כת חניפים דכתיב כי לא לפניו חנף יבוא כת מספרי לשון הרע דכתיב כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע צדיק אתה ולא יהיה במגורך רע ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא מאי דכתיב לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך לא תאונה אליך רעה שלא ישלוט בהן יצר הרע ונגע לא יקרב באהלך שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעה שתבא מן הדרך דבר אחר לא תאונה אליך רעה שלא יבעתוך חלומות רעים והרהורים רעים ונגע לא יקרב באהלך שלא יהא לך בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים עד כאן ברכו אביו מכאן ואילך ברכתו אמו כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך על כפים ישאונך וגו' על שחל ופתן תדרוך וגו' עד כאן ברכתו אמו מכאן ואילך ברכתו שמים כי בי חשק ואפלטתו אשגבהו כי ידע שמי יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה אחלצהו ואכבדהו אורך ימים אשביעהו ואראהו בישועתי וכו'.

סנהדרין קג ע"א

דְּבַר שְׁקָרִים לֹא יִפּוֹן לְנֶגְדַּי עֵינַי: מתקוף לה

קב א תפלה לעני כי יעטף, ולפני יהוה ישפך שיחו: ב יהוה

רש"י

(א) תפלה לעני. ישראל זהס עס עני: כי יעטף. זהמעטף נפשם נלה:

תורה תמימה

וקרעו לבבכם ואל בגדיכם עמדו בתפלה מורידין לפני התיבה זקן ורגיל ויש לו בנים וביתו ריקם כדי שיהא לבו שלם בתפלה ואומר לפניו עשרים וארבע ברכות י"ח שבכל יום ומוסיף עליהן עוד שש ואלו הן זכרונות ושופרות אל ה' בצרתה לי קראתי ויענני אשא עיני אל ההרים וגו' ממעמקים קראתיך ה' תפלה לעני כי יעטוף ר' יהודה אומר לא היה צריך לומר זכרונות ושופרות אלא אומר תחתיהן רעב כי יהיה בארץ דבר כי יהיה אשר היה דבר ה' אל ירמיהו על דברי הבצרות ואומר חותמיהן על הראשונה הוא אומר מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' גואל ישראל על השניה הוא אומר מי שענה את אבותינו על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' זוכר הנשכחות על השלישית הוא אומר מי שענה את יהושע בגלגל הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' שומע תרועה על הרביעית הוא אומר מי שענה את שמואל במצפה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' שומע צעקה על החמישית הוא אומר מי שענה את אליהו בהר הכרמל הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' שומע תפלה על הששית הוא אומר מי שענה את יונה ממעי הדגה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' העונה בעת צרה על השביעית הוא אומר מי שענה את דוד ואת

כיתות אין מקבלות פני שכינה כת ליצים וכת חניפים וכת שקרים וכת מספרי לשון הרע כת ליצים דכתיב משך ידו את לוצצים כת חניפים דכתיב כי לא לפניו חנף יבא כת שקרים דכתי' דובר שקרים לא יכון לנגד עיני וכו'.

קב א ולפני יהוה ישפך שיחו: יצחק תקן

תפלת מנחה שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב ואין שיחה אלא תפלה שנאמר תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפוך שיחו וכו'.

תפלה לעני כי יעטף: תניא נמי הכי לא יעמוד אדם לא על גבי כסא ולא ע"ג שרפרף ולא במקום גבוה ויתפלל אלא במקום נמוך ויתפלל לפי שאין גבהות לפני המקום שנאמר ממעמקים קראתיך ה' וכתוב תפלה לעני כי יעטוף.

תפלה לעני: דתניא ר' אליעזר אומר שואל אדם צרכיו ואחר כך יתפלל שנאמר תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו וגו' אין שיחה אלא תפלה שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה וכו'.

תפלה לעני כי יעטף ולפני יהוה ישפך שיחו: סדר תעניות כיצד מוציאין את התיבה לרחובה של עיר ונותנין אפר מקלה על גבי התיבה ובראש הנשיא ובראש אב בית דין וכל אחד ואחד נותן בראשו הזקן שבהן אומר לפניו דברי כבושין אחינו לא נאמר באנשי נינוה וירא אלהים את שקם ואת תעניתם אלא וירא אלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה ובקבלה הוא אומר

שְׁמָעָה תִּפְלְתִי, וְשׁוּעָתִי אֵלֶיךָ תָּבוֹא: ג אֶל־תִּסְתַּר פְּנֶיךָ מִמֶּנִּי
 בַּיּוֹם צָר לִי, הִטָּה־אֵלַי אָזְנְךָ, בַּיּוֹם אֶקְרָא מִיָּהָר עֲנֵנִי: ד פִּי־כָלוּ
 בְּעֵשֶׂן יָמַי, וְעֵצְמוֹתַי כַּמּוֹקֵד נִחְרוּ: ה הוֹפְחָה־כַּעֲשָׂב וַיִּבֶשׂ לְבִי,
 כִּי־שָׁכַחְתִּי מֵאֲכֹל לֶחֱמִי: ו מִקּוֹל אֲנָחְתִּי, דָּבַקָה עֵצְמִי לְבִשְׂרֵי:
 ז דָּמִיתִי לְקֶאֱת מִדָּבָר, הִיִּיתִי כְּכּוֹס חֲרָבוֹת: ח שָׁקַדְתִּי וְאֶהְיֶה,
 כַּצִּפּוֹר בּוֹדֵד עַל־גִּגַּי: ט כָּל־הַיּוֹם חֲרָפוֹנִי אוֹיְבִי, מְהוֹלְלִי בִי נִשְׁבָּעוּ:
 י כִּי־אֶפֶר כְּלָחֵם אֶכְלֶתִּי, וְשָׁקוּי בְּבִכִי מִסִּבְתִּי: יא מִפְּנֵי־זַעֲמֹךָ
 וְקִצְפֶּךָ, כִּי נִשְׁאַתְנִי וְתִשְׁלִיכֵנִי: יב יָמַי כַּצֵּל נִטְוִי, וְאֲנִי כַּעֲשָׂב
 אִיבֶשׂ: יג וְאַתָּה יְהוָה לְעוֹלָם תֵּשֵׁב, וְזִכְרֶךָ לְדֹר וָדֹר: יד אַתָּה תִּקּוֹם
 תִּרְחֹם צִיּוֹן, כִּי־עַתָּה לְחַנּוּנָהּ כִּי־בָא מוֹעֵד: טו כִּי־רָצוּ עַבְדֶּיךָ

רש"י

(ד) נחרו. הנו"ן משמשת כמו נעשו נקנו והוא לשון יובש כמו (איוב ל) ועלמי חרה מני חורב, נחר מפוח (ירמיה ו): (ז) דמיתי לקאת מדרב. לקאת שם עוף הוא: בכוס חרבות. שם עוף כמו (ויקרא יא) את הכוס ואת השלך ואת הינשוף: חרבות. מדצרות דמיתי לקאת מדבר כך אנו גדודים ממקומנו ללכת צנולה: (ח) שקדתי. המצוננתי צעלמי והנני כלפור הצודד על גג יושב לצדו צאין זוג: בודד. יושב צדד: (ט) מהוללי. המתלוצצים צי לי הוללות: בי נשבועו. ראו צרעמי ונשצעים צי ואומרים אס לא יארע צי כמו שאירע לישראל כה יעשה לי כמו

תורה תמימה

שלמה בנו בירושלים הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' המרחם על הארץ וכו'. תענית טו ע"א יד אַתָּה תִּקּוֹם: כתיב על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו המזכירים את ה' אל דמי לכם מאי אמרי הכי אמר רבא בר רב שילא אתה תקום תרחם ציון רב נחמן בר יצחק אמר בונה ירושלים ה' ומעיקרא מאי הוו אמרי אמר רבא בר רב שילא כי בחר ה' בציון אודה למושב לו: מנחות פו ע"א טו כִּי־רָצוּ עַבְדֶּיךָ: ר' אבא מנשק כיפי דעבו

אֶת־אֲבִינָהּ, וְאֶת־עַפְרָה יְחַנְנוּ: טז וַיִּירָאוּ גוֹיִם אֶת־שֵׁם יְהוָה, וְכָל־מַלְכֵי הָאָרֶץ אֶת־כְּבוֹדָךְ: יז פִּי־בָנָהּ יְהוָה צִיּוֹן, נִרְאָה בְּכַבּוֹדוֹ: יח פָּנָה אֶל־תְּפִלַּת הָעֲרֵעַר, וְלֹא־בֹזָה אֶת־תְּפִלָּתָם: יט תִּפְתָּב זֹאת לְדוֹר אַחֲרוֹן, וְעַם נִבְרָא יְהַלְלֶיהָ: כ פִּי־הַשִּׁקְיָה מִמְרוֹם קִדְשׁוֹ, יְהוָה מוֹשְׁמִים אֶל־אֶרֶץ הַבְּיֹט: כא לְשִׁמְעֵ אֲנָקַת אֲסִיר, לְפִתַּח בְּנֵי תְמוֹתָה: כב לְסֵפֶר בְּצִיּוֹן שֵׁם יְהוָה, וּתְהַלְתּוּ בִירוּשָׁלַיִם: כג בְּהַקְבִּיז עַמִּים יַחְדָּו, וּמִמְלָכוֹת לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה: כד עֲנֵה בְדַרְדָּךְ [כחו כתיב] בַּחֵי, קֶצֶר יָמֶי: כה אִמַר אֵלֵי אֶל־תַּעֲלֵנִי בַחֲצֵי יָמֶי, בְּדוֹר דּוֹרִים שְׁנוֹתֶיךָ: כו לְפָנִים הָאָרֶץ יִסְדָּתָ, וּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ שָׁמַיִם: כז הִמָּה יֵאָבְדוּ וְאַתָּה תַעֲמֹד, וְכֹלֶם פִּבְּגָד יִבְלוּ, כְּלָבוּשׁ תַּחְלִיפֶם וַיַּחֲלֹפוּ: כח וְאַתָּה־הוּא, וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמוּ: כט בְּנֵי־עַבְדֶיךָ יִשְׁכַּחוּ, וּזְרָעֶם לְפָנֶיךָ יִכּוּן:

קג א לְדוֹד בְּרַכִּי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה, וְכָל־קַרְבֵי אֶת־שֵׁם קִדְשׁוֹ:

רש"י

ירושלים ועפרה לזנות להם צנצל צית הכנסת: (טז) וייראו גוים. את שמך כשמושיע את עמך: (יח) הערער. הלוועק כמו (ישעיה טו) זעקת שצר יעוערו, ד"ל ערער הרום ונשמת כמו, (לקמן קלו) ערו ערו: (יט) תכתב זאת. כך יאמרו רואי הישועה תכתב הישועה הזאת לספר אותה לדור אחרון: ועם נברא. שנעשה צריה חדשה לזאת מעצמות לחרות מאופל לאור גדול: (כ) אל ארץ הביט. לראות צעני עמו: (כא) תמותה. חולה למות אנמורני"דל צלע"ו: (כד) ענה בדרך בחי. חוזר לקצלו הראשון

כי נשאתני ותשליכני ימי כלל נטוי ענה צדך אויבי כחי: (כה) אומר. לה': אלי. אחי: אל תעלני בחצוי ימי. אל תסלק אותנו להשמידנו מן האדמה צד אויבינו בחצי ימינו ומה הם ימינו כל ימות דור דורים שנותיך, הצטחת לקיימנו לפניך כמו שאמר צסוף המזמור ושנותיך לא יתמו וזרע עבדיך לפניך יכון: (כו) לפנים. מתחלה: (כז) בלבוש תחליפם. כאדם ההופך לצושו לפושטו: (כח) ואתה הוא. העומד וקיים: (א) ברכי נפשי. חמשה צרכי נפשי יש כאן כנגד חמשה עולמו'

תורה תמימה

ר' חנינא מתקן מתקליה ר' אמי ורבי אסי קיימי משמשא לטולא ומטולא לשמשא ר' חייה בר גמרא מיגדר בעפרה שנאמר כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו וכו'. כתובות ק"ב ע"א קג א לְדוֹד בְּרַכִּי נַפְשִׁי: אמר ר' יוחנן משום

ספר יום חמישי קג כ לחודש רביעי ריא

ב ברכי נפשי את־יהוה, ואל־תשכחי כָּל־גְּמוּלָיו: ג הפלח
לְכָל־עוֹנְכִי, הֲרֹפָא לְכָל־תַּחֲלָאִיכִי: ד הַגּוֹאֵל מִשַּׁחַת חַיִּיכִי,
הַמַּעֲטִירֵךְ חֶסֶד וְרַחֲמִים: ה המִשְׁבִּיעַ בַּטּוֹב עֲדִיךָ, תַּתְּחַדֵּשׁ כַּנְּשֵׁר
נְעוּרֵיכִי: ו עֲשֵׂה צְדָקוֹת יְהוָה, וּמִשְׁפָּטִים לְכָל־עֲשׂוּקִים: ז יוֹדִיעַ
דַּרְכֵיךָ לְמוֹשֶׁה, לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל עֲלִילוֹתָיו: ח רַחוּם וְחַנוּן יְהוָה, אֶרְךָ
אֲפִים וְרַב־חֶסֶד: ט לֹא־לִנְצַח יָרִיב, וְלֹא לְעוֹלָם יִטּוֹר: י לֹא
כַּחֲטָאֵינוּ עָשָׂה לָנוּ, וְלֹא כַּעֲזַנְתֵּינוּ גָּמַל עָלֵינוּ: יא כִּי כִנְבֵה שָׁמַיִם
עַל־הָאָרֶץ, גָּבַר חֶסְדּוֹ עַל־יְרֵאָיו: יב בְּרַחֵק מִזְרַח מִמַּעַרְב, הֲרַחֵק

רש"י

שאלם דר צהס כמו שאמרו רבותינו זמסכ' צרכות דר צמעני אמו ינק משדי אמו וכן כלס: כנפיו ונוטה משנה לשנה, ויש מדרש אגדה על מין נשר שששמוקין חוזר לנערותו: (ז) יודיע דרכיו. מודיע דרכיו למשה: (ה) תתחדש כנשר נעורייכי. כנשר הזה שמחדש

תורה תמימה

חייא בר אבא אין החולה עומד מחליו עד שמוחלין לו על כל עונותיו שנאמר הסולח לכל עוניכי הרופא לכל תחלואיכי וכו'.

נדרים מא ע"א

הפלח לְכָל עוֹנְכִי: אי הכי לימא רפואה בתרה דתשובה לא ס"ד דכתיב וישוב אל ה' וירחמהו ואל אלהינו כי ירבה לסלוח ומאי חזית דסמכת אהא סמוך אהא כתב קרא אחרינא הסולח לכל עוניכי הרופא לכל תחלואיכי הגואל משחת חייכי למימרא דגאולה ורפואה בתר סליחה היא והכתיב ושב ורפא לו ההוא לאו רפואה דתחלואים היא אלא רפואה דסליחה היא וכו'.

מגילה טז ע"ב

יא כִּי כִנְבֵה שָׁמַיִם עַל הָאָרֶץ: תדע שהרי חמה במזרח הכל מסתכלין בה חמה

רבי שמעון בן יוחי מאי דכתיב פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה כנגד מי אמר שלמה מקרא זה לא אמרו אלא כנגד דוד אביו שדר בחמשה עולמים ואמר שירה דר במעי אמו ואמר שירה שנאמר ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו יצא לאויר העולם ונסתכל בכוכבים ומזלות ואמר שירה שנאמר ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ברכו ה' כל צבאיו וגו' וכו' נסתכל ביום המיתה ואמר שירה שנאמר ברכי נפשי את ה' ה' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת מאי משמע דעל יום המיתה נאמר אמר רבה בר רב שילא מסיפא דעניינא דכתיב תסתיר פניך יבהלון תוסף רוחם יגועון וגו'

ברכות י ע"א

ג הפלח לְכָל עוֹנְכִי: אמר ר' אלכסנדר א"ר

רִיב סֵפֶר יוֹם חֲמִישִׁי קֶן כ לַחֹדֶשׁ רַבִּיעִי

מִמֶּנּוּ אֶת־פְּשָׁעֵינוּ: יג כָּרַחַם אָב עַל־בָּנִים, רַחַם יְהוָה עַל־יִרְאָיו:
יד כִּי־הוּא יָדַע יִצְרָנוּ, זָכוֹר כִּי־עָפָר אָנַחְנוּ: טו אָנוּשׁ כַּחֲצִיר יָמִיו,
כַּצִּיץ הַשָּׂדֶה כֵּן יִצִּיץ: טז כִּי רוּחַ עֲבָרָה־בּוֹ וְאִינָנוּ, וְלֹא־יִפְרָנוּ עוֹד
מִקּוֹמוֹ: יז וְחֶסֶד יְהוָה מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם עַל־יִרְאָיו, וְצַדִּיקָתוֹ לְבְנֵי
בָנִים: יח לְשֹׁמְרֵי בְרִיתוֹ, וְלִזְכָּרֵי פְקָדָיו לַעֲשׂוֹתָם: יט יְהוָה בְּשִׁמּוֹם
הַכִּין פֶּסָאוֹ, וּמְלָכּוֹתוֹ בְּכָל מוֹשְׁלָה: כ בָּרְכוּ יְהוָה מִלְּאֲכָיו, גִּבְרֵי כַח

רש"י

(יד) זכור כי עפר אנחנו. זכור הוא ולא שכח (טז) רוח עברה בו. אם עברה מולי של מיטה:
שאלנו עפר וידע שאלנו כחלר ימיו וגו': (יט) משלה. מושלת:

תורה תמימה

יז וְחֶסֶד יְהוָה וְאִינָנוּ וְלֹא־יִפְרָנוּ עוֹד
ומשפט כאילו מילא כל העולם כולו
חסד שנאמר אוהב צדקה ומשפט חסד ה'
מלאה הארץ שמא תאמר כל הבא לקפוץ
קופץ ת"ל מה יקר חסדך אלהים (חסד ה'
מלאה הארץ) וגו' יכול אף ירא שמים כן
ת"ל וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו
וכו'. סוכה מט ע"ב

יח לְשֹׁמְרֵי בְרִיתוֹ, וְלִזְכָּרֵי פְקָדָיו לַעֲשׂוֹתָם:
דכתיב עקב ענוה יראת ה' יראת חטא
מביאה לידי חסידות דכתיב וחסד ה'
מעולם ועד עולם על יראיו וכו'.
שקלים ט ע"ב

כ בָּרְכוּ יְהוָה אֱמֶר רַבִּי אֲלַעֲזֹר בַּשָּׁעָה
שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה
בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רו זה
שמלאכי השרת משתמשין בו דכתיב ברכו
ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע
בקול דברו ברישא עושי והדר לשמוע
וכו'. שבת פח ע"א

כב בָּרְכוּ יְהוָה אֱמֶר רַבִּי אֲלַעֲזֹר בַּשָּׁעָה
פפי תבעתיה ההיא מטרוניתא אמר מלתא

במערב הכל מסתכלין בה חמה באמצע
רקיע אין הכל מסתכלין בה וחכמים
אומרים זה וזה כאחד שוין שנאמר כגבוה
שמים על הארץ [וגו'] כרחוק מזרח ממערב
ואי חד מינייהו נפיש נכתוב תרווייהו כי
ההוא דנפיש ואלא חמה באמצע רקיע מ"ט
אין הכל מסתכלין בה משום דקאי להדיא
ולא כסי ליה מידי וכו'. תמיד לא ע"ב

כג כָּרַחַם אָב עַל־בָּנִים, רַחַם יְהוָה עַל־יִרְאָיו:
בשיטה אחרונה א"ד בסוף שיטה ואיכא
דאמרי בתחלת שיטה מ"ד בסוף שיטה
כגבוה שמים על הארץ ומ"ד בתחילת
שיטה כי היכי דמרחקא שמים מארץ א"ר
חלבו חזינא ליה לרב הונא דכריך לה
מאחד כלפי שמע ועושה פרשיותיה
סתומות וכו'. מנחות לא ע"ב

יד כִּי־הוּא יָדַע יִצְרָנוּ, זָכוֹר כִּי־עָפָר אָנַחְנוּ:
לרבנן נפתח ברבוותא אחאב אח
לשמים אב לעבודת כוכבים אח לשמים
דכתיב אח לצרה יולד אב לעבודת כוכבים
דכתיב כרחם אב על בנים וכו'.

סנהדרין קב ע"ב

ספר יום חמישי קד כא לחודש רביעי ריג

עֲשֵׂי דְבָרוֹ, לְשִׁמּוֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ: כא בְּרָכוּ יְהוָה כָּל־צְבָאוֹ, מִשְׁרָתוֹ
עֲשֵׂי רְצוֹנוֹ: כב בְּרָכוּ יְהוָה כָּל־מַעֲשָׂיו בְּכָל־מְקוֹמוֹת מְמִשְׁלָתוֹ,
בְּרָכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה:

כא לחודש

קד א בְּרָכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה, יְהוָה אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מְאֹד, הוֹד וְהָדָר
לְבִשְׁתָּ: ב עֹטֶה אֹר פִּשְׁלָמָה, נוֹטֶה שָׁמַיִם פִּירֵיעָה: ג הַמְקַרֶּה
בְּמַיִם עֲלִיּוֹתָיו, הַשֵּׁם־עָבִים רְכוּבוֹ, הַמְהַלֵּךְ עַל־פְּנֵי־רוּחַ: ד עֹשֶׂה

רש"י

(כב) ברכו ה' כל מעשיו. אשר הם ככל מקומות שממשלמו שם: (ב) עוטה אור. צוקיע כשלמה:
(ד) עושה מלאכיו רוחות. עושה את הרוחות שלומיו:

תורה תמימה

ליה דנעביד לי חדא מסתוריתא אמר לחי
בעא רחמי עלה ואינגעה אותבה בשוקא
דרומי ויהבי לה מסתוריתא דהו נהיגי דכל
דמנגע ברומי יהבו ליה מסתוריתא ויתיב
בשוקא וסתר דוללי כי היכי דליחזו אינשי
וליבעי רחמי עליה יומא חד הוה קא חליף
התם הות יתבא וסתר דוללי בשוקא
דרומאי אמר לה שפירתא מסתוריתא דיהב
ליך אלהי אמרה ליה אימא ליה לאלהיך
לשקול מאי דיהב לי אמר לה אלהא דיין
מיהב יהיב משקל לא שקיל וכו'.

חולין ט ע"א

הַמְקַרֶּה בְּמַיִם עֲלִיּוֹתָיו: אמר רב קטינא אין
הגשמים נעצרין אלא בשביל ביטול תורה
שנאמר בעצלתים ימך המקרה בשביל
עצלות שהיה בישראל שלא עסקו בתורה
נעשה שונאו של הקב"ה מך ואין מך אלא
עני שנאמר ואם מך הוא מערכך ואין מקרה
אלא הקב"ה שנאמר המקרה במים עליותיו
וכו'. תענית ז ע"ב

ומלי נפשיה שיחנא וכיבא עבדה היא
מילתא ואיתסי ערק טשא בההוא בי בני
דכי הו עיילין בתרין אפילו ביממא הו
מיתזקי למחר אמרו ליה רבנן מאן נטרך
אמר להו שני נושאי קיסר שמרוני כל
הלילה אמרו ליה שמא דבר ערוה בא לידך
וניצלת הימנו דתנינא כל הבא דבר ערוה
לידו וניצל הימנו עושין לו נס גבורי כח
עושי דברו לשמוע בקול דברו וכו'.

קידושין לט ע"ב

בְּרָכוּ יְהוָה מְלָאכָיו: בזמן שהכהנים מברכים
את העם מה הן אומרים אמר ר' זירא אמר
רב חסדא ברכו ה' מלאכיו גבורי כח וגו'
ברכו ה' כל צבאיו משרתיו עושי רצונו
ברכו ה' כל מעשיו בכל מקומות ממשלתו
ברכי נפשי את ה' וכו'. סוטה לט ע"ב

קד ג הַמְקַרֶּה בְּמַיִם עֲלִיּוֹתָיו: א"ל בת קיסר
לר' יהושע בן חנניה אלהיכון נגרא
הוא דכתיב המקרה במים עליותיו אימא

מִלְאָכֵיו רוּחוֹת, מְשַׁרְתֵּיו אִישׁ לְהֵט: ה יִסְד־אֶרֶץ עַל־מְכוּנֵיהָ, בְּל־תְּמוּט עוֹלָם וְעַד: ו תְּהוֹם כְּלָבוּשׁ כְּסִיתוֹ, עַל־הָרִים יַעֲמֶדוּ־מַיִם: ז מִן־גַּעְרַתְךָ יְנוֹסוּן, מִן־קוֹל רַעֲמֶךָ יִחְפְּזוּן: ח יַעֲלוּ הָרִים יִרְדּוּ בְּקַעוֹת, אֶל־מְקוֹם זֶה יִסְדֶּתָ לָהֶם: ט גְּבוּל־שָׁמַת בְּל־יַעֲבְרוּן, בְּל־יִשְׁבוּן לְכַסּוֹת הָאֶרֶץ: י הַמְשִׁלַּח מַעֲיָנִים בְּנְחָלִים, בֵּין הָרִים יִהְלִכוּן: יא יִשְׁקוּ בְּל־חֵיתוֹ שָׂדֵי, יִשְׁבְּרוּ פְּרָאִים צְמָאִם: יב עֲלֵיהֶם עוֹף־הַשָּׁמַיִם יִשְׁכּוּן, מִבֵּין עֲפָאִים יִתְנוּ־קוֹל: יג מִשְׁקָה הָרִים מַעֲלִיּוֹתָיו, מִפְּרֵי מַעֲשֵׂיךָ תִּשְׁבַּע הָאֶרֶץ: יד מַצְמִיחַ חֲצִיר לְבַהֲמָה,

רש"י

(ו) תהום כלבוש כסיתו. זה דוגמת האמור כמקום אחר (איז ל"ח) צשומי ענן לצשזו וגו': תהום. הוא היס: על הרים יעמדו. מי אוקיינוס גזזה מכל העולם עומד על ההרים, וכן הוא אומר (עמוס ה ט) הקורא למי היס וישפכס על פני הארץ אין שפיכה אלא מלמעלה למטה: (ז) מן גערתך ינוסון.

כשאמרת (נראה ש"א) יקוו המים ומאומו הקול יחפזון ונקוו אל מקום אשר יסדת להם: (ט) גבול שמת. להם החול אשר סביב שפתו: (יב) עליהם עוף השמים ישכון. על המעיינות: מבין עפאים. ענפי אילנות וכן (דניאל ד) עפיה שפיר: (יד) מצמיח חציר וגו'.

תורה תמימה

המקרה במים עליונותיו: ר' אלעזר פתח לה פתחא להא פרשתא מהכא בעצלתים ימך המקרה ובשפלות ידים ידלוף הבית בשביל עצלות שהיה להם לישראל שלא עסקו בתורה נעשה שונאו של הקב"ה מך ואין מך אלא עני שנאמר ואם מך הוא מערכך ואין מקרה אלא הקב"ה שנאמר המקרה במים עליונותיו וכו'. מגילה יא ע"א

דכתיב אריב"ל כל העולם כולו מתמצית גן עדן הוא שותה שנאמר ונהר יוצא מעדן וגו' תנא מתמצית בית כור שותה תרקב: תענית י ע"א

מִשְׁקָה הָרִים מַעֲלִיּוֹתָיו: כמאן אזלא הא דכתיב משקה הרים מעליותיו וא"ר יוחנן מעליותיו של הקב"ה כמאן כרבי יהושע ור' אליעזר כיון דסלקי להתם משקה מעליותיו קרי להו דאי לא תימא הכי אבק ועפר מן השמים היכי משכחת לה אלא כיון דמדלי להתם מן השמים קרי ליה הכא נמי כיון דסלקי להתם מעליותיו קרי ליה וכו'. תענית ט ע"ב

יג מִפְּרֵי מַעֲשֵׂיךָ תִּשְׁבַּע הָאֶרֶץ: כמאן אזלא הא דתניא מים העליונים במאמר הם תלויים ופירותיהן מי גשמים שנאמר מפרי מעשיך תשבע הארץ כמאן כר' יהושע ור' אליעזר ההוא במעשה ידיו של הקב"ה הוא

ספר יום חמישי קד כא לחודש רביעי רטו

וְעָשָׂב לְעֵבֶרֶת הָאָדָם, לְהוֹצִיא לָחֶם מִן־הָאָרֶץ: טו וַיִּזֶן יִשְׁמַח
לִב־בְּאֲנוּשׁ, לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמֶן, וּלְחֶם לִב־בְּאֲנוּשׁ יִסְעֶד:
טז יִשְׁבְּעוּ עֵצֵי יְהוָה, אֲרָזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע: יז אֲשֶׁר־שָׁם צִפְרִים
יִקְנְנוּ, חֲסִידָה בְּרוּשִׁים בֵּיתָהּ: יח הָרִים הַגְּבוּהִים לִיַּעֲלִים, סְלָעִים
מִחֶסֶה לְשִׁפְנִים: יט עֲשֵׂה יָרַח לְמוֹעֲדִים, שְׁמֹשׁ יָדַע מְבוֹאוֹ:

רש"י

(טו) וַיִּזֶן. אשר ישמח לזב אנוש גם אומו יולא מן הארץ: ושמן. להזהיל זו פניו: ולחם. אשר לז אנוש יסעד: (טז) עֵצֵי ה'. עגן עדן: (יז) צִפְרִים יקננו. ישראל ישכנו שם: יקננו. לשון קן נפור: (יח) הָרִים הַגְּבוּהִים. צרא ליעלים: מחסה. כל לשון מחסה לשון כל ומחצא שאדם מתכסה שם מן הזרם ומן המט' אצ"י צלע"ז: (יט) לְמוֹעֲדִים. למנות זו זמנים ורגלים: שמש ידע מבוואו. אצל ירח לא ידע מנאו פועמים שזא צארכה פעמים שזא נקצרה:

תורה תמימה

טו וַיִּזֶן יִשְׁמַח (והיינו דרבא דרבא) רמי כתיב ישמח וקרינן ישמח זכה משמחו לא זכה משממו וכו'. יומא עו ע"ב וַיִּזֶן יִשְׁמַח לִב־בְּאֲנוּשׁ: אלא חמרא סעיד ומשחא לא סעיד וכו' ומי סעיד כלל והכתיב ויין ישמח לבב אנוש ולחם לבב אנוש יסעד וגו' נהמא הוא דסעיד חמרא לא סעיד אלא חמרא אית ביה תרתני סעיד ומשמח נהמא מסעד סעיד שמוחי לא משמח וכו'. ברכות לה ע"ב וַיִּזֶן יִשְׁמַח לִב־בְּאֲנוּשׁ: תני תנא קמיה דרבי יוחנן כל מיני משקין יפין לחלום חוץ מן היין יש שותהו וטוב לו ויש שותהו ורע לו יש שותהו וטוב לו שנאמר ויין ישמח לבב אנוש ויש שותהו ורע לו שנאמר תנו שכר לאובד ויין למרי נפש אמר ליה רבי יוחנן לתנא תני תלמיד חכם לעולם טוב לו שנאמר לכו לחמו בלחמי ושתו ביינ מסכתי וכו'. ברכות נו ע"א וַיִּזֶן יִשְׁמַח: א"ר יהושע בן לוי מעלין אונקלי בשבת מאי אונקלי אמר רבי אבא

איסתומכא דליבא מאי אסותא מיייתי כמונא כרויאי וניניא ואגדנא וציתרי ואבדתא לליבא בחמרא וסימנך ויין ישמח לבב אנוש לרוחא במיא וסימנך ורוח אלהים מרחפת על פני המים לכודא בשיכרא וסימנך וכדה על שכמה וכו'. עבודה זרה כט ע"א וַיִּזֶן יִשְׁמַח: רב כהנא רמי כתיב תירש וקרינן תירוש זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש רבא רמי כתיב ישמח וקרינן ישמח זכה משמחו לא זכה משממהו והיינו דאמר רבא חמרא וריחני פקחין וכו'. סנהדרין ע ע"א יט עֲשֵׂה יָרַח לְמוֹעֲדִים: תניא אמר להם ר"ג לחכמים כך מקובלני מבית אבי אבא פעמים שבא בארוכה ופעמים שבא בקצרה א"ר יוחנן מ"ט דבי רבי דכתיב עשה ירח למועדים שמש ידע מבוואו שמש הוא דידע מבוואו ירח לא ידע מבוואו וכו'. ראש השנה כה ע"א

כ תִּשְׁתַּחֲשֹׁף וַיְהִי לַיְלָה, בּוֹ-תִרְמֹשׁ כָּל-חֵיתוֹ-יָעַר: כֹּא הַכְּפִירִים
שְׂאֵגִים לְטָרֶף, וּלְבִקֵּשׁ מֵאֵל אֲכָלָם: כב תִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ יֶאֱסֹפֹן,
וְאֶל-מְעוֹנָתָם יִרְבֹּצוּן: כג יֵצֵא אָדָם לַפְּעֵלוֹ, וְלַעֲבֹדָתוֹ עֲדֵי-עָרֵב:
כד מִהֲרֹבוּ מַעֲשֵׂיךָ יְהוָה, כָּל־כֶּלֶם בְּחִכְמָה עֲשִׂיתָ, מִלְּאֵה הָאָרֶץ

רש"י

(כ) תששת חשך ויהי לילה. בכל יום אתה מחשיך ומעריב את השמש והיה לילה ובו תרמוש כל מינו יער: (כב) תזרח השמש יאספון. נמסמרים

ונחנאים שם מזני אדם ואז כל אדם יואל לפעלו: (כד) קניניך. מקנה קנין שלך כמו (נחשית יד) קונה שמים וארץ הכל קניו לך:

תורה תמימה

בעי עלה דבר טמא הוא זה או דבר טהור א"ל אין דבר טמא יורד מן השמים וכו'.

סנהדרין נט ע"ב

כב-כג תִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ יֶאֱסֹפֹן: אמר ריש לקיש פועל בכניסתו משלו ביציאתו משל בעל הבית שנאמר תזרח השמש יאספון ואל מעונתם ירבעון יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב וכו'.

בבא מציעא פג ע"א

כד מִהֲרֹבוּ מַעֲשֵׂיךָ יְהוָה: חמשה קניינים קנה לו הקב"ה בעולמו ואלו הן תורה

קנין אחד שמים וארץ קנין אחד אברהם קנין אחד ישראל קנין אחד בהמ"ק קנין אחד תורה קנין אחד מנין דכתיב ה' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז. שמים וארץ קנין אחד מנין שנאמר כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי איזה בית אשר תבנו לי ואיזה מקום מנוחתי ואומר מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך: אבות כ ע"א

מִהֲרֹבוּ מַעֲשֵׂיךָ יְהוָה: מסייע ליה לרב דאמר רב אסור לאדם שיאמר כמה נאה עובדת

כ תִּשְׁתַּחֲשֹׁף: דרש רבי זירא ואמרי לה תני רב יוסף מאי דכתיב תששת חשך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער תששת חשך ויהי לילה זה העולם הזה שדומה ללילה בו תרמוש כל חיתו יער אלו רשעים שבו שדומין לחיה שביער תזרח השמש יאספון ואל מעונתם ירבעון תזרח השמש לצדיקים יאספון רשעים לגיהנם ואל מעונתם ירבעון אין לך כל צדיק וצדיק שאין לו מדור לפי כבודו יצא אדם לפעלו יצאו צדיקים לקבל שכרן ולעבודתו עדי ערב במי שהשלים עבודתו עדי ערב וכו'. בבא מציעא פג ע"ב

כא הַכְּפִירִים שְׂאֵגִים לְטָרֶף: מיתבי היה ר' יהודה בן תימא אומר אדם הראשון מיסב בגן עדן היה והיו מלאכי השרת צולין לו בשר ומסננין לו יין הציץ בו נחש וראה בכבודו ונתקנא בו התם בבשר היורד מן השמים מי איכא בשר היורד מן השמים אין כי הא דר"ש בן חלפתא הוה קאזיל באורחא פגעו בו הנך אריותא דהוו קא נהמי לאפיה אמר הכפירים שואגים לטרף נחיתו ליה תרתני אטמתא חדא אכלוה וחדא שבקוה אייתיה ואתא לבי מדרשא

קְנִינָה: כה זֶה הַיָּם גָּדוֹל וְרָחֵב יָדַיִם, שָׁם־רָמַשׁ וְאִין מִסְפָּר, חַיִּית
קְטָנוֹת עִם־גְּדֻלוֹת: כו שָׁם אָנִיּוֹת יִהְיֶיכוֹן, לְוִיתָן זֶה־יִצְרָתָ לְשַׁחֵק
בו: כז כָּלֶם אֱלִיָּהּ יִשְׁבְּרוֹן, לָתֵת אֶכְלָם בְּעֵתוֹ: כח תִּתֵּן לָהֶם יִלְקֻמוֹן,
תִּפְתַּח יָרֵךְ יִשְׁבְּעוֹן טוֹב: כט תִּסְתִּיר פָּנָיֶךָ יִבְהַלּוֹן, תִּסְפֶּה רוּחָם

רש"י

(כה) ורחב ידיים. רחב מקום לרי"ש גלע"ז: צמסכת ע"א וכן מפורש צמסר איז המשחק צו
(כו) לשחק בו. שלש שעות ציוס כך אמרו רבומינו לנפור: (כט) תוכף רוחם. לשון כליון כמו (לעיל

תורה תמימה

יצרת לשחק בו אמר רב נחמן בר יצחק עם
בריותיו משחק ועל בריותיו אינו משחק
אלא אותו היום בלבד וכו'.

עבודה זרה ג ע"ב

לְוִיתָן זֶה יִצְרָתָ: אמר רב יהודה אמר רב כל
מה שברא הקב"ה בעולמו זכר ונקבה
בראם אף לויתן נחש בריח ולויתן נחש
עקלתון זכר ונקבה בראם ואלמלי נזקקין זה
לזה מחריבין כל העולם כולו מה עשה
הקב"ה סירס את הזכר והרג הנקבה ומלחה
לצדיקים לעתיד לבא שנאמר והרג את
התנין אשר בים ואף בהמות בהררי אלף
זכר ונקבה בראם ואלמלי נזקקין זה לזה
מחריבין כל העולם כולו מה עשה הקב"ה
סירס הזכר וצינן הנקבה ושמרה לצדיקים
לעתיד לבא שנאמר הנה נא כחו במתניו זה
זכר ואונו בשרירי בטנו זו נקבה התם נמי
ליסרסיה לזכר וליצננה לנקבה דגים פריצי
וליעביד איפכא איבעית אימא נקבה
מליחא מעלי איבעית אימא כיון דכתיב
לויתן זה יצרת לשחק בו בהדי נקבה לאו
אורח ארעא הכא נמי לימלחה לנקבה
כוורא מליחא מעלי בשרא מליחא לא
מעלי וכו'.

בבא בתרא עד ע"ב

כוכבים זו מיתבי מעשה ברשב"ג שהיה על
גבי מעלה בהר הבית וראה עובדת כוכבים
אחת נאה ביותר אמר מה רבו מעשיך ה'
וכו'.

עבודה זרה כ ע"א

מָה רַבּוֹ מַעֲשֵׂיָךְ: ת"ר הצב למינהו להביא
הערוד וכן הנפילים וסלמנדרא וכשהיה
ר"ע מגיע לפסוק זה אומר מה רבו מעשיך
ה' יש לך בריות גדלות בים ויש לך בריות
גדלות ביבשה שבים אילמלי עולות ביבשה
מיד מתות שביבשה אילמלי יורדות לים
מיד מתות יש לך בריות גדלות באור ויש
לך בריות גדלות באויר שבאור אילמלי
עולות לאויר מיד מתות שבאויר אילמלי
יורדות לאור מיד מתות מה רבו מעשיך ה'
וכו'.

חולין קכו ע"א

כו לְוִיתָן זֶה יִצְרָתָ לְשַׁחֵק בו: איני והא אמר
רב יהודה אמר רב שתיים עשרה שעות
הוי היום שלש הראשונות הקב"ה יושב
ועוסק בתורה שניות יושב ודן את כל
העולם כולו כיון שרואה שנתחייב עולם
כלייה עומד מכסא הדין ויושב על כסא
רחמים שלישיות יושב וון את כל העולם
כולו מקרני ראמים עד ביצי כנים רביעיות
יושב ומשחק עם לויתן שנאמר לויתן זה

ריח ספר יום חמישי קה כא לחודש רביעי

יְגוּעוֹן וְאֶל-עֶפְרָם יִשׁוּבוּן: ל תִּשְׁלַח רוּחְךָ יִבְרָאון, וּתְחַדֵּשׁ פָּנַי
אֲדָמָה: לא יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם, וְיִשְׁמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו: לב הַמַּבִּיט
לָאָרֶץ וְתִרְעַד, יִגַע בְּהָרִים וַיַּעֲשֶׂנוּ: לג אֲשִׁירָה לַיהוָה בְּחַיִּי, אֲזַמְּרָה
לְאֱלֹהֵי בְעוֹדֵי: לד יַעֲרַב עָלָיו שִׁיחִי, אֲנֹכִי אֶשְׂמַח בַּיהוָה: לה יִתְמוּ
חֲטָאִים מִן-הָאָרֶץ וְרָשָׁעִים עוֹד אֵינָם, בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת-יְהוָה,
הַלְלוּיָהּ:

קה א הודו ליהוה קראו בשמו, הודיעו בעמים עלילותיו:
ב שירו-לו זמרו-לו, שיחו בכל-נפלאותיו: ג התהללו בשם
קדשו, ישמח לב מבקשי יהוה: ד דרשו יהוה ועזו, בקשו פניו
תמיד: ה זכרו נפלאותיו אשר-עשה, מופתיו ומשפטי-פיו: ו זרע

רש"י

עג ספו תמו: (ל) תשלח רוחך. נחמיית הממס: צעודני חי (דנכיס ל"א): (לה) יתמו חטאים.
לב יגע בהרים ויעשנו. כמו שפורש נסיון חוטאים: (א) עלילותיו. מעלליו: (ג) התהללו בשם קדשו. המפלו צמעו שם קדשו שיש לכס
שמות י"ט) וסר סיני עשן כולו: (לג) בעודי. כמו

תורה תמימה

לא יְהִי כְבוֹד יְהוָה דרש רבי חנינא בר פפא יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו פסוק זה שר העולם אמרו בשעה שאמר הקב"ה למינהו באילנות נשאו דשאים קל וחומר בעצמן אם רצונו של הקב"ה בערבוביא למה אמר למינהו באילנות ועוד ק"ו ומה אילנות שאין דרכן לצאת בערבוביא אמר הקב"ה למינהו אנו עאכ"ו מיד כל אחד ואחד יצא למינו פתח שר העולם ואמר יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו וכו'.

יתמו חטאים: הנהו בריוני דהוו בשבבותיה דר"מ ודוון קא מצערו ליה טובא הוה קא בעי ר' מאיר רחמי עלויהו כי היכי דלימותו אמרה לי' ברוריא דביתהו מאי דעתך משום דכתיב יתמו חטאים מי כתיב חוטאים חטאים כתיב ועוד שפיל לסיפיה דקרא ורשעים עוד אינם כיון דיתמו חטאים ורשעים עוד אינם אלא בעי רחמי עלויהו דלהדרו בתשובה ורשעים עוד אינם בעא רחמי עלויהו ודהדרו בתשובה: ברכות י ע"א

לה יתמו חטאים: דאמר ר' יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי ק"ג פרשיות אמר דוד ולא אמר הללויה עד שראה במפלתן

אֲבָרְהָם עֲבָדוֹ, בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו: ז הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, בְּכָל־הָאָרֶץ
 מִשְׁפָּטָיו: ח זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ, דְּבַר צוּה לְאַלְף דּוֹר: ט אֲשֶׁר פָּרַת
 אֶת־אֲבָרְהָם, וַיִּשְׁבּוּעַתּוֹ לְיִשְׁחָק: י וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב לְחֶק, לְיִשְׂרָאֵל
 בְּרִית עוֹלָם: יא לֵאמֹר לְךָ אֶתֶּן אֶת־אָרֶץ־כְּנָעַן, חֶבְל נַחְלֹתְכֶם:
 יב בְּהִיוֹתְם מְתֵי מִסְפָּר, כְּמַעַט וְגָרִים בָּהֶ: יג וַיִּתְּהַלְכוּ מִגּוֹי אֶל־גּוֹי,
 מִמַּמְלָכָה אֶל־עַם אֲחֵר: יד לֹא־הִנִּיחַ אָדָם לְעַשְׂקָם, וַיִּזְכַּח עֲלֵיהֶם
 מַלְכִּים: טו אֶל־תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחִי, וְלִנְבִיאֵי אֶל־תִּרְעוּ: טז וַיִּקְרָא רָעַב
 עַל־הָאָרֶץ, כָּל־מִטְהַלְחֵם שָׁבֵר: יז שָׁלַח לְפָנֵיהֶם אִישׁ, לְעֹבֵד
 נַמְכָּר יוֹסֵף: יח עָנּוּ בְּכָבֵל [רגליו כתיב] רְגֵלוֹ, בְּרֹזַל בָּאָה נִפְשׁוֹ:
 יט עַד־עַתָּה בֹּא־דְבָרוֹ, אִמְרַת יְהוָה צִרְפַּתְהוּ: כ שָׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירְהוּ,
 מִשְׁלַל עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ: כא שָׁמוֹ אֲדוֹן לְבֵיתוֹ, וּמִשְׁלַל בְּכָל־קְנִינָיו:
 כב לְאִסּוֹר שָׁרְיוֹ בְּנִפְשׁוֹ, וּזְקִנָיו יַחֲבֵם: כג וַיָּבֵא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם,
 וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאָרֶץ־חָם: כד וַיִּפְּרֹ אֶת־עַמּוֹ מְאֹד, וַיַּעֲצֻמְהוּ מִצְרָיו:

רש"י

פטרון כמוהו, המללו פרונוטי"ץ וו"ש זלע"ו: (ח) דבר צוה לאלף דור. המורה אשר זוה להודיעה זעולם לאחר אלף דור וראה שאין העולם מתקיים בלא תורה והעציר מהם משע מאות ושבעים וארבעה דורות, ויש לפתו כפשוטו זכר לישראל את צימו אשר זוה והצטיה לשמור להם לאלף דור כענין שומר הצניח והחסד להציו ולשומרי מצותיו לאלף דור: (יא) לאמר לך אתן את ארץ כנען וגו'. הוא הצניח אשר כרת להם: (יג) ויתהלכו מגוי אל גוי. אברהם גר בארץ פלשתיים וצמנרים ובארץ כנען וכן יחזק וכן יעקב כולם גלו מגרות לגרות: (יד) ויזכח עליהם מלכים. וינגע ה' את פרעה (בראשית י"ג) כי עזר עזר ה' צעד כל רחם לצית אצמלך (שם ט): (טו) אל תגעו במשיחי. בגדול, כל משיחה ל' שררה וגדולה: (טז) ויקרא רעב.

כדי להגלותם למצרים (מצמח): (יז) שלח לפניכם איש. (שם מ"ה) ושלחני אלהים לפניכם ואיזה איש יוסף שנמכר: (יח) ברזל באה נפשו. א"ר הונא צר אידי שרמוע עשמה לו תחת זקנו שאם ירכין פניו השרמוע מכהו, שרמוע פי' שפוד: (יט) עד עת בא דברו. של הקצ"ה לקיים גזירתו שיתגלגל הדבר וידרו ישראל למצרים: אמרת ה' צרפתהו. צמנתהו ליוסף שנתנסה וכנש את יצרו צאשת אדניו ועליה נתיישר ונצרך ציסורין לתמו אל צית הסוהר: (כ) שלח מלך ויתיריהו. שלח פרעה מלך מצרים שלוחיו ויתיריהו, שלח מושל עמים הוא פרעה ופתחהו: (כב) לאסור שריו בנפשו. לשון חנה הוא זה כמו (ש"א י"ח) ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד, כשפתר החלוס מצצוהו כלם, אמר רבי אידי שרו כתיב זה היה פוטיפר: (כד) ויפר. הקצ"ה את עמו,

כה הַפֶּדָּה לָבָם לְשֵׁנָא עֵמוֹ, לְהַתְנַפֵּל בְּעִבְדֵיּוֹ: כו שְׁלַח מִשָּׁה עֲבָדָיו, אַהֲרֹן אֲשֶׁר בָּחַר-בּוֹ: כז שָׁמוֹרָבָם דְּבָרֵי אֲתוֹתָיו, וּמִפְתִּים בְּאֶרֶץ חָם: כח שְׁלַח חֲשֹׁךְ וַיַּחֲשֹׁךְ, וְלֹא-מָרוּ אֶת-^[דבריו כתיב] דְּבָרוֹ: כט הַפֶּדָּה אֶת-מִימֵיהֶם לָדָם, וַיָּמַת אֶת-דֹּגְתָם: ל שָׂרִץ אֲרָצָם צִפְרֹדָעִים, בְּחֻדְרֵי מַלְכֵיהֶם: לא אָמַר וַיָּבֵא עָרֶב, כְּנִים בְּכָל-גְּבוּלָם: לב נָתַן גְּשָׁמֵיהֶם בָּרֶד, אִשׁ לְהַבּוֹת בְּאֲרָצָם: לג וַיֵּךְ גַּפְנִים וּתְאֵנֹתָם, וַיִּשְׁפֹּר עֵץ גְּבוּלָם: לד אָמַר וַיָּבֵא אֲרֶבָה, וַיִּלֶּק וַאֲיִן מִסְּפָר: לה וַיֹּאכַל כָּל-עֵשֶׂב בְּאֲרָצָם, וַיֹּאכַל פְּרֵי אֲדָמָתָם: לו וַיֵּךְ כָּל-בְּכוֹר בְּאֲרָצָם, רֵאשִׁית לְכָל-אוֹנָם: לז וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב, וַאֲיִן בְּשִׁבְטָיו בּוֹשֵׁל: לח שָׁמַח מִעָרִים בְּצֵאתָם, כִּי-נָפַל פַּחַדָם עֲלֵיהֶם: לט פָּרַשׁ עֲנָן לְמִסְדָּה, וַאֲשׁ לְהָאִיר לְיָלָה: מ שָׁאֵל וַיָּבֵא שָׁלוֹ, וְלָחֵם שָׁמַיִם יִשְׁבִּיעֵם: מא פָּתַח עוֹר וַיִּזְוֹבוּ מַיִם, הִלְכּוּ בַּצִּיּוֹת נָהָר: מב כִּי-זָכַר אֶת-דְּבַר קְדָשׁוֹ, אֶת-אַבְרָהָם עֲבָדָיו: מג וַיּוֹצֵא עֵמוֹ בְּשִׁשּׁוֹן, בְּרֶגֶה אֶת-בְּחִירָיו: מד וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרֻצּוֹת גּוֹיִם, וַעֲמַל לְאֻמִּים יִירָשׁוּ: מה בְּעֵבֹר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו, וְתוֹרֹתָיו יִנְצְרוּ, הִלְלוּיָהּ:

רש"י

הפדה והרצה אותם: (כח) ולא מרו את דברו. הקצ"ה שלויס: (מא) הלכו בציות נהר. הלכו המכות שזיה עליהם צאו צמזמיות ולא שינו את דברו: נהרות מן הצאר צלחן ליה: (מב) כי זכר. הקצ"ה (ל) שרץ ארצם צפרדעים. אמר רבי יוחנן בכל את דבר קדשו אשר עם אנחהם עזרו שהצניחו מקום שהיו רוצים מים היו רוצים לפרדעים: (מג) שאל ויבא שליו. שאל ישראל צר ויצא לו יצאו הנח: ישונו הנח:

תורה תמימה

קה מִד וַיִּתֵּן לָהֶם: וכשם שהלימוד קודם למעשה כך דינו קודם למעשה כדרב המנונא דאמר רב המנונא אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה שנאמר פוטר מים ראשית מדון וכשם שדינו קודם למעשה כך שכרו קודם למעשה שנאמר ויתן להם ארצות גוים ועמל לאומים יירשו בעבור ישמרו חקיו ותורותיו ינצורו:

ספר יום חמישי קו כב לחודש רביעי רכא

כב לחודש

קו א הַלְלוּהָ, הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב, בּ מִי יִמְלֹל גְבוּרוֹת יְהוָה, יִשְׁמִיעַ כָּל־תְּהִלָּתוֹ: ג אֲשֶׁר־י שֹׁמְרֵי מִשְׁפָּט, עֹשֶׂה צְדָקָה בְּכָל־עֵת: ד זְכַרְנִי יְהוָה בְּרִצּוֹן עֲמֹךְ, פִּקְדָנִי בִישׁוּעָתְךָ: ה לְרֵאוֹת בְּטוֹבַת בְּחִירֶיךָ, לְשִׂמְחַת בְּשִׂמְחַת גּוֹיְךָ, לְהַתְהַלֵּל

רש"י

(ד) ברצון עמך. נהלותך לעמך:

תורה תמימה

נאה למלל גבורות ה' למי שיכול להשמיע כל תהלתו וכו'. מגילה יח ע"א

ג אֲשֶׁר־י שֹׁמְרֵי מִשְׁפָּט: אשכחיה רב יצחק בר יוסף לר' אבהו דהוה קאי באוכלוסא דאושא אמר ליה מאן מרה דשמעתא דאושא אמר ליה רבי יוסי בר חנינא תנא מיניה ארבעין זימנין ודמי ליה כמאן דמנחא ליה בכיסתיה אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת וכי אפשר לעשות צדקה בכל עת דרשו רבותינו שביבנה ואמרי לה רבי אליעזר זה הזן בניו ובנותיו כשהן קטנים וכו'. כתובות נ ע"א

ד זְכַרְנִי יְהוָה: מכדי כל מילי דעזרא נחמיה בן חכליה אמרינהו ונחמיה בן חכליה מ"ט לא איקרי סיפרא על שמיה אמר רבי ירמיה בר אבא מפני שהחזיק טובה לעצמו שנאמר זכרה לי אלהי לטובה דוד נמי מימר אמר זכרני ה' ברצון עמך פקדני בישועתך דוד רחמי הוא דקבעי רב יוסף אמר מפני שסיפר בגנותן של ראשונים שנאמר והפחות הראשונים אשר לפני הכבידו על העם ויקחו מהם בלחם ויין אחד כסף שקלים ארבעים וגו' ואף על דניאל שגדול ממנו סיפר וכו'. שנהדרין צג ע"ב

קו ב מִי יִמְלֹל: א"ר יוחנן בימי רשב"ג נישנית משנה זו רבן שמעון בן גמליאל נשיא רבי מאיר חכם רבי נתן אב"ד כי הוה רשב"ג התם הוה קיימי כולי עלמא מקמיה כי הוה עיילי רבי מאיר ורבי נתן הוה קיימי כולי עלמא מקמייהו אמר רשב"ג לא בעו למיהווי היכרא בין דילי לדידהו תקין הא מתניתא ההוא יומא לא הוה רבי מאיר ורבי נתן התם למחר כי אתו חזו דלא קמו מקמייהו כדרגילא מילתא אמרי מאי האי אמרו להו הכי תקין רשב"ג אמר ליה ר"מ לרבי נתן אנא חכם ואת אב"ד נתקין מילתא כי לדידן מאי נעביד ליה נימא ליה גלי עוקצים דלית ליה וכיון דלא גמר נימא ליה מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו למי נאה למלל גבורות ה' מי שיכול להשמיע כל תהלותיו נעבריה והוי אנא אב"ד ואת נשיא וכו' הוריות יג ע"ב

מִי יִמְלֹל: והיינו דא"ר אלעזר מאי דכתיב מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו למי נאה (ללמד) [למלל] גבורות ה' מי שיכול להשמיע כל תהלתו וכו'. מכות י ע"א

מִי יִמְלֹל: מכאן ואילך אסור לספר בשבחו של הקב"ה דא"ר אלעזר מאי דכתיב מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו למי

עם־נְחֻלָּתָךְ: ו חָטְאָנוּ עִם־אֲבֹתֵינוּ, הָעֵינֵינוּ הִרְשָׁעֵנוּ: ז אֲבֹתֵינוּ
 בְּמִצְרִים לֹא־הִשְׁפִּילוּ נַפְלְאוֹתֶיךָ, לֹא זָכְרוּ אֶת־רַב הַסְּדִיָּה, וַיִּמְרוּ
 עֲלֵיָם בַּיַּם־סוּף: ח וַיּוֹשִׁיעֵם לְמַעַן שְׁמוֹ, לְהוֹדִיעַ אֶת־גְּבוּרָתוֹ:
 ט וַיִּגְעַר בַּיַּם־סוּף וַיִּיחָרַב, וַיּוֹלִיכֵם בַּתְּהוֹמוֹת כַּמְדָּבָר: י וַיּוֹשִׁיעֵם
 מִיַּד שׁוֹנֵא, וַיִּגְאָלֵם מִיַּד אוֹיֵב: יא וַיִּכְסּוּ־מַיִם צְרִיפָהֶם, אַחַד מֵהֶם לֹא
 נוֹתַר: יב וַיֵּאֱמִינוּ בְּדַבְּרֵיךָ, יִשְׁרִי וְתִהְלָתוֹ: יג מְהֵרָה שְׂכַחוּ מַעֲשָׂיךָ,
 לֹא־חֲבוּ לַעֲצָתוֹ: יד וַיִּתְאוּוּ תַּאֲוָה בַּמְדָּבָר, וַיִּנְסוּ־אֶל בִּישׁוּמוֹ:

רש"י

(ז) וימרו על ים. היו מקטני אמנה אמרו כשם שאנו עולים מכאן מלך זה אף המלכיים עולים מלך אחר ויצאו אחריו עד שרמזו הקצ"ה לים והקיאס ליבשה אז וירא ישראל את מנרים מת על שפת הים (שמות יד) לפיכך ויאמינו זה, אבל מתחלה לא האמינו (מלמ"י): (ט) ויוליכם בתהומות כמדבר. ים סוף היה צמדצר דכתיב סגר עליהם המדצר וגו' (שם י"ד) דרך שלשת ימים וגו' (צמדצר י'): (ג) לא חבו לעצתו. לא קוו לו: (יד) ויתאוו תאוה. מי יאכילנו צמר (שם י"א): (טו) וישלח ריון בנפשם. ואף ה' חרה בעם (שם י"א): (טז) ויקנאו למשה. צמדצר הכעיסוהו כמו קנאוני צלא אל (מלמ"י):

תורה תמימה

ו חָטְאָנוּ אֵלָא כִּךְ הִיָּה מִתּוֹדָה חֲטָאֵתִי וְעוֹתִי וּפְשַׁעֵתִי לִפְנֵיךָ אֲנִי וּבֵיתִי וְכוּ' וְכֵן בְּדוֹד הוּא אֹמֵר חֲטָאֵנוּ עִם אֲבוֹתֵינוּ הָעֵינֵנוּ הִרְשָׁעֵנוּ וְכוּ'. יומא לו ע"ב

ז וַיִּמְרוּ עַל יַם פְּנִים סוּף: תניא אמר ר' יהודה עשר נסיונות ניסו אבותינו להקב"ה שנים בים ושנים במים שנים במן שנים בשליו אחת בעגל ואחת במדבר פארן שנים בים אחת בירידה ואחת בעלייה בירידה דכתיב המבלי אין קברים במצרים בעלייה כדרב הונא דא"ר הונא ישראל שבאותו הדור מקטני אמנה היו כדרבה בר מרי דאמר רבה בר מרי מאי דכתיב וימרו על ים בים סוף ויושיעם למען שמו מלמד שהיו ישראל ממרים באותה שעה ואומרים כשם שאנו עולים מצד זה כך מצרים עולים מצד אחר

טז וַיִּקְנְאוּ לְמֹשֶׁה בְּמַחְנֵה: וישמע משה ויפול על פניו מה שמועה שמע אמר רבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן שחשדוהו מאשת איש שנאמר ויקנאו למשה במחנה א"ר שמואל בר יצחק מלמד שכל אחד ואחד קנא את אשתו משה שנאמר ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה ויקם משה וילך אל דתן ואבירם אמר ר"ל מכאן

טו וַיִּתֵּן לָהֶם שְׂאֵלֹתֶם, וַיִּשְׁלַח רְזוּן בְּנִפְשָׁם: טז וַיִּקְנְאוּ לְמֹשֶׁה
 בְּמַחְנֵה, לְאַהֲרֹן קְדוֹשׁ יְהוָה: יז תִּפְתַּח-אָרֶץ וַתִּבְלַע דָּתָן, וַתִּבֹּס
 עַל-עֵדֹת אַבִּירָם: יח וַתִּבְעַר-אֵשׁ בְּעֵדֹתֶם, לְהַבִּיחַ תְּלֵיט רְשָׁעִים:
 יט יַעֲשׂוּ-עֵגֹל בְּחֶרֶב, וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמִסְכָּה: כ וַיִּמְירוּ אֶת-כְּבוֹדָם,
 בְּתַבְנִית שׁוֹר אֹכֵל עֵשָׂב: כא שָׁכְחוּ אֵל מוֹשִׁיעֵם, עֲשֵׂה גְדִלוֹת
 בְּמִצְרַיִם: כב נִפְלְאוֹת בְּאֶרֶץ הָם, נֹרְאוֹת עַל-יַם-סוּף: כג וַיֹּאמֶר
 לְהַשְׁמִידֵם, לוּלִי מֹשֶׁה בָּחִירוּ עֵמֶד בְּפָרֶץ לְפָנָיו, לְהָשִׁיב חַמְתּוֹ
 מֵהַשְּׁחִית: כד וַיִּמָּאֶסוּ בְּאֶרֶץ חַמְדָּה, לֹא-הָאֱמִינוּ לְדַבְּרוֹ: כה וַיִּרְגְּמוּ
 בְּאֹהֲלֵיהֶם, לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה: כו וַיִּשָּׂא יְדוֹ לָהֶם, לְהַפִּיל אוֹתָם

רש"י

(יז) תפתח ארץ וגו'. נראה שמלך כבוד לפני קרח מלהזכיר אציהם תלה הקלקלה גדמן ואצירס: (יח) ותבער אש. ומאכל את מקריצי הקטרת (כ) אוכל עשב. אין לך ממועז והולאו דעה על הארץ (סס יג): (כו) וישא ידו. ומשוקן מן השור נשעה שהוא אוכל עשב שהוא מוליא פרש רצה והוא מלוכלך צה, ס"א ריו: (כד) וימאסו בארץ חמדה. נשלות מרגלים והולאו דעה על הארץ (סס יג): (כו) וישא ידו.

תורה תמימה

שאין מחזיקין במחלוקת דאמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר ולא יהיה כקרח וכעדתו וכו'. טנהדרין קי ע"א וַיִּקְנְאוּ לְמֹשֶׁה: מתיב רבי יעקב ויחפאו בני ישראל דברים אשר לא כן על ה' אלהיהם התם להכעיס הוא דעבוד תא שמע ויקנאו למשה במחנה לאהרן קדוש ה' וכו'. מועד קטן יח ע"ב כ וַיִּמְירוּ אֶת כְּבוֹדָם: ואיפוך אנא מן הבהמה להוציא את הנעבד מן הבקר להוציא רובע ונרבע התם מעניינא דקרא כתיב גבי בהמה ואיש כי יתן שכבתו בבהמה מות יומת גבי בקר כתיב וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב הצאן להוציא את

המוקצה ומן הצאן להוציא את הנוגח וכו'. תמורה כז ע"ב כג לוּלִי מֹשֶׁה בָּחִירוּ: א"ר יוחנן משום ר' יוסי בן זמרא כל התולה בזכות עצמו תולין לו בזכות אחרים וכל התולה בזכות אחרים תולין לו בזכות עצמו משה תלה בזכות אחרים שנא' זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך תלו לו בזכות עצמו שנאמר ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית חזקיהו תלה בזכות עצמו דכתיב זכר נא את אשר התהלכתי לפניך תלו לו בזכות אחרים שנא' וגנותי אל העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי והיינו דריב"ל דאמר ריב"ל מאי דכתיב הנה

רכד ספר יום חמישי קו כב לחודש רביעי

בַּמִּדְבָּר: כו וְלֹהֲפִיל זֶרַעַם בְּגוֹיִם, וְלִזְרוֹתָם בְּאַרְצוֹת: כח וַיִּצְמְדוּ
לְבַעַל פְּעוֹר, וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים: כט וַיִּכְעִסוּ בְּמַעַלְלֵיהֶם,
וַתִּפְרֹץ בָּם מוֹגֵפָה: ל וַיַּעֲמֵד פִּינְחָס וַיִּפְלֵל, וַתַּעֲצֵר הַמּוֹגֵפָה:

רש"י

נשבעה: (כו) ולהפיל זרעם בגוים. מאומה שעה נגזר עליהם חורבן הנצח שהרי ליל ט' באב נצו ולאמר
הקצ"ה הם נצו נכיה של חנם ואני אקצע להם נכיה לדורות:

תורה תמימה

פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת מטמא
באהל אף תקרובת עבודת כוכבים מטמא
באהל: עבודה זרה מח ע"ב

וַיִּצְמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר: סבר לה כי הא דאמר
רב גידל א"ר חייא בר יוסף א"ר מנין
לתקרובת עבודת כוכבים שאין לה בטילה
עולמית שנאמר ויצמדו לבעל פעור ויאכלו
זבחי מתים מה מת אין לו בטילה לעולם
אף תקרובת עבודת כוכבים אין לה בטילה
לעולם וכו'. עבודה זרה נ ע"א

ל וַיַּעֲמֵד פִּינְחָס וַיִּפְלֵל: א"ר יוחנן ששה נסים
נעשו לו לפנחס אחד שהיה לו לזמרי
לפרוש ולא פירש ואחד שהיה לו לדבר ולא
דבר ואחד שכונן בזכרותו של איש
ובנקבותה של אשה ואחד שלא נשמטו מן
הרומח ואחד שבא מלאך והגביה את
המשקוף ואחד שבא מלאך והשחית בעם
בא וחבטן לפני המקום אמר לפניו רבש"ע
על אלו יפלו כ"ד אלף מישראל שנאמר
ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף
והיינו דכתיב ויעמד פנחס ויפלל וכו'.

סנהדרין פב ע"ב

וַיַּעֲמֵד פִּינְחָס וַיִּפְלֵל: איתמר רבי יוסי ברבי
חנינא אמר תפלות אבות תקנום וכו' תניא
כוותיה דרבי יוסי בר' חנינא אברהם תקן
תפלת שחרית שנא' וישכם אברהם בבקר

לשלום מר לי מר אפי' בשעה ששיגר לו
הקב"ה שלום מר הוא לו: ברכות י ע"ב

כח וַיִּצְמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר: דתניא ר' יהודה בן
בתירא אומר מנין לתקרובת עבודת
כוכבים שהיא מטמאה באהל שנאמר
ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה
מת מטמא באהל אף תקרובת עבודת
כוכבים מטמאה באהל: חולין יג ע"ב
וַיִּצְמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר: יין מנלן אמר רבה בר
אבוה אמר קרא אשר חלב זבחימו יאכלו
ישתו יין נסיכם מה זבח אסור בהנאה אף
יין נמי אסור בהנאה זבח גופיה מנלן
דכתיב ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי
מתים מה מת אסור בהנאה אף זבח נמי
אסור בהנאה וכו'. עבודה זרה כט ע"ב

וַיִּצְמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר: מני רבי יהודה בן
בתירא היא דתניא רבי יהודה בן בתירא
אומר מנין לתקרובת עבודת כוכבים
שמטמא באהל שנאמר ויצמדו לבעל פעור
ויאכלו זבחי מתים מה מת מטמא באהל
אף תקרובת עבודת כוכבים מטמאה
באהל: עבודה זרה לב ע"ב

וַיִּצְמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר: מני רבי יהודה בן
בתירא היא דתניא רבי יהודה בן בתירא
אומר מנין לתקרובת עבודת כוכבים
שמטמאה באהל שנאמר ויצמדו לבעל

לא וַתִּחַשֵׁב לוֹ לְצַדִּיקָהּ, לְדָר וְדָר עַד-עוֹלָם: כב וַיִּקְצִיפוּ עַל-מִי
 מְרִיבָה, וַיִּרַע לְמֹשֶׁה בְּעִבּוּרָם: כג בִּי-הִמְרוּ אֶת-רוּחוֹ, וַיִּבְטֵא
 בְּשַׁפְתָּיו: לד לֹא-הִשְׁמִידוּ אֶת-הָעַמִּים, אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לָהֶם:
 לה וַיִּתְעַרְבוּ בְּגוֹיִם, וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם: לו וַיַּעֲבְדוּ אֶת-עַצְבֵיהֶם, וַיְהִיו
 לָהֶם לְמוֹקֵשׁ: לו וַיִּזְבְּחוּ אֶת-בְּנֵיהֶם וְאֶת-בָּנוֹתֵיהֶם לְשִׂדִים:
 לח וַיִּשְׁפְּכוּ דָם נָקִי, דָם-בְּנֵיהֶם וּבָנוֹתֵיהֶם, אֲשֶׁר זָבְחוּ לְעַצְבֵי כְנָעַן,
 וַתַּחֲנַף הָאָרֶץ בְּדָמַיִם: לט וַיִּטְמְאוּ בַמַּעֲשֵׂיהֶם, וַיִּזְנוּ בַמַּעֲלָלֵיהֶם:
 מ וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה בְּעַמּוֹ, וַיִּתְעַב אֶת-נַחֲלָתוֹ: מא וַיִּתְּנֵם בְּיַד-גּוֹיִם,

רש"י

(לג) כי המרו. משה ואהרן את רוחו נשמעו נא המוריס: ויבטא בשפתיו. שזעה לכן לא תצאו את הקהל הזה וגו' (שס ט): (לד) לא השמידו. צימי יהושע: את העמים. אשר אמר ה' להם (דברים כ) לא תחיה כל נשמה לא ישנו זלזלך והם הניחוס לשנת צקנס למס עוזד: (מא) ויתנם ביד גוים.

תורה תמימה

אל המקום אשר עמד שם ואין עמידה אלא תפלה שנאמר ויעמד פינחס ויפלל וכו'.

ברכות נו ע"ב
 וַיַּעֲמֵד פִּינְחָס וַיִּפְלֵל: אמר רב נחמן אמר רב מאי דכתיב תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות תחנונים ידבר רש זה משה ועשיר יענה עזות זה יהושע מאי טעמא אילימא משום דכתיב ויציקום לפני ה' ואמר רב נחמן בא וחבטן לפני המקום אטו פנחס לא עביד הכי (דכתיב) ויעמד פנחס ויפלל ותעצר המגפה ואמר ר' אלעזר ויתפלל לא נאמר אלא ויפלל מלמד שעשה פלילות עם קונו בא וחבטן לפני המקום אמר לפניו רבונו של עולם על אלו יפלו עשרים וארבעה אלף מישראל דכתיב ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף וכו'. סנהדרין מד ע"א
 וַיַּעֲמֵד פִּינְחָס וַיִּפְלֵל: ואברהם אבינו מנא לן דקבע מקום דכתיב וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם ואין עמידה אלא תפלה שנאמר ויעמד פינחס ויפלל וכו'.

תפלה שנאמר ויעמוד ויעמוד פינחס ויפלל:
 ברכות ו ע"א
 וַיַּעֲמֵד פִּינְחָס: והקבה למאי אתא להביא חלב שעל גבי הקבה וחלב שבתוך הקבה דאמר ר' יהושע כהנים נהגו בו עין יפה ונתנהו לבעלים טעמא דנהגו הא לא נהגו דידיה הוא דורשי חמורות היו אומרים הזרוע כנגד היד וכן הוא אומר ויקח רומח בידו ולחיים כנגד תפלה וכן הוא אומר ויעמוד פנחס ויפלל קבה כמשמעה וכן הוא אומר ואת האשה אל קבתה ותנא מייתי לה מהכא שוק הימין אין לי אלא שוק הימין זרוע מוקדשין מנין ת"ל תרומה זרוע חולין מנין ת"ל תתנו: חולין קגד ע"ב
 לָב וַיִּרְמְמוּהוּ בְּקַחַל עָם: מאי מברך אמר רב יהודה ברוך גומל חסדים טובים אביי אמר וצריך לאודוויי קמי עשרה דכתיב וירוממוהו בקהל עם וגו' ברכות נד ע"ב

וַיִּמְשְׁלוּ בָהֶם שְׁנַיִהֶם: מִבַּיְתָם וַיִּלְחָצוּם אוֹיְבֵיהֶם, וַיִּפְּנְעוּ תַּחַת יָדָם: מִגַּב פְּעָמִים רַבּוֹת יִצִּילֵם, וְהִקְמָה יִמְרוּ בַעֲצָתָם, וַיִּמְכּוּ בַעֲוֹנָם: מִדַּי וַיִּירָא בַצָּר לָהֶם, בְּשָׁמְעוֹ אֶת־רִנְתָּם: מִהַ וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ, וַיִּנְחֵם כָּרֵב [חסדו כתיב] חֲסָדָיו: מִי וַיִּתֵּן אוֹתָם לְרַחֲמִים, לִפְנֵי כָּל־שׁוֹבֵייהֶם: מִי הוֹשִׁיעֵנו יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְקִבְּצֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם, לְהַדְרֹת לְשֵׁם קְדֹשְׁךָ, לְהַשְׁתַּבַּח בְּתַהֲלֻתְךָ: מִחַ בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, וְאָמַר כָּל־הָעַם אָמֵן, הַלְלוּיָהּ:

ספר חמישי

ליום ששי

קז א הודו ליהוה בִּי־טוֹב, בִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: ב יאמרו גֵּאוּלֵי יְהוָה, אֲשֶׁר גָּאֵלָם מִיַּד־צָר: ג וּמֵאֲרָצוֹת קִבְּצָם, מִמְּזוּרַח וּמִמְּעַרְב, מִצְפּוֹן וּמִיָּם: ד תָּעוּ בַמְּדַבֵּר בִּישִׁימוֹן דָּרָךְ, עִיר מוֹשֵׁב לֹא מִצָּאוּ: ה רַעֲבִים גַּם־צִמְאִים, נִפְשָׁם בָּהֶם תִּתְעַטֶּף: ו וַיִּצְעֲקוּ אֶל־יְהוָה בַּצָּר לָהֶם, מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יִצִּילֵם: ז וַיִּדְרִיכֵם בְּדָרָךְ יִשְׂרָאֵל, לְלֶכֶת

רש"י

צימי השופטים צין שופט לשופט כגון עגלון וכושן רשעים וסיסרא ופלשתים ומדין, (מנאמי): (מג) פעמים רבות יצילם. כמה פעמים מכעיסים והוא מאריך אפו ומזילם: וימכו בעונם. נעשו שפלים צעונים: (מד) וירא בצר. מתוך תפלה: בשמעו את רנתם. מתוך זכות אבות: (מה) ויזכור להם בריתו. מתוך תשובה: וינחם כרב חסדיו. מתוך הקץ צשמעו הושיענו וגו' אף משה כללם צפסוק אחד צר לך ומלאוך וגו' (דברים ד'): (מז) הושיענו. גם עתה ה' אלהינו: (מח) מן העולם ועד העולם. מן עלמא הדין ועד עלמא דאחי (סא"ח): (א) הודו לה': (ב) יאמרו גאוּלֵי ה'. כשיפדם מיד לר: (ד) תעו במדבר וגו'. והולכי מדצרות אף הם צריכין להודות שהרי פעמים שהם תועים ורעצים ולמאסי: (ז) וידריכֵם. וינהגם לפיכך יזדו לה' חסדו:

אל-עיר מושב: ח יודו ליהנה חסדו, ונפלאתיו לבני אדם:
 ט ביהשביע נפש שקקה, ונפש רעבה מלא-טוב: י ישבי חשך
 וצלמות, אסירי עני וברזל: יא ביהמרו אמרי-אל, ועצת עליון
 נאצו: יב ויכנע בעמל לבם, כשלו ואין עזר: יג ויזעקו אל-יהוה בצר
 להם, ממצקותיהם יושיעם: יד יוציאם מחשך וצלמות,
 ומוסרותיהם ינתק: טו יודו ליהנה חסדו, ונפלאתיו לבני אדם:
 טז ביהשבר דלתות נחשת, ובריהי ברזל גדע: יז אולים מדרך
 פשעם, ומעונותיהם יתענו: יח פל-אכל תתעב נפשם, ויגיעו
 עד-שערי מות: יט ויזעקו אל-יהוה בצר להם, ממצקותיהם
 יושיעם: כ ישלח דברו וירפאם, וימלט משחיתותם: כא יודו ליהנה
 חסדו, ונפלאתיו לבני אדם: כב ויזבחו זבחי תודה, ויספרו מעשיו
 ברנה: כג יורדי הים באניות, עשי מלאכה במים רבים: כד המה

רש"י

(י) יושבי חשך וצלמות. אף האסורים צניח הסוהר נריכס להודות כשיואלין מצית אסוריהם: שהיו נעולים צפניהם: (ז) אולים מדרך פשעם. אשר מעונותיהם יתענו ציכורי חלאים אף הם מן הנריכין להודות, יש סמנויות צפ' זו (כלומר כפיצות שז נונין הפוכין) ונלין לידרש צמקוס אכין ורקין למעט, האדם אלא צעונו: (זז) כי שבר דלתות נחשת.

תורה תמימה

המה ראו מעשי ה' וכו'. ברכות נד ע"ב יורדי הים באניות: ת"ש יורדי הים באניות עושי מלאכה במים רבים המה ראו מעשי ה' וגו' ויאמר ויעמד רוח סערה ותרומם גליו יחוגו וינועו כשכור וגו' ויצעקו אל ה' בצר להם וגו' יודו לה' חסדו וגו' עשה להן סימניות כאכין ורקין שבתורה לומר לך צעקו קודם גזר דין נענין צעקו לאחר גזר דין אינן נענין הני נמי כיחידין דמו וכו' ראש השנה יז ע"ב

קז י ישבי חשך וצלמות א"ר יהושע בן לוי ז' שמות יש לגיהנם ואלו הן שאול ואבדון ובאר שחת ובור שאון וטיט היון וצלמות וארץ התחתית וצלמות דכתיב יושבי חשך וצלמות וכו'. עירובין יט ע"א כג יורדי הים באניות: אמר רב יהודה אמר רב ארבעה צריכין להודות יורדי הים הולכי מדברות ומי שהיה חולה ונתרפא ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא יורדי הים מנלן דכתיב יורדי הים באניות וגו'

ראו מעשי יהוה, ונפלאותיו במצולתה: כה ויאמר ויעמד רוח סערה, ותרום גליו: כו יעלו שמים ירדו תהומות, נפשם ברעה תתמונג: כז יחוגו וינועו בשכור, וכל חכמתם תתבלע: כח ויצעקו אל יהוה בצר להם, וממצוקתיהם יוציאם: כט יקם סערה לדמה, ויחשו גליהם: ל וישמחו כי ישתקו, וינחם אל מחוז חפצם: לא יודו ליהוה חסדו, ונפלאותיו לבני אדם: לב וירוממוהו בקהל עם, ובמושב זקנים יהללוהו: לג ישם נהרות למדבר, ומצאי מים לצמאון: לד ארץ פרי למלחה, מרעת ישבי בה: לה ישם מדבר לאגם מים, וארץ ציה למצאי מים: לו וישב שם

רש"י

לומר נעקו קודם גזר דין נענין לאחר גזר דין אינם נענין: (כו) יחוגו. לשון שזר הוא וכן צמגוי הסלע (שה"ש ז') וכן והיתה אדמת יהודה למנרים לחגא (ישעיה י"ט): (ל) וישמחו כי ישתקו. הגלים וינחם. וינהגס: מחוז. לשון גבול, ומנחם חזרו עם ומזומתם את שאול (שם כ"ח) גבולינו שלא יכנס בגבולינו וכן מחזה אל מחזה שלש פעמים (מלכים א

ז) צמנחומא, מלאמי: (לב) וירוממוהו בקהל עם. נרין לאודוי צאפי צי עשרה: ובמושב זקנים. ומרין מנייהו אורצא מרצנן: (לג) ישם נהרות למדבר. כלומר נותן יישובי האומות למרצן: (לד) למלחה. להיות כארץ מלחה מעשות פרי: (לה) ישם מדבר לאגם מים. נותן יישוב מרצ לצניין ומחזירו לקדמותו:

תורה תמימה

מקרעין גזר דינו של אדם אלו הן צדקה צעקה שינוי השם ושינוי מעשה צדקה דכתיב וצדקה תציל ממות צעקה דכתיב ויצעקו אל ה' בצר להם וממצוקותיהם יוציאם וכו' ראש השנה טז ע"ב

ל וישמחו כי ישתקו וינחם אל מחוז חפצם: הנכנס לכרך נעשו לו חפציו שנאמר וינחם אל מחוז חפצם וכו'. ברכות נו ע"א

לד ארץ פרי למלחה: רבי חלבו ור' עזירא ור' יוסי בר חנינא איקלעו לההוא אתרא אייתו קמיהו אפרסקא דהוה

כו יעלו שמים: אמר רבה לדידי חזי לי הורמין בר לילית כי קא רהיט אקופיא דשורא דמחוזא ורהיט פרשא כי רכיב חיותא מתתאיה ולא יכיל ליה זמנא חדא הוה מסרגאן ליה תרתי כודנייתי וקיימן אתרי גישרי דרוגנג ושואר מהאי להאי ומהאי להאי ונקיט תרי מזגי דחמרא בידיה ומוריק מהאי להאי ומהאי להאי ולא נטפא ניטופתא לארעא ואותו היום יעלו שמים ירדו תהומות הוה עד דשמעו בי מלכותא וקטלוהו וכו'. בבא בתרא עג ע"א

כח ויצעקו אל יהוה: וא"ר יצחק ד' דברים

ספר ליום ששי קח כג לחודש חמישי רכט

רַעֲבִים, וַיְכַוְנֵנוּ עִיר מוֹשָׁב: לוּ וַיִּזְרְעוּ שָׂדוֹת וַיִּטְעוּ כְרָמִים, וַיַּעֲשׂוּ פְרֵי תְבוּאָה: לח וַיְבָרְכֶם וַיִּרְבּוּ מְאֹד, וּבְהַמְתֶּם לֹא יִמְעִיט: לט וַיִּמְעֲטוּ וַיִּשְׁחֲוּ, מַעֲצָר רָעָה וַיִּגְוֹן: מ שִׁפְךָ בּוֹז עַל-גְּדִיבִים, וַיִּתְעַם בְּתַהוֹ לֹא-דָרְךָ: מא וַיִּשְׁגַּב אֲבִיוֹן מַעֲוֹנִי, וַיִּשֶׁם כְּצֹאן מִשְׁפָּחוֹת: מב יֵרְאוּ יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמְחוּ, וְכָל-עוֹלָה קִפְצָה פִּיהָ: מג מִי-חָכֶם וַיִּשְׁמַר-אֱלֹהִים, וַיִּתְבוּנְנוּ חֲסֵדֵי יְהוָה:

כג לחודש

קח א שִׁיר מְזֻמָּר לְדָוִד: ב נָכוֹן לְבֵי אֱלֹהִים, אֲשִׁירָה וְאֹמְרָה אֶף-כְּבוֹדִי: ג עוֹרָה הַגִּבֹּל וְכִנּוֹר, אֲעִירָה שָׁחַר: ד אֹדְךָ בְּעַמִּים יְהוָה, וְאֹמְרָךְ בְּלְאֻמִּים: ה כִּי-גִדּוֹל מַעַל-שָׁמַיִם חֲסֵדְךָ, וְעַד-שְׁחַקִּים אֲמַתְךָ: ו רוּמָה עַל-שָׁמַיִם אֱלֹהִים, וְעַל כָּל-הָאָרֶץ כְּבוֹדְךָ: ז לְמַעַן יִחַלְצוּן יְדִידֶיךָ, הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וְעֲנֵנִי: ח אֱלֹהִים דַּבֵּר בְּקֹדֶשׁוֹ אֶעֱלֶזָה, אֲחַלְקָה שְׂכֶם וְעַמְּךָ סִבּוֹת אֲמַדְד: ט לִי גִלְעָד

רש"י

למט) וימעטו וישוהו. והס מתחלה היו שומין ומועטין מעוטר רעה ויגון: (מא) וישם כצאן משפחות. וישם האצין משפחת זרעו כלאן רצים: (מב) קפצה. סתמה כמו לא תקפוץ את ידך (דברים ט"ו): (ב) נכון לבי. נאמן עמך: אף כבודי. הוא מה שאני משורר לך. ד"א אף כבודי. אף לפי כבודי לא אמנע לשורר לו ולא אחלק לענמי כבוד: (ג) אעירה שחר. דרך שאר מלכיס השחר מעוררס ואני מעורר את השחר שאני קס חזות לילה שהנצל והכנור מעוררני כמו שאמרו רבותינו כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד כיון שהגיע חזי הלילה רוח לפונית מנשבת צו והוא מנגן מאליו: (ה) מעל שמים. וכמוז אחד אומר (לעיל י"ז) עד שמים פירשו רבותינו כאן צעושין לשמה כאן צעושין שלא לשמה: (ז) וענני. שכל עמך וידידך תלוין צי: (ח) אלהים דבר בקדשו. שאמלוך ויצא העת ואעלוז צדצרו, (עין לעיל פרשה ס' פסוק ט): אחלקה שכם. אחלקה ארץ אויבי לישראל, שכם חלק כמו (צראשית מ"ח) שכם אחד על אחיך, (ועמק סכות אמדד):

תורה תמימה

כאילפס כפר הינו ואילפס כפר הינו כמה הוי ה' טאין אכלו שלישי והפקירו שלישי ונתנו לפני בהמתן שלישי לשנה איקלע ר' אלעזר להתם ואייתו לקמיה נקטו בידיה ואמר ארץ פרי למלחה מרעת יושבי בה וכו'. כתובות קיב ע"א

לי מְנִשָּׁה וְאֶפְרַיִם מָעוּז רֵאשִׁי, יְהוּדָה מְחַקְקִי: י מוֹאָב סִיר רַחֲצִי,
 עַל-אֲדוֹם אֲשֶׁלֶיךָ נֶעְלִי, עָלַי-פְּלִשְׁתִּי אֶתְרוּעָע: יא מִי יִבְלִנִי עִיר
 מִבְּצָר, מִי נָחֲנִי עַד-אֲדוֹם: יב הֲלֹא-אֱלֹהִים זָנַחְתָּנוּ, וְלֹא-תֵצֵא
 אֱלֹהִים בְּצַבְאֹתֵינוּ: יג הֲבֵה-לָנוּ עֲזָרַת מִצָּר, וְשׂוֹא תִשׁוּעַת אָדָם:
 יד בְּאֱלֹהִים נַעֲשֶׂה-חֵיל, וְהוּא יְבוֹס צָרֵינוּ:

קט א לְמִנְצֵחַ לְדָוִד מְזֻמֹּר, אֱלֹהֵי תְהַלְתִּי אֶל-תַּחֲרָשׁ: ב פִּי פִי
 רָשָׁע וּפִי-מִרְמָה עָלַי פָּתַחוּ, דְּבִרוּ אֵתִי לְשׁוֹן שָׂקָר: ג וְדַבְּרִי
 שְׂנֵאָה סְבִיבוֹנִי, וַיִּלְחַמוּנִי חַנָּם: ד תַּחַת-אֲהַבְתִּי יִשְׁטַנוּנִי, וְאֲנִי
 תִפְלָה: ה וַיִּשְׁימוּ עָלַי רָעָה תַחַת טוֹבָה, וְשְׂנֵאָה תַחַת אֲהַבְתִּי:
 ו הִפְקֵד עָלָיו רָשָׁע, וְשָׁטָן יַעֲמֹד עַל-יְמוּנֹו: ז בְּהַשְׁפֵּטוּ יַעַז רָשָׁע,
 וּתְפִלָּתוֹ תִהְיֶה לְחַטָּאָה: ח יְהִיוּ-יָמָיו מְעֻטִים, פְּקַדְתּוֹ יִקַּח אַחֵר:
 ט יְהִיוּ-בָנָיו יְתוּמִים, וְאִשְׁתּוֹ אֶלְמָנָה: י וְנוֹעַ יִנוּעוּ בָנָיו וְשִׂאלוּ,
 וְדַרְשׁוּ מִחֲרִבּוֹתֵיהֶם: יא יִנְקֹשׁ נִוְשָׁה לְכָל-אֲשֶׁר-לוֹ, וַיְבֹזוּ זָרִים

רש"י

(א) מואב סיר רחצי. כלומר עזדי ושמי ככלי
 חשמיש שמשמטמטין זו: על אדום אשליך. עבודתי
 שיהיו מלכיהם נוטלין מנעלי צרגלי: אתרוועע. אריע
 להם קול ליראס מפני: (יא) מי יובילני. לימות
 המשיח לפשוט יד צעשו צערי מצלרים, מי שנחני כצר
 על אדום שהכיתי זהם צגיא מלח שמנה עשר אלף:
 (א) אלהי תהלתי אל תחרש. על כל ישראל
 נאמר: (ב) בי פי רשע. עשו: (ד) תחת
 אהבתי. אומך ישטנוני: ואני תפלה. ואני מתפלל
 אליך ממיד (מנאחי): (ה) רעה תחת טובה. שצעים
 פרים אני מקריב בכל שנה שציל שצעי' אומי' ומצקש
 לגשמים והם מריעים לי (בשומר טו): (ז) בהשפטו.
 לפניך יא מדיןך מחויב ורשע: (ח) פקודתו.
 גדולתו פרצוטיא"ה בלע"ז כמו ופקד המלך פקידים

(אסתר ז ג): (י) ושאלו ודרשו מחרבותיהם.
 הכל ישאלו עליה' מה נהימה צפלוני ופלוני מתוך קול
 חורצה שיאל עליהם: ודרשו. משמע מאת אחרים
 שהרי נקוד חטף קמץ וכן ושאלו מפי אחרים הוא
 משמע שיאלו אחרים עליהם, ויש לפתור ושאלו
 ממשקל חוק יהיו משאלים על הפתחים: (יא) ינקש
 גושה לכל אשר לו. אדם הטורח מחזיר ולהוט
 לעשות דבר נופל זו לשון מתנקש כלומר מוטורף
 ומתלצט כמו (דניאל ה) וארכוצמיה דא לרא נקשן וכן
 פן תנקש אחריהם אף כאן יהיה הנושה צעשו את
 עבודתו שנאמר ורצ יעצד צעיר, ל"א יהיה הנושה
 נוגע ונקרב לכל אשר לו ינקש שייטאלופי"ץ בלע"ז
 יהי משפט הנושה נוקש ונשען על כל ממנו וזהו
 יעקב הנושה צעשו את עבודתו שנאמר ורצ יעצד

ספר ליום ששי קט כג לחודש חמישי רלא

יגיעו: יב אל־יהי־לו מִשֶׁךְ חֶסֶד, וְאַל־יְהִי חוּזֵן לִיתוּמָיו: יג יְהִי־
 אַחֲרֵיתוֹ לְהַכְרִית, בְּדוֹר אַחַר יִמַח שְׁמֹם: יד יִזְכַּר עוֹן אֲבֹתָיו
 אֶל־יְהוָה, וְחַטָּאת אָמוֹ אֶל־תִּמָּח: טו יְהִיו נִגְדֵי־יְהוָה תָּמִיד, וַיִּכְרַת
 מֵאֶרֶץ זִכְרָם: טז יַעַן אֲשֶׁר לֹא זָכַר עֲשׂוֹת חֶסֶד, וַיִּרְדֶּף אִישׁ־עֲנִי
 וְאֶבְיוֹן וְנִכְאָה לֵבָב לְמוֹתָת: יז וַיֵּאָהֵב קָלְלָה וַתְּבוֹאֶהוּ, וְלֹא־חָפֵץ
 בְּבִרְכָה וַתִּרְחַק מִפְּנֵי: יח וַיִּלְבֹּשׂ קָלְלָה כְּמֹדוֹ, וַתִּבְאֵ כַּמִּים בְּקִרְבּוֹ,
 וּכְשָׂמֵן בְּעַצְמוֹתָיו: יט תִּהְיֶה־לוֹ כְּבִגְדֵי יַעֲטָה, וּלְמִזַּח תִּמְיֹד יַחְגְּרָה:
 כ זֹאת פְּעֻלַּת שְׁטָנִי מֵאֵת יְהוָה, וְהַדְּבָרִים רָעִים עַל־נַפְשִׁי: כא וְאַתָּה
 יְהוָה יְקָרָא: אֱלֹהִים אֲדַנִּי עֲשֵׂה־אֵתִי לְמַעַן שְׁמֶךָ, כִּי־טוֹב חֶסֶדְךָ

רש"י

מיתסה: (טו) יהיו. העונו' האלה נגד ה' תמיד: ויכרת מארץ זכרם. של עשו ואלופיו: (טז) יען אשר לא זכר עשות חסד. לעסוק צאלל אציו כמו שעשה יעקב ניד עדשים לנחם את יחזק צאללותו היום מת אצרהס: איש עני. ישראל: (יז) ויאהב קללה. קללתו של הקדוש צרוך הוא שכפר צו: (יח) וילבש קללה. הכניס ענמו צקללה ונוחה לו פריקת עול הקרנן וצרכת כהניס וקללת האומות: (יט) תהי לו. הקללה מעטה כנגד (מנאח): ולמזוח תמיד. חגורה, וכן ומויח אפיקיס רפה (איז י"צ)

לעיר מנאחי צדור אחר שיצא אחר כורתו ימח שמו ועצבו שאפילו זכרון לא יפול עליו צפי הדור הנולד צעולי לאחר שנשחת שמו שארטמר"א צלע"ו: (יד) עון אבותיו. עון שהעוה על אצותיו, לאצרהס שגרע חמש שניס מחיו ולאציו גרס כהיון עיניס: וחטאת אמו. שהשחית רחמה ושגרס להעליס יוס קצורתה מן הצריות שלא יקללה שינא מכריסה עשו כמו שנאמר (צראשית ל"ה) וממת דצורה מינקת רצקה וגומר אלון צכות צלשון יוני קורין לאחר אלון שאצל אחר היה ליעקב עם של דצורה שמתה אמו והעלימו

תורה תמימה

קט יח וְתָבֵא כַּמִּים רחיצה מנא לן אמר רב זוטרא ברבי טוביה אמר קרא ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו ואימא כשתיה דומיא דשמן מה שמן מאבראי אף מים מאבראי וכו'. יומא עו ע"ב וְתָבֵא כַּמִּים בְּקִרְבּוֹ מנין לסיכה שהיא כשתיה ביה"כ אע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנא' ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו: שבת 19 ע"א

ותבא כמים בקרבו: שותה למה לי קרא שתיה בכלל אכילה אלא לרבות את הסך כשותה ואיבעית אימא מהכא ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו אי הכי דידן נמי אנן דדרשינן אשה ואשה וכי חזיין מפרשי להו לא גזרו בהו רבנן אינהו דלא דרשי אשה ואשה וכי חזיין לא מפרשי להו גזרו בהו רבנן וכו'.

נדב לב ע"א

הַצִּילָנִי: כב כִּי־עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנֹכִי, וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי: כג כְּצֵל־פְּנִטוֹתוֹ
 נִהְלַכְתִּי, נִנְעַרְתִּי פְּאַרְבֶּה: כד בְּרַבִּי פִּשְׁלוֹ מִצּוֹם, וּבְשָׂרֵי פֶחַשׁ
 מִשָּׁמֶן: כה וְאֲנִי הָיִיתִי חֲרֻפָּה לָהֶם, יִרְאוּנִי יִנְיַעוּן רֵאשִׁים: כו עֲזָרְנִי
 יְהוָה אֱלֹהֵי, הוֹשִׁיעֵנִי בְּחֶסֶדְךָ: כז וַיִּדְעוּ כִּי־יָדְךָ זָאת, אַתָּה יְהוָה
 עֹשֵׂיתָהּ: כח יִקְלְלוּ־הַמָּוֶה וְאַתָּה תִּבְרָךְ, קָמוּ וַיִּבְשׂוּ וְעַבְדְּךָ יִשְׁמַח:
 כט וְלִבְשׂוֹ שׂוֹטְנֵי פְלִמָּה, וַיַּעֲטוּ כַּמְעִיל בְּשֹׁתָם: ל אֹדְדָה יְהוָה מְאֹד
 בְּפִי, וּבִתְוֹךְ רַבִּים אֶהְלֶנּוּ: לא כִּי־יַעֲמֹד לִימִין אֶבְיוֹן, לְהוֹשִׁיעַ
 מִשְׁפָּטֵי נַפְשׁוֹ:

קי א לְדָוִד מִזְמוֹר, נֶאֱמַר יְהוָה לְאֹדְנִי שָׁב לִימִינִי, עַד־אֲשִׁית אֶבְיָךְ

רש"י

אזור החזקים פתח: (כג) כצל כנטותו. לעמ ערנ: העוטה ועוטף כל הגוף לכל לצוש: (א) נאם ה' ננערתני. לשון משנוק וטרוף ואוטס כארצה שהוא כדצריהס נאס ה' לאצרהס שקראוהו העולס אלוני נודד ונע ומטורף, (מנאמי): (כט) ויעטו כמעיל.

תורה תמימה

כב וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי: והיינו דא"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי לא דוד ראוי לאותו מעשה ולא ישראל ראוי לאותו מעשה לא דוד ראוי לאותו מעשה דכתיב ולבי חלל בקרבי ולא ישראל ראוי לאותו מעשה דכתיב מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים אלא למה עשו לומר לך שאם חטא יחיד אומרים לו כלך אצל יחיד ואם חטאו צבור אומרים (לו כלך) אצל צבור וכו'. עבודה זרה ד ע"ב

מכל כל ויש אומרים אף דוד דכתיב ולבי חלל בקרבי ואידך צעריה הוא דקא מדכר וכו'. בבא בתרא טז ע"ב

וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי: תניא רבי יוסי הגלילי אומר צדיקים יצר טוב שופטן שנאמר ולבי חלל בקרבי רשעים יצר רע שופטן וכו' ברכות סא ע"ב

לא לְהוֹשִׁיעַ מִשְׁפָּטֵי נַפְשׁוֹ: תניא רבי יוסי הגלילי אומר צדיקים יצר טוב שופטן שנאמר ולבי חלל בקרבי רשעים יצר רע שופטן שנאמר נאם פשע לרשע בקרב לבי אין פחד אלהים לנגד עיניו בינונים זה וזה שופטן שנאמר יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו וכו'. ברכות סא ע"ב

קי א לְדָוִד מִזְמוֹר: אמר רב חנה בר לואי

ספר ליום ששי קי כג לחודש חמישי רלג

הָדָם לְרַגְלֶיךָ: ב מִטְהַ־עֵזֶךָ יִשְׁלַח יְהוָה מְצִיּוֹן, רְדָה בְּקֶרֶב
אֵיבֶיךָ: ג עִמָּךְ גְּדַבַּת בְּיוֹם חֵילֶךָ, בְּהַדְרֵי־קִדְשׁ מִרְחֹם מִשְׁחָר,
לְךָ טַל יִלְדְּתֶיךָ: ד נִשְׁבַּע יְהוָה וְלֹא יִנָּחֵם אֶתְהַ־כֵּהֵן לְעוֹלָם, עַל־
דְּבַרְתִּי מִלְּבַי־צַדִּיק: ה אֲדַנִּי עַל־יְמִינֶךָ, מִחֵץ בְּיוֹם־אָפוּ מְלָכִים:

רש"י

מרחם משחר. משנפלת מן הרחם כמו משלין פירות דרך ארצה צו"ט ואיכא דמני משחירין: לך טל ילדותיך. לך יתשצ ילדומיך דרכי יושר שהנהגת צהס צילדומיך יהיה לך לנועס כטל זה שהוא נעים ונוח: (ד) נשבע ה' ולא ינחם. לפי שהיה מתירא שלא יענש על האוכלסין שהרג נאמר לו (שס ט"ו) אל תירא אצרכס וגו' לא ינחם על הטוצה אשר דצר עליך: אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק. ממך תלא הטהונה ומלכות להיות צניך יורשין את שס אצי אציך הטהונה והמלכות שנתנו לו: דברתי מלכי צדק. יו"ד יתירה כמו רצמי עס (איכה א), על דברת מלכי צדק על פקודת מלכי צדק. אתה כהן. יש צמשמע כהן כהונה ושכרה כמו (שמואל ב ט) וצני דוד כהניס היו: (ה) אדני. אשר היה על ימינך צמלחמה: מוחץ ביום אפו מלכים. את ארצעה

שמעני אדוני (בראשית כ"ג): שב לימיני. התעכצ לתשועמי והתחולל לה' אין ישיצה אלא עכצה וכן הוא אומר ומשצו צקדש (דברים א). לימיני. לתשועת ימיני: עד אשית אויביך. אמרפל ומצרייו: (ב) מטה. לשון משען כמו (לעיל ק"ה) כל מטה לחס: מטה עוזך ישלח ה' מציון. כשתשוב מן המלחמה ואנשיך עייפס ורודפיס ישלח לך ה' את מלכי צדק מלך שלס להוציא לחס ויין (בראשית י"ד): רדה. צמלחמה: בקרב אויביך. לצטס: (ג) עמך גדבות ביום חילך. כשמאסוף חיל לדוף אחריהס יתנדצו עמך ואוהציך ללאת עמך כמו שמצינו (סס) וירק את חניכיו ילידי ציתו ולא יותר וענר ואשכול וממרא התנדצו מאליהס ללאת ללכת אחריו צעזרתו: בהדרי קודש מרחם משחר. זאת תהיה לך צוכות הדרת קדושה שהיה צך מצטן אמך שהכיר צוראו צן ג' שניס:

תורה תמימה

משם שנאמר והוא כהן לאל עליון כיון שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום הוציאה מאברהם שנאמר ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ וברוך אל עליון אמר לו אברהם וכי מקדימין ברכת עבד לברכת קונו מיד נתנה לאברהם שנאמר נאם ה' לאדני שב לימיני עד אשית אויביך הדום לרגליך ובתריה כתיב נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק על דיבורו של מלכי צדק והיינו דכתיב והוא כהן לאל עליון הוא כהן ואין זרעו כהן: נדרים לב ע"ב

אמר שם רבא לאליעזר כי אתו עלייתו מלכי מזרח ומערב אתון היכי עבידינתו אמר ליה אייתי הקב"ה לאברהם ואותביה מימיניה והוה שדינן עפרא והוה חרבי גילי והוה גירי שנאמר מזמור לדוד נאם ה' לאדוני שב לימיני עד אשית אויביך הדום לרגליך וכתיב מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו יתן לפניו גוים ומלכים ירד יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו וכו'.

סנהדרין קח ע"ב

נאם יְהוָה לְאֲדָנָי: אמר רבי זכריה משום רבי ישמעאל ביקש הקב"ה להוציא כהונה

רלד ספר ליום ששי קיא כג לחודש חמישי

ו יִדִּין בְּגוֹיִם מִלֵּא גְוִיּוֹת, מִחֵץ רֹאשׁ עַל־אֶרֶץ רַבָּה: ז מִנְחַל בְּדֶרֶךְ
יִשְׁתָּה, עַל־בֵּן יָרִים רֹאשׁ:

קיא א הַלְלוּיָהּ, אוֹרָה יְהוָה בְּכָל־לֵבָב, בְּסוֹד יִשְׂרָאֵל וְעֵדָה:
ב גְּדֻלִּים מַעֲשֵׂי יְהוָה, דְּרוֹשִׁים לְכָל־חַפְצֵיהֶם: ג הוֹדוּ וְהִדְרִי
פָּעֵלוֹ, וְצַדִּיקְתּוֹ עֹמֶדֶת לְעַד: ד זָכַר עֲשָׂה לְנַפְלְאוֹתָיו, חֲנוּן וְרַחוּם

רש"י

כקלג נפלו עליו ממנשה וגומר ומן הגדי נצדלו אל דוד וגומר (שס א' י"ז): בהדרה קודש מרחם מושחר בשביל הדרת קדושה שהיה בן מנעוריו: לך מל ילדותך ילדות טובה ופרק נאה שהיה בן תהיה לך כטל שהוא נעים יערב ותעשה לך פירות להליתך: (ד) נשבע ה' וגו' שהמלכות תהא שלך עולמית: אתה בהן לעולם ואיזו מן הכהונות כהונה שהיא למעלה מכהונת מלכי דק וזהו המלכות שהיא למעלה מכהונה גדולה בשלשים מעלות: על דברתי מלכי צדק למעלה מכהונת מלכי דק שהיה כהן לאל עליון וא"ת אף הוא מלך היה, מלכות מלכי דק אינה מלוכה חשובה כנגד ישראל: (ה) אדני יהיה תמיד על ימיך להושיעך: אשר מוחץ ביום אפן מלכים שנלחמו עם אצרהם ועם יהושע ועם זרק: (ו) ידין בגוים גויות ועוד צימי יחזיקוהו בן ידן באוכלו סנחריב קצון פגרים מתיס וימחן צנחריב שהוא ראשה של נינוה ואשור שהיא ארץ רבה אשר מנחל צדק היה שמה שנחפאר ששמו אוכלסיו מימי הירדן שנאמר (ישעיה ל"ו) אני קרתי ושתימי מים ואחריב וגו': (ז) על בן ירים ראש היה משחצת ומתפאר בגדלו: (א) הללויה וגו'. מומור זה הוסד צאלף צית אות אחד צראש הפסוק ואחד צאמנעומו וכן כלס מאל"ף ועד תי"ו, וכמו כן מומור השני, הראשון מדבר בצנחו של הקצ"ה והשני מספר בצנחו של דיק: (ד) זכר עשה. קצע לישראל צנחות ומועדים ומנות שנאמרו צהס וזכרת כי היית צנחריס (דברים

מלכים הוא ידין צגויס מלא גויות זו היא צשורת צרית צין הצנחריס שנאמר לו על מנחריס וגס את הגוי אשר יעצודו דן אנכי (צראשית ט"ו): (ו) מלא גויות. אסיפת פגריס, מלא לשון אסיפת כמו (ירמיה י"ג, ו) קראו אחרין מלא, אשר יקרא עליו מלא רועיס (ישעיה ל"א), והיכן דן מלא גויות את מנחריס על שפת היס (שמות ט"ו): מוחץ ראש על ארץ רבה. זו היא דוגמת נצואת (תנאק ג') מנחלת ראש מצית רשע ראש פרעה שהיה ראש ושר על ארץ גדולה וחשובה על כל הארצות כמו שנאמר (לעיל ק"ה) מושל עמיס ויפתחהו שהיו כל האומות תחת ממשלת מנחריס: (ז) מנחל בדרך ישתה וגו'. מנילוס הנהר צדקן הליכתו היתה ארצו שמה ולא היתה צריכה למי גשמיס על כן היה מריס ראש ומתפאר (יחזקאל כ"ט) לי יאורי ואני עשיתי, ענין אחר יש לפרש המומור הזה צדוד: [ענין אחר יש לפרש המומור הזה ברוד (א) נאם ה' לאדני על עסקי אדוני שאול כשהייתי נדף מפניו: לאדני על אדוני כמו ואמר פרעה לצני ישראל (שמות יד), וישאלו אנשי המקוס לאשמו (צראשית כ"ו): שב לימיני התעכב והמתן לישועמי: (ב) מטה עזך ישלח ה' מוציון מעשיס טוציס המצוינין צידך, ד"א עוד תמלוך ציון ושס ישולת לך מטה עז ואז תרדה צקרב אויביך: (ג) עמך נדבות ביום חילך עם ישראל יתנדבו לעזרתך ציוס שפעשה חיל כמו שפורש (צדברי הימיס א י"ז) שהיו נקצניס עליו מכל שצט ושצט צלכתו אל

תורה תמימה

ז מנחל בדרך ישתה על בן ירים ראש: עיין בפרק קמדה פסוק כא. וכו'. 990000 קיז. – ע"ב

ספר ליום ששי קיב כג לחודש חמישי רלה

יְהוָה: ה טָרַף נֶתַן לִירָאִיו, יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ: ו פַּח מַעֲשָׂיו הַגִּיד
לְעַמּוֹ, לְתַת לָהֶם נִחְלֵת גּוֹיִם: ז מַעֲשֵׂי יָדָיו אֲמַת וּמִשְׁפָּט, נְאֻמֵּי
כָּל־פְּקוּדָיו: ח סְמוּכִים לְעַד לְעוֹלָם, עֲשׂוּיִם בְּאֲמַת וַיִּשָּׂר: ט פְּדוּת
שָׁלַח לְעַמּוֹ, צָוָה לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ, קָדוֹשׁ וְנֹרָא שְׁמוֹ: י רֵאשִׁית
חֲכָמָה יִרְאֵת יְהוָה, שְׁכָל טוֹב לְכָל־עֲשִׂיהֶם, תְּהַלְּתוּ עִמָּדַת לְעַד:
קיב א הַלְלוּיָהּ, אֲשֶׁר־אִישׁ יֵרָא אֶת־יְהוָה, בְּמִצּוֹתָיו חֲפִיץ מְאֹד:

רש"י

ט"ו) לפי שהוא חנון ורחום על בניו וחספן להנדיקם: (ה) טרף נתן. מזון: (ו) כח מעשיו הגיד לעמו. כשנתן להם נחלת גוים הודיעם כמו וגזרתו, ומדרש חנומא כתב לישראל מעשה נראשית להודיעם שהארץ שלו וצדו להשיב זה כל מי שירצה ולעקור אלו ולהשיב

אחרים שלא יוכלו האומות לומר לישראל גולנים אתם שכנשמתם ארץ שצעה גוים: (ח) סמוכים. הם פקודיו על סמך עז מחזקין צעונשין ואזהרות והפרשיות קצועות זו על זו כסדר ולדרוש וזה שאמר שלמה שוקיו עמודי שש וגו' (שה"ש ה):

תורה תמימה

קיא ח סְמוּכִים לְעַד לְעוֹלָם: ואמר רבי אלעזר סמוכים מן התורה מנין שנאמר סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר וכו'. יבמות ד ע"א סְמוּכִים לְעַד: דא"ר יוחנן סמוכין מן התורה מנין שנא' סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר וכו'. ברכות י ע"א י רֵאשִׁית חֲכָמָה יִרְאֵת יְהוָה שְׁכָל טוֹב לְכָל עֲשִׂיהֶם תְּהַלְּתוּ עִמָּדַת לְעַד: עיין בפרק קמא פסוק כא. וכו'. פסחים קיז. ע"ב שְׁכָל טוֹב לְכָל עֲשִׂיהֶם: מרגלא בפומיה דרבא תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים שלא יהא אדם קורא ושונה ובוטט באביו ובאמו וברבו ובמי שהוא גדול ממנו בחכמה ובמנין שנאמר ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם לעושים לא נאמר אלא לעושיהם לעושים לשמה

ולא לעושים שלא לשמה וכל העושה שלא לשמה נוח לו שלא נברא. ברכות יז ע"א

קיב א אֲשֶׁר־אִישׁ יֵרָא אֶת יְהוָה: ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים דאילו גבי ירא שמים כתיב אשרי איש ירא את ה' ואילו גבי נהנה מיגיעו כתיב יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא ולגבי ירא שמים וטוב לך לא כתיב ביה: ברכות ח ע"א

אֲשֶׁר־אִישׁ: ובמושב לצים לא ישב שלא ישב במושב אנשי פלשתים מפני שלצנים היו שנאמר ויהי כטוב לבם ויאמרו קראו לשמשון וישחק לנו אשרי איש ירא [את] ה' אשרי איש ולא אשרי אשה וכו'. עבודה זרה יז ע"א

רלו ספר ליום ששי קיב כג לחודש חמישי

ב גבור בארץ יהיה זרעו, דור ישרים יברך: ג הון ועשר בביתו, וצדקתו עמדת לעד: ד זרח בחשך אור לישרים, חנון ורחום וצדיק: ה טוב איש חונן ומלוה, יכלכל דבריו במשפט: ו פי לעולם לא ימוט, לזכר עולם יהיה צדיק: ז משמועה רעה לא ירא, נכון לבו בטח ביהוה: ח סמוך לבו לא ירא, עד אשר יראה בצריו: ט פזר נתן לאביונים, צדקתו עמדת לעד, קרנו תרום בכבוד: י רשע יראה וכעס, שניו יחרק ונמס, תאות רשעים תאבד:

רש"י

(ב) דור ישרים. אשר יצוה יהיה זרעו: (ד) זרח בחשך אור. כמו הזרית, ומדרשו הוא עמנו כצויל נעשה להם אור כמו ה' אורי וישעי (לעיל כ"ו): (ה) טוב איש חונן ומלוה וגו'. שמונן דליס ומלוה להם ואינו מדקדק לומר אין יכולת צדי, ואם דצרו הצרכין לו צמאכל וצמשתה וצנסקות מכלכל צמשפט וצמדה וחס על נכסיו: יכלכל דבריו במשפט. מנהיג חפציו: (ז) נכון לבו. נאמן לבו ליוצרו: (ח) סמוך לבו. נשען וצטוט על הקצ"ה: (י) רשע יראה וכעס. ל' פעל כמו ויעס לפיכך

תורה תמימה

ג הון ועשר בביתו: רבי שמואל בר נחמני אמר זה המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו ומשיאן הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד וכו'. כתובות נ ע"א

ה טוב איש: דרש רב עזירא זימנין אמר לה משמיה דרבי אמי וזימנין אמר לה משמיה דרבי אסי מאי דכתיב טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט לעולם יאכל אדם וישתה פחות ממה שיש לו וילבש ויתכסה במה שיש לו ויכבד אשתו ובניו יותר ממה שיש לו שהן תלויין בו והוא תלוי במי שאמר והיה העולם וכו'. חולין פד ע"ב

ז בטח ביהוה: היה בא בדרך: ת"ר מעשה בהלל הזקן שהיה בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר אמר מובטח אני שאין זה בתוך

י רשע יראה וכעס שניו יחרק ונמס תאות רשעים תאבד: עיין בפרק קמדה פסוק כא. וכו'. פסחים קיז. – ע"ב

ספר ליום ששי קינ כד לחודש חמישי רלז

כד לחודש

קִינ א הַלְלוּיָהּ, הַלְלוּ עֲבָדֵי יְהוָה, הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה: ב יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבָרָךְ, מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: ג מְמוֹרַח־שָׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ, מְהַלֵּל שֵׁם יְהוָה: ד רָם עַל־פְּלִגּוֹיִם, יְהוָה, עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: ה מִי כִּיְהוָה אֱלֹהֵינוּ, הַמּוֹנִיָּה לְשָׁבֶת: ו הַמְשַׁפִּילֵי לְרֵאוֹת, בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ: ז מְקִימֵי מַעְפָּר דָּל, מְאַשְׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן: ח לְהוֹשִׁיבֵי עַם־נְדִיבִים, עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ: ט מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת, אִם־הַבָּנִים שְׂמֵחָה, הַלְלוּיָהּ:

רש"י

נקוד חליו קמץ וחליו פתח וטעמו למטה: (ה) מי כה' אלהינו. נשמים ונאכך שהוא מגדיה לשנת ומשפיל לראות, מגדיה משפילי מקימי להושיבי מושיבי כלס יו"ד ימירה נהס: (ט) עקרת הבית. לין שהיא כעקרה יושננה: אם הבנים שמחה. כי חלה גם ילדה לין את צניה, (ישעי' טו):

תורה תמימה

מְמוֹרַח שָׁמֶשׁ: מנלן דאמר קרא והימים האלה נזכרים ונעשים לקריאת ההלל דכתיב ממזרח שמש עד מבואו (רבי יוסי) אומר זה היום עשה ה' ולנטילת לולב דכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון וכו'.

מגילה כ ע"ב

ז **מְקִימֵי מַעְפָּר ר'** ירמיה הוה ליה מילתא לר' אבא בהדיה אזל איתיב אדשא דר' אבא בהדי דשדיא אמתיה מיא מטא זרזיפי דמיא ארישא אמר עשאוני כאשפה קרא אנפשיה מאשפות ירים אביון וכו'.

יומא 19 ע"א

ט **אם הבנים שמחה הללויה:** דאמר ר' חמא בר חנינא זו יוכבד שהורתה בדרך ונולדה בין החומות דכתיב אשר ילדה אותה ללוי במצרים לידתה במצרים והורתה שלא במצרים ואמאי קרו לה בת

קִינ א הַלְלוּיָהּ אמר רבא הלכתא גיברתא איכא למשמע ממנהגא דהלילא הוא אומר הללויה והן אומרים הללויה מכאן שמצוה לענות הללויה הוא אומר הללו עבדי ה' והן אומרין הללויה מכאן שאם היה גדול מקרא אותו עונה אחריו הללויה וכו' סוכה לח ע"א הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עֲבָדֵי יְהוָה: רבא אמר בשלמא התם הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה אלא הכא הללו עבדי ה' ולא עבדי אחשוורוש אכתי עבדי אחשוורוש אנן וכו'.

מגילה יד ע"א

ג **מְמוֹרַח שָׁמֶשׁ:** הלל מנלן רבא אמר דכתיב ממזרח שמש עד מבואו רב יוסף אמר זה היום עשה ה' רב אויא אמר יהי שם ה' מבורך ורב נחמן בר יצחק ואיתימא ר' אחא בר יעקב אמר מהכא מעתה ועד עולם וכו'. מגילה יז ע"א

רלח ספר ליום ששי קינ כד לחודש חמישי

תורה תמימה

ושקליה כי היכי דלימרו קביל עליה הרמנא דמלכא א"ל חבל עלך קיסר חבל עלך קיסר על כבוד על אחת כמה וכמה אפקוהו למיקטליה אמרה להו אימיה יהבוהו ניהלי ואינשקיה פורתא אמרה לו בניי לכו ואמרו לאברהם אביכם אתה עקדת מזבח אחד ואני עקדתי שבעה מזבחות אף היא עלתה לגג ונפלה ומתה יצתה בת קול ואמרה אם הבנים שמחה

וכו'. גיטין נז ע"ב

אם הבנים שמחה הללויה: תנא עמרם גדול הדור היה כיון (שראה שאמר) פרעה הרשע כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו אמר לשוא אנו עמלין עמד וגירש את אשתו עמדו כולן וגירשו את נשותיהן אמרה לו בתו אבא קשה גזירתך יותר משל פרעה שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקיבות פרעה לא גזר אלא בעוה"ז ואתה בעוה"ז ולעוה"ב פרעה הרשע ספק מתקיימת גזירתו ספק אינה מתקיימת אתה צדיק בודאי שגזירתך מתקיימת שנאמר ותגזר אומר ויקם לך עמד והחזיר את אשתו עמדו כולן והחזירו את נשותיהן ויקח ויחזור מיבעי ליה א"ר יהודה בר זבינא שעשה לו מעשה ליקוחין הושיבה באפריון ואהרן ומרים מרקדין לפניו ומלאכי השרת אמרו אם הבנים שמחה את בת לוי אפשר בת מאה ושלושים שנה הויא וקרי לה בת דא"ר חמא בר' חנינא זו יוכבד שהורתה בדרך ולידתה בין החומות שנאמר אשר ילדה אותה ללוי במצרים לידתה במצרים ואין הורתה במצרים וכו'. סוטה יב ע"א

מושיבי עקרת הפית אם הבנים שמחה הללויה: עיין בפרק כמה פסוק כא. וכו'.

פסחים קיז. ע"ב

אמר רב יהודה בר זבידא מלמד שנולדו בה סימני נערות נתעדן הבשר נתפשטו הקמטין וחזר היופי למקומו ויקח ויחזור מיבעי ליה אמר רב יהודה בר זבידא מלמד שעשה לה מעשה לקוחין הושיבה באפריון ואהרן ומרים משוררים לפניו ומלאכי שרת אומרים אם הבנים שמחה להלן מנאן הכתוב דרך גדולתן וכאן דרך חכמתן וכו'.

בבא בתרא קכ ע"א

אם הבנים שמחה הללויה: ורב יהודה אמר זו אשה ושבעה בניה אתיוהו קמא לקמיה דקיסר אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה אנכי ה' אלהיך אפקוהו וקטלוהו ואתיוהו לאידך לקמיה דקיסר אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה לא יהיה לך אלהים אחרים על פני אפקוהו וקטלוהו אתיוהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה זובח לאלהים יחרם אפקוהו וקטלוהו אתיוהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה לא תשתחוה לאל אחר אפקוהו וקטלוהו אתיוהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אפקוהו וקטלוהו אתיוהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד אפקוהו וקטלוהו אתיוהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה את ה' האמרת וגו' וה' האמירך היום כבר נשבענו להקדוש ברוך הוא שאין אנו מעבירין אותו באל אחר ואף הוא נשבע לנו שאין מעביר אותנו באומה אחרת א"ל קיסר אישדי לך גושפנקא וגחין

ספר ליום ששי קיד - קטו כד לחודש חמישי רלט

קיד א בַּעֲצַת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לְעֹז: ב הֵיְתָה
יְהוּדָה לְקִדְשׁוֹ, יִשְׂרָאֵל מִמִּשְׁלוֹתָיו: ג הָיִם רָאָה וַיָּנֶם, תִּירְדֵן
יִסַּב לְאַחֹר: ד הֶהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים, גְּבַעוֹת כְּבַנֵּי-צֹאן: ה מַחֲלֵךְ
הָיִם כִּי תָנוּם, תִּירְדֵן תִּסַּב לְאַחֹר: ו הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים,
גְּבַעוֹת כְּבַנֵּי-צֹאן: ז מִלְּפָנֵי אֲדוֹן חוֹלֵי אֶרֶץ, מִלְּפָנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב:
ח הַהֶפְכִי הַצּוֹר אֲנִים-מָיִם, חֲלִמִישׁ לְמַעֲיָנוּ-מָיִם:

קטו א לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ, כִּי-לְשִׁמְךָ תֵּן כְּבוֹד, עַל-חֲסִדְךָ
עַל-אַמְתְּךָ: ב לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם, אֵי-הֵנָּה אֱלֹהֵיהֶם:
ג וְאֵלֵהֵנוּ בְּשָׂמִים, כֹּל אֲשֶׁר-חָפֵץ עָשָׂה: ד עֲצִיבֵיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב,
מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: ה פָּה-לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ, עֵינֵי לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ:
ו אָזְנֵי לָהֶם וְלֹא יִשְׁמְעוּ, אֵף לָהֶם וְלֹא יִרְיֹחוּ: ז יְדֵיהֶם וְלֹא
יִמְיִשוּן, רַגְלֵיהֶם וְלֹא יִהְלְכוּ, לֹא-יִהְיוּ בְּגִרְוֹנָם: ח כְּמוֹתָם יִהְיוּ

רש"י

(א) מעם לועז. עם שפת לשון אחר שאינו לה"ק, ותצרכו את עם נועז לא תראה עם עמקי שפה וגוי (שם לג), ונו"ן ולמד נחלפות זו בזו כמו נשכה שהיא לשכה בספר עזרא (נחמיה יג): (ב) היתה יהודה לקדשו. לקח יהודה לגורל חבלו וקדושתו ואף הם קדשו שמו ציריפת הים כענין שנאמר (לעיל ס"ח) שרי יהודה רגמתם וכמו כן נדרש באגדה מקרא זה היתה יהודה לקדשו שקפץ נחשון למוך הים ואמר אני ארד

תחלה וזה שאמר היתה יהודה לקדשו: (ג) הירדן יסוב לאחור. סכל מימי צראשית נצקעו: (ד) חולי ארץ. המחולל ארץ, יו"ד יתירה זו, כמו מגזיחי משפילי וההפכי: (ה) למענינו מים. וי"ו יתירה כמו וי"ו של וחימו יער (לעיל ק"ד): (א) לא לנו. לא נשזילנו ונכוסר מעשינו תעשה עמנו: כי לשמך תן כבוד. כדי שלא יאמרו איה נא אלהיהם: (ז) ולא ימישון. לשון ימושני אבי (בראש"י כ"ו):

תורה תמימה

קיד א בַּעֲצַת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לְעֹז: עיין בפרק קמה פסוק כא. וכו'.
פסחים קיז. ע"ב

קטו א לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ, כִּי-לְשִׁמְךָ תֵּן כְּבוֹד עַל חֲסִדְךָ עַל אַמְתְּךָ: עיין בפרק קמה פסוק כא. וכו'.
פסחים קיז. ע"ב

ח הַהֶפְכִי הַצּוֹר אֲנִים מָיִם חֲלִמִישׁ לְמַעֲיָנוּ מָיִם: עיין בפרק קמה פסוק כא. וכו'.
פסחים קיז. ע"ב

עֲשִׂיהֶם, כֹּל אֲשֶׁר-בִּטַּח בָּהֶם: ט יִשְׂרָאֵל בְּטַח בִּיהוָה, עֲזָרָם וּמִגֹּנָם הוּא: י בֵּית אֱהֲרֹן בְּטַחוּ בִיהוָה, עֲזָרָם וּמִגֹּנָם הוּא: יא יִרְאִי יְהוָה בְּטַחוּ בִיהוָה, עֲזָרָם וּמִגֹּנָם הוּא: יב יְהוָה זָכְרָנוּ יְבָרֵךְ, יְבָרֵךְ אֶת-בֵּית יִשְׂרָאֵל, יְבָרֵךְ אֶת-בֵּית אֱהֲרֹן: יג יְבָרֵךְ יִרְאִי יְהוָה, הַקְּטָנִים עִם-הַגְּדֹלִים: יד יִסַּף יְהוָה עֲלֵיכֶם, עֲלֵיכֶם וְעַל-בְּנֵיכֶם: טו בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה, עֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: טז הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיהוָה, וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי-אָדָם:

רש"י

(יא) יראי ה'. אלו הגרים:

תורה תמימה

קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מידי מעשר שנאמר כי לי הארץ לי קדושת הארץ אבל יש קנין לעובד כוכבים בא"י לחפור בה בורות שיחין ומערות שנאמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם וכו'. גיטין מז ע"א

הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיהוָה: ואמר רבי אלעזר כל אדם שאין לו קרקע אינו אדם שנא' השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם וכו'.

יבמות טז ע"א

הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיהוָה: מנשה בא על אחותו אמון בא על אמו שנאמר כי הוא אמון הרבה אשמה רבי יוחנן ור"א חד אמר ששרף את התורה וחד אמר שבא על אמו אמרה לו אמו כלום יש לך הנאה ממקום שיצאת ממנו א"ל כלום אני עושה אלא להכעיס את בוראי כי אתא יהויקים אמר קמאי לא ידעי לארגוזי כלום אנו צריכין אלא לאורו יש לנו זהב פרויים שאנו משתמשין בו יטול אורו אמרו לו והלא כסף

טז הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם ותניא ר' יוסי אומר מעולם לא ירדה שכונה למטה ולא עלו משה ואליהו למרום שנאמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם וכו'. סוכה ה ע"א

הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיהוָה דאמר רבי חייא בר אבא פעם אחת נתארחתי אצל בעל הבית בלודקיא והביאו לפניו שלחן של זהב משוי ששה עשר בני אדם ושש עשרה שלשלאות של כסף קבועות בו וקערות וכוסות וקיתוניות וצלוחיות קבועות בו ועליו כל מיני מאכל וכל מיני מגדים ובשמים וכשמניחים אותו אומרים לה' הארץ ומלואה וגו' וכשמסלקין אותו אומרים השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם אמרתי לו בני במה זכית לכך אמר לי קצב הייתי ומכל בהמה שהיתה נאה אמרתי זו תהא לשבת אמרתי לו [אשריך שזכית] וברוך המקום שזיכך לכך וכו'.

שבת קיט ע"א

הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיהוָה: אמר רבה אע"פ שאין

ספר ליום ששי קטז כד לחודש חמישי רמא

יז לא המתים יהללו־יה, ולא פל־יִרְדֵי דוֹמָה: יח וְאַנְחָנוּ נְבָרְךָ יְהוָה
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם, הִלְלוּ־יה:

קטז א אֶהְבֵּתִי כִּי־יִשְׁמַע יְהוָה, אֶת־קוֹלִי תִחַנּוּנִי: ב כִּי־הִפָּח אֲזוֹנוֹ
לִי, וּבִימֵי אֶקְרָא: ג אֶפְפוּנֵי חֲבִלֵי־מוֹת, וּמְצָרֵי שְׂאוֹל מְצִאוּנִי,

רש"י

(א) אהבתי כי ישמע ה' את קולי. כן אמר דוד לאחר שנפטר שאול והוא מלך, שובי נפשי למנוחכי כי ה' גמל עליי חסד ולך קוני אני מתאוה כי חללתי נפשי ממות. אהבתי כי ישמע ה'. תלמידי

שישמע ה' את קולי (פס"א): (ב) ובימי אקרא. צימי נרמי אקראנו וצימי גאלמי אשנחנו: (ג) חבלי מות. חצרות אויבנו המצקשים להמיתני: חבלי מות. חצלי שאול כלס ל' חצרות הס כמו (ש"א י')

תורה תמימה

שמת בטל מן התורה ומן המצות ואין להקב"ה שבח בו וכו'. שבת ל ע"א

קטז א אֶהְבֵּתִי כִּי יִשְׁמַע רַבִּי יְהוּדָה הֵיא דְאִמְר מִימֵיהֶם שֶׁל כֵּת שְׁלִישִׁית

לא הגיעה לומר אהבתי כי ישמע ה' מפני שהיו עמה מועטין וכו'. סוכה נד ע"א

אֶהְבֵּתִי כִּי יִשְׁמַע: תניא ב"ש אומרים ג' כתות הן ליום הדין אחת של צדיקים גמורין ואחת של רשעים גמורין ואחת של בינוניים צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיי עולם רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לגיהנם שנאמר ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם בינוניים יורדין לגיהנם ומצפצפין ועוליך שנאמר והבאתי את השלישית באש וצרפתים כצרוף את הכסף ובחנתים כבחון את הזהב הוא יקרא בשמי ואני אענה אותו ועליהם אמרה חנה ה' ממית ומחי' מוריד שאול ויעל ב"ה אומרים ורב חסד מטה כלפי חסד ועליהם אמר דוד אהבתי כי ישמע ה' את קולי ועליהם אמר דוד כל הפרשה כולה דלותי ולי יהושיע פושעי ישראל בגופן ופושעי

וזהב שלו הוא שנאמר לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות אמר להם כבר נתנו לנו שנאמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני האדם וכו'. סנהדרין קג ע"ב

וְהָאֲרֶץ נְתַן לְבְנֵי אָדָם: אמר רב יהודה אמר שמואל כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים שנא' לה' הארץ ומלואה ר' לוי רמי כתיב לה' הארץ ומלואה וכתיב השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם לא קשיא כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה וכו'. ברכות לה ע"א

יז לא המתים יהללו־יה שאול בשאילה זו לעילא מר' תנחום דמן גוי מהו לכבות בוצינא דנורא מקמי באישא בשבתא פתח ואמר אנת שלמה אן חכמתך אן סוכלתנותך לא דייך שדברייך סותרין דברי דוד אביך אלא שדברייך סותרין זה את זה דוד אביך אמר לא המתים יהללו יה ואת אמרת ושבח אני את המתים שכבר מתו וחזרת ואמרת כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת לא קשיא הא דקאמר דוד לא המתים יהללו יה הכי קאמר לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות קודם שימות שכיין

רמב ספר ליום ששי קטז כד לחודש חמישי

צָרָה וַיִּגְזֹן אֶמְצָא: ד וּבְשֵׁם־יְהוָה אֶקְרָא, אָנֹכָה יְהוָה מִלְּמָה נִפְשִׁי:
ה חֲנוּן יְהוָה וְצַדִּיק, וְאֵלֵהֵינוּ מֵרַחֵם: ו שֹׁמֵר פְּתָאִים יְהוָה, דְּלֹתִי וְלִי
יְהוֹשִׁיעַ: ז שׁוּבִי נִפְשִׁי לְמִנוּחַיִכִי, כִּי־יְהוָה נִמְלַעְלִיכִי: ח כִּי חֲלַצְתָּ
נִפְשִׁי מִמָּוֶת, אֶת־עֵינֵי מִן־דְּמָעָה, אֶת־רַגְלִי מִדְּחִי: ט אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי
יְהוָה, בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים: י הָאֲמֵנִתִּי כִּי אֲדַבֵּר אֲנִי עָנִיתִי מֵאֵד:

רש"י

חבל נביאים: ומצרי שאול. גבולי שאול: (י) האמנתי כי אדבר. האמנתי את דברי ליצא
(ב) בארצות החיים. ארץ ישראל שגרשוני אויבי שאמר על מפיצושת כשאדבר (סס ז ט"ו) הנה לך כל
ורודפי ממנה צימי שאול ועל כרחם חורמי: אשר למפיצושת אז אני עניתי מאלד דרמתי קשה

תורה תמימה

צבאות אשר לא יעזוב להם שורש וענף
שורש בעוה"ז וענף לעוה"ב דברי רבן
גמליאל ר"ע אומר באים הם לעוה"ב שנא'
שומר פתאים ה' שכן קורין בכרכי הים
לינוקא פתיא ואומר גודו אילנא וחבלוהי
ברם עיקר שרשוהי בארעא שבוקו ואלא
מה אני מקיים לא יעזוב להם שורש וענף
שלא יניח להם לא מצוה ולא שירי מצוה
וכו'. סנהדרין קי ע"ב
שומר פתאים יהוה: וחכמים אומרים אחת זו
ואחת זו משמשת כדרכה והולכת ומן
השמים ירחמו שנאמר שומר פתאים ה'
וכו'. יבמות ק ע"ב
שומר פתאים יהוה: ומן השמים ירחמו משום
שנאמר שומר פתאים ה' מדקאמר שמא
תתעבר ושמא תמות מכלל דאיכא קטנה
דמיעברא ולא מתה וכו'. יבמות יב ע"ב
שומר פתאים יהוה: תנא המשמש מטתו ליום
תשעים כאילו שופך דמים מנא ידע אלא
אמר אביי משמש והולך ושומר פתאים ה'
וכו'. נדה לא ע"א

ט אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים: אתהלך
לפני ה' בארצות החיים אמר רב יהודה
זה מקום שווקים וכו'. יומא עא ע"א

אומות העולם בגופן יורדין לגיהנם ונידונין
בה י"ב חדש לאחר י"ב חדש גופן כלה
ונשמתן נשרפת ורוח מפורתן תחת כפות
רגלי צדיקים וכו'. ראש השנה טו ע"ב

ו שֹׁמֵר פְּתָאִים יְהוָה כִּי־וּדְשׁוּ בֵּיהּ רַבִּים
שומר פתאים ה' וכו'. שבת קכט ע"ב
שומר פתאים יהוה: אמר רב חייא בר אשי
אמר שמואל פי תאנה אין בו משום גילוי
כמאן כי האי תנא דתניא רבי אליעזר אומר
אוכל אדם ענבים ותאנים בלילה ואינו
חושש משום שנאמר שומר פתאים ה'
וכו'. עבודה זרה ל ע"א
שומר פתאים יהוה דתניא כל אותן ארבעים
שנה שהיו ישראל במדבר לא נשבה להם
רוח צפונית מאי טעמא איבעית אימא
משום דנוזפים הוו ואי בעית אימא דלא
נבדור ענני כבוד א"ר פפא הלכך יומא
דעיבא ויומא דשותא לא מהלינן ביה ולא
מסוכרינן ביה והאידינא דדשו בה רבים
שומר פתאים ה': יבמות עא ע"ב
שומר פתאים יהוה: דתניא קטני בני רשעי
ישראל אין באין לעוה"ב שנא' כי הנה היום
בא בוער כתנור והיה כל זדים וכל עושי
רשעה קש ולהט אותם היום הבא אמר ה'

ספר ליום ששי קטז כד לחודש חמישי רמג

יא אָנִי אִמְרָתִי בְּחַפְזִי, פֶּלֶא־הָאָדָם כַּיּוֹב: יב מִה־אָשִׁיב לַיהוָה,
פֶּלֶא־תִגְמֹלוּהִי עָלַי: יג כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אִשָּׁא, וּבִשְׁם יְהוָה אֶקְרָא:
יד נְדַרְי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם, נִגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ: טו יִקַּר בְּעֵינַי יְהוָה,
הַמּוֹתֶה לַחֲסִידָיו: טז אָנָּה יְהוָה כִּי־אֲנִי עֲבָדְךָ, אֲנִי־עֲבָדְךָ בֶּן־אֲמָתְךָ,
פְּתַחֲתָ לְמוֹסְרָי: יז לְךָ־אֲזַבֵּחַ זִבְחַ תּוֹדָה, וּבִשְׁם יְהוָה אֶקְרָא: יח נְדַרְי

רש"י

ונענית לך: (יא) אני אמרתי בחפזי. לנוס מפני אכזלום: כל האדם כיוב. וצוגד צאודג צו כי ראיתי את בני צוגד צי ומצקש את נפשי וכל ישראל גומלים לי רעה תחת טוזה לפיכך האמנתי לציצא ואמרתי אף מפיצוסת כוזב וצוגד צי כל לשון כוזב אינו אלא ל' חסרון מצטמט שצטמו עליו פילג"לא צלע"ו, כמו (ישעיה נ"ח, יא) אשר לא יכזבו מימיו, ויש פותרין אותו אני אמרתי צחפז צכלע המחלקות שהיו שאלו ואנשיו עוטרין עלי ואל אנשי לתפשיני ושם נאמר ויהי דוד נחפו ללכת (שמואל א כג) כל אדם כוזב, אף שמואל הנציא שהוא נאמן לנציא אף הוא כוזב שמשחני למלך (מלכים: יג) בום

ישועות אשא. אציא הנסכים על המודות שנדרתי כמו שאמר לך אזנח זנח מודה ועל אותו הכוס צשמך אקרא על הישועה זו, שכן אין הלוי אומר שירה אלא על היין: (יד) נגדה נא לכל עמו. נגד כל עמו: (טו) יקר בעיני ה'. הראני הקצ"ה שדבר קשה וכזד הוא צעיניו להמית את חסידיו. המותה. המות כמו הציתה החולה (צראשי ל"ט): (טז) עבדך בן אמתך. אינו דומה מצבות עבד הלקוח מן השוק לילוד משפחה צצצית: פתחת למוסרי. התרתה מעל לארי מוסרות ומוטות: (יז) זבח תודה. צצתי הודייה על הנסים שעשית לי: (יח) נדרי. קרצנות שנדרתי:

תורה תמימה

יג כּוֹס יְשׁוּעוֹת אִשָּׁא: א"ר זירא א"ר אבהו ואמרי לה במתניתא תנא עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה טעון הדחה ושטיפה וכו' ומגביהו מן הקרקע טפח א"ר אחא בר' חנינא מאי קראה כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא וכו'. ברכות נא ע"א

כּוֹס יְשׁוּעוֹת אִשָּׁא: מאי חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה אילימא כשם שמברך על הטובה הטוב והמטיב כך מברך על הרעה הטוב והמטיב והתנן על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב על בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת אמר רבא לא נצרכה אלא לקבולינהו בשמחה אמר ר' אחא משום ר' לוי מאי קרא וכו'

רבי תנחום אמר מהכא כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא ורבנן אמרי מהכא ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך וכו'. ברכות ט ע"ב

טו יִקַּר בְּעֵינַי יְהוָה: חרב קשה ממות אי בעית אימא קרא ואי בעית אימא סברא אי בעית אימא סברא האי קא מינוול והאי לא קא מינוול ואבע"א קרא יקר בעיני ה' המותה לחסידיו וכו'. בבא בתרא ח ע"ב

טז פְּתַחֲתָ לְמוֹסְרָי: דרש רבא מאי דכתיב פתחת למוסרי אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם שני מוסרות שהיו עלי פתחתם רות המואביה ונעמה העמונית וכו'. יבמות עו ע"א

רמד ספר ליום ששי קיז - קיח כד לחודש חמישי

ליהוה אשלים, נגדה נא לכל עמו: יט בחצרות בית יהוה, בתוככי ירושלים, הללויה:

קיז א הללו את יהוה כל גוים, שבחוהו כל האמים: ב כי גבר עלינו חסדו, ואמת יהוה לעולם, הללויה:

קיח א הודו ליהוה ב טוב, כי לעולם חסדו: ב יאמר נא ישראל, כי לעולם חסדו: ג יאמר נא בית אהרן, כי לעולם חסדו:

ד יאמר נא יראי יהוה, כי לעולם חסדו: ה מן המצר קראתי יהוה, ענני במרחב יהוה: ו יהוה לי לא אירא, מדהיעשה לי אדם: ז יהוה לי בעזרי, ואני אראה בשנאי: ח טוב לחסות ביהוה, מבטח באדם: ט טוב לחסות ביהוה, מבטח בגדיבים: י כל גוים סבבוני, בשם יהוה כי אמילם: יא סבוני גם סבבוני, בשם יהוה כי אמילם: יב סבוני כדבורים דעכו פאש קוצים, בשם יהוה כי אמילם: יג דחה דחיתני לנפל, ויהוה עזרני: יד עזי וזמרת יהוה,

רש"י

ימולל ויבש (לעיל ב'): (יב) דעכו כאש קוצים. כל לשון דעיכה נופל על לשון קפיצה ונמור ממהר להיות נחר ונתק ממקומו על כן הוא נופל על לשון אש ועל לשון מים כמו נדעכו ממקומם (איז ו) וכן ימי נדעכו (שס יז) וכן נרו עליו ידעך (שס יח) כדרך שלהבת הנתקת מן הפחילה ועולה למעלה כשהיא כבה: (יג) דחה דחיתני לנפול. אמה אויבי: (יד) עזי וזמרת יהוה ויהי לי לישועה. עזי וזמרת גבורת הקצ"ה היה לי לישועה, עזי יו"ד יתיר' כי לא מלינו צמק' עזי נקוד חטף קמץ אלא שורק חוץ משלשה מקומות שהוא סמוך אלל וזמרת וע"כ וזמרת דבוק למיבת השם ואיך יכול לפרשו וזמרת, ואל תתמה על ויהי לי שלא אמר היה לי לישוע' שהרצ' כאלה צמקרא, ואשר לא שם לבו וגו' ויעזוב את עבדיו (יט) בתוככי. כמו צמוך: (ב) כי גבר עלינו חסדו. כלומר ואף כי אנתנו אשר גבר עלינו חסדו: ואמת ה' לעולם. ששמר הצטתו שהצטיח את האצות: (א) הודו לה' וגו'. (ב) יאמר נא ישראל. לפי שלעולם חסדו: (ד) יראי ה'. אלו בני לוי שכתוב בהם מי לה' אלי ואספו אליו כל בני לוי (שמות ל"ג) צמעשה העגל ונלחמו עם ישראל כשאמרו נתנה ראש ונשבעה מזרימה (צמדז יד): (ח) טוב לחסות בה' וגו'. חסיון זה אינו אלא לשון חסיון כל ודבר מועט הוא: מבטח. דבר צריא וסמך חזק ואעפ"כ לחסות בה' טוב מהצטת בני אדם: (י) כל גוים סבבוני. מדבר צמלחמות גוג ומגוג שכל הגוים יהיו שם, כמו שנאמר ואספתי את כל הגוים אל ירושלים למלחמה (זכריה י"ד): אמילם. אכרית' לשון

ספר ליום ששי קיח כד לחודש חמישי רמה

וַיְהִי־לִי לְיִשׁוּעָה: טו קול רנה וישועה באהלי צדיקים, ימין יהוה
עשה חיל: טז ימין יהוה רוממה, ימין יהוה עשה חיל: יז לא־אמות
בִּי־אָחִיָּה, וְאֶסְפֹּר מַעֲשֵׂי יְהוָה: יח יסר יסרני יהוה, וְלִמּוֹת לֹא נִתְּנֵנִי:
יט פתחו לי שערי צדק, אבא־בם אודה יהוה: כ זה השער ליהוה,
צדיקים יבאו בו: כא אודך פי עניתני, ותהי לי לישועה: כב אבן
מאסו הבונים, היתה לראש פנה: כג מאת יהוה היתה זאת,
היא נפלאות בעינינו: כד זה היום עשה יהוה, נגילה ונשמחה בו:
כה אָנָּה יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא, אָנָּה יְהוָה הַצְּלִיחָה נָּא: כו ברוך הבא

רש"י

וגו' (שמות ט') היה לו לכתוב עוז: (טו) קול רנה וישועה. תהיה לעמיד צהלי צדיקי' ומהו קול הרנה ימין ה' עשה חיל ימין ה' רוממה וגו': (טז) ימין ה' רוממה. מדרש אגדה עליונים צרא הקצ"ה צימין לפיכך לא שלטה צהם מימה, שנאמר אף ידי יסדה ארץ (ישעי' מה, יג) זה שמאל וימיני טפחה שמים זה ימין וכן אמר המשורר ימין ה' רוממה שצראת אומס שצרומו של עולם היא ימין ה' שפעשה חילות של צדיקים לע"ל וגם צה יחי' אומ' ויחי' לעול' ואז לא

אמות כי אחיה לעולם: (יז) לא אמות. אני כנ"י כע"ג מימת עולם כי אחיה וגו': (יח) יסור יסרני יהוה. צנלות ושם נחכפרו כל עונתי ולמות לא נתנני: (יט) פתחו לי שערי צדק. ואלו הן שערי צדק: (כ) זה השער. של צית המקדש שהוא לה' והצדיקים יצאו צו ושם אודך כי עניתני מן הגלות: (כב) אבן מאסו הבונים. עס שהיו שפל צין האומות: (כג) מאת ה' היתה זאת. כך יאמרו הכל: (כו) ברוך הבא בשם ה'. יאמרו למציאי

תורה תמימה

קיח כ זה השער ליי: איבא דאמרי אידלי כוליה עד דמטא לפתחא דגן עדן רמא קלא פתחו לי בבא אמרו ליה זה השער לה' וגו' אמר להון אנא נמי מלכא אנא מיחשב חשיבנא הבו לי מידי יהבו ליה גולגלתא חדא אתייה תקליה לכוליה דהבא וכספא דידיה בהדיה לא הוה מתקליה אמר להון לרבנן מאי האי אמרי גולגלתא דעינא דבישרא ודמא דלא קא שבע אמר להו ממאי דהכי הוא שקלי קלילי עפרא וכסייה לאלתר תקלא דכתיב שאול ואבדון לא תשבענה וגו' תמיד לב ע"ב

כא אודך פי עניתני ותהי לי לישועה: א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן אודך כי עניתני אמר דוד אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה אמר ישי מאת ה' היתה זאת אמרו אחיו זה היום עשה ה' אמר שמואל אנא ה' הושיעה נא אמרו אחיו אנא ה' הצליחה נא אמר דוד ברוך הבא בשם ה' אמר ישי ברכנוכם מבית ה' אמר שמואל אל ה' ויאר לנו אמרו כולן אסרו חג בעבותים אמר שמואל אלי אתה ואודך אמר דוד אלהי ארוממך אמרו כולן:

פסחים קיט ע"א

רמו ספר ליום ששי קיט כה לחודש חמישי

בְּשֵׁם יְהוָה, בְּרַכְנוֹכֶם מִבֵּית יְהוָה: כו אֵל יְהוָה וַיָּאָר לָנוּ,
אֲסֵרוּ-חַג בְּעֵבְתֵימָם עַד-קִרְנֹת הַמְּזוֹבָח: כח אֵלֵי אֶתְּהָ וְאוֹרְךָ,
אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמֶךָ: כט הוֹדוּ לַיהוָה פִּי-טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ:

כה לחודש

קִיט א אֲשֶׁרֵי תְּמִימֵי-דָרְךָ, הַהֲלֹכִים בְּתוֹרַת יְהוָה: ב אֲשֶׁרֵי נִצְרֵי
עַדְתִּי, בְּכָל-לֵב יִדְרְשׁוּהוּ: ג אַף לֹא-פָעְלוּ עֲוֹלָה, בְּדַרְכֵי
הַלְכוּ: ד אֶתְּהָ צִוִּיתָהּ פְּקֻדֶיךָ, לְשֹׁמֵר מֵאֵד: ה אֲחֵלֵי יִכְנוּ דַרְכֵי,

רש"י

הצרכי' ולעולי הרגלים: ברכנוכם. צרכנו אחסם: (כו) אסרו חג בעבותותיכם. הזמנים והמגיגות שהיו נקיים וזדוקין ממנו קושרין צרכי מטומיהם עד שיציאום לעזרה בקרנות המזבח, ויש לפתור כל סוף המזמור הזה מלא אמרת כי אחיה בדוד עזמו: (יח) יסור יסרני יה. על מעשה צח שצט ציסורין כגון תחת הכנשה ישלם ארבעתים (שמואל ב י"ג) ששה חדשים נטרע דוד. ולמות לא נתנגי. שנאמר גם ה' העביר טטאתך לא תמות (שם): (יט) פתחו לי שערי צדק. ואלו הן שערי צדק אותם השערים של צמי כנסיות ומדרשות אשר הם לה' והלדיקים צאים צהס: (כא) אורך בי עניתני. מכאן ואילך אמר

תורה תמימה

קִיט א אֲשֶׁרֵי תְּמִימֵי דָרְךָ: אמר רבי אלעזר א"ר אבינא כל האומר תהלה לדוד בכל יום שלש פעמים מובטח לו שהוא בן העולם הבא מאי טעמא אילימא משום דאתיא באל"ף ביה"ת נימא אשרי תמימי דרך דאתיא בתמניא אפין אלא משום דאית ביה פותח את ירך נימא הלל הגדול דכתיב ביה נותן לחם לכל בשר אלא משום דאית ביה תרתי וכו'.

ברכות ד ע"ב

כז אֲסֵרוּ חַג תנא רבות וארוכות וגבוהות אחד עשר אמה כדי שיהו גוחות על המזבח אמה אמר מרימר משום מר זוטרא שמע מינה על היסוד מנח להו דאי סלקא דעתך אארעא מנח להו מכדי עלה אמה וכנס אמה זהו יסוד עלה חמש וכנס אמה זהו סובב עלה שלש זהו מקום הקרנות גוחות על גבי המזבח היכי משכחת לה אלא לאו ש"מ איסוד מנח להו שמע מינה אמר רבי אבהו מאי קראה שנאמר אסרו חג בעבותותיכם עד קרנות המזבח וכו'. טוכה מה ע"א

ספר ליום ששי קיט כה לחודש חמישי רמוז

לְשׁוֹמֵר חֻקֶיךָ: וְאִזּוֹ לֹא־אֲבוֹשׁ, בְּהַבִּיטִי אֶל־כָּל־מִצְוֹתֶיךָ: ז אֹדְךָ
בַּיִשָּׁר לִבִּי, בְּלִמְדֵי מִשְׁפָּטֶי צְדָקָךָ: ח אֶת־חֻקֶיךָ אֲשֶׁמֶר, אֶל־
תַּעֲזֹבֵנִי עַד־מָאֵד:

ב ט בַּמָּה יִזְכֶּה־נַעַר אֶת־אֲרָחוֹ, לְשׁוֹמֵר בְּדַבְרֶךָ: י בְּכָל־לִבִּי
דִּרְשָׁתֶיךָ, אֶל־תִּשְׁגֵּנִי מִמִּצְוֹתֶיךָ: יא בְּלִבִּי צַפְנֹתִי אִמְרֹתֶיךָ,
לְמַעַן לֹא אֲחַטָּא־לָךְ: יב בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, לְמַדְנֵי חֻקֶיךָ: יג בְּשִׁפְתֵי
סִפְרֹתַי, כָּל מִשְׁפָּטֶי־פִיךָ: יד בְּדָרְךָ עֲדוֹתֶיךָ שִׁשְׁתִּי, כָּעַל כָּל־הוֹן:
טו בְּפִקּוּדֶיךָ אֲשִׁיחָה, וְאֲבִיטָה אֲרָחֹתֶיךָ: טז בְּחֻקֶיךָ אֲשַׁתְּעָשֶׂע,
לֹא אֲשַׁכַּח דְּבָרֶךָ:

ג יז גְּמֹל עַל־עַבְדְּךָ אֲחִיָּה, וְאֲשַׁמְרָה דְּבָרֶךָ: יח גַּל־עֵינַי וְאֲבִיטָה,
נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ: יט גַּר אֲנֹכִי בָאָרֶץ, אֶל־תִּסְתֵּר מִפְּנֵי
מִצְוֹתֶיךָ: כ גִּרְסָה נַפְשִׁי לְתַאֲבָה, אֶל־מִשְׁפָּטֶיךָ בְּכָל־עֵת: כא גַּעֲרֹת
זְדִים אַרְוִירִים, הַשִּׁגִּים מִמִּצְוֹתֶיךָ: כב גַּל מַעְלֵי חֲרָפָה וְבוֹז, כִּי

רש"י

ולשון חליות שוה"י"ט זלע"ז כה"ס האומר הלאי והייתי נציח ומכס: (יא) בלבי צפנתי. לא נחמיה להשכח ממני: (טז) אשתעשע. אהסק כמו ישעה האדם על עושהו (ישעה י"ז) ואל ישעו דצרי שקר (שמות ה'): (יז) גמול על עבדך. דצר שאסיה זו צגמול חסדך: (יח) נפלאות מתורתך. דצרי המכוסים זה שאינם מפורשים זה: מתורתך.

נפלאים מפירושי תורתך שאינם מפורשים זה (מנאח"י): (יט) גר אנכי בארץ. ימים מועטים: אל תסתר מבני. מנתך הנעלמות שאוכל לקיימם שאם לא עכשו אימתי: (כ) גרסה. משחצת נפשי מחמת תאוה כמו (ויקרא ט) גרש כרמל, ומנחם חצר לתאבה עם מתאז אנכי את גאון יעקב (עמוס ו') ושניהם לשון שצר: (כב) גל מעלי. לשון גלגול כמו ויגל את האבן

תורה תמימה

יא בְּלִבִּי צַפְנֹתִי אִמְרֹתֶיךָ אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המורה הלכה בפני רבו וכו' אמר רבי חנינא נקרא חוטא שנאמר בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך וכו'. עירובין סג ע"א כ גִּרְסָה נַפְשִׁי: ואמר רבא לעולם ילמד אדם

תורה ואח"כ יהגה שנאמר בתורת ה' והדר ובתורתו יהגה ואמר רבא לעולם ליגריס איניש ואע"ג דמשכח ואע"ג דלא ידע מאי קאמר שנאמר גרסה נפשי לתאבה גרסה כתיב ולא כתיב טחנה וכו'.

עבודה זרה יש ע"א

רמח ספר ליום ששי קיט כה לחודש חמישי

עדתיך נצרתתי: כג גם ישבו שרים בי נדברו, עבדך ישיח בחקך:

כד גם-עדתיך שעשועי, אנשי עצתי:

ד כה דבקה לעפר נפשי, חייני בדברך: כו דרכי ספרתי ותענני,

למדני חקך: כז דרך-פקודיך הבינני, ואשיחה בנפלאותיך:

ח דלפה נפשי מתונה, קיימני בדברך: כט דרך-שקר הסר ממני,

ותורתך חנני: ל דרך-אמונה בחרתי, משפטיך שויתי: לא דבקותי

בעדותיך, יהוה אל-תבישני: לב דרך-מצותיך ארוץ, בי תרחיב

לבי:

ה ג הורני יהוה דרך חקיך, ואצרנה עקב: לד הבינני ואצרה

תורתך, ואשמרנה בכל-לב: לה הדריכני בנתיב מצותיך,

כי-בו הפצתי: לו הט-לבי אל-עדוטיך, ואל אל-בצע: לו העבר

עיני מראות שוא, בדרכך חייני: לח הקם לעבדך אמרתך, אשר

ליראתך: לט העבר חרפתי אשר יגרתני, כי משפטיך טובים:

מ הנה תאבתי לפקודיך, בצדקתך חייני:

רש"י

ממני: (לג) ואצרנה עקב. אשמרנה בכל מעגלותיה ועקבי נחיצותי לי עקבי טראצ"ש זלע"ו: (לח) הקם לעבדך אמרתך. אשר הנטחמני: אשר ליראתך. שאהיה אני זרעי יראי שמך שעל מנת כן הנטחמני אם ישמרו ציך את דרכי וגו' (מ"א ז'): (לט) העבר חרפתי. מחול לי על אותו עון ושז לא יוכלו אויבי לחרפני זו: כי משפטיך טובים. וכבר אני מקבל עלי לשלם הכנזה ארבעים:	(זראשית טו): (כג) בי נדברו. אע"פ שמלכי אומות העולם מתלווצים עלי שאני עוסק צמורה: (כד) שעשועי. עסקי: (כה) חייני בדברך. כמו שהנטחמני על ידי נתן הנביא טובה: (כו) ספרתי. לך את נרכי ואת חטאתי ואתה ענימני: (כח) דלפה נפשי. נטפה כלומר נחסרת והולכת: (ל) משפטיך שויתי. שמתי ענמי למשפטיך ודנקתי צעדותיך לנחור צדך אמונה לך אני שאל דרך שקר הסר
---	--

תורה תמימה

נוגי ממועד אספתי ממך היו מאי משמע דהאי נוגי לישנא דצערא הוא דכתיב דלפה נפשי מתוגה וכו'.	כה דלפה נפשי מתונה: א"ר אלעזר כל המתפלל תפלה של שחרית לאחר ארבע שעות לר' יהודה עליו הכתוב אומר
---	--

ספר ליום ששי קיט כה לחודש חמישי רמט

ו מא ויבאני חסדך יהוה, תשועתך פאמרתך: מב ואענה חרפי דבר, פי בטחתי בדברך: מג ואל תצל מפי דבר אמת עד מאד, כי למשפטך יחלתי: מד ואשמרה תורתך תמיד לעולם ועד: מה ואתהלכה ברחבה, פי פקדיך דרשתי: מו ואדברה בעדתיך נגד מלכים, ולא אבוש: מז ואשתעשע במצותיך, אשר אהבתי: מח ואשא כפי אל מצותיך אשר אהבתי, ואשיחה בחקיך: ז מט זכר דבר לעבדך, על אשר יחלתי: נ זאת נחמתי בעניי, פי אמרתך חיתני: נא ודים הליצני עד מאד, מתורתך לא נטיתי: נב זכרתי משפטיך מעולם יהוה ואתנחם: נג זלעפה אחזתני מרשעים, עיבי תורתך: נד זמרות היו לי חקיך, בבית מגורי:

רש"י

(מא) ויבאני. תשועתך תנח אלי כאלמנתך שהנצטתני: (מג) ואל תצל מפי דבר אמת. ואל תדל מפי דבר אמת כמו ואל אלהים את מקנה חזינן (בראשית ל"א) (מלאמי): דבר אמת עד מאד. בכל הוראמי וכל דיני שלא חשל זהס: יחלתי. קוימי: (מה) ואתהלכה ברחבה. זהלכה מרוחם ופוטת ציטאל: דרשתי. נקשמי: (מט) זכר דבר. אשר יחלתי ע"י נמן הנציא לעדך: (נד) משפטיך מעולם. שאתה מציא יסורין ומוזר מתמתך וסולח ועל כן אתנחם:

תורה תמימה

מו ואדברה בעדתיך: א"ר יהושע בריה דרב אידי מאי קרא ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש תנא לא מפישת שמו אלא איש בשת שמו ולמה נקרא שמו מפישת שהיה מבייש פני דוד בהלכה לפיכך זכה דוד ויצא ממנו כלאב וא"ר יוחנן לא כלאב שמו אלא דניאל שמו ולמה נקרא שמו כלאב שהיה מכלים פני מפישת בהלכה וכו'. ברכות ד ע"א נד זמרות היו לי חקיך: ויחר לדוד על אשר פרץ ה' פרץ בעוזא א"ר אלעזר שנשתנו פניו כחררה אלא מעתה כל היכא דכתיב ויחר ה"נ התם כתיב אף הכא לא כתיב אף דרש רבא מפני מה נענש דוד מפני שקרא לדברי תורה זמירות שנאמר זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי אמר לו הקב"ה ד"ת שכתוב בהן התעיף עיניך בו ואיננו אתה קורא אותן זמירות הריני מכשילך בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו דכתיב ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש וגו'

סוטה לה ע"א

נח זכרתי בלילה שמך יהוה, ואשמרה תורתך: נו זאת היתה לי,
 כי פקדיך נצרתני:

ח נו חלקי יהוה, אמרתי, לשמר דבריך: נח חליתי פניך בכל לב,
 חנני באמרתך: נט חשבתי דרכי, ואשיבה רגלי אל-עדותיך:
 ס חשתי ולא התמהמהתי, לשמר מצותיך: סא חבלי רשעים
 עונני, תורתך לא שבתתי: סב חצות-לילה אקום להודות לך, על
 משפטי צדקך: סג חבר אני לכל אשר יראוך, ולשמרי פקודיך:
 סד חסדך יהוה מלאה הארץ, חקיך למדני:

ט סח טוב עשית עם-עבדך, יהוה בדברך: סו טוב טעם ודעת
 למדני, כי במצותיך האמנותי: סז טרם אענה אני שוגג, ועתה

רש"י

(נח) זכרתי בלילה. צעמ זרה ואפילה: (נח) זאת היתה לי. עטרם ההולמת אותי לי לעדות ולזרעי הראוי למלוך בשכר שפקודיך נצרתני כן דרשוהו חכמי ישראל (משנ"א): (נו) לשמר דבריך. קיים דבריך שחלמתי בך אתה חלקי: (נח) חליתי פניך. כלשון חלקי ה' אמרה נפשי על כן אחיל לו (איכה ג'): (נט) חשבתי דרכי. הפסד מלוה כנגד שכרה ושכר עצירה כנגד הפסדה לפיכך ואשיבה רגלי אל עדותיך כי ראיתי שהיא הטובה שצולק:

(סא) חבלי רשעים עוונתי. סיעות של רשעים שללוני כמו (בראשית מט) יאכל עד, כך חצרו מנחם, ויש לפותרו לשון עוד כלומר נוספו ורצו עלי: (סז) טרם אענה. אותך צמזומין טרם הגיתי זהם צנתי מדרשות אני שוגג זהם וחוטא ועמה משנעניתי זהם תורתך שמרתי שהמדרש מלמדני לסור מן העצירה לכן אני מצקש ממך טוב טעם ודעת למדני: אענה. לשון שונה והוגה צנתי המדרש הוא כמו מען לשוני אמרתך וכן (מלאכי ב') יכרת ה' לאיש אשר

תורה תמימה

נו זאת היתה לי: זאת היתה לי כי פקודיך נצרתני מאי קאמר הכי קאמר בשכר שפקודיך נצרתני זאת היתה לי לעדות מאי עדותה א"ר יהושע בן לוי שהיה מניחה במקום תפילין והולמתו והא בעי אנוחי תפילין א"ר שמואל בר רב יצחק מקום יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין וכו'. עבודה זרה מד ע"א

סב חצות לילה: א"ר זריקא א"ר אמי א"ר יהושע בן לוי כתוב אחד אומר חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך וכתוב אחד אומר קדמו עיני אשמורות הא כיצד ארבע משמרות הוי הלילה וכו'. ברמות ג ע"ב חצות לילה: לדוד שמרה נפשי כי חסיד אני לוי ור' יצחק חד אמר כך אמר דוד לפני

ספר ליום ששי קיט כה לחודש חמישי רנא

אמרתך שמרתני: טוב-אתה ומטיב, למדני חקיקך: טט טפלוי
עלי שקר ודים, אני בכל-לב אצור פקודיך: ע טפש כחלב לבם,
אני תורתך שעשעתני: עא טוב-לי כי-עניתני, למען אלמד חקיקך:
עב טוב-לי תורת-פיך, מאלפי זהב וכסף:
י עג ידריך עשונני ויכווננני, הבינני ואלמדה מצותיך: עד יראיך
יראוני וישמחו, כי לדברך יחלתי: עה ידעתי יהוה פי-צדק
מושפטיך, ואמונה עניתני: עו יהי-נא חסדך לנחמני, באמרתך
לעבדך: עז יבאוני רחמיך ואחיה, כי-תורתך שעשעני: עח יבשו

רש"י

יעשנה ער ועונה מאהלי יעקב ער חכמים ועונה
בתלמידים: (טט) טפלוי עלי שקר. חזרו עלי שקר
וכן ומטפל על עוני (איז ט): (עא) טוב לי כי
עניתני. שמיסרתי ועויתי למען אשז מדרכ רעה
ואשמור חקיקך, צפירושים אחרים מלאתי כן טוב לי
כי עניתני וגו', טוב היה צעיתי כשהייתי סוגל יסורים

כדי ללמוד תורה נלע: (עד) יראיך יראוני.
צטובה וישמחו כי כגמולי גמולם שהרי מיראיך אני
ולדנך יחלתי: (עה) ואמונה עניתני. דזין
עניתני: (עה) כי שקר עותונני. כי על חס
הרשיעוני (מסאמי), אומר אני על לבן פנים שאומר
לו הבא על אשת איש מיתמו צמה והוא לא טעא:

תורה תמימה

הקב"ה רבונו של עולם לא חסיד אני שכל
מלכי מזרח ומערב ישנים עד שלש שעות
ואני חצות לילה אקום להודות לך וכו'.

ברכות ד ע"א

עב טוב לי: א"ר יוסי בן קיסמא פעם אחת
הייתי מהלך בדרך ופגע בי אדם אחד
ונתן לי שלום והחזרתי לו שלום אמר לי
רבי מאיזה מקום אתה אמרתי לו מעיר
גדולה של חכמים ושל סופרים אני אמר לי
רבי רצונך שתדור עמנו במקומנו ואני אתן
לך אלף אלפים דינרי זהב ואבנים טובות
ומרגליות אמרתי לו בני אם אתה נתן לי
כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות
שבעולם איני דר אלא במקום תורה לפי

שבשעת פטירתו של אדם אין מלוין אותו
לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות
ומרגליות אלא תורה ומעשים טובים בלבד
שנאמר בהתהלכך תנחה אותך בשכבך
תשמור עליך והקיצות היא תשיחך.
בהתהלכך תנחה אותך בעוה"ז ובשכבך
תשמור עליך בקבר והקיצות היא תשיחך
לעוה"ב וכן כתוב בספר תהלים ע"י דוד
מלך ישראל טוב לי תורת פיך מאלפי זהב
וכסף ואומר לי הכסף ולי הזהב נאם ה'
צבאות:
עב אבות כ ע"א

עד יראיך יראוני וישמחו דוד דגלי מסכתא
כתיב ביה יראיך יראוני וישמחו וכו'.
עידובין ג ע"א

רנב ספר ליום ששי קיט כה לחודש חמישי

וְדִים בִּי־שָׁקֵר עֲנֹתוֹנִי, אֲנִי אֲשִׁיחַ בְּפִקּוּדֶיךָ: עט יִשׁוּבוּ לִי יִרְאִיךָ,
 [וידעו כתיב] וְיִדְעֵי עֲדֹתֶיךָ: פ יִהְיֶה לְבִי תָמִים בְּחֻקֶיךָ, לְמַעַן לֹא אֲבוֹשׁ:
 כ פֹּא כָל־תָּה לַתְּשׁוּעָתְךָ נַפְשִׁי, לְדַבְרֶךָ יִחַלְתִּי: פב כָּלוּ עֵינַי
 לְאִמְרָתְךָ, לֵאמֹר מָתִי תִנְחַמְנִי: פג בִּי־הֵייתִי כְּנֹאד בְּקִיטוֹר,
 חֻקֶיךָ לֹא שָׁכַחְתִּי: פד כְּמֹה יִמִּי־עֲבָדְךָ, מָתִי תַעֲשֶׂה בְּרִדְפִי
 מוֹשָׁפֵט: פה כָּרוּ לִי וְדִים שִׁיחֹת, אֲשֶׁר לֹא כְּתוּרְתְךָ: פו כָּל־מִצְוֹתֶיךָ
 אֲמוֹנָה, שָׁקֵר רִדְפוֹנִי עֲזַרְנִי: פז כִּמְעַט כָּלוֹנִי בְּאֶרֶץ, וְאֲנִי
 לֹא־עֲזַבְתִּי בְּקִדְךָ: פח כְּחֶסֶדְךָ חֵינִי, וְאֲשַׁמְרָה עֲדוֹת פִּיךָ:
 ט לְעוֹלָם יְהוֹת, דְּבַרְךָ נֶצֶב בַּשָּׁמַיִם: צ לְדֹר וָדֹר אֲמוֹנָתְךָ, כּוֹנֵנֶת אֶרֶץ
 וַתַּעֲמֹד: צא לְמוֹשָׁפֵטֶיךָ עֲמֹדוֹ הַיּוֹם, בִּי הַכֹּל עֲבָדְךָ: צב לֹא־יִתְּרֶךָ
 שַׁעֲשָׁעִי, אֹז אֲבָדְתִי בְּעֵנָי: צג לְעוֹלָם לֹא־אֲשַׁכַּח בְּקִדְךָ, בִּי בָּם חֵייתִנִּי:
 צד לְךָ־אֲנִי הוֹשִׁיעֵנִי, בִּי בְּקִדְךָ דְרָשְׁתִּי: צה לִי קוֹו רְשָׁעִים לְאִבְדָנִי,
 עֲדֹתֶיךָ אֶתְבוֹנֵן: צו לְכֹל־תִּכְלֶה רְאִיתִי קֵץ, רַחֲבָה מִצְוֹתֶיךָ מְאֹד:

רש"י

עט) ישובו לי יראיך. שפירשו הימנו סנהדרין (פה) כרו לי זדים שיחות. שלא כמורה הנזעים כשננטרע מאוחו עון אף אס גרוסה היא נתן עיניו זה כל הנוגע לא ינקה: (פא) כלתה וגו' נפשי. אומה: (פב) בלו עיני. נופיס תמיד עד כי כלו: (פג) כנאד בקיטור. כנאד של עור המתייבש צעשן: (פד) מתי תעשה. שאראה צימי:

תורה תמימה

עט) ישובו לי דאמר רב יהודה אמר רב ששה חדשים נצטרע דוד ופרשו הימנו סנהדרין ונסתלקה הימנו שכינה דכתיב ישובו לי יראיך ויודעי עדותיך וכו'. יומא כב ע"ב

א"ר חייא בר אבא ואמרי לה אריב"ל כיון שהגיע קיצו של אדם הכל מושלים בו שנא' והיה כל מוצאי יהרגני רב אמר מן הדין קרא למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדיך וכו'. נדדים מא ע"א

צו לְכֹל־תִּכְלֶה רְאִיתִי קֵץ אמר רב חסדא

ספר ליום ששי קיט בו לחודש חמישי רנג

כו לחודש

ב צו מה-אהבתי תורתך, פל-היום היא שיחתי: צח מאיבי
תחכמני מצותך, פי לעולם היא-לי: צט מפל-מלמדי
השבילתי, פי עדותיך שיחה לי: ק מזקנים אתבונן, פי פקודיך
נצרת: קא מפל-ארח רע פלאתי רגלי, למען אשמר דברך:
קב ממשפטיך לא-סרתי, פי-אתה הורתני: קג מה-נמלצו לחבי
אמרתך, מדבש לפי: קד מפקודיך אתבונן, על-כן שנאתי
פל-ארח שקר:

ג קה נר-לרגלי דברך, ואור לנתיבתי: קו נשבעתי ואקימה,

רש"י

ולפלפל זה וכן פתחת למוסרי (לעיל קטו, טו): לבל תבלה. לכל סיום דבר יש קץ גבול אצל מנתיך אין קץ וגבול לתליתס (מנחם): (צח) מאויבי תחכמני מצותיך. על דואג ואחיתופל אמרו ללא אחיא להו שמעתא אליבא דהלכתא לעולם סוד המורה צדי שכן מכל מלמדי השכלתי מזה למדתי קצת ומזה למדתי קצת (לאחר שלמדתי מרבי מוטהק): (צט) שיחה לי. כל שיחתי היתה צס: (קא) בלאתי רגלי. מנעתי כמו (ש"א כ"ה) אשר כליתי היום מצוא צדמים: (קג) נמלצו. נמתקו: (קה) נר לרגלי דברך. כשאני צא להורות הוראה אני רואה צמורה והיא מפרשת אותי מן האסור כנר המניל את האד'.

תורה תמימה

איזהו חכם הלומד מכל אדם שנאמר מכל מלמדי השכלתי איזהו גבור הכובש את יצרו שנאמר טוב ארך אפים מגבור ומושל ברוחו מלוכד עיר וכו'. אבות יג ע"א

קו נשבעתי ואקימה: דאמר רב גידל אמר רב מנין שנשבעין לקיים את המצות שנאמר נשבעתי ואקימה לשמור משפטי צדקך וכו'. תמורה ג ע"ב

נשבעתי ואקימה: ואמר רב גידל א"ר מנין שנשבעין לקיים את המצוה שנאמר נשבעתי ואקימה לשמור משפטי צדקך והלא מושבע ועומד מהר סיני הוא אלא הא קמ"ל דשרי ליה לאיניש לזרוזי נפשיה וכו'. נדרים ז ע"ב

דריש מרי בר מר מאי דכתיב לכל תבלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד דבר זה אמרו דוד ולא פירשו אמרו איוב ולא פירשו אמרו יחזקאל ולא פירשו עד שבא זכריה בן עדו ופירשו אמרו דוד ולא פירשו דכתיב לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד וכו'. עירובין כא ע"א

צו מה אהבתי תורתך: זלגו עיניו דמענות של רבי אלעזר בן שמוע אמר אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבין עליכם ביותר קרא עליו המקרא הזה מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי וגו' מנחות יח ע"א

צט מפל מלמדי השבילתי: בן זומא אומר

רנר ספר ליום ששי קיט בו לחודש חמישי

לְשׁוֹר מִשְׁפָּטֵי צְדָקָה: קז נַעֲנִיתִי עַד־מָאֵד, יְהוָה חֲיִנִּי כְדָבָרְךָ:
קח נְדָבוֹת פִּי רָצוּהָנָא יְהוָה, וּמִשְׁפָּטֶיךָ לְמַדְנִי: קט נִפְשִׁי בְּכַפִּי
תָּמִיד, וְתוֹרָתְךָ לֹא שָׁכַחְתִּי: קי נָתַנּוּ רִשְׁעִים פֶּחַ לִי, וּמִפְקוּדֶיךָ לֹא
תָעִיתִי: קיא נָחֲלָתִי עֲדוּתֶיךָ לְעוֹלָם, כִּי־שִׁשּׁוֹן לְבִי הִפְחָה: קיב נְטִיתִי
לְבִי לַעֲשׂוֹת חֲקֶיךָ לְעוֹלָם עֶקֶב:

ס קיג סַעֲפִים שָׁנֵאתִי, וְתוֹרָתְךָ אֶהְבֵּתִי: קיד סִתְרִי וּמִגְנִי אֶתָּה,
לְדָבָרְךָ יַחֲלָתִי: קטו סוֹרוּ־מִמֶּנִּי מְרַעִים, וְאַצְרָה מִצּוֹת אֱלֹהֵי:
קטז סִמְכֵנִי כְּאִמְרָתְךָ וְאַחִיָּה, וְאַל־תִּבְיָשֵׁנִי מִשְׁבְּרֵי: קיז סַעֲדֵנִי
וְאוֹשַׁעָה, וְאַשְׁעָה בְּחֻקֶיךָ, תָּמִיד: קיח סָלִית כָּל־שׁוֹגִים מִחֻקֶיךָ
כִּי־שָׁקַר תִּרְמִיתָם: קיט סָגִים הַשֶּׁבֶת כָּל־רִשְׁעֵי־אָרֶץ, לָבֵן אֶהְבֵּתִי
עֲדוּתֶיךָ: קכ סָמַר מִפְּחָדְךָ בְּשָׂרִי, וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ יִרְאֵתִי:

רש"י

בשרי כאדם שעמד שערותיו הריצו"ר בלע"ו.
ומשפטך יראתי. מפורענו' גזרותיך. (קכ) ערב
עבדך. ל' הלה גרנטי"ה בלע"ו היה ערב בשבילי
לנגד הרעה (כלומר היה ערב שאשמו פקודיך). (קכג)
ולאמרת צדקך. הצטחה שהצטחתי. (קכד) עת
לעשות לך' וגו'. מוסב על מקרא שלפניו הביני
ואדעה עדותיך להצין עת לעשות לשמך איך יעשו
אותם שהפרו תורתך למזל רגון וסליחה ותמלא להם
ואעשה כן על כל עזירה שצדי, ורבותינו דרשו ממנו
שעוצרין על דברי תורה כדי לעשות סייג וגדר לישראל
כגון גדעון ואלהיה זהר הכרמל שהקריבו בצמה, עוד
ראיתי נדרש באגדה פי' איש פנוי וטיילן העושה
תורתו עמים מפר צרית, שאדם (פנוי) לריך להיות
יגע צמורה כל שעות היום. (קכז) על בן אהבתני.
על אשר אהבתי מנתיך ראוי לך ללמדני עת רגון
ומה אעשה לך ותרגני, יש על כן הרבה שפתונו על
אשר כמו כי על כן ראיתי פניך (בראשית ל"ג) כי על
כן ידעת חנותינו (במדבר י'), על כן יתרה עשה (ישעיה

מן הפחמים: (קז) נעניתי עני ושפל כמו
לענות מפני (שמות י') וענה גאון ישראל צפניו (הושע
ה') מרגום יונתן וימאך, ועני חסוד כמה לפיכך חייני
כדברך. נעניתי, חולי הוא שמטרף את הדעת ושמו
עניה בלשון משנה: (קח) נדבות פי. דבר רגו שפי
מתנדב לך, כל נדבה לשון רגון הוא: (קט) נפשי
בכפי תמיד. הרבה נסתכנתי בסכנות רבות קרובות
למיתה ואעפ"כ אני תורתך לא שכחתי (ע"ד חש בראשו
יעסוק צמורה). (קי) לעולם עקב. על מעגלות ועל
נתיבותי. (קיג) סעפים שנאמי. חושבי מחשבות און
כמו (איוב כ') לכן שעיפי ישיבוני, (מלכים א' י"ח) על
שחי הסעיפים כשאתה קורא סעיפים הוא שם
המחשבה וכשאתה קורא סעפים נופל ה' על
החושבים אותם. (קיו) ואשעה בחקך. ואתעסק
כמו ואל ישעו בדברי שקר (שמות ה') ד"א ואשעה
לשון ספור ושנון כדמתרג' ולשנינה ולשועין. (קיח)
סלית. רמסת נתת למרמס כמו סלה כל אצרי ה'
(איכה א'): (קכ) סמר. כמו (איוב ד') תסמר שערות

ספר ליום ששי קיט בו לחודש חמישי רנה

ע קכא עֲשִׂיתִי מִשְׁפָּט וְצֶדֶק, בְּלִ-תְּנִיחָנִי לְעִשְׂקִי: קכב עֲרֹב עֲבֹדְךָ לְטוֹב, אֶל-יַעֲשֶׂקְנִי יָדַיִם: קכג עֵינֵי כָּלֹו לִישׁוּעָתְךָ, וְלֵאמֹרֶת צֶדֶקְךָ: קכד עֲשֵׂה עִם-עֲבֹדְךָ כְּחֶסֶדְךָ, וְחֶקֶךָ לְמִדְּנִי: קכה עֲבֹדְךָ-אֲנִי הַבֵּינֵנִי וְאֲדַעַה עֲדֹתֶיךָ: קכו עֵת לַעֲשׂוֹת לִיהוָה, הִפְרוּ תוֹרָתְךָ: קכז עַל-כֵּן אֶהְבֵּתִי מִצֹּתֶיךָ, מִזֹּהָב וּמָפֹז: קכח עַל-כֵּן כָּל-פְּקוּדֵי כָּל יִשְׂרָאֵל, כָּל-אֲרָח שֶׁקָּר שָׁנֵאתִי:

רש"י

טו). (קכא) כל פקודי כל ישראל. כל פקודי כל דבר אשר ליום צמורתך: ישראל. ישרו צעני ואמרתי עליהם ישרו כל זה כדאי אני שממחול ומרלה לי. (קכט) פלאות

עדותיך. מכוסים הם ונפלאים עדומך מצני אדם יש מלות קלות שהרצית צמתן שכן כגון שלום הקן: על כן נצרתם נפשי. כלס כי לא נודע איזה יכשר:

תורה תמימה

קבו עת לעשות ת"ש בגדי כהונה היוצא בהן למדינה אסור ובמקדש בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה מותר מפני שבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן ש"מ ובמדינה לא והתניא בעשרים וחמשה [בטבת] יום הר גרזים [הוא] דלא למספד יום שבקשו כותיים את בית אלהינו מאלכסנדרוס מוקדון להחריבו ונתנו להם באו והודיעו את שמעון הצדיק מה עשה לבש בגדי כהונה ונתעטף בבגדי כהונה ומיקירי ישראל עמו ואבוקות של אור בידיהן וכל הלילה הללו הולכים מצד זה והללו הולכים מצד זה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השחר אמר להם מי הללו אמרו לו יהודים שמרדו בך כיון שהגיע לאנטיפטרס זרחה חמה ופגעו זה בזה כיון שראה לשמעון הצדיק ירד ממרכבתו והשתחוה לפניו אמרו לו מלך גדול כמותך ישתחוה ליהודי זה אמר להם דמות דיוקנו של זה מנצחת לפני בבית מלחמתי אמר להם למה באתם אמרו

אפשר בית שמתפללים בו עליך ועל מלכותך שלא תחרב יתעור עובדי כוכבים להחריבו אמר להם מי הללו אמרו לו כותיים הללו שעומדים לפניך אמר להם הרי הם מסורין בידיכם מיד נקבום בעקביהם ותלאום בזנבי סוסייהם והיו מגררין אותן על הקוצים ועל הברקנים עד שהגיעו להר גרזים כיון שהגיעו להר גרזים חרשוהו וזרעהו כרשינין כדרך שבקשו לעשות לבית אלהינו ואותו היום עשאוהו יו"ט אי בעית אימא ראויין לבגדי כהונה ואי בעית אימא עת לעשות לה' הפרו תורתך: יומא סט ע"א

עת לעשות ליהוה הפרו תורתך: התקינו שיהא אדם שואל בשלום חברו וכו': מאי ואומר וכי תימא בעז מדעתיה דנפשיה קאמר ת"ש ה' עמך גבור החיל וכי תימא מלאך הוא דקאמר ליה לגדעון ת"ש אל תבוז כי זקנה אמך ואומר עת לעשות לה' הפרו תורתך אמר רבא האי קרא מרישיה לסיפיה מדריש מסיפיה לרישיה מדריש

פ קכט פְּלֹאוֹת עֲדוֹתֶיךָ, עַל־כֵּן נִצָּרְתָם נַפְשֵׁי: קל פֶּתַח דְּבָרֶיךָ
יָאִיר, מִבֵּין פְּתָיִים: קלא פִּי־פִּעְרֹתַי וְאַשְׁאָפָה, פִּי לְמִצּוֹתֶיךָ

רש"י

העוֹשֵׂק אֶת הַנְּרִיזוֹת נַפְשֵׁי אֲחֵרִים מִנְּאֲמֵי פִּדְנֵי
מֵעוֹשֵׂק אֲדָם, פִּדְנֵי מֵעוֹשֵׂקוֹ שֶׁל אֲדָם. (קלט)
צִמְתַּתְנִי קִנְיָתִי. הַקְּנָה שְׁאֵי מִקְנָה לְשִׁמְךָ עַל
הַשּׁוֹכֵחַ דְּבָרֶיךָ הִיא לֹמַמָּה אֹתִי וּמִקְנֵטָה אֹתִי זֶה, (מנאמי).
(קמא) צִעִיר אֲנִי וְנִבְזָה. כִּד"א (שמואל א'
יז) וְדוֹד הוּא הַקֶּטָן, נִבְזָה אֲנִי לְהַקְטִין עֲנָמִי אֲלֵל
עוֹסְקֵי תוֹרָה לְהַחֲלֹמֵד כִּי פְּקוּדֶיךָ לֹא שְׂכַחְתִּי מִלְּסַלֵּס
וּמִלְּפַלֵּל זֶהם נִצְדַקְתֶּךָ שְׂנִיחֵן זָדָק וְאִמַּת עוֹלָמִית
וְאִף כִּי מִלְּאוֹנֵי כְרוֹת הָיוּ הֵם עֹסְקֵי וְלַעֲלוֹס הַצִּינִי
זָדָק וְאִתִּיהָ זֶהם כִּי הִיא חֵיךְ וְגוֹמֵר (דברי ל').

(קל) פֶּתַח דְּבָרֶיךָ יָאִיר. תְּחִילַת דְּבָרֶיךָ הֵאִירוּ אֶת
לֵב יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵתָּה הַמִּבְּרָךְ פְּתָאִים בְּאִמְרַךְ (שמות כ') אֲנִי
אֲשֶׁר הוֹלְאֵתֶיךָ הוֹדַעְתָּם צְנוּנָה שְׁעִיתָ לְהֵם שְׁקִינְתָּם
מִבַּיִת עֲבָדִים לְדַעַת כִּי אֲדוֹן אֵתָּה לְהֵם וְיִקְבְּלוּ
אֶלְהוּתֶיךָ עֲלֵיהֶם לֹא יִהְיֶה לָךְ אֲלֵהִים אֲחֵרִים וְגו'
וְאֲחִ"כ גוֹרֵם גּוֹרֵמוֹךְ, ד"א פֶּתַח דְּבָרֶיךָ יָאִיר תְּחִילַת
דְּבָרֶיךָ זִמְעָשָׂה זְרָאֵשִׁית יְהִי אֹר: מִבֵּין פְּתָיִים.
מֵשֶׁם יִצְיָנוּ הַכֹּל וְיִפְתְּחוּ (לְהַחֲמִיל וּלְפַתּוֹחַ) בְּדַבְרֵי תוֹרָה,
תְּנַחֲמָה. (קלא) וְאַשְׁאָפָה. לִי זַלְעִיָה כְמוֹ (ירמיה ז')
שִׂאֵפָה רוֹת. (קלד) פִּדְנֵי מֵעוֹשֵׂק אֲדָם. מִיֵּלֵךְ הִרְעַ

תורה תמימה

ואל תשתכח תורה מישראל וכו'.
תמורה יד ע"ב
עַת לַעֲשׂוֹת לַיהוָה: וְהִתְקִינוּ שִׁיהָא אָדָם
שׁוֹאֵל אֶת שְׁלוֹם חֲבֵרוֹ בְּשֵׁם שְׂנֵאמְרָה וְהִנֵּה
בְּעַז בֵּא מִבֵּית לַחֵם וַיֹּאמֶר לְקוֹצְרִים ה'
עִמְכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יִבְרַכְךָ ה' וַיֹּאמֶר ה' עִמְךָ
גְבוּר הַחִיל וַיֹּאמֶר אֵל תְּבוּזוּ כִּי זָקְנָה אִמְךָ
וַיֹּאמֶר עַת לַעֲשׂוֹת לַיהוָה הִפְרוּ תוֹרַתְךָ רַבִּי
נִתֵּן אֹמֵר הִפְרוּ תוֹרַתְךָ מִשׁוּם עַת לַעֲשׂוֹת
לַיהוָה: בְּרֻכּוֹת נִד ע"א
עַת לַעֲשׂוֹת לַיהוָה: וְרַבָּה וְרַב יוֹסֵף דֹּאמְרֵי
תְרוּיִיהוּ הָאֵי סֵפֶר אִפְטֵרְתָא אֲסוּר לְמִקְרִי
בִּיה בְּשַׁבַּת מֵאֵי טַעְמָא דְלֹא נִיתֵן לִיכְתֹּב מִר
בְּרַב אֲשֵׁי אִמְרָה לְטַלְטוּלֵי נְמִי אֲסוּר מ"ט
דְּהָא לֹא חֲזִי לְמִיקְרֵי בִּיה וְלֹא הִיא שְׂרִי
לְטַלְטוּלֵי וְשְׂרִי לְמִיקְרֵי בִּיה דְר' יוֹחָנָן וְר"ש
בֵּן לְקִישׁ מַעֲיִינֵי בְּסִפְרָא דֶּאֱגִדְתָּא בְּשַׁבַּת
וְהָא לֹא נִיתֵן לִיכְתֹּב אֲלֵא כִּיּוֹן דְּלֹא אִפְשָׁר
עַת לַעֲשׂוֹת לַיהוָה הִפְרוּ תוֹרַתְךָ ה"נ כִּיּוֹן דְּלֹא
אִפְשָׁר עַת לַעֲשׂוֹת לַיהוָה הִפְרוּ תוֹרַתְךָ וְכו'.

מרישיה לסיפיה מדריש עת לעשות לה'
מאי טעם משום הפרו תורתך מסיפיה
לרישיה מדריש הפרו תורתך מ"ט משום
עת לעשות לה' תניא הלל הזקן אומר
בשעת המכניסין פזר בשעת המפזרים כנס
ואם ראית דור שהתורה חביבה עליו פזר
שנאמר יש מפזר ונוסף עוד ואם ראית דור
שאין התורה חביבה עליו כנס שנא' עת
לעשות לה' הפרו תורתך וכו'. ברכות סג ע"א
עַת לַעֲשׂוֹת לַיהוָה: דרש ר' יהודה בר נחמני
מתורגמניה דר"ל כתוב אחד אומר כתוב
לך את הדברים האלה וכתוב אחד אומר כי
על פי הדברים האלה לומר לך דברים שעל
פה אי אתה רשאי לאומן בכתב ושבתך
אי אתה רשאי לאומן על פה ותנא דבי
רבי ישמעאל כתוב לך את הדברים האלה
אלה אתה כותב אבל אין אתה כותב
הלכות אמרי דלמא מילתא חדתא שאני
דהא רבי יוחנן ור"ל מעייני בסיפרא
דאגדתא בשבתא ודרשי הכי עת לעשות
לה' הפרו תורתך אמרי מוטב תיעקר תורה

גיטין ס ע"א

ספר ליום ששי קיט בו לחודש חמישי רנז

יִאבְתִּי: קלב פְּנֵה־אֵלַי וְהִנְנִי, כְּמוֹשֹׁפֵט לְאֶהְבִּי שְׁמֹךְ: קלג פְּעַמֵי הַבֶּן
בְּאִמְרַתְךָ, וְאֶל־תִּשְׁלַט־בִּי כָל־אֲוֹן: קלד פְּרַנִּי מֵעֵשֶׂק אָדָם,
וְאַשְׁמְרָה פְּקוּדֶיךָ: קלה פְּנִיךָ הָאֵר בְּעִבְדֶּךָ, וְלִמְדֵנִי אֶת־חֻקֶּיךָ:
קלו פְּלִגְי־מַיִם יִרְדוּ עֵינַי, עַל לֹא־שָׁמְרוּ תוֹרַתְךָ:
צ קלו צְדִיק אֶתָּה יְהוָה, וַיֵּשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ: קלח צוֹיֶת צְדָק עֲדֹתֶיךָ,
וְאִמוּנָה מְאֹד: קלט צִמְתַּתְנִי קִנְאָתִי, בִּי־שָׁכַחוּ דְבָרֶיךָ צָרִי:
קמ צְרוּפָה אִמְרַתְךָ מְאֹד, וְעִבְדֶּךָ אֶהְבֶּה: קמא צָעִיר אֲנִכִּי וְנִבְזָה,
פְּקוּדֶיךָ לֹא שָׁכַחְתִּי: קמב צְדָקְתְךָ צְדָק לְעוֹלָם, וְתוֹרַתְךָ אֱמֶת:
קמג צַר־וּמְצוּק מְצֹאוֹנִי, מְצוֹתֶיךָ שֶׁעֲשִׂיעִי: קמד צְדָק עֲדוֹתֶיךָ לְעוֹלָם
הַבִּינְנִי, וְאַחִיָּה:

קמה קָרָאתִי בְּכָל־לֵב עֲנִנִי יְהוָה, חֻקֶּיךָ אֶצְרָה: קמו קָרָאתֶיךָ
הוֹשִׁיעֵנִי, וְאַשְׁמְרָה עֲדֹתֶיךָ: קמז קִדְמָתִי בְּנִשְׁפָּה וְאַשׁוּעָה, [לדברך
כתוב] לְדְבָרְךָ יִחַלְתִּי: קמח קִדְמוֹ עֵינַי אֲשִׁמְרוֹת, לְשִׁיחַ בְּאִמְרַתְךָ:
קמט קוֹלִי שִׁמְעָה בְּחִסְדֶּךָ, יְהוָה כְּמוֹשֹׁפֵט חַיִּנִּי: קנ קָרְבוּ רַדְפֵי

רש"י

(קמו) (הסימן של עדותך דמה צן פר"ץ הוי"ו חולס אזל משאר עדותך הדלי"ת חולס):
(קמז) אשמורות. חזי הלילה שמי אשמורות, ולדברי האומר שלש משמרות היו לילה היה דוד עומד ממנתו בשליש הלילה הראשונה ועוסק במורה עד חצות כמו שנאמר לשיח באמרתך, ומחצות ולהלן עוסק בשירות ומושצמות כמו שנאמר חצות לילה אקום להודות לך: (קנ) קרבו רודפי זמא. עזת מטאס הולכים צענת מטאיהס, וממרתקיס ממורתך ליקרב אל עזת רעמס. (קנא) קרוב אתה. לרמוקיס הללו הממרתקיס ממורתך אס ישונו מדרכס. (קנג) קדם ידעתי מעדותיך. קודס היות הדצר ידעמיו ממון

תורה תמימה

אמי א"ר יהושע בן לוי כתוב אחד אומר חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך וכתוב אחד אומר קדמו עיני אשמורות הא כיצד ארבע משמרות היו הלילה וכו'.
קמו קדמתי בנשף ואשועה: ודוד בפלגא דליליא הוה קאי מאורתא הוה קאי דכתיב קדמתי בנשף ואשועה וכו'.
קמז קדמו עיני אשמורות: א"ר זריקא א"ר ברכות ג ע"ב
קמח קדמו עיני אשמורות: א"ר זריקא א"ר ברכות ג ע"ב
קמט קרבו רדפי הלילה וכו'.

רנח ספר ליום ששי קיט בו לחודש חמישי

זמה, מתורתך רחוק: קנא קרוב אתה יהוה, וכל מצותיך אמת: קנב קדם ידעתי מעדתיך, פי לעולם יסדתם:

ר קנג ראה עניי וחלעני, פי תורתך לא שכחתי: קנד ריבה ריבי ונאלני, לאמרתך חניני: קנה רחוק מרשעים ישועה, פי חקיך לא דרשו: קנו רחמיה רבים יהוה, פמשפטיך חניני: קנז רבים רדפי וצרי, מעדותיך לא נטיתי: קנח ראיתי בגדים ואתקוטטה, אשר אמרתך לא שמרו: קנט ראה פי פקודיך אהבתי, יהוה פחסדך חניני: קס ראש דברך אמת, ולעולם כל משפט צדקך:

ש קסא שרים רדפוני חנם, [ומדברך כתיב] ומדברך פחד לבי: קסב שש

רש"י

עדומין קדם ירשו את הארץ לויט להם על הצורים ומרומות ומעשרות וקדם הניחות להם מאויציהם לויט להם והיה צהניט ה' אלהיך לך וגו' (שם כ"ה) להעמיד מלך ולהכריט עמלק ולצנות ציט הצחירה: כי לעולם יסדרתם. כי על כל הדצרים העמידים להיות לסוף העולם יסדת עדומין: (קם) ראש דברך אמת. סוף דצרך הוכיח על הראש שהוא אמת שכששמעו האומות אנכי ולא יהיה לך ולא תשא אמרו הכל להנאתו ולכבודו כיון ששמעו כגד, לא תרלח, לא תנאף, הודו על ראש דצרך שהוא אמת. (קסב) שש

תורה תמימה

קם ראש דברך אמת: רבא אמר מהכא ראש דברך אמת ראש דברך ולא סוף דברך אלא מסוף דברך ניכר שראש דברך אמת וכו'. קידושין לא ע"א

רב עדיין עושין אותה בשמחה וכו' שבת קל ע"א

שש אנכי: אמר רב יהודה אורה זו תורה וכן הוא אומר כי נר מצוה ותורה אור שמחה זה יום טוב וכן הוא אומר ושמחת בחגך ששון זו מילה וכן הוא אומר שש אנכי על אמרתך ויקר אלו תפלין וכן הוא אומר וראו

קסב שש אנכי תניא רשב"ג אומר כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה דכתיב שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל

ספר ליום ששי קיט בו לחודש חמישי רנט

אנכי על-אמרתך, כמוצא שלל רב: קסג שקר שנאתי ואתעבה, תורתך אהבתי: קסד שבע ביום הללתיך, על משפטי צדקך: קסה שלום רב לאהבי תורתך, ואין-למו מכשול: קסו שברתי לישועתך יהוה, ומצותיך עשיתי: קסז שמרה נפשי עדתיך, ואהבם מאד: קסח שמרתי פקודיך ועדתיך, כי כל-דרכי נגדך:

ת קסט תקרב רנתי לפניך יהוה, כדברך הבינני: קעא תבוא תחנתי לפניך, באמרתך הצילני: קעב תבענה שפתי תהלה, כי תלמדני חקיך: קעג תען לשוני אמרתך, כי כל-מצותיך צדק: קעד תחי-ידך לעזרני, כי פקודיך בחרתי: קעה תאבתי לישועתך יהוה, ותורתך שעשעי: קעו תחי-נפשי ותהללך, ומשפטך יעזרני: קעו תעיתי פשה אבד בקש עבדך, כי מצותיך לא שכחתי:

רש"י

על משפטי צדקך. על ק"ט שהיא דברי מורה: מורמך כהלכתן וכווייתן: (קעא) תבענה. (קסו) שברתי. סומלמי: (קסח) כל דרכי נגדך. מדצמנה: (קעב) תען לשוני. כל עניה לשון קול אמה יודע כל דרכי: (קסט) כדברך הבינני. דברי רס הוא ואצ לכולם וענו הלויס ואמרו (דברים ז):

תורה תמימה

כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך ותניא רבי אלעזר הגדול אומר אלו תפלין שבראש וכו'. מגילה טו ע"ב

קסד שבע ביום הללתיך: ת"ר חביבין ישראל שסיבבן הקב"ה במצות תפילין בראשיהן ותפילין בורעותיהן וציצית בבגדיהן ומזוזה לפתחיהן ועליהן אמר דוד שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך וכו'. מנחות מג ע"ב

קסה שלום רב לאהבי תורתך: אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל

ליום שבת

כז לחודש

קב א שיר המעלות, אֶל־יְהוָה בַּצָּרְתָּהּ לִי, קְרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי:

רש"י

(א) שיר המעלות. שיאמרו הלויס אותו על חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל עד עזרת נשים ויש כאן ט"ו מזמורים של שיר המעלות, ורבותינו אמרו שיסדן דוד להעלות את המהוס כמו שמפורש במסכת סוכה, ולפי אגדה פתרונו שיר למאה עולות:

תורה תמימה

שיהא לבו שלם בתפלה ואומר לפניו עשרים וארבע ברכות י"ח שבכל יום ומוסיף עליהן עוד שש ואלו הן זכרונות ושופרות אל ה' בצרתה לי קראתי ויענני אשא עיני אל ההרים וגו' ממעמקים קראתיך ה' תפלה לעני כי יעטוף ר' יהודה אומר לא היה צריך לומר זכרונות ושופרות אלא אומר תחתייהן רעב כי יהיה בארץ דבר כי יהיה אשר היה דבר ה' אל ירמיהו על דברי הבצרות ואומר חותמיהן על הראשונה הוא אומר מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' גואל ישראל על השניה הוא אומר מי שענה את אבותינו על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' זוכר הנשכחות על השלישית הוא אומר מי שענה את יהושע בגלגל הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' שומע תרועה על הרביעית הוא אומר מי שענה את שמואל במצפה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' שומע צעקה על החמישית הוא אומר מי שענה את אליהו בהר הכרמל הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' שומע תפלה על הששית הוא

ההוא יתקע בשופר גדול וגו' אמר רב מסתפינא מהאי קרא ואבדתם בגוים מתקיף לה רב פפא דלמא כאבידה המתבקשת דכתיב תעיתי כשה אובד בקש עבדך אלא מסיפא [דקרא] ואכלה אתכם ארץ אויביכם וכו'.

תעיתי כשה אבד: ת"ר עדת קרח אין להם חלק לעולם הבא שנאמר ותכס עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא דברי רבי עקיבא רבי יהודה בן בתירא אומר הרי הן כאבידה המתבקשת שנאמר תעיתי כשה אובד בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי: סנהדרין קט ע"ב

קב א שיר המעלות אֶל יְהוָה בַּצָּרְתָּהּ לִי קְרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי: סדר תעניות כיצד

מוציאין את התיבה לרחובה של עיר ונותנין אפר מקלה על גבי התיבה ובראש הנשיא ובראש אב בית דין וכל אחד ואחד נותן בראשו הזקן שבהן אומר לפניו דברי כבושין אחינו לא נאמר באנשי ניונה וירא אלהים את שקם ואת תעניתם אלא וירא אלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה ובקבלה הוא אומר וקרעו לבבכם ואל בגדיכם עמדו בתפלה מורידין לפני התיבה זקן ורגיל ויש לו בנים וביתו ריקם כדי

ספר ליום שבת קב כו לחודש חמישי רסא

ב יְהוָה, הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת־שָׁקֶר, מִלְשׁוֹן רְמִיָּה: ג מַה־יִּתֵּן לְךָ
וּמַה־יִּסִּיף לְךָ, לְשׁוֹן רְמִיָּה: ד חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים, עִם גַּחְלֵי רִתְמוֹם:
ה אוֹיְהֵלֵי בִי־גֵרְתֵי מִשֶּׁךְ, שְׁכַנְתִּי עִם־אֶחָי קָדֵר: ו רַבַּת
שְׁכַנְהֵלָה נַפְשִׁי, עִם שׁוֹנֵא שְׁלוֹם: ז אֲנִי־שְׁלוֹם וְכִי אֲדַבֵּר, הֵמָּה
לְמַלְחָמָה:

רש"י

המה צאים להלחם צי: (א) (שיר לבעלות. הפשט כשהיו הלויס מחילין לעלות צמעלות אמרו שיר זה אע"פ שזה השיר לא נכתב צראשונה אין מוקדם ומאוחר) (ס"א מנחת): שיר לבעלות. רמו צמומור שני למעלות העולות לצדיקים לעמיד לצא מתחת עץ החיים לכסא הכבוד דתניא צספרי שיר המעלות אין כתוב כאן אלא שיר למעלות שיר למי שעמיד לעשות מעלות לצדיקים לעמיד לצא, וזהו סידר הקליר (בסילוק דיוצר של יוס ב' דסוכות סידר ר' אליעזר הקליר שהו צנו של רש"י צחגינה פ' אין דורשין ע"ש) ומתחתיה שלשים מעלות זו למעלה מזו עד כסא הכבוד סכות ועולות צשיח נעימות שיר המעלות:

(ב) משפת שקר. זרעו של הרשע שצדין את הצריות צפיהס צעלילות רשע: (ג) מה יתן לך. הקצ"ה: ומה יוסיף לך. שמירה ומחילות הרי את נתונה לפנים משתי מחילות: (ד) חצי גבור שנונים. והרי את הורגת צמקוס רחוק כחך: עם גחלי רתמים. כל הגחלים כצו מצחון כצו מצפנים ואלו כצו מצחון ולא מצפנים ד"א מה יתן לך מה סופו של הקצ"ה לגזור עליך חצי גבורים עם גחלי רתמים חלים מלמעלה וגינהס מלמטה: (ה) אויה ל. אמרה כנסת ישראל כי כצר לקית בגליות רצים הרי גרתי משך עם צני יפת צמלכות פרס ויון ומשך: (ו) אני שלום. עמהס: וכי אדבר. עליהס שלום

תורה תמימה

עוד אלא שהקפתי לך שתי חומות אחת של עצם ואחת של בשר מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה וכו'.

ד חצי גבור שנונים: אמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המספר לשון הרע אומר הקב"ה [לשר של] גיהנם אני עליו מלמעלה ואתה עליו מלמטה נדוננו שנאמר חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים אין חץ אלא לשון שנאמר חץ שחוט לשונם מרמה דבר ואין גבור אלא הקב"ה שנאמר ה' כגבור יצא גחלי רתמים היינו גיהנם וכו'.

ערכין טו ע"ב

אומר מי שענה את יונה ממעי הדגה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' העונה בעת צרה על השביעית הוא אומר מי שענה את דוד ואת שלמה בנו בירושלים הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' המרחם על הארץ: תענית טו ע"א

ג מה יתן לך: אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זימרא מאי דכתיב מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה אמר לו הקב"ה ללשון כל אבריו של אדם זקופים ואתה מוטל כל אבריו של אדם מבחוץ ואתה מבפנים ולא

רסב ספר ליום שבת קכא - קכב כו לחודש חמישי

קכא א שיר למעלות, אשא עיני אל־ההרים, מאין יבא עזרי:
ב עזרי מעם יהוה, עשה שמים וארץ: ג אל־יתן למוט
רגלך, אל־יגום שמך: ד הנה לא־יגום ולא יישן, שומר ישראל:
ה יהוה שמך, יהוה צלך על־יד ימנך: ו יומם השמש לא־יפכה,
וירח בלילה: ז יהוה ישמך מכל־רע, ישמר את־נפשך: ח יהוה
ישמר־צאתך ובואך, מעתה ועד־עולם:

קכב א שיר המעלות לדוד, שמחתי באמרים לי, בית יהוה גלך:
ב עמדות היו רגלינו, בשעריך ירושלים: ג ירושלים

רש"י

(א) שמחתי באומרים לי. שמעתי בני אדם שאומרים מתי ימות אומן וכן וימלך שלמה בנו ויבנה בית המקדש ונעלה לרגל ואני שמח: (ב) עומדות ירושלים שעוסקין בהן צמורה: (ג) ירושלים הבנויה. כשיבנה שלמה בני צמ המקדש צמורה מהא

תורה תמימה

מעלה ועד עולם איגור תו לא שדר בתריה וכו'. עבודה זרה יא ע"א

קכב ב עמדות היו רגלינו: א"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב עומדות היו

רגלינו בשעריך ירושלים מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה וא"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב שיר המעלות לדוד שמחתי באומרים לי בית ה' נלך אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע שמעתי בני אדם שהיו אומרים מתי ימות זקן זה ויבא שלמה בנו ויבנה בית הבחירה ונעלה לרגל ושמחתי אמר לו הקב"ה כי טוב יום בחצריך מאלף טוב לי יום אחד שאתה עוסק בתורה לפני מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח:

מכות י ע"א

ג ירושלים הבנויה: א"ל הכי א"ר יוחנן אמר

קכא ה יהוה שמך: אמר רבי חנינא בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת

בשר ודם מדת בשר ודם מלך יושב מבפנים ועם משמרין אותו מבחוץ מדת הקב"ה אינו כן עבדיו יושבין מבפנים והוא משמרן מבחוץ שנאמר ה' שומרך ה' צלך על יד ימינך וכו'. מנחות גג ע"ב

ח יהוה ישמר צאתך: אונקלוס בר קלונימוס איגור שדר קיסר גונדא דרומאי אבתריה וכו' איגור [כולהו] הדר שדר גונדא אחרינא אבתריה אמר להו לא תשתעו מידי בהדיה כי נקטי ליה ואולי חזא מזוזתא [דמנחא אפתחא] אותיב ידיה עלה ואמר להו מאי האי אמרו ליה אימא לן את אמר להו מנהגו של עולם מלך בשר ודם יושב מבפנים ועבדיו משמרים אותו מבחוץ ואילו הקב"ה עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ שנאמר ה' ישמר צאתך ובואך

ספר ליום שבת קכג כז לחודש חמישי רסג

הַבְּנוּיָה, כְּעִיר שְׁחַבְרָה-לָהּ יַחְדָּו: ד שְׁשֵׁם עָלוּ שְׁבֻטִים שְׁבֻטֵי-יָהּ
עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל, לְהַדּוֹת לְשֵׁם יְהוָה: ה כִּי שָׁמָּה יָשְׁבוּ כְּסֵאוֹת
לְמִשְׁפָּט, כְּסֵאוֹת לְבֵית דָּוִד: ו שְׁאֵלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלַיִם, יִשְׁלִי
אֶהְבִּידָּ: ז יְהִי-שְׁלוֹם בְּחִילָךְ, שְׁלוֹה בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ: ח לְמַעַן אֲחִי
וְרַעִי, אֲדַבְּרָה-נָא שְׁלוֹם בְּךָ: ט לְמַעַן בֵּית-יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, אֲבַקֶּשֶׁה
טוֹב לָךְ:

קכג א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, אֲלֵיךְ נִשְׁאַתִּי אֶת-עֵינַי, הַיֹּשְׁבֵי בַשָּׁמַיִם:
ב הִנֵּה כְּעֵינַי עֹבְרִים אֶל-יָד אֲדוֹנֵיהֶם, כְּעֵינַי שֹׁפְחָה אֶל-יָד

רש"י

אמר הקצ"ה אני מעיד עליהם שהם בני אבותיהם
הטיל שמו עליהם הרלוצני השמעוני (נמדנר כ"ו)
הוסיף עליהם אותיות השם אחת מאחן ואחת מכאן
נמצא השם הזה יה עדות לישראל: (ה) כי שמה
ישבו וגו'. כי גם צירושלים תשרה השכינה ויש צו שם
כסאות לשפוט בהם את האומות וכסאות מלוכה לבית
דוד: (ו) שאלו שלום ירושלים. ואמרו לה שליו
אהבך ויהי שלום צחילך: (ח) למען. ישראל אחי
ורעי: אדברה נא. אני דוד המלך שלום בך:
(א) שיר וגו' היושבי. יו"ד ימירה:

ננו' נשכינה ומקדש וארון ומזבח: בעיר שחבררה
לה. כשילה שדימה הכתוב זו לזו שנאמר (דברים י"ג)
אל המנוחה ואל הנחלה מנוחה זו שילה נחלה זו
ירושלים, ורבותינו אמרו יש ירושלים הבנויה בשמים
ועמידה ירושלים של מטה להיות כמותה: (ד) ששם
עלו שבטים. אשר שם נשילה עלו שבטים כשעלו
ממצרים ונקבע המשכן בצוכה. שבטי יה שהוא
עדות לישראל. לפי שהיו האומות מליצין אתריהם
כשאלו ממצרים ואומרים עליהם שהם ממורים אם
גופם היו שולטין המצרים נשומיהם לא כל שכן

תורה תמימה

לישראל בזמן שהשבטים שבטי יה וכו'.
קידושין ע"ב
ו שאלו שלום ירושלים: וכולל גירי הצדק עם
הצדיקים שנאמר מפני שיבה תקום
והדרת פני זקן וסמיך ליה וכי יגור אתכם
גר והיכן מתרוממת קרנם בירושלים
שנאמר שאלו שלום ירושלים ישליו אוהביך
וכיון שנבנית ירושלים בא דוד שנאמר אחר
ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם
וגילה יז ע"ב ואת דוד מלכם וכו'.

הקב"ה לא אבוא בירושלים של מעלה עד
שאבוא לירושלים של מטה ומי איכא
ירושלים למעלה אין דכתיב ירושלים
הבנויה כעיר שחבררה לה יחדיו וכו'.
תענית ה ע"א
ד שבטי יה עדות לישראל: אמר רבי אבין בר
רב אדא אמר רב כל הנושא אשה שאינה
הוגנת לו כשהקב"ה משרה שכינתו מעיד
על כל השבטים ואין מעיד עליו שנאמר
שבטי יה עדות לישראל אימתי הוי עדות

רסד ספר ליום שבת קכד - קכה כו לחודש חמישי

גְּבֵרְתָהּ, כֵּן עֵינֵינוּ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, עַד שְׂיִחְנֵנוּ: ג חָנְנוּ יְהוָה חָנְנוּ,
כִּי־רַב שָׁבַענוּ בּוֹז: ד רַבַּת שָׁבַעְהָ־לָּהּ נִפְשָׁנוּ, הֲלַעַג הַשְּׂאֲנָנִים,
חֲבוּז [לגאיונים כתיב] לְגֵאֵי יוֹנִים:

קכד א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד, לוֹלֵי יְהוָה שְׁהִיָּה לָנוּ, יֹאמֶר־נָא
יִשְׂרָאֵל: ב לוֹלֵי יְהוָה שְׁהִיָּה לָנוּ, בְּקוֹם עָלֵינוּ אָדָם: ג אֲזִי
חַיִּים בְּלַעֲנוּ, בַּחֲרוֹת אָפֶם בָּנוּ: ד אֲזִי הַמַּיִם שְׁטַפּוּנוּ, נִחְלָה עָבַר
עַל־נַפְשָׁנוּ: ה אֲזִי עָבַר עַל־נַפְשָׁנוּ, הַמַּיִם הַיּוֹדוּנִים: ו בְּרוּךְ יְהוָה,
שֶׁלֹּא נִתְּנָנוּ טָרֶף לְשֹׁנֵיהֶם: ז נִפְשָׁנוּ כַּצַּפּוֹר נִמְלְטָה מִפֶּחַ יוֹקְשִׁים,
הַפֶּחַ נִשְׁפָּר וְאִנְחָנוּ נִמְלְטָנוּ: ח עֲזָרְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה, עֲשֵׂה שָׁמַיִם
וְאָרֶץ:

קכה א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, הַבְּטָחִים בַּיהוָה, כְּהַר־צִיּוֹן לֹא־יִמוּט

רש"י

(ד) הֲלַעַג הַשְּׂאֲנָנִים. לַעַג הַגּוֹיִם הַשְּׂאֲנָנִים שֶׁעָנוּ: (ו) חָנְנוּ חוּלֵי: (ז) נִפְשָׁנוּ [כַּצַּפּוֹר]
חֲבוּז. שֶׁזָּכוּ אֵת גֵּיא הַיּוֹנִים הַיֹּשְׁבִים: לַגֵּאִיוֹנִים. נִמְלְטָה. מֵהַס כַּצַּפּוֹר אֲשֶׁר נִמְלְטָה מִפֶּחַ יוֹקְשִׁים:
כַּמֵּצ מִד וּקְרִינָה מִיָּן: (ג) בַּחֲרוֹת אָפֶם בָּנוּ. (א) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבְּטָחִים בַּה'. לֹא יִמוּטוּ
כַּשְׂמֵרָה אֶפֶס זָנוּ: בַּחֲרוֹת. כְּמוֹ זַעֲמוֹת: כַּהֲר צִיּוֹן אֲשֶׁר לֹא יִמוּט כִּי כַּאֲשֶׁר יוֹשְׁבֵי הַרִים סָבְבוּ

תורה תמימה

קכד א-ב לוֹלֵי יְהוָה שְׁהִיָּה לָנוּ: רב נחמן בר יצחק פתח לה פתחא
להא פרשתא מהכא שיר המעלות לוֹלֵי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל לוֹלֵי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם אדם ולא מלך וכו'.
מגילה יא ע"א
קכה א הַבְּטָחִים בַּיהוָה כְּהַר צִיּוֹן: אמר ר' יוחנן מיום שחרב בית המקדש נגזרה גזירה על בתיהן של צדיקים שיחברו

ברכות נח ע"ב

ספר ליום שבת קכו כז לחודש חמישי רסה

לְעוֹלָם יֵשֵׁב: ב' יְרוּשָׁלַיִם הָרִים סְבִיב לָהּ, וַיְהוּה סְבִיב לְעַמּוֹ, מֵעַתָּה
וְעַד-עוֹלָם: ג' כִּי לֹא יָנוּחַ שְׁבַט הָרָשָׁע עַל גּוֹרֵל הַצַּדִּיקִים, לְמַעַן
לֹא-יִשְׁלַחוּ הַצַּדִּיקִים בְּעוֹלָתָהּ יְדֵיהֶם: ד' הַיְטִיבָה יְהוּה לְטוֹבִים,
וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם: ה' וְהַמָּטִים עֲקָלְקוֹתָם, יוֹלִיכֶם יְהוּה אֶת-פְּעָלֵי
הָאָוֶן, שָׁלוֹם עַל-יִשְׂרָאֵל:

קכו א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, בְּשׁוּב יְהוּה אֶת-שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחַלְמִים:
ב אֲזַי יִמְלֵא שְׁחוֹק פִּינוּ וְלִשׁוֹנֵנוּ רִנָּה, אֲזַי יֹאמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְּדִיל
יְהוּה לַעֲשׂוֹת עִם-אֱלֹהֵי: ג הַגְּדִיל יְהוּה לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, הָיִינוּ שְׂמֵחִים:

רש"י

לה כן הקצ"ה סביב לעמו: (ג) כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים. (כ) לא יתן הקצ"ה את ממשלת הרשעים לנו על הצדיקים) למען כי הצדיקים מזהרין מלשנות ידיהם נעולה: (ה) והמטים עקלקלותם. על הצרות למנוח עלילות רשע יולכס ה' את פועלי און: (א) בשוב ה' את שיבת תורה תמימה

תורה תמימה

ג כִּי לֹא יָנוּחַ: א"ר שמואל בר רב יצחק כי הוה פתח ריש לקיש בסוטה אמר הכי אין מזווגין לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו שנא' כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים וכו'. סוטה ב ע"א

ה' וְהַמָּטִים עֲקָלְקוֹתָם: אמר רבי יהושע בן לוי כל המספר אחר מטתן של תלמידי חכמים נופל בגיהנם שנא' והמטים עקלקלותם יולככם ה' את פועלי האון שלום על ישראל אפילו בשעה ששלום על ישראל יולככם ה' את פועלי האון וכו'. ברכות יח ע"ב

קכו א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב יְהוּה: אמר ר' יוחנן כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על מקרא זה שיר המעלות בשוב רשב"י אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה שנאמר אז ימלא שחוק פינו ולשונונו רנה אימתי בזמן שיאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה אמרו עליו על ר"ל שמימיו לא מלא שחוק פיו בעוה"ז מבי שמעה מר' יוחנן רביה: ברכות לא ע"א

ד שׁוֹבָה יְהוָה אֶת־[שְׁבוּתָנוּ כְּתִיב] שְׁבִיתָנוּ, כְּאֲפִיקִים בְּנֶגֶב: ה הַזְרָעִים
בְּדַמְעָה, בְּרִנָּה יִקְצְרוּ: ו הַלֹּדֶךְ יִלֵּךְ וּבִכָּה נִשְׂא מִשְׁדֵּי־הַזֶּרַע,
בְּאֲיִבּוֹא בְרִנָּה נִשְׂא אֶלְמָתָיו:

קכז א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמֹה, אִם־יְהוָה לֹא־יִבְנֶה בַּיִת שְׂוֹא עֲמֻלוֹ
בּוֹנֵיו בּוֹ, אִם־יְהוָה לֹא־יִשְׁמְרֶ־עִיר שְׂוֹא שְׂקָד שׁוֹמְרֵ: ב שְׂוֹא

רש"י

ציון. מגלות צבל היינו כחולמים: (ד) כאפיקים
בנגב. כאפיקי מים צארץ יצשה שמלחמין אותה כך
נהיה מרטיצין צשוקן את צצומינו אשר הזורעים צה
צארץ ציה צדמעה דואגים צסצורים צמא לא צלממ, צרנה
קוצרין על ידי אפיקי המים כשהם משולחין צה:
(ו) הלודך ילך ובכה וגו'. כך ישראל זורעין לפני

הקצ"ה צדקה צדמעה צגלות וצרנה יקוצרו כשמשלם
משכורתם לעמיד: (א) שיר המעלות לשלמה.
שיר זה אמר דוד על שלמה צנו שצפה צרות הקודש
שעתיד לצנות צית המקדש וצו ציוס ישא שלמה את
צת פרעה ועל זה נאמר (ירמיה ל"ג) כי על אפי ועל
צממי היתה לי העיר הזאת למן היום אשר צנו אותה

תורה תמימה

ד שׁוֹבָה יְהוָה: אמר רבי יוחנן גדול יום
הגשמים כיום קבוץ גלויות שנאמר שובה
ה' את שביתנו כאפיקים בנגב ואין אפיקים
אלא מטר שנאמר ויראו אפיקי ים וכו'.

תענית ח ע"ב

ב שְׂוֹא לְכֶם שוא לכם משכימי קום מאחרי
שבת אוכלי לחם העצבים כן יתן לידידו
שנא מאי כן יתן לידידו שנא א"ר יצחק אלו
נשותיהן של תלמידי חכמים שמנדדות
שינה בעולם הזה וזכות לעולם הבא וכו'.

יומא עו ע"א

שְׂוֹא לְכֶם: מאי טיילין אמר רבא בני פירקי
א"ל אביי מאן דכתיב בהו שוא לכם
משכימי קום מאחרי שבת אוכלי לחם
העצבים כן יתן לידידו שנא ואמר רב יצחק
אלו נשותיהן של ת"ח שמנדדות שינה
מעיניהם בעוה"ז ובאות לחיי העוה"ב ואת
אמרת בני פירקי אלא אמר אביי כדרב
דאמר רב כגון רב שמואל בר שילת דאכיל
מדדיה ושתי מדדיה וגני בטולא דאפדניה

ה הַזְרָעִים בְּדַמְעָה: נמצא עומר הקרב
מתבואה של ששה חדשים קרב
מתבואה של אחד עשר יום ועל אותו הדור
הוא אומר הזורעים בדמעה ברנה יקצרו
הלך ילך ובכה נושא משך הזרע וגו' מאי
הלוך ילך ובכה נושא משך וגו' א"ר יהודה
שור כשהוא חורש הולך ובוכה ובחזירתו
אוכל חזיו מן התלם וזהו בא יבא ברנה
מאי נושא אלומותיו א"ר חסדא ואמרי לה
במתניתא תנא קנה זרת שיבולת זרתים
וכו'. תענית ה ע"א

קכז א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמֹה ומעסיקין
אותו עד שיגיע זמן שחיטה.

ספר ליום שבת קב"ח כו לחודש חמישי רסז

לְכֶם מִשְׁפִּימִי קוֹם מֵאַחֲרֵי-שֶׁבֶת אֲכָלִי לָחֶם הָעֶצְבִּים, בֵּן יִתֵּן
לְיָדֶיךָ שֵׁנָא: ג הִנֵּה נִחְלַת יְהוָה בְּנִים, שָׂכַר פְּרֵי הַבְּטָן: ד כְּחֻצִּים
בְּיַד-גְּבוּר בֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים: ה אֲשֶׁרִי הַגֹּבֵר אֲשֶׁר מָלֵא אֶת-אֲשַׁפְתּוֹ
מֵהֶם, לֹא-יִבְשׁוּ, בִּי-יִדְבְּרוּ אֶת-אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר:
קב"ח א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, אֲשֶׁרִי פָלֵי-יָרָא יְהוָה, הַהֲלֵךְ בְּדַרְכָּיו:

רש"י

שזלז שזאמר (משלי כ"ג) כי נעים כי תשמרם צנטנך:
(ד) כחצים ביד גבור. להלחם צס את אויביו: בן
בני הנעורים. התלמידים שאלם מעמיד מנעוריו:
(ה) אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו.
מאותם חלים, אשפה חיק החלים שקורין קויכרין
זלע"ז: לא יבושו כי ידברו את אויבים
בשער. תלמידי חכמים שמנחין זה את זה זהלכה
ונראים כאויבים זה לזה (מוספות): (א) שיר
המעלות אשרי כל ירא ה'. כל אלו מוכחות
ומוסרים לפי שכחוצ אשרי האיש אשרי איש, לכן

לכן אמר המזמור הזה למה לך בני לצנות בית ולסור
מאחרי המקום מאחר שאינו חפץ צה לשוא עמלו
צוניו צו: שוא שקד שומר. על חס לופה צה
השומר: (ב) שוא לבם. צעלי האומנות המשכמים
ומאחרים למלאכתם ומתפרנסים צעלצון וציגיעה צלחם
העצבים של טורח: בן יתן. הקצ"ה פרנסה למי
שמנדד שנת מעיניו צשציל לעסוק צמורה: לידידו
שנא. למנדד מעיניו שינה: (ג) הנה נחלת ה'.
לאותו האיש: בנים. אלו התלמידים שהוא מעמיד
שהם לו צבנים: שכר פרי הבטן. שכר פרי המורה

תורה תמימה

שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם
ותאמר לו אלא אמור לו מיד שנאמר אמור
לחכמה אחותי את וגו' ואומר קשרם על
אצבעותיך כתבם על לוח לבך ואומר
כחצים ביד גבור כן בני הנעורים ואומר חצי
גבור שנונים ואומר חציך שנונים עמים
תחתיך יפלו ואומר אשרי הגבר אשר מלא
את אשפתו מהם לא יבושו כי ידברו את
אויבים בשער מאי את אויבים בשער אמר
רבי חייא בר אבא אפי' האב ובנו הרב
ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד
נעשים אויבים זה את זה ואינם זוים משם
עד שנעשים אוהבים זה את זה שנאמר את
והב בסופה אל תקרי בסופה אלא בסופה:
קידושין 2 ע"א

ולא חליף פריסתקא דמלכא אבביה וכו'
כתובות סב ע"א

ג הִנֵּה נִחְלַת יְהוָה: מה יעשה אדם ויהיו לו
בנים זכרים אמר להם ישא אשה ההוגנת
לו ויקדש עצמו בשעת תשמיש אמרו הרבה
עשו כן ולא הועילו אלא יבקש רחמים ממי
שהבנים שלו שנאמר הנה נחלת ה' בנים
שכר פרי הבטן מאי קא משמע לן דהא
בלא הא לא סגי מאי שכר פרי הבטן א"ר
חמא ברבי חנינא בשכר שמשחין עצמן
בבטן כדי שתוריע אשתו תחילה נותן לו
הקב"ה שכר פרי הבטן: נדה ע"ב

ד כְּחֻצִּים בְּיַד גְּבוּר בֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים: תנו רבנן
ושנתם שיהו דברי תורה מחודדים בפין

רסח ספר ליום שבת קבט כז לחודש חמישי

ב יגיע כפיך פי תאכל, אשריך וטוב לך: ג אשתך כגפן פריה
בירכתי ביתך, בניך כשתלי זיתים סביב לשלחנך: ד הנה כי-כן
יברך גבר, ירא יהוה: ה יברכה יהוה מציון, וראה בטוב ירושלים
כל ימי חיך: ו וראה בנים לבניך, שלום על-ישראל:
קבט א שיר המעלות, רבת צררוני מנעורי, יאמרנא ישראל:
ב רבת צררוני מנעורי, גם לא-יכלו לי: ג על-גבי הרשו

רש"י

נאמר כאן כל לרצות אשה: (ב) יגיע כפיך. הנהנה מיגיע כפו נוהל שני עולמות (צמח' צרכות): (ג) כגפן פוריה. צמח מרובין: בניך כשתילי זיתים. מה זמיס אין להס הרכזה כן אין צנין פסול: (ה) מציון. שהוא שער השמים: בטוב ירושלים.

ושמחת כלל הטוב: (ו) וראה בנים לבניך. ולא יצאו לקטטה עצור חליה ואז שלום על ישראל מוספות: בנים לבניך. ירשו נחלה ואין אשה זקוקה ליכס אז שלום צעולס: (ג) הרשים האריכו למעניתם. הוא חלס המחרישה כנחלי מענה למד

תורה תמימה

קבט ב יגיע כפיך: איזהו עשיר השמח בחלקו שנאמר יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא איזהו מכובד המכבד את הבריות שנאמר כי מכבדי אכבד ובזוי יקלו: אבות יג ע"א

יגיע כפיך: דרש מר זוטרא משמיה דרב חסדא כל מי שקורא ושונה ורואה טרפה לעצמו ושימש תלמידי חכמים עליו הכתוב אומר יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך וכו'. חולין מד ע"ב

יגיע כפיך: ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים דאילו גבי ירא שמים כתיב אשרי איש ירא את ה' ואילו גבי נהנה מיגיעו כתיב יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא ולגבי ירא שמים וטוב לך לא כתיב ביה: ברכות ח ע"א

בחלום אין אשתו מפלת נפלים שנאמר אשתך כגפן פוריה וכו'. ברכות נו ע"א

ד הנה כי-כן: בנעילה דיומא דכיפורי מאי אמר אמר מר זוטרא ואמרי לה במתניתא הנה כי-כן יברך גבר ירא ה' יברך ה' מציון וראה בטוב ירושלים כל ימי חיך וראה בנים לבניך שלום על ישראל וכו'. סוטה מ ע"א

ו וראה בנים לבניך: רב הונא ורב חסדא חד אמר זה הלומד תורה ומלמדה וחד אמר זה הכותב תורה נביאים וכתובים ומשאלין לאחרים וראה בנים לבניך שלום על ישראל אמר רבי יהושע בן לוי כיון שבנים לבניך שלום על ישראל דלא אתי לידי חליצה ויבום רבי שמואל בר נחמני אמר כיון שבנים לבניך שלום על דייני ישראל דלא אתי לאינצויי: כתובות נ ע"א

קבט ג על גבי הרשו הרשים: בשכר

ג אשתך כגפן פריה: הרואה גפן טעונה

ספר ליום שבת קל כו לחודש חמישי רסט

חֲרָשִׁים, הָאָרִיכוֹ [למענותם כתיב] לְמַעַנְיָתָם: ד יְהוָה צַדִּיק, קִצְצֵן עֲבוֹת רְשָׁעִים: ה יִבְשׁוּ וַיִּסָּגוּ אַחֲזָר, כֹּל שְׁנָאֵי צִיּוֹן: ו יִהְיוּ כַּחֲצִיר גִּגּוֹת, שֶׁקָּדְמַת שֶׁלֶף יִבֶּשׁ: ז שְׁלֹא מִלֵּא כִפּוֹ קוֹצֵר, וְחִצְנוֹ מְעַמָּר: ח וְלֹא אָמְרוּ הָעֹבְרִים בְּרַבְתִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, בְּרַכְנוּ אֶתְכֶם בְּשֵׁם יְהוָה: קל א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, מִמַּעַמְקִים קְרֵאתֶיךָ יְהוָה: ב אֲדַנִּי שְׂמֹעָה בְּקוֹלִי, תִּהְיֶינָה אֲזִנֶיךָ קְשׁוּבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנָי: ג אִם-עֲוֹנוֹת תִּשְׁמָר-יְהוָה, אֲדַנִּי מִי יַעֲמֵד: ד כִּי-עֲמֹד הַסְּלִיחָה, לְמַעַן תִּנָּרֵא:

רש"י

שדה: (ו) שקדמת שלף יבש. שקודם שישלפיהו ויתלשוהו ממקומו הוא יבש: (ז) וחצנו. כמו (ישעיה מ"ט) והציאו צנין צחולן איש"לא בלע"ו, וכן גם חלני נערמי: (ד) כי עמד הסליחה. לא נמת רשומ לשליח לסלוח כמו שנאמר (שמות כג) כי לא ישא לפשעכם: למען תורא. על זאת שלא יהא אדם

תורה תמימה

אלא בעדרי עדרים וכשנגלה הקב"ה על הים הם הכירוהו תחלה שנאמר זה אלי ואנוהו וכו'.

קל א מַמַּעַמְקִים קְרֵאתֶיךָ יְהוָה: וא"ר יוסי בר' חנינא משום ראב"י אל יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל אלא במקום נמוך ויתפלל שנא' ממעמקים קראתיך ה' וכו'.

מַמַּעַמְקִים קְרֵאתֶיךָ יְהוָה: חסידי דבבל רב הונא ורב חסדא כי הוה מצטריך עלמא למיטרא אמרי ניכניף הדדי וניבעי רחמי אפשר דמירצי הקדוש ברוך הוא דייתי מיטרא תקיפי דארעא דישראל כגון ר' יונה אבוב דרבי מני כי הוה מצטריך עלמא למיטרא הוה עייל לביתיה ואמר להו הבו לי גואלקי ואיזיל ואייתי לי בזוזא עיבורא כי הוה נפיק לברא איזיל וקאי בדוכתא עמיקתא דכתיב ממעמקים קראתיך ה' וקאי בדוכתא צניעא ומכסי בשקא ובעי

תשכבון בין שפתים זכו ישראל לביות מצרים שנאמר כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקק חרוץ וכיון שמתעברות באות לבתיה וכיון שמגיע זמן מולדיהן הולכות ויולדות בשדה תחת התפוח שנאמר תחת התפוח עוררתיך וגו' והקב"ה שולח משמי מרום מי שמנקיר ומשפיר אותן כחיה זו שמשפרת את הולד שנאמר ומולדותיך ביום הולדת אותך לא כרת שרך ובמים לא רחצת למשעי וגו' ומלקט להן שני עגולין אחד של שמן ואחד של דבש שנאמר ויניקוהו דבש מסלע ושמן וגו' וכיון שמכירין בהן מצרים באין להורגן ונעשה להם נס ונבלעין בקרקע ומביאין שוורים וחורשין על גבן שנאמר על גבי חרשו חורשים וגו' לאחר שהולכין היו מבצבצין ויוצאין כעשב השדה שנאמר רבבה כצמח השדה נתתיך וכיון שמתגדלין באין עדרים עדרים לבתיהן שנאמר ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדים אל תקרי בעדי עדים

ער ספר ליום שבת קלא - קלב כו לחודש חמישי

ה קנייתי יהוה קנתה נפשי, ולדברו הוזהלתני: ו נפשי לאדני,
משמרים לבקר שמרים לבקר: ז יחל ישראל אל-יהוה, פי-
עם-יהוה החסד, והרבה עמו פדות: ח והוא יפדה את-ישראל,
מכל עונתי:

קלא א שיר המעלות לדוד, יהוה לא-גבה לבי ולא רמו עיני,
ולא-הלכתי בגדלות ובגדלות מאני: ב אם-לא שויתי
ודוממתי נפשי, בגמל עלי אמו, בגמל עלי נפשי: ג יחל ישראל
אל-יהוה, מעתה ועד-עולם:

קלב א שיר המעלות, זכור-יהוה לדוד את כל-ענותו:
ב אשר נשבע ליהוה, נדר לאביר יעקב: ג אם-אבא
באהל ביתי, אם-אעלה על-ערש יצועי: ד אם-אתן שנת
לעיני, לעפעפי תנומה: ה עד-אמצא מקום ליהוה, משכנות
לאביר יעקב: ו הנה-שמענוה באפרתה, מצאנוה בשדרי-יער:

רש"י

נפשו נקרבי לנגדך כיונק שדי אמו: (א) שיר
המעלות זכור ה' לדוד את כל ענותו. ענוי
נפשו אשר טרח ועמל למלא לך מקום: (ה) עד
אמצא מקום. עד שיודע היכן יהיה מקום מקדש
(מנחת): (ו) שמענוה. הנשורה: באפרתה.
במקום החשוב והמעולה כמו (ש"א א') בן תמו בן לוף
אפרתי חשוב אבניו, ד"א שמענוה באפרתה בספר
יהושע (ט"ו) שבא מאפרים, בכל החומין הוא אומר
(שס) ועלה הגבול ותאר הגבול וכאן הוא אומר ועלה
הגבול אל כתף היצוסי ירושלים נמלאת ירושלים גבוה
מכל הארצות והוא ראוי לצית המקדש שנאמר (דברים
נבוח על סליחת אחר: (ה) קייתי ה' קותה
נפשי. קווי אחר קווי כעין (לעיל כ"ו) קוה אל ה'
חוק ויאמץ לך וקוה כעין משומרים לבקר שומרים
לבקר: (ו) נפשי לה' משומרים לבקר. הריני מן
המנפים לגאולה: שומרים לבקר. מלפין וחורין
ומלפין קץ אחר קץ, (מנחת): (א) ה' לא גבה לבי
וגו'. לא נהגתי שררה, לא עשימי גדולות מענוות
בנינים ונטיעות כעין שעשה בני הנני עליך כמי שאין
לו ידים ורגלים כגולם מוטל לנגדך (סא"א):
(ב) שויתי ודוממתי. עליך נפשי כגמול שהוא
נתון עלי אמו, גמול יונק שדים: בגמול עלי נפשי.

תורה תמימה

רחמי ואתי מיטרא כי הוה אתי לביתיה
אמינא הואיל ואתא מיטרא השתא רווח
עלמא וכו'. תענית כג ע"ב

ספר ליום שבת קלב כז לחודש חמישי רעא

ז נבואה למשפנותיו, נשתחווה להדם רגליו: ח קומה יהוה
למנוחתך, אתה וארון עֹדֶךָ: ט כהניך ילבושו צדק, וחסידך ירגנו:
י בעבור דוד עבדך, אל תשב פני משיחך: יא נשבע יהוה לדוד
אמת, לא ישוב ממנו, מפרי בטןך אשית לכסא לך: יב אם
ישמרו בניך בריתי, ועדתי זו אלמדם, גם בניהם עדי עד ישבו
לכסא לך: יג כי בחר יהוה בציון, אוה למושב לו: יד זאת
מנוחתי עדי עד, פה אשב כי אותי: טו צידה ברך אברהם,
אביוניה אשביע לחם: טז וכהניא אלביש ישע, וחסידך רגן ירגנו:
יז שם אצמיח קרן לדוד, ערכתי נר למשיחי: יח אויביו אלביש
בשת, ועליו יציץ נזרו:

רש"י

(ז) וקמת ועלית אל המקום וגו' מלמד שצית המקדש
גבוה מכל ארץ ישראל כך נדרש בשמיטת קדשים:
מצאנוה בשדי יער. בגזול צנימן שנמשל לחיט
העיר שנאמר צנימן זאב יטרף (בראשית מ"ט):
(ז) נבואה. שמה למשכנמו: (י) אל תשב פני
משיחך. שלמה צואו להכניס שם את הארון:

תורה תמימה

קלב יג כי בחר יהוה בציון: שלשה דברי
אגדה כתוב אחד אומר כי לא
אחפוץ במות המת וכתוב אחד אומר כי
חפץ ה' להמיתם כאן בעושי תשובה כאן
בשאינ עושי תשובה כתוב אחד אומר כי
לא ישא פנים ולא יקח שוחד וכתוב אחד
אומר ישא ה' פניו אליך כאן קודם גזר דין
כאן לאחר גזר דין כתוב אחד אומר כי בחר
ה' בציון וכתוב אחד אומר כי על אפי ועל
חמתי היתה העיר הזאת למן היום אשר
בנו אותה עד היום הזה כאן קודם שנשא

שלמה את בת פרעה כאן לאחר שנשא
שלמה את בת פרעה:
יד זאת מנוחתך: ת"ר כי לא באתם עד עתה
אל המנוחה ואל הנחלה מנוחה זו שילה
נחלה זו ירושלים ואומר היתה לי נחלתי
כאריה ביער ואומר העיט צבוע נחלתי לי
העיט סביב עליה דברי רבי יהודה ר"ש
אומר מנוחה זו ירושלים נחלה זו שילה
ואומר זאת מנוחתי עדי עד פה אשב כי
אוייתה ואומר כי בחר ה' בציון אוה למושב
זבחים קיט ע"א לו וכו'.

ערב ספר ליום שבת קלג - קלד כו לחודש חמישי

קלג א שיר המעלות לְדָוִד, הִנֵּה מַה־טוֹב וּמַה־נְּעִים, שֶׁבֶת אַחִים
גַּם־יָחַד: ב פֶּשֶׁמֶן הַטוֹב עַל־הָרֹאשׁ יֵרֵד עַל־הַזָּקֵן וְזָקֵן־אֶהְרֶן,
שִׁירֵד עַל־פִּי מְדוּתָיו: ג כְּטַל־חֶרְמוֹן שִׁירֵד עַל־הַרְרֵי צִיּוֹן, כִּי שָׁם
צָוָה יְהוָה אֶת־הַבְּרָכָה חַיִּים עַד־הָעוֹלָם:
קלד א שיר המעלות, הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה כָּל־עַבְדֵי יְהוָה,

רש"י

אהרן הכהן: שיורד. מראשו אל זקנו אל פי ראש הכמונה שלו שהזקן שוכב ע"פ הכמונה כן נעים טל חרמון שגובה על הררי ציון והטל יורד מחרמון להררי ציון כשם ששמן המשחה לגדולה כך הר ציון לתפארת ולכבוד לישראל כשם ששמן הטוב כן טל

תורה תמימה

קול ואמרה כשמן הטוב וגו' כטל חרמון מה טל חרמון אין בו מעילה אף שמן המשחה שבזקן אהרן אין בו מעילה ועדיין היה אהרן דואג אמר שמא משה לא מעל אבל אני מעלתי יצתה בת קול ואמרה לו הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד מה משה לא מעל אף אתה לא מעלת וכו'.

הוריות יב ע"א

קלד א שיר המעלות במוספי דשבתא מה הן אומרים אמר רבי אסי שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' וגו' שאו ידיכם קדש וברכו את ה' ברוך ה' מציון שוכן ירושלים הללויה ולימא נמי יברכך ה' מציון דכתיב בההוא עניינא אמר יהודה בריה דר"ש בן פזי מתוך שהתחיל בברכותיו של הקב"ה מסיים בברכותיו של הקב"ה וכו'.

סוטה לט ע"ב

שיר המעלות הנה ברכו: אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן אלו תלמידי חכמים

קלג ב פֶּשֶׁמֶן הַטוֹב עַל הָרֹאשׁ: ת"ר כשמן הטוב היורד על הראש וגו' כמין שתי טיפין מרגליות היו תלויות לאהרן בזקנו אמר רב כהנא תנא כשהוא מספר עולות ויושבות בעיקרי זקנו ועל דבר זה היה משה רבינו דואג שמא חס ושלוש מעלתי בשמן המשחה יצתה בת קול ואמרה כטל חרמון שיורד על הררי ציון מה טל אין בו מעילה אף שמן שיורד על זקן אהרן אין בו מעילה ועדיין אהרן היה דואג שמא משה לא מעל ואני מעלתי יצתה בת קול ואמרה לו הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד מה משה לא מעל אף אתה לא מעלת וכו'.

נריתות ה ע"ב

פֶּשֶׁמֶן הַטוֹב: ת"ר כשמן הטוב [וגו'] יורד על הזקן זקן אהרן וגו' כמין שני טפי מרגליות היו תלויות לאהרן בזקנו אמר רב פפא תנא כשהוא מספר עולות ויושבות לו בעיקר זקנו ועל דבר זה היה משה דואג אמר שמא חס ושלוש מעלתי בשמן המשחה יצתה בת

ספר ליום שבת קלה כח לחודש חמישי רעג

העמדים בבית יהוה בלילות: ב שאו ידכם קדש, וברכו את יהוה: ג יברכה יהוה מציון, עשה שמים וארץ:

כח לחודש

קלה א הללויה, הללו את-שם יהוה, הללו עבדי יהוה: ב שעמדים בבית יהוה, בחרות בית אלהינו: ג הללויה ב-טוב יהוה, זמרו לשמו בנעים: ד ביעקב בחר לו יה, ישראל לסגלתו: ה כי אני ידעתי בגדול יהוה, ואדנינו מכל-אלהים: ו כל אשר-תפץ יהוה עשה, בשמים ובארץ בימים וכל-תהומות:

רש"י

(א) הללויה הללו את שם ה' וגו'.

תורה תמימה

חסדא מהכא ואוני כל העם אל ספר התורה ואמר ר' יהושע בן לוי כל כהן שלא נטל ידיו לא ישא את כפיו שנאמר שאו ידיכם קדש וברכו את ה' וכו'.

סוטה לט ע"א

קלה ב שעמדים בבית יהוה בחרות בית אלהינו: עיין בפרק קמא פסוק

פסחים קיז. – ע"ב

ד כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגלתו: ת"ר רביעי גומר עליו את ההלל ואומר הלל הגדול דברי ר"ט וי"א ה' רועי לא אחסר מהיכן הלל הגדול רבי יהודה אומר מהודו עד נהרות בבל ורבי יוחנן אומר משיר המעלות עד נהרות בבל רב אחא בר יעקב אמר מכי יעקב בחר לו יה עד נהרות בבל ולמה נקרא שמו הלל הגדול א"ר יוחנן מפני שהקב"ה יושב ברומו של עולם ומחלק מזונות לכל בריה וכו'.

פסחים קיח ע"א

העוסקים בתורה בכל מקום מעלה אני עליהן כאילו מקטירין ומגישין לשמי ומנחה טהורה זה הלומד תורה בטהרה נושא אשה ואחר כך לומד תורה שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות וכו'.

מנחות קי ע"א

ב שאו ידכם קדש: א"ר זירא א"ר אבהו ואמרי לה במתניתא תנא עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה טעון הדחה ושטיפה חי ומלא עיטור ועיטוף נוטלו בשתי ידיו וכו' נוטלו בשתי ידיו א"ר חיינא בר פפא מאי קראה שאו ידיכם קדש וברכו את ה' וכו'. ברכות נא ע"א

שאו ידכם קדש: אמר רבא בר רב הונא כיון שנפתח ספר תורה אסור לספר אפילו בדבר הלכה שנאמר ובפתחו עמדו כל העם ואין עמידה אלא שתיקה שנא' והוחלתי כי לא דברו כי עמדו לא ענו עוד ר' זירא אמר רב

עדר ספר ליום שבת קלה כח לחודש חמישי

ז מעלה נשאים מקצה הארץ, ברקים למטר עשה, מוצא-רוח מאוצרותיו: ח שהפה בכורי מצרים, מאדם עד-בהמה: ט שלח אותת ומפתים בתוככי מצרים, בפרעה ובכל-עבדיו: י שהפה גזים רבים, וחרג מלכים עצומים: יא לסיחון מלך האמרי ולעוג מלך הבשן, ולכל ממלכות כנען: יב ונתן ארצם נחלה, נחלה לישראל עמו: יג יהוה שמך לעולם, יהוה זכרך לדר-ודר: יד כי-ידין יהוה עמו, ועל-עבדיו יתנחם: טו עצבי הגזים פסח וזהב, מעשה ידי אדם: טז פה-להם ולא ידברו, עינים להם ולא יראו: יז אזנים להם ולא יאזינו, אף אין-יש-רוח בפיהם: יח כמוהם יהיו עשיהם, כל אשר-ביטח בהם: יט בית ישראל ברכו את-יהוה, בית אהרן ברכו את-יהוה: כ בית הלוי ברכו את-יהוה, יראי

רש"י

(ז) ברקים למטר עשה. הם זהרורי הרקיע המצניקים ומאירים לפני המטר שקורין אשליילד"ש זלע"ו: מוצא. לי מציאה כלומ' אוצרות מקן לרוח ושם הם מנזיים לו לשלחם צמשלחמו: (ט) בתוככי. כמו צמוק: (יג) ה' שמך לעולם. כגדולמך וכממשלמך אז כן הוא גם עמה והיכולת צידך לדון ולנקום נקמתנו:

(יד) כי ידין ה' עמו. ישפטו משפטם מאויביהם: יתנחם. יתעשת (ימעכב): (יז) אף אין יש רוח בפיהם. גם רוח אין צפיה' אפילו כשהמה זו כל שכן שלא ידברו כאלם ומאחר שאין צהם רוח אין צריך לפרש רוח הסוטס, אף זה פתח, ואף להם ולא יריחון קמך (סא"ח): (כ) יראי ה'. אלו הגרים (מנאמי):

תורה תמימה

ז ברקים למטר עשה: על ההרים ועל הגבעות: אטו כל הני דאמרן עד השתא לאו מעשה בראשית נינהו והכתיב ברקים למטר עשה אמר אביי כרוך ותני רבא אמר התם מברך תרתי ברוך שכחו מלא עולם ועושה מעשה בראשית הכא עושה מעשה בראשית איכא שכחו מלא עולם ליכא וכו'. ברמות נט ע"א יט-כ בית אהרן ברכו את יהוה: מאן תנא

להא דתנו רבנן ושחט את שעיר החטאת אשר לעם שאין הכהנים מתכפרין בו ובמה מתכפרין בפרו של אהרן יכול לא יתכפרו בפרו של אהרן שהרי כבר נאמר אשר לו מעתה אין להן כפרה כשהוא אומר יכפר על הכהנים מצינו להן כפרה במה הן מתכפרין מוטב שיתכפרו בפרו של אהרן שהרי הותר מכללו אצל ביתו ואל יתכפרו בשעיר הנעשה בפנים שלא הותר מכללו

ספר ליום שבת קלו כח לחודש חמישי ערה

יְהוָה בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה: כא בָּרוּךְ יְהוָה מְצִיּוֹן, שֶׁכֵּן יְרוּשָׁלַיִם,
הַלְלוּ־הָ:

קלו א הוֹדוּ לַיהוָה בִּי־טוֹב, בִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ: ב הוֹדוּ לַאלֹהֵי
הַאֱלֹהִים, בִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ: ג הוֹדוּ לְאֲדֹנָי הָאֲדֹנִים, בִּי לְעוֹלָם
חֲסֵדוֹ: ד לַעֲשֵׂה נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבָדוֹ, בִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ: ה לַעֲשֵׂה
הַשָּׁמַיִם בְּתִבּוֹנָה, בִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ: ו לְרַקַּע הָאָרֶץ עַל־הַמַּיִם, בִּי
לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ: ז לַעֲשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים, בִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ: ח אֶת־
הַשָּׁמַשׁ לְמִשְׁשֵׁלֶת בַּיּוֹם, בִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ: ט אֶת־הַיָּרֵחַ וְכּוֹכָבַיִם
לְמִשְׁשֵׁלוֹת בַּלַּיְלָה, בִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ: י לְמַכּה מִצְרַיִם בַּבְּכוֹרֵיהֶם,

רש"י

(ד) לעשה נפלאות גדולות לבדו. נראשונה לא נכרא מלאך כשעשאן לנפלאות הללו השמים והארץ השמש והירח: (י) למכה מצרים בכבוריהם. נגע עשירי מפי משה: זכוריהם לא נאמר אלא זכוריהם עמדו זכורים וקפחו שוקן של אציהם המעכבי צישראל כששמעו נגע עשירי מפי משה:

תורה תמימה

ואינן יודעות מה רואות עומדות ואינן יודעות על מה הן עומדות הארץ על מה עומדת על העמודים שנאמר המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון עמודים על המים שנאמר לרוקע הארץ על המים מים על ההרים שנאמר על ההרים יעמדו מים הרים ברוח שנאמר כי הנה יוצר הרים ובורא רוח רוח בסערה שנאמר רוח סערה עושה דברו סערה תלויה בזרועו של הקב"ה שנאמר ומתחת זרועות עולם וחכ"א על י"ב עמודים עומדת שנאמר יצב גבולות עמים למספר בני ישראל וי"א ז' עמודים שנאמר חצבה עמודיה שבעה ר"א בן שמוע אומר על עמוד אחד וצדיק שמו שנאמר וצדיק יסוד עולם וכו'.

חגיגה יב ע"ב

אצל ביתו ואם נפשך לומר הרי הוא אומר בית אהרן ברכו את ה' בית הלוי ברכו את ה' יראי ה' ברכו את ה' וכו'. שבעות יג ע"ב קלו א הוֹדוּ לַיהוָה בִּי טוֹב בִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ: ת"ר רביעי גומר עליו את ההלל ואומר הלל הגדול דברי ר"ט וי"א ה' רועי לא אחסר מהיכן הלל הגדול רבי יהודה אומר מהודו עד נהרות בבל ורבי יוחנן אומר משיר המעלות עד נהרות בבל רב אחא בר יעקב אמר מכי יעקב בחר לו יה עד נהרות בבל ולמה נקרא שמו הלל הגדול א"ר יוחנן מפני שהקב"ה יושב ברומו של עולם ומחלק מזונות לכל בריה וכו'.

פסחים קיח ע"א

ו לְרַקַּע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם בִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ: תניא ר' יוסי אומר אוי להם לבריות שרואות

בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד׃ יא וַיֵּצֵא יִשְׂרָאֵל מֵתוֹכֶם, בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד׃ יב בְּיַד
 חֲזָקָה וּבְזִרְעַ נְטוּיָהּ, בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד׃ יג לְגִזְרֵי יַם־סוּף לְגִזְרֵי, בִּי
 לְעוֹלָם חֶסֶד׃ יד וְהַעֲבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ, בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד׃ טו וַיַּעַר
 פְּרִעָה וַחֲיִלוֹ בַּיַם־סוּף, בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד׃ טז לְמוֹלִיךְ עִמּוֹ בַּמִּדְבָּר,
 בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד׃ יז לְמִפְּנֵי מַלְכִים גְּדֹלִים, בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד׃ יח וַיַּחְרֹג
 מַלְכִים אֲדִירִים, בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד׃ יט לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי, בִּי
 לְעוֹלָם חֶסֶד׃ כ וַלְעֹז מֶלֶךְ הַבְּשָׁן, בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד׃ כא וְנָתַן אֶרְצָם
 לְנַחֲלָה, בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד׃ כב נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עֲבָדוֹ, בִּי לְעוֹלָם
 חֶסֶד׃ כג שֶׁבַשְׁפִּלְנוּ זָכַר לָנוּ, בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד׃ כד וַיִּפְרָקֵנוּ מִצָּרֵינוּ,
 בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד׃ כה נָתַן לָחֶם לְכָל־בָּשָׂר, בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד׃ כו הוֹדוּ
 לְאֵל הַשָּׁמַיִם, בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד׃

קלז א על נהרות בבל שם ישבנו גם־בכינו, בזכרנו את־ציון:

רש"י

(יג) לגזרֵי יָם־סוּף. י"ג קרעיס לי"ג שצטעיס: והפליא לנו כל זה: (כה) נותן לחם. רמו כאן חסד
 (יז) מלכים גדולים. כאן רמו ל"א מלכים והשנה (כל המעשים): (כו) הודו לאל השמים. המכין זהם
 להם פרעה וחילו ומכת מנרים למלכים אדירים קשים
 מהם שקול סיחון כנגד כלם כל אחד לעצמו וכן פירש
 למעלה לסיחון מלך האמרי ולעוג מלך הבשן ולכל
 ממלכות כנען, קן צאגדה: (כג) שבשפילנו זכר
 לנו. צמנרי זכר לנו: (כד) ויפרקנו. ממוס

תורה תמימה

כה נָתַן לָחֶם לְכָל בָּשָׂר: אמר רבי אלעזר
 א"ר אבינא כל האומר תהלה לדוד
 בכל יום שלש פעמים מובטח לו שהוא בן
 העולם הבא מאי טעמא אילימא משום
 דאתיא באל"ף ביי"ת נימא אשרי תמימי
 דרך דאתיא בתמניא אפין אלא משום
 דאית ביה פותח את ירך נימא הלל הגדול

דכתיב ביה . נותן לחם לכל בשר אלא
 משום דאית ביה תרתי וכו'. ברוכות ד ע"ב
 קלז א על נהרות בבל שם ישבנו גם־בכינו
 בזכרנו את ציון: ת"ר רביעי גומר
 עליו את ההלל ואומר הלל הגדול דברי
 ר"ט וי"א ה' רועי לא אחסר מהיכן הלל
 הגדול רבי יהודה אומר מהודו עד נהרות

ספר ליום שבת קלז כח לחודש חמישי רעז

ב על-עַרְבִים בְּתוֹכָהּ, תְּלִינוּ בְּנֵרוֹתֵינוּ: ג כִּי שָׁם שָׂאלוּנוּ שׁוֹבֵינוּ
דְּבַר־יְשִׁיר וְתוֹלְלֵינוּ שְׂמֵחָה, שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן: ד אִיךָ נָשִׁיר
אֶת־שִׁיר־יְהוָה, עַל אֲדַמַּת נֶכֶד: ה אִם־אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַיִם, תִּשְׁכַּח
יְמֵינִי: ו תִּדְבַק־לְשׁוֹנִי לְחִכֵּי אִם־לֹא אֶזְכְּרֶנּוּ, אִם־לֹא אֶעֱלֶה
אֶת־יְרוּשָׁלַיִם עַל רֹאשׁ שְׂמֹחָתִי: ז זָכֹר יְהוָה לְבְנֵי אָדָם אֵת יוֹם
יְרוּשָׁלַיִם, הָאֹמְרִים עָרוֹ עָרוֹ עַד הַיְסוּד בָּהּ: ח בַּת־בְּבֹל הִשְׁדוּדָה,
אֲשֶׁר־יְשִׁישְׁלָם־לָךְ אֶת־גְּמוּלָךְ שְׂנֵמֶלֶת לָנוּ: ט אֲשֶׁר־יְשִׂיֵאֱחָזוּ וְנִפְּץ
אֶת־עַלְלֵיךָ אֶל־הַסֵּלַע:

רש"י

(ב) על ערבים. ערבי נחל: (ג) ותוללינו (שמואל) (ה) אם אשכחך ירושלים. כנסת ישראל אומרת
שמוחה. מיני כלי זמר על שם שהם תולין (שמואל) (ו) אם לא אעלה את ירושלים. אם זכרון
אזל חורבנה אעלה להזכירו זראש כל שמחתי:
(ז) ערו ערו. לשון חורבן וכן חומות צלל הכמנה
ערער תתערער (ירמיה נא טז) וכן ערום יסוד (מזקוק

תורה תמימה

בבל ורבי יוחנן אומר משיר המעלות עד נהרות בבל רב אחא בר יעקב אמר מכי יעקב בחר לו ידה עד נהרות בבל ולמה נקרא שמו הלל הגדול א"ר יוחנן מפני שהקב"ה יושב ברומו של עולם ומחלק מזונות לכל בריה וכו'. פסחים קיח ע"א
על נהרות בבל: אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון מלמד שהראהו הקב"ה לדוד חורבן בית ראשון וחורבן בית שני חורבן בית ראשון שנאמר על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בית שני דכתיב זכור ה' לבני אדם את יום ירושלים האומרים ערו ערו עד היסוד בה וכו'. גיטין נו ע"ב

ה-ו אִם אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַם: א"ל רב אחא לרב ח-ט בַּת בְּבֹל: אמר רבי אסי ארבעה קבין

רעה ספר ליום שבת קלח - קלטכח לחודש חמישי

קלח א לְדוֹד אֹדֶךָ בְּכָל-לְבִי, נֶגְדַת אֱלֹהִים אֲזַמְרָךְ: ב אֲשַׁתְּחֹה אֶל-הַיָּכֵל קְדֹשְׁךָ וְאוֹדָה אֶת-שְׁמֹךָ, עַל-חֲסִדְךָ וְעַל-אֲמִתְךָ, בְּיַהֲדוּתָהּ עַל-כָּל-שְׁמֹךָ אֲמַרְתָּךְ: ג בְּיוֹם קָרָאתִי וַתַּעֲנֵנִי, תַרְהַבְנִי בְּנִפְשֵׁי עֹז: ד יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל-מַלְכֵי-אָרֶץ, כִּי שָׁמְעוּ אֲמַרֵי-פִיךָ: ה וַיִּשְׁירוּ בְּדַרְכֵי יְהוָה, כִּי-גָדוֹל כְּבוֹד יְהוָה: ו כִּי-רַם יְהוָה וְשָׁפַל יִרְאָה, וְנִבְחָה מִמְּרַחֵק יַיָּדַע: ז אִם-אֵלֶיךָ בְּקָרֵב צָרָה תִּחְיֶנִּי, עַל אֶף אֵיבֵי תִשְׁלַח יָדְךָ וְתוֹשִׁיעֵנִי יִמְיָנְךָ: ח יְהוָה יִגְמַר בְּעַדִּי, יְהוָה חֲסִדְךָ לְעוֹלָם, מַעֲשֵׂי יְדִיךָ אֶל-תִּרְף:

קלט א לְמַנְצַח לְדוֹד מְזֻמֹּר, יְהוָה חֲקַרְתַּנִּי וַתִּדְעַע: ב אַתָּה יַדְעָתָ שְׁבַתִּי וְקוֹמִי, בְּנִתְחָה לְרַעִי מִרְחוֹק: ג אֶרְחִי וְרַבְעֵי זְרִיתָ,

רש"י

ג) ואינו נופל אלא על דבר שעוקרין שרשיו מהארץ: א) נגד אלהים אומרך. לעיני השמים (מלאכים): ב) כי הגדלת על כל שמך אמרתך. שמך צעל גבורות קנא ונוקס ואמרת הצטחת טוֹבךָ וחֲסִדְךָ הגלמת על כל שמך אמרתך שאתה מעזיר לנו על מדומין וסולת לנו: ג) תרהיבני. הגדלמני: ד) כי שמעו. כששמעו אמרי פיך לא תרנח לא מנאף הודו על אמרי פיך על אנכי ולא יהיה לך כדי

תורה תמימה

לך אמרו אומות העולם לכבוד עצמו הוא דורש כיון שאמר כבוד את אביך ואת אמך חזרו והודו למאמרות הראשונות וכו'.

קידושין לא ע"א

ו וְנִבְחָה מִמְּרַחֵק יַיָּדַע: ואמר ר' אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח שכינה מיללת עליו שנאמר וגבוה ממרחק יידע וכו'.

סוטה ה ע"א

קלט ג אֶרְחִי וְרַבְעֵי זְרִיתָ: דריש רבי חנינא

מוח נמצאו על אבן אחת עולא אמר תשעת קבין אמר רב כהנא ואיתימא שילא בר מרי מאי קראה בת בבל השדודה אשרי שישלם לך וגו' אשרי שיאחזו ונפץ את עולליך אל הסלע: גיטין נח ע"א

קלח ד יוֹדוּךָ יְהוָה: דרש עולא רבה אפיתחא דבי נשיאה מאי דכתיב יודוך ה' כל מלכי ארץ כי שמעו אמרי פיך מאמר פיך לא נאמר אלא אמרי פיך בשעה שאמר הקב"ה אנכי ולא יהיה

ספר ליום שבת קלט כח לחודש חמישי רעט

וְכַל־דָּרְכֵי הַסִּבְנָתָה: ד פִּי אֵין מְלָה בְּלִשׁוֹנִי, הֵן יְהוּה יִדְעֵת בְּלָהּ: ח אַחֹר וְקָדָם צְרָתְנִי, וְתִשָּׁת עָלַי כְּפִכָּה: ו [פלאיה כתיב] פְּלִיאָה דְעַת מִמֶּנִּי, נְשֻׁנְבָה לֹא־אוּכַל לָהּ: ז אָנָה אֵלֶךְ מְרוּיָחָךְ, וְאָנָה מִפְּנֵיךְ אֲבָרָת: ח אִם־אֶפְסֵק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה, וְאֶצִּיעָה שְׂאוֹל הַנֶּדֶךְ: ט אִשָּׂא כְנִפֵּי־שִׁחַר, אֲשֻׁכְנָה בְּאַחֲרֵית יָם: י גַּם־שָׁם יִדְךָ תִּנְחַנֵּי, וְתִאחֲזֵנִי

רש"י

זר זהב סביב (שמות כה) וכן חזרו מנחם, ורבותינו דרשו על טיפת תשמיש שהולך נוזר מן הצנור שנה ופירושו זרית לשון זורה המצויה לצנור אם הפסולת שנה: הסבנתה. למדת: (ח) אחור וקדם צרתני. פני ואחורי: כפכה. אכפך ורדויך דיטרוי"ט נלע"ז: (ו) פליאה דעת וגו'. מכוסה

ונעלס ממני מקום לצרות מפניך (מלאמי): (ח) ואציעה. מלע ומשכב: (ט) אשא כנפי שחר. אם אשא לי כנפים כשחר הזה המצויה לפי שעה מסוף העולם לסופו כן אמר לעוף עד אשר אשכון גאחריית ים: (י) גם שם. אין לי מנוס כי כל חשך לא יחשיך ממך:

תורה תמימה

בר פפא מאי דכתיב ארחי ורבעי זרית וכל דרכי הסבנת מלמד שלא נוצר אדם מן כל הטפה אלא מן הברור שבה תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שזורה בבית הגרנות נוטל את האוכל ומניח את הפסולת וכו' נדה לא ע"א

ה אַחֹר וְקָדָם צְרָתְנִי: אמר רב יהודה אמר רב אדם הראשון מסוף העולם ועד סופו היה שנאמר למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים כיון שסרח הניח הקדוש ברוך הוא ידו עליו ומיעטו שנאמר אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפך אמר ר"א אדם הראשון מן הארץ עד לרקיע היה שנאמר למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים (עד קצה השמים) כיון שסרח הניח הקב"ה ידו עליו ומיעטו שנאמר אחור וקדם צרתני וגו' סנהדרין לח ע"ב

פּרְצוּף פְּנִים הִיָּה לֹו לְאָדָם הֶרְאִשׁוֹן שְׁנֵאמַר אַחֹר וְקָדָם צְרָתְנִי וכו'. עירובין יח ע"א

אַחֹר וְקָדָם צְרָתְנִי: אמר רב חנן בר רבא קלנדא ח' ימים אחר תקופה סטרונורא ח' ימים לפני תקופה וסימנך אחור וקדם צרתני וגו' עבודה זרה ח ע"א

אַחֹר וְקָדָם צְרָתְנִי: אמר רבינא ת"ש ואלו הן אידיהן של עובדי כוכבים קלנדא סטרוננייא וקרטסים ואמר רב חנין בר רבא קלנדא ח' ימים אחר תקופה סטרוננייא שמונה ימים לפני תקופה וסימנך אחור וקדם צרתני ואי סלקא דעתך הן ואידיהן עשרה הוו תנא כוליה קלנדא חד יומא הוא חשיב ליה וכו'. עבודה זרה ו ע"א

אַחֹר וְקָדָם צְרָתְנִי: כדר' אלעזר דאמר רבי אלעזר אדם הראשון מן הארץ עד לרקיע שנאמר למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ וכיון שסרח הניח הקב"ה ידיו עליו ומיעטו שנאמר אחור וקדם צרתני

רפ ספר ליום שבת קלט כח לחודש חמישי

ימינך: יא ואמר אך חשך ישופני, ולילה אור בעדני: יב גם חשך לא יחשיך ממך, ולילה פיום יאיר כחשיכה פאורה: יג כי אתה קנית כליתי, תסכני בבטן אמי: יד אודך על פי נראות נפליתי, נפלאים מעשיך ונפשי ידעת מאד: טו לא נבחר עצמי ממך, אשר עשיתי בסתר רקמתי בתחתיות ארץ: טז גלמי ראו עיניך

רש"י

(יא) ואמר אך חשך ישופני. אם אמרתי אהיה נסתר נמחשך והמשך יחשיך עלי ולא תראני, ישופני לשון נשף: ולילה אור בעדני. והלילה יהי מאפיל לנגדי, אור זה לשון אופל הוא כמו (איוב ל, יא) יפיך עני אורו וכן כל ככזי אור (לקמן קמ"ח) וכן ויאלך את הלילה (שמות י"ד): (יב) כחשיכה באורה. שניהם

תורה תמימה

ותשת עלי כפך וכו'. חגיגה יב ע"א אחר וקדם: דאמר ר' ירמיה בן אלעזר דו פרצופין ברא הקב"ה באדם הראשון שנאמר אחר וקדם צרתני: ברכות טא ע"א יא ואמר אך חשך ישופני ולילה אור בעדני: מאי אור רב הונא אמר נגהי ורב יהודה אמר לילי קא סלקא דעתך דמאן דאמר נגהי נגהי ממש ומאן דאמר לילי לילי ממש... מיתבי ואומר אך חשך ישופני ולילה אור בעדני אלמא אור יממא הוא התם הכי קאמר דוד אני אמרתי אך חשך ישופני לעולם הבא שהוא דומה ליום עכשיו העולם הזה שהוא דומה ללילה אור בעדני. פסחים ב-ב ע"ב

טו אשר עשיתי בסתר: תנו רבנן שלשה חדשים הראשונים ולד דר במדור התחתון אמצעיים ולד דר במדור האמצעי אחרונים ולד דר במדור העליון וכיון שהגיע זמנו לצאת מתהפך ויוצא וזהו חבלי אשה והיינו דתנן חבלי של נקבה מרובין משל זכר ואמר רבי אלעזר מאי קרא אשר עשיתי בסתר רקמתי בתחתיות ארץ דרתי לא נאמר אלא רקמתי וכו'. נדה לא ע"א

טז גלמי ראו עיניך: תניא היה ר' מאיר אומר אדם הראשון מכל העולם כולו הוצבר

ותשת עלי כפך וכו'. חגיגה יב ע"א אחר וקדם: דאמר ר' ירמיה בן אלעזר דו פרצופין ברא הקב"ה באדם הראשון שנאמר אחר וקדם צרתני: ברכות טא ע"א יא ואמר אך חשך ישופני ולילה אור בעדני: מאי אור רב הונא אמר נגהי ורב יהודה אמר לילי קא סלקא דעתך דמאן דאמר נגהי נגהי ממש ומאן דאמר לילי לילי ממש... מיתבי ואומר אך חשך ישופני ולילה אור בעדני אלמא אור יממא הוא התם הכי קאמר דוד אני אמרתי אך חשך ישופני לעולם הבא שהוא דומה ליום עכשיו העולם הזה שהוא דומה ללילה אור בעדני. פסחים ב-ב ע"ב

יד אודך על פי נראות: דרש רבי יוסי הגלילי מאי דכתיב אודך (ה') על כי נוראות נפליתי נפלאים מעשיך ונפשי יודעת מאד בא וראה שלא כמדת הקב"ה

ספר ליום שבת קלט כח לחודש חמישי רפא

וְעַל-סֵפֶרְךָ כָּלָם יִכְתְּבוּ, יָמִים יִצְרוּ [ולא כתיב] וְלוֹ אֶחָד בָּהֶם:
יִזְוֶה וְלִי מִהַיְקָרוֹ רַעֲיָה אֵל, מִהַ עֲצָמוֹ רֵאשִׁיָּהֶם: יח אֲסַפְּרָם מִחוּל
יִרְבוֹן, הַקִּיצִיתִי וְעוֹדֵי עִמָּךְ: יט אִם-תִּקְטֹל אֱלֹהִי, רָשָׁע, וְאֲנִישֵׁי
דְבָרִים סוּרוּ מִנֵּי: כ אֲשֶׁר יִמְרוֹךְ לְמוֹמָה, נְשׂוּא לְשׂוּא עֲרִיךְ:

רש"י

ולא זהו פירוש, ולפי המקרא שהוא נקרא ולו כן פירוש ימים יוצרו הראהו ימים העתידים להצטרות ולחלקן ציר אחד את יום השבת ד"ל זה יום הכפורים לסליחה: (יז) ולי מה יקרו רעיד. כנסת ישראל אומרת מה נכבדו צעיני הצדיקים שכל דור ודור ומה עזמו ראשיהם חשבון ספירותיה' לשון כי משא את ראש בני ישראל (שמות ל'): (יח) אספרם מחול. אם צאתי לספור את טוב מעשיהם מחול ירבו: הקיצותי ועודי עמך. הנני צאתי עמה לקץ הדורות אשר קצבת מאז עד היום ועוד דור זה עמך וציראתך ולא נטימי מאחריך: (יט) אם תקטל וגו'. הלואי ומקטול את עמלק הרשע: (כ) ימרוך

עיניך: ועל ספרך כולם יכתבו. וכל יוצרי עולם כמוני כמוהם גם כלם צטרם הצרם יחדיו גלויס לפניך: ימים יצרו ולא אחד בהם. כל מעשה האדם ומכליתיהם גלויס לפניך כאלו יוצרו כזר אע"פ שלא היה אחד מכולם ולא היה עדיין כאחד בעולם ואלו הם פלאי מפעלות אלהים ומשפט גבורתו שעתידות גלויס לפניו טרם תבאנה וכן הוא אומר צטרם אלךך צטן וגו' (ירמיה א'): ועל ספרך בלם יכתבו. ספר תולדות אדם שהראית לאדם הראשון: בלם יכתבו. כמו נכתבו: ימים יוצרו ולא אחד בהם. לסוף ימים רבים היו עמידין להצטרות ולא היה עדיין אחד מהם נצרה צהן לפי המסורת שכתוב

תורה תמימה

ספר תולדות אדם וגו' וכי ספר היה לו לאדם הראשון מלמד שהראה לו הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו דור דור ופרנסיו כיון שהגיע לדורו של ר"ע שמח בתורתו ונתעצב במיתתו אמר ולי מה יקרו רעידך אל [וגו'] וכו'.

עבודה זרה ה ע"א

יח אֲסַפְּרָם מִחוּל: רבי יהודה נשיאה רמא דשורא אדרבנן אמר ריש לקיש רבנן לא צריכי נטירותא דכתיב אספרם מחול ירבו אספרם למאן אילימא לצדיקים דנפישו מחלא השתא כולהו ישראל כתיב בהו כחול אשר על שפת הים צדיקים עצמם מחול ירבו אלא הכי קאמר אספרם למעשיהם של צדיקים מחול ירבו וק"ו

עפרו שנאמר גלמי ראו עיניך (וכתיב כי ה' עיניו משוטטות בכל הארץ) אמר רב אושעיא משמיה דרב אדם הראשון גופו מבבל וראשו מארץ ישראל ואבריו משאר ארצות וכו'.

סנהדרין לח ע"א

יז וְלִי מִהַיְקָרוֹ רַעֲיָה: ואמר רב יהודה אמר רב אדם הראשון בלשון ארמי ספר שנאמר ולי מה יקרו רעידך אל והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב זה ספר תולדות אדם מלמד שהראהו הקב"ה דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו כיון שהגיע לדורו של רבי עקיבא שמח בתורתו ונתעצב במיתתו אמר ולי מה יקרו רעידך אל וכו'.

סנהדרין לח ע"ב

וְלִי מִהַיְקָרוֹ: והאמר ר"ל מאי דכתיב זה

רפב ספר ליום שבת קמ כט לחודש חמישי

כא הלא משנאיך יהוה, אשנא, ובתקוממיך אתקוטט: כב תכלית
שנאה שנאתים, לאויבים היו לי: כג חקרני אל ודע לבבי, בחנני
ודע שרעפי: כד וראה אם דרך עעב בי, ונחני בדרך עולם:
כט לחודש

קמ א למנצח מזמור לדוד: ב חלצני יהוה מאדם רע, מאיש
חמסים תנצנני: ג אשר חשבו רעות בלב, פל-יום יגורו
מלחמות: ד שנגנו לשונם כמו-נחש, חמת עכשוב תחת שפתימו
סלה: ה שמרני יהוה מידי רשע, מאיש חמסים תנצנני, אשר
חשבו לדחות פעמי: ו טמנו-גאים פח לי וחבלים פרושו רשת
ליד-מעגל, מקשים שתור לי סלה: ז אמרתי ליהוה אלי אתה,
האזינה יהוה קול תחנוני: ח יהוה יקרא: אלהים אדני עו ישועתי,

רש"י

למזמור. מזכירי שמך על כל מחשבות רעם ומכניס אלהותך לע"ג: נשוא לשוא. כמו נשאו לשוא: עריך. אויבך, נשאו לשוא אויבך את שמך: (כד) אם דרך עוצב וגו'. אם דרך מעצבה וקלוקל צי: (ג) יגורו מלחמות. יהיו מלחמות צמגוריהם וצמוצמות: (ד) חמת עכשוב. חמת לשון ארס כמו (דברים לז) חמת תנייס יינס שאס חפרשהו לשון אף וכי לשון אף נופל אלל יין

תורה תמימה

ומה חול שמועט מגין על הים מעשיהם של צדיקים שהם מרובים לא כל שכן שמגינים עליהם וכו'. בבא בתרא ז ע"ב
כא הלא משנאיך א"ר ישמעאל ק"ו ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים הללו שמטילין קנאה ואיבה ותחרות בין ישראל לאביהן שבשמים על אחת כמה וכמה ועליהם אמר דוד הלא משנאיך ה' אשנא ובתקוממיך אתקוטט תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי וכשם שאין מצילין אותן מפני הדליקה כך אין מצילין אותן לא מן המפולת ולא מן המים ולא מדבר המאבדן וכו'.

שבת קטז ע"א

ספר ליום שבת קמא כט לחודש חמישי רפג

סְבוּתָהּ לְרֵאשִׁי בְּיוֹם נְשָׁק: ט אֶל־תִּתֵּן יְהוָה מֵאוֹיֵי רָשָׁע, זְמָמוֹ
אֶל־תִּפְקֵן יְרוּמוֹ סְלָה: י רֵאשׁ מִסְבֵּי, עֲמַל שְׁפָתַימוֹ [יכסומו כתיב]
יכְסִימוֹ: יא [ימיטו כתיב] ימוטו עֲלֵיהֶם גְּחָלִים, בָּאֵשׁ יַפְלֵם בְּמַהְמוֹרוֹת
בַּל־יִקְוִמוֹ: יב אִישׁ לְשׁוֹן בַּל־יִבּוֹן בְּאָרְזָן, אִישׁ־חֶמֶס רָע יִצְוֹדְנוּ
לְמִדְּחַפַּת: יג [ידעת כתיב] ידְעֵתִי פִי־יַעֲשֶׂה יְהוָה דִּין עָנִי, מִשְׁפַּט
אֲבִינִים: יד אֶךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ, יֵשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת־פְּנֵיךָ:
קמא א מוֹמוֹר לְדוֹד, יְהוָה קָרָאתִיךָ חוֹשָׁה לִי, הַאֲזִינָה קוֹלִי
בְּקִרְאֵי־לְךָ: ב תִּבּוֹן תִּפְלְתִי קָטְרַת לְפָנֶיךָ, מִשְׁאֵת כְּפִי

רש"י

(ט) מאוי רשע. עמלק הרשע: זממו אל תפק. ממחמתו אל תלחם: ירומו סלה. כי יתגאו סלה, ורצונו פירשו זממו לשון רסן הזומם את פי הגמל ולשון משנה הוא. אל תפק. אל תזיף מלחיו: (י) ראש מסבי. חצרת חצון גדודי עשו האומרים להסב אותי מעליך עמל שפתיים יכסם (מנחם): (יא) ימוטו. יהיו מוטים הגחלים עליהם ישכבו זהם עד שימטוטו ויכבו מאליהם מנחם הגוף כלה ואצד:

תורה תמימה

קמ ט אל תתן יהוה ואמר רבי יצחק מאי דכתיב אל תתן ה' מאויי רשע זממו אל תפק ירומו סלה אמר יעקב לפני הקב"ה רבונו של עולם אל תתן לעשו הרשע תאות לבו זממו אל תפק זו גרממיא של אדום שאלמלי הן יוצאין מחריבין כל העולם כולו ואמר רבי חמא בר חנינא תלת מאה קטירי תגא איכא בגרממיא של אדום ותלת מאה ושיתין וחמשה מרובני איכא ברומי ובכל יומא נפקי הני לאפי הני ומקטיל חד מינייהו ומיטרדי לאוקמי מלכא וכו'. מגילה ו ע"א

קמא ב מנחת ערב: ואמר רבי חלבו אמר רב הונא לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה שנאמר ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר וגו' ענני ה' ענני ענני שתד אש מן השמים וענני שלא יאמרו מעשה כשפים הם ר' יוחנן אמר אף בתפלת ערבית שנאמר תכון תפלתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב וכו'. ברכות ו ע"ב

יד אף צדיקים יודו לשמך: ואמר ר' יהושע

מְנַחֵת-עָרֵב: ג שִׁיתָה יְהוָה שְׁמֶרָה לְפָנַי, נִצְרָה עַל-דֶּל שְׁפָתַי:
 ד אֶל-תַּט־לְבִי לְדַבֵּר רָע, לְהִתְעוֹלֵל עַל-לוֹת בְּרָשָׁע, אֶת-אִישִׁים
 פְּעֻלֵי-אֲוֹן, וּבִל-אֱלֹהִים בְּמִנְעֵמֵיהֶם: ה יִחְלַמְנִי צַדִּיק חֶסֶד וַיּוֹכִיחֵנִי,
 שָׁמֹן רֹאשׁ אֶל-יָנִי רֹאשִׁי, כִּי-עוֹד וּתְפַלְתִּי בְּרַעוּתֵיהֶם: ו נִשְׁמָטוּ
 בְּיַד־סֹלַע שְׁפָטֵיהֶם, וְשָׁמְעוּ אִמְרֵי כִי נִעְמֹו: ז כָּמוֹ פֶלַח וּבִקְעָ
 בְּאֶרֶץ, נִפְזָרוּ עֲצָמֵינוּ לְפָנַי שְׁאוּל: ח כִּי אֵלֶיךָ יְהוָה יִקְרָא: אֱלֹהִים אֲדָנִי
 עֵינַי, בָּבָה חֲסִיתִי אֶל-תַּעַר נִפְשֵׁי: ט שְׁמֶרְנִי מִיַּד פֶּחַ יִקְשׁוּ לִי,
 וּמִקְשׁוֹת פְּעֻלֵי אֲוֹן: י יִפְלוּ בְּמִכְמָרֵי רָשָׁעִים, יַחַד אֲנָכִי עַד-אֲעֵבֹר:

קמב א מִשְׁבִּיל לְדָוָד, בְּהִיזְתוּ בְּמַעְרָה תְּפִלָּה: ב קוֹלִי אֶל-יְהוָה
 אֲזַעֲקָ, קוֹלִי אֶל-יְהוָה אֶתְחַנֵּן: ג אֲשַׁפֵּךְ לְפָנָיו שִׁיחִי, צָרְתִּי

רש"י

נושא כפי אליך: (ג) שיתיה ה' שמרה לפי. הנעמיים שאני מדבר במנחתם של הקב"ה ואינם שצים
 זהמפללי לפניך להיותי מדבר נחות שיהיו לרנן: דל
 שפתי. היא שפה העליונה (כמו דלמות שפתי):
 (ד) אל תט לבי. אל יהיה נוטה לרע: את
 אישים. עם אנשים (מנאחי): ובל אלהים
 במנעמיהם. ולא אהיה מיסב נסעודתם:
 (ה) יהלמני צדיק חסד ויוביחני. טוב לי
 שיוכיחני וימנעני מכל מהלומי
 ותוכחתי חסד: שמן ראש אל יני ראשי. שמן
 מלכות שהנך על ראשי כמו שנאמר (לעיל כ"ג) דשנת
 בשמן ראשי אל יסיר את ראשי מתוכחת הצדיק ללכת
 וללחוס את פועלי און: כי עוד ותפלתי
 נפי הרי היא בשציל רעותיהם של פועלי און שלא
 אכשל בהם: (ו) נשמטו בידי סלע שופטיהם. כי
 דייניהם ומנהיגיהם של אלו נשמטו מדרך הטוב צד
 יר הרע ולב האון וקשה כסלע: ושמעו אמרי.

תורה תמימה

קמב ג אֲשַׁפֵּךְ לְפָנָיו שִׁיחִי: ר' יהושע אומר שנאמר אשפוך לפניו שיחי צרתי לפניו
 יתפלל ואח"כ ישאל צרכיו אגיד וכו' עבודה זרה ז ע"ב

ספר ליום שבת קמג כט לחודש חמישי רפה

לִפְנֵי אֲנִיד: ד בְּהִתְעַטֵּף עָלַי רוּחִי וְאַתָּה יְדַעַת נְתִיבָתִי, בְּאַרְח־זוּ
 אֲחַלֶּךָ טָמְנוּ פֶח לִי: ה הִבִּיט יָמִין וּרְאָה וְאִין־לִי מִכִּיר, אֲבָד מְנוּס
 מִמֶּנִּי אִין דּוֹרֵשׁ לְנַפְשִׁי: ו זַעֲקָתִי אֵלֶיךָ יְהוָה, אֲמַרְתִּי אַתָּה מִחֲסִי
 חֲלָקִי בְּאֶרֶץ חַחִים: ז הִקְשִׁיבָה אֶל־רִנָּתִי כִּי־דַלּוֹתִי מְאֹד, הֲצִילֵנִי
 מִרְדְּפֵי כִי אֲמָצוּ מִמֶּנִּי: ח הוֹצִיאָה מִמֶּסְכֶּנֶר נַפְשִׁי לְהוֹדוֹת
 אֶת־שִׁמְךָ, בִּי יִכְתְּרוּ צַדִּיקִים, כִּי תִגְמַל עָלַי:

קמג א מְזִמּוֹר לְדוֹד, יְהוָה שָׁמַע תִּפְלָתִי, הֲאִזִּינָה אֶל־תְּחִנּוֹנִי,
 בְּאֲמוֹנְתְךָ עֲנֵנִי בְּצַדִּיקְתְּךָ: ב וְאַל־תָּבוֹא בְּמִשְׁפַּט אֶת־
 עַבְדְּךָ, כִּי לֹא־יִצְדַק לִפְנֵיךָ כָּל־חַי: ג כִּי רָדַף אוֹיֵב נַפְשִׁי, דָּבָא
 לְאֶרֶץ חַיִּתִּי, הוֹשִׁיבֵנִי בְּמִחְשָׁכִים כְּמַתִּי עוֹלָם: ד וְתִתְעַטֵּף עָלַי
 רוּחִי, בְּתוֹכִי יִשְׁתַּוְּמֵם לְבִי: ה זְכַרְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם חֲגִיתִי בְּכָל־
 פְּעֻלָּךְ, בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ אֲשׁוּחַח: ו פִּרְשֵׁתִי יָדַי אֵלֶיךָ, נַפְשִׁי
 בְּאֶרֶץ־עֵיפָה לָךְ סָלַח: ז מֵהָר עֲנֵנִי יְהוָה כָּל־תְּהַר רוּחִי, אֶל־תִּסְתַּר
 פְּנֵיךָ מִמֶּנִּי וְנִמְשַׁלְתִּי עִם־יָרְדֵי בּוֹר: ח הִשְׁמִיעֵנִי בְּבִקְר חֲסִדְךָ
 כִּי־בָדַד בְּטַחְתִּי, הוֹדִיעֵנִי דֶרֶךְ־זוּ אֵלֶיךָ, כִּי־אֵלֶיךָ נִשְׁאַתִּי נַפְשִׁי:
 ט הֲצִילֵנִי מֵאוֹיְבֵי, יְהוָה, אֵלֶיךָ כִּסְתִי: י לְמַדְנִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ
 כִּי־אַתָּה אֱלוֹהֵי, רוּחְךָ טוֹבָה תִּנְחַנְנִי בְּאֶרֶץ מִישׁוֹר: יא לְמַעַן־שִׁמְךָ

רש"י

(ד) ואתה ידעת נתיבותי. כמה מוקשים יש זה: (ה) ואין לי מכיר. אין צלל משרתי שאלו שימחה צדו: (ח) בי יכתירו צדיקים. נשצילי יכחירון צדיקים וידו לשמך שאתה סומך את יראיך: (א) באמונתך. להאמין הצטחה שהצטחתי: (ג) כי רדף אויב נפשי. כלומר אם חטאתי לך הרי לקימי וכנגד כל ישראל נאמר מזמור זה: (ד) ישתומם. לשון אטס וממון כמו ואשצ שם

שצעת ימים משמים צחוס (יחזקאל ג) ומשצ ממר ושוממה (ש"צ י"ג): (ה) זכרתי ימים מקדם. שהפליט לנו נסים רצי: (ו) בארץ עיפה. גולה: (ז) כלתה רוחי. המתאוה ואינו משיג קרוי כליון עינים וכליון רוח: (ח) בבקר. צמוח הגאולה (מנצח): הודיעני דרך זו. נשאתי נפשי אליך שמקבל שאלתי (סא"א): (ט) אליך כסיתי. תלאותי אני מכסה מכל אדם להגידם אליך:

יְהוָה תַּחֲיֵנִי, בְּצַדִּיקְתָּךְ תּוֹצִיאַ מִצָּרָה נַפְשִׁי: יב וּבַחֲסֵדְךָ תִצְמִית
 אֵיבִי, וְהֶאֱבַדְתָּ כָּל-צָרָרֵי נַפְשִׁי, כִּי אֲנִי עֲבָדְךָ:
קמד א לָדוּד, בָּרוּךְ יְהוָה צוּרִי, הַמְלַמֵּד יָדַי לְקָרֵב, אֲצַבְעוֹתַי
 לְמַלְחָמָה: ב חֲסֵדִי וּמִצּוֹדֹתַי מִשְׁגִּבִי וּמְפַלְטִי לִי, מִגְּנִי וּבוֹ
 חֲסִיתִי הַרְוֹד עָמִי תַחְתִּי: ג יְהוָה מֶה-אָדָם וַתִּדְעֵהוּ, בֶּן-אָנוּשׁ
 וַתַּחֲשִׁבְהוּ: ד אָדָם לְהֵבֵל דָּמָה, יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר: ה יְהוָה הֵט-
 שְׁמִיךָ וַתַּרְדּוּ, נָע בְּהָרִים וַיַּעֲשֶׂנוּ: ו בָּרוּךְ בְּרַק וּתְפִיצֵם, שְׁלַח
 חֲצִיךָ וַתַּהַבֵּם: ז שְׁלַח יָדֶיךָ מִמָּרוֹם, פְּצַנִי וְהַצִּילֵנִי מִמַּיִם רַבִּים
 מִיַּד בְּנֵי נָכָר: ח אֲשֶׁר פִּיהֶם דְּבַר-שׂוֹא, וַיִּמְיָנֵם יָמִין שְׁקָר:
 ט אֱלֹהִים, שִׁיר חֲדָשׁ אֲשִׁירָה לְךָ, בְּנִבֵּל עִשׂוֹר אֲזַמְּרָה-לְךָ: י הַנּוֹתֵן
 תְּשׁוּעָה לְמַלְכִים, הַפּוֹצֵה אֶת-דָּוִד עֲבָדוֹ מִחֶרֶב רָעָה: יא פְּצַנִי
 וְהַצִּילֵנִי מִיַּד בְּנֵי-נָכָר, אֲשֶׁר פִּיהֶם דְּבַר-שׂוֹא וַיִּמְיָנֵם יָמִין שְׁקָר:

רש"י

(א) פצני. הוציאני ולשון הצלה הוא וכן הפועה את
 דוד עבדו (מלכתי): (ח) פיהם דבר שוא וגו'. מלה
 הכתוב שוא צפה ושקר צימין, צאו לספר צפה צודים
 גוזמא על שוא אף לשנות את הידוע, צאו לפשוט
 ימינס לשבועה חדלו משוא שנתפס עליו כנגז אצל
 בשקר נשבעין שכן גורלם: (י) הנותן תשועה
 למלכים. מדבר על סלע המחלקות שהיה דוד קרוב
 ליחפז ציד שאלו וצא מלאך אל שאלו מהרה ולכה
 וגו' (ש"א כ"ג) הציל את שאלו מהיות שופך דם נקי
 ואת דוד מהיות נהרג: (יא) פצני והצילני. כאשר
 פצית אז כן פצני עתה:

(ב) הרודד עמי תחתי. הרקע ושטת את עמי
 לרצון צמקומו כמו (איוב י"ג) שוטת לגויס מגדיל
 אומס, רודד מרגוס של רוקע כדמתרגס וירקעו
 ורדילו, ויש פותרים הרודד עמיס תחתי המחלש
 עמיס תחתי אף צספר מדויק מוגה עמי ומסורה
 עליו ג' סצירין עמיס וקורין עמי ועל תחתי יש
 מסורה עליו תחתי קרי: (ג) מה אדם. מה פרס
 וישמעאל לפניך כי ידעתס להרצות להס גדולה:
 (ד) ימיו בצל עובר. שלמה אמר ויעסס כלל (קהלם
 ג' יג) ולא פירס אס כל דקל או כל כותל שהס קצועיס
 כזר פי' אציו כלל עוצר כלו של עוף הפורח:

תורה תמימה

קמד ח אֲשֶׁר פִּיהֶם: איבעית אימא אשר
 בשר חמורים בשרם ואיבעית
 אימא אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין
 שקר וכו'. נדה מה ע"א

יא אֲשֶׁר פִּיהֶם דְּבַר שׂוֹא: מכריו רבא
 ואיתימא רב פפא דסלקין לעילא
 ודנחתין לתתא האי בר ישראל דזבין ליה
 חמרא לישראל חבריה וקא אתי עכו"ם

ספר ליום שבת קמ"ד כט לחודש חמישי רפ"ז

יב **אֲשֶׁר בָּנִינוּ בְּנִטְעִים מְגֹדְלִים בְּנִעוּרֵיהֶם, בְּנוֹתֵינוּ כְּזוּיֵת מְחַטָּבוֹת תְּבִנִית הַיְכָל: יג מְזוּיָנוּ מְלָאִים מְפִיקִים מִזֶּן אֵל זָן, צְאוּנָנוּ מְאֲלִיפוֹת מְרַבָּבוֹת בְּחֻצוֹתֵינוּ: יד אֲלוּפֵינוּ מְסַבְּלִים, אֵינְנוּ פְּרִיץ**

רש"י

מאיה כזויות מוצח המלאות דס ואין נעלות אלא לנעליהן: (יג) מזוינו מלאים. זויות אורחותינו מלאים טוב: מפיקים מזן אל זן. מספיקים מזון משנה לשנה, מון אל זן משעת אסיף מזון לשנה זו עד זמן אסיף לשנה אחרת, זן גוצירני"ל זלע"ז: מאלופות מרובבות. לאלפים ולרצנו' עשו' פרי: (יד) אלופינו מסבלים. אלופים גדולים שזנו נסבלים על קטניהם שהקטנים נשמעים לגדולים ומתוך כך אין פרך זנו: ואין יוצאת. אין שמועה רעה יוצאת למרחוק: ואין צוחה. ואין קול מהומות

(יב) אשר בנינו וגו'. כלומר גם עתה דור זה כשר הוא: בנינו כנטיעים. שאין זהס מוס כל כך הס מנוקים מעזירה (מלאה): מגדלים בנעוריהם. זשס טוב זה שהס כנטיעים זנערותס גדלים כל ימיהס ואי אפשר לקיים כל שזח זה אלא זדורו של חזקיהו: בנותינו. גזרות קומה נאה כזויות של צית אצנים שזויות אצן מזוונות כנגד חזרתה ועולה למעלה עד שהזויות מיושרות: מחטבות תבנית היכל. מהוללות צפי רואיהן ומדמין אותס לתבנית קומת הסהכל, ורזותינו פירשו זנזותנו כזויות ממלאות

תורה תמימה

רבי מאיר אומר מאתים אמה כשתי קומות של אדם הראשון רבי יהודה אומר מאה אמה כנגד היכל וכתליו שנאמר אשר בנינו כנטיעים מגודלים בנעוריהם בנותינו כזויות מחוטבות תבנית היכל כי קאמר ר' יוחנן לכווי דבי זיקא וכו'.

יד **אֲלוּפֵינוּ מְסַבְּלִים:** כי הוו מפטרי רבנן מבי רב חסדא ואמרי לה מבי ר' שמואל בר נחמני אמרו ליה הכי אלופינו מסובלים וגו' אלופינו מסובלים רב ושמואל ואמרי לה רבי יוחנן ור' אלעזר חד אמר אלופינו בתורה ומסובלים במצות וחד אמר אלופינו בתורה ובמצות ומסובלים ביסורים אין פרץ שלא תהא סיעתנו כסיעתו של דוד שיצא ממנו אחיתופל ואין יוצאת שלא תהא סיעתנו כסיעתו של שאול שיצא ממנו דואג האדומי ואין צוחה שלא תהא סיעתנו כסיעתו של אלישע שיצא ממנו גחזי

ואניס ליה מיניה דינא הוא דמפצי ליה מיניה ולא אמרן אלא שאינו מכיר בה שהיא בת חמורו אבל מכיר בה שהיא בת חמורו לא ולא אמרן אלא דלא אניס ליה לדידיה ולאוכפא אבל אניס ליה לדידיה ולאוכפא לא אמירמר אמר אפי' ליכא כל הני לא מאי טעמא מידע ידע דסתם עובד כוכבים אנס הוא שנא' אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר: בבא בתרא מד ע"ב

יב **אֲשֶׁר בָּנִינוּ בְּנִטְעִים:** מיתבי ואולך אתכם קוממיות ר"מ אומר מאתים אמה כשתי קומות של אדם הראשון רבי יהודה אומר ק' אמה כנגד היכל וכתליו שנאמר אשר בנינו כנטיעים מגודלים בנעוריהם בנותינו כזויות מחוטבות תבנית היכל וגו' כי קאמר ר' יוחנן לכווי דבי זיקא וכו'.

אֲשֶׁר בָּנִינוּ: מיתבי ואולך אתכם קוממיות

רפח ספר ליום שבת קמה ל לחודש חמישי

ואין יוצאת, ואין צוהה ברחבתינו: טו אשרי העם שככה לו, אשרי העם שיהיה אלהיו:

ל לחודש

קמה א תהלה לדוד, ארוממך אלוהי המלה, ואברכה שמך לעולם ועד: ב בכל יום אברכה, ואהללה שמך לעולם ועד: ג גדול יהוה ומהלל מאד, ולגדלתו אין חקר: ד דור לדור ישבח מעשיך, וגבורתיך יגידו: ה תדר כבוד הודך, ודברי נפלאותיך אשיחה: ו ועוזו נוראותיך יאמרו, [וגדלותיך כתיב] וגדלתך אספרנה: ז זכר רב טובך יביעו, וצדקתך ירגנו: ח חנון ורחום יהוה, ארך אפים וגדל חסד: ט טוב יהוה לכל, ורחמיו על כל-

רשי

מלממה: (טו) שככה לו. שכל טובה הזאת שלו: להודיע לפני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו של (ד) דור לדור ישבח מעשיך. וגם אני הדר כבוד הקצ"ה (מנחם) נו"ן חסרה מאלפ"א צית"א לפי שראה דוד צה מפלה קשה נפלה ולא תוסיף קום צמולת ישראל (עמוס ה, ג) וחזר וסמכה צדוק הקודש סומך ה' לכל הנופלים:

תורה תמימה

קמה א תהלה לדוד: אמר רבי אלעזר א"ר אבינא כל האומר תהלה לדוד בכל יום שלש פעמים מובטח לו שהוא בן העולם הבא וכו'.

ט ורחמיו על כל מעשיו: ההוא צדוקי דהוה בשבבותיה דר' יהושע בן לוי הוה קא מצער ליה טובא בקראי יומא חד שקל תרנגולא ואוקמיה בין כרעי דערסא ועיין ביה סבר כי מטא ההיא שעתא אלטייה כי מטא ההיא שעתא ניים אמר ש"מ לאו אורח ארעא למעבד הכי ורחמיו על כל ברחובותינו שלא יהא לנו בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים: ברכות יז ע"א

טו אשרי העם שככה לו אשרי העם שיהיה אלהיו: ת"ר כל הטפל לשם בין מלפניו ובין מלאחריו ה"ו נמחק לפניו כיצד ליי' ל' נמחק ביי' ב' נמחק ויי' ו' נמחק מיי' מ' נמחק שיי' ש' נמחק היי' ה' נמחק כיי' כ' נמחק לאחריו כיצד אלהינו נ"ו נמחק אלהיהם ה"ם נמחק אלהיכם כ"ם נמחק אחרים אומרים לאחריו אינו נמחק שכבר קדשו השם וכו'.

שבועות לה ע"ב

ספר ליום שבת קמה ל לחודש חמישי רפט

מעשיו: י יודוך יהנה פל מעשיו, וחסידך יברכוכה: יא פבוד מלכותך יאמרו, ונבורתך ידברו: יב להודיע לבני האדם גבורתך, וכבוד הדר מלכותך: יג מלכותך מלכות פל עלמים, וממשלתך בכל דור ודר: יד סומך יהנה לכל הנפלים, וזוקף לכל הפופים:

תורה תמימה

מדידכו אסהידו עלן דכתיב ובגוים לא יתחשב רבי אלעזר רמי כתיב טוב ה' לכל וכתוב טוב ה' לקוויו משל לאדם שיש לו פרדס כשהוא משקה משקה את כולו כשהוא עורך אינו עורך אלא טובים שבהם: סנהדרין לט ע"א

טוב יהנה לפל: יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים יבא טוב זה משה דכתיב ותרא אותו כי טוב הוא ויקבל טוב זו תורה דכתיב כי לקח טוב נתתי לכם מטוב זה הקב"ה דכתיב טוב ה' לכל לטובים אלו ישראל דכתיב הטיבה ה' לטובים יבא זה ויקבל זאת מזה לעם זו יבא זה זה משה דכתיב כי זה משה האיש ויקבל זאת זו התורה דכתיב וזאת התורה אשר שם משה מזה זה זה ואלו דכתיב זה אלי ואנוהו לעם זו אלו ישראל שנאמר עם זו קנית וכו'.

מנחות נג ע"ב

יד סומך יהנה לכל הנפלים: אמר רבי יוחנן מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי מפני שיש בה מפלתן של שונאי ישראל דכתיב נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל במערבא מתרצי לה הכי נפלה ולא תוסיף לנפול עוד קום בתולת ישראל אמר רב נחמן בר יצחק אפילו הכי חזר דוד וסמכן ברוח הקדש שנא' סומך ה' לכל הנופלים:

ברכות ד ע"ב

מעשיו כתיב וכתוב גם ענוש לצדיק לא טוב וכו'. ברכות ז ע"א

ורחמיו על כל מעשיו: ואפ"ה יסורי דר' אלעזר בר' שמעון עדיפי מדרבי דאילו ר"א בר"ש מאהבה באו ומאהבה הלכו דרבי ע"י מעשה באו וע"י מעשה הלכו ע"י מעשה באו מאי היא דההוא עגלא דהוה קא ממטו ליה לשחיטה אזל תליא לרישיה בכנפיה דרבי וקא בכי אמר ליה זיל לכך נוצרת אמרי הואיל ולא קא מרחם ליתו עליה יסורין וע"י מעשה הלכו יומא חד הוה קא כנשא אמתיא דרבי ביתא הוה שדיא בני כרכושא וקא כנשא להו אמר לה שבקינהו כתיב ורחמיו על כל מעשיו אמרי הואיל ומרחם נרחם עליה וכו'.

בבא מציעא פה ע"א

ורחמיו על כל מעשיו: רבי יהושע בן לוי הוה מצער ליה ההוא מינא [בקראי יומא חד] נקט תרנגולא [ואוקמיה בין כרעיה דערסא] ועיין ביה סבר כי מטא ההיא שעתא אלטייה כי מטא ההיא שעתא נימנם אמר שמע מינה לאו אורח ארעא למיעבד הכי [ורחמיו על כל מעשיו כתיב] וכתוב גם ענוש לצדיק לא טוב וכו'. עבודה זרה ד ע"ב **טוב יהנה לפל:** אמר ליה ההוא מינא לרבי אבינא כתיב מי כעמך כישראל גוי אחד בארץ מאי רבותייהו אתון נמי ערביתו בהדן דכתיב כל הגוים כאין נגדו אמר ליה

רצ ספר ליום שבת קמה ל לחודש חמישי

טו עיני כל אליך ישפרו, ואתה נותן להם את אכלם פעתו:
טז פותח את ידך, ומשביע לכל חי רצון: יז צדיק יהנה בכל

רש"י

(טז) ומשביע לכל חי רצון. כדי פרנסתו הוא משביע את טו ואת לטו ואת זכמו. לטו. לפיימני"ט
גלע"ז:

תורה תמימה

פּוֹתַח אֶת יָדְךָ: בימי רבי שמואל בר נחמני
היה כפנא ומותנא אמרי היכי נעביד ניבעי
רחמי אתרתי לא אפשר אלא ליבעי רחמי
אמותנא וכפנא ניסבול אמר להו ר' שמואל
בר נחמני ניבעי רחמי אכפנא דכי יהיב
רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב דכתיב
פּוֹתַח אֶת יָדְךָ ומשביע לכל חי רצון ומנלן
דלא מצלינן אתרתי דכתיב ונצומה
ונבקשה מאלהינו על זאת מכלל דאיכא
אחריתי וכו'.

פּוֹתַח אֶת יָדְךָ: במערבא אמרי אף מפתח
של פרנסה דכתיב פּוֹתַח אֶת יָדְךָ וגו' ור'
יוחנן מאי טעמא לא קא חשיב להא אמר
לך גשמים היינו פרנסה: תענית ב ע"ב

יז צָדִיק יִהְיֶה: רב הונא בריה דרב יהושע
חלש על רב פפא לשיולי ביה חזייה
דחליש ליה עלמא אמר להו צביתו ליה
זוודתא לטוף איתפח הוה מיכסיף רב פפא
למיחזייה א"ל מאי חזית אמר (ליה) אין
הכי הוה ואמר להו הקב"ה הואיל ולא
מוקים במיליה לא תקומו בהדיה שנאמר
נושא עון ועובר על פשע למי נושא עון
לעובר פשע לשארית נחלתו אמר רבי אחא
בר חנינא אליה וקוץ בה לשארית נחלתו
ולא לכל נחלתו למי שמשים עצמו כשירים
רב הונא רמי כתיב צדיק ה' בכל דרכיו
וכתיב וחסיד בכל מעשיו בתחלה צדיק
ולבסוף חסיד וכו'.

ראש השנה יז ע"א

טו עיני כל אליך ישפרו: ההוא דאתא
לקמיה דרבי נחמיה אמר ליה במה
אתה סועד א"ל בבשר שמן ויין ישן רצונך
שתגלגל עמי בעדשים גלגל עמו בעדשים
ומת אמר אוי לו לזה שהרגו נחמיה אדרבה
אוי לו לנחמיה שהרגו לזה מיבעי ליה אלא
איהו הוא דלא איבעי ליה לפנוקי נפשיה
כולי האי ההוא דאתא לקמיה דרבא אמר
לו במה אתה סועד אמר לו בתרנגולת
פטומה ויין ישן אמר ליה ולא חיישת
לדוחקא דציבורא א"ל אטו מדידהו
קאכילנא מדרחמנא קאכילנא דתנינא עיני
כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם
בעתו בעתם לא נאמר אלא בעתו מלמד
שכל אחד ואחד נותן הקב"ה פרנסתו בעתו
אדהכי אתאי אחתיה דרבא דלא חזיא ליה
תליסרי שני ואתיא ליה תרנגולת פטומה
ויין ישן אמר מאי דקמא א"ל נענתי לך קום
אכול וכו'.

טז פּוֹתַח אֶת יָדְךָ: אמר רבי אלעזר א"ר
אבינא כל האומר תהלה לדוד בכל יום
שלש פעמים מובטח לו שהוא בן העולם
הבא מאי טעמא אילימא משום דאתיא
באל"ף בי"ת נימא אשרי תמימי דרך
דאתיא בתמניא אפיין אלא משום דאית
ביה פּוֹתַח אֶת יָדְךָ נימא הלל הגדול דכתיב
ביה נותן לחם לכל בשר אלא משום דאית
ביה תרתי וכו'.

ברכות ד ע"ב

ספר ליום שבת קמו ל לחודש חמישי רצא

דַּרְכָיו, וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: יח קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קְרָאָיו, לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאֵמֶת: יט רְצוֹן־יִרְאָיו יַעֲשֶׂה, וְאֶת־שׁוֹעֲתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: כ שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־כָּל־אֲהַבָיו, וְאֶת כָּל־הַרְשָׁעִים יִשְׁמִיד: כא תְּהַלֵּל יְהוָה יְדַבֵּר פִּי, וַיְבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קְדֹשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: קמו א הַלְלוּיָהּ, הַלְלֵי נַפְשֵׁי אֶת־יְהוָה: ב אֶהְלֹלָה יְהוָה בְּחַיִּי, אֲזַמְּרָה לֵאלֹהֵי בְעוֹדֵי: ג אֶל־תִּבְטְחוּ בַּגְּדִיבִים, בְּכֵן־אָדָם שְׂאִין לוֹ תְשׁוּעָה: ד תִּצַּא רוּחוֹ יֹשֵׁב לְאֲדָמָתוֹ, בַּיּוֹם הַהוּא אֲבָדוּ עֲשֵׂת־נַתְיוֹ: ה אֲשֶׁרֵי שָׁאֵל יַעֲקֹב בְּעִזְרוֹ, שִׁבְרוּ עַל־יְהוָה אֱלֹהָיו:

רש"י

(כא) תהלת ה' ידבר פי. וגם כל נשר ינכך את בעודי. נעוד אני חי: (ד) עשתונותיו. מחשבותיו: סס קדשו לעולם ועד: (ב) אזמרה לאלהי (ה) אשרי. מי שאל יעקב נעורו, שהנטיחו הקדוש

תורה תמימה

כא תהלת יהוה אמר רב חסדא הללויה סוף פירקא רבה בר רב הונא אמר הללויה ריש פירקא אמר רב חסדא חזינא להו לתיילי דבי רב חנין בר רב דכתיב בהו הללויה באמצע פירקא אלמא מספקא ליה אמר רב חנין בר רבא הכל מודים בתהלת ה' ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד (הללויה) הללויה דבתריה ריש פירקא רשע יראה וכעס שניו יחרק ונמס תאות רשעים תאבד הללויה דבתריה ריש פירקא ושעומדים בבית ה' הללויה דבתריה ריש פירקא קראי מוסיפין אף את אלו מנחל בדרך ישתה על כן ירים ראש הללויה דבתריה ריש פירקא ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם הללויה דבתריה ריש פירקא נימא כתנאי עד היכן הוא אומר בית שמאי אומרים עד אם הבנים שמחה ובית הלל אומרים עד חלמיש למעינו מים ותניא אידך עד היכן

הוא אומר בית שמאי אומרים עד בצאת ישראל ממצרים ובית הלל אומרים עד לנו ה' לא לנו מאי לאו בהא קמיפלגי למ"ד עד אם הבנים שמחה סבר הללויה ריש פירקא ומאן דאמר עד בצאת ישראל סבר הללויה סוף פירקא רב חסדא מתרץ לטעמיה דכולי עלמא סברי הללויה סוף פירקא מ"ד עד בצאת ישראל שפיר ומאן דאמר עד אם הבנים שמחה עד ועד בכלל ונימא עד הללויה וכי תימא דלא ידעינן הי הללויה ונימא הללויה של אם הבנים שמחה קשיא רבה בר רב הונא מתרץ לטעמיה דכולי עלמא הללויה ריש פירקא מאן דאמר עד אם הבנים שמחה שפיר ומאן דאמר עד בצאת ישראל סבר עד ולא עד בכלל ונימא עד הללויה וכי תימא דלא ידעינן הי הללויה ונימא עד הללויה שבצאת ישראל קשיא:

רצב ספר ליום שבת קמוז ל לחודש חמישי

ו עֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם, הַשְּׁמַר אֶמֶת
לְעוֹלָם: ז עֲשֵׂה מִשְׁפָּט לְעֹשׂוֹקִים נִתֵּן לָחֶם לְרַעֲבִים, יְהוּה מִתִּיר
אֲסוּרִים: ח יְהוּה פָּקַח עֵינָיו, יְהוּה זָקַף כְּפֹפִיִּים, יְהוּה אָהַב
צַדִּיקִים: ט יְהוּה שָׁמַר אֶת־גֵּרִים, יְתוֹם וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד, וְדַרְךְ
רְשָׁעִים יַעֲנֶת: י יִמְלֹךְ יְהוּה לְעוֹלָם אֱלֹהֵיךָ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר, הַלְלוּיָהּ:
קמוז א הַלְלוּיָהּ, כִּי־טוֹב זְמִרָה אֲלֵהִינוּ, כִּי־נַעֲמִים נָאוֹה תִּהְיֶה:
ב בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם יְהוּה, נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס: ג הָרוּפָא
לְשִׁבּוּרֵי יָלֵב, וּמַחֲבֵשׁ לְעַצְבוֹתָם: ד מוֹנֵה מִסְפָּר לְפוֹכְבֵּיִם, לְכָל־

רש"י

צרוך הוא הנה אנכי עמך ושמרתיך והשיצומיך (נחשית כ"ח) ולמה אשריו לפי שהוא עושה שמים וארץ ואת היס וכוון שהכל שלו יש צידו לשמרו צים וצניעה אצל מלך עו"ג אם שומרו צניעה אינו יכול לשומרו צים: (ו) השומר אמת לעולם. לטוף דורות רצים הוא מקיים ושומר אמתם הנטממו: (ט) יעודר. לשון כח: (י) ימלך ה' לעולם. יקיים את מלכותו בשמירת ציו: (א) כי טוב זמרה. כי טוב לומר לו:

תורה תמימה

קמוז ז-ח יְהוּה מִתִּיר אֲסוּרִים אמרו עליו על יוסף הצדיק בכל יום ויום היתה אשת פוטיפר משדלתו בדברים בגדים שלבשה לו שחרית לא לבשה לו ערבית בגדים שלבשה לו ערבית לא לבשה לו שחרית אמרה לו השמע לי אמר לה לאו אמרה לו הריני חובשתך בבית האסורין אמר לה ה' מתיר אסורים הריני כופפת קומתך ה' זוקף כפופים הריני מסמא את עיניך ה' פוקח עורים וכו'. יומא לה ע"ב ח יְהוּה זָקַף כְּפֹפִיִּים: ואמר רבה בר חיננא [סבא] משמיה דרב המתפלל כשהוא כורע כורע בברוך וכשהוא זוקף זוקף בשם אמר שמואל מאי טעמא דרב דכתיב ה' זוקף כפופים וכו'. ברכות יב ע"א

קמוז ב בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם יְהוּה: א"ר ששת פתח ברחם על עמך ישראל חותם במושיע ישראל פתח ברחם על ירושלים חותם בבונה ירושלים ורב נחמן אמר אפי' פתח ברחם על ישראל חותם בבונה ירושלים משום שנאמר בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס אימתי בונה ירושלים ה' בזמן שנדחי ישראל יכנס וכו'. ברכות מט ע"א ד מוֹנֵה מִסְפָּר לְפוֹכְבֵּיִם: אמר ליה כופר לרבן גמליאל כתיב מונה מספר לכוכבים מאי רבותיה אנא מצינא למימנא כוכבי אייתי חבושי שדינהו בארבילא וקא מהדר להו אמר ליה מנינהו א"ל אוקמינהו א"ל רקיע נמי הכי הדרא איכא דאמרי הכי א"ל מני לי כוכבי א"ל אימא לי ככיר

ספר ליום שבת קמוז ל לחודש חמישי רצג

שמות יקרא: ה גדול אדונינו ורב־פת, לתבונתו אין מספר: ו מעודד ענוים יהוה, משפיל רשעים ערי־ארץ: ז ענו ליהוה בתודה, זמרו לאלהינו בכנור: ח המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר, המצמיח הרים חציר: ט נותן לבהמה לחמה, לבני ערב אשר יקראו: י לא בגבורת הסוס יחפץ, לא בשוקי האיש ירצה: יא רוצה יהוה את־יראיו, את־המיהלים לחסדו: יב שבהי ירושלים את־יהוה, הללי אלהיך ציון: יג כי־חזק בריחי שעריך, ברך בנך בקרבך: יד השם־גבולך שלום, חלב חטים ישביעך: טו השליח אמרתו ארץ, עד־מהרה ירוץ דברו: טז הנתן שלג בצמר, כפור באפר יפור: יז משליך קרחו כפתים, לפני קרתו מי

רש"י

(ט) לחמה. מאכלה: לבני ערב. פירשו רזמינו שהוא אכזרי על צניו והקצ"ה מרחס עליהם ומזמין להם ימושין מתוך נואחם ונכנסין לתוך פיהם: (י) לא בגבורת הסוס יחפץ. הקצ"ה: לא בשוקי האיש ירצה. ולא נקלות מרומם שוקי האיש ירצה: (יד) חלב חטים. טו ז חטים שמנים: (טז) כפור. גליו"א זלע"ז: (יז) משליך קרחו כפתים. המים מגלדים ונעשין פתיחין פתיחין, ומדרש אגדה כפתים הכל לפי משא הצריות העני לפי חוסר מלנושיו מיקל עליו: מי יעמוד. שלא יהא זוגן נקמתו:

תורה תמימה

בעי בניה והכתיב לבני ערב אשר יקראו לא קשיא הא בחיורי הא באוכמי וכו' כתובות מט ע"ב

ה גדול אדונינו: רב חיננא בר פפא רמי כתיב שדי לא מצאנוהו שגיא כח וכתיב גדול אדונינו ורב כח וכתיב ימינך ה' נאדרי בכח לא קשיא כאן בשעת הדין כאן בשעת מלחמה וכו'. עבודה זרה ד ע"א

ט לבני ערב אשר יקראו: ולימא עורבא בעי בניה וההוא גברא לא בעי בניה ועורבא

בבא מציעא נט ע"א

רצד ספר ליום שבת קמח ל לחודש חמישי

יעמוד: יח ישלח דברו וימסם, ישב רוחו ויזלו מים: ט מגיד דבריו
[דברו כתיב] ליעקב, חקיו ומשפטיו לישראל: כ לא עשה בן לכל-גוי,
ומשפטים בל-ידעום, הללויה:

קמח א הללויה, הללו את-יהוה מן השמים, הללוהו במרומים:
ב הללוהו כל-מלאכיו, הללוהו כל-צבאיו: [צבאו כתיב]
ג הללוהו שמש וירח, הללוהו כל-כוכבי אור: ד הללוהו שמי
השמים, והמים אשר מעל השמים: ה יהללו את-שם יהוה, כי הוא
צוה ונגראו: ו יעמידם לעד לעולם, חק-נתן ולא יעבור: ז הללו

רש"י

(יח) ישלח דברו וימסם. לאותס פמיס: ישב רוחו. רוח מערצי להשמיט הקרמ ויזלו מים: (ג) כוכבי
אור. כוכבי לילה: (ו) חק נתן. צהס, זה ישמש ציוס וזה ישמש צלילה ולא יעבור אומו חק: (ז) תנינים.
דגים גדולים:

תורה תמימה

הא קמ"ל דאור דכוכבים נמי אור הוא
למאי נפקא מינה לנודר מן האור וכו'.
פסחים ב ע"א

ז הללו את יהוה מן הארץ: מיד פתח ר"א בן
ערך במעשה המרכבה ודרש וירדה אש
מן השמים וסיבבה כל האילנות שבשדה
פתחו כולן ואמרו שירה מה שירה אמרו
הללו את ה' מן הארץ תנינים וכל תהומות
עץ פרי וכל ארזים הללויה נענה מלאך מן
האש ואמר הן הן מעשה המרכבה וכו'.

חגיגה יד ע"ב

הללו את יהוה: ומגלן דאיכרי שמים שנאמר
השקיפה ממעון קדשך מן השמים מכון
שבו אוצרות שלג ואוצרות ברד ועליית
טללים רעים ועליית אגלים וחדרה של
סופה [וסערה] ומערה של קיטור ודלתותיהן
אש שנאמר יפתח ה' לך את אוצרו הטוב

חיים: א"ר חייא בר אבא הרוואה חטים
בחלום ראה שלום שנאמר השם גבולך
שלום חלב חטים ישביעך וכו'. ברכות נו ע"א

כ לא עשה בן: ואמר רבי אמי אין מוסרין
דברי תורה לעובד כוכבים שנאמר לא
עשה בן לכל גוי ומשפטים בל ידעום וכו'.
חגיגה יג ע"א

קמח ג כל כוכבי אור: מאי אור רב הונא
אמר נגהי ורב יהודה אמר לילי
קא סלקא דעתך דמאן דאמר נגהי נגהי
ממש ומאן דאמר לילי לילי ממש... מיתבי
הללויה כל כוכבי אור אלמא אור אורתא
הוא הכי קאמר הללויה כל כוכבים
המאירים אלא מעתה כוכבים המאירים
הוא דבעו שבוחי שאינן מאירין לא בעו
שבוחי והא כתיב הללויה כל צבאיו אלא

ספר ליום שבת קמט ל לחודש חמישי רצה

את־יהוה מן־הארץ, תנינים וכל־תהמות: ח אש וברד שלג וקיטור, רוח סערה עשה דברו: ט ההרים וכל־גבעות, עץ פרי וכל־ארוזים: י החיה וכל־בהמה, רמש וצפור פנה: יא מלכי־ארץ וכל־לאמים, שרים וכל־שפטי ארץ: יב בחורים וגם־בתולות, זקנים עם־נערים: יג יהללו את־שם יהוה, פי־נשגב שמו לְבָדוֹ, הודו על־ארץ ושמים: יד וְיָרֵם קֶרֶן לְעַמּוֹ, תהלה לכל־חֲסִידָיו, לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל עִם קָרְבוֹ, הַלְלוּיָהּ:

קמט א הַלְלוּיָהּ, שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חֲדָשׁ, תְּהַלְתּוּ בְּקִהְלֵי חֲסִידִים: ב וְשִׁמַּח יִשְׂרָאֵל בְּעִשְׂיוֹ, בְּנִי־צִיּוֹן יִגִּילוּ בְּמִלְפָּם: ג יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְּמַחֲוֹל, בְּתֵף וּכְנֹר יִזְמְרוּ־לוֹ: ד פִּי־רוּצָה יְהוָה בְּעַמּוֹ, וּפְאֹר עֲנֹוִים בִּישׁוּעָה: ה יַעֲלוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד, יִרְנְנוּ עַל־מִשְׁכַּבֹּתָם: ו רֹמְמוֹת אֵל בְּגִרוֹנָם, וְחָרַב פִּיפְיוֹת בְּיָדָם: ז לַעֲשׂוֹת נִקְמָה בְּגֹוִים,

רש"י

(ח) וברד. גלג"א זלע"ז: שלג. נייף זלע"ז: שהדברים הללו היו מחלמס גנוזים בשמים וזא דוד וקיטור. ענין שואה שקורין צרואיני"ה זלע"ז: רוח סערה. העושה את דצרו ושליחומו, ואמרו רבומינו להיום גנוזין צמגוריו של הקצ"ה: (ו) רוממות אל

תורה תמימה

הני ברקיעא איתנהו הני בארעא איתנהו דכתיב הללו את ה' מן הארץ תנינים וכל תהומות אש וברד שלג וקיטור רוח סערה עושה דברו וכו'. חגיגה יב ע"ב

י תחיה וכל בהמה: עוף טמא פטור מלשלח: מנה"מ א"ר יצחק דאמר קרא כי יקרא קן צפור לפניך עוף משמע לן בין טהור בין טמא צפור טהור אשכחן דאיכרי צפור טמא לא אשכחן דאיכרי צפור וכו' ת"ש החיה וכל בהמה רמש וצפור כנף מאי לאו צפור בין טהור בין טמא וכו'. חולין קלט ע"ב

קמט ה יעלו חסידים בכבוד: א"ר יצחק כל הקורא ק"ש על מטתו כאלו אוחז חרב של שתי פיות בידו שנאמר רוממות אל בגרונום וחרב פיפיות בידם מאי משמע אמר מר זוטרא ואיתימא רב אשי מרישא דענינא דכתיב יעלו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם וכתיב בתריה רוממות אל בגרונום וחרב פיפיות בידם. ברכות ה ע"א

תוכחות בלאמים: ח לאסר מלכיהם בזקים, ונכבדיהם בכבלי ברזל: ט לעשות בהם משפט פתוב, הדר הוא לכל חסידיו, הללויה:

קנ א הללויה, הללו אל בקדשו, הללוהו ברקיע עזו: ב הללוהו בגבורתיו, הללוהו פרב גדלו: ג הללוהו בתקע שופר, הללוהו בגבל וכנור: ד הללוהו בתף ומחול, הללוהו במנים ועגב: ה הללוהו בצלצלי שמע, הללוהו בצלצלי תרועה: ו כל הנשמה תהלל יי, הללויה: ז כל הנשמה תהלל יי הללויה:

רשי

בגונם. והס למרז פיפיות צידס: (ח) בזקים. (ד) במנים ועונב. מיני כלי שיר הס: שרשראות: (ט) משפט כתוב. ונתתי את נקמתי צאוס וגומר (יחזקאל כ"ה), ואס תאמר עדיין לא נולד יחזקאל כשאמר דוד זאת נמנע דוד על קן הגולה וכשיצא הקן כבר כתוב הוא המשפט זה ימים רבים: (ה) בצלצלי שמע. מלחיס המשמיעים קול: שמע. שס דצר הוא כמו שמע צסגול ומפני האתנחתא הוא נקוד קמן גדול ולכך טעמו למעלה תחת השי"ן:

תורה תמימה

ח לאסר מלכיהם בזקים: אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ג' בסילקאות הן של מלכי עובדי כוכבים ושל מרחצאות ושל אוצרות אמר רבא ב' להיתר ואחד לאיסור וסימן לאסור מלכיהם בזקים ואיכא דאמרי אמר רבא כולם להיתר והתנן אין בונין עמהן בסילקי גרדום איצטדייא ובימה אימא של גרדום ושל איצטדייא ושל בימה וכו'.

עבודת זרה טו ע"ב

ג הללוהו בתקע שופר: הני עשרה מלכיות כנגד מי אמר (רבי) כנגד עשרה הלולים שאמר דוד בספר תהלים הלולים טובא הוו הנך דכתיב בהו הללוהו בתקע שופר רב יוסף אמר כנגד עשרת הדברות שנאמרו לו למשה בסיני וכו'.

ברכות נה ע"א

ז כל הנשמה תהלל יי: אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב מנין שמברכין על הריח שנאמר כל הנשמה תהלל יי איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו? הוי אומר זה הריח וכו'.

ברכות מג ע"א

ט כל הנשמה תהלל יי: אמר רבא ב' להיתר ואחד לאיסור וסימן לאסור מלכיהם בזקים ואיכא דאמרי אמר רבא כולם להיתר והתנן אין בונין עמהן בסילקי גרדום איצטדייא ובימה אימא של גרדום ושל איצטדייא ושל בימה וכו'.

עבודת זרה טו ע"ב

ראש השנה לב ע"א

אחר אמירת תהלים אומרים

מי יתן מציון ישועת ישראל, בשוב יהוה שבות עמו, יגל
יעקב ישמח ישראל:

בקשה אחר אמירת תהלים לימות החול

יהי רצון מלפניך, יהוה אלהינו ואלהי אבותינו בזכות

ספר

ראשון, שני, שלישי, רביעי, חמישי

שבתהלים שקראנו לפניך שהוא כנגד ספר:

בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, דברים

(אם אמר כל ספר התהלים, אומר: בזכות המשה ספרי תהלים

המכונים כנגד המשה חמישי תורה).

ובזכות מזמוריו ובזכות פסוקיו ובזכות תבותיו

ובזכות שמותיך הקדושים והטהורים

היוצאים מפנו, שתכפר לנו על כל חטאתינו, ותסלח

לנו על כל פשעינו שחטאנו ושעונו ושפשענו לפניך.

ותחזירנו בתשובה שלמה לפניך. ותדריךנו

לעבודתך. ותפתח לבנו בתלמוד תורתך. ותשלח

רפואה שלמה לכל חולי עמך, ולחולה (פב"פ) ותקרא

לשבויים דרור, ולאסורים פקח קוח ולכל הלכי דרכים

ועזברי ימים ונהרות מעמד ישראל, תצילם מכל צער

ונזק, ותגיעם למחוז חפצם לחיים ולשלום. ותפקוד

לכל חשוכי בנים בזרע של קימא לעבודתך וליראתך.

ומעברות של עמך בית ישראל, תצילן שלא תפלגה
 ולדותיהן. והיושבות על המשבר, ברחמיך הרבים
 תצילן מכל רע. ועל המניקות תשפיע שלא יחסר חלב
 מדדיהן. ואל ימשל אספרה ושרין ורוחין ולילין וכל
 פגעין ומרעין בישין בכל ילדי עמך בית ישראל,
 ותגדלם לתורתך ללמוד תורה לשמה, ותצילם מעין
 הרע ומדבר וממנפה ומשטן ומיצר הרע. ותבטל
 מעלינו ומכל עמך בית ישראל בכל מקום שהם, כל
 גזרות קשות ורעות. ותטה לב המלכות עלינו לטובה
 ותגזר עלינו גזרות טובות, ותשלח ברכה והצלחה
 בכל מעשה ידינו. והכן פרנסתנו מידך הרחבה
 והמלאה. ולא יצטרכו עמך בית ישראל זה לזה ולא
 לעם אחר, ותן לכל איש ואיש די פרנסתו, ולכל גוייה
 וגוייה די מחסורה. ותמהר ותחיש לגאולנו, ותבנה בית
 מקדשנו ותפארתנו. ובזכות שלש עשרה מדותיך של
 רחמים הפתובות בתורתך, כמו שנאמר: יהוה | יהוה
 אל רחום וחנון, ארך אפים ורב חסד ואמת: נוצר חסד
 לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה, שאינן חוזרות
 ריקם מלפניך: עזרנו אלהי ישענו על דבר כבוד שמך.
 והצילנו וכפר על חטאתנו למען שמך: ברוך יהוה
 לעולם אמן ואמן:

בקשה אחר אמירת תהלים לשבת ויו"ט

יהי רצון מלפניך, יהוה אלהינו ואלהי אבותינו בזכות

ספר

ראשון, שני, שלישי, רביעי, חמישי

שבתהלים שקראנו לפניך שהוא כנגד ספר:

בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, דברים

ובזכות מזמוריו ובזכות פסוקיו ובזכות תבותיו

ובזכות שמותיך הקדושים והטהורים

היוצאים ממנו שתהא נחשבת לנו אמירת מזמורי

תהלים אלו, באלו אמרם דוד מלך ישראל בעצמו

זכותו יגן עלינו, ויעמד לנו לחבר אשת נעורים עם

דודה באהבה ואחה ורעות, ומשם ימשך לנו שפע

לנפשנו רוחנו ונשמנתנו. וכשם שאנחנו אומרים לפניך

שירה בעולם הזה, כך נזכה לומר לפניך יהוה אלהינו

ואלהי אבותינו, שיר ושבתה לעולם הבא. ועל ידי

אמירת תהלים, תתעורר חבצלת השרון לשיר בקול

נעים גילת ורגן פבור הלבנון יתן לה חוד והדר בבית

אלהינו, במהרה בימינו אמן סלה: